

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

DEEL III
ALGEMENE WOORDENSCHAT

Sectie 2
Het huiselijk leven

Aflevering 3
Eten en drinken

Colofon

ISBN 90-5179-201-8

1e druk 2004

© 2004 H.H.A. van de Wijngaard

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgever:

Gopher B.V.

Postbus 8018

3503 RA Utrecht

tel.: 030-2905320

Fax: 030-2905310

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Radboud Universiteit Nijmegen, de provincie Nederlands Limburg en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage.

foto omslag: eigen opname en bewerking auteur

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgever.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

Opgezet door prof. dr. A. Weijnen, voortgezet door prof. dr. R. van Hout
en prof. dr. L. Draye

DEEL III
ALGEMENE WOORDENSCHAT

Sectie 2
Het huiselijk leven

Aflevering 3
Eten en drinken

door H.H.A. VAN DE WIJNGAARD

2004 Gopher Publishers, www.gopher.nl

Ten Geleide

bij aflevering III, 2.3, Eten en drinken

Aflevering III, 2.3 vormt de tweede publicatie in een reeks van drie, waarin het huiselijk leven in al zijn facetten wordt behandeld. Eerder verscheen al een aflevering over de woning (WLD III, 2.1), terwijl een aflevering over het thema familielevens (WLD III, 2.2) momenteel in bewerking is.

De methodiek van deel III is beschreven in de Algemene inleiding die is opgenomen in de aflevering over de Vogels (WLD III, 4.1). In dit Ten Geleide komen vooral specifieke zaken ter sprake die zijn gerelateerd aan het onderwerp ‘eten en drinken’.

Aflevering III, 2.3 bevat een inventarisatie van de Limburgse dialectwoorden in verband met voedsel. Ter sprake komen onder meer de benamingen voor vlees en vleesproducten, vis en visproducten, graan en deegproducten, zuivelproducten, smaakmiddelen zoals suiker, zout, azijn en mosterd, het bereiden van voedsel, benamingen voor verschillende gerechten en maaltijden, snoep en zoet broodbeleg, dranken met en zonder alcohol en tabak. Verschillende paragrafen uit deze aflevering sluiten in thematiek aan bij een aantal afleveringen van deel II van het WLD die vaktalen behandelen in verband met het vervaardigen van voedsel: WLD II.1 (huisslachter en bakker), WLD II.2 (bierbrouwer en stroopstoker), WLD II.3 (molenaar) en WLD II.6 (imker). Ook bij de paragraaf over de zuivelproducten is er enige overlap, in dit geval met de paragraaf *Melk en boter* uit WLD I.11 (rundvee, melk en boter, veeteelt algemeen). Er wordt in onderhavige aflevering dan ook regelmatig verwezen naar relevante paragrafen en lemmata uit deze woordenboekafleveringen.

De opbouw en volgorde van de verschillende paragrafen van WLD III, 2.3 wijkt af van de gelijknamige aflevering van het *Woordenboek van de Brabantse Dialecten (WBD)*. Dit wordt vooral veroorzaakt door het feit dat de delen I en II van het WLD een andere indeling kennen dan die van het WBD. Zo zijn er, in tegenstelling tot aflevering III, 2.3 van het WBD, in onderhavige aflevering bijvoorbeeld geen paragrafen opgenomen met de benamingen voor groenten en kruiden. De lemmata rond deze onderwerpen zijn in het WLD voorzien in aflevering I.7 die de woordenschat in verband met het woongedeelte van de boerderij, het erf, de moestuin en de boomgaard bevat. Ook de Limburgse benamingen voor verschillende fruitsoorten (appel, peer, kers, etc.) worden daar behandeld. Wel zijn in WLD III, 2.3 een aantal lemma's opgenomen over meer exotische fruitsoorten die niet in Nederland worden verbouwd, zoals de sinaasappel, de citroen, de rozijn en de dadel. Hetzelfde geldt voor de paragraaf over de noten. Die omvat onder meer ook lemmata over de pinda en de amandel. Bij de keuze van de lemmatitels is echter wel zoveel mogelijk uitgegaan van identieke opschriften, waardoor het gepresenteerde dialectmateriaal van beide woordenboeken snel met elkaar vergeleken kan worden.

De WLD-site

De WLD-afleveringen van deel III gaan vergezeld van nauwkeurig gedocumenteerde teksten, de zogenoemde materiaalbases. Deze kunnen worden beschouwd als zeer gedetailleerde versies van de woordenboekafleveringen. In de materiaalbases zijn de bij de trefwoorden behorende dialectopgaven voorzien van een notering in fonetisch schrift en van hun precieze geografische localisering.

In deel I (Agrarische Woordenschat) en II (Niet-agrarische vakterminologieën) van WLD en WBD werden de dialectgegevens in druk op deze manier gepresenteerd. In deel III is er echter voor gekozen om de gedrukte woordenboekaflevering meer toegankelijk te presenteren, zonder fonetische documentatie maar met lexicale varianten die het ‘woordbeeld’ recht doen, zonder de reeksen plaatscodes maar met gebiedsomschrijvingen en frequentie-aanduidingen (zie de Inleiding op deel III van het WLD in de aflevering over de vogels (WLD III, 4.1, 2001)).

De gedetailleerde data zijn langs elektronische weg raadpleegbaar, in de vorm van de hier gepresenteerde materiaalbases.

De materiaalbases die ten grondslag liggen aan de verschenen afleveringen van deel III van het WLD zijn te vinden op: <http://www.ru.nl/dialect/wld>. De databanken kunnen op verschillende manieren worden geraadpleegd.

(1) De lemma's kunnen op de eerste plaats als lopende tekst, naast de gepubliceerde woordenboektekst, worden ‘doorgebladerd’.

Hieronder volgt een voorbeeld uit de materiaalbasis van deze WLD-aflevering. Het betreft de materiaalbasis die hoort bij het lemma AMANDEL:

almandel almandel: ZND m: Q 095.

amandel amandel: ZND m: P 047; ama·i.ndəl: ZND m: Q 284;
amma:njəl: Roermond Wb.: L 329; amaᶇndəl: Eupen Wb.: Q 284;
ámāndəl: ZND m: P 176.

amandelnoot amandelnoot: Haspengouws Id.

mandel (du.) mandel: Heerlen Wb. 1: Q 113; Maastricht Wb.: Q 095; Sittard Wb.: Q 020; mandel: Kerkrade Wb. 2: Q 121, Q 121a, Q 121b, Q 121c, Q 121d, Q 121e.

Een regel begint met een vetgedrukt vernederlandst trefwoord, eventueel eerst gevolgd door de lexicale variant die is onderstreept en dan de eigenlijke opgaven in fonetisch schrift (SILManuscript IPA93), vervolgens de bron en ten slotte de Kloeke-codes van de vindplaats(en).

Met het bovenstaand fragment uit de materiaalbasis corresponderen de volgende regels uit de woordenboektekst (hier pag. 232):

amandel: Eupen, Roermond, Sint-Truiden en Loksbergen.

almandel: Maastricht.

amandelnoot: Haspengouws Id.

mandel (du.): Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen, Sittard en Maastricht.

Bij trefwoorden met een groter verspreidingsgebied worden reeksen Kloeke-codes in de woordenboektekst vervangen door omschrijvingen van het type “verspr. Tongerlds.” of “frequent Oostlb.”.

(2) Op de tweede plaats kan men ook door het volledige materiaal van de aflevering zoeken op trefwoord, op begrip, op bron (vragenlijst, woordenboek of monografie) en op Kloeke-code. Dat wil zeggen dat men bijvoorbeeld kan opzoeken wat een **turkse muts** is, welke dialectwoorden in de beide Limburgen voor de pannenkoek in gebruik zijn of welke benamingen voor hoofdkaas in het Kerkrads woordenboek werden opgenomen.

Hieronder volgt als voorbeeld een fragment van een zoekresultaat uit de materiaalbasis van deze WLD-aflevering. De zoekterm is **houtkoek** als trefwoord.

<i>Lemma</i>	<i>Trefwoord</i>	<i>Opgave</i>	<i>Bron</i>	<i>Plaatscode</i>
Drop	houtkoek	houtkook	Valkenburg Wb.	Q 101
Drop	houtkoek	<u>ouk</u> ouk	Sittard Wb.	Q 020
Drop	houtkoek	houwkook	N 80 (1980)	L 425
Drop	houtkoek	hautkook	N 80 (1980)	L 429
Drop	houtkoek	houtkook	N 80 (1980)	Q 016
Drop	houtkoek	aukauk	N 80 (1980)	Q 020
Drop	houtkoek	ouwkouk	N 80 (1980)	Q 020
Drop	houtkoek	oukouk	N 80 (1980)	Q 020
Drop	houtkoek	houtkook	N 80 (1980)	Q 021
Drop	houtkoek	outkook	N 80 (1980)	Q 027
Drop	houtkoek	hootkook	N 80 (1980)	Q 030
Drop	houtkoek	houtkook	N 80 (1980)	Q 032b
Drop	houtkoek	hootkook	N 80 (1980)	Q 033
Drop	houtkoek	hootkook	N 80 (1980)	Q 035
Dropwater	houtkoek	houkook	N 80 (1980)	L 433
Dropwater	houtkoek	aukauk	N 80 (1980)	Q 020
Dropwater	houtkoek	ouwkouk	N 80 (1980)	Q 020
Dropwater	houtkoek	oukouk	N 80 (1980)	Q 020
Dropwater	houtkoek	oukouk	N 80 (1980)	Q 021
Dropwater	houtkoek	houtkook	N 80 (1980)	Q 021
Dropwater	houtkoek	hootkaok	N 80 (1980)	Q 028
Dropwater	houtkoek	hootkook	N 80 (1980)	Q 034

Het resultaat van de zoekopdracht laat zien dat **houtkoek** tweeëntwintig maal aanwezig is in het materiaal van deze aflevering van het WLD. Uit kolom één blijkt dat het woord voorkomt in twee lemma's (Drop en Dropwater) en uit kolom vijf dat het werd opgetekend in veertien verschillende dialecten in het zuidoosten van de Nederlandse provincie Limburg (resp. Valkenburg, Sittard, Grevendicht, Guttecoven, Lutterade, Geleen, Doenrade, Schinveld, Sweikhuizen, Oirsbeek, Brunssum, Nieuwstadt, Jabeek en Merkelbeek). In kolom drie staan de dialectnoteringen in SILManuscript IPA93 en in kolom vier zijn de bronnen opgenomen, in dit geval dus de Nijmeegse vragenlijst N 80 en de dialectwoordenboeken uit Valkenburg en Sittard. Door op de site de Kloeke-codes aan te klikken, kan weer worden teruggedaan naar het plaatsnamenregister; door de bronnen te selecteren kan worden teruggekeerd naar de lijst van vragenlijsten en monografieën die in het WLD werden opgenomen.

De url van de website van het WLD luidt: <http://www.ru.nl/dialect/wld>.

Bronnen

Zie voor de verschillende soorten bronnen ook de Inleiding op deel III die is opgenomen in de aflevering over de Vogels (WLD III, 4.1). Voor aflevering III, 2.3 over het thema ‘eten en drinken’ werden meer dan 130.000 gegevens in de database ingevoerd en daarvan werden er uiteindelijk ruim 103.000 in lemmata verwerkt. Het dialectmateriaal is afkomstig uit de volgende bronsoorten:

a. Vragenlijsten

Belangrijkste bronnen voor WLD III, 2.3 waren de Nijmeegse vragenlijsten N 16 (zj) en N 80 uit 1980. Belangrijke andere schriftelijke bronnen vormden de SGV-enquête uit 1914, verschillende vragenlijsten van het Meertens Instituut en de diverse ZND-lijsten van het Instituut voor Naamkunde en Dialectologie van de KU Leuven.

Van de monografisch bronnen van ZND (“ZND m”) komen in deze aflevering voor:

Coomans, M. (1937), *Het dialect van Diest*. Licentiaatsverhandeling KU Leuven.

Drieskens, J. (1924), *De klankleer van het dialect van Bocholt en dialect-geographisch onderzoek van Noord-Oostelijk Limburg*. Licentiaatsverhandeling KU Leuven.

Dupont, J. (zj, hs), materiaalverzameling in handschrift uit Bree (L 360). Franssen (Q 012, Rekem).

GrGr: Grootaers, L. & J. Grauls (1930), *Klankleer van het Hasseltsch dialect*. Leuven.

Houben, J. (1905), *Het dialect der stad Maastricht*. Maastricht.

Janssen (L 422, Lanklaar).

Kreemers (L 313, Sint-Huibrechts-Lille).

Langohr, J. (1936), *Het Zuidnederlandsch dialectgebied van Overmaas*. Leuven.

Leenen, J. (1913), *Limburgse en Brabantse dialecten, een proeve van synthetisering*. Licentiaatsverhandeling KU Leuven.

Marchal, J. (1952), *Toponymie van Hoepertingen, Berlingen en Zepperen*. Doctoraatsverhandeling KU Leuven.

Matthys, R. (1946), *Toponymie van Loo, bewerkt naar oude en moderne bronnen*. Licentiaatsverhandeling KU Leuven.

Michiels (Q 078, Wellen).

Raymaekers, A. (1926), *Het dialect van Loksbergen*. Licentiaatsverhandeling KU Leuven.

Tervant (K 357, Paal).

Vanderbeeken (Q 156, Borgloon).

Verstegen (Q 009, Mechelen-aan-de-Maas).

Vos (Q 179, Zichen-Zussen-Bolder).

Welter, W. (1929), *Studien zur Dialektgeographie des Kreises Eupen*. Bonn.

b. Canonieke woordenboeken

De onderstaande lijst van Limburgse dialectwoordenboeken werd geëxcerpeerd in verband met de woordenschat rondom het thema ‘eten en drinken’. De citeerafkorting van de woordenboeken, zoals die steeds in de tweede regel van de bronvermeldingen bij de lemmata is terug te vinden, staat daarbij voor het betreffende woordenboek. Achter de titel van het woordenboek is/zijn de Kloeke-code(s) opgenomen.

- Beverlo Wb.** Vandermeeren, L. (1995), *Het Bjêvels*. Beverlo. (K 318)
- Bree Wb.** Schoofs, R. (1988, 2e dr. 1996), *Woordenboek van het dialect van Bree en omgeving*. Bree. (L 317, L 358, L 360, L 363, L 364, L 366, L 367, L 368, L 415, L 416, L 417)
- Diepenbeek Wb.** Castermans, J. (2000), *Diepenbeeks – eigenwoordig en eigenninnig*. Diepenbeek. (Q 071)
- Echt Wb.** Geurts, R. (1988), *Seppig wiej ein smawtpaer*. Echt. (L 381)
- Eupen Wb.** Tonnar, A. & W. Evers (1899), *Wörterbuch der Eupener Sprache*. Eupen. (Q 284)
- Genk Wb.** Geraerts, A. e.a. (z.j.), *Gênker Woerdeleest*. Genk. (Q 003)
- Gennep Wb.** Dinter, W. van e.a. (1993), *Dialectwoordenboek van de gemeente Gennep. Een keuze uit de woordenschat van het dialect van Gennep, Heijen, Milsbeek, Ottersum en Ven-Zelderheide*. Gennep. (L 163, L 163a, L 163b, L 164, L 165)
- Gronsveld Wb. 1** Jaspars, G. (1979), *Groéselder Diksjenêr. Woordenboek van het Gronsvelds dialect*. Gronsveld. (Q 193)
- Gronsveld Wb. 2** Jaspars, G. e.a. (2000), *Woordenboek van het Gronsvelds*. Gronsveld. (Q 193)
- Hamont WI.** Bernaerts, J. (1963), *Idioticon van het dialect van Hamont*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 286)
- Hamont-Achel Wb.** Bernaerts, J. (1991), *Hamonts-Achels dialectwoordenboek. Etymologische verkenningen in het dialect van Hamont en Achel*. Hamont. (L 282, L 286)
- Haspengouws Id.** Rutten, A. (1890), *Bijdrage tot een Haspengouwsch Idioticon*. Antwerpen. (—)
- Hasselt Wb.** Staelens, X. (1982), *Dieksjenêr van t (H)essels*. Hasselt. (Q 002)
- Heerlen Wb. 1** Jongeneel, J. (1884), *Dorpsspraak van Heerle*. Heerlen. (Q 113)
- Heerlen Wb. 2** Veldeke Heële en umsjtrieëke (2000), *Woadbook Heëlesj-Hollendsj. Woordenboek Heerlens-Nederlands*. Heerlen. (Q 113)
- Heel Wb.** Janssen, L. (2003), *Woordenboek Heels-Nederlands. Van aanspender tot zwetskammezaol*. [Heel]. (L 328)¹
- Kerkrade Wb. 1** Amkreutz, L. e.a. (1987), *Kirchröadsjer Dieksiejoneer*. Kerkrade. (Q 121, Q 121a, Q 121b, Q 121c, Q 121d, Q 121e)
- Kerkrade Wb. 2** Amkreutz, L. e.a. (2e dr. 1997), *Kirchröadsjer Dieksiejoneer*. Kerkrade. (Q 121, Q 121a, Q 121b, Q 121c, Q 121d, Q 121e)
- Kortessem Wb.** Oris, J. (2000), *Diksjenêr van Kotsove*. Kortessem. (Q 074)

¹ Dit woordenboek bereikte de redactie na het afsluiten van het manuscript. Er is dan ook maar zeer sporadisch gebruik van gemaakt.

- Limburgs Id.** Maassen, M. & J. Goossens (1975), *Limburgs Idioticon. Verzameling dialectwoorden (Woordenzangen), van 1885 tot 1902 verschenen in het tijdschrift "’t Daghet in den Oosten"*. Tongeren. (—)
- Lommel Wl.** Jansen, J. (1966), *Idioticon van het dialect van Lommel*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (K 278)
- Maaseik Wb.** Donck, E. van der (z. j. [1980]), *Maaseik en zijn Maaslandse taal*. Beek. (L 372)
- Maastricht Wb.** Endepols, H.J. (1955, 4e dr. 1985), *Woordenboek of Diksjenaer van ’t Mestreechs*. Maastricht. (Q 095)
- Meerlo-Wanssum Wb.** Voort, Th. van de (1973), *Het dialect van de gemeente Meerlo-Wanssum*. Amsterdam. (L 214, L 214a, L 215, L 217, L 245b, L 246a)
- Meeswijk Wl.** Janssen, J. (1964), *Idioticon van het dialect van Meeswijk*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 424)
- Meeuwen Wl.** Kelchtermans, J. (1964), *Idioticon van het dialect van Meeuwen*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 364)
- Meijel Wb.** Cromptvoets, H. (1991), *Mééls Woordeboe:k*. Meijel. (L 265)
- Niel-St.Truiden Wl.** Smets, W. (1966), *Idioticon van het dialect van Niel-bij-St.Truiden*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (P 213)
- Nuth Wb.** Bemelmans, C. (z. j. [2002]), *Nut(h)se kal is geine nötte kal*. Maastricht. (Q 036)²
- Roermond Wb.** Kats, J.C.P. (1985), *Remunjs Waordebook*. Roermond. (L 329)
- Sint-Truiden Wb.** ’t Neigemènneke (1995), *Sintrüinse Diksjonèèr*. Sint-Truiden. (P 176)
- Sittard Wb.** Schelberg, P.J.G. (1979), *Woordenboek van het Sittards dialect met folkloristische aantekeningen*. Amsterdam. (Q 020)
- Stokkem Wb.** Venken, M. e.a. (1990), *’n Manjel Stokkemer wèurd*. As. (L 423)
- Susteren Wb.** Vereniging van natuurvrienden (2000), *Zösterse kal*. [Susteren]. (L 432)
- Tegelen Wb.** Houx, J. e.a. (1968), *Tegels Dialek. Uiteenzetting over de klankleer, spraakkunst en woordenschat van het dialect van Tegelen*. Maastricht. (L 270)
- Tongeren Wb.** Stevens, A. (1986), *Túngërsë Diksjeñéer*. Tongeren. (Q 162)
- Tungelroy Wb.** Kooijman, G. (1985), *Thematisch Woordenboek van het Tungelroys*. Amsterdam. (L 318b)
- Uikhoven Wl.** Bollen, G. (1987), *Plat Ukevers. Woorden en wendingen uit het dialect van Uikhoven*. Uikhoven. (Q 013)
- Valkenburg Wb.** Dorren, Th. (1917, 2e dr. 1928), *Woordenlijst uit het Valkenburgsch Plat, met etymologische en andere aantekeningen*. Valkenburg. (Q 101)

² Dit woordenboek bereikte de redactie na het afsluiten van het manuscript. Er is evenals het Heel Wb. slechts incidenteel gebruik van gemaakt.

- Venlo Wb.** Alsters, A. e.a. (1993), *Venloos Woordenboek*. Venlo. (L 271)
- Venray Wb.** Schols, W. & G. Linssen (1991), *Venrays woordenboek. Woordenschat, klankkarakter, systeem, structuur en gebruik van de Venrayse taal*. Venray. (L 209, L 210, L 211, L 212a, L 216, L 216a, L 244a, L 245a)
- Weertlands Wb. 1** Berg, J. van den e. a. (1983), *Weertlands Woordenboek*. Weert. (L 287, L 288, L 288a, L 288b, L 288c, L 289, L 289a, L 289b, L 289p, L 289q, L318a, L 318d, L 318e)
- Weertlands Wb. 2** Hermans, P. e.a. (1998), *De Weertlandse Dialecten*, Weert. (herwerking van het Weertlands Wb. 1; zie boven voor de plaatsen)
- Zonhoven Wl.** Remans, R. (1965), *Idioticon van het dialect van Zonhoven*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (Q 001)
- Zonhoven Wb.** Achten, E. & L. Achten, (1996), *Het Zonhovens Woordenboek*. Zonhoven. (Q 001)

c. Overige bronnen

In de derde regel van de bronvermelding bij de lemmata kunnen bibliografische verwijzingen naar de twee geëxcerpeerde tijdschriften *Veldeke* en *Heem* zijn opgenomen en daarnaast soms verwijzingen naar de hierna volgende lijst van publicaties. In de materiaalbases bij de lemmata zijn alle bewijspplaatsen volledig uitgegeven.

- Abrahams, P. (1981), *Ei pötje mit perikke. Uitdrukkingen en gezegden uit het Leudalkwartier*. Maasbree.
- Achten, P. (1995³), *Djonkappërslatijn. Hôessëlsë Diksjeñeer*. Hasselt.
- Alsters-van der Hor, J. (1987), Dialekschrieve: ein kwestie van onverschilligheid of toewieding? Ein pleidoei, in: *Veldeke* 62.2, 28-30.
- Bakkes, P.J.A. (zj, hs), *Woordverzameling in handschrift (dialect van Montfort; aanwezig NCDN)*.
- Beenen, P.H.H. (1973), *Dialect en volkskunde van Herten*. Roermond.
- Beets, A. (1918), *Woorden en uitdrukkingen uit Heerlen*. Verzameld door wijlen W. A. Oudemans 1891- 1892, in: *Driemaandelijke Bladen* 18, 24-43.
- Bertrand, J. (1946), *Vrung va Oze Leve Hier*. Haelen.
- Bisschops, M. (1994), *Zumpelvelder Wäöd. Eerste woordenlijst van het Simpelvelds dialect*. Simpelveld.
- Boer, F. de & Z. Zoons (1988), *Mestreechter gezègkdes en oetdrökkinge*. Maastricht.
- Bosch, J.H.W. (1974), *Bijdrage tot de geschiedenis van Schinveld*. Sittard.
- Clout, C. (1990), *Wie sjoenen oos limburg(s) is ...*, in: H. Beurskens & P. Derks (red.), *Rond de toren. Uit de geschiedenis van Heel, van Catualium*. Heel. 214-222.
- Coumans, J. & P. Geelen, J. Kuris (1993), *Rijstartele of veters? Mestreechs of Nederlands. Een leerboekje voor jeugdigen over het Maastrichts/Nederlands*. Maastricht.
- Cuyper, J. (1890), *Iets over het dialect van Neeritter*, in: *Onze Volkstaal* 3, 146-150.
- Daelen, J. van (1933-41), *Venloos Waordebook* (typoscript; aanwezig NCDN).

- Delsen, L. (1982), Oetdrökkinge, in: *Heemklank* 5.4, 37-41.
- Dolmans, H. (zj.hs), *Woordenlijst van het Rothems (Q 99a)* (aanwezig NCDN).
- Dols, W. (1953), *Sittardse diftongering. Een hoofdstuk uit de historische grammatica*. (Posthume uitgave verzorgd door J.C. van de Bergh). Sittard.
- Gooren, D. (1974) = brief van Dagobert Gooren van 26 april 1974 (aanwezig NCDN).
- Goossens, H. (1981), *Ubach over Worms, van Overworms kwartier tot gemeente Landgraaf*. Ubach over Worms.
- Goossens, P. (zj, hs), *Eigen materiaalverzameling van Pieter Goossens* (aanwezig NCDN).
- Heyden, L. van der (1927), *Zittesjen A.B.C.* Sittard.
- Heynen, P. (1960sq), *Verzameling dialectwoorden over de landbouw, godsdienst enz.* (dialect van Margraten; handschrift; aanwezig NCDN).
- Houben, J.H.H. (1905), *Het dialect der stad Maastricht*. Maastricht.
- Janssen, A. (1949), *Bijdrage tot de landbouwwoordenschat van de Voerstreek* (Licentiaatsverh. Universiteit Luik; aanwezig NCDN).
- Jaspar, E. (1921-28), *Bonte Blomme. Gedichte in Mastreechs Dialek*. Mastreech.
- Kats, J. (1939), *Het Phonologisch en morphologisch systeem van het Roermondsch dialect*. Roermond.
- Litjens, G. & A. van Soest (1990), *En haffel Arces/Lôms*. Horst.
- Maar, H. van der (zj, hs), *Materiaalverzameling van het Klimmens* (aanwezig NCDN).
- Mertens, A.M. (1885a/b), Het Limburgs dialect, in: *Onze Volkstaal* 2, 203-265.
- Oudemans, W. (1918), *Woorden en uitdrukkingen uit Heerlen*. z.p.
- Pauwels, J.L. (1933), *Enkele bloemnamen in de Zuidnederlandse dialecten*. Den Haag.
- Rademaekers, H. (1958), *Sancta Innocentia*. Roermond.
- Roebroek, J.L.H. (1886), *Dialect van Beek-Elsloo* (handschrift; aanwezig NCDN).
- Rutten, F. (1959), *Novellen (in Sittards dialect)*. Sittard.
- Switten, M. (1972-76), Zonhovense woorden, in: *Gemeentebld jrg. 1972-76*, 15 pag. in 11 afl.
- Theunissen, J. (1979), *Soeur Petiteke*. Eijsden. [Stichting Eijsdens Verleden].
- Urlings, R. (zj.hs), *Het dialect van Geleen* (handschrift; aanwezig NCDN).
- Verheggen, P. (zj.hs), *Woordenlijst van het Maasniels* (aanwezig NCDN).
- Vossen, A.F. (1966-68), Nederweertse woorden opgetekend van 1936 tot 1952, in: *Weekblad voor Nederweert en omstreken 1966-1968*.
- Vreuls, E. (zj, hs), *Materiaalverzameling uit Heerlen* (aanwezig NCDN).
- Vrijdag, E. (1950sq), *Woordenlijst van oude en verouderde en ongewone woorden en woordvormen (verzameld en gekozen uit de volkstaal) van Mheer-Banholt naar uitspraak en woordenschat der geborenen voor 1870*, I-XVI, in: *Veldeke* 25 (1950-1951), 43-44, 61-63; *Veldeke* 26 (1951-1952), 11, 23-24, 77, 90-91; *Veldeke* 27 (1952-1953), 10-11, 25, 57-58; *Veldeke* 28 (1953-1954), 14-15, 28-30, 81-82; *Veldeke* 29 (1954-1955), 12-15, 82-83; *Veldeke* 30-31 (1955-1956), 85-86 en *Veldeke* 32 (1957), 12-14.
- Vromen, W. (zj, hs), *Oet t awd boerelaeve* (dialect van Merkelbeek; aanwezig NCDN).
- Welter, W. (1929), *Studien zur Dialektgeographie des Kreises Eupen*. Bonn.
- Welter, W. (1933), *Die niederfränkischen Mundarten im Nordosten der provinz Lüttich*. Den Haag.

- Wijnhoven, br. F. (zj, hs), *Woordverzameling van het dialect van Wanssum* (aanwezig NCDN).
 Zits, E. (1989-90), Wae gebroek ze nog?, in: *Heemklank* 12.4, 43-44; 13.1, 332-334.

Speciale bibliografie

Voor specifieke aspecten in verband met voedsel en de bereiding daarvan werd voor de redactie van de toelichtingen bij de lemmata gebruik gemaakt van de volgende bibliografie:

- Engels, N. (1999), Vastelaovesgerechten, in: *Veldeke* 74 (1999), 14-15.
 Goossens, J. (1962), De benaming van de “ham” in Belgisch Limburg, in: *Taal en Tongval* 14, 167-174.
 Goossens, J. (1988), *De woordenschat van een Belgisch-Limburgse varkens-kermis*. Hasselt. [Mededelingen van de Vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde nr. 46].
 Grootaers, L. & J.L. Pauwels (1930), De “kaan” in de Zuidnederlandsche dialecten, in: *Leuvensche Bijdragen* 21, 73-91.
 DL. Haust, J. (1933), *Dictionnaire Liégeois*. Liège. (2 delen).
 Jobse-van Putten, J. (1980), “’n Brood is ginnen stoeten”. *Taalgeografisch onderzoek naar broodnamen in Nederland*. Amsterdam.
 Jobse-van Putten, J. (1989²), *Van pekelvat tot diepvrieskist*. Amsterdam.
 Meulen, H. van der (1998), *Traditionele streekproducten. Gastronomisch erfgoed van Nederland*. Doetinchem.
 RhWb. Müller, J. e.a. (1928-1971), *Rheinisches Wörterbuch*. Bonn, Berlin. (9 delen).
 Schaars, L. (1996), *Woordenboek van de Achterhoekse en Liemerse Dialecten: De mens B*. Doetinchem.
 WBD: Weijnen, A., J. van Bakel e.a. (1967--), *Woordenboek van de Brabantse Dialecten (WBD)*. Assen, Groningen, verschijnt in delen en afleveringen.
 Wijnen, L.W. (1991), Nonnevóts en nonnevot, in: *Uvver plat jekald*, 9-17.
 Wijngaard, T. van de (1996), Uvver poetes, flöbbes, pannas en anger zaache um tse èse, in: *Uvver plat jekald*, 102-109.
 Wijngaard, T. van de (1997), Makai, radong, taat. Romaanse leenwoorden in het Limburgs, in: *Uvver plat jekald*, 119-126.
 WLD: Weijnen, A., J. Goossens e.a. (1983--), *Woordenboek van de Limburgse Dialecten (WLD)*. Assen, Groningen, verschijnt in delen en afleveringen.
 WVD: Devos, M., H. Ryckeboer e.a. (1979--), *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten (WVD)*. Gent-Tongeren, verschijnt in delen en afleveringen.

Kaarten en illustraties

De kaarten zijn getekend met behulp van de programmatuur die in samenwerking met de afdeling automatisering van het Meertens Instituut in Amsterdam is ontworpen. Daar zijn ook de programmaonderdelen ontwikkeld waarmee het corpus van de lemma's en de materiaalbases uit de database worden afgeleid.

De woordkaarten in deze aflevering zijn in tegenstelling tot vroegere afleveringen van het WLD niet meer voorzien van een rode steunkleur, maar geheel in zwart-wit uitgevoerd. De kaarten zijn ook niet meer bij de afzonderlijke lemmata geplaatst, maar in een aparte paragraaf achter in het boek opgenomen. De indeling in dialectgebieden die bij het WLD wordt gehanteerd, is op de binnenkant van de omslag afgedrukt.

De illustraties bij deze aflevering zijn op de website van het WLD te raadplegen: www.ru.nl/dialect/wld. Een aantal van deze afbeeldingen werd overgenomen uit: *Enquêtes du Musée de la vie Wallonne*. Tome VIII (34e-35e années; 1960). Liège. Ook werd gebruik gemaakt van illustraties uit: *Handleiding en receptenboek om met succes voedingsmiddelen te steriliseren met de toestellen en inmaakglazen merk Weck*. [z.p. en z.j.].

Financiële steun en begeleiding

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Provincie Nederlands Limburg, de Radboud Universiteit Nijmegen en de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage. De wetenschappelijke projectleiding was in handen van prof. dr. R. van Hout en prof. dr. L. Draye.

De auteur is dank verschuldigd aan WLD-collega dr. Joep Kruijsen, die een eerste versie van het manuscript van commentaar heeft voorzien.

Drs. Ton van de Wijngaard
november 2003

Inhoudsopgave

Sectie 2: Het huiselijk leven

Aflevering 3: Eten en drinken

Ten Geleide	V	Hongerig	30
Inhoudsopgave	XV	Geeuwhonger	30
1 Eten	1	<i>1.2 Appreciatie en eigenschappen van het voedsel</i>	
<i>1.1 Algemeen</i>	<i>1</i>		31
Voedsel	1	Hartig (kaart 9)	31
Waterige kost	2	Flauw (kaart 10)	31
Kooksel	3	Rins (kaart 11)	32
Kleine hoeveelheid eten	4	Wrang	33
Etenresten (kaart 1)	5	Sleeuw (kaart 12)	33
Kliekje	6	Mager	33
Dopen	7	Stevig	34
Eten (ww.)	8		
Met kleine hapjes eten	8	2 Vlees en vleesproducten	35
Fruit eten	9	Taaie stuk vlees	35
Kauwen (kaart 2)	10	Spek	35
Stiekem eten	10	Gerookt spek	36
Smullen	11	Schijf braadspiek	36
Lekkerbek	12	Zwaard (kaart 13)	37
Lusten	13	Reuzel, bladvet	38
Proeven (kaart 3)	14	Schapenvet	39
Kieskauwer (kaart 4)	14	Kaantjes (kaart 14)	39
Kieskauwerig	16	Varkensvet	40
Kieskauwen	17	Ranzig (kaart 15)	41
Peuzelen	18	Ham, hesp (kaart 16)	42
Knabbelen	19	Schenkel	43
Smakken (kaart 5)	19	Soepvlees	45
Schrokken	20	Soepkip	46
Gulzig	21	Kotelet, ribstuk (kaart 17)	46
Schransen	22	Filet, haas	47
Veelvraat	23	Kipkap	48
Likken	24	Stoofkarbonade	49
Sabbelen	24	Stoofvlees, zuurvlees	49
Zuigen (kaart 6)	25	Gekookte hersenen	50
Beet, hap (kaart 7)	25	Zwezerik	50
Knoeien	26	Runderlapjes	51
Prakken	27	Gehakt (kaart 18)	52
Trek, eetlust (kaart 8)	28		
Honger hebben	29		

Bal gehakt (kaart 19)	53	4.2 <i>Brood en beschuit</i>	81
Blinde vink	54	Wittebrood (kaart 32)	81
Kalfsrollade	54	Rond wittebrood (kaart 33)	82
Ragout van gebraden gevogelte	54	Langwerpig wittebrood	83
Vol-au-vent	55	Busbrood	83
Rookvlees	55	Broodpop (kaart 34)	83
Worst (kaart 20)	56	Tarwebrood	85
Worst van gehakt vlees	56	Roggebrood (kaart 35)	86
Cervelaatworst	57	Krentenbrood (kaart 36)	87
Boterhamworst	58	Rozijsbrood	88
Leverworst	59	Krentenbol (kaart 37)	89
Bloedworst (kaart 21)	59	Suikerbrood	90
Balkenbrij (kaart 22)	60	Broodje (kaart 38)	90
Hoofdk kaas (kaart 23)	62	Worstenbroodje	92
Leverpasteri	63	Boterham (kaart 39)	93
Jus, vleesnat (kaart 24)	64	Boterham (kinderwoord)	94
Roux	65	Boterham van wit en zwart brood	95
3 Vis en visproducten	67	Boterham met kaas	96
Haring	67	Boterham met stroop	97
Bokking (kaart 25)	68	Boterham met vet	98
Zure haring	68	Een boterham smeren (kaart 40)	98
Stokvis	69	Snee brood	99
Kabeljauw	69	Dikke snee brood	100
Schol	70	Dun sneetje brood	101
Mossel	70	Homp brood	102
Garnaal (kaart 26)	70	Wentelteefje	103
Kreeft (kaart 27)	71	Soldaatjes	104
Gerookte paling	71	Korst	104
Moot vis (kaart 28)	72	Kruim	105
Alikruik	72	Kruimel (kaart 41)	106
Eetbare slak (kaart 29)	72	Beschuit	107
		Beschuitbol	108
		Paneermeel	108
		Bladerdeeg	108
		Pasteitje	109
4 Graan en deegproducten	75		
4.1 <i>Algemeen</i>	75	4.3 <i>Vlaai en gebak</i>	110
Gort	75	Vlaai (kaart 42)	110
Griesmeel	76	Vlaai met deegdeksel	110
Havermout (kaart 30)	76	Vlaai met reepjes deeg	112
Vermicelli	76	Strooiselvlaai	113
Zuurdesem (kaart 31)	76	Vlaaienvulling	114
Desemen	77	Boerenvlaai	115
Deeg	78	Ooftvlaai	115
Beschimmelen	78	Aardbeienvlaai	116
Beschimmeld	79	Bosbessenvlaai	117
Vast	79	Bramenvlaai	118
		Pruimenvlaai	118

Wortelenvlaai	119	Jan-in-de-zak	147
Rijstevlaai	119	IJsje	147
Taart (kaart 43)	119	Slagroom	148
Communietaart	120		
Appeltaart	121		
Appeltaartje	121	6 Groente	149
Gebakje	123	Groente (kaart 54)	149
Tulband (kaart 44)	124	Soepgroente	150
Eierkoek	124	Groente bij elkaar zoeken	150
Roomhorentje	125	Bundel groenten (kaart 55)	151
		Glazig (kaart 56)	151
<i>4.4 Koekjes, ontbijtkoek,</i>		Peulvruchten doppen	
<i>taai-taai, wafels</i>	127	(kaart 57)	152
Koekje (kaart 45)	127	Peul (kaart 58)	153
Niknak	129	Peulvruchten afhalen	154
Koekje van overgeschoten		Draad (kaart 59)	156
deeg	130	Aardappels schillen	156
Slangetje	130		
Krakeling (kaart 46)	131	7 Smaakmiddelen	157
Speculaas (kaart 47)	131		
Ontbijtkoek, peperkoek		<i>7.1 Suiker, zout, olie en azijn</i>	157
(kaart 48)	132	Basterdsuiker	157
Taai-taai	133	Kandijsuiker	157
Wafel	133	Suikerklontje (kaart 60)	158
		Pekel	158
5 Zuivelproducten	135	Olie (kaart 61)	159
		Azijn (kaart 62)	160
Vel op melk (kaart 49)	135	Wijnazijn	160
Mals, gezegd van boter	136		
Limburgse kaas	136	<i>7.2 Kruiden, specerijen</i>	161
Komijnekaas	137	Kruiden, specerijen	
Witte kaas, wrongel		(kaart 63)	161
(kaart 50)	137	Laurier	161
Pap (kaart 51)	139	Kruidnagel (kaart 64)	161
Lammetjespap	139	Nootmuskaat	162
Broodpap	140	Peperkorrel	163
Beschuitpap	141	Bonenkruid	163
Roggemeelpap	142		
Bierpap (kaart 52)	142	8 Het bereiden van eten	165
Karnemelkspap	143		
Karnemelkspap met		Bakken (kaart 65)	165
roggezemelen	143	Braden	165
Geitenmelksepap	144	Fruiten	166
Havermoutpap	144	Roosteren	166
Gortpap	145	Stoven (kaart 66)	167
Rijstebrij	145	Spetteren	167
Pudding (kaart 53)	145	Koken (intr.)	168
Griesmeelpudding	146		
Roerom	147		

Koken (tr.)	168	Aardappelpuree	194
Kort afkoken	169	Aardappelsalade	194
Moezen	170		
Dik worden	170	9.5 <i>Pannenkoeken</i>	196
Klonteren	171	Pannenkoekenbeslag	196
Verpieteren	172	Pannenkoek (kaart 75)	196
Rauw (kaart 67)	172	Taaie pannenkoek	197
Gaar (kaart 68)	172	Flensje	198
Onhandig snijden	173	Boekweitpannenkoek	199
Aardappelen stampen (kaart 69)	174	Spekpannenkoek	199
Ingemaakt voedsel	175	Uienpannenkoek (kaart 76)	200
Inmaken	175	Oliebol (kaart 77)	200
Inzouten (kaart 70)	175	Poffertje	201
Wecken	176	Oliekoek	201
9 Gerechten	177	10 Maaltijden	203
9.1 <i>Soep</i>	177	Ontbijt	203
Soep (kaart 71)	177	Maaltijd in de voormiddag	204
Rundvleessoep	178	Middagmaal (kaart 78)	206
Groentesoep	178	Vieruursboterham (kaart 79)	207
Koolrabisoep	179	Avondmaal (kaart 80)	208
Kippensoep	179		
Biersoep	179		
Soep van ingewanden	180	11 Fruit	211
Bouillon	180		
		11.1 <i>Algemeen</i>	211
9.2 <i>Stamppotten</i>	182	Appels van de boom schudden	211
Stamppot (kaart 72)	182	Afgevallen fruit	211
Wortelenstamppot	183	Muik	212
Hete bliksem	183	Fruit bewaren (kaart 81)	213
Boerenkoolstamppot	184	Klokhuis (kaart 82)	214
Zuurkoolstamppot	185	Steen (kaart 83)	215
Raapstelenstamppot	186	Sappig	215
Stamppot met stokvis	186	Onrijp (kaart 84)	215
		Beurs, overrijp (kaart 85)	216
9.3 <i>Gerechten met kool</i>	187	Wormstekig (kaart 86)	217
Boerenkool	187	Melig	218
Witte kool (kaart 73)	188	Rot (kaart 87)	219
Rode kool	188	Rotten	219
Zuurkool (kaart 74)	189	Gekneusd	220
		Kneuzen (kaart 88)	220
9.4 <i>Aardappelgerechten</i>	191	Rozijn	221
Patates frites	191	Dadel	221
Gebakken aardappelen	191	Sinaasappel (kaart 89)	221
In de schil gekookte aardappelen	193		
Aardappelpannenkoek	194		

<i>11.2 Van fruit vervaardigde gerechten</i>	223	Drank (kaart 102)	250
Ooft (kaart 90)	223	Slechte drank	250
Gebakken appelschijven	225	Slok (kaart 103)	251
Appelmoes (kaart 91)	225	Slurpen (kaart 104)	251
Appelbol	226	Nippen (kaart 105)	252
		Inschenken	253
		Parelen (kaart 106)	253
		Proosten (kaart 107)	254
12 Noten	229	Rest in het glas (kaart 108)	254
Noten afslaan	229	<i>14.2 Dranken zonder alcohol</i>	256
Bolster van een noot (kaart 92)	230	Koffie (kaart 109)	256
Leeg, gezegd van een noot (kaart 93)	231	Koffie zetten	256
Walnoot (kaart 94)	231	Opgewarmde koffie	257
Pinda	232	Slappe koffie	257
Amandel	232	Koffiedik (kaart 110)	259
		Cichorei	261
		Kandeel	261
		Limonade	262
		Mede	262
13 Snoep en zoet broodbeleg	233	<i>14.3 Dranken met alcohol</i>	264
<i>13.1 Snoep</i>	233	Jenever (kaart 111)	264
Snoepen (kaart 95)	233	Kruidenjenever	265
Snoepgoed (kaart 96)	234	Brandewijn	266
Snoepje (kaart 97)	235	Borrel (kaart 112)	267
Pepermunt	236	Bier	268
Babbelaar (kaart 98)	237	Verschaald	269
Boterkussentje	238	Verschalen	270
Kauwgum	238	Droesem	270
Zoethout	239	Een borrel drinken	271
Drop (kaart 99)	239	Aangeschoten	274
Dropwater	241	Dronken (kaart 113)	274
Stroopsoldaatje	243	Dronken zijn	277
Lolly	243	Stomdronken	280
Bonbon	243	Dronkaard	280
Reep	243	Een kater hebben	282
		Kater	282
<i>13.2 Zoet broodbeleg</i>	245		
Jam (kaart 100)	245	15 Tabak	285
Muisjes	245	Tabak (kaart 114)	285
Hagelslag	245	Rookwaren	285
		Roken	286
14 Drinken	247	Dampen (kaart 115)	286
<i>14.1 Algemeen</i>	247	Pijp	287
Drinken	247	Pijpensteel (kaart 116)	287
Veel drinken (kaart 101)	248	Lurken	288
		Pruttelen	289

Tabakssap	289	Tabakspruim (kaart 119)	292
Sigaret	290	Tabakszak	293
Sigaar	290	Snuiftabak	293
Sigarenpijpje (kaart 117)	291	Tabak snuiven	293
Peuk	291	Snuifje	294
Pruimen (kaart 118)	292		

Kaarten van aflevering 2.3, Eten en drinken

1. Etenresten	295	40. Een boterham smeren	315
2. Kauwen	296	41. Kruimel	315
3. Proeven	296	42. Vlaai	316
4. Kieskauwer	297	43. Taart	316
5. Smakken	297	44. Tulband	317
6. Zuigen	298	45. Koekje	317
7. Beet, hap	298	46. Krakeling	318
8. Trek, eetlust	299	47. Speculaas	318
9. Hartig	299	48. Ontbijtkoek, peperkoek	319
10. Flauw	300	49. Vel op melk	319
11. Rins	300	50. Witte kaas, wrongel	320
12. Sleeuw	301	51. Pap	320
13. Zwoerd	301	52. Bierpap	321
14. Kaantjes	302	53. Pudding	321
15. Ranzig	302	54. Groente	322
16. Ham, hesp	303	55. Bundel groenten	322
17. Kotelet, ribstuk	303	56. Glazig	323
18. Gehakt	304	57. Peulvruchten doppen	323
19. Bal gehakt	304	58. Peul	324
20. Worst	305	59. Draad	324
21. Bloedworst	305	60. Suikerklontje	325
22. Balkenbrij	306	61. Olie	325
23. Hoofdkaas	306	62. Azijn	326
24. Jus, vleesnat	307	63. Kruiden, specerijen	326
25. Bokking	307	64. Kruidnagel	327
26. Garnaal	308	65. Bakken	327
27. Kreeft	308	66. Stoven	328
28. Moot vis	309	67. Rauw	328
29. Eetbare slak	309	68. Gaar	329
30. Havermout	310	69. Aardappelen stampen	329
31. Zuurdesem	310	70. Inzouten	330
32. Wittebrood	311	71. Soep	330
33. Rond wittebrood	311	72. Stampot	331
34. Broodpop	312	73. Witte kool	331
35. Roggebrood	312	74. Zuurkool	332
36. Krentenbrood	313	75. Pannenkoek	332
37. Krentenbol	313	76. Uienpannenkoek	333
38. Broodje	314	77. Oliebol	333
39. Boterham	314	78. Middagmaal	334

79. Vieruursboterham	334	100. Jam	345
80. Avondmaal	335	101. Veel drinken	345
81. Fruit bewaren	335	102. Drank	346
82. Klokhuis	336	103. Slok	346
83. Steen	336	104. Slurpen	347
84. Onrijp	337	105. Nippen	347
85. Beurs, overrijp	337	106. Parelen	348
86. Wormstekig	338	107. Proosten	348
87. Rot	338	108. Rest in het glas	349
88. Kneuzen	339	109. Koffie	349
89. Sinaasappel	339	110. Koffiedik	350
90. Ooft	340	111. Jenever	350
91. Appelmoes	340	112. Borrel	351
92. Bolster van een noot	341	113. Dronken	351
93. Leeg, gezegd van een noot	341	114. Tabak	352
94. Walnoot	342	115. Dampen	352
95. Snoepen	342	116. Pijpensteel	353
96. Snoepgoed	343	117. Sigarenpijpje	353
97. Snoepje	343	118. Pruimen	354
98. Babbelaar	344	119. Tabakspruim	354
99. Drop	344		

Alfabetisch register	355
Verschenen afleveringen van het WLD	439

1 Eten

Deze paragraaf bevat behalve een aantal lemmata in verband met voedsel en het eten daarvan ook begrippen rond de appreciatie en eigenschappen van het voedsel. Niet opgenomen zijn de lemmata NIET LUSTEN, ZICH VERSLIKKEN en BIJTEN omdat zij geen lexicale variatie vertonen.

1.1 Algemeen

VOEDSEL

N 80 (1980) (001, 005 add.), ZND 28 (1938) (045), ZND 44 (1946) (013); Beverlo Wb. (069, 072, 294), Bree Wb. (416, 485), Eupen Wb. (045, 102, 200), Genk Wb. (099), Gennep Wb. (058), Gronsveld Wb. 2 (090, 192, 193), Haspengouws Id. (140), Hasselt Wb. (130, 510), Heerlen Wb. 2 (107), Kerkrade Wb. 2 (084, 271), Lommel Wl. (079, 087), Maastricht Wb. (193, 206, 250, 398, 486), Meerlo-Wanssum Wb. (107, 318), Meeswijk Wl. (197, 344), Meeuwen Wl. (129), Sittard Wb. (019, 194, 231, 237), Tongeren Wb. (071, 160, 161, 275, 295), Tungalroy Wb. (125), Venlo Wb. (089, 102, 173), Venray Wb. (029, 030, 255), Weertlands Wb. 1 (C 3, 007, C 3, 008), Zonhoven Wb. (349, 540); Achten, P. (1995) (034), Veldeke 37 (1962) (043).

De algemene benaming voor al wat tot voeding kan dienen.

voedsel (ook *foedsel*): freq. Maaskemp., verspr. Centr.Maaslds. en Lonerlds.; ook in Weert, Molenbeersel, Ophoven, Lanaken, Hees, Maastricht, Diepenbeek, Koninksem, Millen, Sint-

Huibrechts-Lille, Kleine-Brogel, Hechtel, Beringen, Sint-Truiden, Bavingen, Jeuk, Oostham, Tessenderlo en Meldert.

eet, de -: alg. Kleverlds.; ook in Steyl, Swalmen, Vlodrop, Geleen en Venlo.

eetwaar: Beverlo.

eten, het - (ook *jeten, jetten, teten*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

etens (*etes*): Venray Wb.; ook in Pey, Lutterade, Doenrade, Born, Maastricht en Venlo.

etenswaar (ook *eteswaar*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Vijlen, Ospel, Stein en Venlo.

etenwaar: Simpelveld.

kost: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Horns en Demerkemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en Venray Wb. en in Kerkrade, Teuven, Eupen, Bilzen, Vlijtingen, Diepenbeek, Tongeren, Rijkhoven, Overpelt, Kaulille, Alken, Zepperen, Herk-de-Stad, Duras, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Loksbergen, Halen, Lommel en Venlo.

spijs: Bree Wb.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Neer, Reuver,

Montfort, Sittard, Maastricht, Venlo en Tienray.
bik: freq. Noord.Oostlb.; ook in Weert, Maastricht en Tongeren.
bikken, het -: Waubach, Neer, Herten (bij Roermond), Sittard, Hoensbroek en Opglabbeek.
bikkeseмент: Venlo.
frip: Hasselt en Tongeren.
kauw, de - (kui): Simpelveld, Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer en Epen.
knab: Tongeren.
knabbelativus: Maastricht.
knablativus: Maastricht.
knapzak: Bunde.
mangage (fr.): Montfort.
manger (fr.): Sittard en Maastricht.
menage: Sittard.
menagerie: Klimmen.
menage: Weertlands Wb. 1.
voed (voei): Bree.
voeder (voeier): Hasselt.
voer: Simpelveld, Nieuwenhagen, Gulpen, Lontzen, Herten (bij Roermond), Klimmen, Gronsveld, Weert, Caberg en Venlo.
mast: Haspengouws Id.
vreет, de - (ook *freet*): freq. Oostlb.; ook in Simpelveld, Heerlen, Nieuwenhagen, Gulpen, Eupen, Genk, Grevenbicht/Papenhoven, Buchten, Geulle, Maastricht, Itteren, Neerharen, Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Lommel en Venlo.
vreetsel: Beek (bij Bree).
gevreets: Sittard.
vreten, het - (ook *freten*): Heerlen, Nunhem, Pey, Weert, Tungalroy, Thorn, Gruitrode, Neeroeteren, Opglabbeek, Maaseik, Guttecoven, Caberg, Heugem, Achel, Hamont, Beverlo, Venlo en Tienray.
frass (du.): freq. Ripuar.
vulsel: Eksel.
pensvulsel: Zonhoven.
rabekol: Beverlo.

leeftocht: Ell.
aas: Venlo, Nieuwenhagen en Gulpen.
lek: Eupen.
smek: Bree.
suk: Beverlo.
vastigheid: Gronsveld.
waar: Stein en Maastricht.

De volgende opgaven worden gebruikt voor het 'vleesloze voedsel dat op vrijdag genuttigd wordt':
vrijdagkost: Tungalroy.
vrijdagkost: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Maastricht.

De volgende twee opgaven zijn benamingen voor een 'grote hoeveelheid voedsel':
mortel: Gronsveld.
muurdel: Gronsveld.

De volgende opgave wordt gebruikt voor 'voedsel dat slecht bekomt':
get kontrolisch: Gronsveld.

WATERIGE KOST —————

N 80 (1980) (002);
 Bree Wb. (402), Haspengouws Id. (208),
 Maastricht Wb. (519), Sittard Wb. (228),
 Venray Wb. (140, 434), Zonhoven Wb. (224).

Waterachtig, dun voedsel.

slabber: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Epen, Herten (bij Roermond), Born en Maastricht.
slabberans (ook *slabberons*): Simpelveld, Rimburch, Heel en Lutterade.
slabberdewas: Oirsbeek.
sladder: Gulpen, Neeroeteren, Guttecoven en Heugem.
sladderans: Nuth/Aalbeek.
slobber (ook *slopper*): alg. Oostlb. en Horns, freq. Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Haspengouws Id. en in Simpelveld,

Weert, Maastricht, Itteren,
Kwaadmechelen, Velden, Blerick
en Venlo.

slobbervoer: Meijel.

slodder: Thorn en Montfort.

sloddertje: Maastricht.

soep: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Stein, Meers, Maastricht, Caberg
en Loksbergen.

soepje (*soepke*): Moorveld (Waalsen),
Maastricht en Ulestraten.

broei (*brui*): freq. Oost.Zuidlb.; ook
in Wijnandsrade en Klimmen.

braggel: Rekem.

brats: Gruitrode.

bratsel: Oplabbeek.

briggel: Meeuwen.

brij: Schimmert en Valkenburg.

drab: Geleen.

drinken: Nieuwstadt, Meerssen en
Kerkrade.

dunnigheid: Venray Wb.

fledder: Swalmen.

klits: Zonhoven.

kwets: Heerlerbaan/Kaumer.

lebber: Haelen.

leps: Reuver.

maagvulling: Sittard.

pap: Venlo.

poelie: Venray Wb.

prap: Venlo.

prats: Pey, Geleen, Amstenrade,
Stramproy, Oplabbeek, As en
Venlo.

proddel: Gruitrode.

prots: Gruitrode en Heerlerbaan/
Kaumer.

prut: Stein.

schotelwater: Bree Wb.; ook in
Gronsveld.

slaris: Susteren, Geleen, Sittard en
Oirsbeek.

sleuter: Schimmert.

sliebber: Steyl.

sliedder: Schinnen en Valkenburg.

slijm: Grevenbicht/Papenhoven.

slover: Simpelveld.

smodder: Kwaadmechelen.

snoter: Grevenbicht/Papenhoven.

spijs: Oplabbeek en As.

spoeling: Vlodrop.

varkensvoer: Kerkrade.

vazel: Stein.

dunne kost: As.

waterige kost: Maastricht.

waterpap: Maastricht.

zouwel: Haelen, Asselt en
Heerlerbaan/Kaumer.

zuip: Grevenbicht/Papenhoven,
Merkelbeek en Gronsveld.

zuipeten: Maastricht.

zwarder: Leopoldsburg,
Oplabbeek en As.

zuiers: Eksel.

De volgende opgaven zijn bijvoeg-
lijke naamwoorden:

schraal: Weert.

pratsetig: Sittard.

slobberig: Ospel.

waterachtig: Horn.

waterig: Horst en Maastricht.

watertig: Maastricht.

week: Brunssum.

KOOKSEL

N 80 (1980) (057);
Bree Wb. (263), Gennep Wb. (103), Meerlo-
Wanssum Wb. (170), Meeuwen Wl. (127),
Tegelen Wb. (092), Venlo Wb. (160), Venray
Wb. (068).

De hoeveelheid voedsel die men in
één keer kookt.

kooksel: alg. Oostlb., Maaskemp. en
Kleverlds., freq. Horns; ook in
Waubach, Gulpen, Weert, Born,
Guttecoven, Urmond, Maastricht,
Itteren, Heugem, Hamont, Blerick
en Venlo.

gekooks, het -: Simpelveld, Heerlen,
Eys, Ingber, Hulsberg en
Maastricht.

gekookte eten: Velden en Ell.

gekookte, het -: Simpelveld,
Ubachsberg, Sittard, Geleen,
Nuth/Aalbeek en Caberg.

koken, het -: Eys, Posterholt, Stein en Maastricht.

kokens, het - (*het kokes*):

Grevenbicht/Papenhoven, Lutterade en Klimmen.

kokerij: Kwaadmechelen en Schinnen.

kook, de -: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Weert, Tungalroy, Hunsel, Maasbracht, Meeuwen, Maastricht, Eksel en Venlo.

kookpot, de -: Schimmert, Thorn, Bree, Venlo en Meerlo.

broei (*brui*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen.

eet, de -: Venray.

eten: Amby, Wijnandsrade, Gronsveld, Stramproy, Kelpen, Oler, Maastricht, Caberg en Oirlo.

kauw, de - (*de kui*): Kerkrade.

vreet: Swalmen.

zooi: Meijel en Stein.

zooitje: Thorn.

pruts: Swalmen.

voer: Caberg.

menage: Montfort.

middag, de -: Kerkrade en Wijlre.

middageten: Kapel-in-'t-Zand.

potage (ook *petazie, potasie, potas-sie*): Sevenum, Heythuysen en Neer.

De volgende opgave betreft de 'hoeveelheid die in een keer gebakken wordt':

baksel: Venray Wb.

KLEINE HOEVEELHEID ETEN

N 16 (1962) (087);

Gennep Wb. (125).

Een kleine hoeveelheid eten.

beetje (ook *bietske, bitske*):

Bleijerheide, Ubachsberg, Mechelen, Tegelen, Roermond,

Sittard, Ulestraten, Gronsveld, Oost-Maarland, Bilzen, Paal en Lommel.

klein beetje: Meijel, Nederweert en Niel-bij-St.-Truiden.

beetje eten (ook *bietsje eten, bitske eten*): Posterholt, Rotem en Neerbeek.

klein beetje eten: Bocholt.

bof: Bilzen.

bofje (*bofke*): Weert, Oirsbeek en Bilzen.

flauw bofje (*flauw bofke*): Geleen.

fitsje (*fitske*): Broekhuizen.

fletsje (*fletske*): Gronsveld.

get voor een mus: Heerlen.

greumel: Kerkrade, Bleijerheide, Grathem en Guttecoven.

greumel eten: Maasniel.

greumelen: Puth.

greumels (ook *gruimels*): Maaseik en Sint-Truiden.

greumeltje (ook *gruimelke*): verspr. Oostlb., Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslands.; ook in Nederweert, Leuken, Achel, Hamont, Overpelt, Helchteren, Berbroek, Hasselt, Beringen en Gingelom.

greumeltje eten (*gruimelke eten*): Kiewit.

breumel: Ketsingen.

gruizel (*greuzel*): Oost-Maarland.

gruizeltje (*greuzelke*): Urmond.

bruizeltje (*bruiselke*): Oost-Maarland.

habbekratsje (*habbekretske*): Kinrooi.

hapje (*hapke*): Baarlo, Roermond, Sittard, Geleen, Weert en Neerpelt.

hapje eten (*hapke eten*): Heerlen.

hoopje (*hoopke*): Sittard.

kits eten: Sittard.

klats: Blerick.

klatsje (ook *kletske*): freq. Noord.-Oostlb.; ook in Sittard, Puth, Ell, Middelaar, Ottersum en Wanssum.

kletje: Velden en Stein.

klats: Stein.

klietje (*klietke*): Ottersum.
kriemeltje (*kriemelke*): Venlo en Mechelen-aan-de-Maas.
kruimel: Gennep.
kruimeltje (*kruimelke*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Waubach, Oirsbeek, Kinrooi, Kessenich, Mechelen-aan-de-Maas, Bilzen, Val-Meer, Peer, Linde, Koersel, Halen, Velden, Oirlo, America en Meijel.
kruimeltje eten (*kruimelke eten*): Borgloon.
kruimeltjes (*kruimelkes*): Hasselt.
moffeltje (*moffelke*): Nieuwenhagen.
mondje vol: Heerlen.
muizenbek: Borgloon.
muizenhapje (*muizenhapke*): Gennep Wb.
mussenhapje (*mussenhapke*): Velden en Baarlo.
mussenpik: Panningen.
neuzeltje: Smeermaas.
overschot: Maaseik.
pietseltje (*pietselke*): Roermond.
poetje (*poetke*): Borgloon.
prakje (*prakske*): Valkenburg.
prijtje (*prijke*): Houthalen.
pritsje (*prietske, pritske*): Eygelshoven, Ransdaal, Ubachsberg, Heerlen, Opheers en Gingelom.
prutsje (*prutske*): Smeermaas, Oost-Maarland, Tongeren, Bilzen, Eksel en Heppen.
prutsje eten (*prutske eten*): Kwaadmechelen.
klein portie-tje (*klei porsie-ke*): Kiewit.
klein rantsoentje: Melveren.
rantsoen: Maaseik.
restje: Weert.
scheet: Limbricht.
spitsje: Kerkrade en Bleijerheide.
treugeltje (*treugelke*): Munstergeleen.
weinigje, een - (*winneke*): Mechelen.

De volgende opgaven zijn omschrijvingen:

dat is pront get iets voor een mus: Maasniel.
dat kan ik op een tand hangen: Boukoul.

ETENSRESTEN

Kaart 1, pag. 295

N 16 (1962) (081), ZND 34 (1940) (077a); Eupen Wb. (134), Gronsveld Wb. 2 (193), Kerkrade Wb. 2 (198), Limburgs Id. (028), Maastricht Wb. (302, 342), Meerlo-Wanssum Wb. (039), Meeswijk Wl. (512), Roermond Wb. (044), Sittard Wb. (285, 336), Stokkem Wb. (091), Tegelen Wb. (094), Tongeren Wb. (422, 472), Valkenburg Wb. (133), Venlo Wb. (167, 220), Venray Wb. (405), Weertlands Wb. 1 (C 3, 006, C 3, 007); Achten, P. (1995) (096, 110), Veldeke 09 (1934) (443), Veldeke 13 (1938) (068).

De overblijfselen van een maaltijd. Het woord **achterbaat** werd volgens het Limburgs Id. (pag. 28) in Koersel gebruikt voor 'het overschot van den middag dat de knechten en meiden krijgen in de groote huizen'.

ortelen: Valkenburg.

orten (ook *orsen, oten, otsen*): alg. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Centr.Maaslds. en in het zuiden van het Kleverlds., freq. Tongerlds. en Truierlds., verspr. Bilzerlds. en Lonerlds.; ook in Eupen, Veldwezelt, Maastricht, Oost-Maarland en Velden.

ortjeren (*otsjeren*): Bleijerheide.

ortjes: Ottersum.

overschot: alg. Dommelds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds. en Truierlds., freq. Maaskemp., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Nederweert, Leuken, Ell, Kessenich, Ophoven, Lanaken, Smeermaas, Diepenbeek, Leopoldsborg, Kwaadmechelen,

Tessengerlo, Meldert, Lommel en Blerick.
overschot van het eten: Sint-Truiden.
overschoters: Neerpelt.
overschotjes: Kwaadmechelen en Bree.
overschots: Gelinden.
overschotten (*overscheut*): Reuver en Melick.
overschiet: Meijel en Tegelen.
overblijfselen (ook *overblijfsel*): Sint-Truiden en Geleen.
afval: freq. Maaskemp. en Dommelds.; ook in Lanklaar, Rekem, Lanaken, Koersel, Heusden, Hasselt, Paal, Sint-Lambrechts-Herk, Heers, Borgloon, Sint-Truiden, Montenaken, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.
rammenanten: Sittard, Munstergeleen, Stokkem, Meeswijk, Maastricht, Hoeselt en Tongeren.
bak: Lommel.
braddel: Velm, Sint-Truiden en Wellen.
breuzel: Sittard.
breuzeling: Heppen.
brokkeladen (*brokkelaaien*): Bilzen.
brokkelen: Oost-Maarland, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille en Lommel.
brokken (ook *bruk*): verspr. Lonerlds.; ook in Kinrooi en Diepenbeek.
etensresten (ook *etesresten*): Boukoul en Roosteren.
rest: Sint-Huibrechts-Lille en Kaulille.
rest van gister: Oirlo.
resten: Tegelen, Nunhem, Vlodrop, Oirsbeek, Valkenburg, Ittervoort en America.
restjes: Hamont en Nederweert.
restanten: Tongeren.
greumelen (ook *gruimelen*): Heerlen, Valkenburg, Gruitrode, Gelieren/Bret, Oost-Maarland, Neerpelt, Linde en Zonhoven.

greumels (ook *gruimels*): Koersel, Heusden en Bree.
greumeltjes (*gruimelkes*): Nederweert.
kemmel: Paal.
klatjes: Velden.
klats: Mechelen-aan-de-Maas.
klatsen: Neer, Baexem en Alken.
klatsjes (*klatskes*): freq. Noord.-Oostlb.; ook in Weert, Hasselt, Boekend, Middelaar en Ottersum.
kliiek: Venlo.
kliiekjes (*kliiekskes*): Sittard.
klitsklatsjes (*klitsklatskes*): Weertlands Wb.; ook in Tegelen.
knammelen: Venlo.
knauwelen: Weertlands Wb. 1; ook in Maasniel, Kinrooi, Gruitrode, Neeroeteren, Opoeteren en Kaulille.
knauwels: Lommel, Beek (bij Bree) en Omitter.
knauweltjes (*knauwelkes*): Oplabbeek.
kneuzen: Posterholt.
korsten: Tungalroy, Kinrooi en Nieuwerkerken.
korstjes: Neer.
kruimelen: Neer.
kruimels: Wanssum, Venlo en Melveren.
kruimeltjes (*kruimelkes*): Bocholt en Hasselt.
verzouwd eten: Holtum.
oud eten: Mechelen.
prats (ook *brats*): Venlo en Roermond.
pratsjes (*pratskes*): Roermond.
schraapslingen: Borgloon.
tafelafval: Thorn.
frekje (*frekske*): Grathem.
achterbaat: Koersel.

KLIEKJE

N 16 (1962) (082);
 Gennep Wb. (135), Tegelen Wb. (094),
 Venray Wb. (097), Weertlands Wb. 1 (C 3,
 006).

Opgewarmd overschot van een maaltijd.

hondspotje (*hongspotje*): Heerlen.

kattengrüle-tje (*kattengrülke*):

Heerlen.

kattenpotje: Heerlen.

klats: Venlo en Baexem.

klatsje (*klatske, klitske*): Neer, Roermond, Stein, Eksel, Boekend en Ottersum.

klatsje warm eten (*klatske warm eten*): Melick.

kletje: Venray Wb.; ook in Stein en Velden.

kliëk: Bocholtz.

kliëkje (ook *kliëkske*): Waubach, Tegelen, Roermond, Limbricht, Sittard, Maasbracht, Blerick, Venlo en Wanssum.

klitsklatsje (*klitsklatske*): Weertlands Wb. 1; ook in Tegelen.

opgebakken eten: Berg-aan-de-Maas.

opgeschofte noen (*opgeschofde noen*): Mechelen.

opgestoofd: Kwaadmechelen en Gingelom.

opgestoofd eten: Nunhem.

opgestoofde, een -: Melveren.

opgestoofde pruts: Weert.

opgewarmde pruts: Swalmen.

pruts: Meijel.

prutsje (*prutske*): Neeritter.

prut: Roermond.

opwarmertje: Maasniel.

opgewarmd: Linde, Koersel en Lommel.

opgewarmd eten: verspr.

Noord.Oostlb. en Dommellds.; ook in Eygelshoven, Kerkrade, Heerlen, Oirsbeek, Valkenburg, Gronsveld, Ittervoort, Bocholt, Maaseik, Berg-aan-de-Maas, Tongeren en Sint-Truiden.

get opgewarmd eten: Ubachsberg.

opgewarmd klatsje: Sittard.

opgewarmde kliëk: Tegelen.

opgewarmde kost: Maaseik.

opgewarmde prats: Mechelen.

opgewarmds (*opgewarms*):

Neerbeek.

herwarmde overschot: Opheers.

overschot: Meijel, Berbroek en Oost-Maarland.

ort: Gennep Wb.

orten (ook *otsen*): Buchten, Urmond en Kerkrade.

opstovertje: Kiewit.

oude stoofsel (*ouw stoofsel*): Mechelen-aan-de-Maas.

prak: Grathem.

prakje (*prakske*): Valkenburg.

pruttel: Munstergeleen.

beetje (*beetske*): Paal.

hoopje (*hoopke*): Mechelen.

braad (*braai*): Gennep en America.

braadsel (*braaisel*): Belfeld.

breuzel: Munstergeleen.

gebreuzel: Sittard.

wauwel: Grathem.

verzouwelde vreet: Maasniel.

wat over is gebleven: Puth.

patatten in de pan (*patatten inne pan*): Helchteren.

Het volgende trefwoord is een bijvoeglijk naamwoord:

opgewarmd: Baarlo en Ottersum.

DOPEN

N 08 (1961) (105);

Genk Wb. (306), Kerkrade Wb. 2 (252),

Meerlo-Wanssum Wb. (267), Tungalroy Wb.

(128), Venray Wb. (144, 234, 516),

Weertlands Wb. 1 (C 3, 013);

Achten, P. (1995) (120).

Een boterham week maken door hem bijvoorbeeld in koffie of in het vet van uitgebakken spek te dopen.

soppen: alg. in Nl. Lb. en in Belg.

Lb. langs de Maas, verspr.

Demerkemp.; ook in Gemmenich,

Moresnet, Eigenbilzen, Val-Meer,

Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren,

Hamont, Neerpelt, Overpelt,

Beverlo, Paal, Herk-de-Stad,
Gingelom, Sint-Truiden,
Leopoldsburg, Kwaadmechelen,
Tessenderlo, Zelem, Halen en
Lommel.

boterham soppen: Kerkrade.

brood soppen: Tessenderlo.

insoppen: Lommel en Achel.

dopen: Venray Wb.

indopen: Venray Wb.; ook in
Gingelom

weken: Remersdaal, Panningen,
Hoensbroek, Meeuwen,
Mechelen-aan-de-Maas, Tongeren,
Hoepertingen, Opheers, Herk-de-
Stad, Gingelom en Sevenum.

loten: Hoepertingen.

ETEN (WW.)

DC 35 (1963) (002), DC 37 (1964) (017),
RND (066a), Willems (1885), ZND 25 (1937)
(043), ZND A1 (1940sq) (130), ZND m
(Borgers, Coenen, Fias, Gijssens, Grootaers,
Jochems, Kohneman, Lenaerts, Linskens,
Notermans, Peuskens, Vanleeuwe);
Bree Wb. (136), Genk Wb. (090), Gronsveld
Wb. 2 (047), Hasselt Wb. (129), Heerlen Wb.
2 (107), Kerkrade Wb. 2 (084, 182),
Maastricht Wb. (036, 093), Meeuwen Wl.
(067), Roermond Wb. (075), Sittard Wb.
(012, 018, 047), Tegelen Wb. (074), Tongeren
Wb. (107, 143), Tungelroy Wb. (126),
Valkenburg Wb. (126, 163), Venlo Wb. (089,
102), Venray Wb. (029), Weertlands Wb. 1
(C 3, 003), Zonhoven Wb. (115);
Achten, P. (1995) (013, 084), Bisschops, M.
(1994) (004), Veldeke 37 (1962) (059),
Veldeke 39 (1964) (045), Veldeke 40 (1965)
(049), Veldeke 41 (1966) (049), Veldeke 43
(1968) (002).

Voedsel tot zich nemen, zich voeden.
Met het woord **dineren** wordt in
Tongeren het 'op fijne of feestelijke
wijze' nuttigen van voedsel bedoeld
(Tongeren Wb., pag. 107). In
Valkenburg maakt men een onder-
scheid tussen **eten** en **koffie drin-**

ken. Met het eerste wordt het nutti-
gen van een warme maaltijd bedoeld,
met het tweede het eten van brood.

eten: alg. in Nl. en Belg. Lb.

Het volgende trefwoord is afkomstig
uit het Bargoens:

achelen: Sittard.

bikken: Weertlands Wb. 1; ook in
Simpelveld, Sittard, Maastricht en
Hoeselt.

bikkementen: Venlo.

spikken: Valkenburg en Gronsveld.

kauwen (*kuien*): Heerlen.

dineren: Tongeren.

koffie drinken: Valkenburg.

Het volgende trefwoord is afkomstig
uit de kindertaal:

nammen: Kerkrade Wb. 2; ook in
Valkenburg, Gronsveld en Hoeselt.

MET KLEINE HAPJES ETEN

N 80 (1980) (008).

Druk eten met kleine hoeveelheden.

busselen: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Gulpen, Montfort, Neeroeteren,
Grevenbicht/Papenhoven en
Maastricht.

avanceren: Eksel.

boebelen: Beesel en Kapel-in-'t-
Zand.

buffelen: Heerlerbaan/Kaumer,
Maastricht, Meerlo en Maasbree.

keveren: Loksbergen.

knabbelen: Heythuysen, Roermond,
Ophoven, Urmond en
Kwaadmechelen.

knibbelen: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Simpelveld, Vijlen, Montfort,
Sint-Odiliënberg, Vlodrop,
Tungelroy, Ell, Kelpen,
Opglabbeek, Born, Urmond en
Meers.

knagen: Hoeselt.
knauwelen: Venlo, Posterholt en Opglabbeek.
knetsen: Kwaadmechelen.
mampfen: Sittard.
moffelen: Simpelveld, Kerkrade, Heerlen, Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen, Sittard, Geleen, Echt/Gebroek en Guttecoven.
mummelen: Gennep, Jabeek en Oirsbeek.
namen: Maastricht en Caberg.
pemelen: Ell.
peuzelen: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Rimborg, Reuver, Montfort, Montfort, Ospel, Meeuwen, Guttecoven en Venlo.
oppeuzelen: Hamont.
pikken: Valkenburg en Wijlre.
pitsen: Weert en Swalmen.
profijtelijk eten: Maastricht.
gauw eten: Oirlo.
hartig eten: Blerick en Steyl.
pruimen: Neer.
scharren: Nieuwenhagen.
sippen (*suppen*): Ittervoort.
slokken: Maastricht en Itteren.
smetselen: Zonhoven.
smikkelen: Eys, Tegelen, Horn, Stramproy en Gennep.
smullen: Meijel en Schinnen.
snageren: Horn en Doenrade.
snatsen: Bree.
snuisteren: Maastricht.
inschuren: Bilzen.
vreten: Wessem.
zabbelen: Stein.
een brikkenbakkersmaag hebben: Meers.
op zijn eigen muil uit zijn: Nunhem.

FRUIT ETEN

N 80 (1980) (016), SGV (1914) (027);
 Diepenbeek Wb. (270), Echt Wb. (067, 110),
 Genk Wb. (304), Maastricht Wb. (194),
 Meerlo-Wanssum Wb. (128), Meeswijk Wl.
 (326, 588, 592), Sittard Wb. (186, 380),

Tongeren Wb. (160), Tungalroy Wb. (128),
 Valkenburg Wb. (070, 101, 159), Venray Wb.
 (193), Weertlands Wb. 1 (C 3, 013),
 Zonhoven Wb. (126);
 Achten, P. (1995) (119).

Veel en meestal onrijp fruit eten.

fratselen: Tongeren.
fratsen: Zonhoven en Tongeren.
grazen: Valkenburg, Velden, Venlo, Horst en Maasbree.
groezen: alg. Kleverlds.; ook in Lottum.
knatsen: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., verspr. Centr.-Maaslds.; ook in Simpelveld, Maastricht en Caberg.
knetsen: Maastricht.
knotsen: Leopoldsburg, Loksbergen en Bilzen.
snatselen: Genk.
snatsen: alg. Horns, freq. Maaskemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Heythuysen, Susteren, Schimmert, Echt/Gebroek, Maastricht en Meijel.
smatsen: Meijel.
snutsen: Jabeek.
snekken: Roermond.
sneuken: Hoeselt.
snuisteren: Valkenburg.
snuiveren (ook *snuivelen*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Nunhem.
muizen: Haelen.
snageren: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wessem, Echt/Gebroek, Meeswijk en Buchten.
snaaien: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Pey, Schimmert en Thorn.
frakken: Diepenbeek.
schransen: Nederweert.
grasgroen eten: Stein.
groen opeten: Ospel.

KAUWEN

Kaart 2, pag. 296

N 80 (1980) (007), ZND 01 (1922) (a-m),
ZND 01u (1924) (116);
Echt Wb. (067), Kerkrade Wb. 2 (143, 155),
Sittard Wb. (203), Venray Wb. (255, 280).

Voedsel met de tanden en kiezen
fijnmaken.

kauwen (ook *knaan*, *kuien*): alg.
Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb.,
Horns en Kleverlds., verspr.
Centr.Maaslds.; ook in Montzen,
Welkenraedt, Eupen, Bree,
Meeuwen, As, Maastricht, Itteren,
Rosmeer, Vlijtingen, Vliermaal,
Eksel, Wijchmaal, Peer, Heusden,
Kermt, Zonhoven, Beringen, Sint-
Truiden, Velden, Blerick en Venlo.

fijnkauwen: Blerick.

knauwelen: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het
noorden van het Kleverlds., ver-
spr. Maaskemp.; ook in Teuven,
Elen, Rotem, Lanklaar, Eisden en
Rekem.

fijnknauwelen: Jabeek.

knauwen (ook *knaven*): verspr.
Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook
in Susteren, Weert, Ophoven,
Neeroeteren, Echt/Gebroek,
Hamont, Sint-Huibrechts-Lille,
Kwaadmechelen, Oostham en
Venlo.

bijten: freq. Noord.Oostlb.; ook in
Nieuwstadt, Geleen, Schinnen,
Tungelroy en Meijel.

kapotbijten: Eisden.

kleinbijten (ook *klingbijten*):
Maasbree, Oirsbeek en Gulpen.

fijnbijten: Heel.

knabbelen: verspr. Lonerlds.; ook in
Oplabbeek, As, Genk, Bilzen,
Martenslinde, Hoeselt, Eksel,
Kermt, Zonhoven, Sint-Truiden,
Aalst-bij-St.-Truiden, Leopolds-
burg, Loksbergen en Halen.

knagen: Reuver.

knatsen: Geleen.

knuizen: Herten (bij Roermond).

malen: Heythuysen, Schinnen,
Grevenbicht/Papenhoven,
Maastricht, Bilzen, Riksingen,
Bommershoven, Blerick, Venlo en
Meijel.

fijnmalen: Thorn en Nieuwenhagen.

neringen: Elen en Mechelen-aan-de-
Maas.

nirgelen: 's-Gravenvoeren.

nirken: 's-Herenelderden.

hirken: Eksel en Hoepertingen.

eten: Vlodrop.

STIEKEM ETEN

N 80 (1980) (015);
Genk W. (299), Weertlands Wb. 1 (C 3, 009),
Zonhoven Wb. (433).

Heimelijk, en vaak ook herhaaldelijk,
iets eten.

Het woord **slommeren** is in Genk
bekend in de betekenis 'steelsgewijs
iets lekkers, zoets eten' (Genk Wb.,
pag. 299). Het trefwoord **moffelen** en
het tweede lid in het trefwoord
inmoffelen zijn een afleiding van
moffel. Dit woord is op zijn beurt
weer een samentrekking van *mondvol*.
Zie voor de lexicale variant *snuutsen*
ook RhWb (VII), kol. 1614, s.v.
schneuzen, dat in o.m. Schleiden,
Monschau, Eupen, Aachen, Jülich,
Düren, Erkelenz en Geilenkirchen
'naschen' kan betekenen.

moffelen: verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Weertlands Wb. 1 en in
Nieuwenhagen, Heerlerbaan/
Kaumer, Beek, Sittard, Sweik-
huizen, Buchten, Guttecoven en
Hamont.

inmoffelen (*i-moffelen*): Epen.

sneuken: verspr. Horns en
Maaskemp.; ook in Heythuysen,
Ospel, Weert, Zonhoven en
Kwaadmechelen.

snuiten (*snuutsen*): Kerkrade, Rimburch, Vijlen en Oirsbeek.
stiekem snuiten (- *snuutsen*): Heerlen.
slokken: Horn, Roermond, Montfort, Sittard, Stramproy, Ittervoort, Gruitrode, Opglabbeek, Itteren en Meijel.
snageren: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Buchten, Guttecoven, Urmond en Oirlo.
stritsen: Moorveld (Waalsen) en Ulestraten.
achter de rug (eten): Vlijtingen.
achterbaks eten: Hoensbroek, Maastricht en Heugem.
bietsen: Reuver.
gransen: Oirsbeek.
granten: Schimmert.
kauwen: Rimburch.
klauwen: Eys.
knaspelen: Loksbergen en Nieuwenhagen.
knatsen: Ophoven.
knavelen: Kesseleik.
knibbelen: Tungalroy en Opglabbeek.
muizen: Gennep.
mummelen: Born.
naknabbelen: Bilzen.
naschen (du.): Simpelveld.
pikken: Nieuwstadt, Doenrade, Stein en Venlo.
pitsen: Haelen, Horn, Posterholt, Pey en Wessein.
stiekem pitsen: Roermond.
schransen: Schimmert.
schuimen: Maasbree, Beesel en Haelen.
smikkelen: Hunsel en Doenrade.
smullen: Geleen.
snaaien: Meerlo.
sabbelen: Heythuysen en Horn.
snatsen: Eksel en Gruitrode.
sneuveren: Simpelveld, Ubachsberg, Heerlerbaan/Kaumer en Eys.
slommeren: Genk.
snoepen: Blerick.
stiekem get eten: Maastricht.
vortknuffelen: Susteren.

SMULLEN

N 80 (1980) (014, 019 add.); Gronsveld Wb. 2 (047), Hasselt Wb. (304, 412), Kerkrade Wb. 2 (178), Maastricht Wb. (338, 392), Meeuwen Wl. (121), Tegelen Wb. (104, 126), Tongeren Wb. (511), Tungalroy Wb. (127), Venray Wb. (442); Bisschops, M. (1994) (016).

Lekker eten, met veel plezier eten. Het trefwoord **moffelen**, dat met name in het zuiden van Nederlands-Limburg bekend is, is een afleiding van *moffel*. Dit woord is op zijn beurt weer een samentrekking van *mondvol*. Zie voor de lexicale variant *snuutsen* ook RhWb (VII), kol. 1614, s.v. *schneuzen*, dat in o.m. Schleiden, Monschau, Eupen, Aachen, Jülich, Düren, Erkelenz en Geilenkirchen ‘snoepen’ kan betekenen.

smullen: alg. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns, verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Simpelveld, Teuven, Weert, Bilzen, Hoeselt, Hamont, Eksel, Zonhoven, Leopoldsburg, Velden, Venlo, Tienray en Meijel.

lekker smullen: Ospel en Thorn.

aan de smul zijn: Maastricht.

smikkelen: alg. Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Nieuwenhagen, Waubach, Gulpen, Ittervoort, Thorn, Bree, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Hasselt, Blerick, Venlo, Venray, Meerlo en Meijel.

lekker smikkelen: Blerick.

buffelen: Grevenbicht/Papenhoven.

eten: Roermond en Maasniel.

met goesting eten: Kwaadmechelen.

met smaak eten: Urmond en Vijlen.

smakelijk eten: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nunhem, Meers, Heugem en Bilzen.

appetijtelijk eten: Geleen.

goed eten: Kwaadmechelen en Meers.

lekker eten: Blerick, Meers en Ubachsberg.
hartelijk eten: Kapel-in-'t-Zand.
eten wie een heimaaiër: Nunhem.
invaren (*i-varen*): Simpelveld.
kiskassen: Meeuwen.
knibbelen: Opglabbeek.
lekker bikken: Geulle en Hoensbroek.
lekker schransen: Hoensbroek.
schransen: Bree, Maastricht en Heerlerbaan/Kaumer.
smiechelen: Hasselt.
miechelen: Horst en Venlo.
moffelen: Kerkrade Wb. 2; ook in Nieuwenhagen, Tegelen, Sittard, Neuroeteren, Stein en Hasselt.
muizen: Haelen.
peuzelen: Gruitrode, Opglabbeek en Simpelveld.
pruimen: Venray Wb.; ook in Beesel en Maastricht.
schmarotzen (du.): Simpelveld.
schoren: Sevenum.
slokken: Pey, Born en Nieuwenhagen.
smauzen: Stramproy, Heerlen en Heerlerbaan/Kaumer.
smekken: Maasbree en Schimmert.
smokkelen (*smoggelen*): Tongeren.
snageren: Haelen, Roermond, Oirsbeek en Nuth/Aalbeek.
snollen: Venray.
snuiten (*snuutsen*): Eys.
zich begaden (ook *zich begaaien*): Swalmen, Lutterade, Valkenburg, Maastricht, Venlo en Maasbree.
zich begaden aan (*zich begaaien aan*): Maastricht.
zich begosselen: Maastricht.
zich dikdoen: Tungalroy.
zich get te binnen houwen: Maastricht.
zich tengoele doen (*zich tegoele doen*): Herten (bij Roermond).
bekken: Urmond.
vermeubelen: Tegelen.
(een) vette muil krijgen: Gronsveld.
boteren (*botjeren*): Horst.

LEKKERBEK

N 80 (1980) (005 add., 019, 023 add.);
 Echt Wb. (109), Roermond Wb. (329), Sittard Wb. (378), Tongeren Wb. (077), Venray Wb. (517).

Iemand die goed kan eten.
 Met het woord **slokkerd** wordt in het dialect van Tungalroy 'iemand die veel snoept' bedoeld. Het trefwoord **schurendresser** uit Ubachsberg wordt doorgaans gebruikt in de vergelijking *eten als een schurendresser*. Met het woord werd vroeger de persoon aangeduid die het geogste graan dorste. Zie ook het lemma SCHROKKEN. Het Tongerse **boffer** is afgeleid van het Franse *bouffer*.

lekkerbek: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Horns, verspr. Maaskemp.; ook in Teuven, Heythuysen, Neer, Sint-Odiliënberg, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Itteren, Vlijtingen, Hoeselt, Hamont, Kwaadmechelen, Velden, Blerick, Venlo, Gennep en Tienray.
lekkermuil: Hoensbroek.
lekkertand: Nieuwenhagen, Oirsbeek, Schimmert en Maastricht.
leknaas: Asselt.
feinschmecker (du.): Simpelveld, Kerkrade, Rimborg en Eys.
fijnbek: Venlo en Schimmert.
fijnmuil: Maastricht.
fijnproever: freq. Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Gruitrode, Opglabbeek, Echt/Gebroek, Buchten, Stein, Maastricht, Bilzen en Zonhoven.
boffer: Tongeren.
doorjager: Stein.
een met een gezonde maag: As.
een wat goed snaaien kan: Meers.
gezonde eter: Kapel-in-'t-Zand, Posterholt en Caberg.
goede eter: freq. Noord.Oostlb.; ook in Schinnen, Klimmen, Gronsveld,

Ospel, Meers, Maastricht, Heugem, Venray en Oirlo.
eter: Montfort.
goede kostganger: Kapel-in-'t-Zand.
liefhebber: Asselt en Doenrade.
peuzelaar: Simpelveld, Lutterade, Hoensbroek, Schimmert en Rekem.
schmarotser: Heerlen.
schranser: Maastricht.
schurendresser: Ubachsberg.
slok darm: Reuver.
slokker: Beesel, Neeroeteren, Echt/Gebroek en Rekem.
slokkerd: Meijel, Venlo en Tungalroy.
slokmuil: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Neer, Herten (bij Roermond), Born en Urmond.
sloknaas: Horn, Neeroeteren en Maasbracht.
slokprij: Brunssum.
smikkelaar: Meerlo en Roermond.
smuller: Nieuwenhagen, Kesseleik, Guttecoven, Maastricht, Hamont en Meijel.
smullerd: Horn.
smulpaap: Nieuwenhagen, Roermond, Montfort, Moorveld (Waalsen), Sittard, Ulestraten, Bree, Maastricht en Venlo.
snuiker: Tungalroy en Gruitrode.
snuikerd: Weert en Ell.
snuitsnaas: Eys.
spader (*spaaier*): Venray Wb.
veelvraat: Montfort.
vlajan: Sittard.
vreetbeer: Stramproy en Horn.
vreetbeest: Montfort.
vreetjanus: Tegelen.
vreetprij: Schinnen.
vreetwolf: Vlodrop.
vreetzak: Wijlre, Reuver, Merkelbeek, Schimmert, Kelpen, Wesseem, Meeuwen, Guttecoven, Maastricht, Eksel, Meijel en Maasbree.
vreter: Gulpen.
zatvreter: Roermond.

De volgende opgave is een omschrijving:

goed van innemen: Hunsel.

LUSTEN

N 80 (1980) (005, 014 add.), SGV (1914) (022), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 30 (1939) (046);
 Beverlo Wb. (154), Hasselt Wb. (304), Tegelen Wb. (126), Tungalroy Wb. (127), Weertlands Wb. 1 (C 3, 008), Zonhoven Wb. (301).

Houden van, met betrekking tot spijs en drank.

Trefwoorden als **zich hangen naar** of **zich verhangen voor/aan** duiden vooral het abnormaal verlekkerd zijn op een bepaalde spijs of drank aan. *Haan* in de trefwoorden **gaarne haan** en **zin haan** is de in het zuidoostelijke deel van Nederlands-Limburg gebruikelijke vorm voor 'hebben'.

lusten (ook *lussen*): alg. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Trichterlds., Dommelds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Demerkemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Simpelveld, Montzen, Bree, Neeroeteren, As, Bilzen, Rosmeer, 's-Herenelderen, Paal, Beringen, Borgloon, Tessenderlo en Lommel.

gaarne lusten (*geer lusten*): Herten (bij Roermond), Weert, Hunsel, Venlo, Tienray en Maasbree.

mogen: alg. Maaskemp., Tongerlds. en Demerkemp., freq. Noord.-Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Lonerlds.; ook in Schinveld, Oirsbeek, Molenbeersel, Ophoven, Lanaken, Itteren, Martenslinde, Rosmeer, Vlijtingen, Heppen, Beverlo, Herk-de-Stad, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Loksbergen, Venlo en Maasbree.

gaarne eten (*geer eten*): Gulpen, Heythuysen, Montfort en Heek.

gaarne haan (*geer haan*): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade en Remersdaal.

gaarne hebben (ook *geer hebben*, *geere hebben*, *geere hemmen*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weert, Stramproy, Tungelroy, Bree, Opglabbeek, As, Maastricht, Neerharen, Heugem, Bilzen, Eigenbilzen, Eksel, Kwaadmechelen, Venray, Oirlo en Meerlo.

gek zijn op: Venlo.

houden van: Venlo en Horn.

dervan houden: Meijel.

lekker vinden: Maastricht, Hulsberg en Waubach.

derop verlekkerd zijn: Maastricht.

mich bekken: Beek, Valkenburg, Klimmen en Caberg.

bekken: Doenrade en Mheer.

mich gaarne gevallen (*mich geer gevallen*): Pey.

mich gaden: Maastricht.

mich naasten: Rimburch.

wild zijn op: Gronsveld.

goesting hebben (ook *goesting emmen*): Rekem, Hoepertingen, Sint-Truiden, Jeuk en Leopoldsburch.

zin haan: Simpelveld.

zin hebben (ook *zinne hebben*): Brunssum en Nuth/Aalbeek.

zin hebben in: Blerick, Heythuysen en Buchten.

willen: Schaesberg en Mechelen.

hangen: Vijlen.

hangen naar: Simpelveld.

zich hangen naar: Klimmen.

zich verhangen aan: Tegelen.

zich verhangen voor: Gronsveld.

zich ergens voor hangen: Lutterade.

De volgende opgave is een omschrijving:

hij spijt er niet in: Neer.

PROEVEN

Kaart 3, pag. 296

N 80 (1980) (012), SGV (1914) (029), ZND A2 (1940sq) (371); Bree Wb. (355), Echt Wb. (062), Eupen Wb. (092, 149), Gennep Wb. (146), Kerkrade Wb. 2 (207), Sittard Wb. (330), Venray Wb. (444), Weertlands Wb. 1 (C 3, 011).

Een, vaak kleine, hoeveelheid spijs of drank keuren.

keuren: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Eupen, Ell, Gruitrode, Zonhoven, Venlo, Meijel en Sevenum.

proeven: alg. in Nl. Lb.; ook in Bree Wb. en in Teuven, Eupen, Rekem, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren, Hamont, Overpelt, Eksel, Helchteren, Paal, Mielenboven-Aalst, Leopoldsburch, Kwaadmechelen en Loksbergen.

de proef nemen: Sevenum.

proberen: Gruitrode, Opglabbeek, As en Geulle.

KIESKAUWER

Kaart 4, pag. 297

N 80 (1980) (021, 022 add.), ZND 01 (1922) (a-m add.), ZND 27 (1938) (083 add.); Bree Wb. (272), Gennep Wb. (113, 212), Gronsveld Wb. 2 (048), Hasselt Wb. (232), Lommel Wl. (234), Meerlo-Wanssum Wb. (312), Sittard Wb. (253), Stokkem Wb. (086), Tegelen Wb. (114), Tongeren Wb. (150, 316), Tungelroy Wb. (128), Venray Wb. (272, 318, 692); Bisschops, M. (1994) (010).

Persoon die langzaam, treuzelend en zonder graagte aan het eten is.

- pikker:** freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Gulpen, Haelen, Thorn, Buchten, Guttecoven, Rekem, Lanaken, Maastricht en Lommel.
- pikkerd:** alg. Zuid.Oostlb., freq. Centr.Maaslds., verspr. Horns; ook in Horn en Neerharen.
- pikmajoor:** Sittard.
- piknaas:** Geleen, Eys en Ingber.
- pikbeest:** Grevenbicht/Papenhoven.
- pikjanus:** Sweikhuizen en Brunssum.
- pikkelaar:** Neeroeteren.
- smelenpikker:** Venlo.
- lekmuil:** alg. Kleverlds.; ook in Gerdingen en Hamont.
- leknaas:** verspr. Noord.Oostlb.; ook in Weert, Stramproy, Grote-Brogel, Sevenum en Maasbree.
- leksnaas:** Gerdingen.
- lekneus:** Gennep Wb.; ook in Venlo.
- leksnuit:** Gennep Wb.
- likmuil:** Gennep.
- lekkerd:** Herten (bij Roermond).
- pitser:** verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Pey, Maasbracht en Venray.
- pitserd:** Herten (bij Roermond), Doenrade, Stevensweert en Caberg.
- pitser:** Opglabbeek, Genk en Rekem.
- fipper:** verspr. Trichterlds.; ook in Oirsbeek, Valkenburg en Amby.
- fipperd:** Geulle, Caberg en Heugem.
- keverkont:** Voort.
- kevelkont:** Opglabbeek.
- kevelneus:** Horst.
- kevernaas:** Velden.
- keveraar:** verspr. Maaskemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Mechelen-aan-de-Maas, Lanaken, Koersel en Loksbergen.
- keverbek:** Lanaken, Hees, Vroenhoven, Bilzen, Vlijtingen, Zichen-Zussen-Bolder en Wellen.
- keverpie:** Sint-Lambrechts-Herk.
- bekken-mich-niet:** Stein.
- beuzelaar:** Merkelbeek.
- briggelaar:** Stevoort.
- christelijke, een -:** Kleine-Brogel.
- difficiële, een -:** Leopoldsburg en Sint-Truiden.
- femel:** Heythuysen.
- femelaar:** Horst.
- fetser:** Schimmert en Gronsveld.
- fiemel:** Simpelveld en Kerkrade.
- fiemelaar:** Meerssen en Tongeren.
- fijnbek:** Sint-Truiden.
- fijnpikker:** Hamont.
- fijnproever:** Roermond en Maastricht.
- finter:** Tegelen.
- fitsel:** Gulpen.
- fitselaar:** Horn.
- fitsfetser:** Maastricht.
- fletser:** Gronsveld.
- gierbek:** Stokrooie, Sint-Lambrechts-Herk en Wellen.
- grommelpot:** Houthalen en Wellen.
- keukenpieter:** Mheer.
- kiskont:** Meeuwen.
- kisperaar:** Opglabbeek, Niel-bij-As en Bilzen.
- kispermek:** Rijkhoven en Millen.
- kispermek:** Bilzen.
- klewser:** Venray Wb.
- knasselaar:** Hoepertingen.
- knauwelaar:** Tungalroy en Eys.
- knetselaar:** Diepenbeek, Zonhoven, Hasselt en Sint-Lambrechts-Herk.
- knetser:** Eksel en Zonhoven.
- knier:** Oostham, Zepperen en Wellen.
- knierd:** Houthalen.
- knorpot:** Sint-Truiden.
- knuizerd:** Reuver en Vlodrop.
- krentenschijter:** Bilzen.
- kribbenbijter:** Bilzen.
- kriekelenbok:** Bilzen.
- kritsel:** Bilzen.
- kwispelaar:** Tongeren.
- lastige eter:** Thorn, Buchten, Hoeselt en Sint-Truiden.
- krijtelijke eter:** Bree Wb.
- lekkerbek:** Gruitrode, Zichen-Zussen-Bolder, Koersel, Lummen, Paal en Beringen.
- lekkere, een -:** Tessenderlo.
- miezerik:** Tessenderlo.

mossel: Sittard.
muis: Ubachsberg.
pemelaar: Hunsel en Ell.
peuzelaar: Heerlerbaan/Kaumer, Wijlre, Doenrade en Oirsbeek.
peuzelaard: Ospel.
pin (pinne): Roermond.
pintenneuker: Venlo.
pintneuker: Venlo.
profijtelijke, een -: As.
protter: Oostham.
pruimenzeiker: Jabeek.
kleine eter (ook klinge eter): Venlo en Epen.
slechte eter: Teuven, Ospel, Venlo en Meijel.
slechte eterd: Neeroeteren.
slokbeest: Rotem.
slokker: Rotem.
slokkerd: Ittervoort, Montfort en Schimmert.
slokmuil: Herten (bij Roermond), Montfort en Jabeek.
sloknaas: Tegelen, Melick, Kelpen, Haler en Oler.
slokriem: Pey.
snuiker: Overpelt en Kaulille.
snuitpot (snuitspot): Remersdaal.
soepnaas: Opglabbeek.
soppertje: Tungalroy.
stijfvreter: Geulle, Geleen en Gronsveld.
tisnaas: Sevenum.
tisneus: Oirlo, Meerlo en Tienray.
tisser: alg. in het zuiden van het Kleverlds.
tisserd: Sevenum.
traaghals: Hoensbroek.
trage: Schimmert.
treugelaar: Kelpen.
treuzel: Stevensweert.
treuzelaar: Vijlen, Hoensbroek, Neeroeteren en Born.
treuzelboks: Venlo.
treuzelzak: Vlodrop.
vies varken: Lommel.
viesbek: Lommel.
viesneus: Lommel.
viesperneus: Meerlo-Wanssum Wb.
vieze, een -: Lommel.

vieze protocol: Heppen.
viezerik: Ulbeek.
zatlap: Hoepertingen.
zatte prij: Bilzen.
zativreter: alg. Kleverlds.
zouwelaar (ook zuielaar): Geleen en Klimmen.
zeiker met eten: Blerick.
zemelaar: Tegelen en Venlo.
zemelaar met eten: Blerick.
zeuteraar: Schimmert en Klimmen.
zeuterzak: Swalmen.
zeveraar: Sittard en Eys.
zeveraar met eten: Blerick.
zoete, een -: Alt-Hoeselt.
zoutzak: Rутten.
zuinige, een -: Horn.

KIESKAUWERIG

N 80 (1980) (021 add., 022 add.), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 27 (1938) (083); Eupen Wb. (092), Gennep Wb. (182), Kerkrade Wb. 2 (182), Roermond Wb. (307), Tongeren Wb. (091).

Kieskeurig wat eten en drinken betreft.

viesgevallen: Roermond, Elen, Koninksem, Kuttেকoven, Borgloon, Tessenderlo en Lommel.
vieselijk: Rekem.
vies: Remersdaal, Welkenraedt, Genk, Elen, Tongeren, Neerpelt, Kuringen, Stevoort en Jeuk.
broodzattig: Tongeren.
delicaat: Maaseik en Opgrimbie.
diffieciel: Maaseik, Sint-Truiden en Lontzen.
diffieciel op het eten: Maastricht.
fiemelachtig: Gennep.
fiemelig: Heythuysen.
fijngevallen: Ulbeek en Wellen.
gier: Beverst, Sint-Huibrechts-Hern, Schulen, Zonhoven, Zepperen, Wellen en Sint-Truiden.
hebbelijk: Meijel.

keurig: Neerglabbeek, Opoeteren, Lanklaar en Hechtel.
keurzaam: Rekem.
keverig: Spalbeek en Kortessem.
kibbig: Vechmaal.
kiesemig: Eupen.
kieskeurig: Bree, As, Rotem, Martenslinde, Rosmeer, Diepenbeek, 's-Herenelderen, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Hechtel, Houthalen, Beringen, Herk-de-Stad en Aalst-bij-St.-Truiden.
kisper: Maaseik en Bilzen.
kisperachtig: Bilzen en Riksingem.
knorrig: Henri-Chapelle.
kommerlijk (kummelijk): Meerlo en Meijel.
krekelig: Peer.
kriekel: Wijer.
kriemig: Kwaadmechelen en Overpelt.
krijtelijk: Meeuwen, Neeroeteren, Opglabbeek en Eisden.
krijtelijk op het eten: Neeroeteren.
kril: 's-Herenelderen.
kritiek: Weert.
lastig: Wilderen en Hasselt.
lastig aan de tafel: Bocholt en Mielen-boven-Aalst.
lastig op het eten: Gingelom.
lastig voor het eten: Molenbeersel.
lastiggefallen: Sint-Truiden.
matig: Heythuysen.
moelijk voor het eten: Hoeselt.
nauwkeurig: Zonhoven.
nazetig: Kerkrade Wb. 2.
nazig: Kerkrade Wb. 2.
profijtelijk: Gruitrode.
pruttelig: Eigenbilzen.
schraal: Gruitrode.
tetsurig: Gennep Wb.

KIESKAUWEN

N 80 (1980) (021 add., 022), ZND 27 (1938) (083 add.);
 Gennep Wb. (128), Gronsveld Wb. 2 (047), Hasselt Wb. (232, 532), Meeswijk Wl. (484),

Sittard Wb. (316), Stokkem Wb. (086), Tegelen Wb. (095), Tongeren Wb. (150, 316), Tungalroy Wb. (127), Venray Wb. (272, 340, 425, 562), Weertlands Wb. 1 (C 3, 007), Zonhoven Wb. (229).

Langzaam, treuzelend en zonder graagte eten.

Haan in het trefwoord **geen appetijt haan** is de in het zuidoostelijke deel van Nederlands-Limburg gebruikelijke vorm voor 'hebben'.

met lange tanden eten (ook *met lang tan eten, met lang ten eten, met lang teng eten, met lang tenj eten, met lange tenj eten*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Maaskemp., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Wijlre, Tungalroy, Thorn, Stein, Maastricht, Venlo en Meerlo.

eten met lange tanden (*eten met lang tand, eten met lang tenj*): freq. Noord.Oostlb.; ook in Oirsbeek en Venlo.

lange tanden voor het eten hebben: Kaulille.

met sleeuwe tanden eten (*met slieje teng eten*): Vijlen.

eten wie een mus: Heel en Heerlen.

wie een mus eten: Neer.

wie een musje eten (*wie een muske eten*): Neer.

wie een vogel eten: Neer.

met lange sokken eten (*met lang suk eten*): Steyl.

voor evenveel eten: As.

voor zijn evenveel eten: Gruitrode en Opglabbeek.

langzaam eten: Hoeselt.

krijtelijk eten: Bree.

breuzelen: Kerkrade.

femelen: Weert.

femelen: Rimborg,

Heerlerbaan/Kaumer en Tongeren.

fetsen: Heerlerbaan/Kaumer en Gronsveld.

fippen: verspr. Trichterlds.; ook in Valkenburg en Gronsveld.

fipperen: Oirsbeek.
geen appetijt haan: Eys.
geen appetijt hebben: Maastricht.
geen goede appetijt hebben: Meers.
tegen goesting eten: Kwaadmechelen.
inwringen: Hamont.
kauwen (*kuien*): verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Simpelveld en Eys.
keveren: Beesel, Loksbergen en Vlijtingen.
kevernazen: Velden.
klewsen: Venray Wb.
knauwelen: Tegelen, Horn, Kapel-in-'t-Zand, Tungalroy, Ittervoort, Wessem en Guttecoven.
knetsele: Zonhoven.
knetsele: Kwaadmechelen, Zonhoven en Hasselt.
knoeien: Grevenbicht/Papenhoven en Rekem.
knuzen: Weertlands Wb. 1; ook in Swalmen en Vlodrop.
kwispelen: Tongeren.
malen: Venray Wb.
vrouwelen: Gronsveld.
miemelen (ook *memelen*): Schinveld en Simpelveld.
neuzelen: Maastricht.
niet vreten doen: Meijel.
nirken: Gennep Wb.
peuzelen: Opglabbeek, Doenrade en Heerlerbaan/Kaumer.
pieleken: Eksel.
pielen: Waubach, Pey, Stramproy en Maastricht.
piemelen: Weert, Tungalroy en Ell.
pierken: Venray Wb.
pikkelen: Tungalroy en Neeroeteren.
pikken: freq. Zuid.-Oostlb. en Centr.-Maaslds., verspr. Noord.-Oostlb.; ook in Gulpen, Ingber, Kelpen, Oler, Ophoven en Maasbree.
pinnen: Roermond.
pitsen: verspr. Noord.-Oostlb.; ook in Pey, Echt/Gebroek, Caberg en Venray.
pritsen: Rekem.
pruimen: Heerlen.

schurgen: Hunsel.
tissen: alg. in het zuiden van het Kleverlds.
trekken: Weert.
treuzelen (ook *dreuzelen*): Heerlerbaan/Kaumer, Reuver, Horn, Tienray en Meijel.
van de eet af zijn: Maastricht.
viezelen: Horst.
wurgen: Hasselt.
zouwelen (ook *zuieren*): Kesseleik, Sittard, Schimmert, Echt/Gebroek en Venlo.
zeuteren: Simpelveld, Ubachsberg, Neer en Swalmen.
zeveren: Sittard.

PEUZELEN

N 80 (1980) (023).

Langzaam en met smaak eten.

peuzelen: alg. Oostlb., freq. Oost.-Zuidlb., Horns, Centr.-Maaslds. en Kleverlds., verspr. Maaskemp.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Weert, Maastricht, Caberg, Itteren, Bilzen, Hoeselt, Hamont, Eksel, Kwaadmechelen, Loksbergen en Venlo.
lekker peuzelen: Blerick en Tungalroy.
oppeuzelen: Tienray, Roermond en Susteren.
lekker oppeuzelen: Blerick.
der deugd van hebben: As.
der van genieten: As.
genieten: Swalmen, Gruitrode en Opglabbeek.
gaffelen: Sittard.
greuzelen: Venlo.
met deugd eten: Opglabbeek.
met smaak eten: As.
smakelijk eten: Kelpen, Oler en Epen.
hartelijk eten: Kapel-in-'t-Zand.
het laten smaken: Maastricht.
het zich laten smaken: Horn.

op zijn gemak eten: Gruitrode en Heugem.

smauzen: Stramproy.

smichelen: Stein.

smikkelen: Venray, Velden en Roermond.

lekker smikkelen: Maasbree.

smullen: Beek, Merkelbeek en Maastricht.

lissen: Sint-Geertruid.

mauwelen: Heerlen.

pitsen: Roermond.

pluizen: Loksbergen.

proeven: Pey.

slokken: Pey.

bikken: Pey.

keuzen: Geleen.

zich zijn gielis volhouden:
Maastricht.

De volgende opgave is een kindertaalwoord:

nammen (ook *nemmen*): Caberg.

KNABBELEN

N 10 (1961) (088);

Tungelroy Wb. (127), Weertlands Wb. 1 (C 3, 007).

Met vlugge, korte bewegingen op iets bijten en er zo kleine stukjes van afhalen.

knabbelen: alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.-Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds., verspr. Maaskemp., Dommelds. en Demerkemp.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Kelmis, Moresnet, Weert, Leuken, Eigenbilzen, Val-Meer, Beverst, Tongeren, Beverlo, Paal, Opheers, Gingelom, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessengerlo, Zelem, Halen en Lommel.

knibbelen (ook *knebbelen*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.-

Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Gemmenich, Moresnet, Boeket/Heisterstraat, Weert, Tungelroy, Neeritter, Thorn, Oost-Maarland, Overpelt, Hasselt en Boekend.

knobbelen: Middelaar en Schinveld.

knauwelen: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Kerkrade, Montfort, Ell, Bree, Opglabbeek, Maastricht en Sint-Pieter.

knetselen: Gingelom.

knotselen: Stein.

knotsen: Hasselt.

knozelen: Moresnet.

fratsen: Val-Meer.

moffelen: Bocholt.

knagen: Tegelen, Neer, Houthem, Thorn en Eksel.

pikken: Geleen.

SMAKKEN

Kaart 5, pag. 297

N 80 (1980) (010);

Echt Wb. (109), Genk Wb. (300), Kerkrade Wb. 2 (204, 225), Lommel Wl. (299), Maastricht Wb. (390), Meeswijk Wl. (585), Sittard Wb. (378, 379), Stokkem Wb. (102), Tongeren Wb. (276), Weertlands Wb. 1 (C 3, 013);

Bisschops, M. (1994) (019).

Hoorbaar eten, een klappend geluid maken met de lippen of de tong bij het eten.

smakken: freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds.; ook in Ospel, Ell, Ophoven, Meeuwen, As, Maastricht, Caberg, Leopoldsburg, Lommel, Velden, Venlo en Meijel.

smekken: alg. Oostlb., Weertlds., Horns en Kleverlds., freq. Maaskemp.; ook in Simpelveld,

Waubach, Echt/Gebroek, Buchten, Maastricht, Bilzen, Hamont, Blerick en Venlo.

smekkelen: Weertlands Wb. 1.

smekkeren: Venlo en Herten (bij Roermond).

matsen: Susteren, Valkenburg en Kerkrade.

smatsen: freq. Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Vijlen, Lutterade, Sittard, Schinnen en Maastricht.

smatsen: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Oplabbeek, As, Genk, Vlijtingen, Hoeselt, Eksel, Kwaadmechelen en Loksbergen.

smetselen: Geulle.

platsen: Heerlerbaan/Kaumer.

pletzen: freq. Ripuar.

bletsen: Kerkrade.

klatsen: Simpelveld.

knatsen: freq. Oost.Zuidlb.; ook in Sittard en Tongeren.

knetsen: Roermond en Heerlerbaan/Kaumer.

kwepsen: Teuven.

kwetsen: Pey.

SCHROKKEN

N 80 (1980) (009), SGV (1914) (032); Diepenbeek Wb. (270, 272), Eupen Wb. (118), Genk Wb. (353), Gennep Wb. (074), Kerkrade Wb. 2 (113), Meeuwen Wl. (197), Sittard Wb. (376), Tongeren Wb. (077), Venray Wb. (046, 494, 506), Zonhoven Wb. (268, 540, 590); Bisschops, M. (1994) (016).

Al te gulzig eten.

Keus in het trefwoord **aankeusen** betekent in het Ripuarisch ‘vreetzak’ (Kerkrade Wb. 2, pag. 136). Zie ook het lemma VEELVRAAT. Het trefwoord **moffelen**, dat met name in het zuiden van Nederlands-Limburg bekend is, is een afleiding van *moffel*. Dit woord is op zijn beurt

weer een samentrekking van *mond-vol*. Vgl. voor het trefwoord **boffen** ook het Franse *bouffer*. Het woord *schurendresser* uit het trefwoord **vreten wie een schurendresser** is een benaming voor de persoon die vroeger het geogoste graan dorste.

schrokken: alg. Kleverlds. en Zuidgeld.Lb., freq. Oostlb., verspr. Horns; ook in Ubachsberg, Waubach, Nederweert, Weert, Buchten, Hamont en Eksel.

schrokkelen: Horn.

slokken: alg. in het zuiden van het Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Belfeld, Reuver, Weert, Tungalroy, Ittervoort, Meeuwen, Oplabbeek, As, Grevenbicht/Papenhoven, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Hamont, Kwaadmechelen, Loksbergen, Blerick en Venlo.

naar binnen slokken: Roermond en Gulpen.

aankeusen (*aa-keusen*): Simpelveld.

moffelen: Simpelveld, Eupen, Haelen, Herten (bij Roermond), Susteren, Bree en Echt/Gebroek.

binnenmoffelen: Oplabbeek.

binnenprelen: As.

binnenspaden (*binnenspaaien*): As.

boffen (ook *boeffen*): Neeroeteren en Tongeren.

buffelen: freq. Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Gulpen, Roermond, Stramproy, Maastricht en Venlo.

bunkeren: Beek.

vreten (ook *freten*): alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld, Teuven, Weert, Bilzen, Hamont, Zonhoven, Leopoldsburg, Lottum, Venlo, Tienray en Maasbree.

vreten wie een schurendresser: Sittard.

vreten wie een varken: Bree en Zonhoven.

wolven: Heerlerbaan/Kaumer, Beesel, Vlodrop, Schinveld, Brunssum, Schimmert, Maasbracht, Opglabbeek en Caberg.

doorlaten: Gruitrode en As.

ewegleggen: Opglabbeek en As.

frakken: Diepenbeek.

groezen: Gennep Wb.

begeerlijk eten: Beesel.

gulzig eten: Stevensweert, Grevendicht/Papenhoven en Limmel.

veel ineens eten: Oirlo.

hem begaden (*hem begaaien*): Gruitrode.

goed inladen (*goed inlaaien*): Heythuysen.

hem volladen: Gruitrode.

volladen: As.

inscheppen: Gruitrode.

inslaan (*i-sla*): Sijpeveld.

invaren (*i-varen*): freq. Ripuar.; ook in Heerlerbaan/Kaumer en Brunssum.

binnendoen: As.

naar binnen duwen: Neer.

naar binnen slaan: Gulpen.

naar binnen wurgen: Neer.

keuren: Sijpeveld.

kolsen: Schinveld en Klimmen.

kuilen: Swalmen.

hozen: Sijpeveld.

lepelen: Zonhoven.

maksen: Klimmen.

mogen: Venlo.

opslokken: Sint-Geertruid.

rap eten: Rekem.

schoffelen: Opglabbeek.

schransen: freq. Oostlb.; ook in Kerkrade, Heerlen, Nieuwenhagen, Gulpen, Weert, Tongelroy, Thorn, Echt/Gebroek, Guttecoven, Geulle, Maastricht, Bunde, Venlo, Meerlo en Meijel.

schrapen: Blitterswijk.

schrikken: Weert.

schurgen: Sijpeveld.

slinden: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Nieuwstadt en Sittard.

slinden wie een wolf: Sittard.

snatsen: Stein.

spaden (*spaaien*): Meeuwen.

spikken: Klimmen.

taren: Gruitrode.

verschurgen: Genk.

vorken (*forken*): Diepenbeek.

wurgen: Kwaadmechelen en Tienray.

ze inschuren: Bilzen.

zich aankijlen: Valkenburg en Klimmen.

aankijlen: Geleen en Schimmert.

zich derinhouwen: Gulpen.

zich get derinhouwen: Beek.

zwalgen: Zonhoven.

zwelgen: Venlo en Echt/Gebroek.

stijf worden (*stijf weden*): Valkenburg.

GULZIG

N 80 (1980) (017, 020 add.);
Kerkrade Wb. 2 (127), Sittard Wb. (120),
Tongelroy Wb. (128).

Snel en onmatig in het verorberen van voedsel of drank.

gulzig: alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb. en Kleverlds.; ook in Sijpeveld, Teuven, Weert, Maastricht, Itteren, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Eksel, Zonhoven, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Velden en Venlo.

hortig: Swalmen.

keuzetig: Sijpeveld en Eys.

keuzig: Sijpeveld.

kolsig: Lutterade en Doenrade.

pansig: Vijlen.

schokachtig: Schimmert.

schokkerig: Weert.

schrokachtig: Gennep.

schrokkerig: Thorn.

slokachtig: Meeuwen, Maastricht, Hamont, Tienray en Meijel.
slokkerig: Venray en Heythuysen.
slokketig: Ingber, Gronsveld, Maastricht en Caberg.
varkensachtig: Heythuysen, Pey, Schimmert, Weert, Neeroeteren en Maastricht.
vraatzuchtig: Wessem.
vreetachtig: Horn, Wessem en Lutterade.
vretig: Heerlen.
grijpig: Kerkrade Wb. 2.
grijpetig: Kerkrade Wb. 2.
onbezonnen: Montfort.
zonder bezij: Weert.
begeerlijk: Sint-Odiliënberg.
gaals: Nunhem.

SCHRANSEN

Beverlo Wb. (072), Bree Wb. (126, 413, 489), Echt Wb. (048, 129), Genk Wb. (099), Gennep Wb. (042, 089, 200), Gronsveld Wb. 2 (047, 195), Hasselt Wb. (510), Kerkrade Wb. 2 (268, 272), Lommel Wl. (087, 372), Maastricht Wb. (374, 485), Meerlo-Wanssum Wb. (318), Sittard Wb. (444), Tongeren Wb. (035), Tungalroy Wb. (127), Venlo Wb. (280), Venray Wb. (236, 492, 517, 641), Weertlands Wb. 1 (C 3, 003, C 3, 004, C 3, 006, C 3, 009, C 3, 012, C 3, 014, C 3, 015), Zonhoven Wb. (185); Achten, P. (1995) (034), Bisschops, M. (1994) (001, 024, 033).

Overvloedig eten, zich te buiten gaan aan eten.

aankijlen (*aa-kijlen*): Simpelveld.
baffen: Tongeren.
buffelen: Weertlands Wb. 1.
buizen: Gennep Wb.
de beer rijden (*de beer rijden*): Tungalroy.
doorlaten: Bree Wb.
gangen: Weertlands Wb. 1; ook in Echt/Gebroek.
goed van aannemen zijn: Gronsveld.

inladen: Venray Wb.
zich laden: Gronsveld.
inmaken: Zonhoven.
inspaden (*inspaaïen*): Gennep Wb.
spaden (*spaaïen*): Bree Wb. en Venray Wb.
keimen: Weertlands Wb. 1.
keimesen: Weertlands Wb. 1; ook in Tungalroy.
kennesen: Tungalroy.
kuiven: Tungalroy.
moffelen: Simpelveld.
muizen: Weertlands Wb. 1.
schransen: Weertlands Wb. 1 en Venray Wb.; ook in Maastricht.
sneuren: Kerkrade Wb. 2; ook in Simpelveld.
vegen: Sittard.
versassen: Lommel.
volbuilen: Weertlands Wb. 1.
vorderen: Kerkrade Wb. 2.
vreten: alg. Weertlands, Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Kaalheide/ Onderspekholz, Gronsveld, Echt/Gebroek, Maastricht, Hoeselt, Hasselt, Beverlo, Lommel en Venlo.
vreten wie een: Gronsveld.
vreten wie een heimaaier: Tungalroy.
vreten wie een paard: Gronsveld.
vreten wie een wolf: Gronsveld.
eten wie een schurendresser: Gronsveld.
zich begaden (*zich begaaien*): Gronsveld.
zich get derinhouden: Gronsveld.
zich get in zijn gielis houwen: Gronsveld.
zich get in zijn kustijk houwen: Gronsveld.
hem een verknuwelen: Gronsveld.
hem een verkopen: Gronsveld.
hem een vermeubelen: Gronsveld.
hem een verperen: Gronsveld.
hem een verpeuteren: Gronsveld.
hem een versauzen: Gronsveld.
hem een versoppen: Gronsveld.
hem een verzolen: Gronsveld.

VEELVRAAT —————

N 80 (1980) (009 add., 017 add., 020);
 Kerkrade Wb. 2 (136), Meeswijk Wl. (619),
 Roermond Wb. (315), Sittard Wb. (378, 474),
 Tongeren Wb. (160), Tungalroy Wb. (128),
 Venray Wb. (494, 506, 641, 642), Weertlands
 Wb. 1 (C 3, 013).

Iemand die veel eet.

Kuus in het gelijknamige trefwoord en als tweede lid van de trefwoorden **vreetkuus** en **vretkuus** betekent in het zuiden van Nederlands Limburg ‘varken’. Het woord **schrok** wordt in Venray e.o. gebruikt voor een ‘vrouwelijke veelvraat’.

doorjager: Heythuysen, Montfort, Klimmen, Bree, Meeuwen, Neeroeteren, Maastricht, Caberg, Hamont, Eksel, Zonhoven, Bilzen, Loksbergen, Oirlo en Meijel.

gulzigaard: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Ittervoort, Stevensweert, Guttecoven, Urmond, Meers, Maastricht, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Venlo.

gulzige bies: Susteren.

gulzige, een -: Rekem en Gulpen.

ene wat gulzig is: Meers.

gulzige eter: Buchten.

keus: freq. Ripuar.; ook in Heerlerbaan/Kaumer en Eys.

buizerd: Nieuwstadt.

kiebel: Ingber.

kols: Lutterade en Doenrade.

neetkop: Blerick.

opvreter: Ell.

pans: Stein en Valkenburg.

schranser: Sittard en Nieuwenhagen.

schrok: Venray Wb.

schrokker: Venray Wb.; ook in Tegelen, Susteren, Kelpen en Venlo.

schrokkerd: Venray Wb.

slinder: Stein.

slintaard: Guttecoven.

slokdarm: Sittard.

slokhengst: Maastricht.

slokker: Venray Wb.; ook in Maastricht, Caberg, Velden, Tienray, Sevenum en Maasbree.

slokkerd: Venlo en Hoensbroek.

slokmieneke: Weertlands Wb. 1.

slokmuil: Tungalroy.

slokpans: Caberg.

veelvraat: Kerkrade, Gulpen, Buggenum, Herten (bij Roermond), Montfort, Grevenbicht/Papenhoven en Venlo.

vraat: Wessem en Schimmert.

kuilenvreter: Jabeek.

vreetkuil: Sittard.

vretkuil: Nuth/Aalbeek en Hulsberg.

vreet-jelles: Kerkrade.

vreetbeer: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Simpelveld, Stramproy en Bunde.

vreetbeest: Nunhem, Roermond, Maasniel en Sittard.

vreetjanus: Maastricht.

vreetkop: Blerick.

vreetlap: Venlo.

vreetop: Nuth/Aalbeek.

vreetpans: Asselt, Stein en Simpelveld.

vreetwolf: Venray Wb.; ook in Reuver, Swalmen en Beek.

vreetzak: freq. Oostlb., freq. Horns en Centr.Maaslds., verspr.

Oost.Zuidlb. en Maaskemp.; ook in Simpelveld, Ospel, Weert, Maastricht, Itteren, Heugem, Vlijtingen, Venlo, Gennep, Meerlo en Sevenum.

vreetziel (*freetziel*): Tongeren.

vreetzuchtig iemes: Thorn.

vretkobes: Heerlerbaan/Kaumer.

vreetkuus: Geleen.

vretkuus: Heerlen en Heerlerbaan/Kaumer.

vretevarken: Nieuwenhagen.

slokvarken: Horst.

varken: Eys, Vlodrop, Pey, Neeroeteren, Geulle en Maasbree.

kuus: Pey.

vreter (ook *freter*): verspr. Oost.-Zuidlb. en Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Teuven, Hunsel, Urmond, Vlijtingen, Hoeselt, Kwaadmechelen en Venlo.

vreterd: Venray Wb.; ook in Simplveld, Heerlen, Lutterade en Klimmen.

zativreter: Venlo en Neer.

stijfvreter: Meeswijk.

vreujelaar: Roermond.

De volgende opgave is een uitdrukking waarmee het begrip wordt omschreven:

doe konst hem beter in de mest hebben wie in de kost: Eys.

LIKKEN

N 80 (1980) (013);

Kerkrade Wb. 2 (161), Tungelroy Wb. (128).

Met de tong over voedsel strijken om het op deze wijze op te nemen.

Het woord **zoebelen** wordt in Maasbree gebruikt bij het likken aan vast voedsel.

lekken: alg. Nl. Lb., freq. Maaskemp.; ook in Teuven, Ophoven, Rekem, Neerharen, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Hamont, Eksel, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Loksbergen.

aflekken: Roermond, Tungelroy, Maastricht en Bilzen.

oplekken: Blerick en Swalmen.

likken: Simplveld, Gulpen, Maastricht en Zonhoven.

lebberen: Meijel en Haelen.

leppen: Schimmert.

lepsen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Ubachsberg, Waubach, Eys en Thorn.

lotsen: Simplveld, Nieuwenhagen, Geleen en Grevenbicht/Papenhoven.

nippen: Heerlerbaan/Kaumer.

slokken: Pey en Rimburch.

zoebelen: Maasbree, Beesel en Hoensbroek.

SABBELEN

N 10 (1961) (089);

Weertlands Wb. 1 (C 3, 007, C 3, 016).

Kluisvend zuigen aan iets.

sabbelen (ook *sebbelen*, *zabbelen*, *zebbelen*): freq. Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Horns; ook in Kerkrade, Bocholtz, Heerlerheide, Heerlen, Waubach, Boeket/Heisterstraat en Bokrijk.

sabberen (ook *zabberen*, *zebberen*): freq. Maaskemp. en Dommelds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Tungelroy, Ell, Maaseik, Meeswijk, Hees, Eigenbilzen, Beverst, Tongeren, Koersel, Houthalen, Hasselt, Beverlo, Paal, Opheers, Gingelom, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessengerlo, Zelem, Halen en Lommel.

salveren: Middelaar.

slabberen: Bree en Opglabbeek.

lebberen: Weertlands Wb. 1; ook in Nunhem en Heel.

lotsen: Kerkrade, Kelmis, Vrusschemig en Schaesberg.

smetsen: Ulestraten.

smoddelen: Kanne.

sossen: Genk.

sutsen: Gingelom, Sint-Truiden en Hasselt.

zouwelen (ook *souwelen*): Kerkrade, Heerlerheide, Rimburch, Schaesberg, Swalmen, Boukoul, Neerbeek, Schinveld, Meerssen, Meeswijk, Guttecoven, Berg-aan-de-Maas en Maastricht.

zeuteren: Klimmen.

zeveren: Gemmenich, Weert, Lanklaar, Tongeren, Hasselt, Venlo, Afferden en Broekhuizen.
zoebelen (ook *soebelen*): freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Susteren, Nederweert, Neeritter, Blerick, Boekend en Venlo.
zuigen: Bocholtz, Mechelen, Tegelen, Roermond, Nuth/Aalbeek en Tessenderlo.
zuigen: freq. Trichterlds.; ook in Voerendaal, Haelen, Houthem, Valkenburg, Weert, Kinrooi, Thorn, Stein, Elsloo, Val-Meer en Tongeren.
fepen: Leveroy.
knauwelen: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Neer, Baarlo, Boukoul, Neeritter, Thorn, Stevensweert, Neeroeteren, Roosteren, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht en Bunde.
knibbelen: Kelmis.

ZUIGEN

Kaart 6, pag. 298

N 10a (1961) (017), DC 35 (1963) (010), DC 38 (1964) (077);
 Beverlo Wb. (312), Bree Wb. (524), Hamont Wb. (109), Hasselt Wb. (545), Limburgs Id. (150), Sint-Truiden Wb. (222, 247), Stokkem Wb. (128), Tongeren Wb. (692), Venlo Wb. (293), Weertlands Wb. 1 (C 3, 016).

In Haelen is het woord **zuiken** (*zoeke*) verouderd; tegenwoordig gebruikt men **zuigen** (*zuuge*). Met de woorden **optrekken** en **opzuiken** wordt het 'zuigen aan een rietje' bedoeld. Het Voerendaalse **lotsen** betekent 'aan een fles zuigen'.

zuigen: alg. Oost.Zuidlb., Noord.-Oostlb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Zuid.Oostlb. en Zuidgeld.Lb., verspr. Centr.-Maaslds.; ook in Bree Wb. en in

Nederweert, Ospel, Weert, Ell, Maastricht, Heugem en Beverlo.
opzuigen: Schinveld.
zuiken: alg. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., freq. Oost.Zuidlb. en Trichterlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Bree, Tongeren, Hamont, Eksel, Hasselt, Sint-Truiden, Ottersum, Wanssum en Oirlo.
opzuiken: Koningsbosch, Schinnen, Puth, Weert en Hushoven.
lebbere: Beringen en Nunhem.
lemmelen: Ulestraten en Klimmen.
lotsen: Eygelshoven, Kerkrade, Bleijerheide, Voerendaal, Montfort, Neerbeek, Schinveld, Puth, Berg-aan-de-Maas en Meers.
lurken: Venlo.
noeken: Klimmen.
optrekken: Weert en Hushoven.
smetsen: Ulestraten.
sutsen: Sint-Truiden.
trekken: Leveroy.
zabbelen: Heel.
zabberen: Nederweert.
zoebelen: Ottersum, Velden en Venlo.

BEET, HAP

Kaart 7, pag. 298

N 80 (1980) (005 add., 006), ZND B1 (1940sq) (038);
 Diepenbeek Wb. (265), Echt Wb. (032, 035), Eupen Wb. (021), Hasselt Wb. (174), Heerlen Wb. 2 (123), Kerkrade Wb. 2 (094, 178), Lommel Wl. (111), Maastricht Wb. (044), Meerlo-Wanssum Wb. (133), Meeswijk Wl. (249), Meeuwen Wl. (101), Roermond Wb. (039, 099), Sint-Truiden Wb. (067), Sittard Wb. (052), Stokkem Wb. (030), Tongeren Wb. (077), Valkenburg Wb. (030), Venlo Wb. (143), Venray Wb. (088, 090, 197), Weertlands Wb. 1 (C 3, 005);
 Achten, P. (1995) (014).

Zoveel als men in één keer afbijt of in de mond neemt.

Met het woord **hang** wordt in Diepenbeek een ‘beet uit een boterham’ bedoeld (Diepenbeek Wb., pag. 265).

beet: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Kerkrade, Nieuwenhagen, Gulpen, Eupen, Weert, Tungalroy, Neeroeteren, Guttecoven, Maastricht, Hamont, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Loksbergen, Blerick en Venlo.

bof (ook *baf*, *boef*, *buf*, *mof*, *pof*): alg. in het midden en zuiden van Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar., verspr. Horns; ook in Teuven, Montfort, Vlodrop, Weert, Neeroeteren, Vlijtingen, Hoelselt, Tongeren en Sint-Truiden.

bofje (*bofke*): Roermond, Klimmen, Echt/Gebroek, Urmond, Geulle en Maastricht.

brok: Meijel.

brokje: Oplabbeek en As.

hap (ook *ap*): alg. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns en Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds., verspr. Oost.-Zuidlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Maastricht, Caberg, Lozen, Eksel, Zonhoven, Hasselt, Loksbergen, Lommel, Velden, Blerick en Venlo.

hapje (*hapke*): Moorveld (Waalsen), Ulestraten, Meerssen, Kelpen, Oler, Buchten, Maastricht, Gennep en Maasbree.

flinke hap: Blerick en Thorn.

mondvol: ook in Heythuysen, Ell, Overpelt, Eksel, Houthalen, Beverlo, Paal, Veulen en Sint-Truiden.

moffel: freq. Ripuar. verspr., Oost.Zuidlb.

muilvol: Weert, Tungalroy en Ell.

bakkesvol: Neerpelt.

stuk: Asselt, Oirsbeek, Gruitrode, Oplabbeek en As.

homp: Venlo.

houw: Venray Wb.

hang: Loksbergen, Diepenbeek en Kortessem.

keep: Kapel-in-'t-Zand, Herten (bij Roermond) en Melick.

partij: Pey.

slap: Buchten.

KNOEIEN

SGV (1914) (024, 032);

Meeswijk Wl. (575), Sittard Wb. (041),

Tungalroy Wb. (128), Valkenburg Wb. (074).

Morsen met eten of drinken.

Het trefwoord **gosselen** wordt in Valkenburg vooral gebruikt voor het morsen van drank. Zie voor het woord **vleddig** in het trefwoord **vleddig maken** ook RhWb (II), kol. 539, s.v. *flädig*, dat in plaatsen als Düren, Aken en Jülich onder meer ‘smerig’ betekent.

slabben: alg. Noord.Oostlb. en Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Nederweert, Weert, Guttecoven, Borgharen en Sint-Pieter.

slabberen: alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb., Horns en Centr.-Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Limmel, Eijsden en Heijen.

beslabberen: Sittard.

slobben: Afferden en Oirlo.

beknaddelen: Epen.

bradselen: Beegden.

brassen (ook *bratsen*): Panningen, Tungalroy en Neeritter.

bremelen: Bilzen.

brozelen: Grubbenvorst.

gosselen (ook *gusselen*): Valkenburg en Heer.

knaaien: Beegden.

knoddelen: Asenray/Maalbroek en Berg-en-Terblijt.

knodsen: Schinveld.

knoeien: freq. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Nederweert, Hunsel, Thorn,

Maasbracht, Grevenbicht/
Papenhoven en Sint-Pieter.

knoeieren: Obbicht.

matsen: Rimburch.

moetsen: Heerlen.

morsen: verspr. Noord.Oostlb.; ook
in Mheer, Weert, Sint-Pieter,
Blerick, Heijen en Venray.

smoezen: Bilzen.

strooien: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Simpelveld, Mechelen, Vijlen,
Thorn, Stevensweert, Laak,
Genooi/Ohé, Buchten, Borgharen,
Sint-Pieter en Eijsden.

trentelen: Bilzen.

verguizen: Brunssum.

vleddig maken: Epen.

PRAKKEN

N 80 (1980) (073);

Kerkrade Wb. 2 (136), Tegelen Wb. (095),
Valkenburg Wb. (142).

Met behulp van een vork voedsel
fijnmaken en dooreenmengen.
Trefwoorden als **pureren** en **puree
maken** duiden eerder op het maken
van aardappelpuree met behulp van
een keukengereedschap zoals een
stamper. Ook de woorden **door-
draaien** en **snipperen** duiden meer
op het werken met keukengereed-
schap. Het trefwoord **rijven** wordt in
Gennep vooral gebruikt voor het
kleinmaken van rauwe aardappelen
met behulp van een rasp. Zie ook het
lemma RASPEN in WLD III, 2.1,
pag. 188.

prakken: Roermond, Sittard en
Nieuwenhagen.

pratsen: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Heerlen, Roermond, Swalmen,
Vlodrop, Wessem, Meers en
Maastricht.

prattelen: Valkenburg.

aardappels britsen (*erpels britsen*):
Montfort.

brijen: freq. Zuid.Oostlb. en
Centr.Maaslds.; ook in Heerlen en
Montfort.

brijnselen (ook *brijtselen*): Heel,
Nieuwstadt en Oirsbeek.

doordoen: Ophoven, Gruitrode,
Opglabbeek, As, Bilzen en
Zonhoven.

fijnpratsen: Nuth/Aalbeek.

stampen: freq. Oostlb., verspr. Horns,
Centr.Maaslds. en Kleverlds.;
ook in Kerkrade, Heerlerbaan/
Kaumer, Gulpen, Vijlen, Weert,
Neeroeteren, Opglabbeek,
Maastricht, Itteren, Eksel en Venlo.

fijnstampen: verspr. Zuid.Oostlb.;
ook in Heythuysen, Kapel-in-'t-
Zand, Posterholt, Wessem,
Maastricht, Caberg, Velden,
Blerick, Oirlo en Meijel.

kleinstampen: Beek en Nuth/
Aalbeek.

kapot stampen: Gruitrode, Opglab-
beek en As.

kapot stamperen: Meeuwen.

stompen: Bree, Neeroeteren,
Vlijtingen, Hoeselt, Hamont,
Kwaadmechelen en Loksbergen.

kapot kneden: Horst en Maasbree.

keuzen: Kerkrade Wb. 2.

fijnmaken: Gulpen, Horn,
Roermond, Schinnen, Amby,
Thorn en Stevensweert.

kleinmaken: Bunde.

kneden: Tungelroy, Ell, Venlo,
Venray, Oirlo en Meerlo.

knetsen: Tegelen, Weert en Eys.

kweddelen: Gronsveld.

kwetsen: freq. Oost.Zuidlb. en
Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld,
Kerkrade en Vlodrop.

malen: Tungelroy en Maastricht.

moezen: Ittervoort en Schimmert.

pletten: Itteren.

pletteren: Geulle en Maastricht.

stoten: Meeuwen.

vermorzelen: Ospel.

puree maken: Horn, Kelpen, Oler,
Echt/Gebroek, Rekem, Maastricht,
Heugem en Leopoldsburg.

puree stampen: Guttecoven.
pureren: Schimmert, Maastricht,
Caberg en Venlo.
snipperen: Sint-Odiliënberg.
doordraaien: Maastricht en Teuven.
rijven: Gennep.

TREK, EETLUST

Kaart 8, pag. 299

N 80 (1980) (004), ZND 34 (1940) (093),
ZND 44 (1946) (046);
Beverlo Wb. (024), Tongeren Wb. (190),
Venray Wb. (224), Weertlands Wb. 1 (C 3,
016).

Zin in voedsel.

zin (ook *zinne*, *zint*): freq. Oostlb.,
verspr. Horns, Centr.Maaslds. en
Kleverlds.; ook in Simpelveld,
Gulpen, Weert, Maastricht,
Caberg, Vlijtingen, 's-Heren-
elderen en Venlo.

zin in eten: Swalmen.

zin voor te eten: Lanaken.

zinnigheid: Nederweert.

appetijt (ook *appertijt*): alg. in het
zuiden van Nl. Lb., freq. Noord-
Oostlb. en Truierlds.; ook in
Teuven, Ophoven, Thorn,
Wessem, Bree, Neeroeteren, As,
Martenslinde, Zichen-Zussen-
Bolder, Diepenbeek, Beverst,
's-Herenelderen, Achel, Hamont,
Kuringen, Hasselt, Heers, Wellen,
Borgloon, Leopoldsburg, Venlo en
Gennep.

goede appetijt (*goeie appetijt*):
Heythuysen.

belust: Merkelbeek en Hoensbroek.

lust: Montfort.

eetlust: verspr. Maaskemp. en
Lonerlds.; ook in Rotem,
Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas,
Veldwezelt, Eigenbilzen,
Riksingen, Hamont, Eksel,
Heusden, Hechtel, Paal,

Nieuwerkerken, Tessenderlo,
Meldert en Lommel.

eetzin: Venlo.

eet: Diepenbeek, Overpelt, Hechtel,
Helchteren, Zonhoven en Zepperen.

trek: freq. Zuid.Oostlb. en Horns;
ook in Nieuwenhagen, Reuver,
Herten (bij Roermond), Montfort,
Gruitrode, Grevenbicht/
Papenhoven, Buchten, Meers,
Hamont, Venlo en Meijel.

trek in: Meijel.

goesting: freq. Maaskemp.,
Dommellids., Demerkemp. en
Truierlds.; ook in Roermond,
Weert, Ophoven, Thorn, Rekem,
Stein, Maastricht, Neerharen,
Martenslinde, Hoeselt, Tongeren,
Beverlo, Paal, Leopoldsburg,
Kwaadmechelen, Loksbergen en
Lommel.

eetgoesting: Alken.

goesting in het eten: Beverlo.

goesting om te eten: Heppen,
Ophoven en Ulbeek.

goesting van het eten: Mettekoven.

goesting voor het eten: Stevoort en
Mal.

goesting voor te eten: Bilzen,
Zonhoven, Hasselt, Voort en
Mielen-boven-Aalst.

honger: freq. in het zuiden van het
Oost.Zuidlb. en in het Oostlb.,
Horns, Maaskemp., Centr-
Maaslds., Dommellids. en
Demerkemp. en het zuidelijk deel
van het Kleverlds.; ook in
Simpelveld, Ospel, Caberg,
Neerharen, Rosmeer, Beringen,
Hoepertingen, Gorseme, Linkhout,
Halen, Lommel en Velden.

goede honger (*goeie honger*): Heel.

smaak: Genk, Peer, Beringen,
Sint-Truiden en Leopoldsburg.

goede smaak (*goei smaak*): Neer.

kop: Gruitrode, Opglabbeek, As en
Loksbergen.

fanen: Opglabbeek en Heerlerbaan/
Kaumer.

snui: Haelen.

HONGER HEBBEN —————

N 10 (1961) (105 add., 108), N 80 (1980) (004 add.);
 Haspengouws Id. (019, 095), Sittard Wb. (378), Tungalroy Wb. (127).

Zie ook het lemma **TREK**, **EETLUST**.
Haan in een aantal trefwoorden is de in het zuidoostelijke deel van Nederlands-Limburg gebruikelijke vorm voor 'hebben'.

honger hebben: alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Dommellids. en Zuidgeld.Lb.; ook in Weert, Leuken, Eigenbilzen, Val-Meer, Beverst, Tongeren, Koersel, Hasselt, Bokrijk, Beverlo, Paal, Opheers, Gingelom, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessengerlo, Zelem, Halen en Lommel.

de gierhonger hebben: Nieuwenhagen.

honger haan: freq. Oost.Zuidlb., verspr. Ripuar.; ook in Moresnet en Hoensbroek.

fames haan: Waubach.

fames hebben: Boeket/Heisterstraat, Nederweert en Weert.

fanes haan: Vruschemig, Nieuwenhagen en Rimburch.

appetijt hebben: Montfort, Rothem, Valkenburg, Klimmen, Urmond, Bunde en Blerick.

fei hebben: Thorn en Guttecoven.

feien: Stevensweert.

tei hebben: Guttecoven.

schoor hebben: Neeritter.

schrok hebben (ook *schrak hebben*):
 Baarlo, Swalmen, Blerick en Venlo.

smalle hebben: Sittard.

snui hebben: Haelen, Horn en Heel.

trek hebben: Susteren, Leveroy, Maasbracht, Blerick en Venlo.

trek hebben in: Maasbree.

trek hebben in eten: Blerick.

trek hebben in wat: Venlo.

zin hebben: Herten (bij Roermond), Posterholt, Stevensweert, Venlo en Maasbree.

zin hebben in wat: Venlo.

zin in eten hebben: Venlo.

zin in hebben: Neer.

zin om te eten: Maasniel.

zwits haan (*swiets haan*): Kerkrade.

een lege maag haan: Moresnet.

belust zijn: Nieuwenhagen.

af zijn: Kerkrade.

flauw zijn: Berg-aan-de-Maas en Maastricht.

gepen: Klimmen.

get op kunnen: Herten (bij Roermond).

granken: Klimmen.

grote honger hebben: Neer.

hongerig zijn: Maastricht en Kerkrade.

barrabas van honger lopen:
 Haspengouws Id.

hol zijn: Ulestraten.

jeuk hebben: Ittervoort, Nunhem en Hoensbroek.

jeuk in zijn buik hebben: Weert.

kolendamp haan: Bocholtz.

scherp zijn: Heel.

varkensdorst hebben: Wolder/Oud-Vroenhoven.

venk hebben: Mesch en Oost-Maarland.

vergorgen: Klimmen.

barsten van de honger: Klimmen.

rammelen van de honger:

Meeswijk, Klimmen en Tongeren.

verrekken van de honger: Buchten.

van de honger sterven: Gingelom.

kreperen: Klimmen.

ze zien vliegen van de honger:
 Smeermaas.

scheel van honger zijn:
 Haspengouws Id..

der smal slaan: Klimmen.

hem lusten: Neer.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

de maag jeukt: Sittard.
zijn maag jeukt: Weert.
mijn maag jeukt: Venlo.
mijn beer grolt: Eksel.
de maag rammelt: Lommel.
eten gaat hem goed af: Neer.

HONGERIG

N 10 (1961) (105, 108 add.), N 80 (1980)
(004 add.);

Lommel Wl. (184), Sittard Wb. (144).

Honger hebbend.

hongerig (ook *ongerig*): freq.
Oostlb., Centr.Maaslds.,
Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.;
ook in Eyselshoven, Kerkrade,
Gemmenich, Moresnet,
Boeket/Heisterstraat, Weert,
Leuken, Tungalroy, Genk, Achel,
Hamont, Overpelt, Houthalen,
Bokrijk, Tessenderlo en Lommel.
hongertig: Bocholtz, Voerendaal,
Sittard en Mheer.
hongeretig: Neerbeek en Waubach.
hongerachtig: Blerick, Ell en Thorn.
uitgehongerd: Heerlerheide,
Nieuwenhagen, Rimborg,
Panningen, Sittard, Neeritter,
Thorn, Bocholt, Echt/Gebroek,
Meers, Kanne, Tongeren, Neerpelt
en Gingelom.
verhongerd: Sint-Truiden en
Mechelen.
flauw: Bocholtz, Valkenburg, Bree,
Oplabbeek, Grevenbicht/
Papenhoven, Berg-aan-de-Maas,
Maastricht en Hasselt.
gepetig: Ubachsberg.
gorg (*gurg*): Hoensbroek.
leeg: Bunde en Kerkrade.
lustig: Lommel.
schrokkerig: Tegelen.
hol van pans: Ulestraten.
jeuk van de honger: Sittard.
zwart van de honger: Mechelen.

zwart van honger: Kerkrade.
groen van de honger: Oost-
Maarland.

De volgende opgaven zijn vergelij-
kingen:

honger als een paard: Kesseleik.
honger wie een wolf: Schaesberg.

GEEUWHONGER

SGV (1914) (010), ZND 01 (1922) (a-m),
ZND B1 (1940sq) (022);

Echt Wb. (049), Gennep Wb. (067), Kerkrade
Wb. 2 (122), Roermond Wb. (087), Sittard
Wb. (111), Valkenburg Wb. (067), Venray
Wb. (184), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004).

Plotselinge honger, flauwte waarbij
de lijder herhaaldelijk de mond
krampachtig wijd opent en met
geweld sluit.

geerhonger (ook *geelhonger*): Vaals,
Lanklaar, Heusden, Houthalen,
Zonhoven, Paal, Beringen,
Oostham, Blitterswijck en
Wellerlooi.

gerenhonger: Gennep Wb.

geeuwhonger (ook *gee-onger*, *gee-
honger*, *geeiehonger*, *geehonger*,
geekhonger, *geeuw-onger*): alg.
Oostlb., Weertlds., Horns,
Maaskemp., Centr.Maaslds.,
Dommelds. en Kleverlds., freq.
Ripuar., Oost.Zuidlb., Trichterlds.,
Lonerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in
Montzen, Welkenraedt, Eupen,
Bilzen, Martenslinde, Rosmeer,
Vliermaal, Riksingen, 's-Heren-
elderen, Zonhoven, Paal, Sint-
Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden,
Tessenderlo, Loksbergen en
Halen.

geiz-honger (*gietshonger*, *jietschon-
ger*): freq. Ripuar.

schwatzfieber (*swastfieber*):
Montzen.

1.2 Appreciatie en eigenschappen van het voedsel

HARTIG

Kaart 9, pag. 299

N 91 (1982) (077);
 Haspengouws Id. (092), Kerkrade Wb. 2
 (094), Venlo Wb. (145), Venray Wb. (208),
 Weertlands Wb. 1 (C 3, 005), Zonhoven Wb.
 (162).

Sterk of te sterk gezouten, gezegd
 van voedsel.

hartig (ook *hatsig*, *hattig*): freq.
 Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr.
 Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb.,
 Horns en Centr.Maaslds.; ook in
 Maastricht, Eksel, Jeuk en Venlo.

hartelijk: freq. Oostlb., Horns,
 Centr.Maaslds. en in het zuiden
 van het Kleverlds.; ook in
 Haspengouws Id. en Weertlands
 Wb. 1 en in Wijlre, Bree,
 Meeuwen, As, Maastricht,
 Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt,
 Houthalen, Zonhoven, Blerick en
 Venlo.

hartelig (*hartelig*, *hatselig*, *hattelig*):
 verspr. Oost.Zuidlb.; ook in
 Simpelveld.

hartlig (*hatslig*): Kerkrade Wb. 2;
 ook in Nieuwenhagen.

pikant: Vlodrop.

pittig: Neer, Venlo, Gennep en
 Sevenum.

gezouten: Doenrade, Maastricht en
 Amby.

zout: Meijel.

FLAUW

Kaart 10, pag. 300

N 91 (1982) (076), RND (132), ZND 01
 (1922) (a - m), ZND 31 (1939) (010), ZND m
 (Gessler);

Bree Wb. (273, 322), Genk Wb. (380),
 Hasselt Wb. (519), Kerkrade Wb. 1 (160),
 Limburgs Id. (135, 152, 284), Meerlo-
 Wanssum Wb. (182), Tegelen Wb. (100),
 Tongeren Wb. (625), Tungalroy Wb. (126),
 Zonhoven Wb. (121, 556).

Niet zout of hartig smakend, gezegd
 van voedsel.

flauw (ook *flauf*): in Belg. Lb. alg.
 in het noorden en midden en verspr.
 in het zuiden, in Nl. Lb. alg.
 m.u.v. het Ripuar. en het zuiden
 van het Kleverlds.; ook in
 Kerkrade en Sint-Pieters-Voeren.

fleps: Leopoldsburg.

flets: Eys, Lutterade, Klimmen, As,
 Rekem, Maastricht, Eigenbilzen,
 Houthalen, Zonhoven, Jeuk en
 Venlo.

leps: Bree Wb.; ook in Tegelen,
 Kapel-in-'t-Zand, Tungalroy, Ell,
 Elen, Lanklaar, Neerpelt,
 Wijchmaal en Peer.

weps: freq. in het zuiden van Belg.
 Lb.; ook in Moelingen, Genk,
 Mechelen-aan-de-Maas, Lanaken,
 Vroenhoven en Kanne.

knets: Maaseik.

kweps: Rekem.

meps: Zonhoven.

laf: alg. in het zuiden van het
 Kleverlds.; ook in Heerlen,
 Nieuwenhagen, Haelen, Herten
 (bij Roermond), Oirsbeek, Mheer,
 Weert, Aalst-bij-St.-Truiden,
 Velden en Venlo.

lauw (ook *lee*, *lei*, *lui*): freq. Ripuar.,
 verspr. Geullds.; ook in Eys en
 Beverlo.

iebeltig (*wiebeltig*): 's-Herenelderden.

iemelijk (ook *hiemelijk*, *wiemelijk*):
 Valkenburg, Weert, Urmond,
 Waltwilder, Martenslinde en
 Rosmeer.

iemetig: Maastricht.

leuzig: Aalst-bij-St.-Truiden, Sint-Truiden en Jeuk.
neuzig: Ulbeek.
niet gezouten: Maaseik.
ongezouten: As.
doods: Heerlen.
mager: Mheer.
verlegen: Tongeren.
rins: Heppen.
bitter: Remersdaal.
veel te zoet: Oostham.
zoet: Mopertingen en Riemst.

RINS

Kaart 11, pag. 300

N 91 (1982) (075), ZND 41 (1943) (027); Beverlo Wb. (313), Bree Wb. (063), Eupen Wb. (005), Genk Wb. (043), Gennep Wb. (031), Gronsveld Wb. 2 (099), Haspengouws Id. (297), Hasselt Wb. (048), Maastricht Wb. (522), Tongeren Wb. (009, 299), Venray Wb. (459), Weertlands Wb. 1 (C 3, 012).

Lichtelijk zuur.

Het zurig smaken van voedsel wordt in Eupen **amperen** genoemd (Eupen Wb., pag. 5).

rins: freq. Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Beesel, Herten (bij Roermond), Lutterade, Schimmert, Gruitrode, Opplabbeek, Dilsen, Maastricht, Bilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Koninksem, Achel, Overpelt, Peer, Kuringen, Sint-Lambrechts-Herk en Venlo.
rinzig: Kerkrade, Heythuysen, Geleen, Maastricht en Jeuk.
ruis: Heusden, Achel en Neerpelt.
amper (ook *amber*): Haspengouws Id., Bree Wb. en Gennep Wb.; ook in Gronsveld, Maastricht, Diepenbeek, Tongeren, Lauw, Hasselt, Guigoven en Meldert.
amperig: Genk.
zuur: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Maaskemp.; ook in Kunrade,

Vijlen, Beesel, Posterholt, Weert, Ell, Kelpen, Guttecoven, Urmond, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Hamont, Heusden, Zolder, Hasselt, Velm, Tessenderlo, Venlo, Oirlo, Meijel en Maasbree.

get zuur: Noorbeek en Terlinden.

zurig: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kapel-in-'t-Zand, Herten (bij Roermond), Melick, Tungalroy, Thorn, Meeuwen, Opoeteren, As, Maastricht, Diepenbeek, Eksel, Peer, Houthalen, Zonhoven, Venlo en Meerlo.

zuurachtig: Klimmen en Gulpen.

zuurlig: Beesel, Heerlen en Epen.

zuursig: freq. Noord.Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Weert, Thorn, Echt/Gebroek, Maastricht en Blerick.

zurend: Hoensbroek.

zuur en zoet: Kerniel en Sint-Truiden, Jeuk.

zuurzoet: Maastricht, Kaulille, Houthalen en Beverlo.

zoetzuur: Heusden.

garst: Achel.

garstig: Bocholt, Stokkem, Leut, Opgrimbie en Hasselt.

gats: Eys.

grauw: Overpelt.

herb (du.): Schimmert.

iemelijk: Waltwilder.

krank: Tongeren.

mallig: Montenaken.

rans: Swalmen, Tungalroy, Ophoven en Bree.

ranzig: Wijlre, Montfort, Doenrade, Bocholt, Bree en Beringen.

scherp: Vlodrop.

sterk: Bocholt, Stokkem, Diepenbeek, Koersel, Hasselt en Halen.

vrak: Lommel.

zerp: Neerpelt.

zoet: Sint-Truiden.

WRANG

DC 26 (1954) (017b), DC 28 (1956) (016); Genk Wb. (043), Haspengouws Id. (281), Lommel Wl. (406), Maastricht Wb. (509, 522), Meeswijk Wl. (760), Tongeren Wb. (299), Tungalroy Wb. (119), Venray Wb. (646), Zonhoven Wb. (569).

Zuur, scherp, gezegd van voedsel. Het 'wrang smaken van voedsel' wordt volgens het Haspengouws Id. (pag. 281) **wringen** genoemd.

sleeuw (*slee, sleen, slei, slie, slij, snei*): freq. Zuidgeld.Lb.; ook in Wijlre, Panningen, Beegden, Putbroek, Lutterade, Klimmen, Weert, Hushoven, Maasbracht, Stevensweert, Stein, Maastricht, Horst en Melderslo.

sleeuwig (*slie-ig*): Gronsveld.

wrang: freq. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Vaals, Heerlen, Gulpen, Ospel, Tungalroy, Stevensweert, Meeswijk, Buchten, Maastricht, Zonhoven, Lommel, Lottum, Velden en Blerick.

wring: Venray Wb.

wreed (ook *vree*): Vaals, Ubachsberg, Gulpen, Linne, Geleen, Nuth/Aalbeek, Buchten, Blerick en Hout-Blerick.

zuur: Kessel, Beesel, Roermond, Nuth/Aalbeek, Vaesrade, Keent, Leveroy, Nattenhoven, Maastricht, Blerick en Venlo.

amperig: Genk.

strang: Linne.

stroef: Geleen en Heerlen.

vrak: Vaals.

bitter: Bergen en Buchten.

gats: Kerkrade.

herb (du.): Vaals.

krank: Tongeren.

SLEE UW

Kaart 12, pag. 301

DC 26 (1954) (017a), DC 28 (1956) (016 add.), N 10B (zj) (034), SGV (1914) (033); Kerkrade Wb. 1 (248), Limburgs Id. (232).

Stroef, gezegd van tanden na het eten van zuur, wrang voedsel. Zie ook het lemma **WRANG**.

De zegsman uit Lottum merkt op dat men sleeuwe tanden krijgt bij het eten van zure appels of de vruchten van de sleedoorn. De tanden worden dan zo gevoelig dat men er nauwelijks ander eten mee kan bijten.

sleeuw (ook *slee, sleen, slei, slie, slij, slieg, sliet, slieuw, snee, sneeuw, snei, snie*): alg. in Nl. Lb.; ook in Limburgs Id. en in Gemmenich, Kelmis, Moeresnet, Kinrooi, Bocholt, Bree, Neeroeteren, Lanklaar, Meeswijk, Mechelen-aan-de-Maas, Hees, Smeermaas, Kanne, Eigenbilzen, Eksel, Koersel, Houthalen en Kwaadmechelen.

stroef: Oirlo.

voos: Tessenderlo en Overpelt.

wrang: Tessenderlo, Achel en Tongeren.

wreed (ook *vrie*): Blerick en Bokrijk.

zuur: Thorn, Tongeren, Achel, Hasselt en Sint-Truiden.

ijl: Hasselt, Beverst en Tongeren.

lang: Meijel en Opheers.

scherp: Gingelom.

doof: Lommel.

droog: Lommel.

MAGER

N 80 (1980) (003);

Maastricht Wb. (486).

Mager, niet vet, gezegd van voedsel.

mager: alg. Oost.Zuidlb. en Zuid.-Oostlb., freq. Noord.Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Stramproy, Maasbracht, Meeuwen, Gruitrode, Guttecoven, Urmond,

Meers, Maastricht, Caberg,
 Neerharen, Bilzen, Vlijtingen,
 Hoeselt, Leopoldsburg,
 Kwaadmechelen, Velden, Venlo,
 Oirlo, Meijel en Maasbree.
schraal: alg. Oostlb. en Horns, freq.
 Maaskemp., Centr.Maaslds. en
 Kleverlds.; ook in Simpelveld,
 Heerlen, Nieuwenhagen, Gulpen,
 Ospel, Weert, Maastricht, Itteren,
 Heugem, Bilzen, Hamont, Eksel,
 Zonhoven, Kwaadmechelen,
 Loksbergen, Blerick en Venlo.
schrekel: Heerlerbaan/Kaumer.
schrepel: Meerlo.
vazel: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
 Neer, Bunde, Blerick en Sevenum.
slap: Rimborg, Vlodrop, Pey,
 Geleen, Oirsbeek en Meers.
arm: Vijlen.
droog: Gruitrode en Urmond.
dun: As en Itteren.
licht (*lucht*): Kapel-in-'t-Zand en
 Oirsbeek.
mals: Sittard.
rauw: Grevenbicht/Papenhoven.
ruw: Grevenbicht/Papenhoven.
smal: Sittard.
zwak: As.

STEVIG

N 91 (1982) (023).

Stevig, krachtig, gezegd van voedsel.

stevig: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb.,
 Horns en Kleverlds.; ook in Weert,
 Maastricht en Velden.
straf: verspr. Maaskemp.; ook in
 Gulpen, Schinnen, Schimmert,
 Ophoven, Thorn, Meeswijk, Born,
 Maastricht, Eigenbilzen,
 Diepenbeek, Hoeselt, Eksel,
 Houthalen, Zonhoven, Jeuk,
 Loksbergen, Blerick, Venlo en
 Maasbree.
stram: Heerlen en Nieuwenhagen.
strang: Herten (bij Roermond).
vast: Kerkrade, Susteren, Oirsbeek
 en Stein.
vullig: Maastricht en Mheer.
zwaar: Maastricht, Loksbergen,
 Venray, Horst en Maasbree.
degelijk: As, Gulpen en Ingber.
duchtig: Kapel-in-'t-Zand en
 Melick.
flink: Montfort, Posterholt en
 Waubach.
goed: Kunrade, Eys, Posterholt,
 Geleen, Noorbeek, Terlinden,
 Tungalroy, As, Stein, Maastricht
 en Meijel.
krachtig: Houthalen en Hoensbroek.
krachtig (*kreftig*): Urmond en Wijlre.
machtig: Eys, Montfort, Weert, Ell,
 Echt/Gebroek en Maastricht.
scherp: Meijel en Maastricht.
sterk: Venlo, As en Guttecoven.
hel: Schimmert.
stijf: Ospel, Susteren en Brunssum.

2 Vlees en vleesproducten

Zie voor de slacht en het verwerken van vlees WLD II.1 over de vaktaal van de huisslachter. De lemmata VLEES en ROKEN zijn niet opgenomen, omdat zij geen lexicale variatie vertoonden.

TAAI STUK VLEES

N 16 (1962) (055 add.), ZND B2 (1940sq) (402);
Bree Wb. (269, 439), Echt Wb. (074, 118),
Gennep Wb. (181), Gronsveld Wb. 2 (025),
Heerlen Wb. 2 (212), Kerkrade Wb. 2 (272),
Limburgs Id. (255), Maastricht Wb. (420),
Meerlo-Wanssum Wb. (287), Meeswijk Wl.
(635), Roermond Wb. (155), Tegelen Wb.
(126), Tongeren Wb. (327), Venlo Wb. (181),
Weertlands Wb. 1 (H2, 012).

Het trefwoord **verknozen** wordt in Tegelen gebruikt bij taai, pezig vlees, dat niet met de tanden te verwerken is (Tegelen Wb. 126).

lap leer: Venlo en Gronsveld.

leren lap: Bree Wb.

leren pal: Tongeren.

leren thijs (ook *leren ties*, *leren tis*):

Bree Wb.; ook in Roermond, Weert,
Echt/Gebroek, Bilzen en Eksel.

knasterd: Lanklaar.

De volgende opgaven zijn bijvoeglijke naamwoorden:

taai: freq. Kleverlds.; ook in Bree Wb. en in Kinrooi, Echt/Gebroek, Maastricht, Lanklaar, Meeswijk, Neerpelt, Overpelt, Lozen, Houthalen, Beverlo, Paal en Beringen.

teeg: Tongeren, Hasselt, Veulen, Heers, Kortessem en Sint-Truiden.

wreed (*vrie*): freq. Ripuar.; ook in Heerlen.

verknozen: Tegelen.

SPEK

Goossens 1a (1955), Goossens 1b (1960),
N 80 (1980) (037 add.), SGV (1914) (009),
ZND 23 (1937) (061);
Bree Wb. (415), Eupen Wb. (185), Genk Wb.
(308), Hasselt Wb. (418), Kerkrade Wb. 2
(229), Lommel Wl. (307), Maastricht Wb.
(397), Meerlo-Wanssum Wb. (268), Meeswijk
Wl. (598), Meeuwen Wl. (200), Roermond
Wb. (276), Sittard Wb. (389), Tongelroy Wb.
(117), Zonhoven Wb. (438).

De laag vast vet tussen huid en vlees bij varkens.

Spek waarin vet en vlees elkaar afwisselen, wordt in Kerkrade en omgeving, Eupen, Zonhoven, Venlo, Hasselt en Hoeselt **doorregen** genoemd. In Kerkrade en omgeving duidt men het ook wel met de term **doorwassen** (*durchwassen*) aan.

spek: alg. in Nl. Lb. en Belg. Lb. m.u.v. enkele plaatsen in het Lonerlds. en het Truierlds.; ook in Lontzen en Eupen.

vlees: verspr. Lonerlds.; ook in Gellik, Ordingen, Brustem en Aalst-bij-St.-Truiden.

GEROOKT SPEK —————

DC 48 (1973) (015d);

Bree Wb. (159), Gronsveld Wb. 2 (064),
Heerlen Wb. 2 (199), Maastricht Wb. (131,
382), Venlo Wb. (230), Venray Wb. (475).

Spek dat gerookt is. Het woord **shinkenspek** wordt in Venray en omgeving en in Gronsveld en Maastricht gebruikt voor ‘mager gerookt spek’.

gerookt spek: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Vaals, Eupen, Maastricht, Itteren, Eigenbilzen, Vliermaalroot, Hechtel, Houthalen, Hasselt, Mechelen-Bovelingen, Kortessem en Borlo.

gerookt breubes: Aalst-bij-St.-Truiden.

gerookt: Molenbeersel, Geistingen, Beek (bij Bree), Gruitrode, Opgrimbie, Bolderberg, Groot-Gelmen en Vechmaal.

rookspek: Geleen, Venlo, Broekhuizenvorst en Maasbree.

shinkenspek: Venray Wb.; ook in Gronsveld en Maastricht.

SCHIJF BRAADSPEK —————

Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b), Goossens 2c (1963), N 16 (1962) (031, 031a); Bree Wb. (098), Diepenbeek Wb. (287), Echt Wb. (033), Genk Wb. (071, 308), Gronsveld Wb. 2 (159), Haspengouws Id. (212), Hasselt Wb. (087), Maastricht Wb. (049, 397), Meeswijk Wl. (121), Meeuwen Wl. (101), Roermond Wb. (104), Sittard Wb. (058, 389), Stokkem Wb. (031), Tegelen Wb. (088), Tongeren Wb. (091), Tungalroy Wb. (118, 125), Zonhoven Wb. (060), Zonhoven Wl.; Rademaekers, H. (1958) (076).

Stuk gebraden spek.

Het woord **braai** kan in Genk ook voor een nog niet gebraden stuk spek gebruikt worden.

Met het trefwoord **herstespek** wordt in Roermond een gerecht benoemd dat de vorm van een schijf braadspek heeft en in de kerstnacht gegeten wordt.

spekbraai (ook *spekbraa*): freq. Zuid.Oostlb. en Beringerlds., verspr. Centr.Maaslds. en Demerkemp.; ook in Haspengouws Id. en in Kerkrade, Heerlerheide, Opglabbeek, Niel-bij-As, Genk, Maastricht, Oost-Maarland, Bilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Tongeren, Ketsingen, Gingelom, Kwaadmechelen en Blerick.

braai (ook *braa*, *braan*): alg. Maaskemp., Centr.Maaslds., Tongerlds., Lonerlds. en Getelds., freq. Demerkemp., Truierlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Kessenich, Munsterbilzen, Val-Meer, Beverlo, Paal, Beringen, Kwaadmechelen, Oostham en Tessenderlo.

braai spek (ook *braa spek*): Ransdaal, Herten (bij Roermond), Limbricht, Sittard, Klimmen, Kinrooi, Bocholt, Bree, Neeroeteren, Roosteren, Guttecoven, Smeermaas, Linde, Helchteren, Hasselt, Kiewit, Beringen, Borgloon, Sint-Truiden, Zelem en Halen.

braaitje (ook *braadje*, *braaike*, *braake*): freq. Centr.Maaslds., verspr. Truierlds.; ook in Gronsveld, As, Heugem, Oost-Maarland, Diepenbeek, Godschei, Wellen, Guigoven en Borgloon.

braaitje spek (*braake spek*): Borgloon.

braai herst: Berg-aan-de-Maas.

gebraai spek (*gebraa spek*): Nuth/Aalbeek en Ransdaal.

harst: freq. Maaskemp. en Dommellds.; ook in Hechtel, Helchteren, Zonhoven en Meijel.
harst spek: Overpelt en Eksel.
herst (ook *est*, *hers*, *hest*): freq. Noord.Oostlb. en Horns, verspr. Weertlds.; ook in Hamont, Sint-Huibrechts-Lille en Sevenum.
herst spek (ook *hers spek*): Roermond, Herten (bij Roermond), Kinrooi en Sevenum.
herstespek (*herstespek*): Roermond.
herstje (ook *herske*): Velden en Tungalroy.
herstje spek (*estje spek*): Kinrooi.
krap: Stevensvennen.
krapjes (*krepke*): Posterholt.
krappen: Heerlen.
spek-krapjer (*spek-krepjer*): Kerkrade.
gebakken spek: Boekend en Sittard.
gebraden spek (*gebraaien spek*, *gebranen spek*): freq. Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook in Geleen, Maasbracht, Neerpelt, Lommel, Velden en Venlo.
stuk gebraden spek (ook *stuk gebraaien spek*, *stuk gebranen spek*): Bocholtz, Nieuwenhagen, Roermond, Peer en Venlo.
stuk spek: Oirsbeek, Achel, Koersel en Lommel.
spek: Leuken en Kessenich.
spek in de pan: Roermond.
speklap: Heerlen.

ZWOERD

Kaart 13, pag. 301

Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b), N 07 (1961) (017), N 16 (1962) (039), SGV (1914) (047), ZND 02 (1923) (009 add.), ZND 08 (1925) (151), ZND B2 (1940sq) (383); Beverlo Wb. (244), Bree Wb. (525), Diepenbeek Wb. (294), Echt Wb. (137), Genk Wb. (308, 401), Gennep Wb. (173, 217, 218),

Gronsveld Wb. 2 (213), Hamont Wb. (133), Hasselt Wb. (549), Heerlen Wb. 2 (207, 261), Kerkrade Wb. 2 (229, 242), Lommel Wl. (430), Maastricht Wb. (526), Meerlo-Wanssum Wb. (340), Meeswijk Wl. (785), Meeuwen Wl. (246), Roermond Wb. (337), Sittard Wb. (389, 412, 508), Stokkem Wb. (127), Tegelen Wb. (133), Tongeren Wb. (707), Tungalroy Wb. (117), Venlo Wb. (296), Venray Wb. (520, 707), Weertlands Wb. 1 (C 3, 013, C 3, 016); Achten, P. (1995) (164), Bisschops, M. (1994) (036), Verheggen, P. (zj.hs) (017), Vrijdag, E. (1950-57) (017).

De afgeschrabde huid van een varken, met name zoals die aan het vlees of spek daarvan zit.

De kaart die bij het lemma is opgenomen geeft een overzicht van de verspreiding van de drie meest voorkomende trefwoorden (**zwaard**, **braai**, **zwoerd**).

zwaard (ook *zwaard*, *zwaads*, *zwaag*, *zwaai*, *zwaar*, *zwaarde*, *zwaards*, *zwaars*, *zwaas*): alg. in Belg. en Nl. Lb. en in het Geullds.

zwaard van het spek: Oirsbeek.

spekzwaard (ook *spekzwaard*, *spekzwaads*, *spekzwaai*, *spekzwaars*, *spekzwaas*): freq. Weertlds. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen, Tegelen, Helden/Everlo, Heythuysen, Sittard, Nuth/Aalbeek, Tungalroy, Kinrooi, Thorn, Opglabbeek, Genk, Heppen en Boekend.

zwaardje (ook *zwaardje*, *zwaadske*, *zwaarske*, *zwaaske*): verspr. Zuid.Oostlb., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Rimborg, Tegelen, Panningen, Roermond, Tungalroy, Leveroy, Thorn, Grevenbicht/Papenhoven, Urmond, Elsloo, Blerick en Venlo.

spekzwaardje: Leunen.

zwoerd: freq. Kleverlds.; ook in Heerlerheide en Roermond.

zwoerd van spek: Valkenburg.

spekzwoerd: Blerick en Venlo.

zwoerdje: Afferden en Venlo.

zwoord: Grathem.

braai: freq. Bilzerlds., Tongerlds. en Truierlds., verspr. Trichterlds. en Lonerlds.; ook in Hasselt.

braaitje: verspr. Lonerlds.; ook in Lanaken, Kanne, Herk-de-Stad en Binderveld.

spekbraai: Schülen en Sluizen.

herst: Hechtel.

verst: Overrepen.

REUZEL, BLADVET ———

DC 17 (1949) (024f), Goossens 1a (1955), N 16 (1962) (043), N 80 (1980) (083 add.), SGV (1914) (029, 033), ZND 06 (1924) (007);

Beverlo Wb. (275), Bree Wb. (364), Eupen Wb. (040), Genk Wb. (344, 345), Gronsveld Wb. 2 (190), Hamont Wb. (124), Hasselt Wb. (481), Kerkrade Wb. 2 (259), Maastricht Wb. (455), Meeswijk Wl. (381, 682, 689), Meeuwen Wl. (222), Roermond Wb. (299), Sittard Wb. (444), Stokkem Wb. (115), Tegelen Wb. (100), Tongeren Wb. (611, 619), Valkenburg Wb. (186), Venlo Wb. (278), Venray Wb. (634), Weertlands Wb. 1 (C 3, 011, C 3, 014); Heyden, L.v.d. (1927) (024f).

Het vetweefsel van de buik van varkens. Bladvet wordt verhit waarna de kanen eruit verwijderd kunnen worden. Het gestolde vet wordt als broodsmersel en als braadvet gebruikt. Zie ook de lemmata KAANTJES en VARKENSJET. De lexicale variant *lies* onder het trefwoord **liezen** is de representant van de meestal stoottonig uitgesproken dialectvariant waarbij geen meervoudssuffix optreedt.

veer: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb., verspr. Zuid.-Oostlb., Maaskemp. en Centr.-

Maaslds.; ook in Eupen, Grathem, Kinrooi, Thorn, Oost-Maarland, Munsterbilzen, Val-Meer, Beverst, Tongeren, Ketsingen, Achel, Hamont, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Heppen, Beringen, Opheers, Borgloon, Gingelom, Kwaadmechelen, Zelem, Lommel en Meijel.

veer van het varken: Neer, Roermond en Oost-Maarland.

veersvet: Rekem.

veertjesvet (*veerskesvet*): Opgrimbie.

veervet: verspr. Demerkemp.; ook in Diepenbeek, Hamont en Beverlo.

veren: freq. Weertlds.; ook in Neerbeek, Tungalroy, Ell en Niel-bij-St.-Truiden.

verenvet: freq. Oostlb., Centr.-Maaslds. en Trichterlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Eys, Epen, Nederweert, Leuken, Thorn, Maasbracht, Stevensweert, Bilzen, Tongeren, Helchteren, Paal en Borgloon.

verensvet (*veresvet*): Puth en Heerlen.

liezen (ook *lies*): Ubachsberg, Tegelen, Panningen, Baarlo, Meeswijk en Sevenum.

lies: Kessel, Lanklaar, Tessengerlo, Blerick en Hout-Blerick.

liezenvet: Panningen en Helden/ Everlo.

liesvet: Beverlo en Blerick.

buikvet: Klimmen.

nierenvet: Panningen.

varkensreut (*varkesreut*): Bree Wb.

reut: Buggenum, Heel, Schinveld, Nederweert, Ospel, Tungalroy, Hunsel, Kessenich, Rotem, Neerpelt en Sint-Huibrechts-Lille.

reuzel: freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Horns; ook in Nederweert, Weert, Leuken, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Overpelt, Eksel, Linde, Koersel, Hasselt, Beverlo, Blerick, Boekend en Venlo.

schonkenvet: Maasniel.
varkensveer (*varkesveer*): Neeritter en Gelieren/Bret.
varkensvet (*varkesvet*): Sittard, Bree, Bilzen, Sint-Truiden en Venlo.
varkenvet: Eksel.
rauw varkensvet (*rauw varkesvet*): Heerlen.
ongesmolten varkensvet (*ongesmolten varkesvet*): Melveren.
ongesmolten vet: Susteren.
vet: freq. Maaskemp.; ook in Weert, Stokkem, Munsterbilzen, Bilzen, Diepenbeek, Beverst, Peer, Houthalen, Zonhoven en Godschei.
vlies: freq. Kleverlds.; ook in Velden, Blerick en Venlo.
ongel (*runjel*): Mechelen-aan-de-Maas.
kraag: Gingelom.

SCHAPENVET

DC 25 (1954) (018b), N 16 (1962) (042, 043 add.);
 Echt Wb. (099), Meerlo-Wanssum Wb. (209), Tungelroy Wb. (115).

Vet dat verkregen wordt uit de inwendige delen van schapen. Volgens de respondent uit Berkelaar wordt **schaapreut** ook op wonden gesmeerd.

schaapsongel: Velden.
schapenongel: Arcen.
ongel: alg. Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Bocholtz, Heerlen, Grathem, Mechelen-aan-de-Maas, Velden, Boekend en Venlo.
schaapsreut (ook *schaapsriet*): verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Bocholtz, Opglabbeek, Rotem, Holtum en Overpelt.
schaapreut: Berkelaar en Echt/Gebroek.

schapenreut: freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns; ook in Weert en Maaseik.
kaarsreut: Klimmen.
reut (ook *riet*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Pey, Keent, Tungelroy, Grathem, Echt/Gebroek, Heppen en Kwaadmechelen.
schapenroet: Montfort en Lanklaar.
schapenreuzel: Maasbracht.
reuzel: Beringen, Bree en Opheers.
schaapsvet: Kerkrade, Heerlen, Tegelen, Belfeld, Sittard, Weert, Leuken, Kinrooi, Bree, Maaseik, Guttecoven, Oost-Maarland, Achel, Eksel, Peer, Helchteren, Houthalen, Kiewit, Borgloon en Niel-bij-St.-Truiden.
schaapvet: Gelieren/Bret.
schapenvet: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kinrooi, Gruitrode, Smeermaas, Oost-Maarland, Hamont, Neerpelt, Koersel, Hasselt, Beverlo, Paal, Beringen, Gingelom, Sint-Truiden, Melveren, Lommel, Blerick, Venlo en Meijel.
veer: Opglabbeek.

KAANTJES

Kaart 14, pag. 302

Goossens 1b (1960), N 06 (1960) (019), N 16 (1962) (031 add., 043 add.), ZND 02 (1923) (009);
 Beverlo Wb. (117), Bree Wb. (254, 261), Diepenbeek Wb. (275), Echt Wb. (071, 072), Genk Wb. (177), Gronsveld Wb. 2 (077), Hasselt Wb. (201), Kerkrade Wb. 2 (127, 152), Lommel Wl. (134), Maastricht Wb. (210), Meerlo-Wanssum Wb. (149), Meeswijk Wl. (349), Sittard Wb. (198), Stokkem Wb. (063), Tegelen Wb. (092), Tongeren Wb. (299, 302), Tungelroy Wb. (114, 118), Valkenburg Wb. (107), Venlo Wb. (160), Venray Wb. (103, 254, 432), Weertlands Wb. 1 (C 3, 006, C 3, 007), Zonhoven Wb. (248).

De vetklonters die overblijven bij het smelten van runds- of varkensvet. Kaantjes worden onder meer gebruikt voor het maken van kaantjessaus. Ook worden ze wel door de (erwten)soep gedaan en in Tegelen zijn ze ook als boterhamsmeersel bekend (Tegelen Wb., pag. 92). Zie voor de trefwoorden **grieven** en **griefjeren** ook het Hgd. *Griebe*, 'kaantje'. **Plukkaaien** zijn volgens het Venray Wb. (pag. 432) 'uitgebakken kaantjes van het vet aan de buitentzijde van de varkensdarm'.

krappen (ook *krabben*): alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds. en Demerkemp., freq. Noord-Oostlb. en Lonerlds.; ook in Paal, Zelem, Meldert en Linkhout.

veerkrappen (ook *veerkrabben*): Heusden en Hoeselt.

vetkrappen (ook *vetkrabben*): Hasselt en Stein.

krappelen: verspr. Centr.Maaslds.

krappels: Tungelroy.

krapper: Molenbeersel.

krapjes (*krebbekes*, *krepkes*): alg. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Weertlds., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Tongerlds., freq. Noord.Oostlb., Horns en Bilzerlds., verspr. Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Eygelshoven, Spekholzerheide, Remersdaal, As, Genk, Beverlo, Paal, Beringen, Herk-de-Stad, Oostham, Meldert en Linkhout.

krapjer (*krepker*): Bocholtz.

krapjeren (*krepkeren*): Kerkrade, Bleijerheide, Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

krappetjes (*krebbekes*): Beringen en Kermt.

krappeltjes (*kreppelkens*, *kreppelkes*): freq. Maaskemp.; ook in Tungelroy, Berg-aan-de-Maas en Hechtel.

kaaien: alg. Weertlds., Dommelds., Truierlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Maaskemp. en Lonerlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Voerendaal, 's-Heren-elden, Heppen en Beverlo.

plukkaaien: Venray Wb.

kaaiens: Kerkhoven, Kwaadmechelen, Oostham en Tessengerlo.

kaaieren: Lommel.

kaaiertjes (*kaaierkes*): Lommel.

kaaitjes (ook *kaaiekens*, *kaaiikes*): alg. Truierlds. en in het westen van het Lonerlds.; ook in Nederweert, Tungelroy, Bree, Elsloo, Neerpelt, Peer, Hechtel, Hasselt, Beverlo, Paal, Oostham, Tessengerlo, Loksbergen, Halen, Lommel, Venlo, Blitterswijck en Meijel.

vetkaaitjes (*vetkaaiikes*): Tessengerlo.

griefjeren (*griefkeren*): freq. Ripuar.

grieven: Kerkrade, Bleijerheide, Gemmenich, Montzen, Welkenraedt en Baelen.

schinkgrieven: Montzen.

kamen: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Elsloo, Riksingen, Achel, Sint-Huibrechts-Lille en Maasbree.

kaampjes (*kaamkes*, *kaampkes*): Tegelen, Steyl, Blerick, Venlo en Maasbree.

kamelen: Hamont.

kanen: freq. Dommelds.; ook in Heerlerheide, Stevoort, Velm en Halen.

kaantjes (ook *kaankes*): Roermond, Donk (bij Herk-de-Stad), Montenaken, Loksbergen en Halen.

kroffen: Geleen.

vetklonten: Lommel.

VARKENSVET

DC 17 (1949) (024f), DC 25 (1954) (018b), Goossens 1a (1955), Goossens 1b (1960), N 80 (1980) (083 add.), SGV (1914) (026, 029, 033), ZND 06 (1924) (007);

Bree Wb. (407), Gennep Wb. (132, 168), Gronsveld Wb. 2 (190), Hasselt Wb. (481), Kerkrade Wb. 2 (225), Maastricht Wb. (391), Meerlo-Wanssum Wb. (263), Sittard Wb. (378, 454), Tungelroy Wb. (115), Venlo Wb. (244), Venray Wb. (509, 683), Zonhoven Wb. (509).

Gesmolten en weer gestold bladvet dat onder meer als smeersel voor brood en als braadvet wordt gebruikt. Zie ook het lemma REUZEL, BLADVET.

smout: alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Maaskemp. en Zuidgeld.Lb., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Heerlen, Schaesberg, Gulpen en Welkenraedt.

schmalz (du.): freq. Ripuar.; ook in Montzen.

reuzel: freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Weertlds.; ook in Eygelshoven, Stramproy, Wesseem, Maasbracht, Guttecoven, Maastricht, Peer, Borgloon, Lottum, Blerick en Venlo.

varkensvet (ook *varkesvet*): Vaals, Montzen, Vlodrop, Sittard, Meerssen, Gronsveld, Tungelroy, Stevensweert, Roosteren, Lanklaar, Obbicht, Lanaken, Kanne, Bilzen, Rijkhoven, Peer, Kermt en Venlo.

varkentjesvet (*verskesvet*): Sint-Truiden.

varkenvet: Heusden, Zolder, Helchteren, Beverlo, Sint-Truiden, Oostham en Tessenderlo.

harstenvet: Tongerlo.

kraagvet: Stevoort en Gors-Opleeuw.

liesvet: Tessenderlo.

potvet: Kwaadmechelen.

croegvet: Zelem en Groot-Gelmen.

braadvet (ook *braaivet*): Romershoven, Diets-Heur, Groot-Gelmen, Guigoven en Loksbergen.

gesmelt vet: Membruggen, Zichen-Zussen-Bolder en Sluizen.

gesmelten vet: Herderen.

gesmolten verenvet: Rekem.

gesmolten vet (ook *gesmouten vet*): freq. Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds., Dommelds. en Demerkemp., verspr. Trichterlds.; ook in Simpelveld, Mechelen, Einighausen, Ophoven, Heppen, Donk (bij Herk-de-Stad), Kerkhoven en Lommel.

gesmolterd vet: Montenaken.

gestolt: Sint-Huibrechts-Hern.

wit vet: freq. Tongerlds. en Kleverlds.; ook in Stevensweert, Vlijtingen, Gelinden en Sint-Truiden.

zoet vet: Meldert, Montenaken en Vliermaal.

vet: freq. Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Demerkemp., verspr. Horns, Bilzerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlen, Rimburch, Eys, Berg, Rutten, Hamont, Wijchmaal, Peer, Paal, Beringen, Wellen, Donk (bij Herk-de-Stad), Velm, Oostham, Tessenderlo, Linkhout, Loksbergen, Blitterswijck, Meerlo en Meterik.

rindsvet: Pey.

spekvet: Neeroeteren, Berbroek, Stokrooie, Godschei, Herk-de-Stad en Meldert.

veervet: verspr. Lonerlds.; ook in Wintershoven, Berbroek, Zonhoven en Hasselt

verenvet: verspr. Tongerlds.; ook in Montzen, Amby, Gronsveld, Eisdan, Bilzen en Eksel.

varkensveer: Peer.

ongel: Gennep Wb.; ook in Beesel.

RANZIG

Kaart 15, pag. 302

N 80 (1980) (041), SGV (1914) (009), ZND 23 (1937) (061);

Beverlo Wb. (216), Diepenbeek Wb. (284), Echt Wb. (046), Genk Wb. (312), Gronsveld

Wb. 2 (137), Hasselt Wb. (145), Kerkrade Wb. 2 (123, 210), Meerlo-Wanssum Wb. (114), Meeuwen Wl. (076), Roermond Wb. (041), Sittard Wb. (107, 109), Stokkem Wb. (045, 105), Tegelen Wb. (086), Tongeren Wb. (165), Tungalroy Wb. (117), Valkenburg Wb. (061), Venlo Wb. (135, 145, 227), Venray Wb. (066, 450), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004), Zonhoven Wb. (133);
Bisschops, M. (1994) (012), Veldeke 40 (1965) (028).

Sterk smakend en een onaangename geur verspreidend, gezegd van bijvoorbeeld vet of spek.

Zie voor het trefwoord **gool** ook RhWb (II), kol. 1295, s.v. *gol*, 'bitter schmeckend, ranzig, verdorben schmeckend'.

garst (ook *gars*, *gas*, *gast*, *gers*, *gerst*, *gest*, *hers*): alg. Kleverlds., freq. Lonerlds. en Truierlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Lutterade, Sittard, Ospel, Weert, Guttecoven, Hamont, Koersel, Lummen, Spalbeek, Beverlo, Paal, Kwaadmechelen, Oostham, Linkhout, Blerick en Venlo.

garstig (ook *garsetig*, *gasetig*, *gassig*, *gastig*, *gazetig*, *gazig*, *gersig*, *gerstig*, *gertig*, *gessig*, *gestig*, *gistig*): alg. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds. en Dommelds., freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Demerkemp., Lonerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlen, Eupen, Ospel, Weert, Hees, Neerharen, Beverlo, Beringen, Herk-de-Stad, Oostham, Tessenderlo, Loksbergen en Lommel.

gats (ook *gets*): alg. Zuid.Oostlb. en Trichterlds., freq. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld, Welkenraedt en Sint-Odiliënberg.

gatsig (ook *gatsetig*): freq. Trichterlds.; ook in Simpelveld, Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen,

Teuven, Sittard, Mheer, Rekem, Zichen-Zussen-Bolder en Genoelselderden.

gool (ook *geel*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Doenrade, Mheer, Stein, Lanaken, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder en Rijkhoven.

goals: Tungalroy.

ranzig: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Ophoven, Thorn, Stevensweert, Neeroeteren, Maastricht, Vlijtingen, Leopoldsburg en Venlo.

ranzetig: Kerkrade Wb. 2.

rans: freq. Kleverlds.; ook in Roermond, Bree en Maastricht.

rins: Venlo en Hoensbroek.

rinzig: Heythuysen.

slecht: Lontzen.

bedorven: Beverlo, Beringen en Halen.

oud: Vliermaal en Sint-Huibrechts-Hern.

sterk: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Roermond, Bree, Genk, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven, Vlijtingen en Beverlo.

strang: Stramproy.

leers: Helden/Everlo.

ongelig: Horst.

kwaliijk ruiken (*kalijk ruiken*): Maastricht.

HAM, HESP

Kaart 16, pag. 303

DC 46 (1971) (009a), Goossens 1a (1955), Goossens 1b (1960), Goossens 2c (1963), N 06 (1960) (040), SGV (1914) (012), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (089), ZND 24 (1937) (040), ZND B2 (1940sq) (384);
Bree Wb. (396), Diepenbeek Wb. (273), Echt Wb. (106), Eupen Wb. (061), Genk Wb.

(285), Gennep Wb. (160), Gronsveld Wb. 2 (064), Hasselt Wb. (181), Heerlen Wb. 2 (122), Kerkrade Wb. 2 (222), Lommel Wl. (117), Maastricht Wb. (131, 370), Meerlo-Wanssum Wb. (247), Meeswijk Wl. (550), Meeuwen Wl. (104, 191), Roermond Wb. (256), Sittard Wb. (369), Stokkem Wb. (097), Tegelen Wb. (095), Tongeren Wb. (218, 551, 560), Tungalroy Wb. (117, 125), Valkenburg Wb. (156), Venlo Wb. (167, 234, 236), Venray Wb. (475, 478), Weertlands Wb. 1 (C 3, 005), Zonhoven Wb. (169); Achten, P. (1995) (129), Bertrand, J. (1946) (053), Bisschops, M. (1994) (032), Janssen, A. (1949), Roebroek, J. (1886), Veldeke 41 (1966) (078).

Achterbout, soms ook voorbout van een varken met het daaraan zittende vlees.

Met een **knokenschink** wordt in Venlo en Tegelen een zware ham bedoeld, waaruit het been niet door de slager is verwijderd. Het trefwoord **hammetje** is volgens het Tongeren Wb. (pag. 218) een benaming voor het ‘bovenste stuk van een ham’. Het woord **ham** wordt in Vaals en Eupen gebruikt voor de ‘voorbout van een varken’.

De linnen of katoenen zak waarin de ham aan de zolder bewaard werd, werd in Gennep en omgeving **schinken-zak**, in Venlo **schinken-zakje**, in Tegelen **schinkzakje** en in Sittard **schinken-zak** genoemd.

schink: alg. Ripuar., Oostlb.Rip. overgg., het zuiden van het Noord.Oostlb., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Tongerlds.; ook in Genk (zelden gebr.) en Zutendaal.

achterste schink: Mechelen-aan-de-Maas.

hespenschink: Weertlands Wb. 1.

knokenschink: Tegelen en Venlo.

droge schink (*droog schink*): Wijlre.

gekookte schink: Well.

schonk: alg. in het zuiden van het Noord.Oostlb., het Horns en Maaskemp., freq. Centr.Maaslds.; ook in Geleen, Riksingen, Lozen en Eksel.

hesp (ook *desp*, *esp*, *heps*, *husp*): alg. Weertlds., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Maaskemp.; ook in Diepenbeek, Vliermaal, Rijkhoven, Kerkhoven, Kwaadmehelen, Oostham en Tessenderlo.

hespensvlees (*hespesvlees*): Nederweert en Ospel.

ham: Vaals, Gulpen, Vijlen, Eupen, Posterholt, Mheer, Nederweert, Weert, Echt/Gebroek, Achel, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Heijen en Leunen.

achterham: Beek.

hammetje (*hamke*): Maastricht en Tongeren.

De volgende opgaven zijn benamingen voor de voorbout van een varken:

schouder (ook *schour*, *schouwer*, *skour*): alg. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in 's-Gravenvoeren, Rekem, Eksel, Houthalen, Beverlo, Paal, Oostham, Halen en Venlo.

voorst schouder (*jaste schour*, *vjorste schour*, *vjoste schour*): verspr. Tongerlds.; ook in Jesseren.

schouderhesp (*schouwerhesp*): Beringen.

voorhesp: Lozen.

voorst schink: Mechelen-aan-de-Maas.

SCHENKEL

Goossens 1a (1955), Goossens 1b (1960), N 80 (1980) (036, 038 add.), SGV (1914) (031);

Bree Wb. (396), Genk Wb. (294), Gennep Wb. (043, 160), Gronsveld Wb. 2 (064, 073),

Hasselt Wb. (390), Lommel Wl. (278), Maastricht Wb. (131), Meeswijk Wl. (551), Meeuwen Wl. (191), Roermond Wb. (254), Sittard Wb. (369), Tongeren Wb. (218, 552), Valkenburg Wb. (086), Venray Wb. (475); Veldeke 32 (1957) (022).

Deel van de achterpoot van een varken tussen de ham en de voet.

De schenkel wordt vaak meegekookt in bijvoorbeeld erwtensoep. Volgens Goossens 1a wordt het vlees van de schenkel echter ook samen met ander vlees van mindere kwaliteit en bloed gemengd met boekweitmeel, verwerkt tot bloedworst.

Zie voor de trefwoorden **hees** en **heesje** ook WNT V, kol. 1473, s.v. *haassen*, dat onder meer ‘kniegewricht’ betekent.

schenkel (ook *schankel*, *schinkel*): alg. Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Tongerlds., Lonerlds., Truierlds., Getelds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Bilzerlds. en Demerkemp., verspr. Oost.Zuidlb. en Horns; ook in Simpelveld, Kerkrade, Teuven, Bree, Meeuwen, Neeroeteren, Beverlo, Paal, Beringen en Leopoldsburg.

schenkeltje (*schenkelke*): Meers.

achterschenkel (*achterschinkel*): Kapel-in-'t-Zand.

beenschenkel (*beenschinkel*): Montfort.

schenk (ook *schink*): freq. Zuid.-Oostlb., verspr. Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Waubach, Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Heythuysen, Steyl, Reuver, Weert, Stramproy, Hunsel, Thorn, Grevenbicht/Papenhoven, Meers, Maastricht, Bunde, Hoeselt, Henis, Nerem, Hamont, Eksel, Zonhoven, Kerkhoven, Kwaadmechelen, Lommel, Blerick en Venlo.

schenkje (*schinkske*): Berg-en-Terblijt.

schonk: freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns; ook in Pey, Bree, Opglabbeek, Echt/Gebroek, Venlo en Meerlo.

schrinkel: Opoeteren, Genk en Zutendaal.

bats: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wijlre, Urmond, Vlijtingen, Velden en Sevenum.

stuk uit de bats: Buchten.

onderbats: Geleen.

achterbats: Montfort.

bil: Neerpelt en Ell.

beenschijf: Simpelveld, Beesel, Montfort, Melick, Doenrade, Nuth/Aalbeek, Wesseem, Venlo en Meijel.

knie: Wintershoven.

hees (*hes*, *hiers*, *hies*, *ies*): freq. Centr.Maaslds., verspr. Horns; ook in Bree Wb. en in Tegelen, Nunhem, Vlodrop en Pey.

heesje (*ieske*): verspr. Centr.Maaslds.

schonkenheesje (*schonkenhieske*): Bree Wb.

hak: verspr. Maaskemp. en Dommellds.; ook in Echt/Gebroek, Hees, Hechtel, Helchteren, Gors-Opleeuw en Bommershoven.

hakje (*hakske*): Grote-Brogel.

vars (ook *vas*): Rijkhoven, Koersel, Heusden en Gelinden.

scheen: Vlijtingen.

ham: Martenslinde, Hoeselt, Wintershoven en Herk-de-Stad.

hammetje (*amke*, *hamke*, *hammeke*, *humke*): freq. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Gronsveld, Waltwilder, Mopertingen, Grote-Spouwen, Tongeren, 's-Heren-elderen, Zolder, Jesseroen, Duras en Aalst-bij-St.-Truiden.

hespenbeen: Schullen, Kuringen, Heppen en Kwaadmechelen.

roerbeen: Berg.

roerbeentje: Diets-Heur.

krombeen: Stokrooie en Godschei.

dik van het been: Buggenum.

achterbeen: Roermond en Maasniel.

lauwbeen: 's-Herenelderen.

ijsbeen (ook *iesbee*): verspr. Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Valkenburg, Achel en Houthalen.

ijsbeentje: Eys.

achterhand: Horn.

achterpoot: Kesseleik en Maastricht.

poot: Maastricht en Overrepen.

pootje: Maastricht.

knook: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Helden/Everlo, Heythuysen, Herten (bij Roermond), Nederweert, Thorn, Tongerlo, Grevenbicht/Papenhoven, Brustem, Venlo en Oirlo.

knook met vlees: Gulpen.

soepenknook: Ubachsberg en Heerlen.

schenkelknook: Rekem.

hespenknook (ook *hepsenknook*): Tessenderlo, Donk (bij Herk-de-Stad), Heers en Ulbeek.

schenkenknook (*schinkenknook*): Simpelveld.

knokenschink (*knokenschink*): Reuver.

bot: freq. Kleverlds.

bout: Nieuwenhagen, Horn, Roermond, Nieuwstadt, Hoensbroek, Schimmert, Maasbracht, Gruitrode, Velden en Venlo.

achterbout: Meijel en Maasbree.

stomp: Jabeek.

koot: Sittard.

kadelmannetje (*kwelmannetje, kwolmannetje*): Sluizen en Millen.

mergpijp: Weert.

SOEPVLEES

DC 30 (1958) (018a), Goossens 1a (1955), Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b), N 80 (1980) (038), ZND 49 (1958) (018a); Eupen Wb. (111), Gronsveld Wb. 2 (158), Hasselt Wb. (416), Heerlen Wb. 2 (207), Maastricht Wb. (049, 224, 349, 394), Roermond Wb. (275), Sittard Wb. (359), Tongeren Wb. (078, 717), Tungalroy Wb.

(117), Venlo Wb. (246), Venray Wb. (516), Weertlands Wb. 1 (C 3, 013); Veldeke 42 (1967) (017).

Mager vlees, vaak van het rund, om soep van te koken.

Het trefwoord **laphaas** wordt in Maastricht gebruikt voor 'rundvlees voor de soep'. Trefwoorden als **rib**, **ribjes**, **ribbetjes** en **ribbenvlees** zijn toepassing op de ribben van het varken. Zij worden ook wel als soepvlees gebruikt, bijvoorbeeld bij het trekken van erwtensoep.

soepvlees: freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Horns en Maaskemp. ook in Heerlen, Gulpen, Buchten, Guttecoven, Urmond, Maastricht, Bilzen, Vlijtingen, Tongeren, Hamont, Eksel, Zonhoven, Kwaadmechelen, Blerick en Venlo.

soepenvlees: alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds; ook in Simpelveld, Kerkrade, Bree, Neroeteren, Velden, Blerick en Venlo en Venray.

mager soepenvlees: Beek.

bouilli: Melick, Maastricht, Bilzen, Hoeselt, Tongeren, Hasselt, Leopoldsburg en Loksbergen.

groen vlees: Eupen.

vers vlees (*ves vlees, vors vlees*): Neer en Schimmert.

mager vlees: Eupen.

laphaas: Maastricht.

rindvlees (*rinkvlees*): Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer en Eys.

rugherst (*rughest*): Linkhout.

schink: Opglabbeek.

hoogrib: Nieuwenhagen.

De volgende opgaven duiden het vlees rond de ribben van het varken aan:

ribben: Opglabbeek, As, Niel-bij-As, Munsterbilzen, Bilzen,

Diepenbeek, Beverst, Houthalen, Zonhoven, Godschei, Kozen, Groot-Gelmen, Vechmaal en Hout-Blerick.

ribbenvlees: Sint-Martens-Voeren.

ribbetjes (ook *ribbekes*, *rubbekes*):

Kinrooi, Genk, Zutendaal, Riemst, Houthalen, Kuringen en Wijer.

ribjes (*ribkes*, *rubkes*): Opoeteren, Stokkem, Eisdens en Zichen-Zussen-Bolder.

knoken (*knook*): Opglabbeek.

platte dun: Maastricht en Caberg.

SOEPKIP

N 37 (1971) (015);

Maastricht Wb. (394), Sittard Wb. (359),

Tongeren Wb. (518).

Kip om soep van te koken. Als soepkippen worden doorgaans kippen gebruikt die circa anderhalf jaar oud zijn en aan het eind van hun legperiode. Zie ook het lemma KIPPEN-SOEP.

soepkip: Roermond, Maastricht, Boekend, Venlo, Middelaar en Oirlo.

soepenkip: Mechelen.

soephoen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wittem/Partei, Swalmen, Asenray/Maalbroek en Guttecoven.

soepenhoen: Bleijerheide.

soephe: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Neeroeteren, Geulle, Maastricht, Bilzen, Tongeren en Eksel.

hen: Montfort.

hoen: Thorn.

hoendervlees: Roggel.

kip: Thorn.

soepenvlees: Amstenrade.

De volgende opgaven zijn van toepassing op een gekookte soepkip:

gekookte hen: Voerendaal, Posterholt, Maastricht, Oirlo en Meijel.

gekookte hoen: Waubach, Mechelen, Herten (bij Roermond) en Margraten.

gestoofde hen: Posterholt.

getrokken hoen: Ell.

in water gekookte hen: Leuken.

in water gekookte hoen: Mheer.

KOTELET, RIBSTUK

Kaart 17, pag. 303

DC 30 (1958) (018a, 018b), Goossens 1a (1955), Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b) (018a), N 16 (1962) (037), N 80 (1980) (037), ZND 49 (1958) (018a, 018b), ZND m (Dupont, GrGr, Raymaekers, Van der Beeken, Vanderbeeken); Beverlo Wb. (119, 135), Bree Wb. (224, 251), Echt Wb. (064), Genk Wb. (155, 174), Gennep Wb. (095), Gronsveld Wb. 2 (030, 140, 163), Hasselt Wb. (208, 246, 481), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 2 (151, 220), Lommel Wl. (140), Maastricht Wb. (176, 207, 349, 448), Meerlo-Wanssum Wb. (154), Meeswijk Wl. (344, 613), Meeuwen Wl. (117, 129), Roermond Wb. (145), Sittard Wb. (194, 348), Tegelen Wb. (093), Tongeren Wb. (257, 294), Tungelroy Wb. (117), Valkenburg Wb., Venlo Wb. (163, 173), Venray Wb. (256, 293, 294), Weertlands Wb. 1 (C 3, 007), Zonhoven Wb. (205, 244); Achten, P. (1995) (058, 066), Mertens, A.M. (1885b), Rademaekers, H. (054), Veldeke 01 (1926) (022), Veldeke 04 (1929) (139), Veldeke 14 (1939) (016).

Plat stuk vlees met een bot. De in het lemma opgenomen opgaven betreffen voornamelijk koteletten van varkensvlees.

De trefwoorden **halskotelet**, **kotelet van de rokkelade** en **rokkelade** zijn benamingen voor koteletten die afkomstig zijn uit het schoudergedeelte van het varken. De trefwoor-

den **kotelet van het steeltje, steelkotelet** en **steeltje** zijn van toepassing op een kotelet uit het middenstuk van het varken. Opmerkelijk is de rijkdom aan lexicale varianten bij het trefwoord **karbonade**.

karbonade (ook *karbenaad*, *karbenaai*, *karbonaad*, *karbonaai*, *karmenaad*, *karmenaai*, *karmenaai*, *kebbenaad*, *kemmenaad*, *kerbenaad*, *kerbenaai*, *kerbonaad*, *kerbonaai*, *kermena*, *kermenaad*, *kermenaai*, *kermenaan*, *kermenaade*, *kermnaad*, *kernemaai*, *krabbenaai*, *kramenaad*, *krammenaai*, *kremenaai*, *kromenaad*): alg. in Belg. Lb. m.u.v. het Trichterlds. en het Bilzerlds., in Nl. Lb. alg. in het Noord.Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb. en Weertlds., verspr. Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Ubachsberg, Heerlen, Roosteren, Genooi/Ohé, Echt/Gebroek, Born en Berg-aan-de-Maas.

karbonaadje (*kermenaaitje*): Maastricht.

kotelet (ook *kortelet*, *kortlet*, *kotlet*): alg. in Belg. Lb., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Horns en in het zuiden van het Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Sint-Martens-Voeren, Remersdaal, Beverlo, Paal, Beringen, Kerkhoven, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

koteletje (*korteletje*): Maastricht.

varkentjeskotelet (*varkeskeskortelet*): Hasselt.

halskotelet (ook *halskortelet*): Roermond en Mechelen.

kotelet van de rokkelade (*kortelet van de rokkelaai*): Maastricht.

rokkelade (*rokkelaai*): Maastricht.

kotelet van het steeltje (*kortelet van het steelke*): Maastricht en Gronsveld.

steelkotelet (*steeltkortelet*): Roermond.

steeltje (*steelke*): Meeswijk.

schelharst: Kerkrade Wb. 2; ook in Rimburch.

harst (*hast*): Hasselt.

herst (*hest*): Halen.

rib: Kuringen, Stevoort en Maastricht.

ribje (*ripke*): Horst, Maasbree en Gronsveld.

varkensribje: Venray.

ribstuk: Sittard.

rugstuk: Rekem.

pels: Reppel.

Het volgende trefwoord betreft een runderkotelet:

rindskotelet: Pey en Valkenburg.

FILET, HAAS

Goossens 1b (1960), N 80 (1980) (036 add., 037);

Beverlo Wb. (225), Gronsveld Wb. 2 (123), Hasselt Wb. (134, 333), Maastricht Wb. (098, 203), Roermond Wb. (143, 145), Tongeren Wb. (150), Tungalroy Wb. (117); Veldeke 32 (1957) (069).

Malse, magere spier, ter weerszijden onder de lendenen, achter het nierbed, een van de beste delen van het varken of het rund.

Het woord **kamer** duidt in Weert een 'dikke lende' aan. **Conterfilet** is volgens het Roermond Wb. (pag. 143) 'tweede soort ossehaas'.

filet: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Tongerlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Teuven, Ophoven, Maasbracht, Bree, Meeuwen, Neeroeteren, Echt/Gebroek, Rekem, Stein, Maastricht, Caberg, Itteren, Zonhoven, Hasselt, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Velden, Venlo en Meijel.

filetkotelet: Roermond.

conterfilet (ook *contrafilet*): Beesel, Roermond, Weert, Grevenbicht/Papenhoven en Maastricht.

runderfilet: Meijel.
rundsfilet: Hamont.
rindsfilet: Simpelveld, Lutterade, Oirsbeek, Gronsveld en Bilzen.
haas: Eys, Reuver, Herten (bij Roermond), Posterholt, Nieuwstadt, Meers, Beverlo en Venray.
haasje: Heerlerbaan/Kaumer, Neer, Moorveld (Waalsen), Ulestraten, Stramproy, Tungalroy, Hunsel, Stein, Venray, Sevenum en Maasbree.
ossehaas: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Horns; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Vijlen, Heythuysen, Montfort, Bree, Buchten, Guttecoven, Urmond, Maastricht, Kwaadmechelen, Blerick, Venlo, Meerlo en Meijel.
lende: freq. Noord.Oostlb.; ook in Wijlre, Pey, Geleen, Merkelbeek, Weert, Thorn, Born en Stein.
lendestuk: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Lutterade, Doenrade, Schimmert, Blerick en Tienray.
stuk uit de lende: Montfort en Doenrade.
stuk van de lende: Kapel-in-'t-Zand.
van de lende: Weert en Neer.
lendslap: Urmond.
rindslende: Ell.
harst: Susteren, Gruitrode, Opglabbeek en As.
herst: Weert.
kamer: Weert.
karbonade (*kermenaad*): Gellik.
krep: Sittard.
ezeltje (*ezelke*): Sittard.
mergstuk: Maastricht.
muis: Geleen.
muisje (ook *muiske*): Simpelveld, Geleen, Schinveld en Sweikhuizen.
rokkelade (*rokkelaai*): Maastricht.
rug: Heugem.
rugstuk: Meers.
stuk: Heugem.
schenk: Geleen.

schenkelap: Ubachsberg.
varkenskis: Tungalroy.
rosbief: Guttecoven.
bief: Oirlo.
biefstuk: Waubach.
goede biefstuk: Bilzen.
billen: Thorn.
braadvlees: Reuver.
braai: Susteren.

KIPKAP

N 16 (1962) (040);
 Tongeren Wb. (164), Zonhoven Wb. (131).

Kleine blokjes vlees, gesneden uit hart, nieren en ander binnenvlees, bereid tot een stoofpot of tot een vorm van hoofdkaas.

Galantine is volgens het Zonhoven Wb. (pag. 131) een 'soort van worst van gevogelte, lever, spek en kruidenrijen'.

kipkap: freq. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Dommellds., verspr. Demerkemp.; ook in Heerlen, Bree, Gelieren/Bret, Bilzen, Tongeren, Beverlo, Paal, Beringen, Opheers, Melveren, Kwaadmechelen en Lommel.

binnenst, het -: Meijel.

galantine: Gingelom, Zonhoven en Tongeren.

gehang: Roermond.

gereis, het -: Puth.

goulash: Bocholtz.

haksel: Sittard.

hutspot: Boukoul.

kluisters: Roermond.

gekluit, het -: Tegelen.

koddelen: Bilzen.

kort vlees: Weert.

krapjes (*krapkes*): Mechelen.

krappelen: Grevenbicht/
 Papenhoven.

krappen: Mechelen.

kribbel de krabbel: Panningen.

mazzeltjes (*mazzelkes*): Weert.

pensen: Borgloon.
poulet: Venlo.
pouletten: Oirsbeek.
ruiters: America.
ruitertjes (*ruiterkes*): Tegelen.
verstoofsel: Panningen.
hoofdkaas (*eudkees, hoofdkees, huidkees*): Heerlerheide, Sittard, Thorn, Opglabbeek, Peer, Helchteren, Berbroek, Hasselt en Sint-Truiden.
hoofdskaas (*huidskees*): Neer-oeteren.
hoofdvlees (*huidvlees*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Tegelen, Munstergeleen en Oost-Maarland.
preskop: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Kinrooi, Gelieren/Bret, Guttecoven en Venlo.
geperste kop: Oost-Maarland.

STOOFKARBONADE ———

Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b), N 16 (1962) (028, 037), N 80 (1980) (049), ZND 49 (1958) (018a); Meeswijk Wl. (298).

In stukjes gesneden vlees van de rug van het varken of het rund, dat gestoofd wordt. Volgens verschillende respondenten worden ook kleine stukjes vlees die tijdens het verwerken van het geslachte dier afvallen, voor dit gerecht gebruikt.

stoofkarbonade: Achel.
hasseltse karbonade (*hasseltse kermenaai*): Hasselt.
vlaamse karbonade: Helchteren en Stokkem.
karbonade (ook *kermenaai*): Genk, Meeswijk, Neerharen, Grote-Spouwen, Riemst, Rutten, Stevoort en Gingelom.
stoofsel: Kermt en Wijer.
stoofvlees: Herten (bij Roermond), Hunsel, Neeroeteren, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Hees,

Neerpelt, Paal, Gingelom en Halen.
brokjes: Nerem.
koedelen: Bilzen.
kuddeltjes: Waltwilder en Mopertingen.
kweddeltjes (*kweddelkes*): Mopertingen.
afval: Kozen.

STOOFVLEES, ZUURVLEES

N 16 (1962) (028), N 80 (1980) (049 add.); Gennepe Wb. (215), Hasselt Wb. (438), Kerkrade Wb. 2 (289), Meerlo-Wanssum Wb. (337), Sittard Wb. (506), Tongeren Wb. (540), Zonhoven Wb. (456); Achten, P. (1995) (125).

In kleine stukken gesneden, gemarineerd rund- of paardenvlees, bereid met azijn, olie, kruiden en soms ook (appel)stroop.

zuurvlees: freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Weert, Smeermaas, Heugem, Oost-Maarland, Velden, Boekend en Venlo.
zuurbraad: Eygelshoven, Ransdaal, Heerlerheide, Heerlen, Tegelen, Roermond, Puth, Grathem, Thorn en Venlo.
zuurbraadje: Opheers.
zuurbradem: Bocholtz.
zuurbraden: Heerlen en Bleijerheide.
zuurbrokken: Lommel.
zuurgebraad: Boukoul.
koeflees in het zuur: Oost-Maarland.
rindsvlees in het zuur: Nunhem.
rindvlees in het zuur: Maasniel en Holtum.
vlees in het zuur: Neer, Baarlo, Sittard, Leuken en Ittervoort.

vlees met zuur: Grevenbicht/Papenhoven.

zuur en zoet: Borgloon.

zuur maal: Melveren.

gemarineerd rundvlees: Valkenburg.

stoofsel: Zonhoven, Hasselt en Kiewit.

rundsstoofsel: Kinrooi.

stoofvlees: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Neeroeteren, Bilzen, Hoeselt, Tongeren, Houthalen en Borgloon.

gestoofd rindsvlees: Niel-bij-St.-Truiden.

gestoofd vlees: Achel, Panningen en Ittervoort.

verstoofd vlees: America.

valse haas: Venlo.

GEKOOKTE HERSENEN

N 16 (1962) (034).

Gerecht waarbij de schoongemaakte hersenen van een kalf of schaaп gekookt worden in water of bouillon. De hersenen worden in plakjes gesneden. De kleine hersenen en de hersenstam worden vaak geplet om er een hersensaus mee te maken.

gebraden harren (ook *gebraden henen, gebraden herren*): Panningen, Haelen, Maasniel en Gronsveld.

gekookte harren (ook *gekookte heren, gekookte henen, gekookte hennen, gekookte heren, gekookte hernen, gekookte herren*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Heerlen, Mechelen, Sittard, Munstergeleen, Roosteren en Ottersum.

harren in de pan (*herren inne pan*): Weert.

harren (ook *arren, henen, herren*): freq. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Nieuwenhagen, Mechelen,

Tegelen, Neer, Nunhem, Weert, Buchten, Guttecoven, Urmond, Oost-Maarland, Velden, Broekhuizen, Meijel en Sevenum.

har-tjes (*harkes*): Kessenich en Susteren.

harsslag: Leuken.

gebraden hersens (*gebraden herses*): Tegelen.

gekookte hersens (*gekookte herses*): Peer.

gestoofde hersens (*gestoofde herses*): Bree.

gekookte harsten (*gekookte harzen*): America.

gekookte hersen (ook *gekookte hessen*): Beverlo en Klimmen.

gekookte hersenen: Bocholt en Roermond.

gekookte hersens (ook *gekookte herses*): Roermond, Herten (bij Roermond), Melick, Valkenburg, Maaseik en Middelaar.

hersen (ook *ersen*): Valkenburg, Oplabbeek, Gelieren/Bret, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas en Bilzen.

hersens (ook *herses*): Reuver, Maaseik, Buchten, Achel, Linde, Lommel en Venlo.

hersentje (*jesseke*): Tongeren.

gekookte hosselen: Kiewit.

gebraden hossen: Niel-bij-St.-Truiden.

gekookte hosjes: Sint-Truiden.

hossel: Hasselt.

hosselen: Beringen en Hasselt.

hossels: Berbroek en Melveren.

hossen (*jossen, ossen*): Gingelom en Borgloon.

harsten: Ell.

frikadellen: Blerick, Roermond en Boukoul.

frikken: Roermond.

ZWEZERIK

N 16 (1962) (033), ZND 08 (1925) (147);
Echt Wb. (103), Haspengouws Id. (104),

Hasselt Wb. (548), Maastricht Wb. (525),
Meeswijk Wl. (570), Sittard Wb. (355, 508),
Tongeren Wb. (238), Valkenburg Wb. (205),
Weertlands Wb. 1 (C 3, 012).

Klier in de borstholte van kalveren,
die gebraden of gekookt als gerecht
wordt genuttigd.

kalfssoepieten (*kalfssepieten*):

Haspengouws Id.

soepieten (ook *sebieten*, *selpieten*,
sepieten): verspr. Noord.Oostlb.,
Horns en Centr.Maaslds.; ook in
Sittard, Ulestraten, Weert, Bree,
Opglabbeek, Maastricht, Bilzen,
Overpelt, Koersel, Helchteren,
Paal, Gelinden, Wellen, Borgloon,
Gingelom, Melveren, Kwaad-
mechelen, Oostham, Tessenderlo
en Halen.

soepietjes (*sepjetjes*): Weertlands

Wb. 1; ook in Maasniel en
Limbricht.

kalfszoeten (*kaaszoeten*): Bilzen.

zoeten: Hasselt.

zoetjes (ook *zoetekes*): Kuringen en
Kiewit.

zoetselen: Mechelen.

zoetsels: Valkenburg, Amby,
Lanklaar, Maastricht en Bilzen.

zoetseltjes (*zoetselkes*): Maastricht.

zoetsel: Sittard.

zwezerik: freq. Noord.Oostlb.,
Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.,
verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Heerlen, Nieuwenhagen,
Mechelen, Tungelroy, Maasbracht,
Smeermaas, Oost-Maarland,
Neerpelt, Lommel, Middelaar,
Oirlo en Meijel.

kalfszwezerik: Reppel en Wijch-
maal.

zwezels: Rekem.

pezerik: Tegelen, Haelen, Susteren,
Puth, Ittervoort, Grathem,
Kessenich, Buchten, Guttecoven,
Urmond, Peer, Beringen en
America.

ris de veau (fr.): Opheers.

zogjeren: Kerkrade.

lekker stuk van het kalf: Lanaken.

kalfslellen: Tongeren.

leletjes: Tongeren.

kalfsnieren: Kanne.

RUNDERLAPJES

N 16 (1962) (035);

Heerlen Wb. 2 (201), Tegelen Wb. (111).

Platte stukken rundvlees om te sto-
ven of te braden.

De trefwoorden **biefstuk** en **bief-
stukje** zijn benamingen voor een lap
vlees van de bovenbil van het rund,
soms ook van het varken. Het woord
turnedos duidt een biefstuk van de
haas aan. Zie ook het lemma FILET,
HAAS.

rinderlapjes (*rinderlapkes*): Velden
en Heerlen.

rinderlappen (*rinderlep*): Maasniel.

rindlapjes (*rindlapkes*): Leuken,
Baarlo en Mechelen.

rindselapjes (*rindselapkes*):
Mechelen-aan-de-Maas.

rindslapjes (ook *rindslapkes*):
freq. Noord.Oostlb., Horns en
Centr.Maaslds.; ook in
Eygelshoven, Neerbeek, Sittard,
Munstergeleen, Neeroeteren,
Gelieren/Bret, Bilzen, Hasselt en
Borgloon.

rindslappen: Kerkrade, Heerlen,
Mechelen, Neer, Roermond, Puth,
Valkenburg en Klimmen.

rindvlees: Susteren.

runderlapjer: Bocholtz.

runderlapjes (*runderlapkes*): verspr.
Kleverlds.; ook in Heerlen,
Roermond, Neeritter, Boekend en
Venlo.

runderlappen: Valkenburg.

rundslapjes (*rundslapkes*):
Roermond, Bocholt, Achel,
Hamont, Neerpelt, Houthalen,
Lommel, Velden en Venlo.

kalfslapjes (*kaafslapkes, kaufslapkes*): Geleen en Nieuwenhagen.

koelapjes (*koelapkes*): Oost-Maarland.

koelappen: Mechelen.

lapjes (*lapkes*): Reuver, Weert, Maasbracht, Holtum, Oost-Maarland en Meijel.

lapjes rindsvlees (*lapkes rindsvlees*): Swalmen.

lapjes rindvlees (*lapkes rindvlees*): Ubachsberg.

rindsvlees: Beverlo en Sint-Truiden.

sukadelappen (*stukadelappen*): Oirsbeek.

stooflappen: Vlodrop en Oirsbeek.

rindsstoofsel: Kiewit.

stoofsel: Linde.

kripvlees: Blerick, Valkenburg en Waubach.

rindsknotsjes (*rindsknotskes*): Borgloon.

biefjes (*biefkes*): Margraten.

varkenslapjes (*varkeslapkes*): Thorn.

biefstuk (ook *bufstuk*): Limbricht, Gronsveld, Bree, Maaseik, Helchteren, Hasselt, Beringen, Gingelom, Niel-bij-St.-Truiden en Kwaadmechelen.

biefstukje: Rotem.

tournedos: Opheers.

GEHAKT

Kaart 18, pag. 304

N 16 (1962) (032 add., 036), ZND 35 (1941) (056);

Beverlo Wb. (082), Diepenbeek Wb. (271), Echt Wb. (065), Eupen Wb. (050), Gronsveld Wb. 2 (054), Hasselt Wb. (148), Kerkrade Wb. 2 (116), Maastricht Wb. (109), Meerlo-Wanssum Wb. (195), Meeuwen Wl. (079, 121), Roermond Wb. (087), Sittard Wb. (111), Tongeren Wb. (173), Tungalroy Wb. (117), Venray Wb. (349), Zonhoven Wb. (139, 217);

Achten, P. (1995) (037, 111), Oudemans, W. (1918).

Fijngehakt of fijngemalen vlees dat, met name tot een bal of balletjes gekneet, gekookt of gebraden genuttigd wordt. Gehakt wordt ook gebruikt als vulling van bijvoorbeeld braadworst.

Aan het eind van het lemma zijn de benamingen opgenomen voor verschillende soorten gehakt. Het woord **gevreks** wordt in Eupen gebruikt voor 'gehakt van vleesafval'. **Met** is volgens het Venray Wb. (pag. 349) een benaming voor 'gehakt van varkensvlees'.

gehakt: freq. Noord.Oostlb. en Horns, verspr. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Heerlen, Limbricht, Sittard, Ulestraten, Weert, Weert, Leuken, Bocholt, Meeuwen, Achel, Hamont, Neerpelt, Koersel, Beringen, Boekend, Venlo, Oirlo en Meijel.

gehakts (ook *gaks, gehaks, gehaktes*): alg. Ripuar., freq. Zuid.-Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Guttecoven, Urmond, Stein, Oost-Maarland, Groot-Loon en Blerick.

gehakt vlees: Baarlo, Neeroeteren, Genk, Zutendaal, Rotem, Neerharen, Mal, Hamont, Peer, Heusden, Houthalen, Schulen, Beverlo, Sint-Lambrechts-Herk, Sint-Truiden, Meldert en Lommel.

gekapt: freq. Tongerlds.; ook in Bocholt, Neeroeteren, Maaseik, Lanaken, Veldwezelt, Eigenbilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Hasselt, Kiewit, Beverlo, Paal, Beringen, Alken, Borgloon, Gingelom, Sint-Truiden en Kwaadmechelen.

gekapt vlees: alg. Lonerlds., freq. Maaskemp., Demerkemp., Truierlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Lanaken, Martenslinde, Zichen-Zussen-Bolder, Diepen-

beek, Riksingen, Tongeren,
Neerpelt, Eksel, Beverlo,
Oostham, Meldert, Linkhout en
Lommel.

gekruis: Montzen.

gemalen: verspr. Demerkemp.;
ook in Bocholt, Neeroeteren,
Bilzen, Diepenbeek, Eksel,
Hoepertingen, Sint-Truiden, Halen
en Lommel.

gemalen gehakt: Kinrooi.

gemalen vlees: verspr. Demerkemp.;
ook in Swalmen, Opoeteren,
Opglabbeek, Gelieren/Bret,
Maaseik, Rotem, Bilzen,
Eigenbilzen, Martenslinde,
Rijkhoven, Peer, Linde, Beverlo,
Ulbeek, Niel-bij-St.-Truiden en
Montenaken.

gevreks: Eupen.

kapvlees: Paal.

kikpap: freq. Maaskemp., verspr.
Demerkemp.; ook in Ell, Kinrooi,
Ophoven, Echt/Gebroek, Lanklaar,
Rekem, Hamont, Kaulille,
Heppen, Paal, Borgloon, Herk-de-
Stad, Tessenderlo en Lommel.

met: alg. in het zuiden van het
Kleverlds.; ook in Velden.

frikadellenvlees: Neeroeteren en
Ulbeek.

worstenvlees: Tegelen.

mager gehakts (*mager gehaks*):
Waubach.

De volgende opgaven zijn benamingen
voor rundergehakt:

gemalen rinds: Bilzen.

rindsgemalen: Hoeselt.

rundsgemalen: Zonhoven en
Hasselt.

De volgende opgave betreft varkens-
gehakt:

varkensgemalen: Zonhoven, Hasselt
en Bilzen.

De volgende opgave is een benaming
voor kalfsgehakt:

kalfsgemalen: Zonhoven en Hasselt.

BAL GEHAKT

Kaart 19, pag. 304

Goossens 1a (1955), N 16 (1962) (032, 036);
Diepenbeek Wb. (271), Echt Wb. (045),
Gronsveld Wb. 2 (054), Hasselt Wb. (148),
Heerlen Wb. 2 (113), Maastricht Wb. (103),
Meerlo-Wanssum Wb. (112), Meeswijk Wl.
(210), Meeuwen Wl. (073), Roermond Wb.
(039, 087), Tongeren Wb. (161), Valkenburg
Wb. (059), Venray Wb. (160), Weertlands
Wb. 1 (C 3, 004), Zonhoven Wb. (127);
Achten, P. (1995) (034), Bisschops, M. (1994)
(011).

Bal van gehakt vlees, al dan niet met
beschuit en kruidenrijen vermengd.
In Venray en omgeving wordt met
het woord **frikadel** een 'gehaktbal
van soepvlees' bedoeld (Venray Wb.,
pag. 160).

frikadel: alg. in het zuiden van het
Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb.,
Oostlb., Horns, Maaskemp.,
Centr.Maaslds., Dommelds.,
Demerkemp. en Beringerlds.,
verspr. Ripuar., Trichterlds.,
Tongerlds. en Truierlds.; ook in
Weertlands Wb. 1 en in Munster-
bilzen, Bilzen, Val-Meer, Opheers,
Borgloon, Kwaadmechelen, Zelem,
Halen, Lommel, Velden en Venlo.

bal gehakt: Baexem, Roermond,
Venlo, Middelaar, Ottersum en
America.

bal gehakts (*bal gehaks*): Stein.

bol gehakt: Meijel en Grevenbicht/
Papenhoven.

bol gehakts (*bol gehaks*): Mechelen.

boulette (fr.): Hasselt.

gehaktbal: verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Geleen, Velden, Boekend
en Sevenum.

gehaktbol: Heerlen, Tegelen, Baarlo,
Roermond en Nederweert.

gehaktsbal (*gehaksbal*): Buchten.

gehaktsbol (ook *gehaksbol*):
Roosteren en Oirsbeek.

gehaktsbolletje (*gehaksbolke*):
Ubachsberg.

BLINDE VINK

N 16 (1962) (030, 029 add.);
Sittard Wb. (253).

Klein lapje kalfsbiefstuk, puntig toege-
snelen en opgerold, met gehakt erin.
Volgens de respondent uit Oirsbeek
kan de blinde vink ook met een stuk-
je spek gevuld zijn. Zo'n met spek
gepulde blinde vink wordt in Sittard
mus zonder kop genoemd (Sittard
Wb., pag. 253).

blinde vink (*blin vink, bling vink,
blingde vink, blinne vink*): freq.
Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns,
Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp.,
Dommellids., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.; ook in Kerkrade,
Bocholtz, Weert, Oost-Maarland,
Bilzen, Val-Meer, Ketsingen,
Berbroek, Hasselt, Kiewit,
Beringen, Opheers, Sint-Truiden,
Niel-bij-St.-Truiden, Kwaad-
mechelen, Zelem en Lommel.

loze vink: Paal.

slavink: Oirsbeek.

vink: Mechelen-aan-de-Maas.

muis: Sittard.

muisje (*muiske*): Maasniel en
Sittard.

kuiken zonder kop: Helchteren.

mus zonder kop: Thorn en Sittard.

vogel zonder kop: Halen, Gingelom
en Borgloon.

vogeltje zonder kop (ook *vogelke
zonder kop*): Sint-Truiden, Hasselt
en Tongeren.

vogeltje (*vogelke*): Hasselt.

rolletje (*rolke*): Bleijerheide.

KALFSROLLADE

N 16 (1962) (029).

Opgerolde, met gehakt gepulde
kalfsborst.

kalfsrollade (ook *kalfsrollaad, kalfs-
rollaai*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook
in Kerkrade, Mechelen, Oost-
Maarland en Oirlo.

rollade (ook *rollaad*): verspr. Zuid.-
Oostlb.; ook in Tegelen en Velden.

kalfsrol (ook *kaafsrol*): Tegelen,
Baarlo, Boukoul, Gingelom en
Venlo.

kalfsrolletjes (*kalfsrollekes*): Kiewit.
gepulde kalfsborst: Venlo.

gepulde kalfsborst (ook *gepulde
kaafsborst, gepulde kaafsbrost*):
Bleijerheide, Heerlen, Mechelen,
Nunhem, Roermond, Melick,
Grathem en Thorn.

opgepulde kalfsborst: Helchteren.

kalfsborst (ook *kaafsbrost, kaasbos,
kalfsbrost, kausborst*): Kerkrade,
Heerlen, Mechelen, Tegelen,
Herten (bij Roermond), Sittard,
Ulestraten, Weert, Neeritter,
Kinrooi, Opglabbeek, Maaseik,
Rotem en Bilzen.

kalfsborst (*kaafborst*): Maaseik.

kalfsborstje: Oost-Maarland.

gepulde kalfsbout: Weert.

kalfsbol: Mechelen-aan-de-Maas.

kalfsboog: Munstergeleen,
Klimmen, Sint-Truiden en Venlo.

kalfsbroodje: Gelieren/Bret.

kalfsfrikandel: Borgloon.

kalfsgekapt: Molveren.

kwakkelen zonder kop: Hasselt.

RAGOUT VAN GEBRADEN GEVOGELTE

N 80 (1980) (049).

ragout: freq. Oost.Zuidlb. en Centr.-
Maaslds., verspr. Zuid.Oostlb. en
Horns; ook in Kerkrade, Haelen,
Herten (bij Roermond), Montfort,
Weert, Maastricht, Heugem, Venlo
en Meijel.

vogelragout: Montfort en Merkelbeek.
hennenragout: Itteren.
kippenragout: Venlo.
ragout van gevleugelte: Schimmert.
dikke saus met vlees: Venlo.
gebak: Venray.
gebraden vogelvlees: Montfort.
geveugelte: Heythuysen.
ondereen: Vlodrop.
opzet: Maastricht.
pastete (du.): Simpelveld.
salmie: Pey.
hachee: Wijlre.
bradssel: Caberg.

VOL-AU-VENT

N 16 (1962) (112 add., 122);
 Gronsveld Wb. 2 (126), Maastricht Wb.
 (476), Tongeren Wb. (654);
 Achten, P. (1995) (153).

Pastei van bladerdeeg, met fijn vlees
 of ragout gevuld.

vol-au-vent (ook *vollevan*, *volle-
 vang*, *vollevant*, *volleveng*,
vollevont, *vollovang*, *volvang*):
 freq. Noord.Oostlb. en Horns,
 verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
 Kerkrade, Heerlen, Mechelen,
 Weert, Bocholt, Bree, Lanklaar,
 Urmond, Maastricht, Oost-
 Maarland, Bilzen, Hoeselt,
 Tongeren, Ketsingen, Achel,
 Hasselt, Kiewit, Heppen, Paal,
 Beringen, Opheers, Borgloon,
 Sint-Truiden, Melveren, Velden,
 Venlo en Ottersum.

blazendeegkoek: Neerpelt.

schilferkoek: Zelem.

waai-eweg: Mechelen-aan-de-Maas.

opblazer: Mechelen-aan-de-Maas.

schervel: Sittard.

pastei: Neer, Swalmen, Sittard,
 Leuken, Neeritter en Oirlo.

pasteitje (ook *pasteike*): Bocholtz,
 Mechelen, Sittard en Oirsbeek.

pastei van bladerdeeg (*pastei van
 blaardeeg*): Tegelen.

bladerdeeg-pastetchen (*bletterdeeg-
 pasteetje*): Nieuwenhagen.

groot vidé-tje (*groot vidé-ke*):
 Smeermaas.

vidé: Neeroeteren en Berbroek.

vidé-tje (ook *vidé-ke*): Bree en
 Bilzen.

ROOKVLEES

DC 48 (1973) (015c), N 80 (1980) (042);
 Gennep Wb. (127), Gronsveld Wb. 2 (142),
 Heerlen Wb. 2 (199), Maastricht Wb. (356),
 Meerlo-Wanssum Wb. (244), Roermond Wb.
 (090), Sittard Wb. (348), Tongeren Wb. (151,
 180), Tungalroy Wb. (117), Venlo Wb. (230),
 Venray Wb. (470), Weertlands Wb. 1 (C 3,
 012).

Gerookt vlees, met name van het rund.
 Het woord **nagelvlees** wordt in
 Gennep en omgeving gebruikt voor
 'gerookt vlees dat aan een spijker
 aan de zoldering hangt' (Gennep
 Wb., pag. 127).

rookvlees: alg. Oostlb., Horns en
 Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb. en
 Centr.Maaslds.; ook in Weertlands
 Wb. 1 en in Simpelveld, Kerkrade,
 Teuven, Meeuwen, Caberg,
 Hamont, Velden, Blerick en Venlo.

gerookt vlees: freq. Oost.Zuidlb.,
 Oostlb. en Maaskemp., verspr.
 Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds.
 en Kleverlds.; ook in Weertlands
 Wb. 1 en in Vlijtingen, Tongeren,
 Eksel, Hechtel, Mechelen-
 Bovelingen, Borlo, Kwaadmeche-
 len, Grubbenvorst, Boekend en
 Venlo.

gerookt rindvlees: Arcen en Vaals.

gerookt rundvlees: Grubbenvorst.

gerookte filet: Kortessem, Vlier-
 maalroot en Bilzen.

gerookte schonk: Meeuwen en
 Montfort.

gerookt: verspr. Demerkemp.; ook in Eupen, Molenbeersel, Geistingen, Beek (bij Bree), Meeuwen, Gruitrode, Opgrimbe, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Groot-Gelmen, Vechmaal en Loksbergen.

rundsgerookt: Hechtel.

nagelvlees: Gennep Wb.

filet d'anvers: Leopoldsburg en Tongeren.

krap: Sint-Geertruid.

krapje (*krapke*): Waubach.

rookstuk: Echt/Gebroek.

gedroogd vlees: Opglabbeek.

droog vlees: Gruitrode.

schink: Meijel.

schonk: Opglabbeek.

schonkentomp: Kapel-in-'t-Zand.

WORST

Kaart 20, pag. 305

Goossens 2b (1963) (add.), N 06 (1960) (040), ZND 04 (1924) (030), ZND 21 (1936) (016e), ZND A1 (1940sq) (238), ZND A2 (1940sq) (238);

Beverlo Wb. (305), Diepenbeek Wb. (293), Echt Wb. (133), Eupen Wb. (230), Genk Wb. (277), Gronsveld Wb. 2 (146, 206), Hasselt Wb. (531), Heerlen Wb. 2 (248), Kerkrade Wb. 2 (283), Lommel Wl. (406), Maastricht Wb. (508), Meerlo-Wanssum Wb. (332), Meeswijk Wl. (759), Meeuwen Wl. (239), Roermond Wb. (327), Sittard Wb. (354, 493), Stokkem Wb. (125), Tungelroy Wb. (118), Venlo Wb. (238, 289), Venray Wb. (663), Zonhoven Wb. (349, 569);
Achten, P. (1995) (116, 159), Bakkes, P. (zj.hs), Bisschops, M. (1994) (043), Dols, W. (1953), Goossens, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939), Maar, H.v.d. (zj.hs), Meertens, A.H. (zj.hs), Veldeke 06 (1931) (270), Veldeke 07 (1932) (331), Veldeke 11 (1936) (609, 668), Veldeke 31 (1956) (046), Welter, W. (1929) (230).

De algemene benaming voor spijs, bestaande uit een toegebonden eind

darm, gevuld met gehakt vlees, spek, enz. die vers, gerookt, gekookt of gebraden gegeten wordt.

worst (ook *vjos*, *wors*, *wos*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

pens: verspr. Tongerlds.; ook in Kleine-Brogel, Beverlo, Veulen, Zonhoven, Kortessem en Guigoven.

saucijs: freq. Tongerlds.; ook in Sittard, Weert, Opoeteren, Genk, Maaseik, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Koersel, Beverlo, Voort, Heers, Bommershoven, Gingelom, Sint-Truiden en Venlo.

saucijsje: Gronsveld.

De volgende opgaven zijn benamingen uit het Bargoens:

krongel: Waubach.

lont: Heerlen en Waubach.

regenworm: Waubach.

slanke: Waubach.

De volgende opgave is meervoud:

slangen: Heerlen.

WORST VAN GEHAKT VLEES

N 06 (1960) (040), ZND 04 (1924) (030 add.), ZND 21 (1936) (016d, 016e), ZND m (Dupont, Langohr);
Bree Wb. (380), Eupen Wb. (028), Gennep Wb. (118), Heerlen Wb. 2 (088), Kerkrade Wb. 2 (066), Maastricht Wb. (049), Meerlo-Wanssum Wb. (082), Meeuwen Wl. (035), Roermond Wb. (044, 327), Sittard Wb. (059), Stokkem Wb. (095), Tongeren Wb. (499), Tungelroy Wb. (118), Venray Wb. (109), Zonhoven Wb. (569);
Achten, P. (1995) (116), Daelen, J.v. (1933-41), Rademaekers, H. (1958) (054), Veldeke 11 (1936) (020), Veldeke 25 (1950) (077), Veldeke 26 (1951) (088), Veldeke 29 (1954) (065).

Worst van vers, fijngemaakt (varkens)vlees. Volgens veel informanten wordt deze worst in gebakken vorm bij het middagmaal gegeten. Een **pekeworst** is volgens de zegsman uit Kessenich een braadworst in pek. Het trefwoord **meelworst** is een benaming voor een 'braadworst van vet, water, meel en kruidnagelen' (Gennep Wb., pag. 118). De informant uit Bunde merkt bij het trefwoord **stompje** op dat dat een benaming is voor de stukjes braadworst die bij het middagmaal gegeten worden.

braadworst (ook *braados*, *braadvjos*, *braadwjos*, *braadwors*, *braadwos*, *braadwost*): alg. in NL. Lb., freq. Geullds. en Maaskemp., verspr. Trichterlds.; ook in Kessenich, Ophoven, Rotem, Eigenbilzen, Mopertingen, Zichen-Zussen-Bolder, Hamont, Peer, Houthalen en Zonhoven.

rauwe worst: Sint-Truiden en Hoeselt.

droogworst (*droogwos*): Reijmerstok.

elletjesworst (*elkeswors*): Swalmen.

heelworst: Hasselt.

heelworstje: Schulen, Kuringen en Hasselt.

meelworst: Gennep Wb.

metworst: Baexem.

paardsworst: Lanaken.

pekeworst: Kessenich.

varkensworst: Sint-Huibrechts-Lille.

vleesworst (ook *vleeswost*): freq. Dommellds.; ook in Bocholt, Oplabbeek, Sint-Lambrechts-Herk en Lommel.

worst (ook *wos*, *wost*): verspr. Dommellds. en Truierlds.; ook in Paal, Heers, Wellen en Lommel.

worstje (*woske*, *wosteke*): Koersel, Lummen, Zeperen en Hoepertingen.

vleespens: Heers.

halfpens: Sint-Truiden.

pens: Kerkom.

braadsaucijs: Tessenderlo, Genk en Hoeselt.

saucijs: freq. Maaskemp. en Tongerlds., verspr. Centr.Maaslds., Bilzerlds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Molenbeersel, Kessenich, Beverlo, Borlo, Lommel en Venray.

saucijsje (*saucijske*): Sint-Lambrechts-Herk, Hasselt en Veldwezelt.

stompje (*stompke*): Lanaken en Veldwezelt.

belster: Montzen.

rauw vlees: Val-Meer en Mal.

CERVELAATWORST

N 06 (1960) (040), ZND 21 (1936) (016e), ZND m (Langohr);

Diepenbeek Wb. (286), Echt Wb. (092), Eupen Wb. (015), Gronsveld Wb. 2 (030), Hasselt Wb. (096), Heerlen Wb. 2 (093, 189), Kerkrade Wb. 2 (056, 062), Lommel Wl. (052, 273), Meerlo-Wanssum Wb. (168), Meeswijk Wl. (139), Roermond Wb. (067), Sittard Wb. (079), Tongeren Wb. (499), Tungalroy Wb. (118), Venlo Wb. (117), Venray Wb. (282, 283, 349), Weertlands Wb. 1 (C 3, 012); Bisschops, M. (1994) (003), Heyden, L.v.d. (1927).

Sterk gekruide en licht gerookte vleesworst.

Knippel en *knuppel* in de trefwoorden **knippelworst** en **knuppelworst** verwijst naar het feit dat deze worst hangend aan een knuppel aan de vliering of zoldering gedroogd werd (Venray Wb., pag. 282). **Droogworst** wordt volgens respondenten uit Roermond, Haelen, Broekhuizen en Blerick als broodbeleg gegeten. Het vlees in een **plokworst** is volgens een zegsman uit Heerlen grover gemalen dan dat van een cervelaatworst.

Het laatste kleine stukje van een droogworst wordt in Echt een **pergel** genoemd (Echt Wb., pag. 92).

- cervelaatworst:** Bocholtz, Heerlen, Waubach, Gulpen, Moresnet, Welkenraedt, Maasniel, Sittard, Klimmen, Maastricht en Venlo.
- cervelas** (fr.): Sint-Lambrechts-Herk, Gingelom, Zonhoven, Meeswijk, Tongeren, Hasselt en Lommel.
- belster:** freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Eupen en Amstenrade.
- belsterworst:** Gemmenich, Schaesberg, Mechelen, Montzen, Eupen, Beegden, Sittard en Amstenrade.
- boerenworst:** Schinveld.
- droogworst** (ook *droogwjos*, *droogwos*): alg. Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns en Zuidgeld.Lb., verspr. Ripuar.; ook in Nederweert, Weert en Opoeteren.
- gedroogde worst:** Riemst, Moresnet en Kelmis.
- droge, een -:** Heugem.
- helle worst:** Grevenbicht/Papenhoven.
- knippelworst:** Venray Wb.
- knuppelworst:** alg. in het zuiden van het Kleverlds.
- metworst:** Venray Wb.
- plokworst** (ook *blokwors*, *blokworst*, *blokwos*, *blokwost*, *plakwors*, *plokwors*, *plokwos*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb., verspr. Oostlb.; ook in Moresnet, Henri-Chapelle, Welkenraedt, Weert, Grevenbicht/Papenhoven, Berg-aan-de-Maas, Elsloo, Bunde en Venlo.
- hangworst:** Zichen-Zussen-Bolder en Bilzen.
- droogbraadworst:** Moelingen.
- braadworst** (*braadwos*): Gronsveld.
- saucijs:** Weertlands Wb. 1; ook in Tungalroy, Diepenbeek en Lommel.

BOTERHAMWORST ———

N 06 (1960) (040), ZND 21 (1936) (016e); Roermond Wb. (042), Sittard Wb. (369), Venray Wb. (106); Heem 05.5-6 (1961) (049).

Gekookte worst van rund- of varkensvlees, spek, zout, kruiden en meel. Boterhamworst wordt doorgaans, in schijven gesneden, op of bij de boterham gegeten.

- boterhammenworst** (ook *botrammenworst*, *botrammenwost*, *botterammenworst*, *botterammenwost*, *botterhammenworst*, *botterhammenwost*): freq. Noord.Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Sittard, Meerssen, Nederweert, Weert, Obbicht, Guttecoven, Maastricht, Caberg, Itteren en Venlo.
- boterhamsworst** (*botterhamsworst*): Panningen.
- boterhamworst** (ook *boteramwost*, *boterhamwost*, *botramworst*, *botterhamworst*, *botterhamwost*): Roggel, Baexem, Roermond, Sittard, Geleen, Ulestraten, Leuken, Maastricht en Broekhuizen.
- hamworst** (ook *hamwost*): Oirsbeek, Amstenrade, Blerick, Horst en Sevenum.
- schinkenworst** (ook *schinkenwost*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Geullds., Oostlb. en in het zuiden van het Kleverlds.; ook in Grevenbicht/Papenhoven, Obbicht, Urmond, Lanaken, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Grubbenvorst, Velden en Venlo.
- schinkworst:** Horst.
- schink:** Horst en Blerick.
- schonkenworst** (ook *schonkenwost*): verspr. Noord.Oostlb.
- schonkerworst:** Roermond.
- ontbijtworst:** Maastricht.

LEVERWORST —————

Goossens 1a (1955), Goossens 1b (1960), N 06 (1960) (040), N 80 (1980) (040), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 21 (1936) (016b); Gronsveld Wb. 2 (098), Haspengouws Id. (131), Hasselt Wb. (531), Heerlen Wb. 2 (146), Kerkrade Wb. 2 (161), Maastricht Wb. (232), Roermond Wb. (162, 327), Sittard Wb. (211), Tegelen Wb. (108), Tongeren Wb. (329), Venray Wb. (313), Zonhoven Wb. (569); Veldeke 29 (1954) (065), Veldeke 31 (1956) (046).

Worst met lever als hoofdbestand-deel.

Het woord **pijpworstje** wordt in Tegelen gebruikt voor een ‘heel klein bloed- of leverworstje, gewoonlijk gemaakt van de laatste restjes worst-vlees bij huisslachtingen, speciaal voor de kinderen’ (Tegelen Wb., pag. 108).

leverworst (ook *leverjos*, *levervjos*, *leverwjjos*, *leverwors*, *leverworst*, *leverwos*, *leverwost*): alg. in Nl. Lb., het Maasland in Belg. Lb. en in het Maaskemp., Dommellids., Demerkemp., Beringerlds. en Getelds., freq. Geullids., Bilzerlds., Tongerlds. en Truierlds., verspr. Lonerlds.; ook in Gemmenich, Kelmis, Leopoldsburg, Kerkhoven, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

witte worst: verspr. Maaskemp.; ook in Munsterbilzen, Bilzen, Grote-Spouwen, Beverst, Werm, Millen, Schulen, Hasselt, Godschei, Ulbeek, Donk (bij Herk-de-Stad) en Meldert.

worst: Rekem, Zichen-Zussen-Bolder, Kermt en Melveren.

leverpens: alg. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Schulen, Linkhout en Loksbergen.

witte pens: alg. Lonerlds., freq. Tongerlds. en Truierlds.

pens: Kermt, Gelinden, Wellen, Aalst-bij-St.-Truiden, Mielenboven-Aalst, Boekhout, Tessenderlo en Halen.

leversaucisse: Tessenderlo.

leverstompje (ook *leverstompke*): Veldwezelt, Maastricht en Heugem.

stompje (*stompke*): Maastricht, Bunde en Amby.

leverrijp (ook *levertrup*): Gronsveld, Eijsden, Oost-Maarland, Mal en Sluizen.

witte trijp: verspr. Tongerlds.

leverpastei: Sint-Truiden.

leverpastete: Nieuwenhagen.

leverpaté: Guigoven en Piringen.

leverbeen: Haspengouws Id.

beuling: Sint-Huibrechts-Lille.

pijpworstje: Tegelen.

BLOEDWORST —————

Kaart 21, pag. 305

Goossens 1a (1955), Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b), Goossens 2c (1963), N 06 (1960) (040), N 16 (1962) (038), ZND 21 (1936) (016c), ZND m (Langohr); Beverlo Wb. (037, 043), Eupen Wb. (150), Gronsveld Wb. 2 (022), Hasselt Wb. (077, 344, 531), Heerlen Wb. 2 (085), Kerkrade Wb. 2 (062, 206), Lommel Wl. (230), Maastricht Wb. (040), Meerlo-Wanssum Wb. (221), Roermond Wb. (327), Sittard Wb. (050, 321), Tongeren Wb. (074), Valkenburg Wb. (140), Venray Wb. (096), Weertlands Wb. 1 (C 3, 016), Zonhoven Wb. (349, 569); Achten, P. (1995) (113), Bakkes, P. (zj.hs), Bisschops, M. (1994) (004, 028, 036), Kats, J. (1939), Maar, H.v.d. (zj.hs), Rademaekers, H. (1958) (076), Veldeke 15 (1940) (020, 040), Veldeke 28 (1953) (046), Welter, W. (1929) (150).

Worst waarvan gekookt bloed een hoofdbestanddeel uitmaakt. Bloedworst wordt in de pan gebakken.

Volgens een zegsman uit Helden/ Everlo werd bloedworst gemaakt van afvalvlees, vet, bloed en boekweitmeel. De worst werd gemaakt direct nadat het varken geslacht was. In Brunssum werden als ingrediënten gekookt bloed, meel, spek en kruiden toegepast. Het woord **bloedzwaardemaag** wordt in Simpelveld gebruikt voor bloedworst met spek. Het woord **pijpworst** is in Meerlo en omgeving een benaming voor een 'kleine bloedworst, gemaakt van de dunste darmen' (Meerlo-Wanssum Wb., pag. 221). Zie voor het trefwoord **poettes** ook RhWb (VI), kol. 1243 s.v. *Puttes*, 'Blutwurst ohne Speck'. Het woord is in het Rijnland bekend in de dialecten van het Linksriparisch en Zuidnederfrankisch.

bloedworst (ook *bloedfjos, bloedjos, bloedyjos, bloedwjos, bloedwors, bloedwos, bloedwost, bloei-jos, bloeivjos, bloeiwjos, bloeworst, bloewos*): alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar. en het Oost.Zuidlb., in Belg. Lb. alg. langs de Maas, freq. Maaskemp., Bilzerlds., Tongerlds., Dommellids. en Demerkemp.; ook in Beverlo, Paal, Beringen, Sint-Lambrechts-Herk, Sint-Truiden, Kerkom en Lommel.

rode worst (*ro wos, rooi wos*): verspr. Tongerlds.; ook in Munsterbilzen, Bilzen en Mopertingen.

zwarte worst: Nederweert, Ospel, Weert en Opitter.

panworst (*panwos*): Bilzen.

pijpworst: Meerlo-Wanssum Wb.

worst (ook *vjos, wjos, wos*): verspr. Maaskemp., Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Gellik, Hees, Hasselt en Godschei.

bloedpens (ook *bloedpense, bloedpensen*): alg. Lonerlds., Truierlds. en Getelds., freq. Tongerlds., verspr. Dommellids. en Demerkemp.; ook in Gelieren/Bret, Bilzen,

Heppen, Beringen, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

zwarte pens (*zwatte pens*): Berbroeck en Borgloon.

rode pens (*rooi pens*): freq. Tongerlds.; ook in Berlingen, Gutshoven en Heks.

pens (ook *pense, pensen*): alg. Tongerlds., Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds. en Getelds., verspr. Dommellids. en Truierlds.; ook in Opitter, Kerkhoven, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

bloedpoettes: freq. Ripuar.; ook in Klimmen.

poettes: alg. Ripuar., freq. Oostlb-Rip. overgg.; ook in Sittard, Valkenburg en Klimmen.

bloedtrijp (*bloedtriep, bloedtrip, bloedtrup*): Gronsveld, Mheer, Eijsden en Oost-Maarland.

rode trijp (*rooi trip*): verspr. Tongerlds.

trijp (*trip*): Teuven, Mheer, Sluizen, Vreren en Ruten.

beuling: verspr. Dommellids.; ook in Lommel en Meijel.

zwarte frens: Heerlen, Simpelveld en Kerkrade.

pensmortel: Zonhoven.

bloedzwaardemaag: Simpelveld.

roerharst: Mechelen.

kruipuit: Gelieren/Bret.

BALKENBRIJ

Kaart 22, pag. 306

DC 30 (1958) (019 add.), Goossens 1a (1955), Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b), Goossens 1d (1960b), Goossens 2c (1963), N 06 (1960) (040), N 16 (1962) (041, 125), Roukens 03 (1937) (072), SGV (1914) (002, 005 add.), ZND 01 (1922) (a-m); Beverlo Wb. (028), Bree Wb. (223, 336), Echt Wb. (025), Genk Wb. (181), Gennep Wb. (045), Heerlen Wb. 2 (076), Kerkrade Wb. 2 (053, 199), Lommel Wl. (030),

Maastricht Wb. (019, 212), Meerlo-Wanssum Wb. (057), Meeswijk Wl. (051), Roermond Wb. (018), Sittard Wb. (050, 199, 304), Stokkem Wb. (063), Tegelen Wb. (093), Tungalroy Wb. (118), Valkenburg Wb. (017), Venlo Wb. (095, 107, 163), Venray Wb. (109), Weertlands Wb. 1 (C 3, 002, C 3, 006), Zonhoven Wb. (349);
 Bakkes, P. (zj.hs), Bisschops, M. (1994) (003), Goossens, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Mertens, A.M. (1885a), Mertens, A.M. (1885b), Rademaekers, H. (1958) (076), Veldeke 01 (1926) (022), Veldeke 09 (1934) (476), Veldeke 13 (1938) (070), Veldeke 15 (1940) (020), Vossen, A.F. (1966-68), Vossen, H. (zj.hs).

Spijs, bereid uit vlees van een varkenskop en ander vleesafval, bloed en vet, gekookt met boekweitmeel, krenten en rozijnen of kruiden. De benaming **kommetjesworst** uit Diepenbeek ontleent het gerecht aan het feit dat de gekookte balkenbrij in kommen gegoten wordt om te stollen, en in schijven uit de kommen gesneden wordt om in de pan gebakken te worden. Het trefwoord **klets van de vot** wordt door de Thornse respondent als volgt verklaard: als de hete balkenbrij op schalen en borden wordt geschept, is deze van boven ongelijk. Dan dompelt men de hand in koud water en 'kletst' er mee boven op de hete balkenbrij zodat alles effen en gelijk wordt. Verspreide stukjes spek in de balkenbrij zijn in Sittard onder de naam **heiligendagen** bekend (Sittard Wb., pag. 134). De stok waarmee tijdens het koken van balkenbrij voortdurend moet worden geroerd om aanbranden te voorkomen, wordt in Tegelen **kruipuitskluppel** (*kerboetsklöppel*) genoemd (Tegelen Wb. pag. 93).

kruipuit (ook *karbuit, kebut, kepruit, kerbuit, kerpuut, krapuit, krebuit, krepuit*): alg. Noord.-Oostlb., Maaskemp. en in het zui-

den van het Kleverlds., freq. Weertlds., Horns, Dommelds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Centr.-Maaslds.; ook in Nieuwstadt, Limbricht, Sittard, Maastricht, Hechtel, Kuringen, Kiewit en Heppen.

kruipens (*kruibes*): Grote-Brogel en Oglabbeek.

bloedkruipuit: Neeroeteren.

balkenbrij (ook *balkenbrije, blakenbrij*): alg. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en in het zuiden van het Kleverlds., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Weertlds., Horns en Trichterlds., verspr. Dommelds.; ook in Mopertingen, Grote-Spouwen, Romershoven, Tongeren, Kuringen, Zonhoven, Hasselt, Kortessem, Wellen, Blerick en Venlo.

balksbrij: Swalmen.

brij: alg. Kleverlds.; ook in Hunsel.

balkenpap: Beringen.

balkensmeer: Melveren.

balkenbraris: Roermond.

balkenbriets: Venlo.

briets: Venlo.

tuut (ook *toet*): freq. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Weert en Venlo.

klappertuut: Grevenbicht/Papenhoven.

panharst (ook *panaas, panarst, panhaas, pannaars, pannaas, pannas, panneers, pannes*): freq. Ripuar. en Horns, verspr. Centr.-Maaslds.; ook in Heerlerheide, Nieuwenhagen, Rimburg, Sittard, Munstergeleen, Schinveld, Weert, Bilzen en Berg.

harsen (*ossen*): Gingelom en Boekhout.

beuling (ook *bullek*): Lommel.

bloed: freq. Centr.Maaslds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Neerharen en Heppen.

gestoofd bloed: Kuringen.

wit bloed: Susteren.

bloed in kommetjes (*bloed in kompkjes*): Bilzen.
bloedje: Holtum.
bloedkoek: Guigoven.
bloedpens: Lommel.
gebakken bloedpens: Bilzen.
pens: Houthalen, Zonhoven, Godschei, Opheers en Wimmertingen.
pensding (*pensdink*): freq. Demerkemp.; ook in Beverlo, Paal, Beringen, Oostham, Zelem, Meldert en Linkhout.
pensenhomp: Broekom.
pensmortel: freq. Maaskemp.; ook in Helchteren, Houthalen en Zonhoven.
poettes: freq. Oost.Zuidlb.; ook in Eyselshoven.
bloedpoettes: Klimmen, Ransdaal en Mechelen.
klets van de vot: Thorn.
klompes (*klumpes*): Posterholt en Born.
kommetjesworst (*komkeswos*): Diepenbeek.
kwet: Beverlo, Kerkhoven, Kwaadmehelen en Tessengerlo.
pannenkoek: Gors-Opleeuw.
knabberdans: Heerlen.
roebbedoep: Jesseren.
stoepperdeloet: Born.
stopperdewop: Thorn.
trijp (ook *trip*): Hoeselt en 's-Herenelderden.
zwarte frens: Heerlen.

HOOFDKAAS

Kaart 23, pag. 306

DC 30 (1958) (019), Goossens 1a (1955), Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b), Goossens 1d (1960b), N 06 (1960) (040), N 16 (1962) (034 add., 035, 036 add., 056 add.), Roukens 03 (1937) (072), SGV (1914) (002, 047, add.), ZND 35 (1941) (056 add.), ZND 49 (1958) (019), ZND B2 (1940sq) (385);

Beverlo Wb. (106), Bree Wb. (180), Diepenbeek Wb. (275), Echt Wb. (057), Eupen Wb. (067), Genk Wb. (132, 268), Gennep Wb. (137, 215, 216), Gronsveld Wb. 2 (070), Hamont Wb. (056), Hasselt Wb. (186), Heerlen Wb. 2 (127, 259), Kerkrade Wb. 2 (088, 107, 276), Lommel Wl. (147), Maastricht Wb. (149), Meerlo-Wanssum Wb. (218), Meeswijk Wl. (265, 312), Meeuwen Wl. (106), Roermond Wb. (107), Sittard Wb. (104, 115, 144, 178), Stokkem Wb. (113), Tongeren Wb. (228), Valkenburg Wb. (085), Venlo Wb. (150), Venray Wb. (418), Weertlands Wb. 1 (C 3, 005), Zonhoven Wb. (158, 174, 217, 241); Bakkes, P. (zj.hs), Bisschops, M. (1994) (010, 014), Delahaye, H. (zj.hs), Dolmans, H. (zj.hs), Goossens, H. (zj.hs), Heem 06.2-3 (1962) (025), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949), Kats, J. (1939), Maar, H.v.d. (zj.hs), Rademaekers, H. (1958) (026), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 04 (1929) (170), Veldeke 21 (1946) (050), Veldeke 25 (1950) (077), Veldeke 29 (1954) (083), Veldeke 36 (1961) (123), Vossen, H. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57), Welter, W. (1929) (067), Wijnhoven, F. (zj.hs).

Fijn gemalen of gehakt hoofdvlees, dat gekookt en licht gekruid is en vervolgens in vormen is gegoten. Het woord **klibber** wordt in Rутten gebruikt voor 'hoofdkaas waar veel vet bij zit'. Zie voor het trefwoord **gekreas** ook RhWb (IV), kol. 1568, s.v. *Gekröse*.

In de woordkaart bij dit lemma zijn alleen de trefwoorden opgenomen met een frequentie van 29 of hoger.

hoofdkaas (ook *heudkaas, huidkaas, huikaas, huudkaas, uidkaas, uikaas*): alg. in het zuiden van Belg. Lb.; freq. Zuid.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp. en Demerkemp., verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Eupen, Maastricht, Borgharen, Kaulille, Lozen, Halen, Lommel, Gennep, Bergen en Sevenum.

hoofdskaas (*huidskaas*): verspr. Maaskemp.; ook in Gellik en Beringen.

hoofdenkaas (ook *huidenkaas*): Zolder en Horpmaal.

hoofderkaas (*hulierkaas*): freq. Ripuar., verspr. Oost.Zuidlb.

hoofdkaaskop (*huidkaaskop*): Velm en Aalst-bij-St.-Truiden.

hoofdpie (*huidpie*): Gronsveld.

hoofdpummel (*huidpummel*): Geleen.

hoofdem (*uitem*): Stokkem.

hoofdie (*huitie*): Tongeren.

hoofdvlees (*huidvlees, uidvlees*): alg. Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds., freq. Horns, verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Eys, Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Nederweert, Ospel, Neeroeteren, Vlijtingen, Riemst, Zichen-Zussen-Bolder, Meijel en Maasbree.

hoofdevlees: Zichen-Zussen-Bolder.

persvlees (*parsvlees, partsvlees*): alg. Kleverlds., verspr. Zuidgeld.Lb.

preskop: freq. Dommellids., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Roggel, Neer, Linne, Molenbeersel, Kinrooi, Blerick en Maasbree.

geperste kop (ook *gepasse kop, gepaste kop, gepesde kop, gepeste kop, gepjasse kop*): freq. Zuid.-Oostlb., verspr. Centr.Maaslds., Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Ophoven, Thorn, Opitter, Zutendaal, Diepenbeek, Hechtel, Houthalen, Berbroek, Hoepertingen, Heks, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Zelem en Halen.

gerolde: Gors-Opleeuw en Jesseren.

gerolde kop: freq. Tongerlds.; ook in Martenslinde, Grote-Spouwen, Herderen en Overrepen.

halve kop (*have kop*): Val-Meer.

hela: Kuringen.

herstkaas: Heks.

hure (fr.): Beringen en Koninksem.

hutskop: Oostham.

kappens (*keppes*): Sint-Martens-Voeren.

kipkap: alg. Dommellids., Beringerlds., Zuiderkemp. en Lommels, freq. Demerkemp., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Beegden, Sittard, Gronsveld, Ophoven, Genk, Kortessem, Kerkhoven en Lommel.

kipkop: Ophoven, Hamont, Neerpelt, Overpelt, Helchteren, Houthalen en Halen.

kop: verspr. Demerkemp.; ook in Linkhout.

zult: freq. Kleverlds.; ook in Beringe, Hamont, Overpelt, Velden, Blerick en Venlo.

zuurvlees: verspr. Kleverlds.

spoon: Meeuwen.

trijp (*trip*): Mheer en Banholt.

varkenskop (*varkeskop*): alg. Getelds.

waggelemannes: Kerkrade Wb. 2.

hakkelummel: Bree en Zonhoven.

flubbes: freq. Ripuar.; ook in Heerlen en Waubach.

lubbess: Klimmen.

fricage: Sittard.

galantine: Gelinden.

gekapt: Paal en Rekem.

gekreas: Raeren, Epen, Sint-Martens-Voeren, Kettenis en Eupen.

gemalen: Paal.

klibber: Rutten.

LEVERPASTEI

Goossens 1a (1955), Goossens 1b (1960); Diepenbeek Wb. (277), Heerlen Wb. 2 (146, 187), Kerkrade Wb. 2 (161, 200), Lommel Wl. (177, 227), Maastricht Wb. (312), Meeuwen Wl. (139, 169), Roermond Wb. (162).

Fijngehakte, gekookte, gekruide en in een vorm gegoten lever.

leverpastei: verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Dommellds.; ook in Roermond, Kessenich, Ophoven, Gellik, Neerharen, Helchteren, Houthalen, Zonhoven en Brustem.

pastei: Bree Wb.; ook in Lanaken en Maastricht.

leverpaté: alg. Demerkemp., Beringerlds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds., freq. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Tongerlds., verspr. Dommellds.; ook in Veldwezelt, Hees, Waltwilder, Grote-Spouwen, Vlijtingen, Kerkhoven, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

paté: alg. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., freq. Bilzerlds.; ook in Molenbeersel, Kinrooi, Rekem, Vroenhoven, Kanne, Zolder, Hasselt en Lommel.

pastete (du.): Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen.

lever-pastete: Kerkrade Wb. 2.

leverkaas: Heerlen.

witte pens: Groot-Gelmen.

JUS, VLEESNAT

Kaart 24, pag. 307

N 16 (1962) (044, 092b), ZND 36 (1941) (020);
 Echt Wb. (034, 136), Gennep Wb. (137), Gronsveld Wb. 2 (146), Heerlen Wb. 2 (134), Lommel Wl. (133), Maastricht Wb. (166, 362), Roermond Wb. (045), Stokkem Wb. (127, 128), Tongeren Wb. (712), Valkenburg Wb. (036, 173), Venlo Wb. (247), Venray Wb. (155, 517);
 Achten, P. (1995) (162), Veldeke 39 (1964) (103).

Het vocht waarin vlees gekookt of gebraden is, vleesnat als saus voor andere spijzen.

In Gennep en omgeving wordt het woord **papsaus** gebruikt voor

‘gebonden jus’ (Gennep Wb., pag. 137).

jeugd: verspr. Lonerlds.; ook in Genk, Diepenbeek, Riksingem, Zolder, Lummen, Stokrooie, Wilderen, Sint-Truiden, Jeuk, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Linkhout en Lommel.

jus: alg. in Belg. Lb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Nunhem, Maasniel, Echt/Gebroek, Maastricht, Blerick en Sevenum.

nat: Hamont en Zichen-Zussen-Bolder.

nat van vlees: Montenaken.

vleesnat: freq. Lonerlds., verspr. Dommellds.; ook in Kinrooi, Bocholt, Ellikom, Meeuwen, Rotem, Eigenbilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Rutten, Herstappe, Stevoort, Zonhoven, Beverlo, Herk-de-Stad, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Tessenderlo en Lommel.

sap: Spalbeek, Beverst en Borgloon.

vleessap: Spalbeek.

saus: alg. in Nl. Lb., freq. Dommellds., Demerkemp., Beringerlds. en Getelds., verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Kinrooi, Kessenich, Smeermaas, Bilzen, Val-Meer, Tongeren, Ketsingen, Kwaadmechelen, Zelem, Linkhout en Halen.

vleessaus: Zonhoven.

papsaus: Gennep Wb.

bruine saus: Velden.

sop: Belfeld, Gronsveld, Bocholt, Neerglabbeek, Opglabbeek, Stokkem, Neerpelt en Venlo.

sopje (sopke): Roermond.

vleessop: Zolder.

soppenvet: Maaseik.

vet: Kuringen, Hoepertingen en Vucht.

bouillon: Bilzen, Hamont, Hasselt, Sint-Truiden en Tessenderlo.

broei (breu, breui): Heerlen, Mechelen, Tegelen, Helden/

Everlo, Roermond, Valkenburg,
Moelingen en Echt/Gebroek.

extract: Schulen.

vleesgelei: Bilzen.

glibber (ook *klibber*): Zutendaal.

wiggel: Zutendaal.

ROUX

N 104 (2000) (025), ZND 02 (1923) (017).

Van boter, bloem, melk of bouillon
bereide basis of bindmiddel voor een
saus.

roux: Heel, Posterholt, Hoensbroek,
Schimmert, Haler en Maastricht.

bindsel: Maasbracht.

botersaus (*bottersaus*): Riksingen.

bruine botersaus: Montzen.

bruine saus (ook *bruin saus*): Voort
en Teuven.

gebonden saus: Valkenburg.

saus: Kerkrade, Baarlo,

Echt/Gebroek en Maasbree.

sausje (*sauske*): Nieuwstadt.

gebruineerd meel: Amby.

gebruineerde boter: Beringen en
Sint-Truiden.

gekorst: Genk.

kunsel: Zolder en Sint-Truiden.

temper: Velm.

brensoep: Koningsbosch.

pap: 's-Gravenvoeren.

ragout: Boekend.

bindmeel: Maasbracht.

aardappelmeel: Venray.

3 Vis en visproducten

In deze paragraaf worden een aantal eetbare vissoorten behandeld, zoals de HARING, de KABELJAUW, de SCHOL, de PALING en de GARNAAL. Ook zijn hier bereide visproducten zoals BOKKING en STOKVIS opgenomen. Aan het eind van de paragraaf is het lemma EETBARE SLAK geplaatst. Zie voor de benamingen van wilde vissen WLD III, 4.2.

Van het begrip PANHARING is geen lemma vervaardigd, omdat er te weinig materiaal beschikbaar was. Het lemma OESTER is niet opgenomen, omdat het geen lexicale variatie vertoonde. Ook het begrip ROG bevatte te weinig lexicaal onderscheiden materiaal voor een lemma. Behalve het algemene **rog** leverde dit de trefwoorden **plat** (voor Vlodrop) en **vleet** (voor Montfort) op. Hetzelfde geldt voor het lemma SCHELVIS; een gerookte schelvis wordt in Kerkrade en omgeving **roh-esser** genoemd.

HARING

DC 02 (1932) (008), N 83 (1981) (101), SGV (1914) (012), Willems (1885) (009b), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 26 (1937) (019), ZND A2 (1940sq) (315);

Beverlo Wb. (099), Bree Wb. (127), Diepenbeek Wb. (273), Eupen Wb. (062, 116, 125), Gennep Wb. (081), Gronsveld Wb. (176), Hasselt Wb. (174), Heerlen Wb. 1 (026), Heerlen Wb. 2 (123), Kerkrade Wb. 1 (104), Kerkrade Wb. 2 (098), Lommel Wl. (111, 187), Maaseik Wb. (021), Maastricht Wb. (133), Meerlo-Wanssum Wb. (138), Meeswijk Wl. (250), Meeuwen Wl. (101), Meijel Wb. (110), Niel-bij-St.Truiden Wl. (1.454), Roermond Wb. (099), Sint-Truiden Wb. (091), Sittard Wb. (133, 501), Stokkem Wb. (051), Tongeren Wb. (210, 305), Tungleroy Wb. (177), Venlo Wb. (146), Venray Wb. (200, 213, 363), Weertlands Wb. 1 (C 3, 005), Zonhoven Wb. (162), Zonhoven Wl. (1.201);

Achten, P. (1995) (Inl.), Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 04 (1929) (165).

Platte zilvergrijze zeevis, die rauw, gebakken, gerookt of gemarineerd genuttigd wordt. Zie ook de lemmata BOKKING, ZURE HARING, etc.

De trefwoorden **maatjesharing** en **maatje** worden doorgaans gebruikt voor jonge haring, haring waarbij de hom of kuit nog niet ontwikkeld is. De trefwoorden **milcher** uit Eupen en **krinsel** uit Tongeren duiden daarentegen een haring aan waarin zich hom of kuit bevindt. Een **netelenbok** is volgens het Eupen Wb. (pag. 125) een ‘Kogener-Häring’.

haring (ook *ering*, *erink*, *harink*, *hering*, *herink*, *herrek*, *herrik*, *hering*, *hierrek*, *hierig*, *hierik*, *hierin*, *hiering*, *hierink*, *hierk*, *hiring*, *hjerig*, *hurring*, *iering*, *ierink*, *jering*): alg. in Belg. en Nl. Lb. en in het Geullds.

zeeman: Sittard.

maatjesharing (*maatjesering*, *maatjesherring*, *maatjeshiering*): Venray Wb.; ook in Lommel en Maastricht.

maatje: Hoeselt.
netelenbok: Eupen.
milcher: Eupen.
krinsel: Tongeren.

BOKKING

Kaart 25, pag. 307

N 80 (1980) (043, 046), ZND 24 (1937) (024b), ZND 26 (1937) (019 add.), ZND B2 (1940sq) (332);
Beverlo Wb. (045), Bree Wb. (075),
Diepenbeek Wb. (265), Echt Wb. (032),
Eupen Wb. (024), Genk Wb. (051), Gennep Wb. (046), Gronsveld Wb. (070), Hamont Wb. (026), Hasselt Wb. (080), Kerkrade Wb. 2 (067, 138, 156), Limburgs Id. (048), Lommel Wl. (050), Maastricht Wb. (044), Meerlo-Wanssum Wb. (085), Meeswijk Wl. (110), Meeuwen Wl. (033), Roermond Wb. (018, 039, 276), Sittard Wb. (053, 389), Stokkem Wb. (030), Tegelen Wb. (080), Tongeren Wb. (095), Venlo Wb. (108), Venray Wb. (113), Weertlands Wb. 1 (C 3, 003), Zonhoven Wb. (037, 053);
Achten, P. (1995) (Inl.).

Gerookte haring.

Een **kermis-bokking** is volgens het Kerkrade Wb. 2 een ‘gerookte bokking’ (pag. 138), een **kuitenbokking** een ‘bokking met kuit’ (pag. 156).

bokkem (ook *buggem*, *bukkem*): alg. in Nl. Lb. en het oosten van Belg. Lb., freq. Dommellds. en Demerkemp.; ook in Limburgs Id. en in Teuven, Montzen, Eupen, Herk-de-Stad en Lommel.

gerookte bokkem (*gerookde buk-kem*): Blerick en Montfort.

bakbokkem (*bakbukkem*): Roermond.

spekbokkem (*spekbukkem*):
Roermond en Sittard.

kermis-bokkem (*kirmensbukkem*):
Kerkrade Wb. 2

kuitenbokkem (*kuitenbukkem*):
Kerkrade Wb. 2.

bokking (ook *bukking*): freq. Tongerlids., Lonerlids. en Truierlids.; ook in Nunhem, Posterholt, Lutterade, Amstenrade, Molenbeersel, Kessenich, Bree, Opglabbeek, Lanklaar, Boorsem, Rekem, Mopertingen, Sint-Huibrechts-Lille, Overpelt, Eksel, Hechtel, Hasselt, Oostham en Velden.

boksharing (ook *boesting*, *boksharing*, *boksering*, *boksherink*): alg. Beringerlids. en Getelds.; ook in Limburgs Id. en in Neeroeteren, Koersel, Lummen, Zonhoven, Herk-de-Stad, Kwaadmechelen, Oostham en Tessenderlo.

bokharing: Leopoldsburg.

gerookte haring (ook *gerookde haring*, *gerookde harink*):
Kerkrade, Heerlen, Steyl, Bree, Paal, Blerick en Venlo.

haring: Pey en Loksbergen.

ZURE HARING

N 80 (1980) (045);
Hasselt Wb. (525), Roermond Wb. (247),
Weertlands Wb. 1 (C 3, 005), Zonhoven Wb. (562).

Haring die in azijn gemarineerd is. Het trefwoord **rolmops** duidt volgens verschillende respondenten een ‘opge-rolde haring’ aan. In Venlo wordt met het woord een ‘filetharing die met een augurkje opgerold is en met een houten pennetje is vastgezet’ bedoeld. In Eys wordt het woord **rolmops** gebruikt voor ‘zure haring uit de fabriek’. Zelf ingelegde haring wordt daar **ingemaakte haring** genoemd. De onder het trefwoord **haring** geplaatste vormen representeren ook de andere uitspraakvarianten van dit woord.

zure haring: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en

Kleverlds., verspr. Horns,
Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade,
Weert, Maastricht, Caberg,
Heugem, Blerick en Venlo.

zure vis: Kelpen en Oler.

haring in essig: Schinnen.

haring in het zuur: Kapel-in-'t-Zand,
Montfort, Weert en Maastricht.

ingemaakte haring (ook *i-gemaakte haring*): Eys, Gulpen, Ingber, Melick, Doenrade, Amby, Wijnandsrade, Maastricht en Vlijtingen.

opgelegde haring: freq. Maaskemp.; ook in Eksel.

ingelegde haring: Weertlands Wb. 1.

rolmops: alg. Oostlb., freq. Oost.-Zuidlb., Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Kleverlds., verspr. Horns; ook in Simpelveld, Kerkrade, Teuven, Maastricht, Itteren, Bilzen, Hoeselt, Zonhoven, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Velden en Venlo.

opgerolde hollander: Maastricht.

braadharing: Meers.

haring: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Rimburch, Heerlerbaan/Kaumer, Gronsveld, Stramproy, Tungalroy, Maasbracht, Rekem, Stein, Meers, Maastricht en Bunde.

Het volgende trefwoord is een benaming voor in wijnzajjn opgelegde haring:

wijnharing: Zonhoven en Hasselt.

STOKVIS

N 80 (1980) (046);

Gronsveld Wb. 2 (165), Kerkrade Wb. 2 (237), Maastricht Wb. (221, 412), Meerlo-Wanssum Wb. (278), Sittard Wb. (405), Tongeren Wb. (318).

Vooraf uit Scandinavië aangevoerde, op stokken hard gedroogde zoute vis, die na gebeukt en in water geweekt te zijn, gekookt gegeten wordt.

stokvis: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Weert, Neeroeteren, Opglabbeek, As, Maastricht, Caberg, Itteren, Bilzen, Leopoldsburg, Velden en Venlo.

stekvis: Herten (bij Roermond) en Caberg.

droge vis: Gruitrode en Opglabbeek.

gedroogde vis: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Hoeselt en Meijel.

gerookte vis: Maastricht en Vlijtingen.

gezouten bokkem (*gezouten bukkem*): Gulpen.

gezouten en gedroogde vis: Weert en Thorn.

gezouten haring: Blerick en Eys.

gezouten vis: Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen, Steyl, Swalmen, Doenrade en Ophoven.

zoute vis: Maastricht.

pieterman: Sittard.

sprot: Venlo.

KABELJAUW

N 80 (1980) (046), Willems (1885) (054c), ZND m (Houben, Marschal, Vanderbeeken); Hamont Wl. (193), Hasselt Wb. (203), Lommel Wl. (135), Maastricht Wb. (183, 221), Meeswijk Wl. (289), Roermond Wb. (120), Sint-Truiden Wb. (127), Tongeren Wb. (238, 318), Venray Wb. (262), Zonhoven Wl. (1.245); Achten, P. (1995) (Inl.).

Zeevis die gekookt of gebakken genuttigd wordt.

In Maastricht noemt men 'kopdelen, afval van de kabeljauw' **kibbeling**.

Labberdaan is volgens het Tongeren Wb. (pag. 318) 'gepekelde kabeljauw'. Het trefwoord **kwabaal** wordt in Venray en omgeving gebruikt voor een 'kabeljauwachtige zoetwatervis

met dikke kop'. Zie ook het lemma KWABAAL EN PUITAAL in WLD III, 4.2, pag. 92.

kabeljauw (ook *kabbeljauw*, *kabelja*, *kabeljaf*): verspr. Dommelds.; ook in Baelen, Eupen, Roermond, Moelingen, Ittervoort, Bree, As, Maaseik, Meeswijk, Rekem, Maastricht, Bilzen, Val-Meer, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Helchteren, Zonhoven, Hasselt, Beringen, Gutshoven, Borgloon, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

cabillaud (fr.): Aubel.

kibbeling: Maastricht.

labberdaan: Maastricht en Tongeren.

De volgende opgave is een benaming voor een zoetwatervis die lijkt op kabeljauw:

kwabaal: Venray Wb.

SCHOL

N 80 (1980) (046 add.), N 83 (1981) (107), Willems (1885) (012b); Gronsveld Wb. 2 (149, 435), Hasselt Wb. (352), Lommel Wl. (237), Maastricht Wb. (371), Meeuwen Wl. (174), Roermond Wb. (256), Sittard Wb. (384), Tongeren Wb. (445, 558), Venray Wb. (401, 487); Kats, J. (1939).

Soort van platvis die gekookt of gebakken genuttigd wordt.

schol: alg. Oostlb. en Kleverlds. freq. Horns en Centr.Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb. en Dommelds.; ook in Kerkrade, Baelen, Eupen, Weert, Bree, As, Genk, Maastricht, Heugem, Bilzen, Val-Meer, Tongeren, Hasselt, Beringen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Lommel, Velden, Blerick en Venlo.

scholletje (ook *scholke*): Maastricht en Amby.

pladijs: Ophoven, Bree, As, Bilzen, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Jeuk, Kwaadmechelen en Lommel.

platvis: Vaals, Nieuwenhagen, Meeuwen en Meijel.

schar: Venlo en Montfort.

botje: Blerick.

MOSSEL

SGV (1914) (024), Willems (1885) (003b), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 31 (1939) (036); Gronsveld Wb. (299), Hamont Wl. (300), Hasselt Wb. (306), Heerlen Wb. 1, Heerlen Wb. 2 (158), Kerkrade Wb. 2 (179), Lommel Wl. (201), Maaseik Wb. (032), Meeswijk Wl. (431), Meeuwen Wl. (153), Niel-bij-St.Truiden Wl. (1.056), Roermond Wb. (188), Sint-Truiden Wb. (172), Sittard Wb. (253), Stokkem Wb. (075), Uikhoven Wl. (112), Venlo Wb. (195), Zonhoven Wl. (1.371); Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927), Meertens, A.H. (zj.hs).

Plaatkieuwig weekdier dat als gerecht genuttigd wordt.

mossel (ook *moesjel*, *morssel*, *mosjel*, *musjel*): alg. in Belg. en Nl. Lb.; ook in Aubel, Baelen en Eupen.

mosseltje (*musjelke*): Sittard.

moule (fr.): Heerlen.

wattel: Sint-Truiden.

GARNAAL

Kaart 26, pag. 308

DC 18 (1950) (010a), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 05 (1924) (074), ZND 35 (1941) (035); Hasselt Wb. (144), Heerlen Wb. 2 (110), Lommel Wl. (096), Maastricht Wb. (105), Niel-bij-St.Truiden Wl. (1.620), Sint-Truiden Wb. (112, 154), Sittard Wb. (115), Tongeren

Wb. (180, 303), Venlo Wb. (135), Zonhoven Wb. (077), Zonhoven Wl. (1.111).

Schaaldier dat in zee wordt gevangen en gekookt als lekkernij wordt gegeten.

garnaal (ook *granaal*): alg.

Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Dommellds., Demerkemp., Lonerlds., Truierlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Eygelshoven, Vaals, Ospel, Weert, Hushoven, Maasbracht, Stevensweert, Berkelaar, Lanaken, Maastricht, Borgharen, Martenslinde, Paal, Oostham, Meldert, Lommel, Tienray en Maasbree.

garnaald: Muizen.

garnaaltje: Sint-Geertruid.

garnaat: freq. Demerkemp., Beringerlds. en Lomerlds.; ook in Amby, Bilzen, Tongeren, Achel, Overpelt, Wijchmaal, Sint-Truiden, Tessenderlo en Lommel.

garnaatje: Maastricht.

crevette (fr.): verspr. Demerkemp. en Truierlds.; ook in Meeuwen, Neeroeteren, Veldwezelt, Bilzen, Eigenbilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Tongeren, Peer, Ulbeek, Gutshoven, en Wellen.

krab: Eys.

kreeft (ook *kreef*): Neeroeteren, Opoeteren en Gulpen.

KREEFT

Kaart 27, pag. 308

SGV (1914) (019), Willems (1885) (009a), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 28 (1938) (048); Gennep Wb. (106), Hasselt Wb. (251), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 1 (167), Meerlo-Wanssum Wb. (176), Roermond Wb. (147), Sittard Wb. (195), Tongeren Wb. (301), Venlo Wb. (173), Weertlands Wb. 1 (B 2, 005);

Daelen, J.v. (1933-41), Dols, W. (1953), Kats, J. (1939), Veldeke 31 (1956) (115).

De Europese zee-kreeft, een tienpotig schaaldier, groenachtig grijs van kleur, die rood wordt als hij gekookt wordt.

kreeft: alg. in Belg. Lb. en Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar.

krebs (du.) (ook *krees*): Kerkrade Wb. 1; ook in Montzen, Baelen en Eupen.

homard (fr.): Hasselt.

krab: freq. Lonerlds., verspr. Tongerlds.; ook in Hechtel, Zonhoven, Beverlo, Paal, Beringen, Duras en Sint-Truiden.

GEROOKTE PALING

N 80 (1980) (044);

Diepenbeek Wb. (283), Gronsveld Wb. 2 (125), Maastricht Wb. (309), Roermond Wb. (214), Venray Wb. (033, 056, 415), Zonhoven Wb. (343);

Achten, P. (1995) (108).

Paling die verduurzaamd en op smaak gebracht is door hem in de rook te hangen.

Zie ook het lemma PALING, AAL in WLD III, 4.2, pag. 91.

gerookte paling: freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Weert, Ophoven, Thorn, Gruitrode, Opglabbeek, As, Maastricht, Caberg, Hoeselt en Venlo.

panpaling: Stevensweert.

paling (ook *pwaling*): freq. Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Eys, Heythuysen, Reuver, Roermond, Oirsbeek, Amstenrade, Klimmen, Weert, Echt/Gebroek, Guttecoven, Rekem, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Zonhoven en Venlo.

gerookte aal: freq. Noord.Oostlb.; ook in Susteren, Ell, Urmond, Itteren, Velden, Blerick en Meijel.
panaal: Montfort.
aal: Vernray Wb.; ook in Neer, Kesseleik, Vlodrop, Gronsveld en Born.
bokking: Haelen, Stein en Ubachsberg.

MOOT VIS

Kaart 28, pag. 309

N 80 (1980) (048).

Afgesneden stuk van een vis.

moot vis: Moorveld (Waalsen), Ulestraten, Bree en Blerick.
moot: freq. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Oostl. Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Weert, Neeroeteren, Maastricht, Hamont, Eksel, Venlo, Gennep, Horst en Meijel.
mootje vis: Hoensbroek.
mootje: Nieuwenhagen, Susteren, Sittard en Venlo.
stuk vis: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Epen, Heythuysen, Heel, Swalmen, Ell, Kelpen, Oler, Stein, Meers, Caberg, Bunde, Itteren, Velden, Oirlo en Meijel.
stuk: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb.; ook in Simpelveld, Stevensweert, Rekem, Maastricht, Bilzen, Venlo, Venray, Meerlo en Tienray.
stukje vis (*stukske vis*): Meijel en Urmond.
stukje (*stukske*): Urmond en Klimmen.
schijf: Kerkrade, Heerlen, Nieuwenhagen, Gulpen, Kesseleik, Nuth/Aalbeek, Gruitrode, Opglabbeek, As, Buchten, Maastricht en Venray.

schijf vis: Heerlerbaan/Kaumer, Klimmen, Neeroeteren, Maastricht, Bilzen en Gennep.
plak: Stramproy, Guttecoven en Schinnen.
plak vis: Weert.
lap vis: Zonhoven.
portie vis: Caberg.
sne (ook *snei*): Hunsel en Stein.
snee: Leopoldsburg en Bree.
filet (ook *fielie*): Merkelbeek en Heugem.

ALIKRUIK

N 83 (1981) (128);

Sint-Truiden Wb. (155).

Eetbare zeeslak (*Littorina littorea*).

alikruik (ook *ullekruik*): Nunhem, Susteren, Schimmert, Heer, Ophoven, Thorn, Born, Maastricht, Heugem, Blerick, Venlo en Meijel.
alikruik (ook *allekruik*): Caberg.
karakol (*karkol*): Maastricht en Amby.
dol (ook *dul*): Vaals, Gulpen, Urmond en Maastricht.
kreukel: Venlo.
krikkel: Sint-Truiden.
ulk: Stevensweert en Maastricht.
zeeslak: Montfort, Vlodrop, Susteren, Maastricht en Venlo.
slak: Schimmert, Thorn, Maastricht en Jeuk.

EETBARE SLAK

Kaart 29, pag. 309

N 80 (1980) (047);

Maastricht Wb. (175), Sint-Truiden Wb. (155).

Eetbare slak. Zie ook de lemmata SLAK en HUISJESSLAK in WLD III, 4.2, pag. 186.

Het trefwoord **karakol** wordt in Maastricht gebruikt voor een *wijn-gaardslak*, een zeer grote eetbare huisjesslak. Het woord is een ontle-ning uit het Waals (*caracole*).

karakol (ook *karkol*, *kartol*, *kerkol*, *krakol*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Trichterlds.; ook in Simpelveld, Kesseleik, Horn, Montfort, Weert, Ophoven, Bree, Echt/Gebroek, Rekem, Urmond, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Hamont, Eksel, Zonhoven, Leopoldsburg en Loksbergen.

eetbare slak: Venlo.

eetbare slek: Blerick.

wijnslek: Susteren.

slek: freq. Noord.Oostlb.; ook in Pey, Nieuwstadt, Sittard, Stramproy, Hunsel, Gruitrode, Neeroeteren, Opglabbeek, Guttecoven, Maastricht, Itteren en Meijel.

kreukel: Venlo.

krikkel: Sint-Truiden.

slekkekruiik: Montfort.

escargot (fr.): Itteren.

schnecke (du.): Tegelen.

4 Graan en deegproducten

In deze paragraaf zijn de begrippen rond de thema's brood, vlaai, gebak en koekjes opgenomen. Zie voor het bereiden van deeg en het bakken van brood ook WLD II.1 over de vaktaal van de bakker. In genoemde aflevering is een aantal lemmata opgenomen, die ook in deze paragraaf een plaats had kunnen krijgen. Het betreft de begrippen GIST (pag. 95), TE NAT (van brood) (pag. 126) en ONGAAR STUK DEEG (pag. 127). Zie voor de lemmata MEEL, BLOEM en ZEMELEN aflevering II.3 over de vaktaal van de molenaar, pag. 148, 152 en 153.

Van het begrip RIJST is geen lemma vervaardigd, omdat er onvoldoende gegevens beschikbaar waren.

4.1 Algemeen

GORT

N 80 (1980) (080).

Graan, met name gerst, dat op de molen geplet is. Gort wordt doorgaans als pap klaargemaakt.

gort: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost-Zuidlb., Noord.Oostlb.; ook in Ophoven, Buchten, Urmond, Maastricht, Hamont, Kwaadmechelen, Velden, Venlo en Gennep.

grut: Montfort, Pey, Maastricht en Leopoldsburg.

grutten: Nieuwenhagen, Schimmert, Ittervoort, Maastricht, Velden, Gennep en Oirlo.

gruttenmeel: Simpelveld.

grutterswaren: Maastricht.

gebroken graan: Haelen.

gebroken koren: As.

gebroken tarwe (*gebroken terf*): Sittard.

gemalen koren: Bree.

gepelde haver: Haelen.

geplet graan: Ell.

geplet koren: Heythuysen en Amby.

geplette haver: Neeroeteren en Bilzen.

geplette tarwe (*geplette terf*): Neeroeteren.

gerst: Urmond, Nuth/Aalbeek en Eys.

griezen: Sittard.

kort: Bilzen.

molenwaard: Meers.

maalsel: Guttecoven.

meel: freq. Oostlb.; ook in Heerlen, Gulpen, Stramproy, Kelpen, Oler, Rekem, Stein, Meers, Itteren, Heugem, Eksel, Blerick, Venlo, Venray, Sevenum en Maasbree.

voormeel: Susteren.

ongebuid meel: Venray en Schinnen.

gebuideld meel: Horn.

griesmeel: Geleen.

semoule (fr.): Weert, Maastricht, Caberg en Bilzen.

klijen: Echt/Gebroek, Montfort en Stein.
zemelen: Posterholt, Sittard, Wijnandsrade, Echt/Gebroek, Stein en Bilzen.
doppen: Meijel.

GRIESMEEL

Bree Wb. (408), Echt Wb. (103), Hasselt Wb. (164), Kerkrade Wb. 2 (127), Lommel Wl. (299), Maastricht Wb. (378), Meeswijk Wl. (587), Meeuwen Wl. (198), Sittard Wb. (123); Achten, P. (1995) (119).

Niet geheel fijngemalen gepelde tarwe of spelt.

griesmeel (*grismeel*): Kerkrade Wb. 2; ook in Sittard.
gries (*gris*): Kerkrade Wb. 2.
semoule (fr.): Bree Wb.; ook in Echt/Gebroek, Meeswijk, Maastricht, Hoeselt, Hasselt en Lommel.

HAVERMOUT

Kaart 30, pag. 310

N 16 (1962) (015b), SGV (1914) (024); Kerkrade Wb. 2 (095), Maastricht Wb. (134).

Gedroogde, gepelde en machinaal gebroken haver. Zie ook het lemma HAVERMOUTPAP.

Vgl. voor de trefwoorden **havergrut** en **havergruts** ook het Hgd. *Hafergrütze*, ‘haverkort’.

havermout (ook *havertmout*): alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar.; in Belg. Lb. alg. m.u.v. het Bilzerlds. en het Tongerlds.

haveremout (ook *haverdemout*): freq. Kleverlds.; ook in Kessel, Gronsveld, Nederweert, Grathem, Linde en Blerick.

haverkort (*avergot*): Gingelom.
havergrut: Bleijerheide.
havergruts: Simpelveld en Schaesberg.
havermeel: Mechelen-aan-de-Maas en Valkenburg.
meel: Mechelen-aan-de-Maas.
havermoutvlokken: Heerlen.
havervlokken: freq. Ripuar.; ook in Schaesberg en Lanklaar.
haverevlokken: Neeritter.
haverespit: Mechelen-aan-de-Maas.
geplette haver: Maaseik.
kwaker: Tongeren.

VERMICELLI

Beverlo Wb. (282), Bree Wb. (139), Diepenbeek Wb. (291), Echt Wb. (043), Gennep Wb. (137), Gronsveld Wb. 2 (185), Hasselt Wb. (490), Maastricht Wb. (460), Meeswijk Wl. (695), Roermond Wb. (303), Sittard Wb. (098), Tongeren Wb. (627), Tungalroy Wb. (125), Venlo Wb. (124), Venray Wb. (153), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004), Zonhoven Wb. (517); Achten, P. (1995) (149).

Meelspijs van (meestal) draadvormige sliertjes.

peem: Gennep Wb.
vermicelle (fr.) (ook *fermesel*, *fermesjel*, *fermesjul*, *fermiesjel*, *permesjel*, *vermesjel*, *vermesjul*, *vermiesjel*): Weertlands Wb. 1, Bree Wb. en Venray Wb.; ook in Roermond, Sittard, Gronsveld, Echt/Gebroek, Meeswijk, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Beverlo en Venlo.
vermicelli: Venlo.

ZUURDESEM

Kaart 31, pag. 310

N 16 (1962) (075), N 80 (1980) (076 add.), ZND 02 (1923) (021b); Beverlo Wb. (059, 313), Bree Wb. (108), Echt Wb. (136), Eupen Wb. (032, 197), Gennep Wb. (050, 214), Gronsveld Wb. 2 (211), Heerlen Wb. 2 (097, 259), Kerkrade Wb. 2 (071, 289), Lommel Wl. (117), Maastricht Wb. (064), Meerlo-Wanssum Wb. (337), Meeuwen Wl. (048), Roermond Wb. (060), Sittard Wb. (506), Stokkem Wb. (034, 128), Tongeren Wb. (102), Tungalroy Wb. (119), Venray Wb. (127, 701), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004, C 3, 005), Zonhoven Wb. (086).

Door gisting verzuurd deeg, gebruikt als rijsmiddel om nieuw brood te maken. Het is een rest van het deeg dat de vorige keer is gebakken. Zuurdesem wordt vooral bij het bakken van roggebrood gebruikt. Zie ook het lemma ZUURDEEG in WLD II.1, pag. 97.

zuurdesem (ook *zuurdeegsem*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Maaskemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Vlodrop, Maastricht, Smeermaas en Beringen.

desem (ook *deegsem*): freq. Geullds., Maaskemp., Bilzerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Tongerlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en Weertlands Wb. 1 en in Neer, Roermond, Grathem, Kinrooi, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven, Opgrimbie, Maastricht, Oost-Maarland, Sint-Huibrechts-Lille, Heppen, Herk-de-Stad, Melveren, Mielen-boven-Aalst, Leopoldsburg en Halen.

zuurdeeg: alg. Kleverlds., freq. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Ubachsberg, Heerlen, Eupen, Limbricht, Sittard, Gronsveld, Weert, Leuken, Maasbracht,

Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Holtum en Tongeren.
zuurdeegsel: Gennep Wb.; ook in Echt/Gebroek.

deeg: Baelen.

zuur: Meijel.

gist: Heerlen, Venray, Oirlo en Venlo.

heffe (ook *huffe*, *uffe*): freq. in het zuiden van het Zuid.Oostlb.; ook in Eyselshoven en Heerlen.

hesfel (ook *esel*, *hesel*, *hessel*): freq. Demerkemp. en Truierlds.; ook in Beverlo, Paal, Beringen, Kwaadmechelen, Oostham, Tessengerlo, Loksbergen en Halen.

hevel (ook *evel*): freq. Weertlds. en Dommelds.; ook in Hechtel, Lommel, Velden en Meijel.

DESEMEN

N 80 (1980) (076);

Bree Wb. (108), Eupen Wb. (032), Gronsveld Wb. 2 (211), Kerkrade Wb. 2 (071), Meeuwen Wl. (048), Tungalroy Wb. (119).

Zuurdeeg in het beslag voor brood doen.

De benaming **te bakken zetten** wordt in Valkenburg gebruikt voor het laten rusten van het beslag nadat het zuurdeeg daarin gedaan is.

desemen (ook *djesemen*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds., verspr. Noord.-Oostlb. en Trichterlds.; ook in Teuven, Eupen, Stramproy, Tungalroy, Ophoven, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Hamont, Kwaadmechelen en Loksbergen.

zuurdesemen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Ingber, Ell en Ittervoort.

aanzetten: Simpelveld, Heerlen, Rimborg, Gronsveld, Echt/Gebroek en Venlo.

zuurdeeg aanzetten: Geleen.

heffe aanzetten: Kerkrade.
het zuur aanzetten: Neer.
het zuur zetten: Roermond.
de deeg zetten: Schinnen.
desem derindoën: Bilzen.
gisten: Heerlerbaan/Kaumer, Tegelen, Reuver, Venlo en Meerlo.
heffen (ook *effen*): Sittard en Nuth/Aalbeek.
onderhevelen: Eksel.
laten zuren: Meijel.
te zuur zetten: Oirsbeek.
zuren: Eys, Haelen, Weert, Maasbracht en Meijel.
zuren met zuurdeeg: Maasbree.
mengelen: Susteren.
bijmengen: Venlo.
mengen: Simpelveld, Beesel, Horn, Posterholt, Doenrade, Brunssum, Schimmert, Tungalroy, Hunsel, Venlo en Meijel.
mengen met zuurdeeg: Kapel-in-'t-Zand.
zuurdeeg erdoor mengen: Nunhem.
de deeg mengen: Blerick.
gist bij het meel doen: Maastricht.
gist bijdoen: Maastricht.
gist derindoën: Oirlo.
gist in de deeg doen: Maastricht.
gist in deeg doen: Blerick.
gist in het broodbeslag doen: Heythuysen.
gist in het deeg doen: Velden.
zuurdeeg bijdoen: Horn.
zuurdeeg in het brood doen: Tienray.
zuurdesem derbinnen doen: Maastricht.
zuurdesem derin doen: Kelpen, Oler en Doenrade.
zuurdesem in het brood doen: Thorn.
te bakken zetten: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Neeroeteren, Grevenbicht/Papenhoven, Stein, Meers en Itteren.
kneden: Montfort, Hoensbroek, Caberg en Venray.

DEEG

SGV (1914) (006), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 22 (1936) (041);
 Bree Wb. (107), Eupen Wb. (032), Gennep Wb. (122), Gronsveld Wb. 2 (016, 033), Hamont Wb. (050), Hasselt Wb. (067), Heerlen Wb. 2 (096), Kerkrade Wb. 2 (057, 070), Lommel Wl. (028, 059), Maastricht Wb. (030, 062), Meerlo-Wanssum Wb. (091), Meeswijk Wl. (080), Meeuwen Wl. (046), Roermond Wb. (028), Sittard Wb. (069), Tongeren Wb. (102), Tungalroy Wb. (119), Venlo Wb. (111), Venray Wb. (125), Weertlands Wb. 1 (C 3, 003), Zonhoven Wb. (040, 084);
 Janssen, A. (1949) (094), Veldeke 42 (1967) (017).

Mengsel van meel met gist, melk, water, boter en eieren om brood, gebak ed. van te bakken.
 Met het woord **inschiet** wordt volgens het Hamont wb. (pag. 50) 'klaargemaakt deeg dat in de oven kan of moet' aangeduid.

deeg: alg. in Belg. en Nl. Lb. en in het Geullds.
deeg-masse: Eupen.
mengsel: Gennep Wb.
beslag: Kerkrade Wb. 2; ook in Roermond, Gronsveld, Meeswijk, Maastricht, Zonhoven, Hasselt en Lommel.
brood: Bocholt en Sint-Truiden.
inschiet: Hamont.

BESCHIMMELEN

N 80 (1980) (075), ZND 06 (1924) (042b);
 Diepenbeek Wb. (265), Gronsveld Wb. 2 (016), Heerlen Wb. 2 (080), Kerkrade Wb. 2 (241, 264), Roermond Wb. (027), Sittard Wb. (042), Tungalroy Wb. (116, 117).

Werken van het brood, zodat het schimmelt.

schimmelen (ook *schummelen*):
freq. Ripuar., Zuid.Oostlb. en
Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en
Horns; ook in Teuven, Steyl,
Roermond, Vlodrop, Urmond,
Maastricht, Itteren, Hoeselt,
Leopoldsburg, Velden en Venlo.

beschimmelen: Heerlen, Gulpen,
Montzen, Roermond, Sittard,
Gronsveld, Tungalroy, Hunsel,
Diepenbeek, Lummen, Zonhoven,
Hasselt, Paal, Tervant, Herk-de-
Stad, Tessenderlo, Zelem, Meldert,
Linkhout en Meijel.

verschimmelen: Kerkrade Wb. 2.

bederven (ook *bedurven*): Amby,
Tungalroy, Neeroeteren en
Meijel.

spinnen: Nieuwenhagen, Montfort,
Schimmert en Kwaadmechelen.

stikken: Meerlo.

uitslaan: Lutterade en Eys.

heuvelen: Eksel.

rijten: Gulpen.

van de korst gaan: Caberg.

de riem hebben: Caberg.

bruisen (*bruizen*): Ubachsberg en
Wijlre.

werken: Venlo en Montfort.

rijzen: Wesseem.

zuren: Beesel.

zuur worden: Meijel en Sittard.

gisten: Oirlo en Merkelbeek.

BESCHIMMELD

N 80 (1980) (050), ZND 06 (1924) (042b);
Eupen Wb. (020), Kerkrade Wb. 2 (058).

Met schimmel bedekt, gezegd van
een brood.

beschimmeld (ook *beschummeld*):
alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb.,
Horns, Maaskemp., Centr.-
Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds.,
Dommelds., Demerkemp. en
Kleverlds., verspr. Geullds.,
Tongerlds. en Lonerlds.; ook in

Ospel, Weert, Velm, Sint-Truiden,
Mielen-boven-Aalst, Leopolds-
burg, Kwaadmechelen, Tessen-
derlo, Loksbergen, Velden, Blerick
en Venlo.

geschimmeld (ook *geschummeld*):
freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen,
Montfort, Buchten, Born,
Guttecoven en Gennep.

verschimmeld: Venray.

schimmelig: Maasbree, Reuver en
Vijlen.

aan het schimmelen: Kerkrade.

uitgeslagen: Kwaadmechelen,
Tungalroy en Grevenbicht/
Papenhoven.

bedorven: Nieuwenhagen.

grijs: Swalmen, Montfort, Sint-
Odiliënberg en Maasbree.

met haar derop: Neer.

met haar op: Tungalroy.

met haren op: Maastricht.

gats: Eys.

VAST

N 80 (1980) (052);

Limburgs Id. (060, 200).

Zwaar, slecht doorbakken, gezegd
van brood. Het lemma bevat ver-
schillende grammaticale categorieën.

vast: Ubachsberg, Schinnen, Weert,
Velden en Maasbree.

te vast: Meers.

vast gebakken: Urmond.

doorbakken: Horn, Hoensbroek,
Schimmert, Maastricht en Itteren.

fel gebakken: Hoeselt.

gebakken wie een brik: Gruitrode
en As.

goed gebakken: Heugem en
Gronsveld.

hard als een bikkel: Tungalroy.

hard als een steen: Ospel.

hard gebakken: Venray, Tienray en
Venlo.

hel: Schinnen, Oirsbeek en Eys.

hel gebakken: Heerlen, Posterholt,
Doenrade, Amby en Urmond.

zwaar: Lutterade.

zwaar gebakken: Ubachsberg.

te hel gebakken: As en Gulpen.

niet gegangen: Beek.

uitgedroogd: Sittard.

half verbrand: Blerick.

verbrand: Wijlre, Eys, Ingber en
Blerick.

derf: Nieuwenhagen, Ophoven,
Meeuwen, Neeroeteren,
Opglabbeek, Maastricht, Bilzen,
Eksel, Zonhoven, Paal en
Kwaadmechelen.

klec: Maastricht.

De volgende opgaven zijn werk-
woordelijke uitdrukkingen:

uit de korst gaan: Opglabbeek en
As.

te veel van de oven gehad hebben:
Doenrade.

met geen mes door te komen:

Gruitrode.

De volgende opgaven zijn zelfstandi-
ge naamwoorden:

knaagbrood: Tegelen.

paardsbrood: Schimmert.

pompernikkel: Limburgs Id.; ook in
Neer.

kantbrood: Meijel.

brandbrood: Horst.

brik: Nieuwstadt, Simpelveld en
Vijlen.

klot: Hunsel en Ell.

kluit: Nieuwenhagen, Eys, Pey,
Susteren, Ittervoort, Born,
Guttecoven, Stein en Maastricht.

knaster: Neer en Beesel.

knasterd: Guttecoven en Geleen.

knauwel: Montfort.

korenbrood: Merkelbeek.

zware patroon: Neer.

mikje: Vlodrop.

4.2 Brood en beschuit

Deze paragraaf bevat de benamingen voor verschillende soorten brood, boterhammen, een aantal gerechten die van brood gemaakt worden en van beschuit en beschuitbollen. Aan het eind van de paragraaf zijn de lemmata PANEERMEEL, BLADERDEEG en PASTEITJE geplaatst. Het lemma BROOD is niet opgenomen aangezien het geen lexicale variatie vertoont. Een misvormd brood wordt in Valkenburg **knüddel** genoemd.

Zie voor het vervaardigen van deeg en het bakken van brood WLD II.1, pag. 83-129, voor het bakken van beschuit pag. 130 e.v. De oven en het stoken van de oven worden in deze aflevering behandeld op pag. 68 e.v.

WITTEBROOD

Kaart 32, pag. 311

N 16 (1962) (064a add., 066b), N 80 (1980) (053 add.), SGV (1914) (023, 044), ZND 01u (1924) (162a), ZND 48 (1954) (005a), ZND B2 (1940sq) (376);

Bree Wb. (298), Diepenbeek Wb. (293), Echt Wb. (132), Eupen Wb. (094, 223, 229), Gennep Wb. (122, 206), Gronsveld Wb. 2 (205), Hamont Wb. (076), Hasselt Wb. (091), Heerlen Wb. 2 (155, 248), Kerkrade Wb. 2 (065, 278, 281), Maastricht Wb. (313, 497, 507), Meeswijk Wl. (743), Roermond Wb. (146, 183), Sittard Wb. (237, 481, 486), Stokkem Wb. (124), Tegelen Wb. (091, 130), Tongeren Wb. (348, 358, 672), Tungalroy Wb. (120), Valkenburg Wb. (122, 163), Venlo Wb. (193, 284), Venray Wb. (285, 354, 538, 667), Zonhoven Wb. (065, 296, 554);
Achten, P. (1995) (077, 079), Bisschops, M. (1994) (005, 043), Veldeke 31 (1956) (046), Veldeke 38 (1963) (077, 078), Veldeke 41 (1966) (078), Veldeke 42 (1967) (017).

Brood van fijn gebuild tarwemeel, dus meel waar alle zemelen uit verwijderd zijn.

Een **boterweg** is een wittebrood, dat met boter is bereid. Bij een **melkmik** of **melkweg** wordt het deeg met melk aangemaakt, bij een **watermik** of **waterweg** wordt daarvoor water gebruikt. Een **stoet** is volgens het Venray Wb. (pag. 538) een 'zelfgebakken wit brood zonder vorm'. De

woorden **koopmik** en **koopweg** zijn in Roermond en Venray en omgeving benamingen voor 'gekocht brood, brood dat niet zelf gebakken is'. Met de term **ketelweggetje** bedoelt men in Tegelen een 'klein witbrood, plat of ovaal van vorm, dat vroeger door huisvrouwen in noodgevallen soms wel eens in een gietijzeren kookketel op het fornuis werd gebakken' (Tegelen Wb., pag. 91). Het trefwoord **spinnenweg** wordt in Valkenburg gebruikt voor een 'wittebrood ter uitdeling', het woord **kratsensteentje** in Eupen voor een 'hard gebakken wittebrood'.

mik: alg. in Belg. Lb. m.u.v. het Maasland, in Nl. Lb. freq. in het Noord.Oostlb., zeldz. in het Horns; ook in Gennep Wb. en Venray Wb. en in Eys, Epen, Valkenburg, Gronsveld, Mheer, Nederweert, Weert, Leuken, Guttecoven, Maastricht, Blerick en Venlo.

mikje (*mikske*): Borgloon.

melkmik: Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren en Zonhoven.

watermik: Venlo.

koopmik: Roermond.

mikbrood: Bilzen.

weg (ook *wek*): alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Weertlds. en een gebied rond Roermond in het Noord.Oostlb., in Belg. Lb. alg. in het Maasland; ook in Montzen, Eupen,

Nederweert, Bree, Opglabbeek, Tongeren, Eksel, Zonhoven en Opheers.
weiteweg (ook *weitewek*): Oirlo, Swolgen en Grubbenvorst.
melkweg: Sittard.
boterweg (*botterwek*): freq. Ripuar.
waterweg (*waterwek*): Sittard.
koopweg: Venray Wb.
ketelweggetje (*ketelwekske*): Tegelen.
wit brood: Genk, Vliermaal, Zonhoven, Hasselt, Beverlo en Paal.
witbrood: freq. Ripuar.; ook in Epen, Montzen, Welkenraedt, Eupen en 's-Gravenvoeren.
wittebrood: freq. Trichterlds., verspr. Oostlb.; ook in Eys, Gulpen, Vijlen, Montzen, Weert, Thorn, Echt/Gebroek, Rekem, Blerick en Genep.
brood: Wanssum, Panningen en 's-Gravenvoeren.
gebuideld brood: Roermond.
oberländer (du.): Waubach.
peel: Maastricht.
stoet: Venray Wb.
tarwebrood: Thorn en 's-Gravenvoeren.
spinnenweg (*spinnenwek*): Valkenburg.
kratsensteentje: Eupen.

ROND WITTEBROOD

Kaart 33, pag. 311

N 16 (1962) (058), N 29 (1967) (079);
 Eupen Wb. (142).

Plat, rond wittebrood.

plats (ook *plas*, *plast*): alg. Noord.-Oostlb., freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Eupen, Sittard, Valkenburg, Ell, Grathem en Thorn.

mik: alg. in Belg. Lb. m.u.v. het Maaslands; ook in Baexem, Limbricht, Gronsveld, Noorbeek, Leuken, Maastricht en Oost-Maarland
mikje: Bilzen.
ronde mik (ook *ron mik*, *ronne mik*): Cadier, Margraten, Tungalroy, Tungalroy, Bocholt, Eijsden en Neerpelt.
platte mik: Achel en Roermond.
menagemik: Rothem.
vloermik: Blerick, Hamont en Weert.
steenmik: Hamont.
stenen mik: Sint-Truiden.
pannenmikje (*pannenmikske*): Kwaadmechelen.
witte mik: Neeroeteren.
weg (*wek*): verspr. Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Eygelshoven, Neerbeek en Jabeek.
wegge (ook *wekke*): Opglabbeek en Rotem.
weggetje (*wekske*): Maaseik.
ronde weg (*ronde wek*, *ronne wek*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Bocholtz, Grathem en Kessenich.
platte weg (*platte wek*): Urmond.
vloerweg (*floerwek*): Panningen.
waterweg: Kaalheide/Underspekholtz.
menageweg (*menagewek*): Ulestraten.
stuit: Baarlo, Herten (bij Roermond), Ottersum en Oirlo.
stuits: Swalmen en Maasniel.
wit: Koersel.
pannenbrood: Sint-Truiden en Bevingen.
tarwebrood (ook *terfebrood*, *tervebrood*): Susteren, Valkenburg en Wittem/Partei.
vloerbrood: Neerpelt.
plat brood: Melveren.
rond brood: Sittard, Kessenich, Maastricht, Heugem, Oost-Maarland en Bevingen.

rond wit: Brunssum, Kinrooi, Maastricht en Bilzen.
rond wit brood: Stokrooie.
rond witbrood: Opheers en Bilzen.
wit brood: Noorbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Mal, Heppen, Beverlo, Paal, Sint-Truiden en Melveren.
witbrood: Berbroek, Borgloon en Mechelen.
brood: Hasselt.
broodje: Neeritter.
bruinbrood: Gronsveld.
grijs brood: Heppen.
zwart brood (*zwat brood*): Heppen.
mastel: Hout-Blerick.
dikke koek: Maasniel.
koek: Lommel.

LANGWERPIG WITTE-BROOD

N 16 (1962) (059);
 Kerkrade Wb. 2 (187);
 Bisschops, M. (1994) (027).

Brood, gemaakt van bloem en gebakken in een langwerpige vorm. Een dergelijk brood werd volgens een zegsman uit Ubachsberg niet zelf gebakken, maar kwam van de bakker.

mik: freq. Noord.Oostlb., verspr. Weertlds. en Horns; ook in Gelieren/Bret, Tongeren, Achel, Kiewit, Gingelom, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen, Venlo en Meijel.
mikje (*mikske*): Borgloon.
lange mik: verspr. Maaskemp. en Dommellids.; ook in Neeritter, Kinrooi, Oost-Maarland, Helchteren, Beringen en Sint-Truiden.
lange witte mik: Neeroeteren.
witte mik: Boekend, Tegelen en Neer.
weg (ook *wek*): freq. Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.-

Maaslds.; ook in Ubachsberg, Heerlen, Valkenburg, Grathem, Thorn, Maasbracht, Velden en Blerick.
wegge (*wekke*): Rotem.
lange weg (ook *lange wék*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Ripuar.; ook in Ransdaal, Mechelen en Kessenich.
witte weg (*witte wék*): Tegelen, Baarlo, Reuver en Sittard.
brood: Venlo en Belfeld.
frans brood: Hasselt.
lang brood: Mechelen, Geleen, Koersel, Paal en Melveren.
lang wit: Kinrooi en Bilzen.
lang wit brood: Bilzen.
lang witbrood: Opheers en Mechelen.
wit brood: Berbroek en Mechelen-aan-de-Maas.
wittebrood: Heerlen en Gronsveld.
langbrood: Oost-Maarland.
stekbrood: Sittard.
melkbrood: Hasselt.
oberländer (du.): freq. Ripuar.; ook in Waubach en Nieuwenhagen.
pegel (*peel*): Valkenburg.
plats: Swalmen.

BUSBROOD

Gennep Wb. (046, 144), Meerlo-Wanssum Wb. (228), Venray Wb. (114, 439).

Wittebrood gebakken in een ijzeren bus.

busbrood: Venray Wb.
busweg (*buswék*): Gennep Wb.
potweg (ook *potwék*): alg. Kleverlds.

BROODPOP

Kaart 34, pag. 312

N 16 (1962) (060);
 Diepenbeek Wb. (288), Echt Wb. (131),
 Gennep Wb. (205, 206), Hasselt Wb. (299),

484), Heerlen Wb. 2 (248), Kerkrade Wb. 2 (278), Meerlo-Wanssum Wb. (075, 325), Tegelen Wb. (078), Tongeren Wb. (358, 671, 672), Valkenburg Wb. (165), Venlo Wb. (104, 193), Venray Wb. (099), Zonhoven Wb. (296);
Achten, P. (1995) (079), Bisschops, M. (1994) (043).

Wittebrood in de vorm van een man. De trefwoorden **buikkerel** en **buikman** worden in het Kleverlands en in Venlo gebruikt voor een *krentenbrood* in de vorm van een mannetje. De **buikman** wordt in Tegelen, Venlo en Neeritter rond Sint-Nicolaas gebakken. De **mikkenman** of **mikman** is in Hasselt, Tongeren en Zonhoven van suikerbrood vervaardigd en ook hij wordt rond 5 december gebakken. In het Maasland daarentegen wordt de broodpop ter gelegenheid van Nieuwjaar gemaakt. Ook de **steven** wordt omstreeks Nieuwjaar gebakken, ter nagedachte-nis aan St. Stephanus (26 december).

buikkerel (*buikkel*): freq. Kleverlds.
buikman: freq. in het zuiden van het Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Neeritter, Blerick en Venlo.
buikmannetje (*buikmanke*): Tegelen en Boukoul.
mannenbrood: Melveren.
mikkenman (ook *mikkenmanne*): freq. Noord.Oostlb.; ook in Nederweert, Grathem, Bilzen, Val-Meer, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Kiewit, Borgloon, Boekend en Venlo.
mikman: Hoeselt, Tongeren, Diepenbeek, Opheers en Borgloon.
wegkerel (ook *wekkel*): freq. in het noorden van het Kleverlds.
weggenkerel (ook *weggenkel*): freq. Kleverlds.
weggenman (ook *wekkenman*, *wekkenmanne*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.;

ook in Limbricht, Puth, Oirsbeek, Maasbracht, Echt/Gebroek, Urmond, Stein, Tongeren, Velden, Venlo, Meijel en Sevenum.
weggenmannetje (ook *wekkenman-ke*): Velden en Echt/Gebroek.
weggentuit (*wekkentuit*): Rotem.
nieuwejaarsmannetje (*nievejaarsmanneke*): Paal.
nieuwjaar, een -: Lommel, Berg-aan-de-Maas en Susteren.
nieuwjaarskoek (ook *nei-jaarskoek*, *niefjaarskoek*): Kinrooi, Hamont, Helchteren en Sint-Truiden.
nieuwjaarsman (ook *niefjaarsman*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Gingelom.
nieuwjaartje, een - (*nieuwjaarke*): Maaseik en Limbricht.
sinterklaas: Bree.
sinterklaaskoek: Gelieren/Bret.
sinterklaasman: Gennep.
sinterklazenman: Melick.
klaasman: Mechelen.
klaasmannetje: Mechelen.
stevelman: Buchten.
steven: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Roermond, Smeermaas, Heugem en Oost-Maarland.
steven-mannetje: Valkenburg.
stijve man: Herten (bij Roermond).
stoeten-thijs (*stoeten-ties*): Panningen.
stoetenman: Meijel en Panningen.
koekenman: Maasniel.
kramikman: Berbroek.
mandersmikkestuk: Thorn.
tuitenman: Gingelom.
zijpenspringer: Grathem en Sittard.
venstermieck: Hasselt.
venstermieke: Hasselt.
vensterpieke: Hasselt.
vis: Eksel.
vrijer: Roermond.
witbrood: Mechelen-aan-de-Maas.
weg (*wek*): Tongeren.
rozijnenmik: Meijel.

TARWEBROOD

N 29 (1967) (073, 074 add., 075), SGV (1914) (044 add.); Eupen Wb. (058), Genk Wb. (326), Gennep Wb. (206), Hasselt Wb. (299), Kerkrade Wb. 2 (118, 126, 127, 234), Meerlo-Wanssum Wb. (324), Meeuwen Wl. (151), Roermond Wb. (046, 321), Sittard Wb. (123), Venlo Wb. (193), Venray Wb. (112, 660), Weertlands Wb. 1 (C 3, 008), Zonhoven Wb. (151, 467); Veldeke 42 (1967) (017), Veldeke 43 (1968) (002).

Van (grof) tarwemeel gebakken brood.

tarwebrood (ook *terfbrood*, *terrebroad*, *tervebrood*): freq. Demerkemp.; ook in Kerkrade, Heerlen, Mechelen, Epen, Roermond, Geleen, Bocholt, Rekem, Stein, Maastricht, Heugem, Bilzen, Beverst, Neerpelt, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Lommel, Arcen en Meijel.

tarwemik (ook *terfnik*, *tervemik*): Weertlands Wb. 1; ook in Tungalroy, Genk, Zonhoven en Blerick.

tarwe, een -: Brunssum.

weiten weg (ook *weiten weg*): freq. Kleverlds.; ook in Tegelen, Panningen en Helden/Everlo.

roggemik: Leunen en Herten (bij Roermond).

roggeweg: Hout-Blerick, Tegelen en Panningen.

brood van bont koren: Oirsbeek.

zemelenweg (*zemelenweg*): Jabeek.

gemengd brood: Koersel, Neerpelt en Genk.

gemischt brood: Kerkrade Wb. 2; ook in Waubach en Gulpen.

gemischt, een -: Brunssum en Wittem/Partei.

half en half: Lommel, Bocholt en Beverst.

gezeefd brood: Beverst.

gezeefd, een -: Mal.

gezift brood: Bilzen.

grauw brood: Schinveld.

grauwbrood: Kerkrade Wb. 2; ook in Waubach en Jabeek.

grijs brood: Susteren, Maasbracht, Eijsden, Munsterbilzen, Houthalen, Stokrooie, Zonhoven, Zepperen, Sint-Truiden, Melveren, Bevingen en Venlo.

grijsbrood: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Voerendaal, Maaseik en Obbicht.

grijs, een -: Kwaadmechelen en Hasselt.

grijs mikje (*grijs mikske*): Venlo.

grijsje, een -: Maaseik.

grijze brood: Eupen.

grijze mik (ook *grijs mik*): Blerick, Herten (bij Roermond) en Melick.

grijze weg: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Panningen en Posterholt.

bruin brood: Panningen en Oost-Maarland.

bruinbrood: Venray Wb.; ook in Ulestraten.

wit brood: Cadier, Noorbeek, Stokrooie en Zepperen.

witbrood: Bleijerheide en Gronsveld.

witte mik: Melick.

witte weg (*witte weg*): Waubach, Panningen, Helden/Everlo, Beek, Hout-Blerick en Ottersum.

wittebrood: Neeritter, Maastricht en Rothem.

zwart brood: Mal en Noorbeek.

zwartbrood: Eys.

kneebrood: Rekem.

knipbrood: Heythuysen en Bocholt.

kommiezenbrood: Swalmen en Heythuysen.

galettenbrood: Bevingen.

krop: Wittem/Partei.

kropbrood: Maastricht, Heugem en Gronsveld.

oberländer (du.): Kerkrade, Kaalheide/Onderspekholz, Heythuysen, Nuth/Aalbeek en Stein.

paderborner: Kaalheide/Onderspekholz.

ondergewerkt brood: Eijsden.

onderwerk: Maastricht en Rothem.

onderwerkbrood: verspr. Zuid.-

Oostlb.; ook in Geulle en Bilzen.

rollemik: Leuken.

sterbrood: Brunssum.

sterrebrood: Kerkrade Wb. 2; ook in Voerendaal, Heerlen en Brunssum.

boerenweg: Arcen en Tegelen.

weg (ook *wek*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Tegelen, Roermond, Posterholt, Neeritter, Maasbracht, Maaseik, Obbicht, Geulle en Meijel.

wegge: Neeritter.

mik: Heythuysen, Swalmen, Rothem, Cadier, Gronsveld, Leuken, Neeritter, Meeuwen, Eijsden, Oost-Maarland, Munsterbilzen, Hasselt, Venlo, Leunen en Meijel.

mikje (*mikske*): Bilzen.

ROGGEBROOD

Kaart 35, pag. 312

DC 35 (1963) (041), N 16 (1962) (057, 066d), ZND 01u (1924) (162c), ZND 34 (1940) (055a);
Echt Wb. (035), Genk Wb. (264), Gennep Wb. (045, 143, 217), Gronsveld Wb. 2 (141), Haspengouws Id. (042), Hasselt Wb. (091), Heerlen Wb. 2 (198), Kerkrade Wb. 2 (206, 242), Maastricht Wb. (523), Meerlo-Wanssum Wb. (324), Meeswijk Wl. (129), Meeuwen Wl. (184), Roermond Wb. (247), Tongeren Wb. (490), Valkenburg Wb. (150), Venlo Wb. (296), Venray Wb. (110, 706, 709), Weertlands Wb. 1 (C 3, 003, C 3, 011, C 3, 016), Zonhoven Wb. (065, 590);
Janssen, A. (1949) (094), Veldeke 40 (1965) (004).

Van roggemeel gebakken brood.

Bij het trefwoord **pompennikkel** werd door verschillende responden-

ten aanvullende informatie gegeven.

Zo merkte een zegsman uit Munstergeleen op dat men daar met het woord pompennikkel een 'brood van rogge met stroop (geen zuurdesem) vermengd' bedoeld. Het brood wordt niet gebakken maar gestoomd. Ook in Grathem wordt met het woord een 'met stroop gemengd, half gemalen roggebrood' aangeduid. In Maasbracht is het de benaming voor een roggebrood met grove korrels. Het deeg van het **pompennikkelsebrood** (*pompennikkelsebrood*) uit Mechelen-aan-de-Maas is niet met gist of zuurdeeg, maar met vloeibare gist van de brouwer gekneet.

roggebrood: alg. in Belg. Lb., verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Mechelen, Welkenraedt, Beringe, Helden/Everlo, Linne, Geleen, Gronsveld, Tungalroy, Ophoven, Maasbracht en Maastricht.

rogge, een -: Amby.

roggeltje: Valkenburg.

roggeweg: Meerlo-Wanssum Wb.

korenbrood: verspr. Truierlds.; ook in Noorbeek, Spalbeek, Gelinden, Mettekoven en Heers.

zwart brood: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Tongerlds. en Demerkemp.; ook in Montzen, Welkenraedt, Panningen, Neer, Roermond, Laar, Ophoven, Grote-Brogel, Genk, Maaseik, Rotem, Bilzen, Neerpelt, Kaulille, Peer, Beverlo, Paal, Bommershoven, Sint-Truiden, Montenaken, Oostham, Tessenderlo, Loksbergen, Halen, Lommel, Blerick en Venlo.

zwart, een - (ook *zwat*): Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Noorbeek en 's-Gravenvoeren.

zwartbrood: freq. Ripuar. en Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Heerlen, Roermond,

Maastricht, Runkelen, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Meldert, Lommel en Venlo.

grauw brood: Waubach.

grijsbrood: Groot-Loon en Eys.

bruinbrood: Haspengouws Id.

zoet brood: Middelaar en Neeritter.

zoetbrood: Venray Wb.

zuur roggebrood: Neeritter.

brood: alg. Kleverlds., freq. Oostlb., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Dommellids.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Nieuwenhagen, Oplabbeek, Blerick, Hout-Blerick en Venlo.

broodje: Koningsbosch en Gronsveld.

boerenbrood: Grote-Brogel.

koebrood: Duras.

paardenbrood: Montzen, Welkenraedt, Bilzen, Wijchmaal, Beringen, Sint-Truiden en Lommel.

paardsbrood: 's-Gravenvoeren, Eksel, Houthalen, Gelinden, Gingelom en Blerick.

hondsbrood: Schulen.

pompernikkel (ook *pompenikkel*, *pompernichel*): freq. Ripuar. en Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Maaseik, Stein, Oost-Maarland, Bilzen, Ketsingen, Neerpelt, Hasselt, Beringen, Borgloon, Gingelom, Niel-bij-St.-Truiden, Velden, Boekend en Venlo.

pompernikkelsebrood (*pommeniksebrood*): Mechelen-aan-de-Maas.

pompernel: Oplabbeek.

KRENTENBROOD

Kaart 36, pag. 313

DC 053a (1978) (003d), N 16 (1962) (061, 092c), N 29 (1967) (080), SGV (1914) (019), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (162a add.), ZND 28 (1938) (050), ZND 48 (1954) (005a);

Beverlo Wb. (137), Diepenbeek Wb. (277), Genk Wb. (176), Gennep Wb. (107, 146), Gronsveld Wb. 2 (091), Haspengouws Id. (089), Kerkrade Wb. 2 (153), Maastricht Wb. (210), Meerlo-Wanssum Wb. (230, 324), Roermond Wb. (148), Sittard Wb. (198, 305), Tegelen Wb. (109), Tongeren Wb. (302), Tungalroy Wb. (120, 124), Venlo Wb. (216), Venray Wb. (299), Zonhoven Wb. (248); Veldeke 37 (1962) (071), Veldeke 42 (1967) (033).

Brood waarin krenten zijn gebakken. Een **plats** is volgens het Tegelen Wb. (pag. 109) een 'rond brood van 25 à 30 cm doorsnee met eieren, krenten en rozijnen gebakken en gewoonlijk met verjaardag of naamfeest aan vader of moeder ten geschenke gegeven' en een **heil** een 'lekker krentenbrood, dat te nieuwjaar gebakken wordt (Haspengouws Id., pag. 89).

krentenbrood (ook *korentenbrood*): freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Horns, Maaskemp., Bilzerlds., Tongerlds., Dommellids., Demerkemp. en Kleverlds.; ook in Bleijerheide, Sint-Martensvoeren, Remersdaal, Eupen, Montfort, Nederweert, Beringen, Leopoldsburg, Oostham, Linkhout, Halen, Lommel en Blerick.

krentenbroodje: verspr. Kleverlds.; ook in Heerlen, Eys, Heel, Roermond, Einighausen, Bingelrade, Schinnen, Maaseik, Echt/Gebroek, Buchten, Lanaken, Maastricht en Kermt.

krentenkoek: Elen, Martenslinde, Hoepertingen, Kerkom en Lommel.

krentenmik (ook *krentenmig*): alg. in Belg. Lb.; in Nl. Lb. alg. Noord.Oostlb., freq. Zuid.Oostlb., Horns en Trichterlds., verspr. Weertlds.; ook in Kerkrade, Mechelen, Vijlen, Blerick,

Boekend, Venlo, Ottersum en Meijel.

- krentenmikje:** Genk, Bilzen, Tongeren en Sint-Truiden.
- krentenweg** (ook *krentenwek*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Sint-Truiden.
- krentenweggetje** (*krentenwekske*): Maaseik en Doenrade.
- wegkrenten:** Oirlo.
- paasweg:** Sittard.
- plats:** Tegelen en Venlo.
- pruimpjesmik** (*pruimkesmik*): Tegelen en Roermond.
- pruimpjesweg** (ook *pruimkesweg*, *pruimkeswek*): freq. Kleverlds.; ook in Tegelen, Panningen en Velden.
- rozijnenbrood:** Beverlo en Rotem.
- rozijnenmik:** verspr. Noord.Oostlb.; ook in Valkenburg, Nederweert, Weert, Kinrooi, Bree, Opglabbeek, Genk, Overpelt, Hasselt, Heppen, Hoepertingen, Kwaadmechelen, Zelem, Halen, Venlo en Meijel.
- rozijnenweg** (*rozijnenwek*): Waubach, Tegelen, Panningen, Baarlo, Limbricht, Puth, Kessenich, Thorn en Urmond.
- rozijnmik:** Maastricht.
- mik:** Epen, Maastricht, Sint-Truiden en Leopoldsburg.
- schietspoel:** Swolgen.
- schietspoel:** Meterik en Horst.
- boorweg** (*boorwek*): Helden/Everlo.
- café-koekje** (*kaffekoekske*): Guttecoven.
- dikkoek:** Tungalroy en Elen.
- koffiekoek:** Stokkem.
- kramik:** Sittard, Genk, Tongeren, Mal en Sint-Truiden.
- stoets:** Beegden.
- vliegenbrood:** Leopoldsburg.
- vliegenmik:** Genk.
- weg** (*wek*): Einighausen, Lutterade en Tongeren.
- weggetje** (*wekske*): Gronsveld.
- heil:** Haspengouws Id.

ROZIJNENBROOD

DC 53A (1978) (003c), N 29 (1967) (081); Beverlo Wb. (225), Hasselt Wb. (381), Kerkrade Wb. 2 (217), Maastricht Wb. (209, 210, 260), Meerlo-Wanssum Wb. (324), Sittard Wb. (341), Stokkem Wb. (060), Tegelen Wb. (109), Venlo Wb. (221), Venray Wb. (297, 443, 454), Zonhoven Wb. (296); Janssen, A. (1949) (094).

Brood, waarin rozijnen gebakken worden.

- rozijnenbrood** (ook *rozijnenbrood*): Voerendaal, Brunssum, Gronsveld, Noorbeek, Maastricht, Oost-Maarland, Munsterbilzen, Neerpelt, Koersel, Houthalen, Hasselt en Sint-Truiden.
- rozijnenmik** (ook *rozijnenmik*): verspr. Oostlb. en Horns; ook in Leuken, Bocholt, Genk, Maastricht, Heugem, Eijsden, Beverst, Stokrooie, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden, Bevingen, Kwaadmechelen, Blerick, Venlo en Meijel.
- rozijnenweg** (ook *rozijnenwek*, *rozijnenwek*): freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Arcen en Hout-Blerick.
- rozijnkoek:** Lommel.
- pruimpjesmik** (*pruimkesmik*): Venlo.
- pruimpjesweg** (*pruimkesweg*, *pruimkeswek*): alg. Kleverlds.; ook in Tegelen.
- pruimpjesweg met sucade** (*pruimkeswek met sucade*): Tegelen.
- knuist:** Stokkem.
- koningskoek:** Mal.
- kramik:** Maastricht.
- krentenmik:** verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Vijlen, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Roermond, Nederweert, Stramproy, Ell, Maastricht, Beverlo,

Zepperen, Blerick, Venlo en Venray.

krentenmikje (*krentenmikske*):

Roermond en Bilzen.

krentenweg (ook *krentenwek*): freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Helden/Everlo, Kessel, Linne, Grubbenvorst en Arcen.

krentenweg met sucade (*krentenwek met sucade*): Tegelen.

mik: Maastricht.

KRENTENBOL

Kaart 37, pag. 313

N 16 (1962) (062, 064a, 092c); Maastricht Wb. (210), Roermond Wb. (148), Sittard Wb. (060, 364), Tongeren Wb. (302), Valkenburg Wb. (107), Weertlands Wb. 1 (C 3, 003).

Klein, rond en enigszins bol krentenbroodje.

Het woord **brilletje** wordt in Maaseik gebruikt voor een krentenbol in de vorm van een 8. De **brioche** is in Berbroek gevuld met pudding. Een **krennee-tje** is volgens het Tongeren Wb. (pag. 302) een 'rond krentenkoekje met een diameter van ongeveer 6 cm en suiker aan de bovenzijde'. Zie voor het trefwoord **krennee** ook RhWb (IV), kol. 1466, s.v. *krenni*, 'kleines Weissbrötchen mit Korinthen'. Het woord **chèrmoule** wordt in Kerkrade gebruikt voor een 'langwerpig, in het midden iets ingedeukt, zoet broodje met rozijnen en krenten'.

krentenbol: freq. Noord.Oostlb. en Horns, verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Waubach, Nederweert, Leuken, Bocholt, Oost-Maarland, Tongeren, Hamont, Neerpelt, Overpelt, Molveren, Velden en Venlo.

krentenbolletje (*krentenbolke, krentenbolleke*): Lommel en Middelaar.

krentenbroodje (ook *krentenbrooke*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds., verspr. Ripuar., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Leuken, Ittervoort, Thorn, Bree, Gelieren/Bret, Maastricht, Smeermaas, Oost-Maarland, Peer, Houthalen en Sint-Truiden.

rozijnenbrood: Mechelen-aan-de-Maas.

brioche (fr.): freq. Weertlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Demerkemp.; ook in Kinrooi, Kessenich, Neeroeteren, Gelieren/Bret, Maaseik, Lanklaar, Stokkem, Heugem, Ketsingen, Opheers, Borgloon, Gingelom, Niel-bij-St.-Truiden en Kwaadmechelen.

brioche-tje (ook *brioske*): Gingelom, Sittard en Bilzen.

chèrmoule (wa.) (*sjeermoel*): Weert, Sittard en Kerkrade.

krennee (ook *krennee*): Venlo, Opglabbeek en Valkenburg.

krennee-tje (ook *karnieske*): Velden en Tongeren.

krentenkoek: Tungelroy, Achel, Helchteren en Kiewit.

rozijnenkoek: Zelem.

krentenmikje (*krentenmikske*): Paal.

klein mikje (*klein mikske*): Beringen.

krentenstoet: Baexem en Grathem.

krentenstoetje (*krentenstoetske*): Herten (bij Roermond).

krentenweg (*krentenwek*): Maaseik.

krentenweggetje (*krentenwekske*): Mechelen, Oirsbeek, Berg-aan-de-Maas, Stein en Oost-Maarland.

weggetje met rozijnen (*wekske met rozijnen*): Puth.

kruisbroodje (*kruitsbroodje*): Eygelshoven.

mastel: Neerpelt.

bestel: Baarlo.

kadetje: Venlo en Heerlen.

brilletje (*brilke*): Maaseik.

strontje (*stronteke*): Eksel.

SUIKERBROOD —————

N 16 (1962) (066b), N 29 (1967) (083);
 Gennep Wb. (100), Lommel Wl. (330),
 Maastricht Wb. (145), Sittard Wb. (062, 358,
 359), Zonhoven Wb. (464).

Brood waarin suiker gebakken
 wordt.

klontjesbrood: Brunssum.

klontjesmik: Heythuysen, Herten
 (bij Roermond), Swalmen,
 Maasbracht, Eijsden, Blerick,
 Venlo, Leunen en Meijel.

klontjesweg (*klontjeswek*): freq.
 Zuid.Oostlb. en in het noorden
 van het Kleverlds.; ook in
 Voerendaal, Gulpen, Tegelen,
 Panningen, Helden/Everlo, Stein
 en Arcen.

klompjesweg (*klompjeswek*):
 Waubach, Kerkrade en Kaalheide/
 Onderspekholt.

suikerbrood: verspr. Zuid.Oostlb. en
 Demerkemp.; ook in Neeritter,
 Maaseik, Rekem, Maastricht,
 Oost-Maarland, Neerpelt,
 Bevingen, Kwaadmechelen en
 Lommel.

broodsuiker: Sittard.

suikermik: Ulestraten, Gronsveld,
 Bocholt, Genk, Maastricht,
 Heugem, Eijsden, Munsterbilzen,
 Beverst, Zonhoven, Zepperen,
 Sint-Truiden en Melveren.

suikermikje (*suikermikske*): Melick.

suikerweg (*suikerwek*): verspr.
 Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen,
 Wittem/Partei, Obbicht en Hout-
 Blerick.

zoete weg (*zoete wek*): Kerkrade,
 Bleijerheide en Wittem/Partei.

goede weg (ook *goeie wek*): Obbicht
 en Kerkrade.

weg (*wek*): Jabeek, Waubach en
 Gronsveld (klein, met suiker
 bestrooid wittebroodje).

plats: Noorbeek.

De volgende opgaven zijn benamingen
 voor een kegelvormig suiker-
 brood:

suikerhoofd: Sittard.

hoofd: Maastricht.

BROODJE —————

Kaart 38, pag. 314

N 16 (1962) (064a, 092c), N 29 (1967) (086),
 SGV (1914) (019 add.);
 Beverlo Wb. (203), Bree Wb. (098, 345, 500),
 Echt Wb. (060, 093), Eupen Wb. (093, 098,
 128, 165), Gronsveld Wb. 2 (030), Hasselt
 Wb. (091, 292), Heerlen Wb. 2 (135),
 Kerkrade Wb. 2 (220), Maastricht Wb. (054,
 169, 321, 354, 381), Meerlo-Wanssum Wb.
 (085, 283), Meeswijk Wl. (487), Meeuwen
 Wl. (038, 173), Roermond Wb. (047), Sittard
 Wb. (200, 317), Tegelen Wb. (102), Tongeren
 Wb. (090, 445), Tungalroy Wb. (120),
 Valkenburg Wb. (109, 138, 155), Venlo Wb.
 (161), Venray Wb. (257, 427, 548),
 Weertlands Wb. 1 (C 3, 006, C 3, 011, C 3,
 012), Zonhoven Wb. (296, 357);
 Achten, P. (1995) (102), Janssen, A. (1949)
 (098), Veldeke 37 (1962) (059), Veldeke 39
 (1964) (103), Veldeke 40 (1965) (018).

Klein, van witte bloem gebakken
 broodje.

De trefwoorden in dit lemma kunnen
 diverse soorten broodjes aanduiden,
 die zowel in vorm als in samenstel-
 ling kunnen verschillen. Met het
 woord **pistolet** wordt in het zuiden
 van Nederlands-Limburg een zacht
 puntbroodje bedoeld, terwijl men
 daar in Belgisch-Limburg vooral een
 rond wittebroodje mee aanduidt. Een
sandwich is een zacht puntbroodje
 waarin naast bloem en water ook
 eieren en suiker verwerkt zijn. Met
 de woorden **kadetje** en **Frans**
broodje worden over het algemeen
 harde, ronde broodjes aangeduid.
 Met een **chermoule** wordt in
 Eygelshoven een klein langwerpig

wittebroodje bedoeld en met een **brioche** in Limbricht een rond broodje met of zonder krenten, maar met een suiker-gelei-laag. Volgens de zegsman uit Neeritter is een **mastel** een rond broodje met een opening zo groot als een gulden.

Met het woord **krombroodje** wordt een zacht broodje aangeduid, dat in de vorm van een halve maan gebakken is. Krombroodjes worden in Sittard omstreeks halfvasten (de vierde zondag in de vasten) met of zonder krenten of rozijnen gebakken en met halfvastenzondag aan de kinderen uitgedeeld, het zogenaamde 'krombroodrapen'. Het woord **Hubertusbrood** was een benaming voor een broodje dat op Sint-Hubertusdag (3 november) gewijd en gegeten werd om tegen hondsdolheid beschermd te worden. Soms waren deze broodjes van een kruis voorzien.

pistolet (ook *pistolee*): freq. Oost.-Zuidlb., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellids., Demerkemp., Beringerlds., Truierlds. en Kleverlds., verspr. Horns, Trichterlds. en Tongerlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Eyselshoven, Kerkrade, Herten (bij Roermond), Zepperen, Opheers, Borgloon, Kwaadmechelen, Zelem, Halen en Lommel.

pistolet-broodje: Oost-Maarland.

pistoletje (ook *pistoleeke*):

Ubachsberg, Nieuwenhagen, Roermond, Sittard, Nederweert, Kinrooi, Hasselt en Venlo.

waterpistolet: Lommel.

brusselse pistolet: Maaseik.

helle pistolet: Maaseik.

kadet: Beringen.

kadetje: alg. Oostlb., freq.

Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Trichterlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Genk, Tongeren, Hamont, Neerpelt,

Hasselt, Sint-Truiden en Kwaadmechelen.

broodje (ook *brooke*): freq. Noord.-Oostlb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Bree Wb. en in Kerkrade, Bleijerheide, Bocholtz, Heerlen, Grathem, Kinrooi, Thorn, Maastricht, Koersel, Velden en Venlo.

hard broodje: Blerick en Venlo.

hel broodje: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Waubach en Wittem/Partei.

zacht broodje: Wittem/Partei, Rumpen, Nuth/Aalbeek en Venlo.

drukbroodje: Mechelen.

melkbroodje: Sittard.

waterbroodje: Sittard en Cadier.

wittebroodje: Tegelen.

effen broodje: Boekend en Melick.

frans brood: Lommel, Hasselt en Valkenburg.

frans broodje: freq. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Kaalheide/Underspekholz, Sittard, Brunssum, Buchten, Smeermaas, Linde, Kiewit, Sint-Truiden, Melveren en Halen.

krombrood: Sittard en Valkenburg.

krombroodje: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen.

krompbroodje: Sittard.

puntbroodje: Panningen en Gronsveld.

kruisbroodje (*kruitsbroodje*): Eupen.

rozenbroodje: Kerkrade.

vlechtbroodje: Hout-Blerick en Oost-Maarland.

tafelbroodje (*tafelbrooke*): Paal.

sandwich: freq. Demerkemp. en Beringerlds.; ook in Kessenich, Bocholt, Rotem, Lanklaar, Stokkem, Smeermaas, Beverst, Neerpelt, Zepperen, Opheers, Gingelom, Sint-Truiden, Melveren, Kwaadmechelen en Lommel.

sandwich-je (ook *sandwich-ke*): Overpelt, Bocholt en Hasselt.

chèrmoule (wa.) (*sjeermoel*): freq. Ripuar., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Eupen en Maastricht.
chèrmoule-tje (*sjeermoelke*): Sittard.
hard puntje: Brunssum.
inschieter: Panningen en Helden/Everlo.
klotsje: Waubach.
knibbeltje: Ottersum.
knippeltje: Gennep.
knobbeltje: Waubach.
koekenbrood: Melveren.
koningskoek: Grathem.
krennee-tje (*keniekske, kerneeke*): Velden en Venlo.
krake-croûte-tje (*krakekrutsje*): Eupen.
krul (ook *krol*): Munstergeleen, Roermond en Valkenburg.
bestel: Baarlo en Helden/Everlo.
mastel: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Neeritter, Rekem, Achel, Hasselt en Meijel.
mik: Zonhoven.
greete-mikje (*greete-mikske*): Tungalroy.
klein mikje (*klein mikske*): Melveren.
miroe: Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren.
nakomertje (*nakomerke*): Grathem.
nunet: Eupen.
piccolo: Neeroeteren.
picknick-je (*piknikske*): Hasselt.
roggeltje (*roggelke*): Maastricht.
rolbroodje: Heerlen.
rolkoek: Kaalheide/Onderspekholz.
rolkoekje: Kerkrade.
rolletje (*rolleke*): Meijel.
schietspoel: freq. Weertlds.; ook in Velden en America.
smik: Neeritter.
snek: Arcen en Nuth/Aalbeek.
stoet: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Baexem en Neeritter.
stoetje: freq. Kleverlds.; ook in Heythuysen, Baarlo, Swalmen, Neeritter en Arcen.

stokbroodje: Sittard.
suisse-tje (*suisseke*): Koersel.
vlinder: Neeritter en Maastricht.
weg (*wek*): Bree Wb.
weggetje (*wekske*): Posterholt, Geleen, Puth, Mechelen-aan-de-Maas, Urmond en Oost-Maarland.
zomerweggetje (*zomerwegske*): Panningen en Helden/Everlo.
brioche (fr.): Maaseik, Limbricht en Tongeren.
hanenkam: Neerbeek.
hubertusbrood: Sittard.

WORSTENBROODJE ———

N 06 (1960) (040), N 16 (1962) (063), ZND 48 (1954) (005a);
 Bree Wb. (380, 510), Roermond Wb. (327), Sittard Wb. (199, 354, 493), Venlo Wb. (238), Venray Wb. (664).

Broodje van fijn deeg waarin een worst is gebakken.

worstenbroodje (ook *worstenbrood-ke, wostenbroodje, wostenbrood-ke*): freq. Noord.Oostlb., Horns, Dommelds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Weertlds., Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Demerkemp.; ook in Heerlen, Smeermaas, Tongeren en Sint-Truiden.
worstenbrood (ook *wostenbrood*): Bocholt, Koersel, Hasselt, Heppen, Paal, Beringen en Lommel.
worstbrodje (*worsbroodje, wosbroodje*): Roermond, Munstergeleen en Borgloon.
broodje met worst (*broodje met wos*): Geleen en Bocholtz.
worstbrood (*wosbrood, wostbrood*): Melveren en Opheers.
saucijzenbroodje: freq. Zuid.-Oostlb.; ook in Bree Wb. en in Ubachsberg, Heerlen, Waubach, Mechelen, Tegelen, Roermond,

Herten (bij Roermond),
Nederweert, Neeritter, Grathem,
Maasbracht, Stokkem, Stein,
Oost-Maarland, Bilzen, Velden,
Boekend, Venlo, Middelaar,
Ottersum en Gennep.

saucijs: Venlo en Echt/Gebroek.

saucijsje (*saucijske*): Buchten,
Holtum, Oost-Maarland en Venlo.

verloren maandagbroodje: Kwaad-
mechelen.

vleesbroodje: Bleijerheide.

worstenriggel: Bree.

worstriggel: freq. Maaskemp.

worstenweggetje (*wostenwekske*):
Mechelen-aan-de-Maas.

kerstweggetje (*kerstwekske*):
Maaseik.

kerstbroodje (*kestbroodje, krist-
broodje*): Kinrooi en Sittard.

BOTERHAM

Kaart 39, pag. 314

N 16 (1962) (068), N 80 (1980) (054 add.),
ZND 32 (1939) (087a, 087b), ZND 45 (1946)
(020), ZND 48 (1954) (024), ZND B2
(1940sq) (391);
Beverlo Wb. (047), Bree Wb. (089),
Diepenbeek Wb. (266), Eupen Wb. (026, 197),
Genk Wb. (302, 326), Gennep Wb. (043),
Gronsveld Wb. 2 (025), Haspengouws Id.
(105), Hasselt Wb. (084, 384, 412), Heerlen
Wb. 2 (087), Kerkrade Wb. 2 (065, 066, 279),
Maastricht Wb. (048), Meerlo-Wanssum Wb.
(081), Meeswijk Wl. (117, 588), Meeuwen
Wl. (035), Roermond Wb. (042, 079), Sittard
Wb. (055, 099, 316), Stokkem Wb. (025, 102),
Tegelen Wb. (013), Tongeren Wb. (085, 275,
296), Tungelroy Wb. (125), Valkenburg Wb.
(159), Venlo Wb. (106, 125, 193, 277), Venray
Wb. (106), Weertlands Wb. 1 (C 3, 003),
Zonhoven Wb. (059);
Achten, P. (1995) (016, 055), Bisschops, M.
(1994) (005), Janssen, A. (1949) (095),
Veldeke 39 (1964) (009, 062), Veldeke 40
(1965) (018, 051), Veldeke 41 (1966) (051,
099).

Snee brood, met boter besmeerd en
(meestal) belegd.

boterham (ook *botram, botteram,
botterham*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

boter: Riemst en Zichen-Zussen-
Bolder.

ben: Hasselt.

bobbes: Bree Wb.

boo (ook *bou*): verspr. Centr.-
Maaslds.; ook in Hasselt, Beverlo,
Donk (bij Herk-de-Stad),
Tessengerlo en Loksbergen.

boo-tje (*boo-ke*): Hasselt.

bot: Opitter en Montzen.

kant: freq. Bilzerlds. en Tongerlds.,
verspr. Lonerlds.; ook in Genk,
Gelieren/Bret, Zutendaal en Sint-
Truiden.

kantje: Genk, Diepenbeek,
Ketsingen, Hasselt, Wellen en
Sint-Truiden.

smouel (*sjmouel*): Heerlen en
Ophoven.

smouer (ook *sjmouer*): freq. Centr.-
Maaslds., verspr. Zuid.Oostlb.;
ook in Neeroeteren en Rijkhoven.

taart (ook *taa, taat*): Kerkrade, Sint-
Martens-Voeren, Sint-Pieters-
Voeren, Eupen, Mheer, 's-Graven-
voeren, Genk, Oost-Maarland,
Zichen-Zussen-Bolder, Mal en
Jeuk.

taartje (*taake*): Jeuk.

snede (ook *sneei, snei*): freq.
Lonerlds.; ook in Bree, Opglab-
beek, Niel-bij-As, Stokkem,
Mechelen-aan-de-Maas, Rekem,
Lanaken, Bilzen, Diepenbeek,
Achel, Neerpelt, Kaulille,
Stokrooie, Stevoort, Gingelom,
Sint-Truiden, Borlo en Lommel.

snee: freq. Demerkemp.,
Beringerlds. en Lonerlds., verspr.
Truierlds.; ook in Haelen, Genk,
Gelieren/Bret, Opgrimbie,
Waltwilder, Riemst, Rijkhoven,
Eksel, Peer, Kwaadmechelen,
Oostham, Tessengerlo, Meldert,
Linkhout, Loksbergen en Lommel.

snede brood: Helchteren.
snede mik (*sneei mik*): Roermond.
dikke snee: Houthalen.
brood: Hamont.
fin: Venlo.
fin: Roermond en Sittard.
ham: Reppel.
jacht: Lommel.
kam: Grote-Spouwen.
knab: Tongeren, Sint-Martens-
 Voeren en Eupen.
knabe: Eupen.
korst: Ogrimbe en Diepenbeek.
korterik (*kotterik*): Tongeren.
lat: Maasniel.
passavant: Sint-Huibrechts-Lille en
 Kaulille.
pil: Sittard.
plikker: Vroenhoven.
homp: Borgloon.
sandwich: Hasselt.
stuk: Val-Meer.
stuk boterham (*stuk botram*):
 Nederweert.
tee: Genk.
vim: Venlo.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een boterham van wittebrood:

weggenboterham (*weggenboteram*): Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Tegelen.
wegsboterham (*weksbotram*): Kerkrade Wb. 2.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een boterham van roggebrood:

broodsboterham (*broodsbotram*): Kerkrade Wb. 2; ook in Gronsveld

BOTERHAM (KINDER- WOORD)

N 16 (1962) (069), ZND 32 (1939) (087b, 087c);
 Echt Wb. (025), Gronsveld Wb. 2 (025),
 Limburgs Id. (035, 048), Lommel Wl. (043),

Meerlo-Wanssum Wb. (057), Meeswijk Wl. (118), Meeuwen Wl. (031), Sittard Wb. (032), Valkenburg Wb. (018), Venlo Wb. (095), Venray Wb. (068), Weertlands Wb. 1 (C 3, 002, C 3, 003).

Boterham in de kindertaal.

bam: alg. Kleverlds., freq.
 Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.,
 verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb.,
 Horns, Maaskemp. en Trichterlds.;
 ook in Weertlands Wb. 1 en in
 Bleijerheide, Bocholtz, Bilzen,
 Zichen-Zussen-Bolder, Achel,
 Hamont, Sint-Huibrechts-Lille,
 Houthalen, Zonhoven, Velden,
 Blerick en Venlo.

bam-bam: Reppel.

bammetje (ook *bamke*, *bammeke*):
 freq. Oostlb. en Centr.Maaslds.,
 verspr. Oost.Zuidlb., Horns en
 Dommelds.; ook in Bocholtz,
 Weert, Reppel, Lanaken,
 Vroenhoven, Oost-Maarland,
 Waltwilder, Heers, Middelaar en
 Meijel.

boo-tebammetje (*boo-tebammeke*):
 Hasselt.

bentje (ook *benteke*): Eigenbilzen,
 Stevoort, Hasselt en Zepperen.

bob: freq. Maaskemp.; ook in
 Limburgs Id. en in Nederweert en
 Peer.

bobbam (ook *boppam*): Sittard,
 Munstergeleen, Oirsbeek, Buchten
 en Guttecoven.

bobbes: Opitter, Neeroeteren en
 Niel-bij-As.

bombam: Tungalroy, Neeritter en
 Haelen.

bommetje (*bommeke*): Houthalen.

boo (ook *bou*): freq. Demerkemp.,
 Beringerlds. en Getelds., verspr.
 Centr.Maaslds., Lonerlds. en
 Truierlds.; ook in Valkenburg,
 Kinrooi, Reppel, Bree, Gelieren/
 Bret, Tongeren, Kaulille, Peer,
 Kwaadmechelen, Oostham,
 Tessenderlo en Lommel.

boo-boo: Tessenderlo en Kuringen.
boo-boo-tje (*boebeke, bobbeke, boo-beke, boo-boo-ke*): Lanaken, Gruitrode en Opglabbeek.
boo-tje (ook *boo-ke, bou-ke, bouwke*): freq. Beringerlds. en Lonerlds., verspr. Maaskemp., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Kinrooi, Kessenich, Rotem, Bergaan-de-Maas, Tongeren, Hamont, Eksel, Linde, Overpelt, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Meldert en Lommel en Middelbaar.
bot: Lommel.
boter: Riemst.
boterbam (*botterbam*): Maasniel en Ransdaal.
boterbram (*botterbram*): Eupen.
boterham (ook *botterham*): Kerkrade, Roermond, Bilzen en Val-Meer.
boterhammetje (*boteramke, boterammeke, boterhamke, botramke, botteramke, botterhamke*): Heerlen, Waubach, Panningen, Neerbeek, Opoeteren, Stokkem, Stein, Bilzen, Val-Meer, Kaulille en Borgloon.
botertje (*bjoterke*): Zichen-Zussen-Bolder.
bram: Eupen.
brammetje (*brammeke*): Opglabbeek.
ham: Opglabbeek.
hammetje (ook *amke*): Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille en Waltwilder.
hamp-kamp: Koersel.
kam: Hamont.
kamp: Koersel.
kant: Rosmeer.
kantje: verspr. Lonerlds.; ook in Rosmeer, Diepenbeek, Gingelom en Sint-Truiden.
mem: Hasselt.
mommam: Maasniel.
nam: Vroenhoven.
namnam: Vroenhoven.
passavant (*bassefang, passavang*): Roermond en Thorn.

siksam: Achel.
smouel: Heerlen.
snee (ook *snei*): Niel-bij-St.-Truiden en Jeuk.
sneetje (*sneeke*): Paal en Wellen.
stuk: Val-Meer.
taaitje (*taaike*): Oost-Maarland.
taart (ook *taa, taat*): Mechelen, 's-Herenelderen, Mielen-boven-Aalst, Borlo en Jeuk.
taartje (ook *taake*): Jeuk, Genk en Sint-Martens-Voeren.
tam: Riksingenen.
tammetje (*tammeke*): Genk.
trammetje (*tramke*): Gutshoven en Moresnet.
prammetje (*pramke*): Kessenich.

BOTERHAM VAN WIT EN ZWART BROOD

N 16 (1962) (071), ZND 32 (1939) (087a add.); Gronsveld Wb. 2 (025), Maastricht Wb. (333), Stokkem Wb. (089), Tongeren Wb. (462), Valkenburg Wb. (142), Venray Wb. (103); Achten, P. (1995) (108).

Dubbele boterham bestaande uit een witte en een zwarte snede brood. De benaming **preekheer** wordt aan dit soort boterham gegeven naar aanleiding van de gelijkenis met de kleidij van de Dominicanen die wit en zwart van kleur is. De opgave **box-meerse boterham** aan het eind van het lemma wordt in Venray en omgeving gebruikt voor een boterham die bestaat uit twee sneden witbrood met één snee roggebrood en beleg ertussen'.

preekheer (ook *preekeer*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Maaseik, Stokkem, Maastricht, Heugem, Oost-Maarland, Val-Meer, Hoeselt, Bilzen, Tongeren, Neerpelt, Kiewit, Opheers, Wellen, Borgloon en Gingelom.

predikheer: Hasselt.
boerenboterham (*boerenbotteram*): Grathem.
boterham half en half (*botterham half en half*): Heerlen.
boterham met brood (*botterham met brood*): Boekend en Tegelen.
boterham met brood en mik (ook *botterham met brood en mik*): Bocholt, Swalmen en Boukoul.
boterham tegeneen (*botterham tegeneen*): Munstergeleen.
boterham van brood en mik (*botterham van brood en mik*): Roermond.
brood en mik tegeneen: Houthalen en Gelieren/Bret.
brood en weg opeen (*brood en weg opee*): Bleijerheide en Bocholtz.
brood en weg tegeneen (*brood en weg tegenee, brood en weg tegeneen*): Stein, Puth en Ubachsberg.
brood-weg (*broodweg*): Urmond.
dobbele boterham (*dobbel botteram, dobbel botterham*): Maasniel en Buchten.
doorregen boo: Melveren.
dubbele boterham (*dubbele botterham*): Roosteren.
boterham (ook *botram, botteram, botterham*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Tungelroy, Maasbracht, Venlo, Middelaar en Oirlo.
zwart en wit tegeneen: Melick.
bet wit en zwart brood: Sint-Truiden.
tegeneen, een -: Limbricht.
grijsbrood: Borgloon.
half en half (ook *aaf en aaf, haaf en aaf, haaf en haaf*): freq. Centr.-Maaslds.; ook in Heerlerheide, Mechelen, Kinrooi, Thorn, Bree, Smeermaas, Linde, Heppen en Paal.
half om half (ook *haaf om haaf*): Kinrooi, Valkenburg en Eyselshoven.
halfom (*haafom*): Ulestraten.
mik met zwartbrood: Roermond.
ronde boterham (ook *ronj botterham*): Velden en Neer.

rondom: Ottersum.
snede: Niel-bij-St.-Truiden.
snee zwart en wit: Helchteren.
weg en brood (*wek en brood*): Sittard.
weg en brood opeen (*wek en brood opeen*): Oirsbeek en Nieuwenhagen.
wit en zwart: Kerkrade.
wit en zwart opeen: Heerlen en Waubach.
wit en zwart tegeneen: Koersel, Hamont en Ransdaal.
wit met zwart: Overpelt.
boxmerse boterham: Venray Wb.

BOTERHAM MET KAAS

N 16 (1962) (073), ZND 32 (1939) (087a); Diepenbeek Wb. (266), Echt Wb. (064), Genk Wb. (382), Gronsveld Wb. 2 (025), Kerkrade Wb. 2 (137), Meerlo-Wanssum Wb. (081).

Boterham die met kaas is belegd. Een **kaastaart** is volgens het Kerkrade Wb. 2 (pag. 137) een ‘boterham met witte kaas’.

kaasboterham (ook *keesboteram, keesboterham, keesbotram, keesbotteram, keesbotterham, keesbottram*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Bleijerheide, Leuken, Heugem, Oost-Maarland, Riksingen, Tongeren, Achel, Hasselt, Kwaadmechelen, Blerick en Gennep.
kazenboterham (*kazenbotterham, kezenboteram, kezenbotterham, kezenbotram, kezenbotterham*): freq. Horns en Kleverlds.; ook in Roermond en Beverlo.
boterham met kaas (ook *boterham met kees, botram met kees, botterham met kees*): freq. Noord.-Oostlb.; ook in Sittard, Roosteren, Tungelroy, Grathem, Bocholt,

Bree, Gruitrode, Maaseik, Limbricht, Buchten, Berg-aan-de-Maas, Smeermaas, Oost-Maarland, Bilzen, Peer, Linde, Beringen, Lommel, Velden, Boekend, Venlo, Ottersum en America.

boterham met kaas erop (*botram met kees erop*): Oirsbeek.

boterham bet kaas (*boterham bet kees*): Sint-Truiden.

boterham mee kaas (*boterham mee kees, botterham mee kees*): Hamont, Neerpelt, Koersel, Beringen en Meijel.

boterham met fluitkaas (*botterham met fluitkees*): Herten (bij Roermond).

boterham met weitjeskaas (*botterham met weitjeskees*): Herten (bij Roermond).

boterham (*botterham*): Posterholt.

kaas-thei (*keestei*): Oost-Maarland.

kaasbam (*keesbam*): Middelaar, Sittard en Valkenburg.

kaasboo (*keesboo*): Melveren, Hasselt en Mechelen-aan-de-Maas.

kazenboo (*kezenboo*): Rotem en Heppen.

kaaskant (ook *keeskant*): As, Bilzen, Rosmeer, Wellen, Jesseren en Gingelom.

kaaskantje (*keeskantje*): Diepenbeek.

kantje met kaas (*kantje met kees*): Ketsingen.

kaasklats (*keesklats*): Maasniel.

kaassmouer (*keessjmouer*): Nuth/Aalbeek.

kaazsmouel (*kezensmouel*): Thorn.

kaassnede (*keessnei*): Opheers en Borgloon.

kaassnee (ook *keessnee*): Genk, Gelieren/Bret, Helchteren, Houthalen, Kiewit, Wellen en Herk-de-Stad.

kazensnede (*kezensnei*): Lanklaar.

kaastaart (*keestaart, keestaat*): freq. Ripuar.; ook in Heerlen en Oost-Maarland.

kaasfikkel (*keesfikkel*): Echt/Gebroek.

kazenfiggel: Opglabbeek.

snee kaas (*snee kees*): Niel-bij-St.-Truiden.

stuk met kaas (*stuk met kees*): Val-Meer.

wiggel: Genk.

kaas (*kees*): Weert.

BOTERHAM MET STROOP

ZND 32 (1939) (087b);

Bree Wb. (401), Echt Wb. (107), Genk Wb. (324), Gronsveld Wb. 2 (025), Kerkrade Wb. 2 (285), Meerlo-Wanssum Wb. (081), Tegelen Wb. (098), Zonhoven Wb. (461); Achten, P. (1995) (132), Janssen, A. (1949) (095), Veldeke 40 (1965) (048), Veldeke 41 (1966) (048).

Met stroop besmeerde boterham. Zie ook het lemma STROOP in WLD II.2, pag. 57 e.v.

boterham bet stroop: Zonhoven.

boterham met kruid (*botterham met kruid*): Meerlo-Wanssum Wb.

siroopboterham (*sjroopbotram*): Echt/Gebroek, Geleen en Gronsveld.

siroopse boterham (*sjroopse botterham*): Bree Wb.

siroopsnee (*sjroopsnee*): Hoeselt.

siroopstaart (*sjroopstaart*): 's-Gravenvoeren, Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

stroopkant: Borgloon.

stroopsnede (*stroopsnei*): Zonhoven.

stroopsnee: Genk.

zeemboterham (*zeembotram*): Kerkrade Wb. 2; ook in Tegelen.

zeemtaart (*zeemtaat*): Kerkrade Wb. 2.

BOTERHAM MET VET

N 16 (1962) (072);

Gennep Wb. (168), Meerlo-Wanssum Wb. (081), Tongeren Wb. (644), Venray Wb. (509).

Boterham die met vet is gesmeerd.

vetboterham (*vetboteram, vetboteram, vetbotterham*): Swalmen, Maasniel, Sittard en Gronsveld.**vetteram**: Heppen en Paal.**boterham bet vet** (*botteram bet vet*): Sint-Truiden.**boterham mee vet** (*boteram mee vet, botterham mee vet*): Hamont, Neerpelt, Koersel en Meijel.**boterham met broodjesvet**: Bergaan-de-Maas.**boterham met kaaien** (*botteram met kaaien*): Venlo.**boterham met smout** (*boteram met smout, botteram met smout*): Bleijerheide, Sittard, Maasbracht, Middelaar en Ottersum.**smoutboterham** (ook *smaltboteram, smaltbotteram, smaltbotterham*): freq. Kleverlds.; ook in Weert.**smouteboterham** (ook *smalteboteram*): Velden en Bree.**boterham met spekvet** (*boteram met spekvet*): Bilzen.**boterham met spekvat** (*boteram met spekvat*): Bilzen.**boterham met vet** (ook *boteram met vet, boteram met vet, botteram met vet*): freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Susteren, Puth, Kinrooi, Thorn, Bocholt, Bree, Gruitrode, Maaseik, Roosteren, Smeermaas, Oost-Maarland, Peer, Linde, Lommel, Blerick en Venlo.**gesmeerde boterham** (*gesmeerde botterham*): Limbricht.**gesopte boterham** (*gesopte botteram*): Haelen en Herten (bij Roermond).**boterham** (*botteram, botterham*):

Tegelen en Posterholt.

vetboo: Melveren, Hasselt en Kiewit.**een van vet**: Oost-Maarland.**vetkant**: Gingelom en Tongeren.**kantje met vet**: Ketsingen.**vetsmouer** (*vetjsmouer*): Munstergeleen.**smouer** (ook *sjmouer*): Heerlen, Ulestraten, Margraten, Grathem, Rotem, Holtum, Urmond, Oost-Maarland en Hasselt.**smouel**: Neeritter.**vetstede** (*vetstede*): Opheers en Borgloon.**vetstee**: Gelieren/Bret, Helchteren, Houthalen en Beringen.**stede vet** (*stede vet*): Niel-bij-St.-Truiden.**stee bet vet**: Gingelom.**spekvet op de boterham** (*spekvet op de botterham*): Maaseik.**vetfeik**: Mechelen.**sjaumes**: Valkenburg.**ekster**: Mechelen.**EEN BOTERHAM SMEREN**

Kaart 40, pag. 315

RND (051b);

Beverlo Wb. (240), Echt Wb. (094), Genk Wb. (162), Haspengouws Id. (177, 301), Hasselt Wb. (088), Kerkrade Wb. 1 (152), Zonhoven Wb. (430); Achten, P. (1995) (061).

Een boterham met boter, vet, o.i.d. besmeren.

Het trefwoord **klonen** wordt in Genk, Hoeselt en Kerkrade e.o. gebruikt voor het 'dik besmeren van boterhammen'. In Hoeselt en Echt/Gebroek kent men daar respectievelijk de woorden **klonteren** en **pleisteren** voor. Een taart smeren wordt in Montzen en Kelmis als verouderd beschouwd.

In de kaart is het object (*boterham*, *boo*, *kant*, etc.) niet opgenomen.

- een boterham smeren** (*een bontram smeren*, *een boreram smeren*, *een boteram smeren*, *een botram smeren*): alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb., Geullds., Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Tongerlds., verspr. Dommellds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Nederweert, Ospel, Munsterbilzen, Bilzen, Eigenbilzen, Hechtel, Helchteren, Sint-Lambrechts-Herk, Kortessem en Wellen.
- boterham smeren** (ook *botram smeren*): Baexem, Linne, Montfort, Oirsbeek, Schimmert, Vlijtingen, Piringen, Geysteren en Swolgen.
- een boo smeren**: Mechelen-aan-de-Maas.
- een boos smeren**: Eisdén.
- een boter smeren**: Zichen-Zussen-Bolder, Lauw en Rutton.
- een kant smeren**: Veldwezelt, Munsterbilzen, Eigenbilzen, Vliermaalroot, Piringen en Rijkhoven.
- een kantje smeren**: Sint-Lambrechts-Herk, Berg en Ketsingen.
- een smouwer smeren**: verspr. Zuid.-Oostlb.
- een taart smeren** (ook *een taat smeren*): freq. Geullds.; ook in Kelmis, Raeren, 's-Gravenvoeren, Mal, Sluizen en Vreeren.
- een snede smeren** (*een snei smeren*): Wellen.
- een snee smeren**: freq. Tongerlds.; ook in Munsterbilzen.
- een stoet smeren**: Roggel.
- smeren**: Houthalen, Zonhoven en Heerlen.
- een boterham bereiden** (*een boteram breien*, *een botram breien*): freq. Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Tongeren, Paal, Kwaadmechelen en Oostham.

- boterham bereiden** (*botram breien*): Groot-Gelmen.
- een boo bereiden**: Muizen en Buvingen.
- een snede bereiden** (*een snei breien*): Hoepertingen en Wellen.
- een snee bereiden** (*een snee breien*): verspr. Demerkemp.; ook in Beverlo, Beringen, Brustem en Jeuk.
- bereiden** (*breien*): Haspengouws Id.; ook in Hasselt, Beverlo, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kerkhoven, Lommel en Stevensvennen.
- een boterham strijken** (*een botram strijken*): Paal.
- strijken**: Heppen, Leopoldsburg en Kerkhoven.
- een boterham klaarmaken** (*een boteram klaarmaken*): Gennep.
- een boterham maken** (*een boreram maken*): Gemmenich.
- een boterham plekken**: Haspengouws Id.
- klenen**: Kerkrade Wb. 1; ook in Genk en Hoeselt.
- klonteren**: Hoeselt.
- pleisteren**: Echt/Gebroek.

SNEE BROOD

N 80 (1980) (053), ZND 06 (1924) (080a); Beverlo Wb. (241), Diepenbeek Wb. (287), Genk Wb. (149), Gennep Wb. (170), Gronsveld Wb. 2 (157), Kerkrade Wb. 2 (226), Maastricht Wb. (392), Sittard Wb. (380, 381), Stokkem Wb. (102), Tegelen Wb. (115), Tungalroy Wb. (125), Venlo Wb. (245); Achten, P. (1995) (079, 120), Bisschops, M. (1994) (043).

Het deel dat van het brood afgesneden wordt.

sneede (*snei*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.-Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Ospel, Weert, Maastricht,

Heugem, Kanne, Diepenbeek, Hamont, Gelinden, Hoepertingen, Bommershoven en Venlo.

sne de brood (*snei brood*): verspr. Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Trichterlds.; ook in Simplveld, Kerkrade, Heerlen, Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Klimmen, Bilzen, Martenslinde, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Kermt, Kuringen, Gelinden, Sint-Truiden, Loksbergen, Venlo, Oirlo, Meijel en Sevenum.

sne de mik (*snei mik*): Venlo en Ell.

sne de weg (*snei weg, snei wek*): Tegelen, Wesseem, Venray, Oirlo en Sevenum.

snee: alg. Noord.Oostlb., freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Teuven, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Loksbergen, Venlo, Gennep en Horst.

snee brood: Gulpen, Montzen, Welkenraedt, Reuver, Swalmen, Moorveld (Waalsen), Ulestraten, Amby, Genk, Grevenbicht/Papenhoven, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Vliermaal, Riksingen, Koninksem, Eksel, Wijchmaal, Peer, Heusden, Zonhoven, Wellen, Velm, Mielen-boven-Aalst, Oostham, Tessenderlo, Velden en Blerick.

sne de mik: Venlo, Swalmen en Hoensbroek.

sne de weg (*snee wek*): Maasbree en Steyl.

sneetje (ook *sneike, sneitje*): Stein, Maastricht en Waubach.

sneetje weg (*sneetje wek*): Nieuwenhagen.

stuk brood: Vliermaal.

boo: Loksbergen.

boterham (ook *bonteram, botram*): Steyl, Bilzen en Maastricht.

boterhammetje (*botremke*): Bilzen.

braai: Beverlo.

flem: Sittard.

kant: Genk, Hoeselt en Bilzen.

kantbrood: Meijel.

mikkant: Hoeselt.

rib: Gronsveld.

schijf brood: Blerick.

smouer: Sittard en Geleen.

snaai: Gronsveld.

wegs (*weks*): Simplveld.

DIKKE SNEE BROOD

N 16 (1962) (070, 074), N 80 (1980) (054); Gronsveld Wb. 2 (157), Haspengouws Id. (211), Hasselt Wb. (420), Limburgs Id. (241), Sittard Wb. (340), Stokkem Wb. (092), Tongeren Wb. (275).

paardssne de (*paadssnei, paardssnei, paarssnei, paassnei*): verspr.

Zuid.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Simplveld, Ransdaal, Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Tegelen, Maasniel, Tungalroy, Rotem, Oost-Maarland, Velden en Middelaar.

paardsne de (*paadsnei*): Halen.

paardsnee (*paarsnee*): Swalmen.

paardssnee (*paadssnee, paarssnee, pjaadssnee, pjaardssnee*): Wijlre, Schimmert, Gelieren/Bret, Buchten, Stein, Linde, Kiewit en Beverlo.

sne de (*snei*): Mechelen-aan-de-Maas, Berbroek, Opheers en Borgloon.

snee: Houthalen, Hasselt en Val-Meer.

ferme sne de (*ferm snei*): Borgloon.

snee wie een slijpsteen: Heerlen.

snee zo dik alsof ze voor een paard is: Geleen.

dikke sne de (*dikke snei*): verspr.

Noord.Oostlb.; ook in Ubachsberg, Heerlen, Waubach, Oost-Maarland, Sint-Truiden, Ottersum en America.

dikke snee: Tegelen, Neer, Roosteren, Tongeren, Ketsingen, Peer, Koersel, Helchteren, Heppen, Beverlo, Beringen, Kwaadmechelen en Venlo.

dikke snee brood: Valkenburg.

dobbele snee: Oost-Maarland.

feik: Mechelen.

gewassen, een -: Neeritter.

goede passavant (*goei passavang*): Thorn.

hacht: Ittervoort en Bree.

hij: Belfeld.

hijbrok: Boekend.

castar (Belg. Fr.): Kiewit.

dikke knoef: Achel.

dikke prengel: Neerbeek.

dikke schijf: Berg-aan-de-Maas.

dikke smouer: Limbricht.

homp: Haelen, Weert, Tungelroy, Grevenbicht/Papenhoven, Eksel en Opheers.

hompes: Overpelt.

dikke homp: Melick.

jepper: Nederweert.

kanjer: Tegelen.

knab: Tongeren, Val-Meer en Mechelen.

knauw: Lommel.

knoeg: Hamont.

kuul: Munstergeleen.

paardskorst (*paarskors*): Mechelen-aan-de-Maas.

paardensnee: Neerpelt en Zelem.

pil: verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Heerlen, Roermond, Herten (bij Roermond), Neeroeteren, Grevenbicht/Papenhoven, Mechelen-aan-de-Maas, Urmond, Kiewit, Blerick en Gennep.

dikke pil: Kinrooi en Maaseik.

remmel: Sittard en Oirsbeek.

richel: Stokkem.

riem: Guttecoven.

snap: Eygelshoven.

spalk: Haspengouws Id.

spie: Beverlo en Eksel.

spij: Hasselt en Kiewit.

stoot: Kessenich.

vonk: Paal.

DUN SNEETJE BROOD

N 16 (1962) (085);
Gennep Wb. (158).

sneetje (ook *sneeke*): Roermond, Posterholt, Gruitrode, Neeroeteren, Maaseik, Roosteren, Holtum, Ketsingen, Hamont, Koersel, Helchteren, Heppen, Beringen, Borgloon en Sint-Truiden.

dun sneetje (*dun sneeke*): Paal, Smeermaas en Valkenburg.

fijn sneetje (*fijn sneeke*): Bree.

salonsneetje (*salongsneetje*): Eygelshoven.

dunne snede (*dunne snei*): Wanssum, Broekhuizen en Bocholtz.

dunne snee: Beverlo en Berg-aan-de-Maas.

snee: Neer.

flitsje (ook *flitske*): verspr. Noord.-Oostlb.; ook in Limbricht, Sittard, Neeritter, Lommel en Meijel.

dun flitsje (*dun flitske*): Boukoul.

lapje (*lapke*): Heerlen, Roermond, Kessenich, Bocholt, Maaseik, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Eksel en Houthalen.

dun lapje (*dun lapke*): Berg-aan-de-Maas.

maastrichts lapje (*maastrichts lapke*): Oost-Maarland.

dun schilfertje (*dun schilferke*): Kinrooi.

fitseltje (*fitselke*): Tegelen, Roermond en Maasniel.

flapje (*flapke*): Gennep.

flatsje (*flatske*): Weert, Leuken en Gronsveld.

fliertje (*fliertske*): Middelaar en Ottersum.

fliestertje (*fliesterke*): Belfeld en Grathem.

flieter: Maasniel.

flietertje (ook *flieterke*): Maasniel en Melveren.

flintertje (*flinterke*): Boekend.

flistertje: Valkenburg.

fritsje (*fritske*): Kiewit.
herst: Neer.
kaartenblaadje: Ottersum.
katsel: Puth.
kattentongetje (*kattentongske*): Achel en Herten (bij Roermond).
lap: Neer.
lelletje (*lelleke*): Hasselt.
lerpje (*lerpke*): Tongeren.
liesje (*lieske*): Opglabbeek.
lippertje (*lipperke*): Guttecoven.
piezerikje (*piezerikske*): Kiewit.
rozenblaadje (ook *rozenblaake*): Neerbeek, Sittard, Ulestraten en Peer.
rozenblad: Oirsbeek.
blad: Margraten.
s'il-vous-plaît-tje (*sievoepleke*): Paal en Opheers.
schervel: Gennep Wb.
schijfje (ook *schijfke*, *schuifke*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Heerlen, Mechelen, Reuver, Melick, Munstergeleen, Valkenburg, Ell, Val-Meer, Ketsingen, Berbroek, Borgloon, Gingelom, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen, Velden en Meijel.
dun schijfje (*dun schijfke*): Boukoul, Buchten en Bilzen.
dunne schijf: Bocholtz.
schijf: Neer.
slitsje (*slitske*): Mechelen-aan-de-Maas.
snemmelkje (*snemmelke*): Haelen.
snipje: Kinrooi.
snippeltje (*snibbelke*): Maasniel, Vlodrop en Mechelen.
snippertje (*snipperke*, *snupperke*): Kinrooi en Urmond en Bree.
tritsje (*tritske*): Linde.
vlijsje: Tegelen.
viezel: Waubach.
viezelkje (*viezelke*): Ransdaal en Ubachsberg.
vitseltje (*vitselke*): Weert, Tungelroy en Ubachsberg.
vlitsje (*vlitske*): Nederweert, Maasbracht en Valkenburg.
witsje (*witske*): Mechelen.

Uitdrukkingen:
die snee is zo dun, daar kans doe de gazet door lezen: Geleen.
daar kans doe maastricht doorlaten: Thorn.

HOMP BROOD

N 80 (1980) (054);
 Echt Wb. (067), Hasselt Wb. (185), Maastricht Wb. (354), Meeswijk Wl. (329, 651), Meeuwen Wl. (200), Roermond Wb. (137, 138), Stokkem Wb. (110), Tongeren Wb. (218, 278), Venray Wb. (224), Weertlands Wb. I (C 3, 014).

Groot stuk brood.
 De woorden **fond** (*fong*) en **spie** worden in As en Opglabbeek gebruikt voor een 'groot gesneden stuk brood', terwijl **tomp** in die plaatsen gebruikelijk is voor een 'gescheurd of gebroken stuk brood'.

homp (ook *omp*): alg. Oostlb., Horns en Kleverlds., verspr. Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld, Ubachsberg, Nieuwenhagen, Gulpen, Weert, Maastricht, Caberg, Tongeren, Eksel, Zonhoven, Hasselt, Loksbergen, Velden en Venlo.

homp brood: Hoensbroek, Maastricht, Hasselt, Blerick en Sevenum.

brok: Horn, Meeuwen en Schinnen.

dik stuk: Guttecoven.

dikke schijf brood: Heerlerbaan/Kaumer.

dikke snee (*dikke snei*): Ospel.

fomp: Kwaadmechelen.

fond (*fong*): Opglabbeek en As.

kijl: Grevenbicht/Papenhoven en Stein.

klomp: Neeroeteren, Doenrade en Waubach.

knab: freq. Oost.Zuidlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Roermond, Maastricht en Vlijtingen.

knab brood: Maastricht.

knauw: Maastricht.
knauwel: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Roermond, Herten (bij Roermond), Echt/Gebroek, Stein en Meers.
knauwel brood: Itteren.
knode (*kno*): Kerkrade, Lutterade, Beek, Brunssum en Grevenbicht/Papenhoven.
knode brood (*kno brood*): Sittard en Heerlen.
knode weg (*kno weg*): Nieuwenhagen.
knoden (*knui*): Maastricht.
stomp: freq. Noord.Oostlb.; ook in Tungalroy, Ell, Kelpen, Stein, Hoeselt en Meijel.
tomp: verspr. Maaskemp.; ook in Nederweert, Stokkem, Meeswijk, Buchten en Sevenum.
tomp brood: Sevenum.
knoef: Hamont.
knoest: Meeswijk en Tongeren.
knots: Schimmert.
korst (ook *kos*): Simpelveld, Heerlerbaan/Kaumer, Jabeek, Schinnen, Klimmen, Kelpen, Oler en Gennep.
korst brood (ook *kos brood*, *kost brood*): Rimborg, Eys, Gulpen en Maasbree.
korstje (*korske*): Maastricht.
paardsbrood (*paadsbrood*): Ingber.
rammel (*remmel*): Kapel-in-'t-Zand, Lutterade en Geleen.
richel: Urmond.
riem: Guttecoven, Moorveld (Waalsen) en Ulestraten.
roggeknol: Maastricht.
snap brood: Heerlen.
spie: verspr. Maaskemp.
stuk: Heythuysen, Doenrade, Neroeteren, Rekem en Urmond.
stuk brood: Leopoldsburg en Eys.

WENTELTEEFJE

N 16 (1962) (121), N 80 (1980) (022, 055 add.), ZND 40 (1942) (028 add.); Eupen Wb. (220), Gronsveld Wb. 2 (202),

Haspengouws Id. (258), Kerkrade Wb. 2 (265), Maastricht Wb. (100, 455), Tongeren Wb. (639), Valkenburg Wb. (058, 189); Bisschops, M. (1994) (040).

Een snee witbrood of beschuit, in melk en eieren gedoopt, met kaneel en suiker bestrooid en dan even in de pan met boter gebakken.

wentelteefje (ook *wentelteefke*):

freq. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Sittard, Weert, Ittervoort, Maasbracht, Oost-Maarland, Houthalen, Venlo en Ottersum.

wentelteef (*wentelweef*): Mechelen-aan-de-Maas.

wentelbrood: Melveren.

verwendbrood: Eygelshoven, Heerlen, Nieuwenhagen, Mechelen en Tongeren.

verwendebrood: Mechelen.

verwendsneetje: verspr. Ripuar.

verwenst broodje: Sittard.

verdwenen brood: Sittard, Maastricht en Valkenburg.

verwenen brood: Valkenburg, Gronsveld, Maastricht, Oost-Maarland en Bilzen.

verwenbrood: Heerlen en Eupen.

verwenkorstje: Bocholtz.

verwennebrood: Haspengouws Id.

verwensneetje: Kerkrade Wb. 2.

floerbrood: Tungalroy.

floeren brood: Koersel.

floeren broodje: Gingelom.

fluwelen brood: Valkenburg.

fluwijnbrood: Grathem.

fluwijnen brood (ook *flewenen-brood*): Maastricht en Ulestraten.

geronnen broodje: Sint-Truiden.

gewonnen brood: Lommel, Neerpelt en Bilzen.

pain perdu (fr.): Hasselt.

verloren brood: Neeritter, Bree, Bilzen, Hamont, Eksel, Berbroek, Kiewit, Kwaadmechelen, Tessengerlo en Zelem.

verstoken brood: Mechelen-aan-de-Maas.

pitsen: Vlodrop.
gebakken weg: Velden.
deeg in het vet: Kinrooi.

SOLDAATJES

N 16 (1962) (088);
 Gennep Wb. (172), Hasselt Wb. (338, 416),
 Roermond Wb. (147), Venlo Wb. (230),
 Weertlands Wb. 1 (C 3, 007, C 3, 009, C 3,
 014);
 Achten, P. (1995) (067).

Stukjes gebakken of geroosterd wit-
 brood.

krapjes (ook *krapkes*, *krepkes*):
 freq. Oostlb., verspr. Horns,
 Centr.Maaslds. en Demerkemp.;
 ook in Weertlands Wb. 1 en in
 Eygelshoven, Ubachsberg,
 Heerlen, Waubach, Gelieren/Bret,
 Smeermaas, Hoeselt, Tongeren,
 Neerpelt, Linde, Beverlo,
 Opheers, Borgloon, Blerick, Venlo
 en Meijel.

krapjer: Kerkrade.

krapjeren: Kerkrade.

krapeltjes (*krebbelkes*, *kreppelkes*):
 Nederweert, Weert, Bocholt,
 Neeroeteren, Grevenbicht/
 Papenhoven en Berg-aan-de-Maas.

krappen (ook *krabben*): Maasniel,
 Ransdaal en Mechelen.

krappetjes: Paal en Koersel.

knapjes: Tegelen en Lommel.

korst (*koes*): Oirsbeek.

broodkorstjes (ook *broodkorstkes*,
broodkoskes): Beringen, Bocholt
 en Hasselt.

korstjes (ook *kokkes*, *korstekes*,
koskes): Kinrooi, Maaseik,
 Houthalen, Berbroek, Borgloon en
 Zelem.

croûton-tjes (*crouton-kes*, *croutong-
 kes*): Hasselt.

croûte-tjes: Gingelom en Hasselt.

paardjes: Weertlands Wb. 1; ook in
 Hasselt.

ruitertjes (*ruiterkes*): Venlo.
soldaatjes: Weertlands Wb. 1 en
 Gennep Wb.; ook in Mechelen,
 Neer, Herten (bij Roermond),
 Neerbeek, Holtum, Stein en
 Boekend.

apostelen: Maasniel.

sopjes (*sopkes*): Kessenich en
 Rotem.

bradertjes (*braderkes*): Tegelen.

brokjes (*brokskes*): Weert.

broodblokjes (*broodblokskes*):
 Oirlo.

blokjes (*blokskes*): Posterholt en
 Val-Meer.

gebakken boterham: Heppen.

gebakken brood: Guttecoven en
 Heerlen.

gebakken korstjes (*gebakken kos-
 tekes*): Eksel.

gebakken mik: Haelen.

gebakken weg: Velden.

gebraden brood: Oost-Maarland.

gebraden mik: Swalmen.

geharst brood: Achel en Bree.

geroosterd: Kwaadmechelen.

geroosterd brood: Sittard,
 Gronsveld, Mechelen-aan-de-
 Maas, Hamont, Sint-Truiden,
 Melveren en Gennep.

kaantjes (*kaankes*): Gingelom en
 Halen.

kartonnetjes: Niel-bij-St.-Truiden.

KORST

DC 44 (1969) (005), N 16 (1962) (076), N 80
 (1980) (054 add.), ZND 01 (1922) (a-m),
 ZND 02 (1923) (023);

Beverlo Wb. (135), Echt Wb. (090), Eupen
 Wb. (091), Gennep Wb. (095, 105), Hasselt
 Wb. (245), Kerkrade Wb. 2 (147), Maastricht
 Wb. (212), Roermond Wb. (145), Sittard Wb.
 (192), Tegelen Wb. (096), Venlo Wb. (173),
 Venray Wb. (111), Weertlands Wb. 1 (C 3,
 007), Zonhoven Wb. (243).

De harde buitenkant van het brood.
 Met de woorden **kapje** en **kontje**

bedoelt men vooral het eerste stukje korst dat van een brood wordt afgesneden. Zie ook het lemma BROODKORST in WLD II.1, pag. 66. Het materiaal uit dit lemma vormt daar een aanvulling op.

korst (ook *koes, kors, kort, kos, kost*): alg. Oostlb., Horns en Kleverlds., freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Centr.Maaslds., Dommellds., Lonerlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Maaskemp., Tongerlds. en Demerkemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Maastricht, Bilzen, Beverlo, Paal, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Tessenderlo, Loksbergen, Halen en Lommel.

korst brood: Gerdingen.

korstje (ook *koske, kosseke, kostje*): Baelen, Helden/Everlo, Baarlo, Beesel, Grathem, Maasbracht, Bree, Neeroeteren, Genk, Rotem, Opgrimbie, Kleine-Brogel, Kermt, Voort, Wellen, Halen, Blerick, Venlo, Horst en Sevenum.

kruid: Achel en Maastricht.

broodkorst: Weertlands Wb. 1; ook in Roermond, Heppen, Beringen en Blerick.

kantje: Weertlands Wb. 1; ook in Molenbeersel en Tongerlo.

kontje: Weertlands Wb. 1.

kapje: Gennep Wb.

De volgende opgaven zijn benamingen voor de verse eerste korst van het brood:

nieuwe korst (*nieuw korst*): Lummen.

vers korstje (ook *vers koske, vos koske*): Lanklaar, Sint-Truiden en Amby.

verse korst (ook *verse kors, vjorse kos, vjosse kos, vosse kost*): Sippenaken, Valkenburg, Maastricht, Voort, Jesseren, Bommershoven en Velm.

bovenste korst (ook *boveste kost*): Oostham en Zolder.

eerste korst: Velm.

voerste korstje (*joste koske*):
Kozen.

De volgende opgaven zijn benamingen voor de laatste, oudbakken korst van het brood:

leste korst: Kozen en Velm.

onderste korst: Oostham en Zolder.

oude korst (*ouw kors, ouw kos, ouw kost, ouwe kos, ouwe kost*):

Valkenburg, Maastricht, Voort,

Jesseren, Bommershoven, Velm en Sint-Truiden.

verdroogde korst (*verdroogde kos*):
Sippenaken.

droog korstje: Lanklaar.

De volgende opgave is meervoud; hij wordt in Echt/Gebroek gebruikt voor de 'korsten van een boterham':

orten: Echt/Gebroek.

KRUIM

N 16 (1962) (067), SGV (1914) (019), ZND 29 (1938) (006);

Gronsveld Wb. 2 (027), Hasselt Wb. (089), Maastricht Wb. (214), Roermond Wb. (150), Tungelroy Wb. (124).

Het zachte binnenste van het brood.

kruim (ook *kruin*): alg. Noord-Oostlb., Zuidgeld.Lb. en

Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb. en

Horns, verspr. Lonerlds.; ook in

Weert, Bocholt, Bree, Gelieren/

Bret, Grevenbicht/Papenhoven,

Vucht, Stein, Lanaken, Maastricht,

Linde, Heppen, Beverlo,

Beringen, Herk-de-Stad, Niel-bij-

St.-Truiden, Leopoldsborg,

Oostham, Zelem en Lommel.

binnenste, het - (ook *binneste*):

verspr. Maaskemp.; ook in Elen,

Rotem, Eisden, Smeermaas,

Vroenhoven, Martenslinde,

Rijkhoven, Achel, Hamont,

Houthalen, Stevoort, Heppen, Sint-Truiden en Mielen-boven-Aalst.

middelste, het -: Maaseik, Sint-Huibrechts-Hern en Oost-Maarland.

middenste, het -: Lanaken.

brok: freq. Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Simpelveld, Bocholtz, Heerlerheide, Eys, Sint-Martens-Voeren, Vlodrop, Posterholt, Tungalroy, Opitter, Genk, Oost-Maarland en Zichen-Zussen-Bolder.

bruïsem (ook *bruïstem*): Hasselt, Kuttehoven, Borgloon en Sint-Truiden.

mals, het -: Koersel, Berbroek, Paal, Ulbeek en Sint-Truiden.

mals van het brood: Zonhoven en Ketsingen.

mals brood: Koninksem en Lauw.

weke, het - (ook *week*): Sint-Huibrechts-Lille, Berg-aan-de-Maas en Maastricht.

wit, het -: Neerpelt, Sint-Truiden en Gelinden.

witte, het -: Remersdaal.

zachte, het - (ook *het softe*): Broekhuizen en Maastricht.

hart (*hat*): Halen.

ziel: Mechelen.

kim: Beverlo.

kwast: Rosmeer.

breuzel: Stevensweert, Nieuwerkerken, Wilderen en Borlo.

greumel: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., verspr. Horns en Trichterlds.; ook in Beesel, Nederweert, Weert, Buchten, Guttehoven, Urmond en Neerpelt.

greumelen: Kinrooi, Maaseik en Sittard.

greumelingen: Wilderen.

greumels: Eksel en Wilderen.

kruimel: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Schaesberg, Helden/Everlo, Vroenhoven, Rosmeer, Neerpelt, Melveren, Venlo, Merselo en Blitterswijck.

kruimelen: Kinrooi en Heerlen.

kruimels: Tegelen en Gingelom.

mik: Neeroeteren, Lanaken, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Hoepertingen, Sint-Truiden, Jeuk en Lommel.

brood: Voort en Mettekoven.

brood met de korst dervanaf: Oost-Maarland.

broodsel: Gingelom.

boterham: Stokkem.

deeg: Gronsveld, Weert, Helchteren, Berbroek, Kiewit en Sint-Truiden.

desem: Hoepertingen.

moek: Beverst.

sneede (*snei*): Stokkem.

knoe: Tungalroy.

korst: Opitter, Kuttehoven en Wellen.

KRUIMEL

Kaart 41, pag. 315

ZND 36 (1941) (072), ZND B2 (1940sq) (386);
 Beverlo Wb. (139), Bree Wb. (170), Diepenbeek Wb. (277), Echt Wb. (051), Eupen Wb. (059), Genk Wb. (115, 177), Gennep Wb. (108), Gronsveld Wb. 2 (092), Hasselt Wb. (255), Heerlen Wb. 2 (142), Kerkrade Wb. 2 (066, 128), Lommel Wl. (105, 166), Maastricht Wb. (214), Meerlo-Wanssum Wb. (178), Meeswijk Wl. (238), Meeuwen Wl. (132), Roermond Wb. (095, 150), Sittard Wb. (062, 122), Stokkem Wb. (049), Tegelen Wb. (087), Tongeren Wb. (089, 195), Tungalroy Wb. (124), Valkenburg Wb. (071), Venlo Wb. (139, 177), Venray Wb. (300, 301), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004, C 3, 005), Zonhoven Wb. (151);
 Achten, P. (1995) (017), Bisschops, M. (1994) (013), Veldeke 40 (1965) (018).

Klein afgebroken stukje, korreltje van het brood.

kruimel: alg. Kleverlds., verspr. Maaskemp., Bilzerlds. en

Lonerlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Vaals, Moelingen, Maaseik, Lanaken, Diepenbeek, Hamont, Overpelt, Kaulille, Houthalen, Schulen, Kuringen, Beverlo, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Jeuk, Tessenderlo, Lommel en Venlo.

kruimeltje (*kruimelke*): verspr. Maaskemp.; ook in Maaseik, Stokkem, Lanaken, Grote-Spouwen, Achel, Hamont, Sint-Lambrechts-Herk, Hoepertingen, Broekom, Sint-Truiden, Linkhout en Lommel.

broodkruimel: Genk, Bilzen, Achel, Hamont en Tessenderlo.

kruimen brood: Peer.

kruimpje (*kruimpke*): Borgloon.

krummeling: Montenaken.

kremmeling: Montenaken.

krubbeling: Kwaadmechelen.

greumel (ook *greimel*, *griemel*): freq. Ripuar., Weertlds., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Westlb.; ook in Heerlen, Eupen, Tegelen, Roermond, Sittard, Valkenburg, Gronsveld, Tungelroy, Molenbeersel, Veldwezelt, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Linkhout, Lommel en Venlo.

greumeltje (ook *greumelke*, *griemelke*): freq. Maaskemp.; ook in Kinrooi, Maaseik, Lanklaar, Vlijtingen, Diepenbeek, Helchteren, Zonhoven, Groot-Gelmen, Kortessem, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Tessenderlo en Lommel.

broodgreumel: Kerkrade Wb. 2; ook in Neeroeteren, Sittard en Lanaken.

breumel: freq. Tongerlds.

breumeltje (*breumelke*): Tongeren.

breuzel: Jeuk, Riksingen en Herstappe.

brokje (*brokske*): Wilderen.

brokkel: Hamont.

broodbrokkel: Peer.

greuzel: Sittard.

gritsel: Helden/Everlo.

gritseltje (*gritselke*): freq. Weertlds.

keurtje (*keurke*): Borgloon.

korrel: Kaulille.

korst: Bocholt.

korstje (*kjoske*): Zichen-Zussen-Bolder.

stuk brood: Beverlo en Tessenderlo.

zemel brood: Sint-Truiden.

BESCHUIT

N 29 (1967) (064a), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 21 (1936) (014); Beverlo Wb. (036), Diepenbeek Wb. (265), Eupen Wb. (021), Genk Wb. (203), Gennep Wb. (038), Gronsveld Wb. 2 (016), Hasselt Wb. (067), Heerlen Wb. 2 (081), Kerkrade Wb. 2 (058), Lommel Wl. (028), Maastricht Wb. (029, 036, 419), Meerlo-Wanssum Wb. (066), Meeswijk Wl. (080), Meeuwen Wl. (026), Roermond Wb. (027), Sittard Wb. (042), Stokkem Wb. (027), Tongeren Wb. (352), Tungelroy Wb. (125), Venlo Wb. (100), Venray Wb. (082), Weertlands Wb. 1 (C 3, 002), Zonhoven Wb. (040); Achten, P. (1995) (078), Bisschops, M. (1994) (004), Veldeke 38 (1963) (087).

Bros, licht, tweemaal gebakken baksel van tarwe.

Het beschuitdeeg wordt de eerste keer in bolvorm gebakken.

Vervolgens wordt de beschuitbol doorgesneden en een tweede keer gebakken. Zie ook het lemma BESCHUITBOL en de paragraaf over het bakken van beschuit in WLD II.1, pag. 130 e.v.

Het trefwoord **suikerbeschuit** wordt in Maastricht gebruikt voor ‘beschuit met een geglaceerde suikerlaag’, het trefwoord **suikerkindje** voor een ‘zacht, zoet beschuitje voor kleine kinderen’.

beschuit (ook *beskuit*, *meschuit*, *meskuit*): alg. in Belg. en Nl. Limb.

biscuit: Loksbergen en Maastricht.

schuif: Grote-Brogel.

suikerbeschuit (*sokkerbeschuit*):
Maastricht.

suikerkindje (*sokkerkinsje*):
Maastricht.

BESCHUITBOL

N 16 (1962) (065);

Meerlo-Wanssum Wb. (067), Venray Wb. (083).

Beschuitbol, éénmaal gebakken en niet doorgesneden. Zie ook het lemma BESCHUITBOL in WLD II.1, pag. 131. Het materiaal uit dit lemma vormt een aanvulling daarop.

beschuitbol (ook *meschuitbol*): verspr. Kleverlds.; ook in Mechelen, Valkenburg, Urmond, Stein, Koersel, Melveren, Blerick en Venlo.

beschuitenbol (ook *meschuitenbol*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Neeritter, Maasbracht, Mechelen-aan-de-Maas, Sint-Truiden, Velden, Boekend, Venlo en Middelaar.

beschuitenkoek: Berg-aan-de-Maas.

beschuitenkoekje: Maaseik.

bestel: freq. Kleverlds.; ook in Panningen, Baarlo en Lommel.

mastel (ook *mestel*, *metel*): Panningen, Boukoul, Kessenich, Bocholt, Achel, Hamont, Helchteren, Hasselt en Gingelom.

hoopje: Weert.

gebakken beschuit: Kinrooi.

beschuit: Herten (bij Roermond), Limbricht en Sittard.

De volgende opgave is meervoud:

fonsen: Mechelen.

PANEERMEEL

Diepenbeek Wb. (283), Meerlo-Wanssum Wb. (217), Roermond Wb. (214), Sittard Wb. (304), Tongeren Wb. (547), Venray Wb. (419), Zonhoven Wb. (072);
Achten, P. (1995) (127).

Fijngestamppte beschuit of gedroogd brood om mee te paneren.

paneermeel: freq. Kleverlds.; ook in Roermond en Sittard.

chapelure (fr.) (ook *schapeluur*):
Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren en Zonhoven.

BLADERDEEG

N 16 (1962) (122 add.);

Bree Wb. (396), Diepenbeek Wb. (266), Echt Wb. (105), Eupen Wb. (109), Gronsveld Wb. 2 (021), Hasselt Wb. (075), Meeswijk Wl. (556), Roermond Wb. (035), Sittard Wb. (372), Stokkem Wb. (098), Weertlands Wb. 1 (C 3, 012);
Achten, P. (1995) (132).

Van binnen uit dunne blaadjes bestaand deeg voor omhulling van gebak.

bladerdeeg (ook *blajerdeeg*): Heerlen, Tegelen, Roermond, Maasniel, Rotem, Lommel en Venlo.

bladerendeeg: Niel-bij-St.-Truiden.

loverdeeg (*loverdeek*): Eupen.

scherveldeeg (ook *scherfeldeeg*, *schirfeldeeg*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Roermond, Sittard en Thorn.

schilferdeeg (ook *schiffeldeeg*, *schilverdeeg*, *schuffeldeeg*): Weertlands Wb. 1 en Bree Wb.; ook in Munstergeleen, Gronsveld, Stokkem, Meeswijk, Mechelen-aan-de-Maas, Diepenbeek, Hoeselt, Hamont, Helchteren, Hasselt en Kwaadmechelen.

schulpedeeg: Gingelom.

PASTEITJE

N 16 (1962) (123);
 Diepenbeek Wb. (283), Eupen Wb. (138),
 Gronsveld Wb. 2 (126), Lommel Wl. (374),
 Maastricht Wb. (469), Tongeren Wb. (646),
 Zonhoven Wb. (525);
 Achten, P. (1995) (151).

De niet gevulde deegvorm, vaak van bladerdeeg, waarin bereidingen met kip of vlees gegoten worden.

vidé (ook *fidé*): Kessenich, Neer-oeteren, Maastricht, Tongeren, Ketsingen, Koersel, Zonhoven en Halen.

vidé-tje (ook *fidé-ke*, *vidé-ke*): freq. Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellds., Demerkemp.; ook in Mechelen, Weert, Neeritter, Kinrooi, Thorn, Smeermaas, Heugem, Oost-

Maarland, Bilzen, Val-Meer, Heppen, Paal, Beringen, Opheers, Borgloon, Gingelom, Sint-Truiden, Melveren, Kwaadmechelen, Zelem en Lommel.

pasteitje (ook *pasteike*): Mechelen, Roermond, Swalmen, Valkenburg, Weert, Berg-aan-de-Maas, Velden, Venlo, Ottersum en Meijel.

pastete (du.): Eupen.

pastetchen (du.) (*pasteetje*): Kerkrade en Mechelen.

pasteibakje (*pasteibakske*): Neer.

pasteivorm: Tegelen.

pasteivormpje (*pasteivormke*): Oirlo en Baarlo.

vormpje: Heerlen.

platsje (*pletske*): Heerlen.

potje: Mechelen-aan-de-Maas.

vol-au-vent-je: Urmond.

boompje (*boomke*): Grathem.

nestje (*neske*): Nieuwenhagen.

4.3 Vlaai en gebak

VLAAI

Kaart 42, pag. 316

N 16 (1962) (093, 118 add.), SGV (1914) (037), ZND 48 (1954) (005a), ZND A2 (1940sq) (326);
 Beverlo Wb. (255), Bree Wb. (481), Diepenbeek Wb. (289), Echt Wb. (043, 117), Eupen Wb. (041), Genk Wb. (363), Gennep Wb. (062), Gronsveld Wb. 2 (191), Hasselt Wb. (447, 499), Heerlen Wb. 2 (240), Kerkrade Wb. 2 (267), Limburgs Id. (065), Lommel Wl. (377), Maastricht Wb. (472), Meerlo-Wanssum Wb. (110), Meeswijk Wl. (708), Meeuwen Wl. (229), Roermond Wb. (308), Sittard Wb. (390, 467), Tongeren Wb. (522, 651), Tungalroy Wb. (120), Valkenburg Wb. (191), Venlo Wb. (125, 277), Weertlands Wb. 1 (C 3, 014, C 3, 015);
 Achten, P. (1995) (152), Bisschops, M. (1994) (041), Veldeke 37 (1962) (041, 057, 071), Veldeke 38 (1963) (077, 078).

Rond gebak van brooddeeg, eieren, melk enz., met opstaande rand en gevuld met vruchten of rijst. Vlaaien worden vaak gebakken ter gelegenheid van een speciale gebeurtenis, bijvoorbeeld een communie of de kermis. Zie ook RhWb (II), kol. 532, s.v. *Fladen*. De vorm **vla** is in het Rijnland bekend in het Zuidnederfrankisch, in plaatsen als Geilenkirchen, Heinsberg en Erkelenz, de vorm **vladem** (*vlaam*) in een gebied met als kern de stad Aken.

Een **taart** is volgens het Echt Wb. (pag. 141) een 'opgemaakte vlaai, bijvoorbeeld met riempjes of deegfiguren'. Een vlaai van mindere kwaliteit wordt in Gronsveld een **bedelaarsvlaai** genoemd.

vlaai (ook *flaai*): alg. in Belg. Lb. en Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar., het Oostlb-Rip. overgg. en het Zuid-Oostlb.

vlaaitje: Weert.

vladem (*vlaam*): alg. Ripuar., freq. Oost.Zuidlb.; ook in Eupen.

vla (ook *fla*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Holtum, Guttecoven, Borgloon, Zelem en Halen.

vla-tje (*vlake*): Puth.

spijsvla: Sittard.

taart (ook *toet*): Echt/Gebroek, Tongeren, Gelinden en Gingelom.

taartvlaai: Tongeren.

spiegel: Tongeren.

dorèye (wa.): Sluizen.

VLAAI MET DEEGDEKSEL

N 16 (1962) (093, 096, 096 add.), ZND 32 (1939) (029b), ZND 48 (1954) (005a);
 Echt Wb. (117), Gronsveld Wb. 2 (008, 191), Kerkrade Wb. 2 (051, 252), Maastricht Wb. (063), Meerlo-Wanssum Wb. (090), Zonhoven Wb. (085);
 Achten, P. (1995) (139), Janssen, A. (1949) (096).

Vlaai met een deksel van deeg. Uit de opgaven blijkt dat als vulling voor dit soort vlaaien vaak appels worden gebruikt.

Het trefwoord **taartenpom** is een verbastering van het Franse *tarte aux pommes*.

dekselvlaai (ook *dekselvlaai*): freq.

Noord.Oostlb.; ook in Meerlo-Wanssum Wb. en in Neeritter, Ittervoort, Grathem, Neeroeteren, Opglabbeek, Gelieren/Bret, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Oost-Maarland, Tongeren, Neerpelt, Zonhoven, Beringen, Borgloon, Melveren, Lommel, Velden, Boekend en Venlo.

- dekselvla:** Posterholt.
dekselenvlaai: Oost-Maarland.
dekseltjesvlaai: Maastricht.
vlaai bet deksel: Sint-Truiden.
vlaai met deksel: freq. Noord.-Oostlb.; ook in Weert, Tangelroy, Opglabbeek, Maaseik, Smeermaas, Bilzen, Linde, Velden, Venlo en Oirlo.
vlaai met een deksel: Maasniel, Geistingen, Opgrimbie, Beringen, Wanssum en Broekhuizen.
vla bet een deksel: Berbroek.
vlaai met een deksel op: Helchteren.
vlaai mee een deksel: Meijel.
vlaai met een toeë deksel: Maasniel.
scheelvlaai: Heppen.
gescheelde vlaai: Paal.
vlaai met de scheel op: Houthalen.
vlaai met een scheel op: Beringen.
vlaai met dek: Leuken.
vlaai met een dek: Nederweert, Ell en Gruitrode.
vlaai mee dek: Hamont.
dobbele vlaai: Beverlo.
dobbelvlaai: Buchten.
dubbeltvlaai: Lanklaar.
dobbel bodem: America.
toeslag: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds.; ook in Lontzen, Tegelen, Neer, Vlodrop, Grathem, Kinrooi, Kessenich, Paal, Kwaadmechelen en Blerick.
toeë vlaai (ook *toe flaaï*, *toe vlaai*): freq. Noord.Oostlb.; ook in Gronsveld, Weert, Maaseik, Rotem, Koersel, Hasselt, Beverlo, Tessenderlo, Lommel en Venlo.
toegedekte vlaai: Eksel.
overlegde vlaai: Reppel en Gelieren/Bret.
taart (ook *taat*, *toert*, *toet*): alg. Lonerlds., freq. Tongerlds., Demerkemp., Truierlds. en Getelds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Moresnet, 's-Gravenvoeren, Urmond, Beringen en Lommel.
taartenvlaai: Hoeselt en Niel-bij-As.
taartvlaai (*toertflaaï*): Ulbeek.
boerenvlaai: Riemst.
holza: Diepenbeek en Wellen.
slof: Ulestraten, Gronsveld, Stokkem, Opgrimbie, Heugem en Oost-Maarland.
slots: Lontzen.
taartenpom (ook *taatenpom*, *tatenfoem*, *tortenpom*): freq. Zuid.-Oostlb., verspr. Maaskemp. en Bilzerlds.; ook in Echt/Gebroek, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Stein, Lanaken, Smeermaas, Oost-Maarland, Rijkhoven, Genoelselderen, Sint-Huibrechts-Lille en Voort.
tarte pommes (fr.): Urmond.
toeter: Urmond.
appelpom: Neerbeek.
appelbrood: Tessenderlo.
appelslof: Gronsveld.
appelslof: Gronsveld.
appelvlaai: Opglabbeek, Vucht, Rekem, Lanaken, Vroenhoven, Mopertingen, Riemst, Achel, Hamont, Neerpelt, Hasselt, Sint-Truiden, Tessenderlo, Meldert en Lommel.
appelsvlaai: Gronsveld.
appelenvlaai: Maaseik, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas en Neerpelt.
appelenvlaai bet deksel: Houthalen.
appelkoek: Sint-Huibrechts-Lille.
appeltaart (ook *appeltoert*, *appeltoet*): Eupen, Rekem, Vroenhoven, Mal, Zonhoven, Heers en Sint-Truiden.
appeltoeslag: Kerkrade Wb. 2.
appelvlaai mee deeg: Kwaadmechelen.
appelvlaai met dek: Opoeteren.
appelvlaai met deksel: Rosmeer.
appelvlaai met een scheel: Heppen.
appelvlaai met een schuif: Kaulille.
appelvlaai met scheel: Paal.
toeë appelvlaai: Lommel.
deksel: Neer en Kessenich.
vlaai: Baarlo, Maasniel, Weert, Neeroeteren, Dilsen, Lanaken,

Bilzen, Waltwilder, Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille, Koersel, Hechtel, Kuringen, Paal, Kwaadmechelen, Oostham en Venlo.

vlaai met appelspijs (*vlaai me appelspijs*): Hamont.

vlaai met frats: Hasselt.

VLAAI MET REEPJES DEEG

N 16 (1962) (097);

Gronsveld Wb. 2 (191), Hasselt Wb. (447),

Kerkrade Wb. 2 (051, 160, 214, 246),

Maastricht Wb. (237), Sittard Wb. (220, 221).

Vlaai waarover kruislings reepjes deeg zijn gelegd.

Het woord *linzen-* in een aantal trefwoorden verwijst naar de Oostenrijkse *Linzer Torte*. De bodem van deze vlaai wordt gemaakt van zandtaartdeeg (zonder gist) en de vulling wordt afgedekt met een vlechtwerk. De originele vulling van de linzenvlaai is moes van gedroogde pruimen.

latjesvla (ook *lattekesvla*):

Posterholt, Berbroek, Borgloon en Halen.

latjesvlaai (ook *latjesflaai*, *lattekesflaai*, *lattekesvlaai*): freq. Noord.-Oostlb.; ook in Nederweert, Kinrooi, Kessenich, Bocholt, Bree, Neeroeteren, Maaseik, Lanklaar, Neerpelt, Houthalen, Hasselt, Kiewit, Paal, Beringen en Gingelom.

vla met latjes: Neer en Vlodrop.

vlaai bet latjes: Sint-Truiden.

vlaai mee latjes: Hamont.

vlaai met latjes (ook *vlaai me lattekes*): Baexem, Roermond, Grathem, Gruitrode en Helchteren.

ledderenvladem (*ledderenvlaam*):

Kerkrade Wb. 2.

leddersvlaai (*leddersflaai*): Tegelen.

leddertjesvla (*ledderkesvla*, *ludderkesvla*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Holtum en Guttecoven.

leddertjesvlaai (*ledderkesflaai*, *ledderkesvlaai*, *leidertjesvlaai*, *leierkesflaai*, *leierkesvlaai*, *ludderkesflaai*, *ludderkesvlaai*):

verspr. Centr.Maaslds.; ook in Roermond, Melick, Susteren, Ell, Neeritter, Kinrooi, Opglabbeek, Oost-Maarland, Val-Meer, Borgloon, Blerick en Meijel.

leddertjesvladem (*ledderkesvlaam*, *ludderkesvlaam*): Eygelshoven en Mechelen.

leddervlaai (*luddervlaai*):

Mechelen-aan-de-Maas.

vlaai met ledders (*vlaai met leiers*): Tungelroy.

vlaai met leddertjes (*vlaai met leierkes*): Tungelroy.

leddertjes (*ledderkes*): Meijel.

reepjesvla (*reepkesvla*): Sittard.

reepjesvlaai (*reepkesflaai*, *reepkesvlaai*): Maasniel, Melick, Bergaan-de-Maas, Koersel, Heppen en Beverlo.

reepvlaai: Melveren.

vla met reepjes (*vla met reepkes*): Sittard.

vlaai met reepjes (*flaai met reepkes*): Roosteren.

vlaai met repen: Peer.

reepjes: Meijel.

ribbeltjesvlaai (*ribbelkesflaai*, *ribbeltjesflaai*): Gennep en Roermond.

richeltjesvlaai (*richelkesflaai*): Ketsingen.

richelvla: Opheers.

vlaai met ribbeltjes (*flaai met ribbelkes*): Tegelen.

vlaai met richeltjes (*vlaai met richelkes*): Smeermaas en Tongeren.

riempjesvlaai (*riemkesflaai*, *riemkesvlaai*): Weert, Swalmen en Heugem.

vlaai met riempjes (*fla met riemkes*, *flaai met riemkes*): Panningen en Reuver.

rijfeltjesvlaai (*rijfelkesvlaai*): Weert.
rillen-taart (*rillentoet*): Kerkrade Wb. 2.
rilletjestaart (*rillekestoet*): Niel-bij-St.-Truiden.
ruitertjesvlaai (*ruiterkesflaai*): Boukoul.
ruitjesvlaai (ook *ruitjesflaai*): Velden, Maasniel en Gelieren/Bret.
stekjesvlaai (*stekskesflaai*): Ketsingen.
streepjesvlaai (*streepkesvlaai*): Boekend, Maaseik, Geleen en Oost-Maarland.
vlaai met streepjes (*vlaai met streepkes*): Oirlo.
toë vlaai: Hasselt.
vlaai met vulopeningen: Eksel.
belegde vlaai: Nederweert en Leuken.
belegen vlaai: Overpelt.
biesjesvlaai (*bieskesvlaai*): Lommel.
geruit: Beringen.
linzenvlaai: Gronsveld.
linzenvla: Nuth/Aalbeek, Valkenburg en Heerlen.
linzentaart (ook *linzentoet*, *linzen-toert*): Sittard, Eygelshoven en Maastricht.
linzertaart (*linzertoert*): Maastricht.
appeltaart (*appeltoet*): Kerkrade Wb. 2.
taart (ook *toert*, *toet*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Grathem, Oost-Maarland en Hasselt.
vlaai (ook *flaai*): America, Venlo en Baarlo.

STROOISELVLAAI —————

N 16 (1962) (105);
 Genk Wb. (166, 207), Gennep Wb. (179), Gronsveld Wb. 2 (191), Hasselt Wb. (234, 447), Kerkrade Wb. 2 (089, 128, 238), Sittard Wb. (122, 410), Tongeren Wb. (089), Tungalroy Wb. (124), Venray Wb. (301), Weertlands Wb. 1 (C 3, 005), Zonhoven Wb. (230, 528);
 Bisschops, M. (1994) (011).

Vlaai, waarvan de bovenzijde belegd is met kleine brokjes die zijn gemaakt uit een mengsel van bloem, bruine suiker en boter.

kruimeltjesvlaai (*kruimelkesflaai*, *kruimelkesvlaai*): verspr. Kleverlds.; ook in Tegelen, Roermond, Weert, Kessenich, Blerick en Venlo.
kruimelvlaai (ook *kruimelflaai*): freq. Kleverlds.
kruimelenvla: Sittard.
kruimelenvlaai: Maasbracht.
greumelen: Nuth/Aalbeek.
greumelenkoek: Heerlen.
greumelenvla: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Posterholt en Holtum.
greumelenvlaai (ook *greumelenvlaai*): Baexem, Roermond, Melick, Ulestraten, Grathem, Stein, Smeermaas, Heugem, Oost-Maarland en Tongeren.
greumelenvladem (*greumelenvlaam*): Kerkrade Wb. 2; ook in Nieuwenhagen en Mechelen.
greumeltjeskoek (*greumelkeskoek*): Sittard, Valkenburg, Bree, Grevenbicht/Papenhoven en Bergaan-de-Maas.
greumeltjesvla (*greumelkesvla*): Limbricht, Neerbeek, Oirsbeek en Guttecoven.
greumeltjesvlaai (*greumelkesflaai*, *greumelkesvlaai*): freq. Noord-Oostlb., Weertlds. en Horns, verspr. Centr.Maaslds.; ook in Susteren, Geleen, Gronsveld en Neerpelt.
greumeltjesvladem (*greumelkesvlaam*): Mechelen.
greumelvlaai (ook *greumelflaai*): Meijel en Opheers.
breumelenvlaai: Bilzen en Tongeren.
fiiemel: Heerlerheide.
friebelenkoek: Bleijerheide.
friemelenvladem (*friemelenvlaam*): freq. Ripuar.; ook in Mechelen.

knobbeltjesvlaai (ook *knibbelkesvlaai*, *knobbelkesvlaai*, *knubbelkesvlaai*): verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Demerkemp.; ook in Kinrooi en Beringen.

knobbelenvla (*knobbelenfla*): Posterholt.

knobbeltaart (*knobbeltaat*): Val-Meer.

knoddeltjesvlaai: Maaseik en Helchteren.

knopjesvlaai (*knopkesflaai*): Baarlo.

brokkeltjes, een - (*brokkelkes*): Vlodrop.

droge vlaai: Niel-bij-St.-Truiden, Borgloon en Ketsingen.

strooiselkoek (*struitselkoek*, *struiselkoek*): Kerkrade Wb. 2 en Gennep Wb.; ook in Sittard en Ulestraten.

strooikoek (*struikoek*): Kerkrade en Heerlen.

strooiskoek (*struiskoek*): Berg-aan-de-Maas.

strooisel, een - (*struisel*): Mechelen, Waubach en Eygelshoven.

strooiselenvla (*struiselenvla*): Sittard.

strooiselvla (*struiselvla*): Heerlen.

strooiselvladem (*struiselvlaam*): Kerkrade Wb. 2.

strooisvladem (*struisvlaam*): Nieuwenhagen.

strooivla (*struivla*): Heerlen.

suikerenvlaai (*sokkerenvlaai*): Eksel en Bree.

suikervlaai (ook *sokkervlaai*): verspr. Dommelds.; ook in Kinrooi, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Ketsingen, Koersel, Hasselt, Borgloon, Gingelom en Lommel.

potsuikerenvlaai (*potsokkerenvlaai*): Tungelroy.

potsuikervlaai (*potsokkervlaai*): Weert en Tungelroy.

botervla (*botterfla*): Panningen en Neer.

botervlaai (ook *botterflaai*, *bottervlaai*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Hasselt, Melveren, Nunhem, America en Meijel.

mopjesvlaai (*mopkesvlaai*): Paal en Genk.

snipjesvlaai (*snipkesvlaai*): Genk.

poffertjesvla (*pofferkesvla*): Guttecoven.

plats: Eygelshoven.

VLAAIENVULLING —————

N 16 (1962) (095);
 Beverlo Wb. (165), Bree Wb. (416), Genk Wb. (309), Gronsveld Wb. 2 (191), Heel Wb. (156, 270), Kerkrade Wb. 2 (051, 229), Limburgs Id. (241), Lommel Wl. (309), Maastricht Wb. (398), Meerlo-Wanssum Wb. (269), Meeswijk Wl. (600), Meeuwen Wl. (201), Roermond Wb. (277), Sittard Wb. (390), Stokkem Wb. (103), Tegelen Wb. (117), Tongeren Wb. (519), Tungelroy Wb. (121), Valkenburg Wb. (163), Weertlands Wb. 1 (C 3, 014), Zonhoven Wb. (440);
 Bisschops, M. (1994) (034), Janssen, A. (1949) (095), Veldeke 42 (1967) (060).

Vruchtenmoes dat op de vlaai gesmeerd wordt. Het woord **spijs** is in de beide Limburgen ook gebruikelijk voor een vlaaienvulling van rijstetapap.

Het woord **ooftespijs** wordt in Tungelroy gebruikt voor ‘een vlaaienvulling van in de oven gedroogde en voor gebruik gezeefde peren’. Zie ook het lemma OOFt. Ook met het woord **kuis** wordt in die plaats een vlaaienvulling van peren bedoeld. Met de trefwoorden **appelspijs** en **kuis** (*kuies*) wordt in respectievelijk Kerkrade e.o. en Thorn een ‘vlaaienvulling van appels’ aangeduid.

spijs: alg. in Nl. Lb., alg. in Belg. Lb. m.u.v. het zuiden; ook in Limburgs Id. en in Sint-Pieters-Voeren, Sint-Martens-Voeren, ’s-Gravenvoeren, Val-Meer, Tongeren, Ketsingen, Opheers, Borgloon, Gingelom, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

spijsvlaai: Melveren.
appelspijs: Kerkrade Wb. 2.
ooftspijs: Tungelroy.
gelei: Grevenbicht/Papenhoven.
kuis (ook *kuies*): Tungelroy, Heel en Thorn.
kruidje: Haelen en Maasniel.
prot: Neerpelt.
prot: Rotem.
vulsel: Kinrooi.
toeslag: Munstergeleen.

BOERENVLAAI

N 16 (1962) (094);
 Haspengouws Id. (033).

Grote vlaai met een vulling van fruit.

boerenvlaai: Haspengouws Id.; ook in Tegelen, Geleen, Nederweert, Kinrooi, Thorn, Bocholt, Bree, Gelieren/Bret, Maaseik, Roosteren, Mechelen-aan-de-Maas, Bilzen, Tongeren, Ketsingen, Achel, Neerpelt, Overpelt, Hasselt, Kiewit, Beringen, Opheers, Borgloon, Gingelom, Sint-Truiden en Melveren.
goede boerenvlaai: Lommel.
grote boerenvlaai: Kwaadmechelen.
boerenvla: Halen, Berbroek en Heerlen.
boerenvladem (*boerenvlaam*): Kerkrade.
breugelvlaai: Beringen.
dikke vla: Heerlen.
grote vla: Oirsbeek.
grote vlaai: America, Boukoul en Oost-Maarland.
radervlaai (*raiervlaai*): Mechelen-aan-de-Maas.
karrad: Neeroeteren, Eksel, Koersel, Hasselt en Boekend.
karrenrad: Sittard en Ransdaal.
vlaai (ook *flaai*): freq. Noord.-Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Weert, Leuken,

Gruitrode, Opglabbeek, Oost-Maarland, Hamont, Helchteren, Houthalen, Gingelom, Niel-bij-St.-Truiden, Velden, Blerick en Venlo.
vlaai get dikker van kruim: Grathem.
vla (ook *fla*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.
vladem (*vlaam*): Eygelshoven, Bleijerheide, Bocholtz, Ubachsberg, Nieuwenhagen, Mechelen en Nederweert.
mik mee spijs: Paal.
aardappelvlaai (*jadappelvlaai*): Ketsingen.
taart (*taat*): Val-Meer.

OOFTVLAAI

N 16 (1962) (103), ZND 48 (1954) (005a); Bree Wb. (068, 441), Echt Wb. (043), Hasselt Wb. (217, 326), Tungelroy Wb. (123, 124), Weertlands Wb. 1 (C 3, 009).

Vlaai met vulling van in de oven gedroogde appels. Zie ook het lemma OOF.

Het woord **taartenpom** is een verbastering van het Franse *tarte au pommes*. Er wordt doorgaans een gesloten vlaai met deegdeksel mee aangeduid. Zie ook het gelijknamige lemma.

ooftvlaai: Koersel.
ooftenvlaai (ook *eufvlaai*, *euvenvlaai*, *ooftenflaai*): freq. Noord.-Oostlb., Weertlds. en Horns, verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Bree, Opglabbeek en Hasselt.
ooftervlaai (*oofterflaai*): Echt/Gebroek.
ooftenvla (ook *euftenvla*, *eufvla*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Ransdaal, Mechelen, Neer, Holtum en Guttecoven.
ooftenvladem (*eufvlaam*): Eygelshoven, Kerkrade, Nieuwenhagen en Mechelen.

oofterenvladem: Bocholtz.
vla met ooften (*vla met euf*):
 Ubachsberg.
ooftenkuizens (*ooftenkuizes*):
 Vlodrop.
appelenvla: Valkenburg en Heerlen.
appelenvlaai: verspr. Noord.Oostlb.;
 ook in Bocholt, Grevenbicht/
 Papenhoven, Oost-Maarland, Peer,
 Velden, Boekend, Venlo, Oirlo en
 America.
appelketsenvlaai: Hasselt.
appelmoesvlaai: Blerick.
appelschijfjesvlaai (*appelschijfkes-*
vlaai): Eksel.
appelschijfjevlaai (*appelschijfke-*
vlaai): Melveren.
appelsnitselenvlaai: Haelen.
appelstukjesvlaai (*appelstukskes-*
vlaai): Tungalroy.
vlaai mee appelstukjes (*vlaai me*
appelstukskes): Hamont.
appeltaart (*appeltaat*): Gingelom en
 Val-Meer.
appeltjesvlaai (*appelkesflaai,*
appelkesvlaai): Leuken en Linde.
appelvla: Waubach.
appelvlaai: Kinrooi, Berg-aan-de-
 Maas, Oost-Maarland, Hamont,
 Kiewit, Heppen, Beverlo,
 Beringen, Borgloon, Gingelom en
 Meijel.
bakkemuizenvlaai: freq. Maaskemp.
gedroogde-appelvlaai: Lommel.
katsenvlaai: Maaseik, Rotem en
 Mechelen-aan-de-Maas.
katsjesvlaai: Ketsingen.
ketsenvlaai: Lanklaar, Oost-
 Maarland, Helchteren en Hasselt.
ketsvlaai (ook *ketsflaai*): Houthalen
 en Gelieren/Bret.
kitsenvlaai: Urmond.
snitselenvla: Posterholt en Heerlen.
snitselenvlaai: Roermond.
snitsenvladem (*snitsenvlaam*):
 Eygelshoven.
taartenpom: Smeermaas.
taartenpomvlaai: Bree Wb.
vla met zwarte spijs (*vla met zwatte*
spijs): Ubachsberg.

zwarte appelvladem (*zwatte appel-*
vlaam): Bleijerheide.
zwarte vladem (*zwatte vlaam*):
 Eygelshoven, Kerkrade en
 Mechelen.
zwarte vla: Valkenburg, Ransdaal en
 Mechelen.
zwarte vlaai (*zwatte vlaai*): Sint-
 Truiden en Tongeren.

AARDBEIENVLAAI —————

N 16 (1962) (102);
 Meerlo-Wanssum Wb. (110).

Vlaai met een vulling van aardbeien.

aardbeienvlaai (ook *aardbeienflaai,*
aardbeienvlaai): Tegelen, Neer,
 Geleen, Roosteren, Berg-aan-de-
 Maas, Peer, Velden, Venlo,
 Gennep en Meijel.
aardbeienvla (ook *aarbeienfla*):
 Neer en Valkenburg.
aardberenvlaai (ook *aaberenvlaai,*
aarberenvlaai, azeberenvlaai,
edberenvlaai, eedberenvlaai,
eerberenvlaai, erberenvlaai,
erdberenvlaai, erdberenvlaai,
ereberenvlaai, erreberenvlaai,
esberenvlaai, hinneberenvlaai,
illeberenvlaai, jaadberenvlaai,
jadberenvlaai, jedberenvlaai,
jerberenvlaai, jerdberenvlaai):
 freq. Horns, Maaskemp.,
 Centr.Maaslds., Dommelds.,
 Beringerlds. en Kleverlds., verspr.
 Demerkemp. en Truierlds., zeldz.
 Weertlds.; ook in Belfeld, Haelen,
 Baexem, Oirsbeek, Margraten,
 Bilzen, Tongeren, Ketsingen,
 Opheers, Borgloon en Velden.
aardberenvla (*aaberenvla*):
 Borgloon.
aardsberenvlaai (ook *jaasberen-*
vlaai): Ottersum, Hasselt en Kiewit.
aardsberenvla (*edsberenvla*): Halen.
aardbelenvlaai (*erbelenflaai, erbe-*
lenvlaai): Roermond en Buchten.

aardbelenvla (*elberenvla, erbelen-
vla, urbelenvla*): freq. Oost.-
Zuidlb.; ook in Posterholt, Sittard,
Puth en Guttecoven.

aardbelenvladem (*elberenvlaam,
erbelenvlaam*): Eygelshoven,
Kerkrade, Bleijerheide, Bocholtz,
Nieuwenhagen en Mechelen.

aardbeelvlaai (*urbelvlaai*): Munster-
geleen.

aardbeelvladem (*elbervlaam*):
Mechelen.

aardbeeltjesvlaai (*erbeltjesflaai*):
Susteren.

aardbelen, een - (*erbelen*): Vlodrop.

aardbeziënvlaai (ook *aarbezenvlaai,
aardbezenflaai, aardbezenvlaai,
edbezenvlaai, eerbezenflaai,
eerbezenvlaai, eerdbezenflaai,
erbezenvlaai*): freq. Noord.-
Oostlb.; ook in Ulestraten,
Gronsveld, Maaseik, Mechelen-
aan-de-Maas, Urmond,
Smeermaas, Oost-Maarland,
Beringen, Kwaadmehelen,
Lommel, Blerick, Boekend en
Venlo.

aardbeziënvla (*aardbezenvla, eerbe-
zenvla*): Neerbeek en Valkenburg.

BOSBESSENVLAAI —————

N 16 (1962) (101);
Kerkrade Wb. 2 (283), Meerlo-Wanssum Wb.
(110), Sittard Wb. (291).

Vlaai met een vulling van bosbessen.
Zie ook het lemma BLAUWE BOSBES
in WLD III, 4.3, pag. 155 e.v.

bosberenvlaai: freq. Demerkemp. en
Beringerlds., verspr. Maaskemp.;
ook in Kinrooi, Kessenich,
Maaseik en Rotem.

berenvlaai: Baexem, Gingelom en
Niel-bij-St.-Truiden.

bosbessenvlaai (ook *bosbessen-
flaai*): Geleen, Bree, Roosteren,
Sint-Truiden, Boekend en Gennep.

bosbeziënvlaai (*bosbezenvlaai*):

Lommel en Beringen.

bosbramelenvlaai: Oost-Maarland.

waldbeervlaai: Peer.

waldsberenvlaai: Ottersum.

walberenvlaai: Ell, Grathem, Thorn,
Peer en Linde.

warbelenvla (ook *warbelenfla*):
Posterholt en Limbricht.

warbeltenvlaai: Susteren.

wolberenvla: verspr. Oost.Zuidlb.;
ook in Puth.

wolberenvlaai: Maaseik.

worbelenvla: Heerlen en Waubach.

worbelenvlaai: Mechelen-aan-de-
Maas, Stein en Smeermaas.

worbelenvladem (*worbelenvlaam*):
freq. Ripuar.; ook in
Nieuwenhagen en Mechelen.

wummertenvla: Munstergemeen.

wummertenvlaai: Guttecoven.

malberenvla: Sittard.

malberenvlaai (ook *malberenflaai*):
Blerick en Tegelen.

marbartelenvlaai: Nunhem.

marbelenvlaai: Reuver, Roermond
en Maasniel.

marbeltenvlaai: Lanklaar.

marmelenvlaai (ook *marmelenflaai,
mormelenflaai*): verspr. Noord.-
Oostlb.

marmeltenvlaai: Maasniel.

marmertenvlaai: Neer.

molberenvla: Valkenburg en
Margraten.

molberenvlaai (ook *molberenflaai*):
freq. Kleverlds.; ook in Haelen,
Boukoul, Gronsveld, Grathem,
Maaseik, Stokkem, Velden en
Venlo.

molbertenvlaai: Roermond.

molmerenvlaai (*molmerenvlaai*):
Venlo.

molsberenvlaai: freq. Horns, zeldz.
Weertlds.

morbelenvlaai: Sittard.

aalberenvla: Neerbeek.

aalberenvlaaitje: Bilzen.

aalsberenvlaai: Neerpelt.

arbelenvla: Sittard en Oirsbeek.

arbelenvlaai: Ulestraten.
olberenvlaai: Overpelt.
orbeltenvlaai: Sittard.
golberenvlaai: Bocholt.
bramelenvlaai: Venlo en Ulestraten.
elsbeervlaai: Hamont.
erbelenvla: Holtum.
klokkenbazenvlaai: Kwaadmechelen.
krakkebezenvla: Melveren.
krekkbekkesvlaai: Borgloon.
krizelvla: Borgloon.
myrtille-vlaai: Opheers.

BRAMENVLAAI

N 16 (1962) (099);
 Venray Wb. (109, 111).

Vlaai met een vulling van bramen.
 Zie ook het lemma BRAAMBES in
 WLD III, 4.3, pag. 132 e.v.

bramenvlaai: Venray Wb.; ook in
 Neer en Roosteren.
bramenvla (ook *braampvla*):
 Waubach en Borgloon.
braamberenvlaai: freq. Horns en
 Kleverlds.; ook in Weert,
 Gruitrode, Neeroeteren,
 Opglabbeek, Rotem, Mechelen-
 aan-de-Maas, Eksel en Helchteren.
bramelenvlaai (ook *bramelenvlaai*):
 freq. Noord.Oostlb., verspr.
 Zuidgeld.Lb.; ook in Ulestraten,
 Gronsveld, Nederweert,
 Maasbracht, Gelieren/Bret,
 Grevenbicht/Papenhoven, Urmond,
 Stein, Smeermaas, Oost-Maarland,
 Bilzen, Tongeren en Opheers.
bramelenvla: freq. Zuid.Oostlb.;
 ook in Ransdaal, Ubachsberg,
 Heerlen, Posterholt en Holtum.
bramelenvladem (*bramelenvlaam*):
 verspr. Ripuar.; ook in
 Nieuwenhagen en Mechelen.
brameltenvlaai: Haelen, Roermond,
 Maasniel, Grathem, Stokkem,
 Berg-aan-de-Maas en Meijel.

brameltenvla: Guttecoven.
bramelvlaai: Venlo.
bramertenvlaai: Nunhem, Baexem,
 Lanklaar en Stokkem.
brembuttenvlaai: Lommel.
brombeervlaai: Peer.
bromberenvlaai: verspr.
 Dommellds.; ook in Venray Wb.
 en in Tungalroy, Kinrooi, Bree,
 Maaseik, Koersel, Hasselt, Kiewit,
 Heppen, Paal en Beringen.
bronsberenvla: Berbroek.
berenvlaai: Bocholt.
braambessenvlaai: Sint-Truiden.
kriepeltjesvlaai: Mechelen-aan-de-
 Maas.
kroeselvlaai: Gingelom.
kronselenvlaai (*kronselenvlaai*):
 Neer.
miemertenvlaai (*miemertenvlaai*):
 Neer.

PRUIMENVLAAI

Echt Wb. (043, 096), Hasselt Wb. (447),
 Kerkrade Wb. 2 (208, 267), Meerlo-Wanssum
 Wb. (110), Roermond Wb. (234, 308),
 Tongeren Wb. (462), Tungalroy Wb. (124),
 Venray Wb. (442), Zonhoven Wb. (528);
 Achten, P. (1995) (108), Janssen, A. (1949)
 (096).

Vlaai met een vulling van pruimen.
 De trefwoorden **ooftvlaai** en **ooft-
 vladem** worden in de Voerstreek
 gebruikt voor een 'vlaai met een vul-
 ling van gedroogde peren en pruimen'.

pruimenvlaai (ook *pruimenvlaai*):
 freq. Kleverlds.; ook in Roer-
 mond, Tungalroy, Echt/Gebroek,
 Hoeselt, Tongeren en Hasselt.
pruimenvladem (*pruimenvlaam*):
 Kerkrade Wb. 2.
abrikozenvlaai: Zonhoven.
ooftvlaai (*ooftvlaai*): 's-Gravenvoeren.
ooftvladem (*ooftvlaam*): Sint-
 Martens-Voeren en Sint-Pieters-
 Voeren.

WORTELENVLAAI —————

N 16 (1962) (100);
Veldeke 08 (1933) (418).

Vlaai met vulling van wortelen.
Wortelenvlaai werd vroeger gemaakt door arme mensen die geen fruit hadden.

moerenvlaai (ook *moerenflaai*):
freq. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Nederweert, Weert, Leuken, Maaseik, Rotem en Meijel.

moerenspijsvla: Munstergeleen.

moerenvla (ook *moerenfla*):
Ransdaal, Heerlen, Neer, Posterholt, Limbricht en Holtum.

moerenvladem (*moerenvlaam*):
Bleijerheide en Mechelen.

moeren-duiles: Vlodrop.

potenvlaai: verspr. Demerkemp.; ook in Bocholt, Bree, Gelieren/Bret, Overpelt, Eksel, Paal, Opheers, Melveren en Lommel.

wortelenvlaai (ook *wortelenflaaj*):
Baarlo, Belfeld, Maastricht, Oost-Maarland, Hamont, Boekend, Venlo en Oirlo.

wortelsnippersvlaai: Mechelen-aan-de-Maas.

wortelsvlaai (*wottelsvlaai*): Sint-Truiden.

RIJSTEVLAAI —————

N 16 (1962) (104);
Bree Wb. (370), Echt Wb. (043, 100), Eupen Wb. (155), Gronsveld Wb. 2 (140), Heerlen Wb. 2 (197), Kerkrade Wb. 2 (214, 267), Maastricht Wb. (352), Meerlo-Wanssum Wb. (110, 238), Roermond Wb. (245, 308), Sittard Wb. (343), Tungelroy Wb. (124), Venray Wb. (457), Weertlands Wb. 1 (C 3, 011).

Vlaai met een vulling van rijstepap. Een motief op een rijstevlaai wordt in Gronsveld **gebloemd** (*gebleump*) genoemd.

rijstevlaai (ook *rijsteflaai*): alg. Noord.Oostlb., Weerlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Smeermaas, Heugem, Oost-Maarland, Tongeren, Hamont, Overpelt en Lommel.

rijstevla: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Posterholt, Holtum, Guttecoven en Borgloon.

rijstevladem (*rijstevlaam*): Kerkrade Wb. 2; ook in Nieuwenhagen en Mechelen.

rijstvlaai (ook *rijstflaai*): freq. Beringerlds., verspr. Centr.-Maaslds., Dommellds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Gronsveld, Gelieren/Bret, Maastricht, Oost-Maarland, Bilzen, Ketsingen, Opheers en Kwaadmechelen.

rijstvla: Ransdaal, Ubachsberg, Heerlen, Oirsbeek, Margraten, Zelem en Halen.

rijstvladem (*rijstvlaam*): freq. Ripuar.; ook in Eupen.

rijstpapvlaai: Helchteren.

rijsttaart (*rijstaat*): Val-Meer.

rijste, een -: Vlodrop en Ransdaal.

smoel: Heerlen.

TAART —————

Kaart 43, pag. 316

N 16 (1962) (118), SGV (1914) (037), ZND 48 (1954) (005a);
Echt Wb. (117), Gronsveld Wb. 2 (109, 169), Heerlen Wb. 2 (212), Kerkrade Wb. 2 (146), Maastricht Wb. (106, 356, 420), Meeswijk Wl. (215), Meeuwen Wl. (076), Roermond Wb. (287), Tongeren Wb. (114), Venlo Wb. (255);
Achten, P. (1995) (102), Bisschops, M. (1994) (037).

Fijn, veelal rond gebak, gewoonlijk van cakedeeg met slagroom en vruchten erop.

taart (ook *taat, toert, toet, toort*):

alg. in Nl. Lb.; ook in Rotem, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Smeermaas, Bilzen, Tongeren, Hamont, Peer, Hasselt, Borgloon, Gingelom en Sint-Truiden.

crèmetaart (ook *crèmetoert*):

Maaseik en Maastricht.

gâteau (fr.): freq. Maaskemp.,

Centr.Maaslds., Dommellds. en Demerkemp.; ook in Heerlen, Ulestraten, Gronsveld, Kinrooi, Kessenich, Maastricht, Oost-Maarland, Bilzen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Heppen, Paal, Beringen, Gelinden, Heers, Opheers, Sint-Truiden, Melveren, Kwaadmechelen, Zelem, Halen en Lommel.

gâteau-tje: Ketsingen.

koek: Kerkrade Wb. 2; ook in

Heerlen, Nieuwenhagen, Mechelen, Horn, Melick, Vlodrop, Oirsbeek, Ulestraten, Gronsveld, Kinrooi, Guttecoven, Oost-Maarland, Bilzen en Lottum.

crèmekoek: Gronsveld en Mechelen.

britskoek: Panningen.

dorèye (wa.): Tongeren.

pièce montée (fr.): Hoeselt.

pensenterger: Ell.

COMMUNIETAART —————

N 16 (1962) (120);

Diepenbeek Wb. (284), Lommel Wl. (091),

Meerlo-Wanssum Wb. (214), Sittard Wb.

(290), Tongeren Wb. (165);

Achten, P. (1995) (035, 102).

Hoog pronkgebak, opgebouwd uit roombolletjes, soesjes of schuimpjes, met bovenop vaak een suikeren beeldje. Dergelijke taarten worden vaak vervaardigd ter gelegenheid van een speciale gebeurtenis, bijvoorbeeld een communie, een geboorte of een huwelijk.

opzet (ook *hopzat, opzat, opzats*):

freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Bree, Gruitrode, Opglabbeek, Smeermaas, Heugem, Oost-Maarland, Neerpelt en Venlo.

opzetkoek: Bocholt.

feesttaart met opzet: Tegelen.

taart met opzet (*taart mit opzats*): Maasniel.

stapelkoek: Mechelen-aan-de-Maas.

opgespoten koek: Grevenbicht/Papenhoven.

opgespoten taart: America.

opgezette taart: Grathem.

opstand: Ottersum en Meijel.

opsteek: Mechelen-aan-de-Maas.

pièce montée (fr.): Bilzen,

Diepenbeek, Hoeselt, Ketsingen, Helchteren, Hasselt, Kiewit, Beringen, Opheers, Gingelom en Kwaadmechelen.

montée: Mechelen.

bontkoek: Holtum.

communiekoek: Munstergeleen.

communietaart: Tegelen en Sittard.

engelenkoek: Linde.

gegarneerde koek: Puth.

gesierde koek: Oirsbeek.

koek: Ubachsberg en Bleijerheide.

gâteau (fr.): Kessenich, Rotem,

Stokkem, Hoeselt, Tongeren, Overpelt, Beverlo, Borgloon, Gingelom, Zelem en Lommel.

profiterol: Weert.

pronkgâteau: Hamont en Sint-Truiden.

pronkgebak: Melveren.

pronktaart: Tegelen.

feestgebak: Houthalen.

feestkoek: Lommel.

sterfbrood: Munstergeleen.

geboortekoek: Munstergeleen.

trouwkoek: Munstergeleen.

bruidskoek: Berg-aan-de-Maas.

bruiloftstaart: Sittard.

toren: Kinrooi.

tronk: Niel-bij-St.-Truiden.

turkse toren: Paal.

molshoop: Weert.

cake: Eksel.

APPELTAART

N 16 (1962) (114), SGV (1914) (037);
Eupen Wb. (007), Heerlen Wb. 2 (073),
Maastricht Wb. (422), Sittard Wb. (421),
Tongeren Wb. (012), Valkenburg Wb. (174),
Venlo Wb. (255);
Achten, P. (1995) (003), Veldeke 32 (1957)
(073), Veldeke 33 (1958) (012).

Taart waarin appels verwerkt zijn. De trefwoorden van het type **taartenpom**, **taartenpommetje**, etc. zijn verbasteringen van het Franse *tarte aux pommes*. Met deze benamingen wordt doorgaans een gesloten vlaai met deegdeksel aangeduid. Zie ook het gelijknamige lemma.

appeltaart (ook *appeltaat*, *appeltoert*, *appeltoet*): freq. Noord.-Oostlb.; ook in Eygelshoven, Bleijerheide, Ransdaal, Heerlen, Mechelen, Eupen, Limbricht, Neerbeek, Nederweert, Leuken, Tungelroy, Grevenbicht/Papenhoven, Val-Meer, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Houthalen, Velden en Meijel.

appeltaartje (*appeltaatje*):
Roermond.

appelentaart: freq. Noord.Oostlb.; ook in Grathem, Stokkem, Holtum, Venlo, Ottersum en America.

appel-schlitz: Eupen.

appeltoeslag: Grathem.

toeslag: Ubachsberg, Heerlen, Mechelen, Sittard en Oirsbeek.

appelkoek: Kerkrade.

appelprutvlaai: Melveren.

prutvlaai: Mechelen-aan-de-Maas.

appelvla: Heerlen, Waubach, Berbroek en Zelem.

appelvlaai: freq. Beringerlds., verspr. Dommellds. en Demerkemp.;

ook in Berg-aan-de-Maas, Urmond, Tongeren, Ketsingen, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

appelenvlaai: Neeritter, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas en Peer.

appelvlaaitje (*appelvlaaike*):
Gelieren/Bret.

appelvladem (*appelvlaam*):

Kerkrade, Mechelen en Bocholtz.

gozète (wa.): Hasselt.

gozète-tje (*gazetje*): Gingelom.

paddenpom (ook *pattepom*):

Kwaadmechelen en Heppen.

spijskoek: Overpelt.

tarte de pommes (*toert de pomme*):
Oost-Maarland.

taartenpom (ook *taartenpong*, *taartenpom*, *tartepom*, *tatenpom*, *toertepom*): freq. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Heerlen, Weert, Bree, Neeroeteren, Opglabbeek, Bilzen, Opheers, Gingelom en Venlo.

taartenpom-vlaai (*tartepomvlaai*):
Bree.

taartenpommel: Rotem.

taartenpoms: Venlo.

taart (*toert*): Borgloon.

taartje (*toertje*): Borgloon.

appelbol: Lommel.

appelbroodje: Bocholt.

appelenkoek: Baexem.

vladem (*vlaam*): Kerkrade.

APPELTAARTJE

N 16 (1962) (115), ZND 32 (1939) (029c);
Gronsveld Wb. 2 (052), Meeswijk Wl. (651);
Janssen, A. (1949) (096, 097).

Klein appeltaartje met deegdeksel, veelal in de vorm van een halve maan. Zo'n appeltaartje wordt volgens verschillende zegslieden gemaakt door een ronde schijf deeg dubbel te vouwen en op te vullen met een moes van fruit. De trefwoorden van het type **taartenpom**, **taartenpommetje**, etc. zijn

verbasteringen van het Franse *tarte aux pommes*. Vergelijk voor het trefwoord **deeltje** uit Moresnet ook het Hgd. *Teilchen*, ‘gebakje’.

appelentaartje (ook *appelentoertje*):

Roermond, Swalmen en Gronsveld.

appeltaartje (ook *appeltoertje*, *appeltuutje*): freq. Noord.Oostlb.;

ook in Bleijerheide, Heerlen, Neerbeek, Nederweert, Rotem, Waltwilder, Diepenbeek, Tongeren, Neerpelt en Ottersum.

appelkoek: Tessenderlo.

appelmikje (*appelmikske*): Opglabbeek.

appelsluifje (*appelsluufke*): Oost-Maarland.

halve appeltaart: Vroenhoven.

appeltaart: Meijel.

appelvlaaitje (ook *appelvlaaike*):

verspr. Bilzerlds.; ook in Bergaan-de-Maas, Achel, Hamont, Koersel, Kiewit, Beverlo, Beringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Velden.

klein appelvlaaitje: Hechtel.

appelenvlaaitje: Bree.

appelvla: Halen.

appelvla-tje (*appelvlake*): Waubach, Munstergeleen, Oirsbeek en Zelem.

klein appelvla-tje (*klein appelvlake*): Oost-Maarland.

appelvladempje (*appelvlaamke*): Mechelen.

taartenpom (ook *taatenpom*): verspr. Truierlds.; ook in Geistingen, Maaseik, Hasselt en Engelmanshoven.

taartenpommetje (ook *taartenpomke*, *taartepumke*, *taartepumpke*, *taartepungske*, *taatepommeke*, *taatepumke*, *tartepommeke*, *tartepongske*, *tartepumke*, *toertepumke*): verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Sittard, Ulestraten, Valkenburg, Weert, Maaseik, Heugem, Oost-Maarland,

Helchteren, Hasselt, Opheers, Gingelom en Venlo.

kleine taartenpom (*klein tattepom*): Voort.

paddenpommetje: Kwaadmechelen.

pommetje (*pumke*): Venlo.

taartje (ook *toerteke*, *toertje*, *toetje*):

Stokkem, Vroenhoven, Bilzen, Eigenbilzen, Grote-Spouwen, 's-Herenelderen, Rijkhoven, Genoelselderen, Heers, Borgloon en Gorseme.

taart (ook *toet*, *tuurts*): Sint-Truiden, Borgloon en Zichen-Zussen-Bolder.

tartelet: Hasselt.

toeleggetje (*toelegske*): Neeritter.

toeslag: Kerkrade, Heerlen, Mechelen, Neer, Vlodrop, Limbricht, Sittard, Margraten, Roosteren, Holtum, Urmond en Wellen.

toeslagje (ook *toeslagske*): freq. Centr.Maaslds., verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Bocholtz, Heerlen, Mechelen, Bree en Neeroeteren.

kleine toeslag: Lontzen.

beignet: Ulbeek.

brioche (fr.): Neerpelt en Zepperen.

broektas: Sint-Truiden.

tas: Herk-de-Stad en Lanaken.

appelschlitz (*appelschluts*): Eupen.

kleine schlitz (*klenge schluts*): Lontzen.

chèrmoule (wa.): Mheer.

deeltje: Moresnet.

drietipje: Kinrooi.

holza: Sint-Lambrechts-Herk, Diepenbeek en Kortesseme.

golzak: Gutshoven.

gozète (wa.): 's-Gravenvoeren, Opglabbeek, Genk, Zichen-Zussen-Bolder, Ketsingen, Mal, Houthalen, Heppen, Borgloon, Jeuk en Leopoldsburg.

gozète-tje: Jeuk.

appelgozète: Zonhoven.

half maantje: Lommel, Kwaadmechelen en Sint-Truiden.

half maantje met appelen: Kaulille.

halfmaan-vlaaitje: Lommel.
halve maan: Neerpelt, Zepperen,
 Voort en Jeuk.
halve maantje: Lommel en Kaulille.
maantje (*maanke*): Bree.
halve koek: Niel-bij-As.
klein taartje: Groot-Gelmen.
kleine taart: Rijkel.
krollebol: Oost-Maarland.
ooftbontje (*ooftbuntje*): Sittard.
paté-tje: Lommel en Wellen.
pistolee: Opitter.
pistoleetje: Opgrimbie.
kleine prutvlaai: Melveren.
prutsvlaaitje: Mechelen-aan-de-
 Maas.
schlitz (du.) (*schluts*): Sint-Martens-
 Voeren en Sint-Pieters-Voeren.
spijskoek: Berbroek, Zonhoven, Paal
 en Beringen.
appelbeignet: Tessenderlo.
appelbontje (*appelbuntje*): Sittard.
appelbol: Paal.
appelenbol: Baarlo en Grathem.
appel flap: Eksel.
klein vlaaitje (ook *klein vlaaike*):
 Hasselt en Rekem.
vlaaitje (ook *vlaaike*): Gruitrode,
 Neeroeteren, Hamont en Sint-
 Huibrechts-Lille.
vla-tje: Heers.

GEBAKJE

N 16 (1962) (111);
 Bree Wb. (340), Diepenbeek Wb. (258), Echt
 Wb. (117), Gronsveld Wb. 2 (052), Hasselt
 Wb. (146, 342), Kerkrade Wb. 2 (070),
 Lommel Wl. (227), Maastricht Wb. (420,
 429), Meeswijk Wl. (475), Sittard Wb. (021,
 063, 419), Stokkem Wb. (085, 102), Tongeren
 Wb. (189, 191, 192, 245, 595), Venlo Wb.
 (255), Venray Wb. (550);
 Achten, P. (1995) (041), Bisschops, M. (1994)
 (007).

Product van de banketbakker dat
 kleiner, maar verfijnder is dan een
 taart.

Een **amandelbergje** is een 'klein
 gebakje van eiwit, suiker en gesnip-
 perde amandelen'. Het woord **éclair-
 tje** wordt in Diepenbeek gebruikt
 voor een 'roomsoesje'. De trefwoor-
 den **tompoes** en **glacé** duiden in
 Maastricht respectievelijk Tongeren
 een 'roomgebakje met een schijnbaar
 geglaceerd (glanzend) oppervlak'
 aan. Een **gozète** is volgens het
 Tongeren Wb. (pag. 191) een 'gebak-
 je in de vorm van een flap'; de **gol-
 zak** is een grote uitvoering daarvan.
 Vergelijk voor het trefwoord **deeltje**,
 dat met name in het Ripuarisch voor-
 komt, ook het Hgd. *Teilchen*, 'gebak-
 je'.

gebakje (ook *gebakske*): freq.
 Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.,
 verspr. Noord.Oostlb. en Horns;
 ook in Heerlen, Nieuwenhagen,
 Waubach, Nederweert, Weert,
 Velden, Boekend, Wanssum,
 America en Broekhuizen.
klein gebak: Houthalen.
deeltje (ook *deelke*): freq. Ripuar.;
 ook in Nieuwenhagen.
bontje (*buntje*): Guttecoven,
 Limbricht en Sittard.
gâteau-tje (*gâteau-ke*): verspr.
 Dommelds. en Truierlds.; ook in
 Kessenich, Bree, Gelieren/Bret,
 Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas,
 Beverlo, Kwaadmechelen en
 Lommel.
paté-tje (*paté-ke*): freq. Maaskemp.,
 Centr.Maaslds. en Demerkemp.;
 ook in Neeritter, Kinrooi, Bilzen,
 Val-Meer, Tongeren, Ketsingen,
 Hamont, Overpelt, Eksel, Heppen,
 Paal, Beringen, Opheers,
 Gingelom, Halen en Lommel.
taartje (ook *toertje, tuurtje, tuutje*):
 freq. Oostlb., Horns en Kleverlds.,
 verspr. Oost.Zuidlb.; ook in
 Kerkrade, Weert, Leuken, Echt/
 Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven,
 Maastricht, Heugem, Oost-Maar-
 land, Borgloon, Blerick en Venlo.

carré-glacé: Tongeren.
glacé: Tongeren.
éclairtje (*éclairke*): Diepenbeek.
gozète (wa.): Hoeselt en Tongeren.
golzak: Tongeren.
koekje (*koekske*): Borgloon en Mechelen.
platsje (*pletske*): Panningen.
punt: America.
slipje (*slupke*): Stokkem.
vlaaitje (*vlaaike*): Koersel.
amandelbergje (*amandelbergske*): Sittard.
weggetje (*wekske*): Gronsveld.
broodje: Grathem.
tompoes: Maastricht.
trul: Tongeren.

TULBAND

Kaart 44, pag. 317

N 16 (1962) (119, 118 add.);
 Bree Wb. (098), Echt Wb. (120), Heerlen Wb. 2 (092, 223), Kerkrade Wb. 2 (210), Maastricht Wb. (436), Sittard Wb. (360, 435), Valkenburg Wb. (033, 145).

Een soort van gebak in de vorm van een tulband.
 Een **bontje** is volgens het Valkenburg Wb. (pag. 33) een 'uit zoet gist-deeg bereid gebak in tulbandvorm'. Zie voor het trefwoord **radong** ook RhWb (VII), kol. 28, s.v. *Radong*, 'turbanähnliches Gebäck'. Het woord wordt vooral in het Ripuarische deel van het Rijnland aangetroffen.

tulband: freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Weertlds.; ook in Heerlen, Bilzen, Achel, Hamont, Neerpelt, Koersel, Opheers, Sint-Truiden en Venlo.
tulbandje (*tulbanke*): Velden.
turkmuts: Vlodrop.
turkse muts: verspr. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Weert,

Maastricht, Paal, Velden, Blerick, Venlo en Middelaar.
sultan: Belfeld, Hasselt en Sittard.
radong (ook *redong*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Munstergeleen, Ulestraten, Valkenburg en Urmond.
radongkoek (*redongkoek*): Puth.
bonte koek: Grathem.
bonte, een -: Limbricht.
bontje, een -: Valkenburg.
britskoek: Meijel.
cake: Tegelen, Haelen, Roermond, Sittard, Puth, Neeroeteren, Oost-Maarland, Berbroek, Velden, Boekend, Oirlo en Meijel.
dikkoek: Kinrooi.
koffiekoek: Mechelen-aan-de-Maas.
kranskoek: Lommel.
theekoek: Achel, Bocholt en Eksel.
vetkoek: Kinrooi.
koek: Leuken, Urmond en Oirsbeek.
mutsenopsteker: Mechelen-aan-de-Maas.
rhône royal: Tongeren.
brioche (fr.): Bree Wb.

EIERKOEK

N 16 (1962) (124), N 80 (1980) (056), ZND 34 (1940) (075);
 Heerlen Wb. 2 (104), Kerkrade Wb. 2 (210), Meeuwen Wl. (063), Roermond Wb. (072), Tegelen Wb. (096), Venlo Wb. (119), Zonhoven Wb. (110);
 Bisschops, M. (1994) (030).

Een zachte koek gebakken van fijn deeg, waarin eieren zijn gekneed.

eierkoek (ook *neierkoek*): alg. in Belg. en Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar.; ook in Kerkrade.
eierenkoek: freq. Horns en Maas-kemp.; ook in Heel, Swalmen, Pey, Ospel, Weert, Maaseik, Rotem, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille, Heppen, Kwaadmechelen, Tessengerlo en Lommel.

eierenkoekje (*eierenkoekske*): Ospel.

eierkoekje (*eierkoekske*): Tegelen, Moorveld (Waalsen), Ulestraten, Kelpen en America.

eierskoek: Velden.

bonte koek: Sittard.

bontje (*buntje*): Sittard.

biscuit: Gronsveld, Ingber en Teuven.

biscuitkoek: Simpelveld en Eys.

cake: Nieuwenhagen, Gulpen, Schinnen, Stevensweert, Urmond, Meers, Maastricht, Eksel, Blerick en Venlo.

radong (ook *redon*, *redong*): freq. Ripuar.; verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.

klopkoek: Born.

koek: Kerkrade, Heerlen, Waubach, Swalmen, Nieuwstadt, Beek, Schimmert, Guttecoven, Maastricht en Itteren.

dikkoek: Tungelroy.

plats: Heythuysen en Ubachsberg.

opzet (*opzats*): Sittard.

eierbodem (*eierboom*): Sint-Odiliënberg.

eiersmeer: Rekem.

linzendeeg: Simpelveld.

lochte deeg: Maastricht.

pannenkoek: Gulpen, Hamont, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Hoepertingen, Duras en Meijel.

eierstruif: Montfort, Montfort, Schinnen, Lommel en Venlo.

eierstruifje (*eierstruifke*): Lommel.

struif: Maasbracht, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Lommel en Meijel.

ROOMHORENTJE

N 16 (1962) (113);

Diepenbeek Wb. (258), Gronsveld Wb. 2 (143), Sittard Wb. (195, 337, 470), Tegelen Wb. (116).

Gebak in de vorm van een hoorn en gevuld met room.

cornet (fr.): Hasselt, Kiewit en Tongeren.

cornet-je (ook *corne-ke*): Bree en Opheers.

crème-flûte (fr.): Hasselt.

crèmehoren: Reuver, Roermond, Gruitrode, Beverlo, Zelem, Boekend, Venlo en America.

crèmehorentje (ook *crèmehoreke*):

verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Heerlen, Mechelen, Herten (bij Roermond), Gelieren/Bret, Berbroek, Paal, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen, Halen en Venlo.

vulhoren: Melveren.

vulhorentje (ook *vulhoorke*, *vulhoreke*): Sittard, Bree, Holtum, Neerpelt en Lommel.

crèmeworteltje (*crèmewortelke*): Valkenburg.

horentje (ook *hoorke*, *horeke*):

Kerkrade, Oirsbeek, Kinrooi, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Smeermaas, Koersel, Hasselt, Heppen en Beringen.

puddinghorentje (*puddinghoreke*): Eksel.

roomhoren: freq. Noord.Oostlb.;

ook in Weert, Tungelroy en Linde.

roomhorentje (ook *roomhoorke*, *roomhoreke*): Bocholtz, Heerlen,

Mechelen, Roermond, Swalmen, Neerbeek, Sittard, Nederweert, Neeritter, Kessenich, Thorn, Roosteren, Guttecoven, Achel, Velden, Blerick, Venlo, Gennep en Oirlo.

crèmetuit: Tegelen, Kinrooi, Mechelen-aan-de-Maas en Peer.

crèmetuitje: Waubach, Roermond, Hamont en Meijel.

roomtuit: Tegelen en Boukoul.

tuit met slagroom: Puth.

tuitje: Mechelen-aan-de-Maas, Urmond, Diepenbeek, Overpelt en Sint-Truiden.

crèmetootje: Helchteren.

snotertoot: Tegelen en Boukoul.

snottoot: Tegelen, Venlo en Baarlo.

torentje (*toonke*): Gingelom.
zwerende vinger: Weert, Roermond
en Sittard.
zweretige vinger: Heerlerheide,
Ulestraten, Gronsveld, Heugem en
Oost-Maarland.
crèmepoot: Bocholt.
crèmerolletje: Sittard.
reuteketeutje: Sittard.
slagroomkoekje (*slagroomkoekske*):
Mechelen.

crèmesoes: Tegelen.
roomsoes: Tegelen, Margraten,
Grathem en Venlo.
soes: Lanklaar.
crèmetaartje: Borgloon en
Ketsingen.
roomtaartje: Ransdaal.
taartje: Hasselt en Bilzen.
crème: Sittard.

4.4 Koekjes, ontbijtkoek, taai-taai, wafels

Zie voor het bakken van taai-taai, ontbijtkoek en speculaas WLD II.1, pag. 130-137.

KOEKJE

Kaart 45, pag. 317

N 16 (1962) (121 add., 124);
Bree Wb. (298), Echt Wb. (067, 094), Gennep Wb. (109, 124, 141), Haspengouws Id. (114), Heerlen Wb. 2 (135), Kerkrade Wb. 2 (143, 204), Lommel Wl. (201), Maastricht Wb. (313), Meerlo-Wanssum Wb. (200, 224), Meeswijk Wl. (430), Roermond Wb. (139, 224), Sittard Wb. (402), Tegelen Wb. (098, 101, 109), Tongeren Wb. (361), Tungalroy Wb. (124), Venlo Wb. (166, 187, 216, 284), Venray Wb. (363), Weertlands Wb. 1 (C 3, 006, C 3, 011, C 3, 012), Zonhoven Wb. (208);
Bisschops, M. (1994) (028), Janssen, A. (1949) (098), Veldeke 37 (1962) (041).

In het algemeen een zeer kleine koek die vooral als versnapering bij koffie of thee wordt genuttigd.

De benaming **knepkoek** en **klepper** worden gebruikt voor een vrij grote, droge koek die vooral in Maaseik bekend is. De **knepkoek** is volgens een respondent uit Swalmen rond of ruitvormig en aan de bovenzijde van een suikerlaag voorzien. De koek heeft een doorsnee van 2 dm (Echt Wb., pag. 67). Een informant uit Neeritter vermeldt als ingrediënten voor deze koek: 2/4 meel, 1/4 boter en 1/4 suiker. Het **platsje** en het **café-platsje** zijn volgens zegslieden uit Oirsbeek, Oost-Maarland en Kerkrade rond van vorm en van boven met suiker bestrooid. Een **koffiekoekje** is volgens een zegsman uit Munstergeleen een 'klein plat rond of vierkant koekje met een plukje roomboter erop'. Het woord **mopje**

wordt in Ottersum vooral gebruikt voor 'goedkopere soorten koekjes'. Het trefwoord **peekverjenneke** is in Maastricht een benaming voor een koekje van Peek Frean en Co. (Maastricht Wb., pag. 313), terwijl het trefwoord **camp-mop** een 'grote ronde koek met in het midden een gat' aanduidt. De firma Camps had op alle kermissen in en rond Meerlo-Wanssum een kraam (Meerlo-Wanssum Wb., pag. 200). In de woordkaart bij dit lemma zijn alleen de algemene benamingen voor het begrip 'koekje' opgenomen.

De volgende opgaven zijn algemene benamingen voor een koekje:

koekje (*koekske*): freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Maaskemp.; ook in Ransdaal, Heerlen, Weert, Tungalroy, Maasbracht, Smeermaas, Heugem, Oost-Maarland, Bilzen, Val-Meer, Tongeren, Ketsingen, Overpelt, Peer, Koersel, Houthalen, Beringen, Borgloon, Gingelom, Niel-bij-St.-Truiden, Boekend en Venlo.

platsje (*pleske, pletsje, pletske*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Echt/Gebroek, Berg-aan-de-Maas, Oost-Maarland, Velden, Blerick en Venlo.

mop: Tungalroy, Meeswijk, Tongeren, Linde, Lommel en Ottersum.

mopje (*mopke*): alg. Kleverlds.; ook in Bree Wb. en in Nederweert, Leuken en Hamont.

De volgende opgaven duiden speciale soorten koekjes aan:

knapkoek: freq. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Kleverlds., zeldz. Weertlds.; ook in Bilzen, Neerpelt, Hasselt, Kiewit, Paal, Kwaadmechelen, Lommel, Velden, Boekend en Venlo.

knapkoekje (*knappkoekske*): Neer, Susteren, Neerbeek, Gronsveld, Kessenich, Thorn, Bree en Achel.

wessemer knapkoek: Grathem.

maaseiker knapkoek: Grathem.

klepper: Haspengouws Id.

biscuitenkoekje: Thorn.

droog koekje (*droog koekske*): Neer en Stokkem.

bitterkoekje: Thorn.

bokkenpootje: Kinrooi.

boterkoek: Grevenbicht/Papenhoven en Hasselt.

boterkoekje (ook *botterkoekje*, *botterkoekske*): Boukoul, Roosteren, Stein, Kiewit en Opheers.

boterplatsje (*botterpletske*): Heerlen.

britskoek: Herten (bij Roermond).

koffiekoek: Hamont, Herten (bij Roermond) en Kinrooi.

koffiekoekje (*koffekoekske*, *koffiekoekske*): Roermond, Susteren, Neerbeek, Munstergeleen, Gruitrode, Berg-aan-de-Maas, Oost-Maarland en Neerpelt.

café-koek (*kaffeekoek*, *kaffiekoek*): Paal, Halen en Hasselt.

café-koekje (*kaffeekoekske*, *kaffiekoekske*, *kaffiekoekske*): Heerlen, Sittard, Thorn, Bilzen, Sint-Truiden en Melveren.

koffieplatsje (*koffiepletske*): Tegelen.

café-platsje (*kaffeepletske*): Kerkrade.

camp-mop: Wanssum, Geysteren, Blitterswijck, Oirlo, Meerlo, Tienray en Swolgen.

chocoladekoekje (*sjeklaadkoekske*): Opheers.

cocoskoekje (*cocoskoekske*): Opheers.

dessertkoekje (*dessertkoekske*): Gruitrode.

dozijnbrioche: Hasselt.

franchipannetje (*franchipanneke*): Kinrooi.

glacé: Kinrooi.

halve-maantje (*halfmaanke*): Beverlo.

hanekam: Herten (bij Roermond).

haverhoutplatsje (*haverhoutpletske*): Boukoul.

janhagel: Oirsbeek.

kaaskoekje (*keeskoekske*): Kiewit.

kattentong: Bocholt en Zonhoven.

kletskop: Roermond, Maasniel, Weert en Venlo.

klopje (*klopke*): Mechelen-aan-de-Maas.

koekernulletje (*koekernulke*): Roermond.

lang vingertje (*lang vingerke*): Hamont.

lange vinger: Tegelen en Grevenbicht/Papenhoven.

lange-vingerkoekje (*lange-vingerkoekske*): Bocholt.

macroon: Velden, Venlo en Boukoul.

macroontje (*macrongske*, *macronneke*, *macronske*): Kinrooi, Hamont, Hasselt en Kiewit.

marie-koekje (*marie-koekske*): Oirlo.

meelkoekje (*meelkoekske*): Stein.

meelplatsje (*meelpletske*): Tegelen en Venlo.

mélange: Beringen.

mocca-koekje (*mocca-koekske*): Grevenbicht/Papenhoven.

moffelkoek: Herten (bij Roermond).

molenkoek: Kessenich.

molenkoekje (*molenkoekske*): Kinrooi.

mop met een gat in: Oirlo.

nieuwjaarswafeltje: Kerkrade.

pain à la grecque: Hasselt.

peekverjennetje (*peekverjenneke*): Maastricht.

petit-beurre-tje (*petit-beurke*): Bree, Helchteren en Hasselt.

pletsertje (*pletserke*): Weertlands Wb. 1.
polkaplatsje (*polkapletske*): Roermond.
s-platsje (*s-pletske*): Kerkrade.
sletsertje (*sletserke*): Weertlands Wb. 1.
soldatenkoek: Eksel.
sterretje (*sterke, sterreke*): Neerpelt en Sittard.
stuit: Kessenich.
theekoek: Helchteren.
theekoekje (*theekoekske*): Roosteren en Oost-Maarland.
vingerkoekje (*vingerkoekske*): Kinrooi.
vrouwentong: Kinrooi.
weense mop: Oirsbeek.
suikerkoek (*sokkerkoek*): Hasselt en Mechelen-aan-de-Maas.
suikerkoekje (*sokkerkoekske*): Heerlen.
suikerplatsje (*sokkerpletske*): Vlodrop.
wijnkoekje (*wijngkoekske*): Melveren.
waterkoekje (*waterkoekske*): Berg-aan-de-Maas.
watermopje (*watermopke*): Wanssum en Broekhuizen.
waterplatsje (*waterpletske*): Tegelen, Baarlo, Nunhem, Velden, Boekend, Venlo en America.
sprits: Baarlo, Oirsbeek, Velden en Oirlo.
spritskoekje (*spritskoekske*): Kinrooi.
zandkoekje (*zandkoekske*): Baarlo, Roermond, Herten (bij Roermond), Bree, Gruitrode, Roosteren, Linde, Kiewit, Opheers, Velden en Oirlo.
zoutkoekje (*zoutkoekske*): Kiewit.

NIKNAK

N 16 (1962) (108);
 Echt Wb. (086), Maastricht Wb. (281),
 Meeswijk Wl. (444), Roermond Wb. (197),

Sittard Wb. (263), Susteren Wb. (057),
 Weertlands Wb. 1 (C 3, 009), Zonhoven Wb. (316);
 Achten, P. (1995) (085).

Koekje in de vorm van een speelgoedfiguurtje, voor kinderen. Het woord **niknak** is in Susteren in gebruik voor 'koekjes in de vorm van dierenfiguurtjes die geplaatst kunnen worden in bijbehorende ringetjes' (Susteren Wb., pag. 57).

niknak: freq. Noord.Oostlb. en Demer Kemp.; ook in Ransdaal, Heerlen, Mechelen, Susteren, Sittard, Oirsbeek, Valkenburg, Weert, Neeritter, Kinrooi, Gelieren/Bret, Echt/Gebroek, Berg-aan-de-Maas, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Hoeselt, Beverlo, Beringen, Gintelom, Zelem en Meijel.

niknakje (ook *niknakske*): freq. Dommelds., verspr. Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Roermond, Smeermaas, Bilzen, Tongeren, Ketsingen, Helchteren, Berbroek, Hasselt, Heppen, Paal, Borgloon, Sint-Truiden, Kwaadmechelen en Halen.

niknik: Neeroeteren.

deegkoekje (*deegkoekske*): Melveren.

koekje (*koekske*): Oost-Maarland, America, Neer en Baarlo.

kuveltje (*kuvelke*): Grathem.

meelmopje (*meelmopke*): Meijel.

mikmek: Oost-Maarland.

opzetkoekje (*opzetkoekske*): Ulestraten.

opzettertjes: Nederweert.

peperkoekenmannetje (*peperkoekenmanneke*): Oost-Maarland.

speculatiemannetje (*speculatiemanneke*): Oirlo.

mannetje (*manneke*): Niel-bij-St.-Truiden en Opheers.

speelgoed: Eygelshoven.

strooigoed: Berg-aan-de-Maas.
strouwplatsje (*strouwpletske*):
Tegelen.
waterplatsje (*waterpletskes*): Velden
en Tegelen.
platsje: Blerick en Bocholtz.

KOEKJE VAN OVER- GESCHOTEN DEEG

N 16 (1962) (109);
Tongeren Wb. (544).

Koekje van onbepaalde vorm dat van
overgeschoten deeg wordt gemaakt
en bestemd is voor kinderen.

schaarkoek: Kiewit.
schaarkoekje (*schaarkoekske*):
Tongeren.
schaarling: Neerbeek.
kreupel, een -: Posterholt.
kreupeltje: Waubach, Roermond,
Swalmen, Boukoul en Valkenburg.
kreupelvot: Melick.
overschot: Mechelen-aan-de-Maas.
afval voor de kinder: Oirsbeek.
allerhand: Mechelen.
boksenknoop: Panningen.
breuk: Tegelen.
deegkoek: Helchteren.
greumeltje (*greumelke*): Paal,
Maasniel en Kessenich.
kruimeltje: Borgloon.
kinderkoekje (*kinderkoekske*):
Blerick en Baexem.
kindervlaasje (*kindervla-ke*):
Heerlen.
klein mijkje: Eksel.
knapkoek: Oost-Maarland.
knuistje: Lanklaar.
koekje: Neer, Baarlo, Ulestraten,
Oost-Maarland en Niel-bij-St.-
Truiden.
krollemolletje (*krollemolke*):
Neeritter.
krul: Munstergeleen.
mannetje (*menke, mentje*):
Limbricht en Ubachsberg.

mopje (*mopke*): Rotem.
ovenkoek (ook *hovenkoek*): Hamont,
Overpelt en Bree.
ovenkoekje (*hovenkoekske*): Linde.
pijlappel: Leuken.
plats: Kerkrade.
platsje (*pletske*): Heerlen, Mechelen,
Neer, Maasniel en Puth.
platsjesbreuk (*pletskesbreuk*):
Tegelen.
rammeltje (*remmelke*): Oost-
Maarland.
rammenant: Grevenbicht/Papen-
hoven.
rollemedol: Bilzen.
strontje: Kinrooi en Hasselt.
stuit: Velden en Grathem.
stuitje: Meijel en Velden.
vogelnestje: Kinrooi.
vormpje (*vormke*): Sittard.

SLANGETJE

N 16 (1962) (060 add., 112, 122 add.), N 29
(1967) (086 add.);
Sittard Wb. (376).

Slang- of s-vormig koekje of gebak-
je.

Met het trefwoord **s** wordt in
Neeritter een soort broodje in de
vorm van een letter S bedoeld. Het
bestaat uit een fijnere soort witbrood
zonder vulsel en wordt ter gelegen-
heid van Nieuwjaar gebakken.

slangetje (ook *slangske*): Maasniel,
Sittard, Ulestraten, Valkenburg,
Weert, Gelieren/Bret, Linde,
Hasselt en Gingelom.
slangenkoekje (*slangenkoekske*):
Heerlen.
s: Mechelen, Sittard, Tungelroy en
Neeritter.
s-je (ook *eske*): Bocholtz,
Munsterbilzen, Tongeren,
Ketsingen, Hasselt, Kiewit,
Opheers, Borgloon en Meijel.
s-platsje: Kerkrade.

suiker-s-je (*sokker-eske*): Bilzen.
boter-s: Ulestraten.
smik: Neeritter.
strontje (ook *strontke*): Koersel en Hasselt.
vogelnestje (*vogelneske*): Mechelen-aan-de-Maas.
brilletje (*brilke*): Maaseik.
kettingleider: Mechelen-aan-de-Maas.
knop: Velden.
ring: Neer.
brezel (du.) (*britsel*): Posterholt, Stein en Mechelen.
brezel-tje (*britselke*): Berg-aan-de-Maas.
krakeling: Oirsbeek.
brioche-tje (*brioske*): Oost-Maarland.
éclairtje (*éclairke*): Gingelom.
flensje (*flenske*): Kinrooi en Gronsveld.
gebakje: Tegelen.
krombroodje (*krompbroodje*): Grathem.
lange toet: Melveren.
nonnenvot: Neerbeek.
nonnenvots: Kerkrade.
paté-tje (*paté-ke*): Niel-bij-St.-Truiden.
strik: Kerkrade.
taartje (*toertje*): Oost-Maarland.

KRAKELING

Kaart 46, pag. 318

N 16 (1962) (060 add., 106);
 Echt Wb. (034, 111), Kerkrade Wb. 2 (066),
 Sittard Wb. (059, 060), Valkenburg Wb. (037);
 Janssen, A. (1949) (098).

Bros koekje in vorm herinnerend aan een 8, dat onder het eten kraakt.

krakeling: freq. Noord.Oostlb., Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Limbricht, Sittard, Valkenburg, Nederweert, Weert, Leuken, Roosteren, Berg-aan-de-Maas,

Stein, Oost-Maarland, Neeritter, Neerpelt, Hasselt, Paal, Borgloon, Gingelom en Lommel.
kraker: Hamont, Eksel en Berbroek.
brezel (du.) (*britsel*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Echt/Gebroek, Holtum, Berg-aan-de-Maas en Venlo.
ring: Neer, Nunhem, Mechelen-aan-de-Maas en Opheers.
ronde ringetjes (*ronne ringskes*): Mechelen-aan-de-Maas.
suikerring: Kessenich en Maaseik.
suikerringtje (*suikerringske*): Maaseik, Echt/Gebroek en Rotem.
nieuwjaarsring: Haelen.
bril (ook *brille*): Grathem en Thorn.
kerstkransje (*kerstkranske*): Tegelen.
serpentin: 's-Gravenvoeren.
koekje (*koekske*): Gronsveld.
sprits: Oost-Maarland.

De volgende opgaven duiden een broodje aan in de vorm van een krakeling:

gedraaide pistolet (- *pistolee*): Hamont.
pain de grecque (fr.): Gingelom.

SPECULAAS

Kaart 47, pag. 318

N 16 (1962) (124), N 29 (1967) (092);
 Beverlo Wb. (244), Bree Wb. (416),
 Diepenbeek Wb. (287), Echt Wb. (112),
 Eupen Wb. (186), Genk Wb. (308), Gennep
 Wb. (097, 099, 173), Gronsveld Wb. 2 (159),
 Hamont Wb. (109), Hasselt Wb. (418),
 Heerlen Wb. 2 (207), Lommel Wl. (307),
 Maastricht Wb. (397), Meeswijk Wl. (597),
 Roermond Wb. (276), Sittard Wb. (389),
 Tungalroy Wb. (124), Venlo Wb. (248),
 Venray Wb. (270, 523), Weertlands Wb. 1
 (C 3, 014);
 Achten, P. (1995) (121), Bisschops, M. (1994)
 (029).

Hard, droog, gekruid gebak dat in verschillende platte figuren wordt gebakken en vroeger vooral op en omstreeks St.-Nicolaas gegeten werd.

speculaas (ook *speculoos*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Posterholt, Genk, Maastricht, Eijsden, Oost-Maarland, Stokrooie, Hasselt, Sint-Truiden, Melveren, Bevingen, Kwaadmechelen en Arcen.

speculaaskoek: Genk.

speculaasman: Gronsveld.

speculatie (ook *spiklassie*): freq. Oostlb., Maaskemp. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Tungalroy, Neeritter, Maasbracht, Maastricht, Heugem, Munsterbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Mal, Hamont, Neerpelt, Houthalen, Beverlo, Zepperen, Lommel, Blerick, Hout-Blerick, Venlo, Merselo en Castenray.

speculatiekerel (*spiklassiekel*): Merselo.

speculatiekoek: Bree Wb.; ook in Diepenbeek en Hasselt.

speculatiemannetje (*speculatiemanke, speculatiemanneke*): Bree Wb.; ook in Roermond, Lommel, Venlo en Meijel.

speculatiemop: Lommel.

speculatiepopje (*speculatiepopke*): Venlo.

speculatus: Bleijerheide en Eupen.

klaasje (*klaaske*): freq. in het noorden van het Kleverlds.

klaasmannetje (*klaasmanneke*): Venray Wb.

klaasmop: freq. in het noorden van het Kleverlds.

print: Simpelveld.

printenman: Heerlen.

ONTBIJTKOEK, PEPERKOEK

Kaart 48, pag. 319

N 29 (1967) (084), ZND 40 (1942) (043); Bree Wb. (336), Echt Wb. (065, 074, 091), Eupen Wb. (107, 120, 147), Gennep Wb. (137), Gronsveld Wb. 2 (118, 127), Hasselt Wb. (345), Heerlen Wb. 2 (172, 187), Kerkrade Wb. 2 (163), Maastricht Wb. (315), Meeswijk Wl. (480), Meeuwen Wl. (171), Roermond Wb. (139, 219), Sittard Wb. (030, 213, 301), Tongeren Wb. (434), Tungalroy Wb. (124), Venray Wb. (412, 550), Weertlands Wb. 1 (C 3, 009), Zonhoven Wb. (349); Achten, P. (1995) (099), Bisschops, M. (1994) (023), Janssen, A. (1949) (098), Veldeke 41 (1966) (078).

Gekruide zoete koek.

Een **mopje** is volgens het Eupen Wb. (pag. 120) een 'klein peperkoekbroodje', terwijl het woord **bazelaar** in Sittard gebruikt wordt voor een 'klein, langwerpig, plat stukje peperkoek, bestrooid met kandijnsuiker' (Sittard Wb., pag. 30). Vergelijk voor het trefwoord **leverkoek** ook het Hgd. *Lebkuchen*.

peperkoek (ook *pjeperkoek*): alg. in Belg. Lb. en Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar.

leverkoek: freq. Ripuar.; ook in Wittem/Partei en Eupen.

schijtkoek: Hoensbroek.

bazelaar: Sittard.

mopje (*mopke*): Eupen.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een 'droge, taaipeperkoek':

lap leer: Sittard.

leren thijs (*leren tis*): Echt/Gebroek.

De volgende trefwoorden zijn benamingen voor een figuurtje van peperkoek:

klaasje: Echt/Gebroek.
klazeman: Echt/Gebroek.
peperkoekenman: Sittard en Echt.
peperkoekenmannetje: Gronsveld.
print: Eupen, Heerlen, Sint-Martens-
 Voeren en Sint-Pieters-Voeren.
prent: Eupen.
leverkoeksprent: Eupen.
taaikerel (*taaikeel*): Venray Wb.
taaimannetje (*taaimanneke*): Venray
 Wb.

TAAI-TAAI

N 16 (1962) (124), N 29 (1967) (093);
 Hasselt Wb. (236), Roermond Wb. (287),
 Venlo Wb. (255), Weertlands Wb. 1 (C 3, 007).

Bruine, zeer taaie koek van rogge-
 meel en stroop, meestal gebakken in
 de vorm van een mannetje en vaak
 aan de bovenkant geglansd. Taaï-taaï
 wordt in Nederland met name rond
 Sinterklaas gegeten.

Zie voor de trefwoorden **aachener
 kränterprinten** en **akener printen**
 ook RhWb (VI), kol. 1112, s.v. *Print*,
 ‘hartes Backwerk aus Roggenmehl,
 Honig und Zuckerkandis, mit ein-
 gedrückten Bildern’. **Akener printen**
 zijn volgens de zegsman uit Grathem
 vierkant van vorm.

taai-taai: verspr. Noord.Oostlb.;
 ook in Kerkrade, Heerlen, Wittem/
 Partei, Koningsbosch, Cadier,
 Rekem, Maastricht, Blerick, Hout-
 Blerick en Ottersum.

taai: Voerendaal, Beek, Hoensbroek,
 Arcen, Venlo en Meijel.

taaiendeeg: Lommel.

taaiman: Venlo.

couque de dinant (ook *koek denang*,
koek dinan, *koek dinang*, *koek*
dinant): freq. Noord.Oostlb.; ook
 in Weertlands Wb. 1 en in
 Neeritter, Maaseik, Neerpelt,
 Hasselt, Hout-Blerick en Venlo.

dinant (*denang*): Melick.

dinantdeeg: Waubach.

printen: Ulestraten en Kerkrade.

witte printen: Gulpen.

aachener kränterprinten: Bleijer-
 heide.

akener printen: Grathem en
 Rothem.

peperkoekenman: Gronsveld.

peperkoekenmannetje (*peperkoe-
 kenmanke*, *peperkoekenmanneke*):
 Roermond, Geleen, Rothem,
 Noorbeek en Eijsden.

peperkoekman: Noorbeek.

peperkoek: Susteren, Beek en Eys.

mannetje (*manneke*): Heugem.

WAFEL

N 16 (1962) (107), SGV (1914) (042), ZND
 08 (1925) (076), ZND 48 (1954) (005a);
 Beverlo Wb. (297), Echt Wb. (131), Eupen
 Wb. (222), Genk Wb. (373), Heerlen Wb. 2
 (244), Kerkrade Wb. 2 (276), Lommel Wl.
 (390), Maastricht Wb. (419, 491), Meerlo-
 Wanssum Wb. (321), Meeuwen Wl. (234),
 Roermond Wb. (318), Sittard Wb. (483),
 Stokkem Wb. (122), Tongeren Wb. (164, 175,
 666), Tungalroy Wb. (117), Venlo Wb. (283),
 Venray Wb. (684), Weertlands Wb. 1 (C 3,
 015), Zonhoven Wb. (464, 547);
 Janssen, A. (1949) (097), Veldeke 41 (1966)
 (101).

Luchtig, plat gebak met een ruitjespa-
 troon en gemaakt van bloem, melk,
 eieren en suiker.

Met een **suikerwafel** wordt in
 Maastricht een sterk gesuikerde wafel
 bedoeld. Een **lochte wafel** wordt in
 Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-
 Voeren warm gegeten. Het deeg van
 deze wafel is een geklopt mengsel
 van room, suiker, eieren en meel. De
 respondent uit Ubachsberg maakt een
 verschil tussen een **lochte wafel** en
 een **vaste wafel**. Met het eerste
 woord bedoelt hij een ‘grote luchtige
 wafel’, met het tweede een ‘kleinere,
 hardere wafel’.

wafel (ook *waffel*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

wafeltje (*waffelke*): Geleen.

geklopte wafel: 's-Gravenvoeren.

lochte wafel (*lochte waffel*):

Ubachsberg, Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

suikerwafel (*sokkerwaffel*): Zonhoven en Maastricht.

vaste wafel (*vaste waffel*): Ubachsberg.

wafelkoek: Weertlands Wb. 1; ook in Panningen, Nunhem, Buggenum, Tungenroy en Ell.

koek: Nederweert.

5 Zuivelproducten

In deze paragraaf komen een aantal producten aan de orde die van melk vervaardigd zijn zoals LIMBURGSE KAAS, KOMIJNEKAAS, WITTE KAAS en SLAGROOM en verschillende soorten pap zoals LAMMETJES PAP, BROODPAP en RIJSTEBRIJ. Zie voor de lemmata MELK, KARNEMELK, ROOM en BOTER WLD I.11, pag. 118, 120, 126 en 143. De begrippen KAAS en MARGARINE leverden te weinig lexicaal onderscheiden materiaal op voor een lemma. Van het begrip MAYONAISE is geen lemma opgenomen omdat het met uitzondering van de opgaven **sous** (Melderslo) en **zure sous** (Meijel) geen lexicale variatie vertoonde. Van het begrip VLA is geen lemma vervaardigd, omdat er te weinig materiaal beschikbaar was en dit nauwelijks variatie in trefwoorden opleverde (**vla** in Hasselt, **pap** in Venray en omgeving, **pudding** in Heerlen).

De lemmata EI, DOOIER, WIT VAN HET EI en BEDORVEN EI zijn behandeld in WLD I.12, pag. 104, 107, 108 en 110.

VEL OP MELK

Kaart 49, pag. 319

DC 39 (1965) (007b), ZND 06 (1924) (016),
ZND B2 (1940sq) (250);
Beverlo Wb. (276), Gronsveld Wb. 2 (192),
Hasselt Wb. (090).

Het velletje dat op de melk komt bij het koken.

vel (ook *velle*): alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Vaals, Montzen, Laar, Bilzen, Martenslinde, Beverst, Overpelt, Eksel, Houthalen, Kortessem en Sint-Truiden.

velletje: Herten (bij Roermond), Schinveld, Mheer, Ospel, Niel-bij-As, Meeswijk, Kanne, Kuringen, Zonhoven en Vechmaal.

melkvelletje: Welkenraedt.

roomvelletje: Montzen.

vliës: Blerick, Maasbracht en Amby.

lies (ook *liest*): freq. Tongerlds., Dommelds. en Lonerlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Eys, Montzen, Gronsveld, Echt/Gebroek, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Hechtel, Mielenboven-Aalst en Lommel.

liesje: Amby, As, Lanklaar, Boorseme, Lanaken, Martenslinde, Zichen-Zussen-Bolder, Koninksem, Mal, Eksel, Peer en Overrepen.

roomlies: Vijlen.

brok: Heusden, Hasselt, Hasselt, Beverlo, Paal, Beringen, Donk (bij Herk-de-Stad), Tessengerlo, Linkhout, Loksbergen en Halen.

room: Vaals, Gulpen, Welkenraedt, Gronsveld, Noorbeek, Ophoven, Neuroeteren, Niel-bij-As, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Lanaken, Bilzen, Neerpelt, Lozen, Wellen en Loksbergen.

zaan: verspr. Demerkemp.; ook in Rekem, Beverst, Tongeren, Beverlo, Velm, Sint-Truiden en Borlo.

crème: Rotem.

melkschil: Bilzen.

schol: Amby.

pel: Tessenderlo.

slek: Mielen-boven-Aalst.

slip: Koninksem, Eksel, Schulen, Kermt, Stevoort, Kortessem, Wellen en Herk-de-Stad.

dik van de melk: Sint-Truiden.

smul: Velm.

boks: Tegelen.

onderbroek: Mheer.

pastoor zijn broek: Velm.

MALS, GEZEGD VAN BOTER

N 91 (1982) (028).

Goed smeerbaar, zacht.

mals: Waubach, Eys, Roermond, Montfort, Susteren, Sittard, Tungalroy, Ophoven, Thorn, Meeuwen, As, Meeswijk, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Zonhoven, Blerick, Venlo en Sevenum.

mul: Eigenbilzen.

murg: Montfort en Geleen.

plat: Schimmert, As, Eksel, Houthalen, Jeuk en Loksbergen.

smeuïg: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Roermond, Herten (bij Roermond), Weert en Stein.

zacht (ook *zoff*): freq. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen, Ingber, Weert, Kelpen, Grathem, Thorn, Born, Stein, Maastricht, Velden en Venlo.

week: freq. Oost.Zuidlb. en Noord.-Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Ittervoort, Echt/Gebroek, Urmond,

Maastricht, Velden, Gennep en Horst.

slap: Ophoven.

gemaas: Ell.

kwak: Hoeselt.

goed gangig: As.

goed smeerbaar: Hoensbroek.

De volgende opgaven zijn omschrijvingen:

smeert goed: Meijel.

smeert zich goed: Klimmen.

LIMBURGSE KAAS

N 16 (1962) (091, 090 add.); Echt Wb. (064, 114), Eupen Wb. (063), Gronsveld Wb. 2 (143), Heerlen Wb. 2 (199), Kerkrade Wb. 2 (098, 236), Maastricht Wb. (140, 355), Meeswijk Wl. (620), Roermond Wb. (120, 281), Sittard Wb. (137, 336, 345, 404), Valkenburg Wb. (149), Venlo Wb. (252), Venray Wb. (533), Weertlands Wb. 1 (C 3, 006), Zonhoven Wb. (196); Achten, P. (1995) (057).

Soort zachte kaas, oorspronkelijk uit het land van Herve in de provincie Luik.

Trefwoorden als **stinkkaas**, **stinkende kaas** en **stinkerd** verwijzen naar de sterke lucht die deze kaas afgeeft.

stinkkaas (ook *stikkees*, *stinkkees*, *stinkkjees*): freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds., Demerkemp. en Kleverlds., verspr. Maaskemp., Dommellds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heugem, Oost-Maarland, Bilzen, Hoeselt, Tongeren, Ketsingen, Beverlo, Opheers, Borgloon, Kwaadmechelen en Zelem.

stinkkaasje (*stinkkeeske*): Gronsveld.

stinke kaas (*stinke kees*): Kerkrade, Heerlen, Margraten en Urmond.

stinkende kaas (*stinkende kees*): Hamont, Eksel, Koersel,

Zonhoven, Heppen, Paal,
Beringen, Sint-Truiden, Melveren,
Halen en Lommel.

stinkerd: Heerlen, Ulestraten,
Ittervoort, Thorn, Bocholt en
Echt/Gebroek.

stinkertje (*stinkerke*): Meeswijk.

hervese kaas (*herfse kees, herrense kees*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Ubachsberg, Heerlen, Panningen, Haelen, Roermond, Weert, Thorn, Bree, Stokkem, Berg-aan-de-Maas, Maastricht, Smeermaas, Oost-Maarland, Ketsingen, Hamont, Overpelt, Sint-Truiden, Melveren en Niel-bij-St.-Truiden.

herve kaas (*herve kees*): Eygels-hoven.

herver: Sittard.

herver kaas (ook *herver kees*): freq. Ripuar.; ook in Nieuwenhagen en Eupen.

hervere: Heerlen.

herverekaas (*herverekees*): Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen.

herves kaasje (*herns keeske*): Gronsveld.

hervese (*herfse, herrense*): Maastricht en Helchteren.

rommedou: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Weert, Stein, Maastricht, Heugem en Oost-Maarland.

rommedou-tje: Oost-Maarland.

maatkaas (*maatkees*): Gingelom.

oude kaas (*ou kees*): Val-Meer, Ketsingen, Hasselt en Borgloon.

zaankaas: Gingelom.

kaas (*kies*): Weertlands Wb. 1.

KOMIJNEKAAS

N 16 (1962) (090);

Echt Wb. (064), Gennep Wb. (092),

Gronsveld Wb. 2 (088), Maastricht Wb.

(201), Sittard Wb. (469), Venlo Wb. (160,

214, 215), Venray Wb. (427).

Kaas, vooral van afgeroomde melk, waarin komijnzaad is verwerkt. Het woord **juddespek** wordt in Gennep en omgeving als schertsende benaming voor komijnekaas gebruikt

komijnekaas (ook *komijnekees, komijnenkees*): freq. Noord.-Oostlb.; ook in Heerlen, Waubach, Mechelen, Sittard, Valkenburg, Weert, Tungalroy, Thorn, Maasbracht, Boekend, Middelaar en Meijel.

komijnkaas (*komijnkees*): Munstergeleen.

communiekaas (ook *communiekees*): Belfeld, Sittard, Ulestraten, Gronsveld, Maastricht, Heugem en Oost-Maarland.

kanter: Opheers.

kantert: Venlo, Roosteren en Gronsveld.

kantertkaas (*kanterkees*): Venlo.

keumenkaas (ook *kamenkees*): Roermond, Echt/Gebroek en Sittard.

gekruide kaas (*gekruide kees*): Swalmen.

kruidkaas (*kruidkees*): Velden.

kummelkaas: Ottersum.

nageltjeskaas (*nageltjeskees*): Limbricht.

pikkeltjeskaas: Venlo.

pitjeskaas (*pitjeskees*): freq. Kleverlds.; ook in Grathem en Venlo.

zaadjeskaas (*zaadjeskees*): Stein.

zaadkaas (*zaadkees*): Ell.

kommiezenkaas: Mechelen-aan-de-Maas.

vlooienskaas (*vleukees*): Sittard.

stinkkaas (*stinkkees*): Tegelen.

juddespek: Gennep Wb.

WITTE KAAS, WRONGEL

Kaart 50, pag. 320

N 16 (1962) (079, 089), N 80 (1980) (096),
SGV (1914) (016 add.);
Echt Wb. (044, 064, 132), Eupen Wb. (043,
112), Gennep Wb. (085), Gronsveld Wb. 2
(093), Hasselt Wb. (353), Kerkrade Wb. 2
(139, 169), Maastricht Wb. (101, 248),
Meerlo-Wanssum Wb. (112), Roermond Wb.
(080), Sittard Wb. (102), Tongeren Wb. (155,
156, 340), Valkenburg Wb. (058, 101), Venlo
Wb. (128), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004, C 3,
006), Zonhoven Wb. (196, 359);
Achten, P. (1995) (057), Bisschops, M. (1994)
(024).

Smeerbare, zachte witte kaas,
gemaakt uit afgeroomde melk. Zie
ook het lemma AFGEROOMDE MELK in
WLD I.11, pag. 130.

Zie voor het trefwoord **makei** ook
RhWb (V), kol. 778, s.v. *Makei*,
'Quarkkäse aus entrahmter dicker
Milch'. Het woord is ontleend aan
het Waalse *makéye*.

fluitekaas (*fluitekees*): freq.
Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr.
Horns en Centr.Maaslds.; ook in
Simpelveld, Eyselshoven,
Kerkrade, Maastricht, Itteren,
Middelaar en Maasbree.

fluitkaas (ook *fluitkees*): freq.
Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.,
verspr. Trichterlds.; ook in
Weertlands Wb. 1 en in Bocholtz,
Heerlerheide, Heerlen, Mechelen,
Val-Meer, Tongeren, Houthalen,
Gingelom, Oirlo en Broekhuizen.

fluiten: Eys, Haelen, Sittard,
Tongeren en Hasselt.

fluiterd: freq. Zuid.Oostlb., Weertlds.,
Horns en Kleverlds., verspr.
Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook
in Eupen, Echt/Gebroek, Urmond,
Maastricht, Caberg en Oost-
Maarland.

fluiterdkaas (*fluiterdkees*): Meerlo-
Wanssum Wb.; ook in Ell en
Venlo.

fluitenkaas (*fluitenkees*): Tegelen,
Velden, Blerick en Venlo.

fluiten (*fluiten*):
Roermond, Blerick, Boekend en
Venlo.

fluiterskaas (*fluiterskees*): Baarlo,
Roermond, Herten (bij Roermond),
Hoensbroek, Tungalroy, Velden,
Blerick, Venlo, Horst en Meijel.

fluitjeskaas (*fluitjeskees*): Overpelt
en Lanklaar.

kaasjefluit (*kaasjefluit*): Heppen.

fluitie: Tongeren.

makei (ook *makai*): freq. Ripuar.;
ook in Eys, Gulpen, Eupen,
Gronsveld, Sint-Geertruid,
Maastricht, Oost-Maarland en
Tongeren.

makeikaas (*makaikees*, *makeikees*):
Kerkrade Wb. 2.

platte kaas (ook *platte kees*): freq.
Maaskemp. en Demerkemp.,
verspr. Centr.Maaslds. en
Dommelds.; ook in Weertlands
Wb. 1 en in Kinrooi, Smeermaas,
Bilzen, Val-Meer, Hoeselt,
Tongeren, Ketsingen, Beverlo,
Beringen, Borgloon, Gingelom,
Niel-bij-St.-Truiden,
Kwaadmechelen, Zelem en Halen.

platkaas (*platkees*): Maastricht.

smeerkaas (*smeerkees*): Tegelen,
Roermond, Geleen, Margraten,
Hamont, Neerpelt, Paal, Sint-
Truiden, Kwaadmechelen,
Lommel, Ottersum, Wanssum en
Broekhuizen.

witte kaas (*witte kees*): verspr.
Ripuar., Zuid.Oostlb. en
Trichterlds.; ook in Ransdaal, Eys,
Gulpen, Roermond, Maaseik en
Ketsingen.

bakkerskaas (*bakkerskees*):
Gronsveld.

boerenkaas (*boerenkees*): Thorn.

botermelkekaas: Eys.

botermelkkaas (ook *botermelkkees*):
Melveren en Maastricht.

botermelkse kaas: Weertlands Wb. 1.

botermelkskaas (ook *botermelks-
kees*, *bottermelkskees*): Epen,
Maasniel, Tungalroy, Echt/

Gebroek, Oost-Maarland en
America.

botermelkspap: Schimmert en
Rimburg.

weitjes (*weikes*): Echt/Gebroek.

weitjeskaas (*weikeskees*): Heel,
Stevensweert en Echt/Gebroek.

frisse kaas (*frisse kees*): Heerlen.

hoddelenkaas (*hottelenkees*):
Hamont.

hosselenkaas (*hosselenkees*): Achel.

hottelkaas (*hutselkees*): Gennep Wb.

kaas (*kees*): Nederweert, Oost-
Maarland, Heppen en Opheers.

kattenkaas (*kattenkees*): Weertlands
Wb. 1.

klatskaas (*klatskees, klutskees*):
Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen,
Horn, Vlodrop, Susteren, Sittard
en Schinveld.

kletskaas (*kletskees*): Kerkrade Wb. 2.

klotskaas (*klotskees*): Stein.

knapperd: Valkenburg.

kwark: Neer, Merkelbeek en
Ubachsberg.

hangebast: Pey.

hangop: verspr. Noord.Oostlb. en
Kleverlds.; ook in Simpelveld,
Nieuwenhagen, Heerlerbaan/
Kaumer, Sittard, Schimmert,
Weert, Stramproy, Maastricht,
Bilzen en Venlo.

jan in de zak: Meijel.

weke kaas (*weke kees*): Maastricht.

PAP

Kaart 51, pag. 320

DC 35 (1963) (015), N 16 (1962) (007, 092b,
add.), N 80 (1980) (095), SGV (1914) (005),
ZND 01 (1922) (a-m);
Bree Wb. (336), Maastricht Wb. (310),
Meerlo-Wanssum Wb. (217), Meeswijk Wl.
(471), Meeuwen Wl. (168), Sittard Wb. (305),
Tongeren Wb. (428), Tungelroy Wb. (125),
Venlo Wb. (210), Weertlands Wb. 1 (C 3,
009), Zonhoven Wb. (344);
Veldeke 42 (1967) (063).

Half vloeibaar kooksel van meel,
brood, gort, rijst enz. met melk, kar-
nemelk of water.

pap: alg. in Belg. en Nl. Lb.

papje (*papke*): Neer, Ospel, Kinrooi,
Mechelen-aan-de-Maas,
Maastricht en Hasselt.

papperijen: Oost-Maarland.

brij (ook *brije*): alg. in Nl. Lb.
m.u.v. het Weertlds.; ook in
Montzen, Maaseik, Opgrimbie,
Rekem, 's-Herenelderen, Sint-
Huibrechts-Lille en Wellen.

breidseel: Pey.

spijs: Aalst-bij-St.-Truiden en
Zonhoven.

melk: Kinrooi, Kessenich, Overpelt,
Peer en Beringen.

LAMMETJESPAP

N 16 (1962) (010);

Gennep Wb. (113), Gronsveld Wb. 2 (095),
Maastricht Wb. (223), Roermond Wb. (156),
Sittard Wb. (217), Stokkem Wb. (068),
Tungelroy Wb. (116).

Pap uit bloem en melk gekookt.

lammetjespap (*lemkespap, lemme-
kespap*): freq. Kleverlds.; ook in
Waubach, Neer, Roermond,
Herten (bij Roermond), Sittard,
Gronsveld, Weert, Bree, Urmond
en Blerick.

lammertjespap (*lemmerkespap*):
Heerlen, Roermond, Sittard,
Valkenburg, Stokkem en
Maastricht.

boekweitsmeelpap (ook *boeges-
meelpap, boekesmeelpap*): verspr.
Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide,
Tegelen, Roermond, Swalmen,
Grathem, Kinrooi, Bocholt,
Gelieren/Bret, Maaseik, Berg-aan-
de-Maas en Linde.

boekweitspap (ook *boegespap, boe-
kespap, boekspap*): freq. Noord.-

Oostlb. en Horns, verspr.
Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en
Centr.Maaslds.; ook in Leuken,
Gelieren/Bret, Oost-Maarland,
Helchteren, Velden, Boekend,
Venlo, America, Meijel en
Sevenum.

boekweitemeelpap (*boegesemeel-*
pap): Eksel.

boekweitpap (*boekendepap, boen-*
depap): Lommel, Gennep,
Wanssum en Broekhuizen.

boekweitmeelpap (*boekendemeels-*
pap): Ottersum.

boekweitpap (ook *boekendpap*):
Buchten, Neerpelt, Beringen,
Opheers, Gingelom, Melveren en
Kwaadmehelen.

boekweitsepap (ook *boegesepap,*
boekesepap): freq. Centr.Maaslds.;
ook in Sittard, Weert, Neeroeteren,
Opglabbeek, Overpelt, Houthalen,
Kiewit en Meijel.

boekweitskoek (*boegeskoek, boekes-*
koek, bokeskoek): Koersel, Neer
en Nuth/Aalbeek.

boekweitskoekpap (*boeskoekpap*):
Paal.

pap met boekweitsmeel (*pap met*
boekesmeel): Thorn.

pap van boekweitsmeel (*pap van*
boekesmeel): Maaseik, Oost-
Maarland, Blerick en Venlo.

boekweitsmeel (*boegesmeel*):
Kerkrade.

boekweitemeel (*bongendemeel*):
Hamont.

kindjespap: Tungelroy.

meelpap: Roosteren.

BROODPAP

N 16 (1962) (011);
Echt Wb. (131), Kerkrade Wb. 2 (278),
Meeswijk Wl. (330), Roermond Wb. (046,
215), Tungelroy Wb. (124, 125), Venray Wb.
(111, 267), Weertlands Wb. 1 (C 3, 003),
Zonhoven Wb. (065).

Pap met stukjes brood.

De trefwoorden **roggebroodspap**,
roggepap en **korenbroodpap** zijn
benamingen voor pap waarin stukjes
roggebrood zijn verwerkt. Als basis
voor die pap wordt vaak karnemelk
gebruikt. De trefwoorden **weggen-**
brij, **weggenpap** en **mikkenpapje**
worden gebruikt voor pap met stuk-
jes wittebrood.

broodpap: freq. Oostlb., Centr.-
Maaslds. en Kleverlds.; ook in
Bleijerheide, Waubach, Mechelen,
Weert, Ell, Kinrooi, Bocholt,
Smeermaas, Oost-Maarland, Kiewit,
Gingelom, Melveren, Niel-bij-St.-
Truiden, Velden, Blerick en Venlo.

broodspap: Kerkrade, Heerlen,
Klimmen en Gelieren/Bret.

broodjespap: Munstergeleen.

pap van oud brood: Oost-Maarland.

bottermelk met brood: Leuken.

brokjespap (*brokskespap*): Venray
Wb.; ook in Zonhoven en Paal.

brokkelpap: Weertlands Wb. 1.

brokkelenpap: Weert, Tungelroy,
Kessenich en Peer.

brokkenmelk: Heppen en Gruitrode.

brokkenpap: verspr. Horns; ook in
Bree, Rotem, Overpelt, Overpelt,
Linde, Koersel, Helchteren,
Beringen, Halen, Velden,
Middelaar en Meijel.

brood en bottermelk (*brood en bot-*
termelk): Roermond.

brood(s)brokkenpap: Bree.

pap bet brokjes: Sint-Truiden.

pap mee brokjes (*pap me brokskes*):
Lommel en Hamont.

pap mee brokkels: Achel.

pap mee brodbrokken: Meijel.

pap met brokkelen: Eksel.

pap met brokken: Neer,
Neeroeteren, Venlo en Wanssum.

melk mee brokken: Beringen.

pap met brood: Gronsveld.

pap met brodbrokken (ook *pap*
met broodbruk): Sevenum, Reuver
en Mechelen-aan-de-Maas.

pap met knoddelen: Val-Meer.
pap met knuisten: Buchten.
pap met stukjes brood: Roosteren.
pap met vuurstenen: Limbricht.
pap met stompen (ook *pap met stump*): Baexem, Melick, Grathem en Thorn.
pap met broodstompen (*pap met broodstump*): Ittervoort, Nunhem en Maasniel.
greumelenpap: Hasselt.
kiertjespap (*kierkespap*): Merselo.
knoddelenpap (ook *knuddelenpap*): Kinrooi, Meeswijk en Urmond.
kuifjespap (*kuifkespap*): Sittard.
lammetjespap (*lemkespap*): Boukoul.
muttetjespap (*muttekespap*): Zelem.
bedelaarspap: Tegelen, Neeritter en Grathem.
stompelenpap: Boukoul.
melkpap: Ulestraten.
bottermelkpap (*bottermelkpap*): Maaseik.
broodsoep: Heerlen en Kerkrade.
krapjessoep (*krapkessoep*): Tongeren.
slabberans: Meijel.
roggebroodspap: Houthalen.
roggepap: Kwaadmechelen, Boekend en Roermond.
korenbroodpap: Opheers.
weggenbrij (*wekkenbrij*): Kerkrade Wb. 2.
weggenpap (*wekkenpap*): Echt/Gebroek, Opglabbeek en Sittard.
mikkenpapje: Roermond.

BESCHUITPAP

N 16 (1962) (016), N 80 (1980) (095);
 Bree Wb. (271), Gennep Wb. (114), Meerlo-
 Wanssum Wb. (217), Venray Wb. (082),
 Weertlands Wb. 1 (C 3, 006).

Melk met beschuiten.

beschuitenpap (ook *meschuitenpap*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb.,
 Horns, Centr.Maaslds.,

Dommellds. en Kleverlds., verspr.
 Weertlds., Demerkemp. en
 Truierlds.; ook in Bree Wb. en in
 Eygelshoven, Kerkrade, Smeer-
 maas, Heugem, Oost-Maarland,
 Bilzen, Tongeren, Beverlo,
 Opheers, Borgloon, Halen,
 Lommel en Venlo.

beschuitenpapje: Bleijerheide.

beschuitjespap: Wanssum.

beschuitpap: Tegelen, Borgloon,

Velden, Gennep en Oirlo.

schuitenpap: Mechelen.

beschuitenmelkpap: Bree.

beschuitenmelkspap: Tegelen.

beschuitenmelkspap: Melick en
 Gronsveld.

luiwijverpap: Tegelen.

luiwijvenpap: Gennep Wb.; ook in
 Blerick en Venlo.

luiwijverpap: Bree Wb.; ook in
 Tegelen, Boekend, Ottersum en
 Sevenum.

oudewijverpap (*ouwijverpap*):
 America.

kindjespap: freq. Weertlds.; ook in
 Nunhem, Herten (bij Roermond)
 en Blerick.

lammetjespap (*lemkespap*, *lemme-
 kespap*): Weertlands Wb. 1.; ook
 in Roermond en Kessenich.

beschuitenmelk (ook *beschuiten-
 milk*, *meschuitenmelk*): freq.
 Beringerlds.; ook in Bocholtz,
 Gelieren/Bret, Koersel, Helchteren
 en Kwaadmechelen.

melk met beschuit: Neer, Poster-
 holt, Puth en Velden.

melk met beschuiten (ook *melk met
 meschuiten*): Baarlo, Belfeld,
 Klimmen, Bree, Gruitrode,
 Buchten, Guttecoven, Val-Meer,
 Ketsingen en Peer.

melk met beschuitenpap: Oost-
 Maarland.

melkpap: Hasselt.

room mee beschuit (*rome mi
 beschuit*): Meijel.

stoetenpap: Panningen.

melkenweg (*melkenwek*): Buchten.

ROGGEMEELPAP

N 16 (1962) (014).

Roggemeel gekookt in melk of karnemelk.

roggemeelpap: Tegelen, Maasniel, Sittard, Bocholt, Gelieren/Bret, Hamont, Neerpelt, Linde en Sint-Truiden.

roggemeesepap: Gennep en Herten (bij Roermond).

roggemeelspap: Ottersum en Roermond.

roggenmelepap: Middelaar.

pap van roggemeel: Susteren.

roggepap: freq. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Munstergeleen, Nuth/Aalbeek, Weert, Opglabbeek, Gelieren/Bret, Rotem, Helchteren, Kiewit, Melveren, Kwaadmechelen, Lommel, Velden, Boekend, America en Sevenum.

roggemelkpap: Zelem.

boekweitspap: Venlo.

kanenpap: Mechelen.

korenemeelpap: Gingelom.

korenmeelspap: Heerlen.

korenpap: Opheers en Ulestraten.

bloempap: Borgloon.

meelpap: Kerkrade, Puth, Maaseik, Roosteren en Gingelom.

plekpap: Klimmen.

plungspap: Mechelen-aan-de-Maas.

pap: Reuver.

prol: Valkenburg.

prul: Oost-Maarland.

prulpap: Heerlen.

varkensvoer: Grathem.

BIERPAP

Kaart 52, pag. 321

N 16 (1962) (008), N 80 (1980) (095); Gronsveld Wb. 2 (019), Kerkrade Wb. 2 (055, 223), Limburgs Id. (296), Stokkem Wb.

(101), Tongeren Wb. (070), Venray Wb. (090), Weertlands Wb. 1 (C 3, 002, C 3, 012); Veldeke 40 (1965) (048), Veldeke 41 (1966) (048).

Pap bestaande uit karnemelk, meel en bier. In plaats van meel wordt soms ook wel brood of rijst gebruikt.

bierpap: freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Truierlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Ubachsberg, Waubach, Mechelen, Neeritter, Kinrooi, Bree, Gelieren/Bret, Maaseik, Oost-Maarland, Bilzen, Vlijtingen, Val-Meer, Tongeren, Ketsingen, Hamont, Neerpelt, Overpelt, Helchteren, Hasselt, Kiewit, Beverlo, Paal, Beringen, Opheers, Borgloon, Zelem en Halen.

biertjespap (*bierkespap*): Oirlo.

bierslemp: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Horns; ook in Bleijerheide, Nederweert, Bocholt, Opglabbeek en Smeermaas.

slemp: freq. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Eygelshoven, Susteren, Limbricht, Sittard, Tungalroy, Grathem, Maasbracht, Oost-Maarland, Eksel en Koersel.

slemppap: Holtum en Klimmen.

bierslem: Kerkrade Wb. 2; ook in Nieuwenhagen, Boukoul, Munstergeleen, Gronsveld en Venlo.

slem: Kerkrade Wb. 2; ook in Grevenbicht/Papenhoven.

bierslijm: Kerkrade.

gerstepap: Roermond.

lijnzadenpap: Mechelen.

bierzuip: Leuken.

zuip: Weert.

KARNEMELKSPAP —————

N 16 (1962) (013a);
Gennep Wb. (095, 120), Sittard Wb. (054),
Venray Wb. (106).

Pap die met karnemelk is bereid.

bottermelksepap (ook *bottermelkse-*
pap): freq. Kleverlds., verspr.
Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.;
ook in Sittard, Ulestraten,
Tungelroy, Grathem, Kinrooi,
Rotem, Grevenbicht/Papenhoven,
Urmond, Maaseik, Oost-Maarland,
Bilzen, Eksel, Kiewit, Velden,
Blerick en Venlo.

bottermelkspap (ook *bottermelkspap*,
bottermilkspap, *bottermillespap*):
freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en
Centr.Maaslds., verspr. Ripuar. en
Noord.Oostlb.; ook in Thorn,
Gelieren/Bret, Oost-Maarland,
Berbroek, Boekend en Venlo.

bottermelkepap: Stokkem.

bottermelkpap (ook *bottermelkpap*,
bottermilkpap): verspr. Noord.-
Oostlb.; ook in Kerkrade, Meche-
len, Sittard, Nuth/Aalbeek, Valken-
burg, Ell, Kinrooi, Maasbracht,
Bree, Neeroeteren, Opglabbeek,
Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas,
Oost-Maarland, Tongeren, Achel,
Neerpelt, Helchteren, Houthalen,
Beringen, Opheers, Borgloon,
Gingelom, Melveren, Niel-bij-St.-
Truiden en Halen.

bottermelk (ook *bottermelk*, *botter-*
milk): freq. Noord.Oostlb., Horns,
Beringerlds. en Kleverlds., verspr.
Weertlds. en Dommelds.; ook in
Nieuwenhagen, Geleen, Bree,
Berg-aan-de-Maas, Smeermaas,
Val-Meer, Koersel, Hasselt, Sint-
Truiden, Kwaadmechelen, Zelem,
Lommel, Velden en Venlo.

karnemelksepap (ook *kenmelkse-*
pap, *kennemelksepap*): freq. in het
noorden van het Kleverlds.

karnemelkspap: Heerlen.

karnemelkpap: Ottersum.
melkepap: Middelaar.
melksepap: Gennep Wb.; ook in
Roermond en Blerick.

**KARNEMELKSEPPAP MET
ROGGEZEMELLEN** —————

N 16 (1962) (013b).

klijenpap: Nunhem, Maasniel,
Munstergeleen en Stein.

zemelenpap: freq. Noord.Oostlb.,
verspr. Horns en Centr.Maaslds.;
ook in Heerlen, Sittard, Geleen,
Klimmen, Tongeren, Overpelt,
Beringen, Sint-Truiden, Melveren,
Middelaar en America.

zemelpap: Lommel en Kessenich.

zemelsepap: Roermond.

roggezemelenpap: Gelieren/Bret.

zemelenprut: Blerick, Hamont en
Valkenburg.

bottermelk mee zemelen (*bottermelk*
mee zemelen): Achel.

bottermelk met roggeklijen (*botter-*
melk met roggeklijen): Boukoul.

bottermelkpap bet zemelen:
Opheers.

bottermelkpap met brokkelen
zwart brood: Helchteren.

bottermelkpap met roggezemelen:
Bocholt.

bottermelkpap met schepersbrok-
ken (*bottermelkpap met schepers-*
brokken): Baarlo.

bottermelkse pap: Oirlo.

bottermelksepap met zemelen:
Maaseik.

bottermelkspap (*bottermelkspap*):
Baexem en Roermond.

bottermelkspap met zemelen: Puth.

bottermelkpap: Bocholt.

karnemelkpap: Gingelom.

knuddelenpap: Oost-Maarland.

roggepap: Linde.

gors: Mechelen-aan-de-Maas.

bottermelk: Reuver.

GEITENMELKSEPAP ———

N 16 (1962) (012);
Gennep Wb. (165).

Pap gemaakt van de melk van geiten.

geitenmelkseppap: Tegelen, Sittard, Weert, Ittervoort, Kinrooi, Bree, Maaseik en Hamont.

geitenmelkspap (ook *geitenmillespap*): Bleijerheide, Bocholtz, Heerlen, Baarlo, Boukoul, Melick, Sittard, Klimmen, Gronsveld en Grathem.

geitenmelkspap: verspr. Maaskemp.; ook in Neer, Roermond, Kessenich, Roosteren, Oost-Maarland, Opheers, Gingelom, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

geitenpap: Mechelen, Baexem, Roermond, Tungalroy, Grathem, Kinrooi, Gelieren/Bret, Lanklaar, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Achel, Neerpelt, Overpelt, Helchteren, Kiewit, Beverlo, Paal, Melveren en Lommel.

pap van geitenmelk: Ubachsberg, Swalmen, Susteren en Maaseik.

geitenmelk: Kinrooi, Opglabbeek, Heppen en Beringen.

geitensoep: Valkenburg.

lammetjespap (*lemkespap*, *lemmekes-pap*): Klimmen, Weert, Neeritter, Stein en Kwaadmechelen.

meikepap: Mechelen-aan-de-Maas.

mekkespap (*mekkespap*): Mechelen.

mienekespap (ook *mienekespap*): Roermond, Valkenburg en Borgloon.

sikkenpap: Maasniel.

simmetjespap (*simkespap*): freq. in het noorden van het Kleverlds.

HAVERMOUTPAP ———

N 16 (1962) (015a, 015b add.), N 80 (1980) (095);
Kerkrade Wb. 2 (095), Roermond Wb. (215).

Havermout gekookt in melk of karnemelk.

Vgl. voor de trefwoorden **haverbrij** en **haverslijm** die in Kerkrade en omgeving gebruikelijk zijn, ook het Hgd. *Haferebrei* en *Haferschleim*.

havermoutpap: freq. Zuid.Oostlb. en Demerkemp., verspr.

Maaskemp. en Truierlds.; ook in Eygelshoven, Bocholtz, Tegelen, Neer, Roermond, Ell, Neeritter, Maasbracht, Maaseik, Berg-aan-de-Maas, Stein, Smeermaas, Mechelen-aan-de-Maas, Ketsingen, Hamont, Neerpelt, Eksel, Beverlo, Paal, Beringen, Opheers, Borgloon, Kwaadmechelen, Zelem, Halen, Boekend, Venlo en Meijel.

havermoutsepap: Tegelen, Neer, Roermond, Sittard, Kinrooi, Opglabbeek, Rotem, Maastricht, Oost-Maarland, Eksel, Venlo en Gennep.

havermoutspap: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Roermond, Melick, Lanklaar, Buchten, Urmond, Maastricht en Oost-Maarland.

haverenmoutepap: Baarlo, Nunhem, Baexem, Sittard, Nuth/Aalbeek, Grathem, Kinrooi, Middelaar en Ottersum.

haverenmoutpap: Valkenburg, Margraten, Linde en Velden.

haverenmoutsepap: Blerick.

haverenmoutspap: Gronsveld en Mechelen.

havermoutepap: freq. Noord.-Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Weertlds.; ook in Susteren, Bree, Neeroeteren, Oost-Maarland, Achel, Overpelt, Lommel, Velden en Venlo.

moutpap: Mechelen-aan-de-Maas.

havermout: Venlo en Vlodrop.

havermoutmelk: Heppen en Beringen.

melk met havermout: Peer.

haverenpap: Mechelen-aan-de-Maas.

haverpap: Stein.

havervlokken-pap: Kerkrade.

havergortpap (*avergotpap*):
Gingelom.

havergrutpap: Bleijerheide.

kwakerpap: Tongeren.

haverbrij: Kerkrade Wb. 2.

haverslijm: Kerkrade Wb. 2.

GORTPAP

N 80 (1980) (095);

Venray Wb. (194).

Van gort gekookte pap.

gortepap: Nunhem, Horn, Posterholt,
Eil, Meijel en Maasbree.

gortpap: Montfort en Simpelveld.

grutjespap: Venray Wb.

gruttenpap: Meijel.

gerstepap: Blerick, Venlo en
Maastricht.

RIJSTEBRIJ

N 16 (1962) (045 add., 046), N 80 (1980)

(095), SGV (1914) (005 add.);

Beverlo Wb. (221), Bree Wb. (370), Echt Wb.

(100), Eupen Wb. (155), Genk Wb. (268),

Gennep Wb. (144), Hasselt Wb. (341, 376),

Heerlen Wb. 2 (197), Kerkrade Wb. 2 (214),

Lommel Wl. (226), Maastricht Wb. (352),

Meerlo-Wanssum Wb. (238), Meeswijk Wl.

(526), Meeuwen Wl. (183), Roermond Wb.

(215, 245), Sittard Wb. (343), Tungelroy Wb.

(116), Venlo Wb. (227, 251), Weertlands Wb.

1 (C 3, 011), Zonhoven Wb. (344).

Gerecht van rijst met melk gekookt.
Rijstebrij wordt volgens een zegsman
uit Meijel met suiker en kaneel gege-
ten.

rijstebrij (ook *rijstenbrij*):
Simpelveld, Kerkrade, Heerlen,

Mechelen, Limbricht, Neerbeek,
Valkenburg, Wessens, Roosteren,
Berg-aan-de-Maas, Urmond, Oost-
Maarland, Ottersum en Gennep.

rijstbrij: freq. Ripuar.; ook in
Eupen.

rijstepap (ook *rijssesepap*): freq.
Oostlb., Horns, Maaskemp.,
Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en
Weertlds.; ook in Weertlands Wb.
1 en in Maastricht, Itteren,
Hamont, Eksel en Lommel.

papperijst: Lommel en Beverlo.

rijstpap: freq. Demerkemp. en
Berengerlds., verspr. Maaskemp. en
Centr.Maaslds.; ook in Ransdaal,
Nieuwenhagen, Mechelen, Roer-
mond, Sittard, Klimmen, Margra-
ten, Thorn, Maastricht, Smeermaas,
Oost-Maarland, Bilzen, Vlijtingen,
Val-Meer, Tongeren, Ketsingen,
Neerpelt, Peer, Opheers, Borgloon,
Gingelom, Sint-Truiden, Niel-bij-
St.-Truiden, Kwaadmechelen en
Zelem.

rijstepudding: Kessenich, Mechelen-
aan-de-Maas en Ubachsberg.

rijstpudding: Achel en Stokkem.

potjespudding (*potjesbudding*):
Middelaar.

potjebeuling: Venlo.

potjesbommel: Gennep Wb.

stijve rijst: Waubach, Melick,
Grathem, Berg-aan-de-Maas,
Stein, Velden, Venlo en Gennep.

stijve rijstepap: Beesel.

stijve rijst met pruimpjes: Venlo.

rijstsmeer: Melveren.

rijst: Ittervoort, Roermond en
Oirsbeek.

crème mee rijst in: Beverlo.

PUDDING

Kaart 53, pag. 321

N 16 (1962) (045, 121 add.), N 80 (1980)
(095);

Beverlo Wb. (212), Bree Wb. (350), Gennep Wb. (142), Hasselt Wb. (100, 366), Heerlen Wb. 2 (192), Kerkrade Wb. 2 (063), Lommel Wl. (242), Maastricht Wb. (162, 326), Meerlo-Wanssum Wb. (224), Meeswijk Wl. (506), Roermond Wb. (235), Sittard Wb. (050), Tegelen Wb. (078), Tongeren Wb. (077, 301), Venlo Wb. (104), Venray Wb. (433), Weertlands Wb. 1 (C 3, 011), Zonhoven Wb. (077, 506);
Achten, P. (1995) (033), Bisschops, M. (1994) (005).

Mengsel van een meelachtige substantie (rijst, maïzena, griesmeel of derg.) met melk of room en smaakgevende toevoegsels gaar gekookt en na afkoeling als toespijs opgediend. In Haelen en Tegelen werd het woord **podding** vroeger gebruikt; het is nu vervangen door **pudding**.

pudding (ook *budding*, *pulling*): freq. Oostlb., Weertlds., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Heerlen, Bilzen, Ketsingen, Achel, Hamont, Hasselt, Beverlo, Borgloon, Sint-Truiden, Melveren, Kwaadmechelen, Halen, Velden en Boekend.

maizenapudding: Roermond.

vanillepudding: Zonhoven.

podding (ook *bodding*, *boedding*, *poedding*, *ponning*): alg. Kleverlds., freq. Ripuar., Oost-Zuidlb., Noord.Oostlb. en Maaskemp., verspr. Dommelds.; ook in Sittard, Valkenburg, Thorn, Maastricht, Tongeren, Helchteren, Hasselt, Kiewit, Lommel, Blerick en Venlo.

chocoladepodding (*chocoladebodding*): Roermond.

vanillepodding (*vanillebodding*): Roermond.

crème: freq. Beringerlds., verspr. Demerkemp.; ook in Bilzen, Val-Meer, Tongeren, Opheers,

Borgloon, Gingelom, Melveren en Niel-bij-St.-Truiden.

crèmepap: Berbroek.

pap: Zelem.

fleau: Hoeselt.

GRIESMEELPUDDING

N 16 (1962) (048), N 80 (1980) (095); Bree Wb. (408), Gennep Wb. (046), Hamont Wb. (107), Lommel Wl. (299), Roermond Wb. (235).

Pudding van gekookt griesmeel.

griesmeelpudding (ook *griesmeelbudding*): freq. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Zuid-Oostlb.; ook in Kerkrade, Ubachsberg, Heerlen, Nederweert, Leuken, Tungalroy, Grathem, Oost-Maarland, Velden, Venlo, Gennep, America en Meijel.

griesmeelpodding (ook *griesmeelbodding*, *griesmeelboedding*, *griesmeelpoedding*): verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Noord-Oostlb.; ook in Sittard, Venlo en Ottersum.

griesmelepodding: Middelaar.

griesmeelpap: verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Haelen, Maasniel, Maastricht en Velden.

griesmeel: Tegelen, Roermond, Boukoul en Oirsbeek.

semoule (fr.): freq. Horns, Centr.Maaslds. en Demerkemp., verspr. Zuid.Oostlb., Dommelds. en Truierlds.; ook in Heerlen, Herten (bij Roermond), Weert, Bree, Gelieren/Bret, Smeermaas, Val-Meer, Tongeren, Ketsingen, Beverlo, Beringen, Borgloon, Kwaadmechelen en Lommel.

moel: Heppen.

semoule-pap: Bree Wb.; ook in Neeritter, Kinrooi, Paal, Opheers, Hasselt, Hamont, Neerpelt, Eksel,

Berbroek, Zelem, Halen en Lommel.

semoule-pudding: Holtum en Bergaan-de-Maas.

semoule-podding: Bocholt.

semoule-crème: Bilzen.

semoule-maïzena: Peer.

bolletjespap (*bol(le)kespap*):
Gennep Wb.

brobbeltjespap (*brobbelkespap*):
Boekend.

kindjespap: Sevenum.

koekendeeg: Mechelen.

ROEROM

DC 32 (1960) (012a-b, 012d), N 80 (1980) (093).

Gerecht, bestaande uit meel, gekookt in water of melk, gegeten met stroop, vet of boter.

roerom: Stein en Eys.

roerage: Amstenrade en Schimmert.

potjebuul: Venlo en Pey.

slinger om de trap: Geleen.

treed uit: Montfort en Schimmert.

knoddelen: Grathem.

knoedelen: Rimburch, Geleen, Jabeek en Maastricht.

spätzle (du.): Kerkrade.

breidselepap: Sint-Geertruid.

meelpap: Eys, Gulpen, Vlodrop, Geulle en Eksel.

melkspap: Ingber.

kruitpap: Bergen.

luiewijverpap: Sittard.

slem: Wijlre.

slemp: Heel en Lutterade.

slempap: Sittard.

pap: Meijel, Velden en Hoensbroek.

hangop: Gennep.

koek: Montfort.

boekweitse koek (ook *boggese koek*): Gruitrode, Opglabbeek en As.

pannenkoek: Montfort en Schimmert.

stoeten: Grathem.

stomp (*stump*): Grathem.

JAN-IN-DE-ZAK

N 16 (1962) (056).

Koek van meel, melk, krenten en rozijnen, die in een doek in water gekookt wordt.

Het materiaal uit DC 32, 13a is niet opgenomen.

jan in de zak (ook *jan inne zak*):

Roermond, Weert, Grevenbicht/Papenhoven, Helchteren en Velden.

pofjan in de zak: Gennep.

broeder (ook *broer*): Boukoul, Sittard, Munstergeleen, Valkenburg, Maaseik, Hasselt en Middelaar.

broedertje (*broederke*): Hasselt.

ketelkoek: Ransdaal, Tungalroy, Neeritter en Ottersum.

waterkoek: Melveren.

zakkoek: Ransdaal.

ketelweg (*ketelweg*): Bocholtz.

knoedelen: Tegelen en Puth.

knuddelen (ook *knuttelen*): Vlodrop, Weert, Maaseik en Urmond.

noedelen: Grathem en Bergaan-de-Maas.

soufflé: Opheers.

au bain marie: Niel-bij-St.-Truiden.

IJSJE

Gronsveld Wb. 2 (073), Hasselt Wb. (193), Kerkrade Wb. 2 (110), Maastricht Wb. (154), Meeswijk Wl. (148), Meeuwen Wl. (073), Roermond Wb. (318), Sittard Wb. (148), Tongeren Wb. (161, 175, 294, 301), Venlo Wb. (152), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004), Zonhoven Wb. (077, 481).

Lekkernij van bevroren room met suiker, eieren en specerijen of vruchtensap.

De trefwoorden **ijstuitje**, **crème-tuitje**, **toot** en **cornet** zijn benamingen voor een horentje met roomijs. Met een **galette** wordt een ijsje bedoeld dat bestaat uit bolletjes ijs tussen twee wafeltjes. Met het woord **frisco** wordt in Tongeren een ijslolly aangeduid.

ijsje (*ijske*): Gronsveld.

ijs: Nederweert, Ospel, Maastricht en Venlo.

ijskoud, een -: Weertlands Wb. 1.

crème: Meeswijk, Tongeren, Zonhoven en Hasselt.

crème-pje (*crème-ke*): Zonhoven.

crème-tuitje: Tongeren.

ijstuitje: Sittard en Gronsveld.

toot: Zonhoven.

frisco: Meeuwen en Tongeren.

cornet: Tongeren.

galette (fr.): Tongeren.

Met het volgende trefwoord wordt in Kerkrade en omgeving een ijshorentje aangeduid:

ijsschuitje: Kerkrade Wb. 2.

Met het volgende trefwoord wordt een ijswafeltje aangeduid:

ijswafeltje: Roermond.

SLAGROOM

Bree Wb. (376), Hasselt Wb. (405), Kerkrade Wb. 2 (285), Tongeren Wb. (301), Zonhoven Wb. (077).

Zeer vette room (minstens 40%) die stijf geklopt of geslagen kan worden.

slagroom: Bree Wb.; ook in Hasselt.

crème fouettée (fr.): Hasselt en Tongeren.

crème fraîche (fr.): Zonhoven, Hasselt en Tongeren.

sahne (du.): Kerkrade Wb. 2.

6 Groente

In deze paragraaf worden behalve de algemene begrippen GROENTE en SOEP-GROENTE een aantal bewerkingen behandeld die de groente ondergaat om haar geschikt te maken voor consumptie, zoals het doppen en het afhalen van peulvruchten en het schillen van aardappels.

De benamingen voor de verschillende planten die in de moestuin worden gekweekt om als groente te dienen zoals prei, wortelen, verschillende koolsoorten en sla, zijn opgenomen in WLD I.7, de aflevering die de Limburgse woordenschat in verband met het woongedeelte van de boerderij, het erf, de moestuin en de boomgaard omvat. Het lemma AARDAPPEL is opgenomen in WLD I.5, pag. 5 e.v., een aantal lemmata rond eetbare paddestoelen zoals de CHAMPIGNON in WLD III, 4.3 (Flora), pag. 358 e.v.

GROENTE

Kaart 54, pag. 322

N 16 (1962) (092a, add.), N 82 (1981) (117), ZND 24 (1937) (029); Bree Wb. (169), Echt Wb. (048), Eupen Wb. (052, 059, 121), Genk Wb. (116), Gennep Wb. (075), Gronsveld Wb. 2 (062), Hamont Wb. (070), Hasselt Wb. (164), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 2 (118, 126), Lommel Wl. (106), Maastricht Wb. (265), Meeuwen Wl. (087), Roermond Wb. (095), Sittard Wb. (124, 306), Stokkem Wb. (067), Tegelen Wb. (085), Tongeren Wb. (325), Tungelroy Wb. (116, 125), Valkenburg Wb. (063), Venlo Wb. (139), Venray Wb. (195), Zonhoven Wb. (152, 267), Zonhoven Wl.; Achten, P. (1995) (072), Bisschops, M. (1994) (012), Daelen, J. van (1933-41), Dols, W. (1953), (017-II, 077-II), Heyden, L. van der (1927), Heynen, P. (1960sq), Rutten, F. (1959), Urlings, R. (z.j.), Veldeke (passim).

Plantaardig voedsel voor de mens, als gewas en als spijs (rauw en gekookt).

Verg. voor het trefwoord **gemeus** ook het Hgd. *Gemüse*.

groente: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar., freq. Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Demerkemp.; ook in Beverst, Hoeselt, Sint-Truiden en Kwaadmechelen.

groenten: freq. Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp. en Dommellds.; ook in Molenbeersel, Kessenich, Veldwezelt, Mopertingen, Vlijtingen, Hoeselt, Rijkhoven, Koersel, Zolder, Zonhoven, Kwaadmechelen, Loksbergen en Lommel.

groentes: Heythuysen, Neer, Heel, Hoensbroek, Ospel, Weert, Tungelroy, Ell, Meeuwen, Rekem, Lanaken, Veldwezelt, Zichen-Zussen-Bolder, Hamont en Venlo.

groent: Margraten.

groen: Neerglabbeek, Maastricht, Vroenhoven, Rosmeer, Zonhoven en Wellen.

groens (ook *groengs*): Kerkrade Wb. 2.; ook in Eys, Ingber, Eupen, Epen en Hoensbroek.

groenigheid: Opoeteren, Genk, Rekem, Kaulille, Peer, Hechtel en Houthalen.

groenigheids: Genk, Gelieren/Bret, Martenslinde, Diepenbeek, Werm en Kuringen.

groensel: Eksel, Oplabbeek en Rekem.

gemeus: freq. Ripuar.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Eupen, Lontzen, Tegelen, Hoensbroek, Sittard, Geleen, Valkenburg, Mheer, Echt/Gebroek en Maastricht.

moes: Vijlen, Eupen, Sittard, Stevensweert, Margraten, Gruitrode, Stokkem, Maastricht, Eijsden, Neerpelt en Peer.

moezerij: Maastricht.

moezerijen: Gronsveld.

legumen: freq. Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Oplabbeek, As, Niel-bij-As, Maaseik, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Achel, Neerpelt, Peer, Paal, Kwaadmechelen en Loksbergen.

legume: Hamont en Zonhoven.

potage (ook *petassie*, *petazie*, *potazzie*): Neer, Herten (bij Roermond), Sittard, Ittervoort, Maasbracht, Linkhout, Meijel, Sevenum en Maasbree.

tuinproducten: Meijel.

SOEPGROENTE

Eupen Wb. (059), Genk Wb. (306), Gronsveld Wb. 2 (158), Kerkrade Wb. 2 (252), Maastricht Wb. (394), Roermond Wb. (095, 275), Sittard Wb. (359), Tegelen Wb. (122), Venray Wb. (516).

Groente die men in groentesoep kookt.

soepgroente: Roermond.

soepengroen: Venray Wb.; ook in Tegelen, Sittard, Gronsveld en Maastricht.

soepengroens: Kerkrade Wb. 2.; ook in Vijlen.

groens: Eupen.

soepkruid: Genk.

GROENTEN BIJ ELKAAR ZOEKEN

N 80 (1980) (058).

Uit de moestuin verschillende soorten groenten halen om die vervolgens te verwerken in een maaltijd.

zeumeren: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Weert, Hunsel, Thorn, Wessem, Maastricht, Caberg, Itteren, Blerick, Venlo, Horst en Maasbree.

groente zeumeren: Nieuwstadt.

patatten zeumeren: Steyl.

bijeenzeumeren: Reuver, Buchten en Beek.

muizelen: Pey en Maastricht.

groente muizelen: Moorveld (Walsen) en Ulestraten.

bijeenmuizen: Herten (bij Roermond).

maschelen (ook *moeschelen*):

Gulpen, Melick, Sint-Odiliënberg en Schimmert.

bijeenhalen: Venray, Venlo en Gulpen.

bijeenrammasseren: As.

kooksel verzamelen: Meijel.

legumen verzamelen: Bilzen.

verzamelen: Ittervoort en Waubach.

bijeenratsen: Oplabbeek.

bijeenschabbelen: Reuver.

schrabbelen: Ospel.

bijeenschuimen: Maasbree.

legumen meteenzoeken: Bilzen.

bijeenzoeken: Meijel en Guttecoven.

groentjes zoeken: Kelpen en Oler.
groenigheid bijeendoen: Ell.
bijeendoen: Gruitrode en Oplabbeek.
groente halen: Bree.
moes halen: Swalmen.
groente plukken: Oirlo.
groentjes afdoen: Heel.
lezen: Sevenum.
zoeken: Posterholt.
rapen: Maastricht.
sorteren: Montfort.

BUNDEL GROENTEN

Kaart 55, pag. 322

N 82 (1981) (128), ZND 22 (1936) (033d).

Een bosje groenten.

bos: freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Steyl, Reuver, Vlodrop, Hoensbroek, Tungelroy, Haler, Kessenich en Maastricht.
bosje (*boske*): Venlo.
bossel: Maasbree, Reuver en Kapelin-'t-Zand.
bussel: alg. Oostlb., freq. Oost.-Zuidlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Tongerlds., Dommelds., Demerkemp., Beringerlds. en Lonerlds., verspr. Horns en Maaskemp.; ook in Vaals, Kelmis, Welkenraedt, Eupen, Ospel, Weert, Eigenbilzen, Beverlo, Paal, Beringen, Herk-de-Stad, Kwaadmechelen, Oostham, Linkhout, Lommel, Venlo en Meijel.
busseltje (ook *busselke*): freq. Zuid.Oostlb. en Maaskemp., verspr. Horns; ook in Ingber, Kapelin-'t-Zand, Swalmen, Ospel, Weert, Elen, Boorseem, Veldwezelt, Maastricht, Ifteren, Diepenbeek, Hoeselt, Neerrepn, Kleine-

Brogel, Wijchmaal, Hechtel, Helchteren, Zonhoven, Kozen, Sint-Lambrechts-Herk, Nieuwerkerken, Mielen-boven-Aalst en Jeuk.

wis: Eys, Ingber, Schinnen, Hoensbroek en Bilzen.

pak: Boorseem en Teuven.

pakje: Beverst.

bot: Kerkrade, Eys, Hasselt en Kortesseem.

botje: Simpelveld en Epen.

riem: Lanaken.

armvol (*elber*, *hervil*): Maasbree en Hoeselt.

handvol (*haffel*): Guigoven.

GLAZIG

Kaart 56, pag. 323

N 80 (1980) (092), ZND 35 (1941) (077);
 Echt Wb. (050), Eupen Wb. (055), Gronsveld Wb. 2 (060), Haspengouws Id. (099), Kerkrade Wb. 2 (122), Maastricht Wb. (153), Meerlo-Wanssum Wb. (250), Meeswijk Wl. (233), Roermond Wb. (093), Sittard Wb. (119, 182), Tegelen Wb. (086), Venray Wb. (158, 481), Zonhoven Wb. (147).

Doorschijnend en hard, gezegd van aardappelen.

glazig: freq. Ripuar., Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Oost.-Zuidlb., Maaskemp., Trichterlds. en Dommelds.; ook in Ospel, Weert, Hoeselt, Tongeren, Helchteren, Stokrooie, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Lommel, Venlo en Oirlo.

glaasderig: Heythuysen en Neer.

glazen: freq. Maaskemp., Beringerlds. en Getelds., verspr. Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Montfort, Posterholt, Weert, Tungelroy, Ophoven, Maasbracht, Lanklaar, Lanaken, Neerharen, Bilzen, Eigenbilzen, Achel, Peer,

Montenaken, Borlo, Oostham en Tessengerlo.

glazeren: verspr. Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Epen, Teuven, Susteren, Nieuwstadt, Ell, Ophoven, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas en Stein.

glazerig: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Eupen, Hunsel, Stevensweert, Guttecoven, Hamont, Neerpelt, Kaulille, Lommel, Velden, Blerick en Venlo.

glazertig: Wijlre.

glazetig: freq. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Ingber, Echt/Gebroek, Guttecoven en Borgloon.

verglaasd: Neeroeteren, Maaseik en Rotem.

houten: Muizen en Hoepertingen.

ijскеurig: freq. Truierlds.; ook in Stevoort en Ulbeek.

ijskillig: verspr. Tongerlds.; ook in Martenslinde, Kuringen, Hasselt, Voort en Wellen.

ijскеurig: Zichen-Zussen-Bolder.

ijsvliegig: Zutendaal.

ijsvluchtig: Maastricht en Vlijtingen.

ijvlietend: Bilzen.

ijspierig: Haspengouws Id.; ook in Gelinden en Heers.

kelderhel: Oirsbeek.

kles: Sittard.

schier: freq. Kleverlds.

spierig: Heers.

verwaterd: Maaseik.

waterhard: Meijel.

waterhel: Simpelveld, Kerkrade en Eys.

voos: Neeroeteren, Sint-Lambrechts-Herk en Sint-Truiden.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

glasaardappel (*glaserpel*): Grevenbicht/Papenhoven.

waterige, een -: Paal.

waterman: Groot-Loon.

waterpatat: Maasbree.

ijspatat: Loksbergen.

wielie: Hasselt.

PEULVRUCHTEN DOPPEN

Kaart 57, pag. 323

N Q (1966) (012a add., 012b), ZND B2 (1940sq) (358);

Beverlo Wb. (201), Eupen Wb. (109), Gennepe Wb. (146), Gronsveld Wb. 2 (038), Hasselt Wb. (347), Kerkrade Wb. 2 (137, 162), Meerlo-Wanssum Wb. (094), Sittard Wb. (171), Tongeren Wb. (467), Tungele Wb. (114), Venray Wb. (133); Achten, P. (1995) (108).

De peul van erwten of bonen verwijderen.

Zie voor het trefwoord **leuten** ook RhWb (V), kol. 246, s.v. *läuten*, ‘Erbsen, Bohnen aus der Schote lösen’.

doppen (ook *duppen*): alg.

Kleverlds.; ook in Helden/Everlo, Roosteren, Blerick en Venlo.

uitdoppen (*uitduppen*): Hout-Blerick.

erwten doppen: Tegelen, Weert en Kerkrade.

bonen doppen (ook *bonen duppen*): Leunen, Tegelen en Kerkrade.

keveren: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Voerendaal, Ubachsberg, Waubach, Herten (bij Roermond), Montfort, Posterholt, Maasbracht en Blerick.

uitkeveren: Herten (bij Roermond) en Klimmen.

bonen keveren: Oirsbeek en Schimmert.

erwten keveren: verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Ubachsberg.

leuten: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Eupen.

erwten leuten: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Spekholzerheide, Wijlre en Montzen.

bonen leuten: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Spekholzerheide, Ubachsberg en Wijlre.

uit de leut doen: Rothem.

peulen (ook *polen*): freq. Zuid.-Oostlb., Trichterlds., Tongerlds. en Lonerlds., verspr. Kleverlds.; ook in Heerlen, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Geulle, Bilzen, Overpelt, Eksel, Houthalen, Lummen, Hasselt, Beverlo, Paal, Nieuwerkerken, Sint-Truiden en Lommel.

uitpeulen (*uitpolen*): Neerpelt.

bonen peulen (ook *bonen polen*): Wolder/Oud-Vroenhoven, Riemst, Beverst, Tongeren en Hasselt.

erwten peulen (ook *erwten polen*): Uikhoven, Wolder/Oud-Vroenhoven, Eijdsden, Tongeren, Stokrooie, Beringen, Herk-de-Stad en Bevingen.

erwten schalen: Beringen.

boontjes zuivermaken: Maastricht.

erwtjes zuivermaken: Maastricht.

erwten klaarmaken: Boekend.

pellens: Sint-Truiden en Sittard.

plukken: Ospel.

schalen: Borgloon en Mal.

uitdoen: freq. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Ospel, Weert, Leuken, Bree, Gruitrode, Opglabbeek, Echt/Gebroek, Rotem, Blerick, Meijel en Sevenum.

erwten uitdoen: verspr.

Noord.Oostlb.; ook in Sittard, Kinrooi, Stein, Kaulille, Lozen en Venlo.

bonen uitdoen: Tegelen, Heythuysen, Weert, Tungelroy, Kinrooi en Stein.

PEUL

Kaart 58, pag. 324

N Q (1966) (012a), ZND 40 (1942) (046); Venlo Wb. (104), Venray Wb. (151).

Schil van peulvruchten, vooral van bonen en erwten.

Zie voor het trefwoord **leut** ook RhWb (V), kol. 244, s.v. *Läute*, 'die entleerte Hülse, Schote der Hülsenfrüchte'.

schaal: freq. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Tongerlds., verspr. Zuid.Oostlb., Dommelds. en Lonerlds.; ook in Weert, Leuken, Lanaken, Wolder/Oud-Vroenhoven, Neerharen, Bilzen, Eigenbilzen, Hechtel, Stokrooie, Hasselt, Velm, Jeuk, Lommel, Blerick, Hout-Blerick, Ottersum, Meijel en Sevenum.

schaaltje (*schaalke*): Maaseik.

bonenschaal: Tegelen, Susteren, Weert, Neeritter, Thorn, Obbicht, Mechelen-aan-de-Maas, Urmond, Vroenhoven, Zichen-Zussen-Bolder, Achel, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Zolder, Lommel, Venlo en Ottersum.

erwtenschaal: verspr. Centr.-Maaslds.; ook in Tegelen, Herten (bij Roermond), Susteren, Weert, Neeritter, Thorn, Meeuwen, Vroenhoven, Zichen-Zussen-Bolder, Achel, Overpelt, Lommel en Boekend.

leut: alg. in het zuiden van Nl. Lb.; ook in Montzen en Tegelen.

peul (ook *pool*): freq. Demerkemp., verspr. Lonerlds.; ook in Heerlen, Montfort, Bree, Genk, Geulle, Lanaken, Veldwezelt, Neerharen, Sint-Pieter, Beverst, Wintershoven, Neerpelt, Overpelt, Kaulille, Beverlo, Paal, Beringen, Montenaken, Kwaadmechelen,

Tessenderlo, Herk-de-Stad, Venlo en Venray.

peultje: Venlo.

bonenpeul: Neerpelt.

bonenschel: Venray en Neerpelt.

buitenste, het -: Koersel.

doos: Diepenbeek.

dotter: Wimmertingen.

hool: Koersel, Lummen, Paal en Beringen.

erwtenhool: Zolder.

hauw (ook *haaf*): verspr.

Maaskemp.; ook in Houthalen, Kerkhoven en Tessenderlo.

holster (ook *olster*): Zepperen en Genk.

holster, de - (ook *dolster*): Sint-Lambrechts-Herk, Ulbeek en Kortesseem.

huls, de - (*dols*): Genk, Kermt, Stokrooie, Hasselt en Herk-de-Stad.

bast (ook *best*): Middelaar, Leunen en Genk.

erwtenbast: Venray Wb.

boest: Ottersum en Milsbeek.

bolster (ook *bauster*): Maaseik en Genk.

dop: Montfort.

bonendop: Gennep.

erwtendop: Ottersum en Gennep.

dopje van boontje (*dopke van boonsje*): Maastricht.

dopje van erwtje (*dopke van erretje*): Maastricht.

pel: Sittard, Achel, Kaulille, Hasselt en Sint-Truiden.

schel: Kerkrade, Sittard, Oirsbeek, Roosteren, Dilsen, Uikhoven, Mal, Ulbeek en Sint-Truiden.

schelp: Sint-Truiden.

schulp: verspr. Truierlds.; ook in Genk, Sint-Lambrechts-Herk en Tessenderlo.

slemp: Herk-de-Stad.

sloester: Zolder, Herk-de-Stad en Sint-Lambrechts-Herk.

sluis: Genk en Zutendaal.

sluiter: Alken.

PEULVRUCHTEN AFHALEN

N 71 (1975) (075f add.), N Q (1966) (013a, 013b add.), SGV (1914) (004), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (021); Bree Wb. (466, 476), Eupen Wb. (038), Gennep Wb. (147), Gronsveld Wb. 2 (024), Kerkrade Wb. 2 (259), Maastricht Wb. (317), Meeswijk Wl. (513), Sittard Wb. (340), Tungalroy Wb. (114, 116), Valkenburg Wb. (146), Venray Wb. (098, 453).

Peulvruchten van de vezeldraden ontdoen.

ranken (ook *randen, rangen, rannen, rengen, rennen, ringen*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook in Weert, Neeritter, Maasbracht, Stevensweert, Maastricht, Itteren, Sint-Pieter, Sint-Huibrechts-Lille, Wijchmaal, Peer, Beverlo, Sint-Truiden en Lommel.

afranken (ook *afrangen*): Oostham, Meijel en Montfort.

bonen ranken (*bonen rangen, bonen rengen*): freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Spekholzerheide, Heerlen, Rimborg, Schaesberg, Heythuysen, Swalmen, Montfort, Neeritter, Thorn, Maasbracht, Obbicht, Stein, Limmel, Eijsden en Lommel.

erwten ranken (*erwten rengen*): Kerkrade, Heythuysen, Oirsbeek, Hoensbroek, Klimmen en Obbicht.

bonen afhalen: freq. Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Epen, Weert, Thorn, Stevensweert, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Sint-Pieter, Eijsden en Blerick.

afhalen: Blerick en Sint-Huibrechts-Lille.

bonen halen: Einighausen.

afdraden: Meijel.
bonen liezen: Nederweert, Tungalroy, Hunsel en Thorn.
afliezen: Nederweert.
liezen: verspr. Horns; ook in Weert, Leuken en Rotem.
peulen (ook *polen*): As, Genk, Opgrimbie, Maastricht, 's-Herenelderen, Zonhoven, Beringen, Borgloon, Bommershoven, Sint-Truiden en Halen.
bonen peulen: Borgharen.
pezen: freq. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Weert, Meterik en Sevenum.
bonen pezen: freq. Noord.Oostlb.; ook in Lottum, Grubbenvorst, Venlo, Blitterswijck en Horst.
erwten pezen: Tegelen en Baarlo.
vamen: Kerkrade Wb. 2; ook in Eys, Gulpen, Mechelen, Montzen, Welkenraedt, Eupen, Nuth/Aalbeek, Uikhoven, Bilzen, Venray en Leunen.
erwten vamen: Heythuysen.
bonen vamen: freq. Kleverlds.; ook in Heythuysen.
afrapen: Halen.
draden trekken (*druï trekken*): Wolder/Oud-Vroenhoven.
drader aftrekken (*draaiër aftrekken*): Maastricht.
ranken aftrekken (*reng aftrekken*): Borgharen.
bonen aftrekken: Eys.
aftrekken: Zeperen.
bonen keveren: Guttecoven, Sittard en Vijlen.
leuten: Welkenraedt.
bonen leuten: Borgharen, Heek en Mechelen.
bonen pitsen: Eijsden.
bonen plukken: Herten (bij Roermond), Asenray/Maalbroek, Guttecoven en Oirlo.
erwten plukken: Beringen en Herkde-Stad.
stropen: Ophoven, Opglabbeek, Maaseik, Eisden, Hamont, Hoepertingen en Tessenderlo.

afstropen: 's-Gravenvoeren.
bonen stropen: Gulpen, Heel, Laak en Genooi/Ohé.
bonen zomen: Venray.
de ranken afdoen (*de rank afdoen, de reng afdoen*): Beverlo en Beringen.
de ranken erafdoen (*de rang erafdoen*): Kaulille.
de ranken van de bonen afdoen (*de reng van de bonen afdoen*): Zonhoven.
ranken afdoen (*reng afdoen*): Diepenbeek, Vliermaal, Riksingem, Lummen, Stokrooie en Paal.
ranken derafdoen (*reng derafdoen*): Oost-Maarland.
de vamen afdoen (*de vaem afdoen*): Beegden.
draden afdoen (*druïen afdoen*): Hoepertingen.
rijzen afdoen: Nieuwerkerken, Sint-Truiden en Bevingen.
afdoen: Ospel, Diepenbeek, Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.
uitpeulen (*uitpolen*): Eksel.
plekken: Kermt.
plukken: Rekem, Uikhoven, Wolder/Oud-Vroenhoven, Heesveld-Eik, Stokrooie en Wellen.
slirpen: Diepenbeek.
snoeien: Meijel.
strepn: Kermt.
toppen: Tungalroy.
uitdoen: Baarlo en Lanklaar.
vamen afdoen (ook *vaam afdoen*): Beverst en Bilzen.
vamen aftrekken (*vaam aftrekken*): Mal.
vamen van de bonen doen (*vaam van de bonen doen*): Riemst.
vezen: Bree Wb.; ook in Gruitrode en Opglabbeek.
schoonmaken: Lutterade, Oost-Maarland, Heusden, Gelinden en Loksbergen.
zuivermaken: Diepenbeek.

DRAAD

Kaart 59, pag. 324

N 71 (1975) (075f), N Q (1966) (013b, 013c);
Bree Wb. (466), Gennep Wb. (147),
Meeuwen Wl. (222), Tegelen Wb. (107),
Tungelroy Wb. (114, 116), Venlo Wb. (209),
Venray Wb. (098, 597).

Vezel die de beide delen van peulen verbindt.

rank (ook *rang*, *reng*, *renk*): alg.
Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb.,
Noord.Oostlb., Centr.Maaslds.,
Trichterlds. en Kleverlds., verspr.
Horns; ook in Kerkrade,
Spekholzerheide, Vliermaal,
Riksingen, Kaulille, Lummen,
Stokrooie, Beverlo, Beringen,
Alken, Borgloon en Sint-Truiden.

bonenrank: Geulle.

rankje (ook *rangske*): Paal.

vaam: verspr. Zuid.Oostlb. en
Tongerlds.; ook in Venray Wb. en
in Kerkrade, Bleijerheide, Vaals,
Gulpen, Mechelen, Montzen,
Heythuysen, Horn, Roermond,
Weert, Wolder/Oud-Vroenhoven,
Bilzen en Riemst.

bonenvaam: Venray Wb.

vees: freq. Maaskemp.

pees: freq. Noord.Oostlb. en
Zuidgeld.Lb.; ook in Meijel en
Sevenum.

draad: verspr. Trichterlds.; ook in
Kerkrade, Heerlen, Waubach,
Baarlo, Tungelroy, Dilsen,
Hoepertingen, Herk-de-Stad,
Blerick, Boekend, Ottersum en
Milsbeek.

draadje: Sint-Pieter.

lies: freq. Horns, verspr. Weertlds.;
ook in Rotem.

kant: Alken.

bles: Lommel.

rijf: Zepperen, Nieuwerkerken, Sint-
Truiden en Bevingen.

slirp: Diepenbeek.

snaai (*snui*): Meijel.

AARDAPPELS SCHILLEN

DC 23 (1953) (017d-IV), Lk 01 (1953)
(017d-IV);

Haspengouws Id. (102), Tungelroy Wb. (114),
Venray Wb. (029), Weertlands Wb. 1 (C 3,
005, C 3, 012), Zonhoven Wl.;
Bakkes, P. (zj.hs).

Aardappels van de schil ontdoen. Bij
veel opgaven werd het lokale woord
voor *aardappel* (*patatten*, *erpel(en)*,
piepers etc.) als object vermeld.

Zie ook het lemma AARDAPPEL in
WLD I.5, pag. 1 e.v. en het lemma
SCHILMESJE, AARDAPPELMESJE in
WLD III, 2.1, pag. 195.

schillen (ook *schellen*, *schullen*, *skil-
len*): alg. in Belg. en Nl. Lb.; ook
in Sint-Pieters-Voeren.

jassen: Haspengouws Id. en
Weertlands Wb. 1; ook in
Zonhoven, Mook en Wanssum.

schrappen (*schrabben*): Stein en
Nuth/Aalbeek.

7 Smaakmiddelen

In deze paragraaf zijn de verschillende middelen waarmee de maaltijd op smaak gebracht kan worden, bijeengeplaatst. Aan het eind zijn een aantal kruiden en specerijen opgenomen zoals laurier, nootmuskaat en kruidnagel, die – meestal in gedroogde vorm – aan gerechten worden toegevoegd. De lemmata ZOUT, SUIKER, MOSTERD, PEPER, KANEEL en ANIJS zijn niet opgenomen aangezien het verzamelde materiaal geen lexicale variatie vertoonde.

Kruiden die in de moestuin worden gekweekt, zoals thijm, salie, dragon en bieslook, worden behandeld in WLD I.7, de aflevering die de Limburgse woordenschat in verband met het woongedeelte van de boerderij, het erf, de moestuin en de boomgaard omvat.

7.1 Suiker, zout, olie en azijn

BASTERDSUIKER

Bree Wb. (353), Diepenbeek Wb. (275), Echt Wb. (095, 111), Genk Wb. (257), Hasselt Wb. (058, 445), Heerlen Wb. 2 (077), Maastricht Wb. (332), Meeswijk Wl. (500), Meeuwen Wl. (176), Roermond Wb. (230), Sittard Wb. (325), Tungalroy Wb. (115), Venlo Wb. (107, 219), Weertlands Wb. 1 (C 3, 011), Zonhoven Wb. (368, 464).

Bepaalde soort van minder zuivere, niet gekristalliseerde suiker.

basterdsuiker (*basterdsokker*):
Heerlen.

potsuiker (*potsokker*): freq.
Maaskemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Roermond, Sittard, Tungalroy, Echt/Gebroek, Meeswijk, Maastricht, Diepenbeek, Zonhoven, Hasselt en Venlo.

bruine suiker (*bruine sokker*):
Venlo.

KANDIJSUIKER

N 80 (1980) (087 add.);
Beverlo Wb. (119), Bree Wb. (094), Genk Wb. (065), Gronsveld Wb. 2 (078), Hasselt Wb. (084, 445, 457), Kerkrade Wb. 2 (067, 131), Maastricht Wb. (047), Meerlo-Wanssum Wb. (081), Meeswijk Wl. (116), Meeuwen Wl. (034), Roermond Wb. (042), Sittard Wb. (062), Stokkem Wb. (030), Tungalroy Wb. (115, 128), Valkenburg Wb. (034), Venlo Wb. (106, 167), Venray Wb. (069, 253), Weertlands Wb. 1 (C 3, 003, C 3, 013), Zonhoven Wb. (059, 464);
Achten, P. (1995) (016), Bisschops, M. (1994) (005), Veldeke 10 (1935) (593).

Om draden tot prismatische brokken gekristalliseerde witte, blanke of bruine suiker.

Met het trefwoord **borstsuiker** bedoelt men in Venray e.o. ‘bruine of zwarte kandijklontjes’, in Bree e.o., Zonhoven en Hasselt ‘gestampte kandijnsuiker’ en in Weert e.o. ‘grove,

bruine kandijnsuiker'. Een **borstklont** is in Venray e.o. een benaming voor 'witte en bruine kandijnsuiker'. In Hasselt gebruikt men het woord **theesuiker** voor 'witte, aan een draad geregen kandijnsuiker'. *Geborde* in het trefwoord **geborde suiker** betekent 'gebrande'. Zie ook het lemma BRANDEN in WLD III, 2.1, pag. 127.

kandijnsuiker (*kandijnsokker*): Venray Wb.

kandijns-suiker (*kandijns-sokker*): Kerkrade Wb. 2.

borstsuiker (*borssokker; borstsokker; bossokker; bossuiker; botsokker*): freq. Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Roermond, Valkenburg, Gronsveld, Tungalroy, Kelpen, Oler, Stokkem, Meeswijk, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Zonhoven, Hasselt, Beverlo en Venlo.

brotsuiker (*brossokker; brostsokker*): freq. Ripuar.; ook in Sittard.

borstklont: Venray Wb.

klontjes: Venlo.

geborde suiker (*geborde sokker*): Tungalroy.

theesuiker: Hasselt.

SUIKERKLONTJE

Kaart 60, pag. 325

N 80 (1980) (079), ZND 28 (1938) (009); Bree Wb. (412), Echt Wb. (111), Gronsveld Wb. 2 (168), Hasselt Wb. (230), Kerkrade Wb. 2 (151, 251), Roermond Wb. (285), Venray Wb. (272, 515), Zonhoven Wb. (227).

Klontje kristalsuiker.

suikerklontje: freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Gulpen, Heythuysen, Roermond, Montfort, Echt/Gebroek en Venlo.

klontje: alg. in het noorden en midden van Nl. Lb., verspr. Oost.-Zuidlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Teuven.

klontje suiker: Caberg, Velden, Blerick, Venlo en Meijel.

klont: Zonhoven.

suikerklontje: Born en Klimmen.

klontje (ook *klotteke*): alg. Zuid.-Oostlb., freq. Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Gulpen, Epen, Neerharen, Vlijtingen, Hamont, Stevoort, Zonhoven, Hasselt, Ulbeek, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Loksbergen.

klontje suiker: Susteren, Klimmen, Bree en Hoeselt.

kluitje (ook *kluiteke*): Hamont en Eksel.

suikerklompje (*sokkerklompke*): Simpelveld, Kerkrade, Heerlen en Rimburch.

klompje (*klompke*): Simpelveld, Nieuwenhagen, Waubach, Vijlen en Maastricht.

klompje suiker: Eys.

suikerklotsje: Gronsveld.

kletsje: Bilzen.

kletsje suiker: Bilzen.

knodetje (*knöö-ke*): Eys.

knopje suiker: Meers.

stukje: Vijlen.

blokje suiker (*blokske sokker*): Nieuwenhagen.

suikertje: Kerkrade Wb. 2.

suiker: Bree Wb.

krei: Kerkrade Wb. 2.

kandij: Nieuwenhagen.

PEKEL

Beverlo Wb. (201), Echt Wb. (092), Eupen Wb. (139), Gennep Wb. (137), Gronsveld Wb. 2 (127), Hasselt Wb. (344), Heerlen Wb. 2 (187), Kerkrade Wb. 2 (202), Meeswijk Wl. (478), Meeuwen Wl. (170), Sittard Wb. (307), Tongeren Wb. (440), Tungalroy Wb. (115), Venlo Wb. (208), Venray Wb. (690), Zonhoven Wb. (348).

Sterke keukenzoutoplossing waarin spijzen tegen bederf bewaard worden. Zie ook het lemma INZOUTEN.

pekkel: Kerkrade Wb. 2 en Gennep Wb.; ook in Heerlen, Eupen, Sittard, Gronsveld, Tungalroy, Meeuwen, Echt/Gebroek, Meeswijk, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Beverlo en Venlo.

zoutwater: Venray Wb.

zout: Heerlen.

OLIE

Kaart 61, pag. 325

N 80 (1980) (083), SGV (1914) (026, 033); Beverlo Wb. (238, 241), Bree Wb. (101, 403), Gronsveld Wb. 2 (154), Heerlen Wb. 2 (075), Kerkrade Wb. 2 (064), Lommel Wl. (300), Maastricht Wb. (046, 391), Tegelen Wb. (075, 132), Tongeren Wb. (488), Valkenburg Wb. (158), Venlo Wb. (292), Venray Wb. (522), Weertlands Wb. 1 (C 3, 011), Zonhoven Wb. (057); Achten, P. (1995) (015), Veldeke 42 (1967) (054).

De vette vloeistof die bijvoorbeeld gebruikt wordt bij het braden van vlees of het aanmaken van sla. De trefwoorden **boomolie** en **boom-olig** zijn benamingen voor olijfolie. Met de woorden **reubsmout**, **raap-smout**, **reub(s)-olie** en **zoete olie** wordt olie aangeduid die uit raapzaad gewonnen is. Bij het trefwoord **smout** vermelden verschillende respondenten dat dit olie is die gewonnen is uit koolzaad.

olie (ook *wollie*): alg. in Nl. Lb. m.u.v. het zuidoosten, verspr. Maaskemp.; ook in Ubachsberg, Rekem, Hoeselt, Hamont, Zonhoven, Leopoldsburg en Loksbergen.

spijsolie: Merselo.

olig: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simplveld, Montfort, Vlodrop en Guttecoven.

öl (du.): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Simplveld, Kerkrade en Brunssum.

smout: alg. Zuid.Oostlb., freq. Horns en Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp. en Trichterlds.; ook in Epen, Buggenum, Weert, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Zonhoven, Beverlo, Kwaadmechelen, Loksbergen en Lommel.

schmalz (du.): Kerkrade.

boomolie: Bree Wb.; ook in Gronsveld, Neeritter, Maastricht, Hoeselt en Zonhoven.

boomolig: Kerkrade Wb. 2.

koolzaadolie: Haelen.

lijnzaadolie (*lezesolie*): Maasbree.

reub-olie: Herten (bij Roermond) en Caberg.

reubs-olie: Weertlands Wb. 1; ook in Haelen.

reubsmout: Weertlands Wb. 1.

raapsmout: Tongeren.

fijne olie (*fijn olie*): Kwaadmechelen en Beverlo.

zoete olie: Tegelen, Venlo, Venray en Sevenum.

smoutolie: Maastricht.

vet: Pey, Montfort en Maastricht.

bak-öl: Heerlen.

vleessmout: Meerssen.

sla-olie: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Ospel, Born, Guttecoven, Blerick, Gennep en Maasbree.

salade-olie (*slaad-olie*, *slaai-olie*): verspr. Kleverlds.; ook in Bree Wb. en in Wijlre, Kapel-in-'t-Zand, Herten (bij Roermond), Pey, Hoensbroek, Ell, Thorn, Stevensweert, Guttecoven, Meers, Maastricht, Heugem, Eksel en Venlo.

sla-olig: Gulpen en Ingber.

salade-olig (ook *slaad-olie*, *slaad-olig*): Eys, Vijlen, Brunssum, Wijnandsrade en Klimmen.

AZIJN

Kaart 62, pag. 326

DC 35 (1963) (022), N 80 (1980) (082), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (009), ZND 42 (1943) (061), ZND B1 (1940sq) (187), ZND B2 (1940sq) (187); Beverlo Wb. (026), Bree Wb. (128, 137), Echt Wb. (020), Eupen Wb. (037), Gennep Wb. (034, 057), Gronsveld Wb. 2 (009), Hasselt Wb. (053), Heerlen Wb. 2 (074), Kerkrade Wb. 2 (084), Limburgs Id. (028), Lommel Wl. (017), Maastricht Wb. (016), Meerlo-Wanssum Wb. (055, 103), Meeswijk Wl. (042, 190), Meeuwen Wl. (018, 061), Roermond Wb. (007, 016), Sittard Wb. (019, 090), Stokkem Wb. (022), Tegelen Wb. (074), Tongeren Wb. (229), Tungelroy Wb. (115), Valkenburg Wb. (051), Venlo Wb. (088), Venray Wb. (063, 148), Weertlands Wb. 1 (C 3, 001, C 3, 002, C 3, 004), Zonhoven Wb. (107); Achten, P. (1995) (052), Bisschops, M. (1994) (009).

azijn (ook *azijing*): freq. Zuid.-Oostlb., Maaskemp., Centr.-Maaslds., Dommellds., Getelds. en Kleverlds., verspr. Horns en Trichterlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Heerlen, Nieuwenhagen, Heusden, Helchteren, Lummen, Beverlo, Paal, Beringen, Herk-de-Stad, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Lommel en Venlo.

edik (*EEK*, *jeek*, *jek*): alg. in het noorden en midden van Nl. Lb. en in het zuiden van Belg. Lb., freq. Maaskemp. en Demerkemp., verspr. Dommellds.; ook in Heerlen, Pey, Hoensbroek, Maaseik, Echt/Gebroek en Caberg.

eedje (ook *ejeke*, *eteke*): freq. Zuid.-Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp. en Trichterlds.; ook in Limburgs Id. en in Maastricht, Caberg, Iteren, Lanaken, Rosmeer, Vlijtingen, Zichen-Zussen-Bolder en Hoepertingen.

eedje-zuur: Stein.

essig (ook *essik*, *etsiek*, *etsik*): alg. in het zuidoosten van Nl. Lb.; ook in Montzen, Welkenraedt, Eupen en Vlodrop.

extract: Heugem.

essence (fr.): Nieuwenhagen.

WIJNAZIJN

SGV (1914) (044), ZND 08 (1925) (095); Genk Wb. (383), Gennep Wb. (207), Heerlen Wb. 2 (247), Sittard Wb. (489).

Uit wijn bereide azijn met ten minste 5,5% azijnzuur.

wijnazijn: freq. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Dommellds. en Kleverlds.; ook in Weert, Beringen, Oostham, Tessenderlo, Halen en Blerick.

azijn: Beegden, Gruitrode, Rekem en Heusden.

wijn-edik (*wijneek*): freq. Noord.-Oostlb., Zuidgeld. Lb. en Kleverlds., verspr. Lonerlds.; ook in Dieteren, Hunsel, Genk, Laak, Genooi/Ohé, Echt/Gebroek, Bilzen, Beverst, Hoeselt, Koninksem en Sint-Truiden.

edik (*EEK*): freq. Noord.Oostlb.; ook in Weert, Thorn, Martenslinde, Wijchmaal, Peer, Kuringen, Sint-Truiden en Gennep.

wijn-eedje: Geleen, Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

kunst-eedje: Schimmert.

eedje: Mheer, Obbicht, Opgrimbe en Rekem.

wijn-essig: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Montzen, Welkenraedt en Guttecoven.

essig: Schaesberg, Susteren, Broeksittard, Brunssum en Buchten.

7.2 Kruiden, specerijen

KRUIDEN, SPECERIJEN

Kaart 63, pag. 326

N 71 (1975) (063a), N 82 (1981) (146);
Echt Wb. (047), Eupen Wb. (050, 055), Genk
Wb. (307), Gronsveld Wb. 2 (159), Hasselt
Wb. (255), Kerkrade Wb. 1 (131), Maastricht
Wb. (214), Roermond Wb. (150), Tegelen
Wb. (085), Tungalroy Wb. (115), Venlo Wb.
(133, 177);
Bisschops, M. (1994) (012).

De aromatische, plantaardige stoffen die in kleine hoeveelheid als smaak- en reukgevend toevoegsel bij spijzen en dranken gebruikt worden, zoals kruidnagels, peper, kaneel enz.

gekruiden (ook *gekruien*): freq.
Oostlb., Centr.Maaslds. en
Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.;
ook in Ittervoort, Thorn,
Stevensweert, Neerharen,
Eigenbilzen, Blerick, Boekend en
Venlo.

gekruider (*gekruier*): Herten (bij
Roermond) en Eys.

gekruids: Simpelveld, Kerkrade en
Eupen.

kruiderij: Maastricht.

kruiden (ook *kruien*): freq. Zuid.-
Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.,
Noord.Oostlb., Horns,
Centr.Maaslds. en Trichterlds.;
ook in Vaals, Nederweert, Weert,
Bree, Oplabbeek, Eksel,
Zonhoven, Hasselt, Jeuk, Venlo,
Horst en Meijel.

kruid: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Nieuwenhagen, Tungalroy,
Maastricht, Eijsden en Kwaad-
mechelen.

kunsel: Houthalen.

specerijen: As, Hoeselt, Oirlo en
Meerlo.

specerij: Voerendaal, Sittard, Mheer,
Ophoven, Genk en Stein.

specerijkruid: Montfort.

toekruid: Venlo.

gewürz (du.): freq. Ripuar.; ook in
Eupen.

soepgroente: Geleen en Gulpen.

LAURIER

ZND m (Houben, Langohr, Raymaekers)
Bree Wb. (267), Gronsveld Wb. 2 (096),
Hasselt Wb. (267), Heerlen Wb. 1, Kerkrade
Wb. 2 (160), Roermond Wb. (158), Sittard
Wb. (218), Tongeren Wb. (335), Tungalroy
Wb. (115), Venlo Wb. (182);
Daelen, J. van (1933-41), Dols, W. (1953).

Gedroogd blad van de laurierboom dat als specerij wordt gebruikt.

laurier: Montzen, Roermond,
Maastricht, Tongeren, Hasselt,
Loksbergen en Venlo.

laurierblad: Sittard en Gronsveld.

laurierblaadje: Venlo.

lauwerblad: Kerkrade Wb. 2.

lauwelier: Bree Wb.

lauwelierblad (*labbelierblad*):
Tungalroy.

KRUIDNAGEL

Kaart 64, pag. 327

SGV (1914) (019), ZND 01 (1922) (a-m),
ZND 01u (1924) (137), ZND 15 (1930) (010),
ZND B2 (1940sq) (355);
Echt Wb. (072, 084), Eupen Wb. (059),
Gennep Wb. (108), Gronsveld Wb. 2 (091),
Haspengouws Id. (084), Heerlen Wb. 2 (142),
Kerkrade Wb. 2 (127), Meeswijk Wl. (340),
Roermond Wb. (150), Sittard Wb. (123),
Tegelen Wb. (098), Tungalroy Wb. (115),
Venlo Wb. (176), Venray Wb. (303);

Achten, P. (1995) (042), Bisschops, M. (1994) (013).

Op een nagel lijkende bloemknop van de kruidnagelboom, die gedroogd als specerij wordt gebruikt. Het trefwoord **nagelgruis** wordt in Echt gebruikt voor ‘gemalen kruidnagel’ (Echt Wb., pag. 84). In Gronsveld kent men daar het woord **koppen** (*kup*) voor (Gronsveld Wb., pag. 91).

kruidnagel (ook *kruinagel*): alg. in het noorden en midden van Belg. en Nl.Lb., freq. Centr.Maaslds., verspr. in het zuiden van Belg. Lb.; ook in Heerlen, Susteren, Broeksittard, Hoensbroek, Nederweert, Weert, Lanaken, Maastricht, Sint-Pieter, Martenslinde en Rosmeer.

kruidnageltje (*kruidnagelke*): Tungalroy.

nagelkruid: Beringen.

giroffelnagel: Kermt, Kortesseem en Schalkhoven.

groffelnagel (ook *grochelnagel*, *roffelnagel*): verspr. Centr.Maaslds., Trichterlds. en Lonerlds.; ook in Haspengouws Id. en in Sittard, Hasselt, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden en Mielen-boven-Aalst.

groffelsnagel (ook *groffelsnaal*, *groffesnagel*, *groffkesnagel*, *roffelsnagel*): alg. in het zuiden van Nl. Lb. en in het Geullds., freq. Centr.Maaslds., verspr. Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Sint-Truiden.

groffelnagel: Lutterade en Geleen.

groffenagel: Lanaken.

groffelskop: Lanklaar en Einighausen.

groffiaat: Heek.

grofnagel: Kuringen.

krofnagel: Buchten.

groffel: Hasselt.

kattenkiezenkruid: Lanaken.

kruidnoot (*kruinoot*): Leopoldsburg en Beverlo.

nagelgruis: Asenray/Maalbroek, Echt/Gebroek, Hamont en Peer.

gruis-van-nagel: Haspengouws Id.; ook in Voort en Kortesseem.

De volgende vier opgaven zijn meervoud:

koppen (*kup*): Meeswijk en Gronsveld.

krommen: Rosmeer.

nageltjes (*nagelkes*): Mechelen-aan-de-Maas.

pikkeltjes (*pikkelkes*): Wijer.

maretak: Piringen.

NOOTMUSKAAT

ZND B2 (1940sq) (355 add.); Beverlo Wb. (139, 175), Bree Wb. (078, 294), Diepenbeek Wb. (280), Eupen Wb. (021), Genk Wb. (203), Gennep Wb. (129), Gronsveld Wb. 2 (110, 114), Hasselt Wb. (309, 319), Kerkrade Wb. 2 (057, 058), Maastricht Wb. (272, 283), Meerlo-Wanssum Wb. (065), Roermond Wb. (028, 189, 197), Sittard Wb. (041), Tegelen Wb. (077), Tongeren Wb. (352), Tungalroy Wb. (115), Valkenburg Wb. (121), Venlo Wb. (100, 200), Venray Wb. (081, 377), Zonhoven Wb. (317); Achten, P. (1995) (078), Bisschops, M. (1994) (004).

De geurige, als specerij gebruikte kern van de vrucht van *Myristica aromatica*, een tropische, vooral op de Molukken groeiende boom.

De trefwoorden met als tweede lid het woord **-bloem** zijn benamingen voor geraspte of gemalen muskaat. **Muskaatbloem** werd volgens het Hasselt Wb. (pag. 309) vroeger in worstvullingen gebruikt.

notemuskaat (ook *notebeschaat*, *notebesjaat*, *notemeschaat*, *notemesjaat*, *notenbeschaat*): freq. Kleverlds.; ook in Bree Wb. en in

Tungelroy, Maastricht, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Sint-Truiden en Venlo.

nootmuskaat (*nootbeschaat*):

Gennep Wb.

muskaat (ook *beschaat, besjaat, mesjaat, mesjwaat*): freq. Ripuar., Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Eupen, Tegelen, Roermond, Sittard, Valkenburg, Gronsveld, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Hasselt en Venlo.

muskaatnoot (*beschaatnoot, besjaatnoot*): Kerkrade Wb. 2 en Venray Wb.

muskatebloem (*besjatebloem, mesjatebloem*): Kerkrade Wb. 2; ook in Gronsveld.

muskaatbloem: Hasselt.

PEPERKORREL

ZND 01u (1924) (137 add.);

Echt Wb. (091), Meerlo-Wanssum Wb. (219), Roermond Wb. (218), Sittard Wb. (301), Tongeren Wb. (434), Venray Wb. (412).

De rijpe zaadkorrel of de onrijpe gedroogde bes van de peperstruik.

peperbol: Tongeren.

peperbolletje (*peperbolke, peperbolleke*): freq. Kleverlds.; ook in Roermond, Sittard en Sint-Truiden.

peperkorrel: Roermond en Echt/Gebroek.

BONENKRUID

N 71 (1975) (063b), N 82 (1981) (147); Eupen Wb. (030), Gronsveld Wb. 2 (024), Heerlen Wb. 2 (087), Roermond Wb. (040), Venlo Wb. (104), Venray Wb. (098), Weertlands Wb. 1 (C 3, 003).

Geurig kruid (*satureia hortensis* - fam. labiatae) dat wordt gebruikt om de tuinboon een aangename smaak te geven en bij het inmaken van augurken.

bonenkruid: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Vaals, Bree, Vlijtingen, Eksel, Jeuk en Boekend.

bonenkruiden: Meijel.

bonenkruidje: freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Kerkrade, Eupen, Kelpen, Grathem, Opplabbeek, As, Urmond, Eijsden, Tienray, Sevenum en Maasbree.

gekruiden: Meijel.

kruidje: Tungelroy, Guttecoven en Lutterade.

8 Het bereiden van eten

In deze paragraaf wordt de terminologie met betrekking tot het bereiden van voedsel behandeld. Het lemma ROEREN is niet opgenomen omdat er geen variatie in de dialectwoordenschat optreedt. Zie voor de benamingen van kookpotten en -pannen en het gereedschap dat in de keuken wordt gebruikt om het voedsel te bereiden WLD III, 2.1, pag. 181 e.v.

BAKKEN

Kaart 65, pag. 327

DC 37 (1964) (001), N 80 (1980) (068), RND (113), SGV (1914) (001), ZND 01 (1922) (a-m), ZND A1 (1940sq) (053);
Echt Wb. (025), Gennep Wb. (035), Gronsveld Wb. 2 (010), Hasselt Wb. (055), Kerkrade Wb. 2 (052), Lommel Wl. (018), Meerlo-Wanssum Wb. (056), Meeswijk Wl. (049), Roermond Wb. (018), Tungelroy Wb. (117, 119, 121), Venlo Wb. (094), Venray Wb. (067), Zonhoven Wb. (029);
Veldeke 37 (1962) (054, 071), Veldeke 41 (1966) (101).

1. Deeg of beslag gaar en eetbaar maken door het (meestal in een vorm of pan) in een sterk verhitte oven of op een vuur te zetten, waardoor het tevens een korst krijgt.

2. Spijzen (vlees, vis, aardappelen) door verhitting (met behulp van vet) gaar en eetbaar maken.

Waarschijnlijk heeft het woord **braden** in het lemma alleen de tweede betekenis. **Bakken** daarentegen komt voor in beide betekenissen.

bakken: alg. in Belg. en Nl. Lb. en in het noordoosten van de provincie Luik.

opbakken: Eys.

braden (ook *braaien*, *braën*, *branen*): freq. Oostlb., verspr. Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Horns; ook in Simpelveld, Teuven, Weert, Gruitrode, Opglabbeek, As, Maastricht, Caberg, Neerharen, Eksel, Loksbergen, Blerick en Venlo.

kunnen (ook *kuinen*): Schimmert, Bree, Neeroeteren en Zonhoven.

BRADEN

SGV (1914) (004), Willems (1885), ZND 01 (1922) (a - m), ZND 22 (1936) (014), ZND m (Borgers, Claessens, Coenen, Fias, Franssen, Geuss, Gijsens, Gr Gr, Grootaers, Houben, Jochems, Kohneman, Lenaerts, Mathys, Notermans, Peuskens, Raym., Thomassen, Vanderbeeken, Welter, Welter IV);
Beverlo Wb. (048), Bree Wb. (099), Diepenbeek Wb. (266), Eupen Wb. (028), Genk Wb. (071), Gennep Wb. (044), Haspengouws Id. (042), Hasselt Wb. (087), Heerlen Wb. 2 (088), Kerkrade Wb. 2 (066), Lommel Wl. (045), Maastricht Wb. (049), Meeswijk Wl. (122), Meeuwen Wl. (035), Roermond Wb. (044), Sittard Wb. (058), Stokkem Wb. (058), Tongeren Wb. (092), Venlo Wb. (106), Venray Wb. (165),

Weertlands Wb. 1 (C 3, 003), Zonhoven Wb. (061);
Achten, P. (1995) (017), Bisschops, M. (1994) (005), Veldeke 37 (1962) (071).

Voedsel op een rooster, in een pan op het vuur of in een oven gaar maken. Er wordt hierbij weinig of geen vocht gebruikt, maar alleen boter of vet, zodat zich een korst op het voedsel vormt en het vocht erin blijft. Het woord wordt meestal met betrekking tot vlees of gevogelte gebruikt. Het werkwoord **garen** wordt in Venray en omgeving gebruikt voor het 'gaarbraden van voedsel'.

braden (ook *braa*, *braaien*, *braan*, *braën*, *branen*, *brawen*): alg. in Belg. en Nl. Lb.

bakken: Genk, Opgrimbie, Tongeren, Neerpelt, Lummen, Hasselt en Mettekoven.

in de pan bakken: Diepenbeek.

garen: Venray Wb.

stoven: Herk-de-Stad.

FRUITEN

N 80 (1980) (070);
Gronsveld Wb. 2 (051), Haspengouws Id. (042), Maastricht Wb. (103), Roermond Wb. (002, 044), Tongeren Wb. (716);
Bisschops, M. (1994) (001).

Vlees of uien in de pan in kokend vet bakken, bruin braden.

Met het woord **aanbraden** wordt in Tongeren het lichtjes, oppervlakkig braden van vlees bedoeld. Dit wordt gedaan indien het vlees niet dadelijk opgegeten wordt (Tongeren Wb., pag. 716).

fruiten: freq. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Trichterlds.; ook in Weert, Venlo, Gennep, Tienray en Meijel.

fruiteren: Bree.

bruin braden (*bruin braaien*, *bruin branen*): Simpelveld, Heerlen, Gulpen, Reuver, Beesel, Horn, Wijnandsrade, Weert, Ell, Neeroeteren, Grevenbicht/Papenhoven, Rekem, Meers, Hamont, Velden, Blerick, Venlo en Meijel.

aanbraden (*aanbraaien*, *aanbrannen*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Simpelveld, Oirsbeek, Hunsel, Wessem, Urmond, Caberg, Tongeren, Venlo, Oirlo en Meerlo.

doorbraden (*doorbraaien*): Venray.
braden (ook *braa*, *braaien*, *branen*): freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Horns; ook in Simpelveld, Reuver, Herten (bij Roermond), Melick, Stein, Meers, Bunde, Vlijtingen, Kwaadmechelen en Loksbergen.

bruin bakken: Nieuwenhagen, Posterholt, Jabeek, Thorn, Bilzen en Hoeselt.

aanbakken: Schinnen.

bakken: Wijlre, Vlodrop, Pey, Brunssum, Schimmert, Maastricht, Leopoldsburg, Gennep en Meijel.

bruinen: Eksel, Hoensbroek en Bilzen.

bruineren: Haspengouws Id.; ook in Maastricht en Schimmert.

frietten (*fritten*): Nieuwstadt en Gulpen.

frituren: Neeroeteren.

snirken (ook *snerken*): Urmond, Schinnen en Bilzen.

smoren: freq. Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Teuven en Stein.

stoven: Gruitrode, Opglabbeek en As.

ROOSTEREN

N 80 (1980) (072);
Beverlo Wb. (224), Bree Wb. (377), Hasselt Wb. (380), Maastricht Wb. (356), Valkenburg Wb. (149), Venray Wb. (450), Zonhoven Wb. (161, 180).

Voedsel, meestal vlees, op een rooster braden, zodat het overal even bruin wordt.

roosteren: alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.-Maaslds., verspr. Trichterlds.; ook in Bree Wb. en in Simpelveld, Kerkrade, Vlijtingen, Hoeselt, Hamont, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Loksbergen, Velden, Blerick en Venlo.

grillen: Rekem en Maastricht.

harsten (*harsen, horsten*): Eksel en Bree.

hersten (*herten, hirten, hurten*): Zonhoven.

rooibolsteren: Valkenburg.

braden (*braaien*): Blerick.

STOVEN

Kaart 66, pag. 328

N 80 (1980) (068, 071), SGV (1914) (036); Hasselt Wb. (438), Kerkrade Wb. 2 (237), Maastricht Wb. (413), Meeswijk Wl. (625), Meeuwen Wl. (207), Roermond Wb. (282), Valkenburg Wb. (206), Venray Wb. (165, 511), Weertlands Wb. 1 (C 3, 014), Zonhoven Wb. (456); Achten, P. (1995) (125), Veldeke 37 (1962) (071).

Met weinig vet op een laag vuur gaar laten worden, gezegd van vlees en groenten.

stoven: alg. in Nl. Lb., freq. Maaskemp.; ook in Meeswijk, Rekem, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Hamont, Zonhoven, Hasselt, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Loksbergen.

verstoven: Blitterswijk.

gaar stoven: Wijnandsrade.

smoren: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en

Kleverlds.; ook in Simpelveld, Ospel, Weert, Bree, Neeroeteren, Maastricht, Caberg, Heugem en Venlo.

gaar smoren: Merselo en Hoensbroek.

sudder (ook *sutteren*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Rimburch, Ingber, Herten (bij Roermond), Guttecoven, Itteren en Horst.

wellen (ook *wallen, welgen*): Nieuwenhagen, Stein, Geulle, Eksel en Maasbree.

breuzelen: Heerlen en Heerlerbaan/Kaumer.

gaar laten worden (*gaar laten weren*): Thorn.

garen: Venray Wb.

pruttelen: Ell, Montfort en Eys.

smelten: Urmond.

zouwelen (*zuielen*): Valkenburg.

SPETTEREN

N 80 (1980) (069); Maastricht Wb. (212), Meeuwen Wl. (121), Stokkem Wb. (058), Zonhoven Wb. (217).

Knetteren van de boter in de pan bij verhitting.

kiskassen: Meeuwen, Stokkem en Zonhoven.

kissen: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Swalmen, Montfort, Ophoven, Meeuwen, Buchten, Rekem, Urmond en Loksbergen.

kissen in de pan (*kissen inne pan*): Neer.

knetzen: Neeroeteren.

knetteren: Ubachsberg, Gulpen, Kapel-in-'t-Zand, Nuth/Aalbeek, Stramproy, Stevensweert, Guttecoven, Maastricht en Tienray.

knetteren in de pan: Blerick.

knisperen: Meijel en Heerlerbaan/Kaumer.

kritselen: Maastricht.
kesteren: Kwaadmechelen.
sisen: Heythuysen, Nunhem, Ophoven, Born, Itteren, Hoeselt, Gennep, Sevenum en Maasbree.
spatten: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Gulpen, Teuven, Ospel, Maastricht en Meijel.
spatteren: Meijel en Venlo.
spetten: Meers.
spetteren (ook *spedderen*): freq. Oostlb.; ook in Heerlen, Wijlre, Eys, Weert, Tungalroy, Hunsel, Ell, As, Stein, Maastricht, Hamont, Leopoldsburg, Venlo, Oirlo, Horst en Meijel.
spratselen: Hamont.
springen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Ingber, Haelen, Horn, Heel, Neeroeteren, Guttecoven, Stein, Bunde, Heugem, Eksel en Zonhoven.
in de pan springen (ook *inne pan springen*): Herten (bij Roermond) en Lutterade.
sprinkelen: Weert, Tungalroy en Kelpen.
sprinken: Opglabbeek.
spritsen: Simpelveld, Kerkrade, Eys, Vijlen en Urmond.
sputten: Reuver, Swalmen, Vlodrop, Venray en Sevenum.
sputteren: Meerlo.
suddereren: freq. Oostlb.; ook in Heerlen, Waubach, Ittervoort, Thorn, Maasbracht, Echt/Gebroek, Maastricht en Venlo.
smelten: Amby en Kerkrade.
snirken (ook *snerken*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Maaskemp.; ook in Simpelveld, Wessum, Grevenbicht/Papenhoven en Maastricht.
braden: Weert.

KOKEN (INTR.) _____

DC 03 (1934) (003), RND (121), ZND 04 (1924) (003);

Beverlo Wb. (132), Gennep Wb. (045), Limburgs Id. (204), Roermond Wb. (141), Sittard Wb. (167), Tungalroy Wb. (114), Valkenburg Wb. (036), Venray Wb. (696), Weertlands Wb. 1 (C 3, 007), Zonhoven Wb. (235).

Door verhitting in een toestand komen waarbij de ontstane dampbellen tot aan de oppervlakte komen en daar barsten. Bedoeld is hier het onovergankelijke begrip koken, in bijvoorbeeld 'het water kookt'.

koken (ook *kwoken*): alg. in Belg. en Nl.Lb. en in het noordoosten van de provincie Luik.

aan de kook komen: Maastricht en Valkenburg.

aan de kook zijn (*aane kook zijn*): Helden/Everlo, Heythuysen, Nederweert, Stramproy en Hunsel.

op de kook zijn (*oppe kook zijn*): Thorn en Susteren.

zieden (*zie-en, ziejen*): Venray Wb.; ook in Val-Meer en Lommel.

zooien (ook *zoeien*): Koninksem, Rutten, Zonhoven en Tessenderlo.

wellen: Bree en Ophoven.

breuzelen: Valkenburg.

broddelen: Tungalroy.

brotselen (*brutselen, protselen*): Gennep Wb.; ook in Zonhoven.

brubbelen: Beverlo.

opgaan: Maastricht en Eckelrade.

zingen: Vlodrop.

zongelen: Bree.

KOKEN (TR.) _____

ZND A2 (1940sq) (278); Bree Wb. (261), Echt Wb. (061), Eupen Wb. (079), Genk Wb. (170), Gennep Wb. (093), Gronsveld Wb. 2 (088), Hasselt Wb. (238), Heerlen Wb. 2 (140), Kerkrade Wb. 2 (132, 243, 279), Lommel Wl. (157), Maastricht Wb. (199), Meerlo-Wanssum Wb. (170), Meeswijk Wl. (335), Tungalroy Wb. (114), Venlo Wb. (160), Venray Wb. (288), Weertlands Wb. 1 (C 3, 007);

Achten, P. (1995) (069), Veldeke 37 (1962) (071).

Voedsel door verhitting in een koken-de vloeistof tot gaarheid brengen. Het trefwoord **wellen** wordt in Kerkrade e.o. gebruikt voor ‘voedsel, met name vloeistoffen, aan de kook brengen’.

koken (ook *kwokken*): alg.

Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb., Weertlands Wb. 1, Bree Wb. en in Heerlen, Eupen, Gronsveld, Tungelroy, Echt/Gebroek, Meeswijk, Maastricht, Hoeselt, Tongeren, Overpelt, Helchteren, Hasselt, Paal, Mielen-boven-Aalst, Lommel en Venlo.

zwellen: Kerkrade Wb. 2.

wellen: Kerkrade Wb. 2.

KORT AFKOKEN

N 80 (1980) (061);

Heerlen Wb. 2 (069), Kerkrade Wb. 2 (044),

Roermond Wb. (141), Sittard Wb. (004),

Tongeren Wb. (407);

Bisschops, M. (1994) (036).

In weinig water koken, gezegd van groenten.

afkoken: freq. Zuid.Oostlb. verspr.

Maaskemp.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Eys, Heel, Roermond, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht en Tongeren.

met weinig water afkoken: Eys.

kort afmaken: Heerlen.

afzwellen: Kerkrade Wb. 2.

zwellen: Simpelveld, Kerkrade, Eys en Epen.

wellen: Maasbree, Geleen en Heerlerbaan/Kaumer.

afbroeien: Maastricht en Caberg.

broeien: Beek, Caberg en Klimmen.

kort koken: freq. Oostlb.; ook in Thorn, Ittervoort, Buchten, Geulle,

Maastricht, Heugem, Leopoldsburg, Blerick, Meijel en Sevenum.

met weinig water koken:

Maastricht.

voorkoken: Meijel en Eksel.

kort opzetten: Blerick.

droog opzetten: Herten (bij Roermond).

blancheren: Meijel en Venlo.

de kook derover laten gaan: Horn.

effe doorkoken: Susteren.

smoren: Horn en Itteren.

stoven: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Wijlre, Gulpen, Vijlen, Roermond, Neeroeteren, Oplabbeek, Urmond, Venray, Tienray en Horst.

sudderen: Oplabbeek en Merkelbeek.

tossen: Maasbree.

slinken: Simpelveld.

sloeiëren: Wessem.

De volgende opgaven, zonder werkwoord of met een bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord, hebben betrekking op de wijze van koken:

kort: freq. Oostlb. en Horns; ook in Rimburch, Gulpen, Echt/Gebroek, Born, Guttecoven, Maastricht, Meijel en Sevenum.

kort gekookt: Lutterade, Schinnen, Brunssum, Weert en Ell.

met weinig water gekookt: Velden en Gulpen.

ingekookt: Maastricht.

gekookt: Meerlo.

gestoofd: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Moorveld (Waalsen), Schinveld, Ulestraten, Neeroeteren en Maastricht.

gestoofd in een beetje water: Bilzen.

gestoomd: Ingber.

gaar: Venlo.

zuinig: Venlo.

MOEZEN

N 80 (1980) (064).

Voedsel tot moes koken.

Men kan groente, bijvoorbeeld appelen of aardappelen, met opzet tot moes koken. Het lemma bevat echter ook benamingen voor het ongewild, dus niet met opzet, tot moes koken van voedsel. Trefwoorden als **kapot koken**, **prats koken**, **pratsgaar koken** en **verbrazzelen** duiden deze handeling aan.

Het woord **afzwellen** wordt in Eys gebruikt voor het 'fijnkoken van kool'.

moezen: Nieuwenhagen, Horn, Roermond, Doenrade, Oirsbeek, Schimmert, Weert, Tungalroy, Ittervoort, Maastricht, Caberg en Venlo.

moes koken: Montfort, Nieuwstadt, Geleen, Echt/Gebroek en Maasbree.

moes maken: Pey, Geleen, Kelpen, Oler en Maastricht.

tot moes koken: freq. Noord.-Oostlb., verspr. Horns; ook in Gulpen, Susteren, Wijnandsrade, Gruitrode, Opglabbeek, As, Grevenbicht/Papenhoven, Guttecoven, Urmond, Maastricht, Bilzen, Blerick, Venlo, Meerlo, Tienray en Meijel.

tot moes maken: Ubachsberg.

in moes koken: Gulpen.

kapot koken: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Melick, Ospel, Weert, Neeroeteren, Buchten en Itteren.

gaar koken: Roermond en Heugem.

gans gaar koken: Schinnen.

goed gaar koken: Meijel en Horn.

in een prats koken: Eys en Ingber.

prats koken: Schinnen en Eys.

pratsen: Heerlen, Beesel, Horn, Doenrade, Stevensweert, Venlo en Maasbree.

pratsgaar koken: Beek.

in prat koken: Klimmen.

tot prats koken: Kapel-in-'t-Zand, Beek, Sittard, Geleen, Thorn, Born, Urmond, Meers en Velden.

in prats koken: Simpelveld en Gronsveld.

tot pap koken: Maastricht.

spijs maken: Bree.

fijn koken: Maastricht, Simpelveld en Waubach.

murw koken: Neeroeteren en Bilzen.

ondereen koken: Kerkrade.

vaneen koken: Hoeselt.

plat koken: Kwaadmechelen.

flors maken: Sevenum.

afzwellen: Eys.

bratsen: Horst.

kwetsen: Schimmert.

verbrazzelen: Heerlerbaan/Kaumer.

koken: Venray.

De volgende zelfstandige naamwoorden duiden het resultaat van het moezen aan:

moes: Gulpen, Kesseleik, Susteren, Kelpen, Guttecoven, Eksel, Venlo en Oirlo.

prats: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Wijlre, Eys, Vlodrop, Wessum, Maastricht en Venlo.

prets: Opglabbeek.

prits: Vijlen.

proets: Epen en Vijlen.

flors: Sevenum.

frats: Zonhoven.

prut: Oirlo en Stein.

snot: Meijel.

spijs: Sittard en Kerkrade.

DIK WORDEN

N 80 (1980) (066).

Dik worden, gezegd van bijvoorbeeld pap.

dik worden: Gulpen, Amstenrade, Opglabbeek, As en Blerick.

dikker worden: Tienray.
indikken: Herten (bij Roermond), Swalmen, Susteren, Weert, Maastricht en Venlo.
dikken: Roermond, Doenrade, Schimmert, Ophoven, Eksel, Leopoldsburg en Velden.
aankomen: Itteren.
bijkomen: Itteren.
stijf worden (ook *stijf werden*): freq. Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Gulpen, Ingber, Horn, Herten (bij Roermond), Tungelroy, Gruitrode, Oplabbeek, As, Guttecoven, Urmond, Meers, Maastricht en Hoeselt.
stijf koken: Heerlen, Grevenbicht/Papenhoven.
stijven: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Ubachsberg, Heerlen, Heerlerbaan/Kaumer, Tegelen, Posterholt, Stramproy, Neeroeteren, Stein, Kwaadmechelen, Loksbergen en Sevenum.
opstijven: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Moorveld (Waalsen), Schinnen, Ulestraten, Rekem, Stein, Maastricht, Heugem en Meerlo.
aanstijven: Beesel, Buchten en Sittard.
bijeën schieten: Sevenum.
binden: Kesseleik, Roermond, Kapel-in-'t-Zand, Pey, Lutterade, Wijnandsrade, Kelpen, Maastricht en Caberg.
zich binden: Hunsel.
dijen: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Ittervoort, Wessem, Stevensweert, Born, Stein, Geulle, Hamont, Kwaadmechelen, Venlo en Venray.
goed dijen: Schinnen.
gedijen: Simpelveld, Nieuwenhagen, Montfort en Beek.
hotselen: Sevenum.
brijen: Venray.
pappen: Schimmert.
pappetig dik worden: Beek.

kwellen: Lutterade.
omgaan: Echt/Gebroek en Epen.
overeen gaan: Montfort.
indrogen: Maastricht.
opwarmen: Vlijtingen.
rijzen: Nunhem.

KLONTEREN

N 80 (1980) (065);
 Haspengouws Id. (118), Lommel Wl. (135),
 Roermond Wb. (136), Stokkem Wb. (060),
 Venray Wb. (277).

Tot klonters koken, gezegd van bijvoorbeeld pap.

klonteren: alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Trichterlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Teuven, Ospel, Weert, Bilzen, Vlijtingen, Hamont, Zonhoven, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Velden, Blerick en Venlo.

tot klonters koken: Maastricht.

tot knoden koken (*tot knäö koken*): Nieuwenhagen.

knobbelen: Urmond, Eys en Vijlen.

knoddelen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Ingber, Stokkem en Geulle.

kluiteren: Buchten.

koeken: Haspengouws Id.; ook in Gulpen, Neer, Nieuwstadt, Lutterade, Tungelroy, Bree, Meers, Hoeselt en Venlo.

bijeënschieten: Eksel.

dooreënschieten: Loksbergen.

hotselen: Venray en Sevenum.

kabbelen: Lommel.

kienselen: Simpelveld.

aankoken: Nieuwenhagen.

opkoken: Kerkrade.

overeen gaan: Bilzen.

hard gaan (*had gaan*): Sevenum.

VERPIETEREN

Kerkrade Wb. 2 (260, 265), Maastricht Wb. (468), Meerlo-Wanssum Wb. (310), Meeswijk Wl. (702), Roermond Wb. (306), Sittard Wb. (500), Stokkem Wb. (126), Tegelen Wb. (127), Tungelroy Wb. (116, 125), Valkenburg Wb. (190), Venlo Wb. (275), Venray Wb. (624), Weertlands Wb. 1 (C 3, 014).

Gezegd van voedsel wanneer dit smakeloos wordt doordat het te lang heeft gekookt of te lang heeft gestaan.

verzouwelen (ook *verzuieren*): freq. Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Roermond, Valkenburg, Tungelroy, Meeswijk, Maastricht en Venlo.

zouwelen: Sittard.

verzouweren (ook *verzuieren*): Weertlands Wb. 1.

verzouwen: Venlo.

verbreuzelen: Kerkrade Wb. 2.

vertossen: Tegelen.

Het volgende zelfstandige naamwoord is een benaming voor verpie-terd eten:

zouwel: Stokkem.

RAUW

Kaart 67, pag. 328

N 80 (1980) (062), ZND 41 (1943) (011), ZND A2 (1940sq) (297); Beverlo Wb. (182, 217), Kerkrade Wb. 2 (193, 217), Meeswijk Wl. (514), Roermond Wb. (153), Sittard Wb. (279, 347), Venray Wb. (451); Veldeke 40 (1965) (028).

Ongekookt, ongebakken, gezegd van voedsel.

rauw (ook *rauwe*): alg. in Belg. Lb. en in het midden en zuiden van

Nl. Lb., freq. Kleverlds.; ook in Teuven, Ospel, Weert, Blerick en Venlo.

groen: freq. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Eys, Pey, Oirsbeek, Schimmert, Ospel, Caberg, Itteren, Eksel, Velden en Venlo.

ongekookt: freq. Ripuar.; ook in Sittard.

hool: Stramproy en Tungelroy.

kweert: Roermond.

GAAR

Kaart 68, pag. 329

N 80 (1980) (063, 064 add.), ZND 31 (1939) (042 add.), ZND A1 (1940sq) (244); Beverlo Wb. (078, 168), Bree Wb. (146), Echt Wb. (046), Eupen Wb. (048), Hasselt Wb. (309), Heerlen Wb. 2 (159), Maastricht Wb. (104), Meerlo-Wanssum Wb. (113), Meeswijk Wl. (212), Meeuwen Wl. (075), Roermond Wb. (176), Tongeren Wb. (371), Tungelroy Wb. (115, 116), Venray Wb. (514), Zonhoven Wb. (130, 307); Bisschops, M. (1994) (025).

Van spijzen, genoeg gekookt, gestoofd, gebakken of gebraden om naar behoren gegeten te worden. De trefwoorden die aan het eind van het lemma zijn opgenomen, zoals **matsgaar**, **pratsgaar**, **prutsgaar**, **snotgaar** en **zuipgaar**, duiden een toestand aan waarbij het voedsel, met name groente, te lang heeft gekookt en daardoor tot moes is geworden.

gaar (ook *gaare*): alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Trichterlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Teuven, Eupen, Weert, Hamont, Zonhoven, Mielenboven-Aalst, Velden en Venlo.

goed gaar: Kapel-in-'t-Zand, Herten (bij Roermond), Melick, Pey,

Geleen, Ospel, Grevenbicht/
Papenhoven, Meers, Maastricht,
Blerick en Meijel.

- murg:** freq. Oost.Zuidlb. en
Maaskemp., verspr. Zuid.Oostlb.;
ook in Simpelveld, Kerkrade,
Montfort, Stramproy, Tungalroy,
Lanklaar, Maastricht, Caberg,
Lozen, Koersel, Zonhoven en
Kwaadmechelen.
- murw** (ook *murf*): verspr. Tongerlds.,
Demerkemp. en Truiertds.; ook in
Simpelveld, Schimmert, Weert,
Gerdingen, Oplabbeek, Rekem,
Bilzen, Vlijtingen, Hamont,
Overpelt, Eksel, Beverlo, Paal,
Veulen, Heers, Kwaadmechelen,
Meldert, Loksbergen en Venlo.
- gaar gekookt:** Blerick.
doorgekookt: Itteren.
goed gekookt: Schimmert.
hel gekookt: Gruitrode, Oplabbeek
en As.
kapot gekookt: Itteren.
mals: Leopoldsburg.
plat: Leopoldsburg en Loksbergen.
botergaar: Nieuwenhagen.
matsgaar: Tungalroy, Roermond en
Swalmen.
pratsgaar: Wijnandsrade.
prutsgaar: Stein.
snotgaar: Venray Wb.; ook in Venlo.
zuipgaar: Maasbree en Ell.
kletserig: Gennep.

ONHANDIG SNIJDEN

N 80 (1980) (074);
Haspengouws Id. (009, 065, 259).

Op een onhandige manier in bijvoor-
beeld vlees of brood snijden, zodat
dit er gehakkeld uit gaat zien.

viggelen (ook *figgelen*, *fikkelen*, *veg-
gelen*): Haspengouws Id.; ook in
Gronsveld, Neeroeteren en
Loksbergen.

- afviggelen** (*affikkelen*): Haspen-
gouws Id.
villen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Rimburg, Vijlen, Herten (bij
Roermond), Montfort, Stramproy,
Hunsel, Wesseem, Meeuwen en
Horst.
broddelen: Venlo.
brosselen: Doenrade.
frentelen: Eys.
hakkelen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook
in Born.
hakken: Heythuysen, Montfort en
Vlodrop.
hampelen: Maasbree en Venlo.
hannesen: Pey.
hompen: Sint-Odiliënberg.
katselen: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Heerlen, Nieuwenhagen,
Heerlerbaan/Kaumer en
Roermond.
keepselen: Montfort.
kerven: Neeroeteren en Loksbergen.
klommelen: Bilzen.
klooien: Gennep.
klungelen: Maastricht.
knoddelen: Stevensweert.
knoeien: Venlo en Montfort.
knuddelen: Geleen en Simpelveld.
kuzen: Swalmen.
prossen: Leopoldsburg en Kerkrade.
prutsen: Maastricht.
verprutsen: Maastricht.
smodderen: Oplabbeek.
sukkelen: Eksel.
tegen de draad in: Tegelen.
tegen de draad in snijden: Beesel
en Heugem.
vermoorden: Susteren.
verprullen: Venlo.
verschanderen: Reuver.
lomp snijden (*lomp snijen*):
Sevenum en Blerick.
versnijden: verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Ell en Venlo.
viedelen: Maastricht.
vodderen: Kwaadmechelen.
vraggelen: Venray, Weert en As.
vroebeelen: Sevenum.
zagen: Simpelveld.

Met de volgende trefwoorden wordt iemand aangeduid die op onhandige wijze in vlees of brood snijdt:

happeleman: Meijel.

snijder (*snijer*): Meijel.

stultes: Gulpen.

AARDAPPELEN STAMPEN

Kaart 69, pag. 329

N 80 (1980) (073);

Kerkrade Wb. 2 (136), Tegelen Wb. (095),

Valkenburg Wb. (142).

Aardappelen met behulp van een stamper fijnmaken.

Het werkwoord **prattelen** wordt in Valkenburg in het algemeen gebruikt voor het met de vork kleinmaken van voedsel (Valkenburg Wb. 142). Met het woord **knetsen** bedoelt men in Tegelen 'het met een vork kneden van de ruim gesaute gekookte aardappelen bij het middageten tot een onooglijke, papperige massa' (Tegelen Wb., pag. 95).

stampen: freq. Oostlb., Horns en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen, Vijlen, Weert, Neeroeteren, Opglabbeek, Maastricht, Itteren, Eksel en Venlo.

fijnstampen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heythuysen, Kapel-in-'t-Zand, Posterholt, Wessem, Maastricht, Caberg, Velden, Blerick, Oirlo en Meijel.

kleinstampen: Beek en Nuth/Aalbeek.

kapot stampen: Gruitrode, Opglabbeek en As.

kapot stamperen: Meeuwen.

stompen: Bree, Neeroeteren, Vlijtingen, Hoeselt, Hamont, Kwaadmechelen en Loksbergen.

kwetsen: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade en Vlodrop.

aardappels britsen (*erpels britsen*): Montfort.

brijen: freq. Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Heerlen en Montfort.

brijsele (ook *brijtselen*): Heel, Nieuwstadt en Oirsbeek.

pratsen: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Roermond, Swalmen, Vlodrop, Wessem, Meers en Maastricht.

fijnpratsen: Nuth/Aalbeek.

doordoen: Ophoven, Gruitrode, Opglabbeek, As, Bilzen en Zonhoven.

doordraaien: Maastricht en Teuven.

fijnmaken: Gulpen, Horn, Roermond, Schinnen, Amby, Thorn en Stevensweert.

kleinmaken: Bunde.

kapot kneden: Horst en Maasbree.

kneden: Tungalroy, Ell, Venlo, Venray, Oirlo en Meerlo.

keuzen: Kerkrade Wb. 2.

knetsen: Tegelen, Weert en Eys.

kweddelen: Gronsveld.

malen: Tungalroy en Maastricht.

moezen: Ittervoort en Schimmert.

pletten: Itteren.

pletteren: Geulle en Maastricht.

prakken: Roermond, Sittard en Nieuwenhagen.

prattelen: Valkenburg.

puree maken: Horn, Kelpen, Oler, Echt/Gebroek, Rekem, Maastricht, Heugem en Leopoldsburg.

puree stampen: Guttecoven.

pureren: Schimmert, Maastricht, Caberg en Venlo.

snipperen: Sint-Odiliënberg.

stoten: Meeuwen.

vermorzelen: Ospel.

INGEMAAKT VOEDSEL

N 80 (1980) (078 add.);
 Eupen Wb. (003), Gennep Wb. (089),
 Gronsveld Wb. 2 (201), Heerlen Wb. 2 (245),
 Kerkrade Wb. 2 (110), Maastricht Wb. (158),
 Roermond Wb. (113), Sittard Wb. (149),
 Tungelroy Wb. (115), Venray Wb. (235, 237);
 Veldeke 41 (1966) (081).

Voedingsmiddelen, zoals fruit, groente, vlees of vis, die zijn ingemaakt. Zie ook de lemmata INMAKEN, INZOUTEN en WECKEN.

inmaak: Venray Wb.; ook in Roermond, Geleen en Maastricht.
inmaaks: Oirsbeek.
inmaaksel: Gennep Wb.
ingemaakt: Merselo en Tungelroy.
ingemaakts (*i-gemaaks*): Kerkrade Wb. 2; ook in Eupen, Heerlen en Sittard.
weck: Gronsveld.

INMAKEN

Goossens 1c (1955b) (add.);
 Eupen Wb. (005), Hasselt Wb. (330),
 Kerkrade Wb. 2 (111), Maastricht Wb. (158),
 Roermond Wb. (113), Tongeren Wb. (136, 419, 420), Tungelroy Wb. (116), Venlo Wb. (153), Venray Wb. (236, 237), Zonhoven Wb. (185, 331).

In het algemeen groente, fruit, vlees of vis in potten met conserveermiddelen voor later gebruik gereedmaken, conserveren. Zie ook de lemmata INZOUTEN en WECKEN.

inmaken (ook *i-maken*): Kerkrade Wb. 2 en Venray Wb.; ook in Eupen, Roermond, Tungelroy, Tongeren en Zonhoven.
legumen inmaken: Zonhoven.
inleggen: Venray Wb.; ook in Venlo.

opleggen: Zonhoven, Hasselt en Tongeren.
opsteken: Tongeren.

Het volgende trefwoord wordt in Lommel gebruikt voor het inmaken van zuurkool:

zuurkolen: Lommel

INZOUTEN

Kaart 70, pag. 330

N 104 (2000) (024), SGV (1914) (046), ZND 08 (1925) (128b);
 Bree Wb. (513), Echt Wb. (092), Eupen Wb. (139), Gennep Wb. (211), Gronsveld Wb. 2 (211), Haspengouws Id. (163), Hasselt Wb. (544), Heerlen Wb. 2 (132, 258), Kerkrade Wb. 2 (113, 285), Lommel Wl. (424), Maastricht Wb. (161, 314, 520), Meerlo-Wanssum Wb. (333), Meeuwen Wl. (245), Roermond Wb. (114), Sittard Wb. (153, 301, 307, 500), Stokkem Wb. (052, 086), Tongeren Wb. (141, 440), Valkenburg Wb. (087), Venlo Wb. (290), Venray Wb. (241, 690), Weertlands Wb. 1 (C 3, 016), Zonhoven Wb. (348, 586);
 Achten, P. (1995) (029, 160).

Voedsel, met name vlees en vis, met zout bestrooid of ingewreven in vaten of tonnen leggen. Op deze wijze bederven de voedingsmiddelen niet en kan men ze ook later nog gebruiken.

De trefwoorden **boter opsteken** en **insteken** zijn benamingen voor het inzouten van boter. Zie ook het lemma **BOTER INLEGGEN** in WLD I.11, pag. 144.

inzouten (ook *i-zouten*, *inzalten*):
 freq. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2, Weertlands Wb. 1, Bree Wb. en Venray Wb. en in Heerlen, Waubach, Sittard, Doenrade, Schimmert, Maasbracht, Obbicht, Maastricht, Hoeselt en Tongeren.

vlees inzouten: Blerick en Nieuwstadt.
zouten (ook *zalten*): alg. in Belg. en Nl. Lb.; ook in Montzen en Welkenraedt.
vlees zouten: Boekend.
zout op het vlees doen: Maastricht.
pekelen: freq. Oostlb.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Heerlen, Nieuwenhagen, Schaesberg, Eupen, Weert, Haler, Echt/Gebroek, Stokkem, Guttecoven, Maastricht, Eijsden, Tongeren, Zonhoven, Venlo en Sevenum.
vlees pekelen: Nieuwstadt.
inpekelen: Stokkem.
inleggen: Venray.
insteken: Valkenburg.
boter opsteken: Haspengouws Id.

WECKEN

N 80 (1980) (078);
Gennep Wb. (204), Gronsveld Wb. 2 (201),
Maastricht Wb. (495), Venray Wb. (237, 672),
Weertlands Wb. 1 (C 3, 015).

Levensmiddelen steriliseren en verduurzamen door ze te koken en vervolgens van de lucht af te sluiten in speciale flessen.

wecken: alg. Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns, verspr. Maaskemp. en Centr.-Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Maastricht, Caberg, Heugem, Hamont, Velden, Blerick en Venlo.
inwecken (ook *i-wecken*): verspr. Maaskemp.; ook in Simpelveld, Gulpen, Herten (bij Roermond), Swalmen, Moorveld (Waalsen), Ulestraten, Klimmen, Ell, Thorn, Maastricht, Itteren, Blerick, Tienray en Meijel.
inkoken (ook *i-koken*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Heerlen, Vijlen, Kesseleik, Montfort, Stein en Horst.
in flessen doen: Sevenum.
in glazen doen: Tungelroy.
steriliseren: Buggenum, Vlijtingen, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Meijel.
inmaken (ook *i-maken*): alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Trichterlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Teuven, Ospel, Weert, Bilzen, Hoeselt, Hamont, Eksel, Zonhoven, Velden en Venlo.
opleggen: Loksbergen en Bilzen.

9 Gerechten

In deze paragraaf zijn de Limburgse benamingen voor een aantal gerechten bijeengeplaatst. Achtereenvolgens komen ter sprake: soepen, stampotten, gerechten met kool, aardappelgerechten en pannenkoeken.

Van de volgende begrippen uit deze paragraaf is wel materiaal verzameld, maar dit leverde te weinig lexicaal onderscheiden materiaal voor een lemma op: ERWTENSOEP (**snert** in Maastricht), TOMATENSOEP, UIENSOEP, SPRUITENSTAMPPOT (**spruitenmoes** in Venray Wb. en in Venlo) en KERSEN-PANNENKOEK.

9.1 Soep

SOEP

Kaart 71, pag. 330

N 16 (1962) (001, 092a), SGV (1914) (034); Beverlo Wb. (243), Bree Wb. (412), Diepenbeek Wb. (287), Echt Wb. (095, 111), Eupen Wb. (184, 197), Genk Wb. (306), Gronsveld Wb. 2 (158), Hasselt Wb. (416), Heerlen Wb. 2 (207), Kerkrade Wb. 2 (098, 252), Lommel Wl. (304), Maastricht Wb. (332, 394), Meerlo-Wanssum Wb. (267), Meeswijk Wl. (592), Meeuwen Wl. (199), Roermond Wb. (275), Sittard Wb. (359), Tongeren Wb. (518), Tungelroy Wb. (125), Venlo Wb. (246), Venray Wb. (298, 516), Weertlands Wb. 1 (C 3, 013), Zonhoven Wb. (436); Achten, P. (1995) (073, 120), Bisschops, M. (1994) (005), Veldeke 42 (1967) (060).

Vloeibare kost, gewoonlijk een afkooksel van vlees vermengd met groenten, rijst, vermicelli of andere meelspijs. Zie ook de volgende lemmata.

Een dun, waterig soepje wordt in Kerkrade en omgeving een **herzjesu-soepje** genoemd (Kerkrade

Wb. 2, pag. 98). Soep uit blik wordt in Hoeselt met de benaming **lui-wij-ver-soep** aangeduid.

soep (ook *tsoep*): alg. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb., verspr. Dommelds.; ook in Eupen, Mheer en Lommel.

soepje (*soepke*): Venlo.

sop (ook *tsop*): alg. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Beringerlds., freq. Horns, Maaskemp., Trichterlds. en Demerkemp., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Tongerlds. en Truierlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Eupen, Bilzen, Val-Meer, Eksel, Peer, Linde, Opheers, Borgloon, Kwaadmechelen, Zelem en Halen.

potage: Mechelen, Roermond, Sittard, Gronsveld, Echt/Gebroek, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Hasselt en Niel-bij-St.-Truiden.

broei (*brui*): Simpelveld.

broeisel (*bruisel*): Heerlen.

gebroeï (*gebrui*): Heerlen.

RUNDVLEESSOEP —————

N 16 (1962) (003);
Venray Wb. (260).

Soep van rundvlees. Zie ook het lemma SOEPVLEES.

Bij de trefwoorden met een woorddeel **soep** zijn ook de uitspraakvarianten van het type *sop* opgenomen. Het trefwoord **kermissoep** wordt in Venray en omgeving gebruikt voor ‘rundvleessoep met mergballetjes’.

rundvleessoep: Heerlen, Tegelen, Grathem, Grevenbicht/Papenhoven, Venlo, America en Sevenum.

rundsoep: Belfeld, Sittard, Leuken, Bree, Gruitrode, Achel, Hamont, Middelaar, Ottersum en Gennep.

rundssoep (ook *runssoep*): freq. Maaskemp., verspr. Dommelds.; ook in Valkenburg, Kinrooi, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Houthalen, Sint-Truiden, Halen, Lommel, Velden, Wanssum, Broekhuizen en Meijel.

rund-tesoep: Helchteren.

rindsvleessoep: Nunhem, Posterholt, Roosteren, Buchten, Stein en Velden.

rindvleessoep: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Ripuar., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Nederweert, Boekend en Venlo.

rindsoep: Blerick en Tungalroy.

rindssoep: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Neerbeek, Klimmen, Kinrooi, Kessenich, Ketsingen, Linde en Borgloon.

bouillonsoep (ook *boeljongsoep*): Heerlen, Mechelen, Margraten en Oost-Maarland.

bouillisoep (*bolliesoep*): Zelem.

bouillon (ook *beljoeng*, *beljong*, *boeljong*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Mechelen, Roermond, Thorn, Maasbracht, Smeermaas, Oost-Maarland,

Bilzen, Val-Meer, Hasselt, Kiewit, Paal, Beringen, Opheers, Gingelom, Kwaadmechelen en Venlo.

rundsbouillon: Berbroek.

verse soep (*vorse soep*): Panningen.

vers-vlezesoep (*vors-vlezesoep*): Meijel.

versvleessoep (ook *vorsvleessoep*): Neer, Nunhem, Valkenburg en Sevenum.

vleessoep: Heerlen, Roermond, Sittard, Weert, Neeritter, Maaseik, Hamont, Overpelt, Overpelt, Koersel en Heppen.

beensoep: Melveren.

ox-taille: Opheers en Tongeren.

's zondagse soep (ook *sonjisse soep*): Maasniel en Oirlo.

kermissoep: freq. rond Venray.

soep: Venlo.

broei: Sittard.

GROENTESOEP —————

N 16 (1962) (092a);

Beverlo Wb. (093), Roermond Wb. (095),
Venray Wb. (439), Zonhoven Wb. (267).

Soep waarin verschillende soorten groenten gekookt zijn.

Bij de trefwoorden met een woorddeel **soep** zijn ook de uitspraakvarianten van het type *sop* opgenomen. Met het trefwoord **prakkezeersoep** wordt in Venray en omgeving ‘soep met allerlei gehakte of gesneden groenten en/of vlees’ bedoeld.

groentesoep: Heerlen, Roermond, Roosteren en Beverlo.

legumensoep: Zonhoven en Bilzen.

potage: Limbricht, Maaseik, Oost-Maarland en Gingelom.

groene soep: Sittard.

prakkezeersoep: Venray Wb.

KOOLRABISOEP

N 16 (1962) (005);
Bree Wb. (363), Maastricht Wb. (349),
Roermond Wb. (275).

Soep met koolrabi als hoofdbestand-
deel.

Bij de trefwoorden met een woord-
deel **soep** zijn ook de uitspraakva-
rianten van het type *sop* opgenomen.

knolraabsoep: America.

raapsoep: Paal, Beringen en Hasselt.

rapensoep: freq. Dommelds.,
verspr. Demerkemp.; ook in
Gelieren/Bret, Tongeren, Beverlo,
Beringen, Opheers, Borgloon,
Gingelom, Sint-Truiden,
Melveren, Zelem, Halen en
Lommel.

reubensoep: freq. Oost.Zuidlb.,
Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.,
verspr. Ripuar. en Trichterlds.; ook
in Bree Wb. en in Nederweert,
Weert, Peer, Linde, Helchteren,
Velden, Blerick, Venlo, Gennep en
Sevenum.

reubsoep: Kessenich.

stekkereubensoep: America.

stekreubensoep: Broekhuizen.

KIPPENSOEP

Bree Wb. (189), Kerkrade Wb. 2 (105),
Sittard Wb. (143), Tungelroy Wb. (125),
Venray Wb. (213).

Soep waarin het vlees van kippen
gekookt is. Zie ook het lemma
SOEPKIP.

Bij de trefwoorden met een woord-
deel **soep** zijn ook de uitspraakva-
rianten van het type *sop* opgenomen.

hennensoep: Bree Wb. en Venray
Wb.; ook in Tungelroy.

hoendersoep (ook *hondertsoep*):
Kerkrade Wb. 2.; ook in Sittard.

BIERSOEP

N 16 (1962) (002);
Kerkrade Wb. 2 (055), Maastricht Wb. (034),
Roermond Wb. (032, 275), Sittard Wb. (037,
376), Tongeren Wb. (070), Valkenburg Wb.
(174);
Bisschops, M. (1994) (033).

Soep, hoofdzakelijk gemaakt van
bier.

Bij de trefwoorden met een woord-
deel **soep** zijn ook de uitspraakva-
rianten van het type *sop* opgenomen.

biersoep: freq. Oostlb., Centr.-
Maaslds. en Kleverlds., verspr.
Oost.Zuidlb., Weertlds., Horns,
Maaskemp. en Dommelds.; ook
in Eygelshoven, Bleijerheide,
Maastricht, Smeermaas, Oost-
Maarland, Bilzen, Tongeren,
Helchteren, Hasselt, Kiewit,
Beverlo, Paal, Opheers, Borgloon,
Sint-Truiden, Melveren, Zelem,
Halen, Lommel, Velden, Blerick
en Venlo.

kaamsoep: Mechelen-aan-de-Maas.

soep: Valkenburg.

biereten: Thorn.

bierzuipen: Kwaadmechelen.

bierpap: Tegelen, Beringen,
Borgloon, Gingelom, Niel-bij-St.-
Truiden en Boekend.

bierslem: Kerkrade Wb. 2; ook in
Gronsveld.

bierslemp: verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Heerlerheide, Mechelen,
Sittard, Oirsbeek, Nuth/Aalbeek,
Berg-aan-de-Maas en Urmond.

slem: Grevenbicht/Papenhoven.

slemp: Heerlen, Neer, Roermond,
Herten (bij Roermond), Susteren,
Sittard, Neeritter, Thorn,
Maasbracht en Maaseik.

bierslijm: Kerkrade, Bocholtz en
Mechelen.

schuss (du.): Simpelveld.

bier: Tongeren.

SOEP VAN INGEWANDEN

N 16 (1962) (006);
Maastricht Wb. (434), Valkenburg Wb. (181);
Janssen, A. (1949) (007).

Soep van ingewanden, hart, nieren, longen e.d.

Bij de trefwoorden met een woorddeel **-soep** zijn ook de uitspraakvarianten van het type *sop* opgenomen. De term **poettesesoep** wordt in Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren gebruikt voor soep die wordt vervaardigd uit 'het water waarin de bloedworst gekookt wordt en dat met ajuinen als soep wordt opgedist' (Janssen (1947), pag. 7). Zie voor het woordeel *geputs-* in het trefwoord **geputssoep** ook RhWb (VI), kol. 1244, s.v. *Gepütts*, 'Abfall beim Schlachten'.

trijpsoep (ook *triepsoep*, *tripsoep*, *trupsoep*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Heugem, Oost-Maarland en Bilzen.

varkenssoep: Neeritter.

afvalsoep: Middelaar en Gingelom.

braddelsoep: Hamont.

pruddeltjessoep (*pruddelkessoep*): Neerbeek.

snommelensoep: Boukoul.

soep van alles dooreen (*soep van alles durchee*): Heerlen.

soep van de afval: Kiewit.

soep van het geheng (ook *soep van het gehing*): Maasniel en Maaseik.

gehengsoep (ook *gehingsoep*, *geng-soep*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Herten (bij Roermond), Ell en Grathem.

gemachtsoep (*gemaksoep*): Kessenich.

geputssoep: Waubach.

hartslagsoep: Weert.

knookjessoep (*knookskessoep*): Tegelen.

nierensoep: Roermond en Munstergeleen.

niersoep: Paal, Swalmen en Melveren.

niertjessoep (*nierkessoep*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Sittard en Boekend.

noedelensoep: Klimmen.

ozeltje (*ozelke*): Tegelen.

pensensoep: Helchteren en Berbroek.

penssoep: Borgloon.

poettesesoep: Nuth/Aalbeek.

poettesesoep: Mechelen, Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

ribjessoep (*ripkessoep*): Eksel.

rolletjessoep (*rollekessoep*): Leuken.

treksoep: Roermond.

vleesbroei (*vleesbrui*): Kerkrade.

broei (*breui*, *brui*): Vlodrop en Puth.

vleessoep: Blerick en Bocholt.

BOUILLON

N 16 (1962) (092b), N 80 (1980) (038 add., 057 add.);

Gronsveld Wb. 2 (191), Hasselt Wb. (085), Heerlen Wb. 2 (094), Kerkrade Wb. 2 (067, 267), Maastricht Wb. (049, 051), Roermond Wb. (037, 043), Sittard Wb. (051), Tegelen Wb. (079), Tongeren Wb. (078), Zonhoven Wb. (059, 078);

Achten, P. (1995) (015), Bisschops, M. (1994) (005).

Vloeistof waarin vlees gekookt of getrokken is.

Verg. voor het trefwoord **broei** en het tweede lid van de samenstelling **vleesbroei** ook het Hgd. *Brühe*.

bouillon (ook *beljong*, *bouillong*):

Teuven, Roermond, Pey, Sittard, Gronsveld, Maastricht, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Hasselt en Leopoldsburg.

bouillonsoep: Heerlen.

broei (ook *breui*, *brui*): freq. Ripuar. en Noord.Oostlb.; ook in

Mechelen, Valkenburg, Gronsveld, Grathem, Kessenich, Thorn, Bergaan-de-Maas en Maastricht.

vleesbroei (*vleesbrui*): Kerkrade
Wb. 2; ook in Sittard.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een blokje geprepareerd,

vetvrij vleesextract dat bij de bereiding van bouillon gebruikt wordt:

bouillonblok (*beljongblok*): Roermond.

kuipje: Zonhoven.

9.2 Stampotten

STAMPBOT

Kaart 72, pag. 331

N 16 (1962) (018, 092a, 092b), N 38 (1971) (003), Goossens 1b (1960); Beverlo Wb. (248), Bree Wb. (339), Diepenbeek Wb. (273), Genk Wb. (320), Hamont Wb. (092), Hasselt Wb. (192, 435), Lommel Wl. (125, 231), Maastricht Wb. (332), Meerlo-Wanssum Wb. (199, 230), Meeswijk Wl. (622), Stokkem Wb. (089), Tongeren Wb. (362, 438, 532), Tungalroy Wb. (116), Valkenburg Wb. (141), Venlo Wb. (196), Venray Wb. (422, 438), Weertlands Wb. 1 (C 3, 009), Zonhoven Wb. (180).

Gerecht van groente, met name kool, en door elkaar gestampte aardappels. Zie ook de volgende lemmata.

stampot: freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Eygelshoven, Nederweert, Leuken en Bocholt.

stamp: freq. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlen, Waubach, Susteren, Weert, Tungalroy, Thorn, Maasbracht, Uikhoven, Middelaar, Oirlo en Meerlo.

stomp: freq. Demerkemp., Beringerlds. en Truierlds., verspr. Maaskemp.; ook in Kinrooi, Maaseik, Meeswijk, Mechelen-aan-de-Maas, Bilzen, Eigenbilzen, Val-Meer, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Overpelt, Linde, Opheers, Borgloon, Kwaadmechelen, Zelem, Halen en Lommel.

ondereen (ook *onderee*, *ongeree*, *ongereen*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Schaesberg, Mechelen, Heythuysen, Neer, Baarlo, Neeritter, Grevenbicht/

Papenhoven, Urmond, Stein, Heugem en Ketsingen.

moes onderen (ook *moes ongeren*): Holtum en Smeermaas.

eten onderen: Lanaken en Oost-Maarland.

aardappelen onderen (*erpelen onderen*): Oost-Maarland.

alles dooreen: Heerlen.

get onderen: Maasniel.

pot onderen: Gennep en Venlo.

ondereengekookt (ook *ongereengekookt*, *ongereengekookt*): Kerkrade, Bocholtz, Eys, Neerbeek, Klimmen, Buchten, Berg-aan-de-Maas en Oost-Maarland.

ondereengekookts (ook *ongereengekookts*): Kerkrade, Bleijerheide, Ransdaal en Heerlerheide.

dooreengekookts (*durcheengekookts*): Eygelshoven.

hutsepot (ook *utsepot*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Achel, Zonhoven, Hasselt, Niel-bij-St.-Truiden en Lommel.

hutspot: Ulestraten en Heerlen.

moes: freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Gronsveld, Ittervoort, Grathem, Gruitrode, Tongeren, Eksel, Peer, Linde en Venlo.

pot gemeus: Kerkrade.

potage (ook *petasie*, *petazie*, *petazzie*, *petessie*, *petuzzie*, *potazie*, *potazie*): freq. Noord.Oostlb., Horns, Dommelds., Beringerlds. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1, Bree Wb. en in Heerlen, Valkenburg, Klimmen, Margraten, Maastricht, Val-Meer, Tongeren, Koersel, Houthalen, Berbroek, Borgloon, Lommel, Velden en Boekend.

prats: Stokkem.

prut: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Gingelom.

rabbekool: Diepenbeek.
ratatouille: Jeuk.
ratjetoe: Heerlen.
rats: Venlo en Heerlen.
smodder: Beverlo.
smukkel: Beverlo.
boerenpot: Geleen.
brij: Borgloon.

WORTELENSTAMPPOT

N 16 (1962) (018 add., 092a), N 38 (1971) (003 add.), N 80 (1980) (001 add.); Bree Wb. (427), Gronsveld Wb. 2 (072, 162), Hasselt Wb. (531), Tongeren Wb. (212, 459), Tungalroy Wb. (116), Weertlands Wb. 1 (C 3, 008), Zonhoven Wb. (180).

Stamppot van aardappelen en wortelen.

hutspot: America en Tongeren.
hutsepot: Zonhoven.
moerenmoes: Weertlands Wb. 1.
moerenpotage (*moerenpetasie*, *moerenpetazie*): Weertlands Wb. 1; ook in Tungalroy.
moerenrats: Maasniel.
oranjerats: Gronsveld.
potenmoes: Tongeren.
potenpotage (*potenpetazie*): Eksel en Peer.
potenstomp (*potenstoemp*): Hasselt.
wortelenmoes: Boekend.
wortelenstamp: Boekend.
noen onderen: Gronsveld.
allerhande gerei: Meijel.
stomp: Bree Wb.
potage (*petazie*, *petazie*): Boukoul, Peer en Helchteren.

HETE BLIKSEM

N 16 (1962) (019, 092a), N 38 (1971) (003); Bree Wb. (180), Gennep Wb. (082), Gronsveld Wb. 2 (021), Maastricht Wb. (014, 138), Meerlo-Wanssum Wb. (074, 199), Sittard Wb.

(023), Valkenburg Wb. (013), Venray Wb. (214), Weertlands Wb. 1 (C 3, 005); Bisschops, M. (1994) (014), Veldeke 37 (1962) (013).

Stamppot van appelen en aardappelen.

hete bliksem (ook *heie bliksem*): freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Trichterlds.; ook in Bree Wb. en in Ubachsberg, Waubach, Bilzen en Neerpelt.
hete duivel: Montfort en Ransdaal.
hemel en aarde (ook *hemel en aad*, *hemel en aard*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Maasniel, Sittard, Ulestraten, Grevenbicht/Papenhoven, Stein, Maastricht en Neerpelt.
himmel und erde (du.): Venlo.
hoog en laag: Sittard en Gronsveld.
aardappelen-appelen (*erpelen-appelen*): Roermond.
appelenmoes: Ittervoort, Baexem en Susteren.
appelmoes: Lommel.
appelenprots: Meijel en Helchteren.
appelprots: Maaseik en Oirsbeek.
appelenprul: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen.
appelprul: Sittard en Maastricht.
appelenprut: Tegelen.
appelprut: Gingelom.
appelenstamppot: Rotem.
appelenstomp: Mechelen-aan-de-Maas.
appelstomp: Paal, Opheers en Borgloon.
appelpotage (*appelpetazie*): Kessenich.
appelpurée: Gingelom.
stamp mee appels: Koersel.
stamppot met appel en aardappelen: Bocholt.
stamppot van aardappelen met appelen (*stamppot van erpelen met appelen*): Roermond.
stomp: Overpelt, Gelieren/Bret en Tongeren.

potage (*petazzie*): Gennep en Hamont.
hutsepot: Achel.
hutspot: Oirlo en Noorbeek.
pruts: Maaseik.
patattenpuree: Beringen.

BOERENKOOLSTAMPOT

N 16 (1962) (024);
Meerlo-Wanssum Wb. (199), Roermond Wb. (186), Venlo Wb. (196), Venray Wb. (100).

Stamppot van aardappelen en boerenkool.

boerenkoolstampot: Geleen.
boerenkoolhutspot: Ulestraten.
boerenkoolstamp: Oirlo en Sevenum.
boerenkool (ook *boerenkole*): Heerlen, Neer, Nuth/Aalbeek, Nederweert, Berg-aan-de-Maas, Lommel en Velden.
boerenmoes met aardappelen onderen: Roermond.
boerenmoes met patatten: Baarlo.
boerenmoes onderen: Venlo.
boerenmoesje: Kinrooi.
boerenmoesstamp: Blerick, Weert en Panningen.
boerenmoesstampot: Ottersum.
stampot van aardappelen met boerenmoes: Roermond.
boerenstamp: Tegelen en Weert.
boermoesstamp: Tegelen.
boerenmoes: alg. Kleverlds., freq. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Nederweert, Leuken, Kinrooi, Velden, Boekend en Venlo.
groen moes en aardappelen: Val-Meer.
groen moes onderen: Maasniel, Puth, Margraten en Smeermaas.
groen moes-potage: Hamont en Neeroeteren.
groen moes: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in

Ransdaal, Heerlen, Haelen, Boukoul, Posterholt, Tungalroy, Opglabbeek, Oost-Maarland en Eksel.
groen moesje: Weert en Stein.
groene stomp: Heppen en Paal.
groen gemeus onderen: Nieuwenhagen.
groenkoolstomp: Gingelom.
stampot met aardappelen en groen moes (*stampot met erpel en groenmoes*): Limbricht.
stamp van groen moes: Bree.
hutspot van boerenmoes: America.
stampot boerenmoes met aardappelen (*stampot boerenmoes met erpelen*): Nunhem.
kool dooreengekookt: Eygelshoven.
kool en patattenstomp: Melveren.
kool onderen (ook *kool-ongeree*): Kerkrade, Bocholtz, Ubachsberg, Mechelen, Klimmen, Grevenbicht/Papenhoven, Buchten, Heugem en Oost-Maarland.
koolmoes: Sittard.
koolstamp: Kerkrade.
koolstomp: Beringen en Borgloon.
kolenstomp: Zelem.
stampot met aardappelen en krolmoes: Bocholt.
hutsepot met krolkool: Maaseik.
krulkool onderen: Holtum.
moespotage: Kessenich.
moesstomp: Mechelen-aan-de-Maas.
moes onderen: Maasniel, Oirsbeek en Oost-Maarland.
moespatatten: Helchteren.
slecht moes: Swalmen.
winterkoolstomp: Opheers.
stomp van winterkool: Berbroek.
winterkool onderen: Waubach.
stomp met kool: Bilzen.
gekookte kool: Rotem.
moes: Peer en Linde.
potage (*petazie, petazzie, petessie*): Achel, Grathem en Maaseik.
stampot: Heerlen, Maasniel, Tungalroy en Peer.
stomp: Kinrooi, Gelieren/Bret, Hasselt en Beverlo.

ZUURKOOLSTAMPOT

N 16 (1962) (020 add., 022);
Gennep Wb. (094), Meerlo-Wanssum Wb.
(152, 199), Venlo Wb. (196).

Stamppot van aardappelen en zuurkool.

kappes onderen (ook *kappes onderen*): Kerkrade, Nieuwenhagen, Waubach en Munstergeleen.

kappes: Eygelshoven.

kappesmoes onderen: Holtum.

kappesmoes: freq. Kleverlds.; ook in Posterholt, Susteren en Roosteren.

kompes onderen (ook *kompes onderen*): Kerkrade en Bocholtz.

kompes: Eygelshoven.

zuurmoes onderen (ook *zuurmoes onderen*): Ubachsberg, Mechelen, Maasniel, Sittard, Puth, Klimmen, Heugem, Oost-Maarland en Venlo.

zuurmoes onderen gekookt (*zuurmoes onderen*): Neerbeek.

aardappelen met zuurmoes onderen (*erpel met zuurmoes onderen*): Buchten.

zuurkruid onderen: Maaseik.

patattenstomp met zuurmoes: Tongeren.

stamp van zuurmoes: Bree.

stamppot van zuurmoes: Tegelen.

aardappelen en zuurmoes: Oost-Maarland.

aardappelen met zuurmoes (*erpel met zuurmoes, erpelen met zuurmoes*): Valkenburg en Heerlen.

zuurmoes en aardappelen (*zuurmoes en jerpelen*): Val-Meer.

zuurmoes met aardappelen gestampt (*zuurmoes met erpelen*): Maasbracht.

zuurmoes met patatten: Baarlo.

zuurmoespatatten: Helchteren.

zuurmoespotage (*zuurmoespetazie*): Hamont en Kessenich.

zuurmoespuree: Ulestraten.

zuurmoesstamp: Tegelen, Roermond, Weert, Velden, Blerick, Boekend en Oirlo.

zuremoesstampot: Ottersum.

zuurmoesstampot: Roermond en Geleen.

zuurmoesstomp (*zuurmoesstoemp*): Opheers en Borgloon.

stamppot met aardappelen en zuurmoes (*stamppot met erpel en zuurmoes*): Limbricht.

stamppot met zuurmoes en aardappelen: Bocholt.

stamppot van aardappelen met zuurmoes: Roermond.

stamppot zuurmoes en aardappelen (*stamppot zuurmoes en erpelen*): Nunhem.

zuurmoes: freq. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Ransdaal, Heerlen, Mechelen, Nederweert, Weert, Leuken, Tungalroy, Kinrooi, Neeroeteren, Oost-Maarland, Neerpelt, Linde, Hasselt, Velden en Venlo.

zuremoes: Ottersum.

tonnenmoesstamp: Sevenum.

stampot: Tungalroy, Haelen en Maasniel.

stomp met zuurmoes: Bilzen.

stomp van patatten en kool: Melveren.

stomp van zuurkool: Berbroek.

zurestomp: Mechelen-aan-de-Maas.

koolstomp (*koolstoemp*): Paal en Ginkelom.

zuurkolenstomp: Lommel.

stomp: Beverlo en Gelieren/Bret.

wit kappesmoes: Grathem.

boerenmoes: Valkenburg.

choucroute (fr.): Beringen.

potage (*petessie*): Achel.

potage met ingemaakt moes (*petazie*): Kinrooi.

gestampt moes: Opglabbeek.

ingemaakt moes: Neeritter, Ittervoort, Rotem en Grevenbicht/Papenhoven.

moes: Peer.

gezomp: Hasselt.
hanglip: Middelaar.

RAAPSTELENSTAMPPOT

Gennep Wb. (094, 176), Maastricht Wb. (406), Meerlo-Wanssum Wb. (276), Sittard Wb. (399), Tungalroy Wb. (116), Venlo Wb. (251), Venray Wb. (533), Weertlands Wb. 1 (C 3, 006).

Stamppot van aardappelen en raapstelen.

kelenstamp: Nederweert.
kelenmoes: Weertlands Wb. 1 en Gennep Wb.; ook in Tungalroy.
steelmoes: Venlo en Sittard.
stelenmoes: Gennep Wb., Meerlo-Wanssum Wb. en Venray Wb.; ook in Tungalroy.
stelen: Maastricht.

STAMPPOT MET STOKVIS

N 16 (1962) (020);
Hasselt Wb. (076), Meerlo-Wanssum Wb. (199, 229), Roermond Wb. (231), Tegelen Wb. (109), Venlo Wb. (220), Venray Wb. (440), Weertlands Wb. 1 (C 3, 011), Zonhoven Wb. (051).

Stamppot van aardappelen met stokvis en uien.
Het trefwoord **hete bliksem** wordt in Zonhoven gebruikt voor 'puree van

aardappelen, stokvis, mosterd en ajuin' (Zonhoven Wb, pag. 51).

prapmoes: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Roermond.
pratmoes: freq. Noord.Oostlb. en Weertlds.; ook in Venray Wb. en in Sittard, Thorn, Hamont, Blerick en Venlo.
pratsmoes: Heerlen.
pratstomp: Borgloon.
rats: Munstergeleen.
ajuinenrats: Haelen.
uienrats: Berg-aan-de-Maas.
stevelenknecht: Herten (bij Roermond), Swalmen en Klimmen.
steveldknecht: Mechelen.
stokvis te paard: Hasselt, Valkenburg en Oost-Maarland.
stamppot van stokvis met uien: Roermond.
stokvismoes: Grathem.
stokvispuree: Ulestraten.
stokvisstamp: Boekend.
stamp mee stokvis: Koersel.
stokvisstomp: Beringen en Mechelen-aan-de-Maas.
stomp met stokvis: Maaseik.
stomp van stokvis en ajuin: Opheers.
patattenstomp bet stokvis en ajuin: Hasselt.
ajuinstomp: Beringen en Hasselt.
boksenstof: Boukoul.
patatten met stokvis: Tegelen.
hete bliksem: Zonhoven en Hasselt.
ingemaakt moes: Opglabbeek.
patattenkoek: Gingelom.
stamppot: Maaseik.

9.3 Gerechten met kool

BOERENKOOL

N 16 (1962) (023), N Q (1966) (018f);
Bree Wb. (094, 258, 403), Echt Wb. (073),
Eupen Wb. (051, 098), Gennep Wb. (042,
083, 136), Gronsveld Wb. 2 (023), Heerlen
Wb. 2 (086), Maastricht Wb. (204), Sittard
Wb. (176), Tongeren Wb. (714), Venlo Wb.
(104);
Bisschops, M. (1994) (043).

Boerenkool als gerecht. Boerenkool wordt vaak in de vorm van stampot gegeten. Zie ook het lemma BOERENKOOLSTAMPOT in deze aflevering en verder het lemma BOERENKOOL in WLD I.7. Het betreft daar de plant zoals ze in de groententuin voorkomt.

boerenkool: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Maaskemp., verspr. Trichterlds., Truierlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade, Vaals, Tegelen, Haelen, Herten (bij Roermond), Neeritter, Maasbracht, Buchten, Berg-aan-de-Maas, Stein, Bilzen, Ketsingen, Neerpelt, Helchteren, Lummen, Hasselt, Beverlo, Borgloon, Kwaadmechelen, Halen, Lommel, Oirlo en America.

boerenmoes: freq. Noord.Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Weertlds.; ook in Heerlen, Sittard, Schinveld, Gelieren/Bret, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas en Peer.

boermoes: Gennep Wb.; ook in Tegelen.

hofmoes: Gennep Wb.

friezelkool: Tongeren.

groen moes: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Tegelen, Heythuysen, Posterholt, Stramproy, Tungelroy,

Maasbracht, Bree, Neeroeteren, Smeermaas, Oost-Maarland, Val-Meer en Hamont.

groen gemeus: Nieuwenhagen.

groene kool: Herk-de-Stad en Hasselt.

groenkool: Riksingen, Mal, Beringen en Gingelom.

kroezelkool: Montzen, Heesveld-Eik, Helchteren, Sint-Truiden, Bevingen en Lommel.

krolkool: freq. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Bree Wb. en in Melick, Maaseik, Rotem, Obbicht, Riemst en Mal.

krollenmoes: Tungelroy.

krolmoes: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Schimmert, Tungelroy, Ell, Bocholt, Gruitrode, Urmond en Kaulille.

kruiselenmoes: Eupen.

kruiselmoes: Eupen.

krulkool: Margraten, Holtum, Stein en Eksel.

krulletjesmoes (*krulkesmoes*): Neer.

krulmoes: Nederweert.

moes ondereen: Oost-Maarland.

slecht moes: Herten (bij Roermond), Swalmen, Boukoul, Nederweert en Ospel.

slechte kool: freq. Horns; ook in Bree Wb.

stampmoes: Haelen.

winterkool: Simpelveld, Bleijerheide, Waubach, Opglabbeek, Beverst, Vliermaal, Tongeren, Overpelt, Helchteren, Berbroek, Beverlo en Opheers.

wintermoes: Linde.

moes: Sittard, Schimmert, Echt/Gebroek, Mechelen-aan-de-Maas en Achel.

kool: freq. Ripuar., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds en Trichterlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Neer, Montfort, Vlodrop, Kessenich, Tongeren en Beringen.

WITTE KOOL —————

Kaart 73, pag. 331

Goossens 2c (1963), N 16 (1962) (023 add.), N 71 (1975) (039d), N O (1966) (018a), N Q (1966) (018a, 018b add., 018f add.); Bree Wb. (218), Diepenbeek Wb. (293), Echt Wb. (062), Gronsveld Wb. 2 (089), Meerlo-Wanssum Wb. (152, 199), Meeswijk Wl. (424), Roermond Wb. (124), Sittard Wb. (168), Tegelen Wb. (092), Tongeren Wb. (261, 679), Tungelroy Wb. (116), Valkenburg Wb. (090, 092), Venlo Wb. (160), Venray Wb. (683); Achten, P. (1995) (158).

Witte kool als gerecht. Deze koolsoort wordt vaak ingemaakt. Zie ook het lemma ZUURKOOL in deze aflevering en verder het lemma WITTE KOOL in WLD I.7. Het betreft daar de plant zoals ze in de groententuin voorkomt.

wit moes: alg. in het zuiden van het Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Trichterlds. en Tongerlds., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Spekholzerheide, Montzen, Ospel, Weert, Gruitrode, Bilzen, Riemst, Kaulille, Blerick, Venlo, Middelaar, Venray en Sevenum.

witmoes: Venray Wb.; ook in Gronsveld, Tungelroy, Dilsen, Meeswijk, Lanaken, Maastricht en Hoeselt.

wit gemeus: Bleijerheide.

wit kabuis: Widooie.

witte kolen: Lommel en Beverlo.

witte kool: verspr. Truierlds.; ook in Kerkrade, Heerlen, Tegelen, Jabeek, Nederweert, Stein, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Sint-Pieter, Tongeren, Lummen, Hasselt, Beringen, Hoepertingen en Ottersum.

witte kappes: Gennep, Susteren en Nuth/Aalbeek.

witte moes: Zeperen en Nuth/Aalbeek.

witte zuurmoes: Blerick.

zuurmoes: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Gulpen, Ospel, Weert, Leuken, Ell, Opglabbeek, Roosteren, Buchten, Zichen-Zussen-Bolder, Boekend en Meijel.

hoofdermoos (huiermoos): Margraten.

kabuiskool: Diepenbeek.

kabuits: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bree Wb. en in Leuken en Dilsen.

kappe: Meijel.

kappemoes: Ottersum en Milsbeek.

kappes: freq. in het zuiden van het Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Sittard, Schinveld, Klimmen, Tungelroy, Neeritter, Stevensweert, Echt/Gebroek, Buchten, Blerick, Boekend en Venlo.

kappesmoes: freq. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Maasbracht, Roosteren en Obbicht.

kompes: Brunssum en Vaals.

ingemaakt moes: Neeritter.

moes uit de ton: Neeritter.

tonnenmoes: Sevenum.

moes: Echt/Gebroek en Sint-Pieter.

spitskool: Hout-Blerick en Waubach.

RODE KOOL —————

N 71 (1975) (039f), N Q (1966) (018b), ZND 34 (1940) (056); Gennep Wb. (152), Gronsveld Wb. 2 (089), Heerlen Wb. 2 (198), Maastricht Wb. (353), Meerlo-Wanssum Wb. (152), Meeswijk Wl. (424), Sittard Wb. (346), Tegelen Wb. (111), Tongeren Wb. (261, 716), Tungelroy Wb. (116), Venlo Wb. (228), Venray Wb. (460); Achten, P. (1995) (081).

Rode kool als gerecht. Zie ook het lemma RODE KOOL in WLD I.7. Het betreft daar de plant zoals ze in de groententuin voorkomt.

rode kool (ook *rooi kool*, *rooi koole*, *rooie kool*): freq. Westlb. en Truierlds., verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Tongerlds.; ook in Kerkrade, Vaals, Heerlen, Herten (bij Roermond), Jabeek, Nederweert, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Eijsden, Bilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Meldert, Lommel, Ottersum, Gennep en Meijel.

rood moes: alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Tongerlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Bilzerlds.; ook in Spekholzerheide, Montzen, Ospel, Weert, Leuken en Kaulille.

rode moes (*rooie moes*): Zepperen.

rode zuurmoes (*rooie zuurmoes*): Blerick.

rode kabuis (*rooie kabuis*):

Gutshoven, Beverst en Borgloon.

kabuis: Kuringen.

rode kappes (*rooie kappes*): Meerlo-Wanssum Wb.

rood kappes: Klimmen.

kappes: Blerick en Schinveld.

rood gemeus: Waubach, Kerkrade en Bleijerheide.

rood: Schinveld.

moes: Grote-Brogel en Echt/Gebroek.

kool: Nieuwerkerken.

ZUURKOOL

Kaart 74, pag. 332

DC 27 (1955) (028 add.), Goossens 1b (1960), Goossens 1c (1955b), Goossens 2c (1963), N 16 (1962) (021), SGV (1914) (047), ZND 08 (1925) (135); Bree Wb. (523), Echt Wb. (062, 136), Eupen Wb. (077, 090, 197), Genk Wb. (397), Gennep Wb. (184), Gronsveld Wb. 2 (211), Hasselt Wb. (545), Heerlen Wb. 2 (259),

Kerkrade Wb. 2 (149, 289), Maastricht Wb. (522), Meerlo-Wanssum Wb. (292, 337), Meeswijk Wl. (424, 784), Roermond Wb. (186, 336), Sittard Wb. (190, 506), Tegelen Wb. (134), Tongeren Wb. (699), Tungalroy Wb. (116), Valkenburg Wb. (206), Venlo Wb. (295), Venray Wb. (568, 701), Weertlands Wb. 1 (C 3, 016), Zonhoven Wb. (588); Achten, P. (1995) (047, 081, 162), Bisschops, M. (1994) (044), Cuyppers, J. (1890a), Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927), Maar, H.v.d. (zj.hs), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 04 (1929) (165), Veldeke 16 (1941) (035), Veldeke 37 (1962) (013).

Fijngesneden witte kool, met zeer weinig zout ingemaakt, die door melkzuurbacteriën verzuurd is. Zuurkool werd vroeger ingemaakt in potten van steenwerk. Zie ook het lemma INMAAKPOT in WLD III, 2.1, pag. 247.

Zie voor het trefwoord **kompes** ook RhWb (IV) kol. 1180, s.v. *Kompes*, 'eingemachter, zuvor ein wenig abgekochter in grössere Stücke geschnittener Weisskohl'. Het woord is in het Rijnland met name in de dialecten van Düren, Jülich, Aken en Mönchen-Gladbach bekend. Het innaken van zuurkool werd in Lommel vroeger door verschillende burenen gezamenlijk gedaan. Men noemde dit de **kooljacht**.

zuurmoes: alg. in Nl. Lb. en Belg. Lb. m.u.v. het Lommels.

zuremoes: freq. Kleverlds.; ook in Kwaadmechelen.

zuurkool (ook *zurkel*, *zuurkolen*): verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Dommelds.; ook in Hoensbroek, Molenbeersel, Thorn, Stevensweert, Lanaken, Koninksem, Helchteren, Houthalen, Berbroek, Heppen, Beverlo, Paal, Borgloon, Gingelom, Montenaken, Halen en Lommel.

zure kool: Zonhoven, Donk (bij Herk-de-Stad), Sint-Truiden en Halen.

koolzuur: Melveren.

zuurkruid: Maaseik, Thorn en Stokkem.

hoofdmoes: Hoeselt.

zuur kappes: Waubach.

ingemaakt kappes (*i-gemaakt kappes, i-gemaat kappes*): Hergenrath, Hauset, Raeren, Rimbürg en Schinveld.

witte kappes: Tegelen.

kappes: Eygelshoven, Kerkrade, Nieuwenhagen, Eupen, Beegden, Herten (bij Roermond), Susteren, Munstergeleen, Neeritter, Kessenich, Roosteren en Echt/Gebroek.

kappesmoes: Melick, Vlodrop, Posterholt, Dieteren, Ittervoort, Maasbracht, Echt/Gebroek, Buchten, Holtum en Ottersum.

kappemoes: Beegden.

kabuitsmoes (*keboetsmoes*): Heel.

ingemaakt moes: freq. Maaskemp., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Helden/Everlo, Weert en Kaulille.

tonnenmoes: alg. Kleverlds.; ook in Panningen en Velden.

moes: Wijshagen, Opglabbeek, Peer en Koersel.

kompes (ook *kombes*): freq. Ripuar.; ook in Eupen en Sittard.

opgelegde kolen (ook *opgeleide kool*): Lommel, Melveren en Bevingen.

witkool: Tessenderlo.

witmoes: Koninksem, Achel, Overpelt en Kaulille.

witte kool: Neerpelt, Lummen, Beringen, Zepperen en Sint-Truiden.

kool: Heusden en Sint-Truiden.

choucrouste (fr.): Heppen, Beverlo, Gingelom, Vorsen en Leopoldsburg.

9.4 Aardappelgerechten

PATATES FRITES

DC 46 (1971) (001), N 16 (1962) (027);
 Beverlo Wb. (077, 200), Bree Wb. (145),
 Echt Wb. (045), Genk Wb. (099), Gronsveld
 Wb. 2 (051), Hasselt Wb. (140), Heerlen Wb.
 2 (187), Lommel Wl. (088), Maastricht Wb.
 (103, 317), Meeswijk Wl. (210), Meeuwen
 Wl. (073), Roermond Wb. (216), Sittard Wb.
 (311), Tongeren Wb. (161), Weertlands Wb. 1
 (C 3, 004).

In kokend vet gefrituurde reepjes
 aardappel.

friet (ook *frit*, *frut*): alg.

Noord.Oostlb., freq. Zuid.Oostlb.,
 Weertlds., Horns, Maaskemp.,
 Centr.Maaslds., Dommellds.,
 Demerkemp., Beringerlds.,
 Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in
 Heerlerheide, Heerlen, Maastricht,
 Tongeren, Borgloon, Donk (bij
 Herk-de-Stad), Sint-Truiden,
 Melveren, Kwaadmechelen,
 Zelem, Halen en Lommel.

frietten (ook *fretten*, *fritten*, *frutten*):

freq. Ripuar., Oost.Zuidlb.,
 Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp.,
 Centr.Maaslds., Trichterlds.,
 Demerkemp. en Lonerlds., verspr.
 Truierlds.; ook in Helden/Everlo,
 Roermond, Vlodrop, Bilzen,
 Eigenbilzen, Val-Meer,
 Vliermaalroot, Tongeren,
 Ketsingen, Wijchmaal, Peer,
 Beringen, Leopoldsburg en Horst.

frietjes: Meijel en Heerlen.

patat friet (ook *patat frit*): freq.

Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.;
 ook in Leuken, Thorn,
 Maasbracht, Maastricht, Hamont,
 Overpelt, Helchteren, Hasselt,
 Venlo, Ottersum en Horst.

patat frieten (ook *patat fritten*):

Nederweert, Roermond en
 Echt/Gebroek.

patatten friet (ook *patatten frit*,
patatten frut, *petatten frit*): freq.
 Zuidgeld.Lb., verspr. Noord-
 Oostlb.; ook in Maastricht,
 Heppen, Beverlo, America en
 Sevenum.

patatten frites: Venlo.

patat frites (*patat frits*): Gronsveld.

patates frites: Heerlen, Linne,
 Weert, Blerick en Sevenum.

frites: Vijlen, Spaubeek, Margraten
 en Oost-Maarland.

fritesschijfjes (*fritesschijfkes*):

Broekhuizenvorst.

GEBAKKEN AARDAPPELEN

N 16 (1962) (025, 027 add.);

Gennep Wb. (044, 169), Tegelen Wb. (079),
 Venray Wb. (415).

Aardappelen, meestal in partjes of
 schijfjes gesneden, die in een pan in
 olie of vet gebraden zijn.

Het trefwoord **smoortjes** wordt in en
 rond Gennep gebruikt voor 'in olie
 gebakken krielaardappels'.

gebakken aardappelen (ook *gebak-*

ken erpel, *gebakken erpelen*,
gebakken jerpelen): verspr.

Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook
 in Roermond, Nederweert, Weert,
 Heugem, Oost-Maarland, Val-
 Meer en Oirlo.

gebakken patatten: Tegelen,

Belfeld, Peer, Hasselt en
 Beringen.

gebakken grondbirnen (*gebakken*
kromperen): Mechelen.

gebraden aardappelen (*gebraaijen*

erpel, *gebraaijen erpelen*, *gebra-*
den erpelen): verspr. Kleverlds.;
 ook in Panningen, Baexem en
 Maasniel.

braaardappelen (*braaierpel*):

Gennep Wb.

gebraden patatten (*gebraaien patatten*): Tegelen, Panningen, Baarlo, Venlo, America en Sevenum.

bradertjes (*braterkes*): Tegelen.

smoortjes (*smoorkes*): freq. in het noorden van het Kleverlds.

opgebakken aardappelen:

Ulestraten en Margraten.

opgebakken patatten: Berbroek.

panaardappelen (*panerpel*): Venray Wb.

aardappelen in de pan (*erpel in de pan, erpel inne pan, erpelen in de pan, erpelen in der pan, erpelen inne pan*): freq. Noord.Oostlb. en Horns, verspr. Maaskemp.; ook in Heerlen, Weert, Leuken, Maaseik, Rotem, Hamont, Gennep en Meijel.

aardappelen in de pan gebakken

(*erpelen in de pan*): Smeermaas.

panpatatten: Kwaadmechelen, Heppen en Koersel.

patatten in de pan (ook *patatten inne pan*): Reuver, Eksel, Linde, Helchteren, Houthalen, Beringen, Lommel en Beringen.

aardappelenschijfjes (*erpelenschijfkes*): Nunhem, Roermond en Roosteren.

aardappelenschijven (*erpelenschijven*): Heerlen, Roermond, Nuth/Aalbeek, Neeroeteren, Lanklaar, Stokkem en Mechelen-aan-de-Maas.

aardappelschijfjes in de pan (*erpel-schijfkes in de pan*): Gelieren/Bret.

aardappelschijven (*erpelschijven*): Neer, Sittard, Guttecoven, Mechelen-aan-de-Maas en Heugem.

gebakken aardappelenschijven

(*gebakken erpelenschijven*):

Roermond.

gebakken aardappelschijven

(*gebakken erpelschijven*): Melick,

Holtum, Limbricht en

Eygelshoven.

gebakken patattenschijfjes (*gebakken patattenschijfkes*): Opheers.

gebakken schijven: Kerkrade, Neerbeek, Geleen en Klimmen.

gebraden aardappelschijven (*gebraden erpelschijven*): Bocholtz.

gebraden schijfjes (*gebraaien schijfkes*): Velden.

aardappelschijfjes (*aardappelschijfkes, erpelschijfkes, jappelschijfkes*): Bilzen, Valkenburg en Borgloon.

panschijven: Sittard.

patattenschijfjes (ook *patattenschijfkes*): freq. Zuidgeld.Lb., verspr. Truierlds.; ook in Tegelen, Tongeren, Hasselt, Kiewit, Beverlo, Paal en Zelem.

patattenschijven: Baarlo.

rauwe schijven: Roermond en Oirsbeek.

schijfjes in de pan (*schijfkes in de pan*): Maaseik.

schijven in de pan (ook *schijven inne pan*): Heerlerheide, Haelen, Posterholt en Oirsbeek.

schijfjesaardappelen (*schijfkes-erpel*): Mechelen.

schijven: freq. Centr.Maaslds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen.

schijven gebraden (*schijven gebraden*): Waubach.

schijfjes (*schijfkes*): Weert en Borgloon.

aardappelschuijfjes (*erpelschuijfjes*): Kessenich.

aardappelschuijfjes (*erpelenschuijfkes*): Kinrooi.

aardappelen in schuiven (*erpelen in schuiven*): Thorn.

aardappelschuiven (*erpelenschuiven*): Grathem.

aardappelenkorstjes (*erpelenkorstjes*): Herten (bij Roermond).

gebruineerde patatten: Hasselt.

gesneden patatten (*gesneeien patatten*): Achel.

warmgemaakte aardappelen

(*warmgemaakte erpel*): Vlodrop.

frieten: Oost-Maarland.

IN DE SCHIL GEKOOKTE AARDAPPELEN

N 16 (1962) (026);
Eupen Wb. (136, 181), Kerkrade Wb. 2 (243),
Maastricht Wb. (524);
Bisschops, M. (1994) (036).

Aardappelen die in de schil gekookt zijn.

zwellemannetjes (*zwellemenekes*):
Maastricht.
zwelmanner (*zwelmander*):
Kerkrade.
zwelmannetjer (*zwelmenker*):
Kerkrade en Bocholtz.
zwelmannetjeren (*zwelmenkeren*):
Kerkrade Wb. 2; ook in Eupen.
zwelmannetjes (*zwelmenkes, zwelmennekes*): alg. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Sijpeltveld, Eygelshoven en Urmond.
kwelmanner (*kwelmander*):
Grathem.
kwelmannetjes (*kwelmenkes*):
Berg-aan-de-Maas en Munstergeleen.
aardappelen in de asse (*erpel in de asse*): Meijel.
aardappelen in zoete olie gesmoord (*erpel in zoete olie gesmoord*):
Meijel.
aardappelen met de jas aan:
Boukoul.
aardappelen op zijn duits (*erpelen op zijn duits*): Mechelen-aan-de-Maas.
knappers: America.
leeuweriken: Nunhem.
aardappelen met de schil (*erpel met de schil, erpelen met de schil*):
Neeroeteren, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Urmond en Oost-Maarland.
aardappelen met de schil gekookt (*erpel met de schil gekookt*):
Valkenburg.
aardappelen met schil (*erpel met schil*): Bree.

aardappels bet de schil (*jaspers be de schil, japels be de schil*):

Opheers en Borgloon.

gebraden patatten bet de schil (*gebraaien patatten be de schil*):
Gingelom.

patatten met de schil: Gingelom.
ongeschilde aardappelen (*ongeschilde erpel*): Bocholtz.

patatten bet de schil (*patatten be de schil*): Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Hasselt.

patatten bet de schil der rond (*patatten be de schil der rond*):
Berbroek.

in de schaal gekookte aardappelen (*in de schaal gekookde erpelen*):
Melick.

met de schaal gekookte aardappelen (*mette schaal gekookde erpelen*): Roermond.

met de schaal gekookt: Thorn.
aardappelen met de schaal:
Swalmen.

patatten met de schaal: Boekend.

patatten met schaal: Baarlo.
pelaardappelen (*pelerpelen*):
Rotem.

pelkartoffelen: Venlo.

pelpatatten: Lommel, Velden en Tegelen.

pelkropetten: Eupen.

patatten in hun kazakje (*patatten in hun kazakske*): Helchteren.

patat kazak: Kiewit.

piepers: Guttecoven.

pluimaardappelen (*pluimerpelen*):
Gennep.

pofaardappelen (*pofjerpelen*):
Val-Meer.

poffers: Neer.

gepofte aardappelen (*gepofde erpel*): Weert.

gepofte patatten (*gepofde patatten*):
Hasselt.

gesmoorde patatjes: Venlo.

smoortjes (*smoorkes*): Ottersum.

smorem: Reuver.

uilenmannetjes (*uilenmenkes*):
Neerbeek.

varkensaardappelen (*varkeserpel*, *varkeserpelen*, *varkesjappelen*, *verkesaarappelen*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Herten (bij Roermond), Maasniel, Susteren, Sittard, Ulestraten, Neeritter, Kinrooi, Kessenich, Smeermaas, Oost-Maarland en Borgloon.

varkenspatatten (*varkespatatten*): Neerpelt, Koersel, Heppen, Paal, Beringen, Melveren en Zelem.

varkensvoer (*varkesvoer*): Oost-Maarland.

konijnsvoer: Roermond.

veldhondjes (*veldhunkes*): Tegelen.

AARDAPPELPANNENKOEK

N 16 (1962) (052 add.), N 38 (1971) (003 add.);

Gennep Wb. (150), Heerlen Wb. 2 (067), Kerkrade Wb. 2 (214), Sittard Wb. (018, 342), Venlo Wb. (226), Venray Wb. (455), Weertlands Wb. 1 (C 3, 001); Bisschops, M. (1994) (030).

Pannenkoekje van geraspte, rauwe aardappelen, dat in vet of olie is gebakken. In Sittard worden aan de geraspte aardappelen ook nog uien, kruiden, kervel en peterselie toegevoegd, in Nieuwenhagen ei en meel. Zie voor het woorddeel *rijf-* ook het lemma RASPEN in WLD III, 2.1, pag. 188.

aardappelenkoekje (*erpelenkoekske*): Weertlands Wb. 1.

aardappelkoek: Sittard.

aardappelskoekje (*erpelskoekske*): Sittard.

rijfkoek: freq. Ripuar. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Sittard, Oirsbeek en Venlo.

rijfkoekje: Nieuwenhagen.

rijvekoek: Gennep Wb.

AARDAPPELPUREE

N 38 (1971) (003), N 80 (1980) (073 add.); Bree Wb. (336), Hasselt Wb. (366), Heerlen Wb. 2 (192), Maastricht Wb. (339), Meeswijk Wl. (508), Meeuwen Wl. (179), Weertlands Wb. 1 (C 3, 001).

Fijngestampte of -geperste gaargekookte aardappelen, met wat melk, boter, nootmuskaat en peper.

aardappelenpuree (*erpelpuree*, *ierappelpuree*): Bilzen en Klimmen en Thorn.

patattenpuree: Venlo.

puree (ook *pree*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Bree Wb. en in Bleijerheide, Vaals, Sint-Martens-Voeren, Ell, Thorn, Maasbracht, Maastricht, Boekend, Venlo, Oirlo en Meerlo.

aardappelenpotage (*erpelenpetazzie*): Weertlands Wb. 1.

aardappelenprats (*erpelenprats*): Panningen.

aardappelenprut (*erpelenprut*): Oirlo.

aardappelenstamp (*erpelenstamp*): Meijel.

aardappelspap (*erpelspap*): Mechelen.

patattenkoek: Sint-Truiden.

gestampte aardappelen (*gestampte erpel*): Mechelen.

gestoofde aardappelen (*gestoofde erpel*): Swalmen.

kwetsaardappelen (*kwets-erpel*): Bleijerheide.

brats: Blerick.

moes: Eksel en Meeuwen.

stomp: Hasselt.

AARDAPPELSALADE

Gennep Wb. (060), Heerlen Wb. 2 (067), Kerkrade Wb. 2 (081), Roermond Wb. (272), Tegelen Wb. (117), Venray Wb. (029, 252), Zonhoven Wb. (245);

Bisschops, M. (1994) (009), Veldeke 41 (1966) (051).

Salade van in schijfjes of blokjes gesneden gekookte aardappelen, die met azijn, olie, peper en zout zijn aangemaakt.

Met het woord **koude schotel** wordt in Tegelen een ‘mooi opgemaakte schotel bedoeld met salade, tomaten, visgerechten of vleesgerechten en eventueel andere koude groenten, gewoonlijk als hors d’oeuvre opgediend’ (Tegelen Wb., pag. 117).

aardappelsalade (*erpelslaad, erpelslaai*): Kerkrade Wb. 2 en Venray Wb.; ook in Heerlen.

aardappelsalade (*erpelsslaad*): Simpelveld.

aardappelensalade (*erpelenslaad, erpelenslaai*): Gennep Wb.; ook in Roermond.

koude schotel (*kaai schottel, kalde schottel, kouw schottel, kouw schotel*): Venray Wb.; ook in Heerlen, Tegelen en Zonhoven.

9.5 Pannenkoeken

PANNENKOEKENBESLAG

N 16 (1962) (049).

Beslag voor het bakken van pannenkoeken, bestaande uit bloem, zout, ei, gist en melk.

beslag: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Tegelen, Roermond, Maasbracht, Bree, Gelieren/Bret, Oost-Maarland, Achel, Hamont, Eksel, Houthalen, Hasselt, Beverlo, Paal, Kwaadmechelen, Zelem, Lommel, Blerick, Boekend en Oirlo.

beslag voor pannenkoek: Valkenburg.

pannenkoekenbeslag: Sint-Truiden.

koekbeslag: Bilzen, Hamont, Neerpelt, Overpelt en Helchteren.

koekenbeslag: Opglabbeek.

pannenkoekdeeg: Urmond en Kerkrade.

pannenkoekendeeg: Neerbeek, Kessenich, Berbroek en Beringen.

pannenkoeksdeeg: Heerlen.

koekdeeg: Smeermaas.

koekendeeg: freq. Noord.Oostlb. en Horns, verspr. Weertlds. en Centr.Maaslds.; ook in Bocholt, Bree, Velden en Meijel.

deeg: freq. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Bocholtz, Ubachsberg, Mechelen, Gruitrode, Neeroeteren, Maaseik, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Tongeren, Koersel, Hasselt, Kiewit, Heppen, Borgloon, Gingelom en Venlo.

deeg voor pannenkoeken: Melveren.

deeggeklopt: Oirsbeek en Oost-Maarland.

temper (ook *timper*): Opheers, Borgloon, Niel-bij-St.-Truiden en Meijel.

mengel: Middelaar.

mengsel: Ottersum, Gennep en Maasniel.

koekspijs: Peer en Linde.

struif: Lommel.

meel voor het koekkloppen: Berg-aan-de-Maas.

PANNENKOEK

Kaart 75, pag. 332

N 16 (1962) (050, 121 add.), ZND 40 (1942) (028);

Bree Wb. (407), Gennep Wb. (103), Gronsveld Wb. 2 (125), Hasselt Wb. (236, 340), Heerlen Wb. 2 (186), Kerkrade Wb. 2 (199), Meerlo-Wanssum Wb. (168, 246), Meeuwen Wl. (168), Sittard Wb. (379), Tegelen Wb. (113), Tongeren Wb. (299), Tungelroy Wb. (117), Venray Wb. (285, 415), Weertlands Wb. 1 (C 3, 007), Zonhoven Wb. (233, 344);
Veldeke 38 (1963) (003).

Platte, dunne, ronde oprolbare (meel)koek die in een pan gebakken wordt.

De **suikerijkoek** uit Alken werd vervaardigd uit bloem, gist, ei, melk en gesneden cichoreistronkjes. Een **bloemkoek** wordt van tarwebloem gebakken. Een **schaarkoekje** is een pannenkoekje van de laatste resten van het beslag.

pannenkoek: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommelds., Demerkemp., Beringerlds., Truierlds. en Kleverlds., verspr. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Weert, Kinrooi, Kessenich, Maasbracht, Neerharen, Smeermaas, Oost-Maarland, Bilzen, Val-Meer, Zichen-Zussen-

Bolder, Kerkhoven, Kwaadmechelen, Lommel, Velden, Blerick en Venlo.

koek: alg. Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Dommelllds., verspr. Zuid.Oostlb. en Tongerlds.; ook in Vroenhoven, Oost-Maarland, Koersel, Helchteren, Hasselt, Tessenderlo, Velden, Boekend en Venlo.

koekenbak: Genk, Paal, Zelem en Halen.

koekenpan: Ransdaal.

koekje (*koekske*): Boukoul en Gronsveld.

flensje: Heerlen, Roermond, Sittard, Weert, Maasbracht, Tongeren, Hasselt, Paal, Beringen en Venlo.

smoutbeugel: Opitter.

smoutkoek: Tungelroy.

smoutkoek: freq. Maaskemp.; ook in Sittard, Wintershoven, Peer en Hechtel.

struif: Lommel en Urmond.

struifje (*struifke*): Heerlen.

fruitkoek: Dilsen.

krentkoek: Kwaadmechelen.

kruidkoek: Tongeren.

meelkoek: Hoeselt.

suikerrijkoek: Alken.

cichoreikoek: Tessenderlo, Koersel en Wimmertingen.

tarwekoek: Diepenbeek.

appelenkoek: Bree.

bloemkoek: Neeroeteren, Opglabbeek, Genk, Lanklaar, Hechtel en Kermt.

eierenkoek: verspr. Maaskemp.; ook in Maaseik, Kaulille, Koersel, Kwaadmechelen en Tessenderlo.

omeletje: Tongeren.

rijstkoek: Eisden.

schaarkoekje (*scharkoekske*): Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Tegelen.

TAAIE PANNENKOEK

N 16 (1962) (055);

Bree Wb. (273), Meerlo-Wanssum Wb. (183, 289), Valkenburg Wb. (113, 179), Venray Wb. (312).

Taaie pannenkoek, zonder gist gebakken.

leren lap: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Swalmen, Ittervoort, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Oost-Maarland, Bilzen, Helchteren, Borgloon, Kwaadmechelen en Lommel.

lap leer: Urmond, Sittard en Mechelen.

leer: Roosteren.

harde lap: Eksel.

lap: Grevenbicht/Papenhoven.

lapkoek: Tegelen.

leren koek: Paal en Mechelen-aan-de-Maas.

leren sies: Roermond.

leren thijs (ook *leren ties*, *leren tis*, *leren tist*): alg. Kleverlds., freq. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Bree Wb. en in Ransdaal, Mechelen, Limbricht, Puth, Valkenburg, Weert, Mechelen-aan-de-Maas, Urmond, Stein, Oost-Maarland, Ketsingen, Achel, Hamont, Neerpelt, Hasselt, Velden en Venlo.

leren thijsje (*leren tieske*): Roermond.

lommelskoek: Heerlen.

taaie koek (ook *tege koek*): Baarlo, Maaseik, Hasselt en Melveren.

taaie pannenkoek (*tege pannenkoek*): Kiewit en Tongeren.

thijs (*tis*): Valkenburg.

derve koek: Gelieren/Bret.

jodenkoek: Ulestraten.

kauwgum: Roosteren.

klatskoek: Velden.

klatskop: Weert.

knetsenkoek: Ell.

minuutpannenkoek: Opheers.

paaskoek: Berg-aan-de-Maas.
pannenkoek: Kinrooi.
platte koek: Melick.
boekweitskoek: Susteren.
bottermelkskoek (*bottermelkskoek*):
 Maaseik.
eierkoek: Tegelen en Oirsbeek.
flensje: Posterholt.
koek: Heppen en Stokkem.
lempmichel: Munstergeleen.
zonder gist: Hasselt.

FLENSJE

N 16 (1962) (121 add.), N 80 (1980) (055),
 SGV (1914) (009);
 Gennep Wb. (109), Hasselt Wb. (125).

Dun pannenkoekje.

flensje (ook *flenske*): freq. Oostlb.,
 Horns, verspr. Oost.Zuidlb.,
 Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook
 in Teuven, Neeroeteren,
 Maastricht, Bunde, Borgharen,
 Bilzen, Kwaadmechelen en Venlo.

flens: Belfeld, Posterholt en
 Merkelbeek.

fletsje (*flenske, fletske*): verspr.
 Noord.Oostlb.; ook in Amby,
 Neeritter, Thorn en Grevenbicht/
 Papenhoven.

flets: Ospel.

struifje (*struifke*): Sijpeld,
 Rimborg, Jabeek, Oirsbeek, Venlo
 en Horst.

dun koekje (*dun koekske*): Venray.

dun pannenkoekje (*dun pannenkoekske*): Maastricht.

pannenkoekje (ook *pannenkoekske*):
 freq. Zuid.Oostlb. en Centr.-
 Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb.;
 ook in Kerkrade, Heel, Roermond,
 Herten (bij Roermond), Weert,
 Stramproy, Hunsel, Bree,
 Maastricht, Caberg, Itteren,
 Bilzen, Venlo en Sevenum.

pannenkoek: Sijpeld, Rimborg,
 Eys, Horn, Urmond en Maastricht.

dunne koek: Roermond.

gebakken koekje (*gebakken koekske*): Maastricht.

klein koekje (*klein koekske*):
 Blerick.

kluijfe (*kluijke*): Schaesberg.

koekje (*koekske*): freq. Oostlb.,
 Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in
 Gulpen, Epen, Tungalroy, Ell,
 Thorn, Grevenbicht/Papenhoven,
 Obbicht, Urmond, Limmel,
 Heugem en Hamont.

koek: Gruitrode, Opglabbeek, As,
 Vlijtingen en Meerlo.

koekenbakje (*koekenbakske*):
 Leopoldsburg.

locht koekje (*locht koekske*):
 Doenrade.

nieuwjaarskoekje (*nieuwjaarskoekske*): Oirlo.

platsje (*pleske, pletske*): Puth en
 Brunssum.

bolletje (*bolke*): Gulpen.

appelkoekje (*appelkoekske*):
 Klimmen.

eierenkoekje (*eierenkoekske*):
 Sittard.

eierkoek: Hasselt en Doenrade.

eierkoekje (*eierkoekske*): Venlo en
 Hunsel.

smoutkoek: Sittard.

spekkoek: Gruitrode, Opglabbeek en
 As.

spekpannenkoek: Maastricht.

boekweitsekoek (*boegiezekoek,
 boekesekoek*): Meijel, Eksel en
 Hoeselt.

weitekoek: Meijel.

krentenkoekje (*krentenkoekske*):
 Horn.

schaarkoekje (*scharkoekske*):
 Swolgen.

thijs-koekje (*tiskoekske*):
 Blitterswijk.

leren thijs (*leren ties*): Schinnen.

viezel: Oirsbeek.

poffertje (*pufferke*): Eijsden.

BOEKWEITPANNENKOEK

N 16 (1962) (050 add.), SGV (1914) (004), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (019), ZND 40 (1942) (028), ZND B2 (1940sq) (357);
 Beverlo Wb. (044), Bree Wb. (091), Eupen Wb. (026), Hamont Wb. (024), Hasselt Wb. (079, 236), Kerkrade Wb. 2 (063), Meerlo-Wanssum Wb. (075), Meeswijk Wl. (107), Roermond Wb. (038, 139), Sittard Wb. (056), Tongeren Wb. (078), Tungalroy Wb. (117), Venlo Wb. (105), Venray Wb. (099), Zonhoven Wb. (054);
 Achten, P. (1995) (015), Janssen, A. (1949) (097).

Pannenkoek van boekweitmeel.

boekweiten koek (ook *boegende-koek*, *boeienkoek*, *boekendekoek*, *boengedekoek*, *boengetekoek*): alg. Kleverlds., verspr. Dommellds.; ook in Reuver, Sint-Odiliënberg, Dieteren, Broeksittard, 's-Gravenvoeren, Koersel, Hechtel, Hasselt, Beringen en Lommel.

boekweiter koek (*boegeterkoek*):
 Lozen.

boekweitkoek (ook *boegiekoek*, *boegetkoek*, *boekiekoek*, *boekweikoek*): Wintershoven, Vliermaal, Koersel, Houthalen, Paal, Beringen, Kerkhoven, Tessenderlo, Loksbergen en Halen.

boekweitse koek (ook *boebesekoek*, *boegetherkoek*, *boegesekoek*, *boegezekoek*, *boekesekoek*, *boekseme-koek*, *boengesekoek*, *boesekoek*, *boesemekoek*, *boezekoek*, *brikkese-koek*): alg. Maaskemp. en Lonerlds., freq. Centr.Maaslds., Tongerlds., Dommellds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Amby, 's-Gravenvoeren, Weert, Kinrooi, Maastricht, Vroenhoven, Sint-Pieter, Bilzen, Martenslinde, Rosmeer en Beverlo.

boekweitskoek (ook *boegeskoek*, *boekeskoek*, *boekieskoek*, *boes-koek*): alg. Oostlb., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Horns, Centr.-Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Demerkemp.; ook in Montzen, Welkenraedt, Eupen, Nederweert, Opoeteren, As, Genk, Borgharen, Limmel, Eijsden, Beverlo, Paal, Beringen, Herk-de-Stad, Oostham, Meterik en Horst.

boekkoek: Koersel.

koekenbak: Halen.

koekeseboek: Nieuwerkerken.

oekeseboek: Velm.

pannenkoek: Montzen, 's-Gravenvoeren, Ophoven, Opglabbeek, Genk, Eisden, Maastricht, Vliermaal, Riksingen, Peer, Gelinden, Bommershoven en Oostham.

spekkoek: Hamont.

suikerijkoek: Paal.

SPEKPANNENKOEK

N 16 (1962) (050 add., 052, 053), ZND 40 (1942) (028 add.);
 Echt Wb. (112), Gronsveld Wb. 2 (125), Maastricht Wb. (397), Meerlo-Wanssum Wb. (268), Roermond Wb. (139, 276), Sittard Wb. (389), Tegelen Wb. (078, 096), Tungalroy Wb. (117), Venray Wb. (281, 520);
 Janssen, A. (1949) (097), Veldeke 24 (1949) (112), Veldeke 15 (1940) (jub, 022).

Pannenkoek waarin stukjes spek zijn meegebakken.

Spekkoeken werden in de Voerstreek vooral ter gelegenheid van Vastenavond gebakken.

De holtes in een pannenkoek waar één of meer stukjes spek hebben gezeten, worden in Venray e.o. **spekhuisje** en in Weert e.o. **herstekoten** genoemd. Een spekpinnenkoek, geknoot in een handdoek of knapzak, wordt in Venray e.o. met het woord **knik** aangeduid (Venray Wb., pag. 281).

spekpannenkoek: freq. Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Bleijerheide, Bocholtz, Valkenburg, Margraten, Maasbracht, Bree, Heppen en Kwaadmechelen.

spekkoek: alg. Kleverlds. en Noord.Oostlb., freq. Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Dommellds. en Demerkemp., verspr. Weertlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade, Heerlen, Mechelen, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Vroenhoven, Oost-Maarland, Val-Meer, Hoeselt, Tongeren, Millen, Beringen, Opheers, Wimmeringen, Sint-Truiden, Melveren en Kwaadmechelen.

pannenkoek met spek: Roosteren, Geleen en Bilzen.

koek met spek: Maaseik.

boekweitse koek met spek (*boege-sekoek met spek*): Neeroeteren.

boekweitskoek met spek (*boekes-koek met spek*): Thorn.

herstenkoek: Tungalroy.

spekbraai: Lommel, Maastricht en Tongeren.

pannenkoek: Heerlerheide.

boekweitskoek (*boegeskoek, boekieskoek*): Heppen, Tegelen en Panningen.

struif: Ulestraten.

UIENPANNENKOEK

Kaart 76, pag. 333

N 16 (1962) (051), ZND 40 (1942) (028 add.); Gennep Wb. (115), Roermond Wb. (139), Venray Wb. (328).

Panzenkoek met in schijven gesneden uien.

ajuienpannenkoek (*unnenpannenkoek*): Nieuwenhagen.

ajuinpannenkoek (*djuinpannenkoek*): Opheers.

pannenkoek mee ajuin: Koersel.

pannenkoek met ajuien (*pannenkoek met unnen*): Roosteren, Buchten en Bilzen.

ajuienkoek (*dzangkoek, juinkoek*): freq. Dommellds.; ook in Gelieren/Bret, Helchteren, Kiewit, Melveren en Meijel.

ajuienkoek (*ondjekoek, onjekoek, ooienkoek, unjekoek, unjenkoek, unnenkoek*): freq. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Weertlds.; ook in Mechelen, Bocholt, Bree, Neeroeteren, Oost-Maarland, Tongeren en Borgloon.

koek met ajuien (*koek met unnen*): Maaseik.

flensje met ajuin (*flenske me juin*): Beringen.

ajuienrats (*ooienrats*): Roermond.

lookkoek: freq. Kleverlds., verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Tegelen en Baarlo.

lokenkoek: freq. Kleverlds.

oligenkoek: Posterholt.

oligskoek (ook *oliskskoek*): Vlodrop en Bleijerheide.

uienkoek: Neerpelt, Maaseik en Heerlen.

koek: Ottersum en Oplabbeek.

OLIEBOL

Kaart 77, pag. 333

N 16 (1962) (052 add., 064a add., 110, 117 add., 124 add.), ZND 32 (1939) (029a add.); Bree Wb. (407), Hasselt Wb. (320, 412), Heerlen Wb. 2 (166), Kerkrade Wb. 2 (185, 205, 239), Maastricht Wb. (282), Sittard Wb. (264), Tongeren Wb. (510), Valkenburg Wb. (128), Venlo Wb. (200), Venray Wb. (383), Zonhoven Wb. (432); Achten, P. (1995) (118), Bisschops, M. (1994) (026, 028), Janssen, A. (1949) (097).

Bolvormige koek, in olie gebakken, vooral ter gelegenheid van oudejaarsavond.

Met de trefwoorden **nonnenvot** en **nonnenvots** wordt in het zuiden van Nederlands Limburg een in de vorm van een ring in elkaar gestrengeld rolletje deeg bedoeld, dat in olie of vet gebakken is en met (poeder)suiker bestrooid wordt. In Kerkrade en omgeving wordt het ter gelegenheid van karnaval gebakken. Het wordt daar ook wel **strik** genoemd. De olie waarin oliebollen gebakken worden, wordt in Kerkrade e.o. **poffelbroei** (*poeffelbrui*) genoemd.

oliebol: freq. Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Weertlds.; ook in Bree, Smeermaas, Heugem, Oost-Maarland, Achel, Neerpelt en Peer.

oligbol: Guttecoven en Munstergeleen.

smoutbol: freq. Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Kinrooi, Kessenich, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Hoeselt, Tongeren, Ketsingen, Overpelt, Linde, Heppen, Beverlo, Beringen, Opheers, Borgloon, Gingelom, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen en Lommel.

smoutebol: Neeroeteren, Hamont, Neerpelt, Eksel, Hasselt en Paal.

poffel (*poeffel*): freq. Ripuar.; ook in Ubachsberg, Nieuwenhagen en Mechelen.

pofje (*pofke*): Ottersum.

hoendervot: Puth.

kreupelsvot: Maasniel.

keutel: Waubach.

appelen-beignet: Venlo.

oliekoek: Neer.

berlijmse bol: Bilzen.

mosterdbol: Melveren.

nonnenvottenbol: Blerick.

nonnenvot (ook *unnenvot*): freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Noord.-Oostlb.; ook in Simpelveld, Eyselshoven, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren,

Weert, Neeritter, Grathem, Thorn, Maastricht, Oost-Maarland, Hasselt en Venlo.

nonnenvots: Kerkrade Wb. 2.

strik: Kerkrade Wb. 2.

POFFERTJE

N 16 (1962) (117);

Eupen Wb. (149), Gennep Wb. (146),

Tongeren Wb. (467).

Klein, rond, gerezen koekje, dat wordt gebakken in een platte ronde pan met kuiltjes. Poffertjes staan vooral bekend als kermisgebak.

poffertje (ook *pofferke*): freq. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Mechelen, Nederweert, Weert, Bocholt, Bree, Oost-Maarland, Tongeren, Neerpelt, Koersel, Helchteren, Hasselt, Gingelom, Velden en Boekend.

poffer: Limbricht, Ulestraten, Mechelen-aan-de-Maas, Linde en Meijel.

pofferd: Puth.

poffeltje (*poeffeltje*): Bleijerheide, Bocholtz en Eupen.

poffel (*poeffel*): Mechelen.

pannenkoekje (*pannenkoekske*): Roermond.

koekje (*koekske*): Roermond.

pannenkoek: Tegelen.

koek: Oost-Maarland.

windbuil (*winkbuil*): Kerkrade.

oliebol: Geleen.

beignet: Bilzen.

beignetje (*beigneke*): Kiewit.

broertje (*broerke*): Opheers.

choux: Ketsingen.

OLIEKOEK

N 16 (1962) (052);

Bree Wb. (407), Maastricht Wb. (286).

In raapolie gebakken ronde koek van meel, krenten en eieren.

oliekoek: freq. Oostlb.; ook in Weert, Ittervoort, Grathem, Kessenich, Bree, Gelieren/Bret, Maaseik, Roosteren, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Achel, Neerpelt, Opheers, Borgloon, Gingelom, Melveren, Velden, Venlo en America.

oliekoekje: Neeritter.

olieskoek: Heerlen en Mechelen.

oligskoek (ook *oleskoek*): Heerlen, Bleijerheide en Mechelen.

smoutkoek: Bree Wb.; ook in Susteren, Munstergeleen, Puth, Leuken, Ell, Ittervoort, Rotem, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas,

Oost-Maarland, Achel, Eksel, Helchteren, Houthalen, Kiewit en Beringen.

smoutkoekje (*smoutkoekse*):

Maaseik.

reubskoek: Maasniel.

krentenkoek: Waubach, Tegelen, Baexem, Herten (bij Roermond), Sittard, Hamont, Overpelt, Sint-Truiden, Ottersum en Meijel.

rozijnenkoek: Kinrooi.

krentenbol: Posterholt.

boule de berlin: Hasselt.

bul: Grathem.

drie in de pan: Herten (bij Roermond).

eierenkoek: Weert.

flitsje (*flitske*): Guttecoven.

10 Maaltijden

ONTBIJT

N 80 (1980) (034), ZND 18G (1935) (M 004), ZND 40 (1942) (004a); Beverlo Wb. (185), Echt Wb. (083), Gronsveld Wb. 2 (118), Maastricht Wb. (198), Roermond Wb. (140), Tegelen Wb. (096, 104), Tungelroy Wb. (125), Valkenburg Wb. (174); Veldeke 23 (1948) (057).

De eerste maaltijd van de dag. Uit de opgaven van de respondenten blijkt dat het tijdstip van het ontbijt tussen 5 en 8 uur ligt. Veel zegslieden maken ook een onderscheid tussen het ontbijt van boeren en dat van werklieden. Boeren ontbijten 's zomers rond 5 à 6 uur, soms zelfs nog vroeger. In de winter verschuift die tijd naar 8 uur. Van werklieden wordt gezegd dat zij rond 7 uur ontbijten.

Zie voor het trefwoord **sop** ook het Valkenburg Wb. (pag. 174): 'ontbijt, ochtendmaal bestaande uit dunne meel- of bierpap. De koffie heeft de sop verdrongen; oude boeren gebruiken het woord nog voor ontbijt.'

ontbijt (ook *ombijt*, *onbijt*): freq. Lonerlds., verspr. Zuid.Oostlb., Demerkemp., Truierslds.; ook in Waubach, Kessel, Roermond, Ittervoort, Thorn, Maastricht, Eigenbilzen, Val-Meer, Diepenbeek, Beverst, Loksbergen, Venlo en Bergen.

eerste nontbijt (*eeste nonbijt*): Herk-de-Stad.

nontbijt (ook *nonbijt*): Kuringen en Kozen.

ontbijten, het -: Lommel.

déjeuner (fr.): Blerick en Maastricht.

morgenkoffie, de - (ook *morgenkoffe*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Heerlen, Eys, Nunhem, Zutendaal, Opgrimbie, Venray en Well.

morgenskoffie, de - (ook *morges-koffe*, *morgeskoffie*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Tegelen, Grathem, Echt/Gebroek, Opgrimbie, Lanaken en Afferden.

morgen-café, de - (ook *morgenkaffe*, *morgenkaffie*): Rimborg, Eupen en Herk-de-Stad.

morgens-café, de - (*morgens-kaffie*, *morges-kaffe*, *morges-kaffee*, *morges-kaffie*): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Bocholtz en Merkelbeek.

morgends-café, de - (*morgeds-kaffie*): Kerkrade.

vroege koffie, de -: Weert.

eerste koffie, de - (ook *eerste koffe*, *eeste koffie*, *juste koffee*, *juste koffie*): freq. Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Thorn, Maasbracht, Maaseik, Echt/Gebroek, Elsloo, Itteren, Vroenhoven, Zichen-Zussen-Bolder, Lottum en Velden.

eerste café, de - (*eeste kaffee*, *eeste kaffie*, *joste kaffie*, *joste kaffij*): verspr. Lonerlds.; ook in Jeuk.

koffie, de - (ook *koffe*, *koffee*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Wijlre, Tegelen, Haelen,

Roermond, Weert, Grathem, Kessenich, Bree, Genk, Lanaken, Maastricht, Borgharen, Neerpelt, Koersel, Beringen, Kozen, Nieuwerkerken, Heijen, Venray en Sevenum.

café, de - (ook *kaffe, kaffie, kaffij*): freq. Lonerlds.; ook in Vaals, Montzen, Welkenraedt, Sittard, Beverst, Hoeselt, Wintershoven, Zolder, Kuringen, Paal, Wilderen en Borlo.

eerste koffiedrinken, het -: Reuver.

koffiedrinken, het - (ook *koffiedrinken, koffietrinken, koffijdrinken*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.-Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Wijlre, Gulpen, Weert, Kessenich, Wessem, Stevensweert, Opglabbeek, As, Genk, Bilzen, Eigenbilzen, Kleine-Spouwen, Overpelt, Houthalen, Sint-Lambrechts-Herk, Wellen, Lommel, Grubbenvorst, Velden en Venlo.

café-drinken, het - (ook *kaffe-drinken, kaffie-drinken, kaffij-drinken*): Gemmenich, Ubachsberg, Waubach, Rimburg, Eupen, Vliermaalroot, Beringen, Sint-Lambrechts-Herk, Kortessem en Nieuwerkerken.

koffietijd: Lommel en Veldwezelt.

café-tijd (*kaffe-tijd*): Jesseren.

morgenkost: freq. Dommellds. en Demerkemp.; ook in Reppel, Bree en Genk.

morgendkost (ook *morgedkost*): Kwaadmechelen en Koersel.

morgenskost (ook *morgeskost*): verspr. Dommellds. en Demerkemp.; ook in Reppel, Bilzen en Beverlo.

morgeneten: verspr. Dommellds.; ook in Tegelen, Linne, Melick, Pey, Jabeek, Stramproy, Hunsel, Thorn, Bree, Meeuwen, Genk, Guttecoven, Lanaken, Beverst, Hasselt, Heppen, Beverlo, Kozen en Tessengerlo.

morgendetten (ook *morged-eten*): Genk, Dilsen, Hasselt, Kerkhoven, Kwaadmechelen en Linkhout.

's morgens-eten (*'s morges-eten*): Maasbree.

morgenseten: Steyl, Lutterade, Schinnen en Geistingen.

boterhameten, het -: Meijel.

morgenbrood (ook *morrebroad*): freq. Maaskemp., verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Weert, Hushoven, Stramproy, Tungelroy, Hunsel, Elen, Eisden, Riemst, Hamont, Lozen, Houthalen en Zonhoven.

morgensbrood (ook *morgesbrood, morresbrood*): Limbricht, Altweert, Tungelroy, Molenbeersel, Ell en Echt/Gebroek.

morgenstond: Sint-Truiden en Hoepertingen.

morgend, de -: Tessengerlo en Loksbergen.

's morgens, de - (ook *'s morges*): Vlodrop, Schimmert, Tongeren, Schulen, Sint-Lambrechts-Herk, Ulbeek en Borlo.

voormiddag, de -: Guttecoven.

vroegstuk: Valkenburg.

sop: Kaalheide/Onderspekholt, Welten, Valkenburg en Banholt.

maal: Guigoven.

eten: Tungelroy, Rekem, Geulle en Bilzen.

MAALTIJD IN DE VOORMIDDAG

N 80 (1980) (034), RND (074 add.), ZND 18G (1935) (M 004), ZND 40 (1942) (004b); Genk Wb. (333), Limburgs Id. (253), Zonhoven Wb. (475); Veldeke 23 (1948) (057); Heynen (1927).

De lichte maaltijd tussen 9 en 10 uur 's morgens.

tweede koffie, de - (ook *tweede koffie*): freq. Centr.Maaslds.; ook in

- Heythuysen, Herten (bij Roermond), Putbroek, Einighausen, Berg-en-Terblijt, Geistingen, Thorn, As, Zutendaal, Lanaken, Itteren, Vroenhoven, Zichen-Zussen-Bolder, Millen, Hamont, Lottum en Merselo.
- tweede café, de -** (ook *tweede kaffie*): Merkelbeek, Tongeren, Gutshoven, Heers en Jeuk.
- tweede koffiedrinken, het -:** Reuver.
- koffiedrinken, het -:** freq. Centr.-Maaslds. en Kleverlds.; ook in Eys, Gulpen, Slenaken, Reuver, Susteren, Amby, Sint-Geertruid, Wessem, Bree, Bilzen, Riemst, Achel, Kaulille en Hechtel.
- café-drink, de -:** Hoeselt.
- café-drinken, het -** (ook *kaffie-drinken*): Diepenbeek en Borgloon.
- eerste koffie, de -:** Opgrimbie.
- 's morgenskoffie, de -:** Oirlo.
- voor-middagse koffie, de -:** Sevenum.
- koffie, de -:** Ingber, Neer, Oirsbeek, Schimmert, Stramproy, Molenbeersel, Bree, Dilsen, Guttecoven, Rekem, Caberg en Itteren.
- café, de -:** 's-Herenelderen, Zonhoven, Mettekoven en Wimmertingen.
- koffietijd:** Hechtel, Gruitrode en Neeroeteren.
- café-tijd** (*kaffietijd*): Kwaadmechelen, Sint-Lambrechts-Herk en Heers.
- halfvoornoen, de -:** Kwaadmechelen en Tessengerlo.
- voornoen, de -:** Tessengerlo.
- voornoenschoft:** Kerkhoven.
- tweede schoft:** Lozen.
- schoft:** Neerpelt, Houthalen, Paal en Linkhout.
- schoften, het -:** verspr. Dommellds.; ook in Hushoven, Neeroeteren, Opglabbeek, Lummen, Heppen, Beringen en Meijel.
- schofttijd:** verspr. Dommellds.; ook in Weert, Bree, Genk en Rotem.
- schafftijd:** Opoeteren.
- tweede ontbijt:** Herk-de-Stad en Kuringen.
- ontbijt** (ook *nombijt, obijt, ombijt, onbijte*): verspr. Truierlds.; ook in Kuringen en Sint-Lambrechts-Herk.
- ontbijtenstijd** (*ombijtestijd*): Alken.
- negenuurtje:** Kaulille.
- negenuren, de -:** Velden.
- negenurenbrood:** Sluizen.
- negenureneten:** Neeroeteren en Hoepertingen.
- negenurenkant:** Kortessem en Wellen.
- negen-urenkoffie, de -:** Elen en Wijlre.
- negenuren-café, de -** (ook *negenurenkaffe*): Sint-Lambrechts-Herk, Groot-Gelmen en Sluizen.
- café van negen uur, de -:** Kortessem.
- negenursekoffie, de -:** Merselo.
- negenurentas:** Ulbeek.
- tienurentijd:** Beverst, Hoeselt, Hasselt en Sint-Lambrechts-Herk.
- tienuren, de -:** verspr. Tongerlds.; ook in Kerkrade, Kaalheide/ Onderspekholz, Bocholtz, Nieuwenhagen, Rimborg, Vlodrop, Eigenbilzen, Kuringen en Kortessem.
- tienuur:** Maasbree.
- tienuurtje:** Grubbenvorst en Brunssum.
- tienurenkost:** Neerglabbeek, Kermt, Stokrooie en Zonhoven.
- tienureneten:** Neerpelt en Overpelt.
- tienurenboterham:** Opgrimbie.
- tienurenkant:** freq. Maaskemp., verspr. Demerkemp.; ook in Limburgs Id. en in Weert, Wijchmaal, Peer, Linde en Kerniel.
- tienurenbrood:** Munstergeleen en Banholt.
- tienurensbrood** (*tienuresbrood*): Mheer.
- tienuresekoffie, de -:** Leunen.
- tienuren-café, de -:** Welten.

tiendrinken, het -: Vliermaalroot.

tiendkoffie, de -: Wijlre, Margraten, Lanklaar, Kanne, Zonhoven en Lommel.

tiendkoffie, de - (*tiendkoffie*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Ingber.

tiendcafé, de - (*tiendkaffe, tiendkaffie*): Ubachsberg, Eys en Mechelen.

tiendkopje (*tiendkopke*): Heerlen en Eupen.

tiendkopje (*tiendkopke*): Nieuwstadt, Amstenrade en Hoensbroek.

tiendtas: Zonhoven.

halfelfje (ook *aufelfke, hafelfke, halfelfke, haufelfke*): freq. Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Haelen, Buggenum, Meerssen, Ospel, Weert, Hunsel, Arcen en Venlo.

verwenkost: Kwaadmechelen.

eten: Kuringen.

maal: Guigoven.

MIDDAGMAAL

Kaart 78, pag. 334

N 80 (1980) (034), ZND 18G (1935) (M 004), ZND 40 (1942) (004b add.); Bree Wb. (296), Eupen Wb. (116), Genk Wb. (219), Gronsveld Wb. 2 (107), Heerlen Wb. 2 (098, 155), Kerkrade Wb. 2 (173), Maastricht Wb. (093), Meerlo-Wanssum Wb. (196), Meeuwen Wl. (068), Sittard Wb. (019), Stokkem Wb. (073), Tegelen Wb. (108), Tongeren Wb. (379), Tungalroy Wb. (114, 125), Valkenburg Wb. (122, 129), Venlo Wb. (192), Venray Wb. (351); Achten, P. (1995) (086), Veldeke 07 (1932) (333), Veldeke 08 (1933) (424), Veldeke 10 (1935) (509).

De, doorgaans warme, maaltijd rond 12.00 uur 's middags.

Het gekookte voedsel dat tijdens het

middagmaal genuttigd wordt, wordt in Meerlo e.o., Maasniel, Melick, Stein en Oost-Maarland **potage** genoemd.

middag, de - (ook *minnig, de -*): alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Weertlds., in Belg. Lb. alg. in het noorden en midden, verspr. Geullds.; ook in Weert.

middageten: alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp. en Trichterlds.; ook in Kerkrade, Weert, Hushoven, Altweert, Hamont, Overpelt, Koersel, Lummen, Beverlo, Kwaadmechelen, Lommel, Velden, Blerick en Venlo.

middagseten: Horst en Eupen.

middageet: Leunen.

middagkost: Linde.

middagmaal: Maastricht.

's namiddags-eten: Heythuysen.

middagsbrood: Maastricht.

warm eten: Ubachsberg, Heerlen, Heythuysen, Herten (bij Roermond), Beek, Valkenburg, Ittervoort, Geulle, Maastricht, Venlo en Maasbree.

eten: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Waubach, Weert, Kessenich, Wessens, Bree, Meeuwen, Genk, Roosteren, Echt/Gebroek, Urmond, Maastricht, Caberg en Borgharen.

noen, de -: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Maaskemp., Bilzerlds., Tongerlds. en Lonerlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Welkenraedt, Veldwezelt, Vroenhoven, Heugem, Eksel, Schulen, Kuringen, Hasselt, Herkede-Stad, Borlo, Linkhout en Loksbergen.

noeneten: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Gemmenich, Schinnen, Bergen-Terblijt, Sint-Geertruid, Genk,

Kanne, Bilzen, Riemst, Hoeselt, Tongeren, Sint-Lambrechts-Herk en Kwaadmechelen.

's **noenens** (*'s noenes*): Spalbeek en Ulbeek.

noentje, het -: Brunssum.

noenstond: Lummen.

middagunjere: Munstergeleen.

diner: Maastricht.

VIERUURSBOTERHAM

Kaart 79, pag. 334

N 07 (1961) (008), N 80 (1980) (034), ZND 06 (1924) (081), ZND 18G (1935) (M 004), ZND 40 (1942) (004b add.);

Bree Wb. (246), Diepenbeek Wb. (291), Genk Wb. (039), Gennep Wb. (103), Gronsveld Wb. 2 (027, 112), Haspengouws Id. (296), Hasselt Wb. (497), Kerkrade Wb. 2 (129), Maastricht Wb. (198), Meeuwen Wl. (126), Sittard Wb. (447), Tungalroy Wb. (125), Venlo Wb. (171), Venray Wb. (287), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004), Zonhoven Wb. (235, 525);

Achten, P. (1995) (055), Heem 06.1 (1962) (020), Veldeke 23 (1948) (071).

De maaltijd met brood rond 16.00 uur. Volgens verschillende zegslieden, onder meer uit Gennep, Buchten, Reuver, Amstenrade, Houthem, Kaalheide, Berg-en-Terblijt en 's-Herenelderen, was deze maaltijd vooral bij boeren gebruikelijk. Een respondent uit Leunen merkte bovendien op dat de vieruursboterham bij boeren alleen 's zomers werd gegeten.

koffie, de -: alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Voerendaal, Wijlre, Gulpen, Teuven, Weert, Eigenbilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Sint-

Huibrechts-Lille, Overpelt, Peer, Koersel, Heppen, Beringen, Lommel, Lottum, Velden, Venlo en Sevenum.

café, de - (ook *kaffe*): freq.

Tongerlds. en Lonerlds., verspr. Truierlds.; ook in Kelmis, Heerlerbaan/Kaumer, Remersdaal, Montzen, Sittard, Bilzen, Kermt, Zonhoven, Hasselt en Loksbergen.

namiddags-café, de - (ook *nammedaaskaffe, nommedaaskaffe*):

Kerkrade, Kaalheide/Onderspekholz, Nieuwenhagen, Eys en Montzen.

namiddagse koffie, de -: Sevenum.

namiddagskoffie, de - (*namiddagskoffie*): Nuth/Aalbeek.

vierdelurenskoffie, de - (*viedelureskoffie*): Schinnen.

vieruren, de -: Kerkrade, Bocholtz, Nieuwenhagen, Montzen, Vlodrop, Hasselt en Sint-Truiden.

vieruren-café, de - (ook *vierurenkaffe*): Welten, Moresnet en Montzen.

vierurens-café, de - (ook *vierurescafé*): Kerkrade, Heerlen, Rimburch, Mechelen en Sittard.

vierurenkoffie, de - (ook *vierurenkoffie*): Heerlerheide, Montfort, Sittard, Moelingen, Elen, Borgharen, Val-Meer en Beverlo.

vierureskoffie, de - (ook *vierureskoffie*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Gulpen, Lanaken en Bunde.

vieruur-café, de -: Vijlen.

vieruurkoffie, de -: Venray.

vierurse koffie, de-: Gennep, Leunen, Broekhuizen, Sevenum, Blerick en Venlo.

vieruurskoffie, de -: Meerssen, Valkenburg, Caberg en Tienray.

half-vierkoffie, de -: Itteren.

halfmiddagse koffie, de -: Velden.

halfnamiddagse koffie, de -: Baarlo.

koffiedrinken, het - (ook *koffedrinken, koffeedrinken*): alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar., in Belg. Lb.

verspr. Maaskemp., Centr.-Maaslds., Bilzerlds. en Dommelds.; ook in Kessenich, Ophoven, Geistingen, Wolder/Oud-Vroenhoven, Neerharen en Koersel.

koffiedrinkens, het - (ook *koffiedrinkes*, *koffiedrinkes*): Bree Wb.; ook in Koningsbosch en Schinveld.

café-drinken, het - (ook *kaffedrinken*, *kaffiedrinken*, *kaffee-trinken*, *kaffeedrinken*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb., verspr. Geullds.; ook in Sittard, Bilzen, Martenslinde, Diepenbeek, Hoeselt, Zonhoven, Sint-Lambrechts-Herk, Ulbeek, Sint-Truiden, Oostham, Tessengerlo en Linkhout.

koffiestijd: Klimmen.

koffietijd: freq. Maaskemp. en Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb. en Dommelds.; ook in Boeket/Heisterstraat, Nederweert, Boshoven, Stramproy, Tungalroy, Hunsel, Veldwezelt, Heusden en Kortessem.

café-tijd (ook *kaffeetijd*, *kaffetijd*, *kaffietijd*): verspr. Tongerlds.; ook in Bilzen.

café's-tijd (ook *kaffestijd*): Montzen, Henri-Chapelle en Welkenraedt en Lummen.

koffiedrinkenstijd (ook *koffedrinkestijd*): Koningsbosch en Geleen.

drinkenstijd: Weertlands Wb. 1.

half-vier, de -: Itteren.

halfnamiddag, de -: Meijel, Maasbree en Velden.

koffie-uurtje (*koffie-uurke*): Valkenburg.

nachternoen, de -: Eigenbilzen, Wellen, Velm en Loksbergen.

nadenoen, de -: Hoensbroek.

nanoen, de -: Loksbergen.

achternoen, de -: verspr. Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Haspengouws Id. en in Opitter, Koninksem, Sint-Truiden, Borlo en Loksbergen.

achternoender: Banholt.

nadenoenskoffie, de -: Hoensbroek en Ingber.

koffiedrinken na de noens, het -: Kanne.

noen, de -: Stein.

achterunjere: Munstergeleen en Merkelbeek.

namiddag, de -: Montfort en Stein.

vierurenskopje: Nieuwstadt.

vierurenbrood: Valkenburg.

vierurenkant: As.

vieruurboterham: Venlo.

vieruurse boterham: Gennep.

vierurenkost: Peer en Zonhoven.

vierurenseten (ook *vierureseten*): Zonhoven en Hasselt.

vieruurtje (ook *vieruurke*): Merkelbeek en Hoensbroek.

achteren: Genk.

achtermiddag: Sint-Huibrechts-Lille, Hechtel en Wijchmaal.

boterham, een -: Heythuysen.

nisperen: Roermond.

's achteronders, de -: Houthalen.

's namiddags, de -: Herten (bij Roermond).

's navondeten: Horst.

avondeten: Geysteren, Meijel en Houthem.

middagboterham: Caberg.

vesper: Valkenburg.

vesperbrood: Gemmenich.

middagkoffie: Haelen.

thee, de -: Horst.

maal: Guigoven.

eten: Heerlerheide.

drinken: Venlo en Herten (bij Roermond).

AVONDMAAL

Kaart 80, pag. 335

N 06 (1960) (018), N 80 (1980) (034), RND (074 add.), ZND 02 (1923) (001), ZND 18G (1935) (M 004), ZND 40 (1942) (004b add.); Beverlo Wb. (026), Echt Wb. (108), Genk Wb. (233), Gronsveld Wb. 2 (009), Hasselt

Wb. (053), Kerkrade Wb. 2 (187), Maastricht Wb. (016), Meeswijk Wl. (042), Sittard Wb. (024, 359), Stokkem Wb. (023), Tegelen Wb. (075), Tongeren Wb. (381, 383), Tungelroy Wb. (126), Valkenburg Wb. (013, 157), Venray Wb. (057, 062), Weertlands Wb. 1 (C 3, 002);

Achten, P. (1995) (086), Engels, G. (1964-67) (001, 018), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 06 (1931) (246), Veldeke 07 (1932) (286, 334, 345), Veldeke 12 (1937) (053), Veldeke 22 (1947) (067), Veldeke 28 (1953) (015), Veldeke 33 (1958) (E 013), Vrijdag, E. (1950-57); div.

De laatste maaltijd van de dag, doorgaans tussen 18.00 en 20.00 uur. Sommige zegslieden maken een verschil tussen de zomer en de winter. Zo merkte een respondent uit Bree op dat 'boerenmensen eten als het donker wordt'. 's Zomers werd over het algemeen later gegeten, 's winters vroeger. In Oirsbeek was dat 's zomers om 22.00 uur en 's winters om 21.00 uur, in Bree 's zomers om 20.00 uur, 's winters om 17.00 uur en in Schulen 's zomers tussen 19.00 en 20.30 uur en 's winters tussen 17.00 en 18.00 uur.

Het **avondbrood** bestond in Weert en omgeving tot ca. 1940 uit aardappelen met uiensaus en vlees (op ont-houdingsdagen soms ei of vis) en karnemelk ('*boeëtermèllek*') ofwel spekpannenkoeken (Weertlands Wb. 1, pag. C 3, 2).

avondeten (ook *avodeten*, *avon-eten*): alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Geullds. en Maaskemp.; ook in Nederweert, Weert, Leuken, Berg, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Zolder, Hasselt, Heppen, Beverlo, Paal, Sint-Truiden, Kwaadmechelen en Linkhout.

avondseten (ook *ameseten*, *aves-eten*): freq. Oostlb. en in en rond

Venray; ook in Heerlerheide, Leveroy, Grathem, Maasbracht, Echt/Gebroek, Berg-aan-de-Maas, Grubbenvorst, Blerick, Venlo en Gennep.

's **avondseten** (ook 's *aveseten*): Venray en Meijel.

eten: freq. Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Waubach, Einighausen, Kessenich, Wessem, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Borgharen, Sint-Huibrechts-Lille, Tessenderlo, Grubbenvorst, Blerick, Bergen, Merselo en Leunen.

avondkost: freq. Kleverlds.; ook in Meerssen, Weert, Stramproy, Grote-Brogel, Bree, Meeuwen, Vlijtingen, Beverst, Sint-Huibrechts-Lille, Koersel, Lummen, Zonhoven, Beringen, Loksbergen, Halen en Lommel.

avondskost (ook *aveskost*, *oskes*, *oskos*): freq. Dommelllds., Demerkemp. en Kleverlds., verspr. Maaskemp.; ook in Baexem, Brunssum, Weert, Stramproy, Kessenich, Holtum, Bilzen, Kleine-Spouwen, Diepenbeek, Beverlo, Beringen, Borgloon, Oostham, Tessenderlo, Halen en Lommel.

navondkost: Loksbergen.

navondskost (ook *navedskos*, *naves-kost*, *noskes*, *noskos*, *noveskos*): freq. Tongerlds. en Lonerlds., verspr. Bilzerlds.; ook in Hasselt.

navondskost-eten (*noskes-eten*): Hoeselt.

avondstond (ook *astond*): Kozen, Voort, Donk (bij Herk-de-Stad), Sint-Truiden, Loksbergen en Lommel.

navondstond (ook *nofstond*, *nossem*, *nostem*, *noston*, *nostond*): verspr. Lonerlds. en Truierlds.

avondbrood (ook *aabrood*, *aam-brood*, *aanbrood*, *abrood*, *amer-ood*, *averbrood*): alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb.

en Centr.Maaslds., freq. Horns, Maaskemp. en Trichterlds., verspr. Bilzerlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Kleine-Brogel, Lozen en Zonhoven.

avondbroodeten: Valkenburg.

avondsbrood (ook *avesbrood*): freq. Horns, verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade, Heerlen, Mechelen, Vijlen, Altweert, Echt/Gebroek, Rotem en Lanklaar.

navondbrood (ook *naambrood*): Val-Meer en Kanne.

avondmaal: Klimmen, Moelingen, Maastricht, Heugem, Kozen en Merselo.

namaal: Herk-de-Stad, Schulen en Spalbeek.

nanoen: Elsloo.

diner: Bilzen.

avond, de -: Meijel, Sevenum en Loksbergen.

's avonds, de - (*'s aves*): Neer en Ulbeek.

salade (*slaad*): Echt/Gebroek, Valkenburg en Gronsveld.

souper: Roermond, Sittard, Valkenburg, Bree, Maastricht en Bilzen.

avonds-café (*avondskaffie*): Simpelveld.

avond-café (*avondkaffe*): Schaesberg.

avondkoffie: Venray.

koffie, de -: Venray, Tegelen en Opitter.

koffiedrinken, het -: verspr. Kleverlds.; ook in Slenaken, Einighausen, Beek, Valkenburg, Buchten, Uikhoven, Maastricht, Grubbenvorst, Velden en Venlo.

pap, de -: Ulestraten.

zesurenkopje (*zes-urenkopke*): Buchten en Nieuwstadt.

zesaauerkant: Grote-Brogel.

boteren: Beek.

boterham, een -: Oirlo.

boterham eten: Ubachsberg, Tegelen, Sittard en Born.

boterhammen: Nuth/Aalbeek.

boterhammen eten: Blerick.

drinken: Venlo.

11 Fruit

In deze paragraaf zijn een aantal eigenschappen van fruit (beurs, onrijp, wormstekig, melig, etc.) bijeengeplaatst. Ook zijn er lemmata opgenomen van meer exotische fruitsoorten die niet in Nederland worden verbouwd, zoals de sinaasappel en de dadel. De benamingen voor wel in Nederland voorkomende fruitsoorten zoals de appel, peer, kers en perzik worden behandeld in aflevering I.7 die de woordenschat in verband met het woongedeelte van de boerderij, het erf, de moestuin en de boomgaard bevat. De paragraaf wordt afgesloten met een aantal lemma's over van fruit vervaardigde gerechten zoals gebakken appelschijven en appelmoes.

Niet opgenomen zijn de volgende lemmata omdat er geen variatie in de dialectwoordenschat optreedt: PIT, RIJP, KRENT, VIJG (overal **vijg**; **smeerlap** in Venray en omgeving) en CITROEN. Bij dit laatste begrip gebruiken de dialecten van Sittard en Maastricht de lexicale variant *sintroen*.

11.1 Algemeen

APPELS VAN DE BOOM SCHUDDEN

N 82 (1981) (092).

appels schudden: Montfort.
schudden: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns, verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in As, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Born, Maastricht, Itteren, Neerharen, Eksel, Zonhoven, Jeuk en Kwaadmechelen.

appelen schuddelen: Haelen, Maastricht en Gulpen.

schuddelen (ook *schoddelen*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Trichterlds.; ook in Vaals, Ubachsberg, Gulpen, Ingber, Roermond, Ospel, Tungelroy, Ittervoort, Stevensweert, Stein, Geulle en Venlo.

afschudden: Swalmen, Nieuwstadt, Geverik/Kelmond, Schimmert, Guttecoven, Tienray en Maasbree.

afschuddelen: Weert, Urmond en Sittard.

schokkelen (ook *schoggelen*): Kerkrade, Wijlre, Eys, Kesseleik, Eigenbilzen, Vlijtingen, Venlo, Gennep en Venray.

afschokkelen: Venray, Swalmen en Hoeselt.

rammelen: Vijlen, Stein, Geulle en Maastricht.

melken: Waubach.

AFGEVALLEN FRUIT

N 72 (1975) (075c);
Haspengouws Id. (183).

Fruit dat van de bomen is gevallen, bijvoorbeeld door sterke wind. Het woord **raapling** wordt volgens het Haspengouws Id. gebruikt voor ‘opgeraapt afgefallen fruit’.

valfruit: Nederweert en Herten (bij Roermond).
valgoed: Schimmert.
valappels: Baarlo, Tungelroy en Herten (bij Roermond).
val: Lanaken en Noorbeek.
afgefallen, het -: Dilsen.
raapling: Haspengouws Id.

MUIK

DC 28 (1956) (014c-d), DC 31 (1959) (001), N 80 (1980) (077), SGV (1914) (023), ZND 01u (1924) (161 add.);
 Gennep Wb. (123), Limburgs Id. (169), Meerlo-Wanssum Wb. (199), Meeswijk Wl. (415).

(Geheime) bewaarplaats, vaak in het stro, kaf of hooi, voor onrijp fruit. Door zegslieden uit Laak, Genooi/Ohé, Heijen, Meterik, Hout-Blerick, Beringe en Helden/Everlo werd opgemerkt, dat men het in de dialecten van die plaatsen gebruikelijke woord voor *muik* als verouderd beschouwt.

Een **kuil** is volgens respondenten uit Opglabbeek en As ‘een bewaarplaats onder de grond’. Bij het trefwoord **week** werd vermeld dat dat meestal in de uitdrukking *in de week zetten* wordt gebruikt. Zie ook het lemma FRUIT BEWAREN. De trefwoorden **bermhaal**, **hooitas**, **kafhok**, **kazemat**, **kelder**, **kluis**, **kohotje**, **schap**, **schopje**, **spinde**, **spindje** en **koeling** zijn eerder benamingen voor de ruimte waarin de meuk zich bevindt. Een **moelde** was volgens de zegsman uit Bunde een niet meer in gebruik zijnde trog voor het kneden van deeg, waarin het fruit werd bewaard.

In Gennep en omgeving en in Leunen wordt met het woord **muik** het verstopte fruit aangeduid. Zie voor het trefwoord **mout** ook RhWb (V), kol. 1011, s.v. *Maute*, ‘Obstversteck in Heu oder Stroh, zum Nachreifen des Obstes, meist heimlich von den Kindern angelegt (auch wohl eine Höhlung in einer Wiese, über der der Rasen abgestochen war, mit Stroh ausgepolstert und dann wieder mit dem Rasen zugedeckt)’. Het woord wordt in de uitspraakvariant *moet* gebruikt in de Zuidnederfrankische dialecten van het Rijnland.

muik (ook *meuk*, *moek*, *moenik*, *mojjik*, *monnik*, *mook*, *mui*, *munk*, *muuk*): alg. Kleverlds., freq. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Nieuwenhagen, Susteren, Sittard, Schinnen, Meeswijk, Hamont, Zonhoven en Loksbergen.
mout (ook *mot*, *moet*, *motte*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns; ook in Doenrade, Ospel, Weert en Gelinden.
moutje: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Eisden.
moutsel: Sint-Pieter, Gronsveld en Eijsden.
mouts-lok: Sittard.
mouting (ook *modding*, *motting*, *mojtem*): freq. Horns, verspr. Noord.Oostlb.; ook in Pey, Broeksittard, Ospel, Genk, Echt/Gebroek, Holtum en Urmond.
moelde: Hunsel, Ittervoort en Bunde.
molling: Beegden.
murg: Schaesberg, Schinveld, Brunssum, Ulestraten, Weert en Guttecoven.
rotting: Kelpen.
week: Simpelveld, Posterholt, Schinveld, Meerssen, Klimmen, Weert, Hunsel en Grevenbicht/Papenhoven.
versteek: Welkenraedt.
versteekplaats: Montfort.

appelkoot: Montfort.
koot: Linne.
kuil: verspr. Maaskemp.; ook in Tegelen.
lok: Bingerlade.
bocht: Meijel.
groeve: Kwaadmechelen.
bermhaal: Meijel.
hooitas: Eksel.
kafhok: Maastricht.
kazemat: Laak en Genooi/Ohé.
kelder: Opglabbeek.
kluis: Venlo.
kohotje: Wessem.
schap: Kesseleik.
schopje (*schopke*): Schimmert.
spinde (ook *sping*): Simpelveld, Kerkrade, Susteren en Jabeek.
spindje: Lutterade.
koeling: Gulpen.

FRUIT BEWAREN

Kaart 81, pag. 335

DC 31 (1959) (005), N 80 (1980) (077 add.),
 SGV (1914) (023 add.), ZND 01 (1922)
 (a-m), ZND 01u (1924) (161), ZND 38
 (1942) (051);
 Gennep Wb. (123), Hasselt Wb. (298),
 Limburgs Id. (169), Meerlo-Wanssum Wb.
 (199), Tongeren Wb. (344), Zonhoven Wb.
 (300).

Fruit in een – vaak geheime –
 bewaarplaats rijp laten worden. Zie
 ook het lemma **MUIK**.
 Vgl. voor het trefwoord **mouten** ook
 RhWb (V), kol. 1011, s.v. *mauten*,
 ‘lagern, nachreifen, vom Obst’.

muiken (ook *meuken*, *moeken*,
moiekken, *mojjeken*): alg.
 Kleverlds., freq. Noord.Oostlb.,
 Dommelds. en Zuidgeld.Lb.; ook
 in Genk, Maaseik, Tongeren,
 Hechtel, Zonhoven, Beringen,
 Oostham, Linkhout, Loksbergen,
 Halen en Lommel.

fruit in de muik steken: Peer.
fruit muiken: Velden.
in de muik steken: Hamont en Peer.
een muik maken: Houthalen.
vermuiken: Beverlo.
mouten (ook *moien*, *muien*, *muiten*):
 freq. Lonerlds. en Truiers.; ook
 in Opglabbeek, Bilzen,
 Martenslinde, Diepenbeek,
 Schulen, Kermt, Hasselt en
 Kwaadmechelen, Tessenderlo.
moutingen: Neeroeteren, Ophoven
 en As.
een mouting maken: Beegden.
zich een mouting maken:
 Stevensweert.
bewaren in het mout: Asenray/
 Maalbroek.
een moutje maken: Rotem.
in de mout leggen: Grevenbicht/
 Papenhoven.
een moutsel maken: Sint-Pieter.
moutselen: Eijsden en Moelingen.
een mijt maken: Bommershoven.
fruit bewaren: Rosmeer.
obst (du.) **bewaren:** Epen.
inmaken: Bilzen.
laten bleken: Nieuwerkerken en
 Rijkhoven.
bleken: Zutendaal, Grote-Spouwen,
 Vlijtingen, Gutshoven, Broekom,
 Horpmaal en Sint-Truiden.
drogen: Peer.
laten lengen: Tessenderlo.
laten liggen: Hoepertingen.
laten liggen voor te mouten:
 Diepenbeek.
laten mouten: Herk-de-Stad, Sint-
 Truiden en Hoepertingen.
laten murg worden (*laten murg*
weren): Rekem.
laten murg: Rekem en Ulestraten.
murg laten worden (*murg laten*
weren): Susteren, Bocholt, Reppel
 en Mechelen-aan-de-Maas.
murg: Schinveld en Schaesberg.
weken: Thorn.
in de week zetten: Heerlen,
 Klimmen en Hunsel.
laten uitzweten: Maaseik.

laten ontzwenen: Eisden.

laten rijp worden (*laten rijp weren*): Meeuwen.

laten rijpen: Bree, Neeroeteren, Maaseik, Beverst, Millen, Overpelt, Heusden, Sint-Truiden en Tessenderlo.

laten liggen tot ze rijp zijn: Maaseik.

laten liggen voor rijp te worden: Eisden.

rijp laten worden (*rijp laten weren*): Beverlo.

rijpen: Kaulille en Zichen-Zussen-Bolder.

wat laten geel worden: Stokrooie.

moffelen: Roermond.

opleggen: Valkenburg.

opzetten: Mheer.

versteken: Montfort.

verstoppen: Montfort en Eys.

wegsteken: Heusden.

wegstoppen: Roermond.

De volgende opgave is een zelfstandig naamwoord:

nonnenslaap: Mheer.

KLOKHUIS

Kaart 82, pag. 336

DC 31 (1959) (009), ZND 17 (1935) (031), ZND B2 (1940sq) (360);
 Echt Wb. (065), Eupen Wb., Genk Wb. (159), Gronsveld Wb. 2 (085), Hasselt Wb. (236, 531), Heerlen Wb. 1, Heerlen Wb. 2 (138), Maastricht Wb., Meeuwen Wl. (118), Sittard Wb. (179), Tegelen Wb. (097), Tongeren Wb. (197), Valkenburg Wb. (098), Venray Wb. (062);
 Bakkes, P.J.A. (z.j.), Cuypers, J. (1890), Daelen, J. van (1933-41), Dolmans, H. (z.j.), Heyden, L. van der (1927), Janssen, A. (1949), Jaspar, E. (1921), Kats, J. (1939), Mertens, A.M. (1885), Urlings, R. (z.j.), Verheggen, P. (z.j.), Veldeke 06 (1931) (277), Veldeke 10 (1935) (519), Veldeke 33 (1958) (073), Veldeke 40 (1965) (046).

Zaadhuisje van appels en peren.

klokhuis (ook *klokkes*): Montzen, Bocholt, Grote-Brogel, Bree, Bilzen, Neerpelt, Kaulille, Hechtel, Houthalen, Stevoort, Beverlo, Heers, Herk-de-Stad en Blerick.

klokhuisje (*klokhuiske*): Helchteren, Houthalen en Niel-bij-As.

klokkenhuis (ook *klokkes*): Gulpen, Vijlen, Gruitrode en Overpelt.

klokkenhuisje (*klokkenhuiske*): Sint-Huibrechts-Lille en Bocholt.

kitsenhuisje (*kitsenhuiske*): Neeroeteren.

appelhuis: Wijchmaal en Beverst.

kits (ook *kets, ketsj, kitsj*): alg. Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Oost.Zuidlb., Geullds., Weertlds., Horns, Maaskemp. en Trichterlds., verspr. Bilzerlds.; ook in Kerkrade, Vaals, Eupen, Lozen, Broekhuizen en Meijel.

appelkits: Echt/Gebroek en Mechelen-aan-de-Maas.

perenkits: Echt/Gebroek.

kroos (ook *groos, kroost*): alg. Kleverlds., freq. Zuidgeld.Lb.; ook in Tegelen, Baarlo, Belfeld, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Schulen, Beverlo en Paal.

kroosje (*krooske*): Hout-Blerick en Venlo.

appelenkroos: Venray Wb.

appelkroos: Venray Wb.

wrang (ook *vraad, vraag, vraak, vraan*): freq. Demerkemp., verspr. Lonerlds.; ook in Martenslinde, Beverst, Tongeren, Herk-de-Stad, Borlo en Linkhout.

zwaag: Mielen-boven-Aalst, Borgloon en Riksingen.

zwaas: verspr. Truierlds.; ook in Kortessem.

kapelletje (*kapelleke*): Gruitrode en Guigoven.

kluister: Helden/Everlo.

knots: Beringen en Hasselt.

afval: Lommel.

overschot: Overpelt en Wijchmaal.

pit: Koersel.

pitten: Hechtel.

keen: Wellen en Bilzen.

kenen: Hechtel, Eksel en Sint-Truiden.

kern (ook *ker*): Neer, Kessel en Melderslo.

binnenste, het -: Sint-Huibrechts-Lille, Halen en Lummen.

groef: Bilzen, Diepenbeek, Hoeselt en Koninksem.

hart (ook *hat*): Koersel en Kortessem.

roof: Beverst.

graat: Tongeren.

STEEN

Kaart 83, *pag.* 336

N 72 (1975) (097b), N 82 (1981) (079);
Beverlo Wb. (248), Gronsveld Wb. 2 (129).

De pit van een steenvrucht.

steen: freq. Oostlb. en Kleverlds.,
verspr. Horns en Trichterlds.; ook
in Nederweert, Weert, Bree, As,
Echt/Gebroek, Guttecoven,
Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel,
Houthalen, Jeuk, Blerick en Venlo.

pruimensteen: Meijel.

keen (ook *koon*): freq. Oost.Zuidlb.
en Zuid.Oostlb.; ook in Vaals,
Geulle, Maastricht, Eijsden,
Houthalen en Kwaadmechelen.

kern (ook *keer, kjeen*): freq.
Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.;
ook in Kerkrade, Ospel, Ittervoort,
Caberg, Vlijtingen, Beverlo,
Loksbergen en Sevenum.

knop: freq. Zuid.Oostlb., verspr.
Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.;
ook in Ophoven, Thorn en Itteren.

pit: freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr.
Oost.Zuidlb., Horns en
Zuidgeld.Lb.; ook in Simpelveld,
Urmond, Geulle, Wolder/Oud-

Vroenhoven, Maastricht, Itteren en
Zonhoven.

baak: Bree, Opglabbeek en As.

kits: Vlodrop, As en Kerkrade.

SAPPIG

DC 26 (1954) (016d);
Gronsveld Wb. 2 (146), Kerkrade Wb. 2
(286), Roermond Wb. (088).

Vol sap, gezegd van vruchten.
Het woord **gelp** wordt in Roermond
vooral gebruikt om het sappige van
erwten en bonen aan te duiden.

sappig: Kessel, Amby, Berg-en-
Terblijt, Weert, Keent, Stevens-
weert, Lottum, Velden en Venlo.

sappetig: Valkenburg.

zaftig (*seftig, zeftig*): freq. Ripur.;
ook in Heerlen.

zeumig (ook *zomig*): freq. Zuid.-
Oostlb.

gelp: Roermond.

mals: Afferden, Heel en Linne.

murg: Linne, Pey en Geleen.

zoft: Bergen.

ONRIJP

Kaart 84, *pag.* 337

N 82 (1981) (084), SGV (1914) (027);
Beverlo Wb. (184), Bree Wb. (376), Kerkrade
Wb. 2 (126, 194).

Nog niet rijp, gezegd van fruit.

groen: alg. in Nl. Lb.; ook in Bree,
Opglabbeek, As, Neerharen,
Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel,
Houthalen, Zonhoven, Jeuk,
Kwaadmechelen en Loksbergen.

grasgroen: Sittard, Opglabbeek,
Grevenbicht/Papenhoven en
Maastricht.

grazig: Klimmen.

onrijp: alg. Zuid.Oostlb., freq. Ripuar., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook in Hunsel, Maasbracht, Stevensweert, Blerick, Venlo, Leunen en Oirlo.
niet rijp: Roermond, Einighausen, Maastricht en Beverlo.
rauw: Bree Wb.; ook in Ifteren.
kats: Geleen.
knats: Klimmen.
meelachtig: Maastricht.
nog hard: Beverlo.
niet murg: Kerkrade.

BEURS, OVERRIJP —————

Kaart 85, pag. 337

N 72 (1975) (076b), SGV (1914) (002), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 21 (1936) (017), ZND 31 (1939) (042);
 Echt Wb. (083), Gennep Wb. (046), Kerkrade Wb. 2 (207), Maastricht Wb. (272), Sint-Truiden Wb. (103), Stokkem Wb. (065), Susteren Wb. (054), Valkenburg Wb. (058), Venlo Wb. (134), Venray Wb. (099);
 Bakkes, P. (zj,hs), Daelen, J.v. (1933-41).

Zacht van binnen, gezegd van vruchten.

Het materiaal uit DC 14, 25 is niet opgenomen.

overrijp: Eupen, Herten (bij Roermond), Tungalroy, Gruitrode, Houthalen, Kuringen, Zonhoven en Zeperen.
doorrijp: Lommel, Tessenderlo en Kleine-Brogel.
moesrijp: Borgloon.
paprijp: freq. Tongerlds., verspr. Lonerlds.; ook in Dilsen, Veldwezelt, Zichen-Zussen-Bolder en Jeuk.
snotrijp: Hoeselt.
snotsrijp: Neeroeteren, Noorbeek en Sint-Martens-Voeren.
stronrijp: Hasselt.

goed rijp: Lommel.
heel rijp: Hasselt.
meer als rijp: Aalst-bij-St.-Truiden, Diepenbeek en Martenslinde.
veel te rijp: Lommel.
te rijp: freq. Bilzerlds., Tongerlds., Dommellds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Maaskemp.; ook in Teuven, Remersdaal, Eupen, Weert, Kessenich, Maaseik, Elen, Lanaken, Vroenhoven, Beverlo, Paal, Leopoldsburg, Oostham, Meldert, Halen en Lommel.
rijp: freq. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Sittard, Opoeteren, Boorseme, Zichen-Zussen-Bolder, Kaulille, Hasselt, Herk-de-Stad, Sint-Truiden en Kerkom.
buikziek: alg. Kleverlds.; ook in Herten (bij Roermond), Nederweert, Lanaken, Lottum, Arcen en Velden.
faux (*foek, fook*): freq. in het midden en zuiden van het Zuid.Oostlb.; ook in Ophoven.
fauxcas (*foeka, foekak, foka, fokak, voeka, voekak, vohak, vokak*): freq. Lonerlds.; ook in Schinveld, Valkenburg, Mheer, Ophoven, Opitter, Gruitrode, As, Maaseik, Eigenbilzen, Martenslinde, Sint-Huibrechts-Hern, Genoelsederen, Herk-de-Stad en Sint-Truiden.
aangestoken: Horst.
blet: Lontzen en Welkenraedt.
floetsetig: Eupen.
gelp: Venlo.
gemutst: Hasselt.
kwak: Guigoven en Lanaken.
kwets: Stokkem.
te mals: Sint-Truiden.
mals: Hechtel, Zonhoven, Aalst-bij-St.-Truiden en Tessenderlo.
mats: Montfort.
meelachtig (ook *meletig*): Eupen, Maaseik, Grote-Spouwen, Zichen-Zussen-Bolder, Sint-Huibrechts-Lille, Kermt, Alken en Mielenboven-Aalst.

melig: Hamont en Baarlo.
pratsmurg: Kerkrade Wb. 2.
murg (ook *mulg*): freq. Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Valkenburg, Mheer, Moelingen, Weert, Molenbeersel, Lanaken, Maastricht, Hamont, Kaulille, Peer, Zonhoven en Lommel.
te murg: Bocholt, Opoeteren, Gelieren/Bret en Peer.
murw: freq. Dommelds. en Demerkemp.; ook in Lontzen, Bocholt, Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Mopertingen, Grote-Spouwen, Zichen-Zussen-Bolder, Heppen, Sint-Lambrechts-Herk, Ulbeek, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.
te murw: Paal.
pappetig: 's-Herenelderen.
pappetig rijp: Eigenbilzen, Riemst, Zichen-Zussen-Bolder en Rijkhoven.
veel te plat: Paal.
te plat: Lommel, Beverlo en Herkde-Stad.
plat: Beringen.
platrijp: Hasselt.
halfrot: Neeroeteren, As, Veldwezelt en Tessenderlo.
rot: Opoeteren, Bilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Beringen, Sint-Truiden en Griendtsveen.
rotrijp: Hasselt.
rottig: Opoeteren.
te mem: Val-Meer.
te zacht: Peer.
voos: Rekem, Kermt, Hoepertingen, Sint-Truiden en Borlo.
weps: Heers.
wrak: Kerkom.

WORMSTEKIG

Kaart 86, pag. 338

DC 23 (1953) (013c), Lk 01 (1953) (013c), N 82 (1981) (088);
 Bree Wb. (155).

Door wormen aangetast, gezegd van fruit.

wormstekig: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Ripuar.; ook in Ospel, Weert, Gerdingen, Maastricht, Vlijtingen, Houthalen, Overrepen, Velden, Blerick, Venlo, Horst, Meijel en Maasbree.

wormsteketig: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wijlre, Maastricht en Zichen-Zussen-Bolder.

gewormsteekt: Tungalroy, Neerglabbeek, Neeroeteren, Dilsen, Gellik en Vlijtingen.

wormsteken: Wessem.

wormstekens (*wormstekes*): Sittard.

wormsteek: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Heerlen, Schaesberg, Kesseleik, Montfort, Vlodrop, Ospel, Ell, Haler, Thorn, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Born, Maastricht, Itteren en Kanne.

met wormsteek: Kelpen, Grathem en Putbroek.

vol wormsteek: Ospel.

gewormd: freq. Noord.Oostlb.; ook in Tungalroy, Ophoven, Thorn, Venlo, Venray, Horst en Meijel.

verwormd: Meerlo, Meijel en Weert.

wormig: Maastricht.

vermaaid: Eksel, Schulen, Stokrooie, Paal, Donk (bij Herkde-Stad), Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Loksbergen, Loksbergen en Lommel.

doormaaid: Meeswijk en Hasselt.

gemaaid: verspr. Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Diepenbeek en Overpelt.

gemaaiesteekt: verspr. Maaskemp.

gemaaiesteekt: freq. Maaskemp.; ook in Eksel, Wijchmaal, Peer en Zonhoven.

maaiensteek: Opglabbeek en Jeuk.

maaiesteek: Heppen.

maaiestikig: Lutterade.

gepierd: freq. Zuidgeld.Lb.; ook in Panningen, Helden/Everlo, Tungalroy, Melderslo, Sevenum en Maasbree.

verpierd: freq. Kleverlds.

verpieriikt: Venray.

aangestoken: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Helden/Everlo, Reuver, Roermond, Roosteren, Echt/Gebroek, Stein, Maastricht, Caberg, Venlo, Oirlo en Horst.

gestoken (ook *gesteken*): alg. Lonerlds., freq. Bilzerlds. en Tongerlds., verspr. Truierlds.; ook in Geleen.

aangetast: Sint-Geertruid.

aangevreten: Roermond, Nieuwstadt en Maastricht.

verpest: Mook.

de worm erin: Einighausen.

de worm in (ook *de worm inne*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Vaals, Ransdaal, Heerlen, Herten (bij Roermond), Vucht en Maastricht.

een worm in: Limbricht, Stein en Vijlen.

worm in: Klimmen.

daar zit de worm in: Ospel en Maastricht.

daar zit een worm in: Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.

daar zitten wormen in: Haelen.

de worm zit derin: Waubach.

de wormen hebben: Amby.

de wormen in hebben: Amby, Gronsveld en Eijsden.

de wormen zitten erin: Hoensbroek.

door wormsteek aangeboord: Ophoven.

heeft de wormen (*heeft de wurm*): Mechelen-aan-de-Maas.

heeft een maaiensteek: Grote-Brogel.

heeft een maaisteek: Berlingen.

daar zit een maaitje in (*daa zit een maaike in*): Sint-Truiden.

heeft een worm: Raeren.

heeft een wormsteek: Hoelbeek en Mopertingen.

heeft oorwormen (*heeft oorwurm*): Sint-Pieters-Voeren.

heeft wormgater: Kessenich.

heeft wormsteek: Neerglabbeek en Gellik.

met wormen: Urmond en Maastricht.

vol wormen: Opgrimbie, Noorbeek en Eijsden.

vol wormen zitten: Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.

wormen hebben: Stein en Hoensbroek.

zit de worm in: Posterholt en Nieuwstadt.

liesje met de kont (*lieske mette kont*): Neer.

MELIG

N 72 (1975) (076a), N 82 (1981) (085); Gronsveld Wb. 2 (106), Hasselt Wb. (146), Heerlen Wb. 2 (153), Kerkrade Wb. 2 (171), Roermond Wb. (178), Stokkem Wb. (071).

Te rijp en daardoor droog en korrelig, gezegd van een vrucht.

melig: alg. in Nl. Lb.; ook in Ophoven, Bree, Opglabbeek, As, Dilsen, Stokkem, Lanaken, Neerharen, Eigenbilzen, Houthalen, Hasselt, Jeuk en Kwaadmechelen.

meelachtig (ook *meletig*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Trichterlds.; ook in Kerkrade, Tungalroy, Vlijtingen en Hoeselt.

modderrijp: Opglabbeek.

overrijp: Boekend, Itteren en Vaals.

te rijp: Zonhoven.

vergoerijpt: Echt/Gebroek.

murg: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Doenrade, Amstenrade,

Wijnandsrade, Stein, Maastricht en Neerharen.

versleten: Schimmert.

verdroogd: Eksel.

droog: Oirlo en Maastricht.

flets: Opglabbeek.

half vuil: Oirsbeek.

hers: Meijel.

kwetsetig: Maastricht.

maas: Neer.

voos: As.

ROT

Kaart 87, pag. 338

N 82 (1981) (087);

Echt Wb. (102), Haspengouws Id. (104, 192), Kerkrade Wb. 2 (216, 268), Maastricht Wb. (357), Meeuwen Wl. (186), Roermond Wb. (080), Tegelen Wb. (128), Valkenburg Wb. (018), Venlo Wb. (279).

Bedorven, gezegd van fruit of groente.

rot: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het zuid-oosten; ook in Haspengouws Id. en in Meeuwen, Opglabbeek, Wolder/Opglabbeek, Neerharen, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Kwaadmechelen.

rotterig: Stein.

rottig: Schimmert.

verrot: Gennep, Swalmen en Jeuk.

vuil: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Tegelen, Kapel-in-'t-Zand, Grevenbicht/Papenhoven en Venlo.

baal: Valkenburg.

bedorven: As.

fauxcas (fokak): Roermond.

melog: Itteren.

murg: Montfort.

ROTTEN

N 82 (1981) (086);

Kerkrade Wb. 2 (269), Sittard Wb. (470).

Tot bederf overgaan, gezegd van voedsel en dan met name van fruit. Het eerste deel van het lemma bevat benamingen voor het rot worden van vooral groente. Het tweede deel van het lemma omvat vooral benamingen voor het uitdrogen en rimpelig worden van appels die lang gelegen hebben. Dergelijke verschrompelde appels worden in Opglabbeek **oude wijver** genoemd.

rotten: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.-

Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en

Kleverlds.; ook in Tungelroy,

Ittervoort, Echt/Gebroek,

Grevenbicht/Papenhoven, Wolder/

Oud-Vroenhoven, Maastricht,

Caberg, Hoeselt, Zonhoven,

Kwaadmechelen, Velden en Venlo.

verrotten: Guttecoven, Jeuk en Urmond.

vuilen: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en

Zuid.Oostlb.; ook in Grevenbicht/

Papenhoven en Eijsden.

De volgende trefwoorden betreffen vooral het uitdrogen en rimpelig worden van appels wanneer ze lang hebben gelegen:

uitdrogen: verspr. Noord.Oostlb.;

ook in Merkelbeek, Valkenburg,

Maastricht, Itteren, Venlo, Gennep

en Meijel.

verdrogen: Stein.

rimpelen (ook *rumpelen*): Brunssum,

Venlo, Neer en Schinnen.

verrimpelen (ook *verrumpelen*):

freq. Zuid.Oostlb.; ook in

Schaesberg, Heerlerbaan/Kaumer,

Thorn, Maastricht, Caberg,

Eigenbilzen, Vlijtingen,

Kwaadmechelen, Loksbergen en

Oirlo.

- berimpelen** (*berumpelen*): Maastricht.
- verrimpselen** (*verrumpelen*): Amby, Stein, Geulle en Itteren.
- berimpselen** (*berumpselen*): Neerharen en Gronsveld.
- rimpselen** (ook *rumpselen*): Ophoven, Bree, As en Stein.
- verschropelen** (ook *verschrumpe-
len*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Haelen, Posterholt, Ospel, Tungalroy, Stevensweert, Born, Urmond, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Eijsden en Venlo.
- schropelen**: Kesseleik, Ubachsberg en Wijlre.
- uitschropelen**: Meijel.
- verschropselen** (*verschrumpselen*): Eksel.
- verfrommelen**: Gulpen, Maastricht, Boekend en Venray.
- verfronselen** (ook *verfrunselen*, *verfrunselen*): verspr. Noord.-Oostlb. en Kleverlds.; ook in Weert, As, Blerick en Venlo.
- befronselen** (*befrunselen*, *berunselen*): Swalmen, Thorn en Houthalen.
- fronselen** (*frunselen*): verspr. Horns; ook in Haelen, Roermond, Herten (bij Roermond) en Pey.
- verkraalselen**: Neer.

GEKNEUSD

N 82 (1981) (089), SGV (1914) (002).

Een oppervlakkige beschadiging vertonen, gezegd van een appel of peer.

- geblutst** (ook *geblust*): freq. Oostlb.; ook in Kerkrade, Vaals, Ospel, Haler, Thorn, Opglabbeek, Urmond, Stein, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Jeuk, Blerick, Venlo, Horst, Sevenum en Maasbree.

- gebutst**: Oirlo, Weert en Eksel.
- gehutst**: Meerlo.
- gekneusd**: Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.
- geknutst**: Sweikhuizen.
- genutst**: Houthalen.

KNEUZEN

Kaart 88, pag. 339

N 82 (1981) (089), SGV (1914) (004), ZND 21 (1936) (038); Valkenburg Wb. (112).

Een appel of peer oppervlakkig beschadigen zodat er een zachte plek ontstaat.

- blutsen**: alg. Oostlb. en Centr.-Maaslds., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds., Truierlds. en Kleverlds., verspr. Geullds., Demerkemp. en Zuidgeld.Lb.; ook in Simpelveld, Kelmis, Nederweert, Weert, Kleine-Brogel, Heppen, Tessengerlo, Loksbergen en Lommel.
- blutselen**: Dieteren.
- blutseren**: Beverst.
- britsen**: Beverlo.
- butsen**: freq. Dommellds. en Kleverlds.; ook in Panningen, Helden/Everlo, Grote-Brogel, Hechtel, Beverlo, Paal, Zepperen, Guigoven, Lommel, Grubbenvorst, Arcen en Velden.
- dutsen**: Oostham.
- nutsen**: freq. Demerkemp. en Getelds., verspr. Tongerlds.; ook in Genk, Gelieren/Bret, Bilzen, Heppen, Beverlo, Beringen, Kozen, Ulbeek, Kortessem en Herk-de-Stad.
- mutsen**: Sint-Lambrechts-Herk.
- kneuzen**: Meijel en Nieuwenhagen.

knotsen (ook *knozen*): Lanaken, Eigenbilzen, Peer, Helchteren en Halen.

knutsen: freq. Dommelds.; ook in Genk, Caberg, Hechtel en Merselo.

kweddelen: Val-Meer.

kwetsen: Eys, Ingber, Valkenburg, Kessenich, Maastricht en Gennep.

titsen (ook *totsen*, *tutsen*): Beringen, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Halen.

stuiken: Eupen.

ROZIJN

N 82 (1981) (103); Eupen Wb. (158), Gronsveld Wb. 2 (143), Hasselt Wb. (381), Heerlen Wb. 2 (200), Kerkrade Wb. 2 (217), Lommel Wl. (269), Meerlo-Wanssum Wb. (243), Meeswijk Wl. (536), Sittard Wb. (341), Tongeren Wb. (481), Venlo Wb. (226), Venray Wb. (443, 454).

Gedroogde druif.

Het woord **pruimpje** wordt, meestal in het meervoud, in Venray e.o. gebruikt als verzamelnaam voor krenten en rozijnen.

rozijn (ook *razijng*, *rozijng*, *rozijnt*): alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds. en Trichterlds., verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Eupen, Bree, Opglabbeek, As, Eigenbilzen, Vlijtingen, Tongeren, Eksel, Zonhoven, Hasselt, Kwaadmechelen, Loksbergen, Loksbergen en Lommel.

pruimpje (*pruimke*): freq. Kleverlds.

krent: Vijlen, Haelen, Roermond, Nieuwstadt, Oirsbeek, Hoensbroek, As, Caberg, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Jeuk, Venlo, Venray en Meijel.

DADEL

N 82 (1981) (094); Kerkrade Wb. 2 (069), Sittard Wb. (466), Tegelen Wb. (084), Venray Wb. (509); Heyden, L. van der (1927).

De vrucht van de dadelpalm.

dadel: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.-Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Trichterlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Weert, Hoeselt, Zonhoven en Kwaadmechelen.

dad: Eksel en Jeuk.

dattel (du.): freq. Ripuar.; ook in Heerlen.

oostersvijg: Maastricht en Amby.

oostervijg: Maastricht en Caberg.

amerikaanse vijg: Sittard.

vijgen-daalder: Gennep.

vijgendaal: Schimmert.

smeerlap: freq. Kleverlds.

fruit: Tegelen.

SINAASAPPEL

Kaart 89, pag. 339

DC 48 (1973) (011), ZND 40 (1942) (016), ZND m (Drieskens, Raymond, Houben, Langohr, Welter); Gennep Wb. (034), Gronsveld Wb. 2 (152), Heerlen Wb. 2 (133, 205), Kerkrade Wb. 2 (051), Roermond Wb. (014), Sittard Wb. (023), Tongeren Wb. (011), Venlo Wb. (092), Venray Wb. (062); Bisschops, M. (1994) (002), Daelen, J. v. (1933-41), Goossens, H. (z.j. h.s.), Kats, J. (1939) (104), Veldeke 06 (1931) (262), Veldeke 20 (1945) (051), Veldeke 31 (1956) (106), Verheggen, P. (z.j. h.s.).

Bekende zuidvrucht (*Citrus aurantium*) met oranje schil.

appelsien (ook *appelsieng*, *appelsien*): alg. in Belg. Lb., in Nl. Lb.

alg. Kleverlds., freq. Ripuar.,
Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in
Eupen, Montzen, Tungalroy, Ell,
Echt/Gebroek, Grubbenvorst en
Venlo.

appesien: alg. Kleverlds., freq.
Oostlb., Maaskemp. en
Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlen,
Neeritter, Maasbracht, Berkelaar,
Maaseik, Leut, Rekem, Lanaken,

Maastricht, Itteren, Diepenbeek,
Achel, Peer, Koersel, Hechtel,
Zonhoven, Gutshoven,
Nieuwerkerken, Aalst-bij-St.-
Truiden, Jeuk en Tessenderlo.

sinaasappel: verspr. in het zuiden
van het Kleverlds.; ook in Geleen
en Maasbracht.

orange (du.) (*oranje*): Eupen.

11.2 Van fruit vervaardigde gerechten

OOFT

Kaart 90, pag. 340

N 12A (1965) (add.), N 80 (1980) (093 add., 094), Willems (1885) (053), ZND 17 (1935) (032), ZND B2 (1940sq) (363, 364); Bree Wb. (068), Echt Wb. (022, 023), Eupen Wb. (129), Genk Wb. (088, 159), Gronsveld Wb. 2 (008, 127), Hasselt Wb. (217, 326), Kerkrade Wb. 2 (051), Maastricht Wb. (013), Sittard Wb. (022, 381), Stokkem Wb. (040), Tongeren Wb. (702), Valkenburg Wb. (035, 054, 096), Zonhoven Wb. (213); Bakkes, P. (zj.hs), Dolmans, H. (zj.hs), Dols, W. (1953) (047), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 07 (1932) (287), Veldeke 15 (1940) (062), Vossen, A.F. (1966-68) (053).

In schijven gesneden appelen of peren die in de oven zijn gedroogd. Ze worden onder meer gebruikt als vlaaivulling. Zie ook het lemma OOFTVLAAL.

De trefwoorden **begijnoren** en **oorvegen** zijn specifiek van toepassing op in schijven gesneden appels. Het woord **bakkemuizen** wordt verklaard in het Bree Wb. (pag. 68): ‘de benaming komt van gebakken muizen. De in het bakhuis gedroogde peren leken op de muizen die in de stallen rondliepen’. Volgens verschillende respondenten werden deze peren niet in schijven gesneden, maar werden ze onversneden gedroogd.

Een respondent uit Maaseik beschreef het drogen van peren als volgt: De geplukte peren werden in zijn geheel in de nog warme oven geschoven na het bakken van het brood. Na één of twee dagen legde men ze in een vergiet om uit te dampen. De week daarna werden ze, nadat het brood gebakken was,

opnieuw in de oven geschoven. Dit werd zo drie- à viermaal herhaald. Men moest er steeds voor zorgen dat de schil niet beschadigd werd. Deze gedroogde peren werden later als vlaaivulling gebruikt.

oof: verspr. Oostlb., Maaskemp., Dommelds. en Kleverlds.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen, Epen, Montzen, Baelen, Eupen, Nederweert, Weert, Neeritter, Grathem, Stevensweert, Maaseik, Echt/Gebroek, Lanaken, Schullen, Hasselt, Beringen, Tessenderlo, Arcen en Venlo.

ooften (ook *euf*, *euft*, *eufsten*, *euven*, *heuven*): alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Horns en Centr.-Maaslds., verspr. Trichterlds.; ook in Simpelveld, Vaals, Ospel, Weert, Gruitrode, Opglabbeek, As, Diepenbeek, Helchteren, Stevoort, Beringen, Sint-Lambrechts-Herk en Meijel.

oofelte: Montfort.

oofstjes (*eufjes*, *eufkes*): Maasbree, Beesel en Heerlen.

bakkenoof: Eupen.

perenooften (*pereneuft*): Mechelen-aan-de-Maas.

ooften-snitselen: Pey.

ooften-snitsels: Maasbracht en Pey.

appelsnitselen: Echt/Gebroek en Pey.

snitselen: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Vaals, Teuven, Welkenraedt, Montfort en Vlodrop.

appelenringen: Heerlerbaan/Kaumer.

appelringen (ook *appelring*): Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen en Kinrooi.

appelkatjes: Wellen.

katjes: verspr. Lonerlds.

kats: Heers, Mechelen-aan-de-Maas en Ogrimbe.

katsel: Rotem.

appelkatsen: Mechelen-aan-de-Maas.

katsen: Kessenich, Rotem en Mechelen-aan-de-Maas.

katsjes: Hoeselt.

kets: freq. Demerkemp.; ook in Valkenburg, Gelieren/Bret, Bilzen, Eigenbilzen, Martenslinde, Beverst, Kozen en Sint-Lambrechts-Herk.

appelketsen: Kozen en Bilzen.

ketsen: Amby, Gronsveld, Opgrimbie, Boorseme, Rekem, Neerharen, Bilzen, Diepenbeek, Vliermaalroot, Hasselt en Kortessem.

ketsjes (ook *ketskes*): Sint-Lambrechts-Herk, Rekem en Vlijtingen.

appelenkits (ook *eppekits*): Nielbij-As en Genk.

kits: Genk, Gelieren/Bret en Mechelen-aan-de-Maas.

kitsjes (*kitskes*): Lanklaar.

kitsen: Heerlen, Valkenburg, Meers, Lanaken, Val-Meer en Heers.

gedroogde kitsen: Zichen-Zussen-Bolder.

knitselen: Grevenbicht/Papenhoven.

bakkemuizen (ook *bakkemuis*): Bree Wb.; ook in Lozen, Eksel en Houthalen.

appelenmuisjes (*appelenmuiskes*): Sevenum.

perenmuisjes (*perenmuiskes*): Sevenum.

muisjes (*muiskes*): Sevenum.

boomspijs: Valkenburg.

futten: Meerlo.

gedroogd fruit: Tienray en Venlo.

gedroogde appelen (ook *gedroogde appel*): Roermond, Weert, Maastricht, Wijchmaal, Hechtel, Leopoldsburg en Oirlo.

gedroogde appels: Overpelt, Lozen, Heppen, Beringen, Velden en Maasbree.

gedroogde appeltjes (*gedroogde appenkens, gedroogde appelkes*):

Bocholt, Neeroeteren, Maastricht, Lummen, Beverlo, Gennep, Venray en Horst.

gebakken appelen: Kwaadmechelen en Waubach.

appeltjes (*appelkes*): Eksel en Nielbij-As.

gedroogde peren: Roermond, Weert, Meeuwen, Maastricht, Overpelt, Hasselt, Velden en Venray.

gedroogde peertjes (*gedroogde peerkes*): Gennep en Venray.

gebakken peren (ook *gebakken beren*): Kwaadmechelen en Waubach.

zaveltenen: Tongeren (gebakken peren).

gedroogde appelschijfjes (*gedroogde appelschijfkes*): Guigoven.

gedroogde appelschijven: Kerkrade, Neeroeteren, Maastricht en Hoeselt.

appelenschijfjes (*appelenschijfkes*): Blerick, Reuver en Eksel.

appelschijfjes (*appelschijfkes*): Blerick, Venlo en Hamont.

appelenschijven: Peer.

appelschijven (ook *appelschijf, appelschuif*): Nieuwenhagen, Horn, Pey, Rekem, Maastricht, Lozen, Wijchmaal, Loksbergen en Lommel.

gedroogde perenschijven: Neeroeteren.

perenschijfjes (*perenschijfkes*): Blerick en Venlo.

schijfjes (*schijfkes*): Maastricht.

appelendeeg: Gruitrode.

appeloogst: Paal.

perenoogst: Paal.

oogst: Paal.

obst: Simpelveld en Eupen.

begijnoren: Veulen.

oorvegen: Heers.

koot: Koninksem.

kootjes: Riksingen en Tongeren.

krapjes (*krapkes*): Peer.

tutti-frutti: Hoensbroek en Heugem.

GEBAKKEN APPELSCHIJVEN

Bree Wb. (101), Diepenbeek Wb. (264), Echt Wb. (033), Genk Wb. (065), Haspengouws Id. (307), Stokkem Wb. (025), Venray Wb. (285), Weertlands Wb. 1 (C 3, 003), Zonhoven Wb. (057).

In de pan gebakken appelschijven. Met het woord **boomvlees** kunnen in Bree e.o. ook gestoofde appelen of peren worden aangeduid (Bree Wb., pag. 101).

boomherst: Weertlands Wb. 1.

boomspek: Weertlands Wb. 1; ook in Genk, Echt/Gebroek, Stokkem, Diepenbeek en Zonhoven.

boomvlees: Bree Wb.

kleermakersgebraad: Haspengouws Id.

Met het volgende trefwoord wordt in Venray e.o. een grote appel bedoeld die, in schijven gesneden, in een pan-nenkoek gebakken wordt:

koekappel: Venray Wb.

APPELMOES

Kaart 91, pag. 340

N 16 (1962) (047, 092b), N 38 (1971) (009), ZND 32 (1939) (032), ZND B2 (1940sq) (356); Bree Wb. (064, 355, 391), Diepenbeek Wb. (264), Genk Wb. (043), Gronsveld Wb. 2 (008), Haspengouws Id. (015), Hasselt Wb. (049, 420, 424), Heerlen Wb. 2 (094), Kerkrade Wb. 2 (051, 149), Limburgs Id. (204, 241), Maastricht Wb. (014, 202), Meeswijk Wl. (037, 145, 505), Meeuwen Wl. (127), Roermond Wb. (014, 186), Sittard Wb. (191), Stokkem Wb. (090), Tegelen Wb. (103), Tongeren Wb. (011, 253), Tungelroy Wb. (116), Venlo Wb. (092), Venray Wb. (062, 443), Weertlands Wb. 1 (C 3, 001, C 3, 002, C 3, 011), Zonhoven Wb. (023, 075, 440); Achten, P. (1995) (108).

Moes van gekookte appelen.

appelenmoes: alg. Noord.Oostlb. en in het zuiden van het Kleverlds., freq. Weertlds. en Horns; ook in Sittard, Opitter, Gruitrode, Nielbij-As, Maaseik, Roosteren, Opgrimbie, Lanaken, Maastricht, Heugem, Hamont, Overpelt, Blerick, Boekend en Venlo.

appelenmoesje (ook *appelenmoeske*): Meijel en Venlo.

appelmoes: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Dommelds. en Kleverlds., verspr. Horns, Maaskemp., Tongerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Eupen, Weert, Leuken, Hechtel, Hasselt, Gorssem en Kwaadmechelen.

appelenpruts: Weertlands Wb. 1 en Bree Wb.; ook in Tungelroy, Ell, Neeritter, Lanklaar en Velden.

appelcompôte: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Lontzen, Roermond, Bree, Neeroeteren, Gelieren/Bret, Maaseik, Guttecoven, Lanaken, Maastricht, Bilzen, Achel, Overpelt en Lommel.

compôte: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Lonerlds., verspr. Trichterlds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Moresnet, Bree, Meeuwen, Neeroeteren, Bilzen, Waltwilder, Tongeren, 's-Herenelderren, Hamont, Neerpelt en Lommel.

appelpruts: Roermond, Kinrooi, Neeroeteren, Obbicht, Bilzen, Grote-Spouwen en Val-Meer.

pruts: Lanklaar, Lanaken, Bilzen, Eigenbilzen en Hoeselt.

appelenprits: Opglabbeek, Genk en Lanaken.

appelenprets: Kaulille, Bree en Opitter.

appelenprots: verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Eijsden, Rijkhoven, Linde, Helchteren en Meijel.

appelprots: Oirsbeek, Brunssum, Kinrooi, Kessenich, Maaseik, Tongeren, Eksel en Houthalen.

prots: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Oost-Maarland, Waltwilder, Eigenbilzen, Hoeselt, Rijkhoven, Lozen en Helchteren.

prot: Neerpelt en Kuringen.

appelenprus: Nederweert en Weert.

prus: Weertlands Wb. 2.

appelenprut: Nunhem, Tungelroy, Vucht, Oprimbie, Gutshoven, Heers, Wellen, Jeuk, Wanssum en Broekhuizen.

appelprut: Haspengouws Id.; ook in Zichen-Zussen-Bolder, Zepperen, Opheers, Wellen, Zelem, Loksbergen en Halen.

prut: freq. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Weertlands Wb. 2 en Venray Wb. en in Urmond en Stein.

appelprats: Genk, Rosmeer, Riemst, Zichen-Zussen-Bolder en Zonhoven.

appelsprats: Genk.

appelfrats: Spalbeek, Stokrooie en Zonhoven.

frats: Diepenbeek, Stevoort, Hasselt en Gutshoven.

appelstrats: Genk.

appeltrats: Zonhoven.

appeltrits: Houthalen.

appelfrits: Herk-de-Stad.

appelenfrets: Oplabbeek en Lanaken.

appelenspijs: verspr. Maaskemp. en Dommelds.; ook in Maaseik en Beverlo.

appelspijs: freq. Dommelds., Demerkemp. en Beringerlds., verspr. Lonerlds.; ook in Haspengouws Id. en in Geleen, Puth, Schimmert, Kinrooi, Ophoven, Thorn, Meeuwen, Gruitrode, Oplabbeek, Guttecoven, Rekem,

Uikhoven, Bilzen, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Melveren, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Meldert, Linkhout, Loksbergen en Lommel.

spijs: Smeermaas, Zonhoven, Hasselt, Wellen en Sint-Truiden.

appelenkuis (*appelenkuijes*): Thorn.

kuis (*kuijes*): Herten (bij Roermond) en Thorn.

appelgelei: Tessenderlo.

gelei: Kwaadmechelen.

appelensmeer: Thorn.

appelmeer: Zonhoven.

appelsaus: Gutshoven.

moes: Mook en Ulestraten.

priets: Maaseik en Borgloon.

schuifaf: Bree Wb.

sprits: Hasselt.

appelbloem: Jeuk.

appelprul: Munstergeleen.

appelenprul: Munstergeleen.

appelenkruidje:

Asenray/Maalbroek.

kruidje: Grathem.

brij: Koersel.

APPELBOL

N 16 (1962) (109 add., 116), N 29 (1967) (086 add.), N 80 (1980) (094 add.), ZND 32 (1939) (029a), ZND B2 (1940sq) (365); Bree Wb. (258, 352), Echt Wb. (072), Eupen Wb. (090), Genk Wb. (180), Haspengouws Id. (237), Hasselt Wb. (049, 213), Kerkrade Wb. 2 (131), Limburgs Id. (144), Meeswijk Wl. (353), Roermond Wb. (014), Sittard Wb. (189, 200), Stokkem Wb. (064), Susteren Wb. (047), Tongeren Wb. (248), Tungelroy Wb. (120), Valkenburg Wb. (109), Weertlands Wb. 1 (C 3, 009), Zonhoven Wb. (251); Bisschops, M. (1994) (021), Janssen, A. (1949) (097).

Geboorde appel, vaak met suiker en kaneel opgevuld, omhuld met een laag banketdeeg en in de oven gebakken.

Zie voor de trefwoorden **kallemol**, **kollemol**, **krollemol**, **krollebol** etc. ook RhWb (IV), kol. 82 s.v. *Kallemoll*, ‘ein mit Teig umgebener und so im Ofen gebackener Apfel’.

appelbol: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Waubach, Mechelen, Geleen, Valkenburg, Gronsveld, Nederweert, Weert, Tungelroy, Ell, Maasbracht, Gruitrode, Gelieren/Bret, Grevenbicht/Papenhoven, Urmond, Stein, Heugem, Achel, Hamont, Neerpelt, Helchteren, Kiewit, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Velden en Boekend.

appelbolletje (*appelbolke*): Velden.

appelenbol: freq. Noord.Oostlb.; ook in Susteren, Sittard, Tungalroy, Neeroeteren, Roosteren, Stokkem, Berg-aan-de-Maas, Hamont, Hechtel, Blerick, Venlo, Middelaar, Gennep en America.

kattenpom: Ulbeek, Borlo en Jeuk.

kattenkop: freq. Tongerlds., Beringerlds. en Lonerlds., verspr. Demerkemp. en Truierlds.; ook in Leopoldsburg en Meldert.

konijnenkop: Wellen.

kokkerebol: Sittard.

kollemol (ook *kollemolle*): freq. Ripuar.; ook in Heerlerheide, Heerlen, Nieuwenhagen, Lontzen, Eupen en Valkenburg.

kallemol: freq. Ripuar.

korrelemol: Maaseik.

kroldebol: Guttecoven, Sittard en Munstergeleen.

krollebedol: Margraten, Mechelen-aan-de-Maas, Opgrimbie en Rekem.

krollebol: freq. Zuid.Oostlb., Trichterlds. en Bilzerlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Thorn, Niel-bij-As, Genk, Beringen en Melveren.

krollenbol (ook *krollembol*): Broekhuizen en Grathem.

krollemedol: Mechelen-aan-de-Maas.

krollemerol: Bilzen.

krollemol: freq. Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Sijpeveld, Eyselshoven, 's-Gravenvoeren, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Moresnet, Susteren, Puth, Oirsbeek, Valkenburg, Nederweert, Kaulille, Koersel, Zonhoven en Beringen.

krolmol: Opitter.

krommenol: Rijkhoven.

knol: Zonhoven, Paal, Beringen en Linkhout.

prolappel: Lommel.

trol (ook *trul*): Jeuk, Hasselt en Diepenbeek.

trollebal (ook *trullebal*): Gingelom en Niel-bij-St.-Truiden.

trollebol (*trullebol*): Haspengouws Id.; ook in Gingelom.

appelbraaitje (*appelbraaike*): Lommel, Hamont en Hechtel.

appelbradertje (*appelbrateke*): Rosmeer.

appelenbroedertje (*appelenbroederke*): Helchteren.

appeldrol: Stokrooie.

appelbroodje (*appelbroodje*, *appelbrooike*): Achel en Bree.

appelenbroodje: Rekem.

appelenflap: Tegelen.

appelflap: Mechelen.

appelenkoek: Hasselt.

appelkoek: Achel, Hamont, Kaulille, Houthalen, Paal, Tessenderlo en Lommel.

appelenstoet: Meijel en Grathem.

appelmikje (*appelmikske*): Achel.

appelbeignet: Roermond, Opglabbeek, Hasselt en Wellen.

beignet (fr.): Bilzen, Tongeren, Hasselt, Kortessem en Sint-Truiden.

pijlappel: freq. Weertlands; ook in Haelen en Nunhem.

gebakken appel: Kwaadmechelen, Sint-Huibrechts-Lille en Rosmeer.

gebraden appel (*gebraaien appel*):

Groot-Gelmen.

oogstappel: Kwaadmechelen.

oogstkoek: Tessenderlo.

ovenbol: Tungalroy.

ovenkoek (ook *hovenkoek*):

Tungalroy, Kinrooi, Neeroeteren,

Opglabbeek, Hamont, Sint-

Huibrechts-Lille en Eksel.

poffertje (*pufferke*): Oost-Maarland
en Venlo.

ponnekje (*ponneke*): Bree Wb.

pret: Rijkel.

taartepom (*taatenpoem*): Riemst.

zomerbroodje (*zeumerbroodje*):
America.

zomerweggetje (*zeumerwekske*):
Panningen.

12 Noten

NOTEN AFSLAAN —————

N 82 (1981) (095), ZND 36 (1941) (059).

- noten afslaan** (ook *neut afslaan*): Lummen, Stokrooie en Kuringen.
- afslaan** (ook *afslaa*): verspr. Maaskemp., Dommellds. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Waubach, Reuver, Brunssum, Maastricht, Zolder, Sint-Truiden, Lommel, Velden en Venlo.
- afslagen**: Kwaadmechelen en Tessenderlo.
- noten beuken** (*neut beuken*): Wilderen, Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.
- beuken**: Ospel, Maastricht, Sint-Lambrechts-Herk, Voort, Kortessem en Sint-Truiden.
- afbeuken**: Jeuk.
- noten boken** (ook *neut boken*): Montzen, Riksingen, Rijkhoven, Ulbeek, Broekom, Nieuwerkerken en Linkhout.
- boken**: freq. Lonerlds., verspr. Tongerlds.; ook in Bilzen, Stevoort, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.
- noten afhouden** (ook *neut afhouden*, *neut afouwen*): Hoensbroek, Molenbeersel, Ellikom, Gruitrode, Eisdén, Vlijtingen en Meijel.
- afhouden**: freq. Maaskemp.; ook in Ubachsberg, Weert, Lanaken, Eijsden, Zichen-Zussen-Bolder, Hamont, Zonhoven, Sint-Truiden en Maasbree.
- noten houwen** (ook *neut houwen*): verspr. Oost.Zuidlb. en

Zuid.Oostlb.; ook in Posterholt, Stein, Veldwezelt, Eigenbilzen en Venlo.

- houwen**: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Vijlen, Meeuwen, Maaseik, Geulle, Lanaken, Maastricht, Caberg, Zichen-Zussen-Bolder, Heers en Maasbree.
- noten slaan** (ook *neut slaan*): freq. Oostlb., verspr. Centr.Maaslds. en Bilzerlds.; ook in Gulpen, Ingber, Ell, Thorn, Maastricht, Neerharen en Sevenum.
- onder de noten slaan** (*onder de neut slaan*): Neer.
- slaan** (ook *slaa*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Voerendaal, Schaesberg, Ospel, Opitter, Neroeteren, Opoeteren, Lanaken, Itteren, Eijsden, Vlijtingen, Peer, Beringen, Venlo en Meijel.
- slagen**: Kwaadmechelen en Beverlo.
- afbengelen**: Houthalen.
- bengelen**: Zolder en Sint-Truiden.
- noten afbeugelen** (*neut afbeugelen*): Helchteren.
- afbeugelen**: Hasselt.
- beugelen**: Houthalen en Herk-de-Stad.
- afkluppelen**: Overpelt.
- afkluppelen**: As.
- kluppelen**: Bocholt.
- knuppelen**: Oirlo en Zutendaal.
- noten afgooien** (*neut afgooien*): Blerick, Boekend en Maastricht.
- afgooien**: Venlo en Peer.
- afsmijten**: Lommel.
- noten afkappen**: Montenaken.

afpinkelen: Hasselt.
kloppen: Sint-Truiden.
klubsen: Millen.
noten boksen (*neut boksen*): Alken.
noten kloppen: Spalbeek.
noten temen (*neut temen*): Herten (bij Roermond).
plukken: Zonhoven.
rammelen: Kerkrade, Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Haelen, Susteren, Lutterade, Stein, Geulle, Maastricht, Jeuk, Kwaadmechelen en Lommel.
rasseln (du.): Vaals.
shokkelen: Simpelveld.
schudden: Merkelbeek en Maastricht.
sloesteren: Herk-de-Stad.
toetsen: Maaseik.
afdoen: Tessenderlo.
noten kraken: Neerglabbeek.
kraken: Horpmaal.

BOLSTER VAN EEN NOOT

Kaart 92, pag. 341

N 72 (1975) (097a), N 82 (1981) (078, 082 add.), ZND 30 (1939) (038 add.), ZND 33 (1940) (016);
 Kerkrade Wb. 2 (185), Roermond Wb. (198).

De buitenste groene bast of schil van noten.

Zie voor het trefwoord **leut** ook RhWb (V), kol. 244, s.v. *Läute*, 'die schon gesprungene grüne Schale, Umhüllung der Baumnuss'. Het woord is in het Rijnland gebruikelijk in de dialecten in en rond Keulen en in het linker deel van het Ripuarisch.

schaal: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Horns; ook in Simpelveld, Kerkrade, Vaals, Weert, Bree, Opglabbeek, As, Eigenbilzen,

Vlijtingen, Hoeselt, Hasselt, Alken, Sint-Truiden, Velden, Venlo, Horst, Meijel en Sevenum.

harde schaal: Ospel.

helle schaal: Swalmen.

nootschaal: Kerkrade Wb. 2.

notenschaal: Heerlerbaan/Kaumer, Roermond, Montfort, Genk, Maastricht en Meijel.

groene notenschaal: Rekem.

schel: verspr. Bilzerlds.; ook in Maaseik, Vucht, Lanaken, Vroenhoven, Neerpelt, Stevoort, Hasselt, Heers, Sint-Truiden en Lommel.

helle schil: Brunssum, Noorbeek en Eijsden.

schil: Schimmert.

bolster (ook *bauster*; *boster*; *buister*): freq. Maaskemp. en Demerkemp., verspr. Centr.Maaslds. en Dommellids.; ook in Roermond, Kapel-in-'t-Zand, Schinnen, Tungalroy, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Neerharen, Bilzen, Mopertingen, Rosmeer, Paal, Beringen, Gutshoven, Wellen, Gingelom, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Venlo en Meijel.

bast: freq. Kleverlds., verspr. Noord.-Oostlb.; ook in Waubach, Oirsbeek, Hoensbroek, Weert, Tungalroy, Stein, Maastricht, Hamont, Lommel, Blerick en Venlo.

notenbast: Boekend.

boest: Oirsbeek, Tungalroy, Sint-Huibrechts-Lille, Hechtel, Kwaadmechelen, Gennep en Maasbree.

notendop: Herten (bij Roermond) en Sittard.

dop: Kelpen en Grathem.

holster (ook *hulster*): Opoeteren, Dilsen, Maastricht, Houthalen, Paal en Wellen.

holster, de - (*daster*; *dolza*, *dolze*): Genk, Diepenbeek, Hasselt en Ulbeek.

huls: Zichen-Zussen-Bolder.
huls, de - (dols): Beverlo.
leut: Ophoven, Mechelen-aan-de-Maas, Opgrimbie, Rekem en Neerharen.
notenleut: Maaseik.
pel: Montfort, Neerpelt, Heppen, Kwaadmechelen en Lommel.
schuil: Hasselt en Mechelen-aan-de-Maas.
schulp: Nieuwenhagen, Ophoven, Itteren, Eksel, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Loksbergen.
groene schelp: Sint-Truiden.
kokkel: Riksingem.
sloester (ook *luister*): freq. Lonerlds. en Truierlds., verspr. Demerkemp.; ook in Genk, Rijkhoven, Paal, Opoeteren en Linkhout.
sluit: Bunde.
buil: Borgloon.
groen: Kuringen en Genk.

LEEG, GEZEGD VAN EEN NOOT

Kaart 93, pag. 341

N 82 (1981) (082), ZND 30 (1939) (038);
 Echt Wb. (086), Gronsveld Wb. 2 (101),
 Kerkrade Wb. 2 (075).

doof: freq. in het midden en zuiden van Nl. Lb., verspr. Maaskemp.; ook in Sint-Martens-Voeren, Weert, Molenbeersel, Ophoven, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Lanaken, Houthalen, Zeperen, Wellen, Blerick, Venlo, Oirlo en Maasbree.
leeg: verspr. Zuid.Oostlb., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Vaals, Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Reuver, Roermond, Thorn, Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Stein, Geulle, Eigenbilzen, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt,

Tongeren, Lauw, Hamont, Kaulille, Heusden, Zolder, Zonhoven, Paal, Gelinden, Hoepertingen, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Velden, Boekend en Venlo.
hol: Lontzen, Rekem, Maastricht, Eksel, Hechtel, Kuttekoven, Sint-Truiden en Meijel.
loos: Doenrade, Oirsbeek, Valkenburg, Maastricht, Koersel, Stevoort, Beverlo, Ulbeek, Herkde-Stad, Duras en Tienray.
kwaad: Bilzen, Rosmeer, Rijkhoven, Neerpelt, Paal, Hoepertingen, Voort, Oostham en Lommel.
slecht: Stevoort en Ulestraten.
rot: Bree, Hees, Vroenhoven, Eigenbilzen en Sint-Truiden.
verrot: Sint-Truiden.
voos (ook *voots*): Simpelveld, Gulpen, Sittard, Ospel en Nieuwerkerken.
gust: Sevenum.

WALNOOT

Kaart 94, pag. 342

DC 17 (1949) (013b), N 72 (1975) (091a);
 Gronsveld Wb. 1 (074, 313, 347), Gronsveld Wb. 2 (200), Kerkrade Wb. 1 (065, 205), Kerkrade Wb. 2 (185), Maastricht Wb. (492), Meerlo-Wanssum Wb. (321), Venlo Wb. (200);
 Vossen, A. (zj.hs).

De vrucht van de walnoot of okker-noot (*Juglans regia* L.).

boomnoot: freq. Ripuar. en Zuid.-Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.
dikke noot: freq. Ripuar. en Zuid.-Oostlb.; ook in Vijlen, Maastricht en Tongeren.
walnoot: freq. Kleverlds.; ook in Vaals, Heerlen, Dieteren, Nieuwstadt, Velden, Blerick en Venlo.

noot: alg. Oostlb., freq. Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Nederweert, Ospel, Weert, Lanaken, Maastricht en Borgharen.

okkernoot: Weert, Dilsen en Maastricht.

paardsnoot: Horn, Herten (bij Roermond), Amby, Berg-en-Terblijt en Gronsveld.

baak: Nederweert.

PINDA

Bree Wb. (316), Gennep Wb. (131), Gronsveld Wb. 2 (129), Hasselt Wb. (035, 412), Heerlen Wb. 2 (067, 073, 188), Kerkrade Wb. 2 (186), Roermond Wb. (014, 197), Sittard Wb. (010), Venlo Wb. (091), Venray Wb. (383).

aardnoot: Heerlen.

apenoot: Roermond, Sittard en Heerlen.

apenootje: Bree Wb.; ook in Heerlen, Roermond en Hasselt.

olienootje: freq. Kleverlds.; ook in Gronsveld en Venlo.

olignootje: Kerkrade Wb. 2.

smoutnootje: Hasselt.

pinda: Heerlen.

AMANDEL

ZND m (Houben, Mathys, Raymakers, Welter);

Eupen Wb. (005), Haspengouws Id. (014), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 2 (169), Maastricht Wb. (249), Roermond Wb. (012), Sittard Wb. (230).

De eetbare pit van de vrucht van de amandelboom.

amandel: Eupen, Roermond, Sint-Truiden en Loksbergen.

almandel: Maastricht.

amandelnoot: Haspengouws Id.

mandel (du.): Kerkrade Wb. 2; ook in Heerlen, Sittard en Maastricht.

13 Snoep en zoet broodbeleg

Deze paragraaf bevat lemmata rond de thema's *snoep* en *zoet broodbeleg*. De begrippen CHOCOLADE en CACAO zijn niet opgenomen, omdat zij geen lexicale variatie opleverden. Zie voor de lemmata STROOP, APPELSTROOP, PERENSTROOP en SUIKERBIETENSTROOP WLD II.2, pag. 57 e.v. en voor de benamingen voor verschillende soorten HONING WLD II.6, pag. 73 e.v.

13.1 Snoep

SNOEPEN

Kaart 95, pag. 342

N 80 (1980) (014 add., 085 add.), SGV (1914) (034), ZND 07 (1924) (004a), ZND B1 (1940sq) (140);
 Beverlo Wb. (242), Diepenbeek Wb. (287), Echt Wb. (109), Genk Wb. (304), Genep Wb. (171), Gronsveld Wb. 2 (157), Hamont Wb. (108), Hasselt Wb. (414), Kerkrade Wb. 2 (226), Lommel Wl. (097, 301, 302, 303, 368), Maastricht Wb. (393), Meeswijk Wl. (582), Meeuwen Wl. (197, 199), Roermond Wb. (264), Sittard Wb. (378), Stokkem Wb. (102, 103), Tegelen Wb. (114), Tongeren Wb. (511, 514), Tungalroy Wb. (128), Valkenburg Wb. (158), Venlo Wb. (243), Venray Wb. (514), Weertlands Wb. 1 (C 3, 014), Zonhoven Wb. (433);
 Bisschops, M. (1994) (033).

Het woord **smokkelen** (*smoegelen*, *smoggelen*) wordt in Wellen, Kortesseem en Tongeren gebruikt voor 'heimelijk snoepen'. In Diepenbeek kent men daar de woorden **moffelen** en **sneuken** voor. Het Stokkemse **snuiveren** betekent 'tussendoor snoepen'.

Zie voor de lexicale variant *snuutsen* ook RhWb VII, kol. 1614, s.v. *schneuzen*, dat in o.m. Schleiden, Monschau, Eupen, Aachen, Jülich, Düren, Erkelenz en Geilenkirchen 'naschen' kan betekenen.

slokken: alg. Centr.Maaslds. en Oostlb. m.u.v. het uiterste noorden en zuiden, freq. Horns; ook in Bree, Meeuwen, Borgharen, Limmel, Grubbenvorst, Arcen en Venlo.

snokken: Nederweert.

sneuken: freq. Dommelds.; ook in Tungalroy, Diepenbeek, Heusden, Zonhoven, Beverlo, Paal, Beringen, Oostham en Tessen-derlo.

snoepen (ook *snobben*, *snoeben*, *snubben*, *snuppen*): freq. in het noorden van het Noord.Oostlb. en het zuiden van het Zuid.Oostlb. en in het Kleverlds., verspr. Maas-kemp., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Schaesberg, Gulpen, Vijlen, Nederweert, Weert, Kinrooi, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille,

Peer, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Oostham en Lommel.

snollen: freq. Kleverlds.

snuiten (ook *sneutsen, snuutsen*): freq. Ripuar., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Montzen en Oirsbeek.

snuiveren: Stokkem.

smokkelen (*smoegelen, smoggelen*): Wellen, Kortessem en Tongeren.

snatsen: Lommel.

snetsen: Hamont.

snueren: Lommel.

vegen: Lommel.

ergens aan gaan: Einighausen.

moffelen: Diepenbeek.

slempen: Zonhoven.

lekker eten: Lozen.

Het volgende trefwoord is een zelfstandig naamwoord:

snoeperij: Venray Wb.

SNOEPCOED

Kaart 96, pag. 343

N 80 (1980) (085);

Beverlo Wb. (242), Bree Wb. (406), Diepenbeek Wb. (287), Echt Wb. (109), Genk Wb. (304), Gennep Wb. (171), Gronsveld Wb. 2 (157), Hasselt Wb. (414), Heerlen Wb. 2 (236), Kerkrade Wb. 2 (161, 226), Lommel Wl. (302, 303), Maastricht Wb. (046, 229, 393), Meerlo-Wanssum Wb. (266), Meeswijk Wl. (375, 582, 779), Roermond Wb. (264), Sittard Wb. (217, 377), Stokkem Wb. (102), Tegelen Wb. (087, 114), Tongeren Wb. (514), Tungalroy Wb. (128), Venlo Wb. (243, 245), Venray Wb. (514), Weertlands Wb. 1 (C 3, 013), Zonhoven Wb. (584).

slok: alg. Oostlb., freq. Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Maastricht, Caberg, Neerharen, Venlo en Meijel.

slokgerei: Tegelen, Roermond en Pey.

slokgoed: Montfort en Geleen.

slokkens, het - (*slokkes*): Klimmen.

slokkerij: Urmond en Lutterade.

lekfietsjen: Kerkrade Wb. 2.

lekker (ook *lekkere*): freq. Noord.-Oostlb., verspr. Horns; ook in Pey, Susteren, Bree, Meeuwen, Echt/Gebroek, Meeswijk, Bilzen en Venlo.

lekkergoed: Montfort.

lekkers (ook *lekkies*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Sempelveld, Nieuwenhagen, Gulpen, Ospel, Born, Maastricht, Venlo, Oirlo, Meerlo en Meijel.

iets lekkers: Hamont.

get lekkers: Heerlen en Gronsveld.

lekkertjes (*lekkerkes*): Hunsel en Posterholt.

lekkertje (*lekkerke*): Kelpen en Oler.

sneuk (ook *snuik*): Weertlands Wb. 1; ook in Stramproy, Tungalroy, Eksel, Beverlo en Leopoldsburg.

sneukje (*snuikske*): Tungalroy.

iet voor te sneuken: Bilzen.

snoep: alg. Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Amby, Sint-Geertruid, Kelpen, Oler, Meeuwen, Genk, Maastricht, Caberg, Vlijtingen, Diepenbeek, Hoeseelt, Tongeren, Hamont, Zonhoven, Hasselt, Kwaadmechelen, Loksbergen, Lommel, Velden, Blerick en Venlo.

snoeperij: Venray en Venlo.

snoepgerei: Venray Wb.; ook in Venlo.

snoepgoed: Ittervoort, Maastricht, Bilzen, Venlo en Tienray.

snol: freq. Kleverlds.

snolgerei: freq. Kleverlds.

snollerij: Gennep Wb.

snuut (*snuuts*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.

snuutens (*snuutses*): Sempelveld.

snuiterij (*snuutserij*): Heerlen en Gulpen.

snuitgoed (*snuutsgoed*): Eys.

smets-tuig: Schinveld.

suikergoed: Maastricht en Nieuwenhagen.

zoetigheid: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Ubachsberg, Nieuwenhagen, Gulpen, Tungalroy, Haler, Thorn, Meeswijk, Grevenbicht/Papenhoven, Geulle, Maastricht, Bunde, Itteren, Zonhoven, Blerick, Venlo, Venray, Tienray en Sevenum.

zoetigheden: Maastricht.

zoetigheids: Zonhoven.

snuur: Lommel.

bon (*bong*): Sittard.

bon-tje (*bonsje*): Maastricht.

boontjes (*bunekes*): Maastricht.

knapjes (*knepkjes*): Maastricht.

SNOEPJE

Kaart 97, pag. 343

N 80 (1980) (085 add., 086); Beverlo Wb. (242), Bree Wb. (067, 307), Diepenbeek Wb. (291), Echt Wb. (024, 067), Gennep Wb. (045), Gronsveld Wb. 2 (151), Hamont Wb. (059), Hasselt Wb. (081, 095, 445), Heerlen Wb. 2 (207, 220, 259), Kerkrade Wb. 2 (142), Lommel Wl. (175), Maastricht Wb. (522), Meerlo-Wanssum Wb. (338), Sittard Wb. (030, 034, 129, 500, 506), Stokkem Wb. (102, 103), Tegelen Wb. (089), Tongeren Wb. (034, 516, 549, 679, 695, 711), Tungalroy Wb. (128), Valkenburg Wb. (016), Venlo Wb. (093, 107, 166, 243, 246), Venray Wb. (111, 515, 578, 705), Weertlands Wb. 1 (C 3, 002, C 3, 008, C 3, 013, C 3, 014, C 3, 016), Zonhoven Wb. (056, 196, 464, 588); Achten, P. (1995) (058, 064, 162), Bisschops, M. (1994) (019).

Stukje snoep.

Met het woord **bab** wordt in Tongeren een hard snoepje om te zuigen aangeduid. Het is een woord uit de kindertaal. In diezelfde plaats gebruikt men het woord **sjabappel** voor een 'harde, ronde ulevel, zonder papiertje eromheen'. In Weert en omgeving duidt men met het woord

sneukje een zuurtje aan dat in een papiertje is gewikkeld. Vroeger was er bij het snoepje een rijmpje bijgesloten. Een **klevis** is in Venlo een benaming voor een 'toffee', een **broodbabellaar** een 'snoepje van bruine suiker en brood'. Met het woord **muilentrekker** wordt in Bree en omgeving een 'zuur snoepje' bedoeld. Een **jujube-tje** is volgens het Tongeren Wb. (pag. 711) een 'balletje van gom, suiker en oranje-bloesemwater'. Het eerste lid van het trefwoord **souke d'ôr-sjabappel** uit Tongeren is afkomstig uit het Waals. De Waalse vorm is op zijn beurt afgeleid van het Franse *sucre d'orge*, 'suikerstokje'.

babbeltje (ook *babbelke, babbetje, bebbelke, bebbeltje*): alg. Noord.Oostlb., freq. Zuid.Oostlb., Horns en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1 en Bree Wb. en in Heerlen, Hamont en Venlo.

babellaar: alg. Zuid.Oostlb., freq. Centr.Maaslds.; ook in Wijlre, Gulpen, Tegelen, Steyl, Reuver, Bunde, Itteren, Vlijtingen, Beverlo, Venlo en Horst.

bab: Tongeren.

kebappel (ook *kababbal, kabappel, kerbappel*): Vlijtingen, Hoeselt, Eksel, Zonhoven en Beverlo.

snoepje (ook *snoepke, snupke, snuupke*): freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kelpen, Ittervoort, Oler, Meeuwen, Maastricht, Heugem, Bilzen, Hamont, Kwaadmechelen, Velden, Blerick en Venlo.

klompje (ook *klompkes, klumpke, klumpske*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Vlodrop en Echt/Gebroek.

lekkertje (ook *lekkerke*): freq. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Weertlands Wb. 1 en in Pey en Sittard.

knapje (*knepke*): Geleen, Merkelbeek, Schimmert, Maastricht en Heugem.
knap: Maastricht.
bol: Zonhoven.
bolletje (*bolleke, bulke*): Hasselt en Gulpen.
sneukje (*snuikske*): Weertlands Wb. 1.
sneuk: Leopoldsburg.
slok: Buchten en Lutterade.
slokker: Venlo.
bonbon: Nieuwenhagen.
boon: Caberg.
boontje (*bunke*): Maastricht, Caberg en Valkenburg.
zuurboontje (*zuurbunke*): Maastricht.
get te snoepen: Caberg.
kluitje: Hamont.
lek: Lommel.
lekker: Maasniel.
get lekkers: Gruitrode, Opglabbeek en As.
lekkers: Lutterade.
schuimpje (*schuimke*): Tungalroy en Gronsveld.
sjiek: Teuven.
brok: Gennep Wb.
snoep: Zonhoven.
honingstaaf: Tegelen (suikerstok met honingsmaak).
jujube-tje: Tongeren.
klevis: Venlo.
strontstek: Loksbergen.
suikerbol: Zonhoven en Hasselt.
suikerwortel: Stokkem.
suprise: Diepenbeek.
varkensknappje (*verkesknepke*): Stein.
witte met rode streepjes: Tongeren.
zeem: Neeroeteren.
zoetigheid: Schimmert.
zoutblok: Sittard.
ulevelletje (*ulevelleke*): Weertlands Wb. 1 en Venray Wb.
souke d'ôr-sjebabbel (*soekdoorsjebabbel*): Tongeren.
sjebabbel: Tongeren.
zure bolletjes: Zonhoven.

zurentje: Venray Wb.; ook in Hasselt.
zuurbol: Sittard.
zuurbolletje (*zuurbolke*): Maastricht.
lekker zuurtje: Neer.
zuurtje (ook *zuurke*): Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Roermond, Hoensbroek, Nederweert, Hoeselt, Zonhoven en Venlo.
zuurstek: Heerlen.
muilentrekker: Bree Wb.
broodbabbel: Venray Wb.
broodbabellaar: Venlo.
zeepkaramel (*zeepkremel*): Tongeren.
karamel (*kermel*): Neeroeteren en Hasselt.
fondant: Nieuwenhagen.

PEPERMUNT

Beverlo Wb. (168), Bree Wb. (293), Eupen Wb. (113, 224), Gronsveld Wb. 2 (127), Hasselt Wb. (308), Kerkrade Wb. 2 (172, 201), Lommel Wl. (203), Maastricht Wb. (256, 316, 356), Meerlo-Wanssum Wb. (219), Meeswijk Wl. (411), Meeuwen Wl. (149), Roermond Wb. (219), Sittard Wb. (237), Venray Wb. (412), Zonhoven Wb. (293); Bisschops, M. (1994) (024).

Lekkernij van suiker en pepermuntolie, meestal in de vorm van ronde tabletjes.
Rops- in het trefwoord **ropskoekje** is afgeleid van het werkwoord *ropsen* dat in Maastricht 'oprispingen, boeren laten' betekent.

menta: freq. Ripuar.; ook in Bree Wb. en in Sittard, Gronsveld, Meeswijk en Maastricht.
mentaplatsje (*mentapletske*): Eupen.
mentatje: Zonhoven.
pepermunt: freq. Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Roermond en Maastricht.
munt: Lommel.
muntje: Beverlo.

muntebol: Hasselt.
ropskoekje: Maastricht.
windplaatsje (*windpletske*): Eupen.

BABELLAAR

Kaart 98, pag. 344

N 80 (1980) (087), SGV (1914) (001);
 Beverlo Wb. (027, 253), Bree Wb. (067, 224),
 Diepenbeek Wb. (288), Echt Wb. (064), Genk
 Wb. (163), Gronsveld Wb. 2 (157), Hasselt
 Wb. (095), Kerkrade Wb. 2 (175), Lommel
 Wl. (140), Maastricht Wb. (017, 193),
 Meeswijk Wl. (298), Meeuwen Wl. (019,
 117), Roermond Wb. (261), Sittard Wb.
 (174), Stokkem Wb. (025, 056), Tongeren
 Wb. (257, 301), Tungalroy Wb. (128), Venray
 Wb. (105, 256, 260), Weertlands Wb. 1 (C 3,
 002, 006), Zonhoven Wb. (028, 196, 204).

Lekkernij in de vorm van een balletje
 van suiker of stroop.

Het woord **bakkesvol** is volgens het
 Weerlands Wb. 1 (pag. C 3, 2) een
 benaming voor ‘zwart witte caramels
 waarmee men meteen de mond vol
 heeft’.

babbelaar: alg. Zuid.Oostlb., freq.
 Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb.,
 Centr.Maaslds., Trichterlds. en
 Kleverlds., verspr. Zuidgeld.Lb.;
 ook in Bree Wb. en in Weert,
 Neeritter, Thorn, Hoeselt, Eksel,
 Beverlo, Leopoldsburg en
 Kwaadmechelen.

boterbabbelaar: Moorveld
 (Waalsen) en Ulestraten.

babbelder: Arcen en Kessel.

babbeltje (ook *babbelke*): freq.
 Noord.Oostlb., Horns en
 Kleverlds., verspr. Maaskemp.;
 ook in Heerlerbaan/Kaumer,
 Doenrade, Schinnen, Obbicht,
 Born, Hamont en Zonhoven.

stroopbabbeltje: Stevensweert.

boterbabbeltje (*boterbabbelke*):
 Merselo.

bruin babbeltje: Hunsel en Horn.

hoestbabbeltje: Gennep.

kruidbabbeltje: Maasbree.

suikerbabbeltje (*sokkerbabbelke*,
sokkerbabbeltje): Gennep, Ospel
 en Stein.

spekbabbeltje: Echt/Gebroek.

spekje (*spekske*): Herten (bij
 Roermond), Pey, Bree en Venlo.

slokspek: Maastricht.

spek: Neer, Maastricht en Nieuwen-
 hagen.

babbelut: Zonhoven.

babbetje (ook *babbetje*): Maasbracht
 en Heerlen.

babbel: Heerlen, Montfort, Dieteren
 en Venray.

kebabbel: Bilzen, Diepenbeek,
 Zonhoven, Hasselt en Beverlo.

rababbel: Merselo.

rababbeltje (*rababbelke*): Hamont.

boebbelaar: Schinveld en Eys.

bolletje (*bolke*): Wijlre en Gulpen.

brok: Reuver.

boontje (*buneke*): Maastricht.

karamel (ook *kermel*, *kramel*,
kremel): Bree Wb., Venray Wb.
 en Weertlands Wb. 1; ook in
 Ubachsberg, Eys, Gulpen, Weert,
 Echt/Gebroek, Zonhoven en
 Loksbergen.

fondant: Sint-Pieter.

klisje (*kliske*): Genk.

knab: Maastricht.

knapje (*knapke*): Maastricht.

knauwelmoes: Sittard.

leren siesje (*leren sieske*): Roermond.

siesje (*sieske*): Roermond.

negerbal: Heythuysen.

schuimpje (*schuimke*): Maasbree en
 Itteren.

smeerlap: Venlo, Reuver en
 Hoensbroek.

smoelerd: Grubbenvorst.

zeemklompje (*zeemklompke*):
 Simpelveld.

melksklompje: Kerkrade Wb. 2.

klompje (*klomke*, *klompke*): verspr.
 Oost.Zuidlb.

suikerbabbel (*sokkerbabbel*): As.

suikerbal (*sokkerbal*): Reuver en Horn.
suikerbol (*sokkerbol, tsokkerbol*): Bilzen, Waubach en Kerkrade.
suikerbruin (*sokkerbruin*): Moorveld (Waalsen) en Ulestraten.
snoepje (*snipke, snoepke*): Tegelen, Opglabbeek, Maastricht en Venlo.
lekkertje (*lekkerke*): Stramproy.
snuut (*snuuts*): Eys.
zobbeltje (*zoebelke*): Sevenum.
bakkesvol: Weertlands Wb. 1.

BOTERKUSSENTJE —————

N 80 (1980) (087 add., 089);
 Venray Wb. (105).

Met boter bereid snoepje.

boterkussentje (*boterkusseke*): Geulle en Maastricht.
boterbabbel (ook *botterbabbel*): Heerlen, Hamont, Venray, Oirlo en Meijel.
boterbabbelaar (ook *botterbabbelaar*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Centr.Maaslds., verspr. Noord.-Oostlb.; ook in Ittervoort, Velden, Venlo en Horst.
boterbabbeltje (ook *botterbabbelke, botterbabbelke, botterbabbeltje*): freq. Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Weert, Echt/Gebroek en Grevenbicht/Papenhoven.
boterbal: Thorn.
boterbol (*botterbol*): Simpelveld.
boterbolletje (*botterbolke*): Wijlre.
boterboontje (*boterbunneke*): Maastricht en Heugem.
boterklompje (*boterklompke, boterklumke, botterklumke*): freq. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Jabeek en Brunssum.
boterklontje: Montfort.
boterknep: Maastricht, Itteren en Gronsveld.
boterknepje (*boterknepke*): Stein, Maastricht en Amby.

boterkoekje (*botterkoekske*): Eys.
boterlekker: Montfort.
boterlekkertje (*botterlekkerke, botterlekkerke*): Stramproy, Ell en Montfort.
boterwafeltje: Heythuysen.
boterkaramel (ook *botterkaramel, botterkarmel, botterkermel*): Gulpen, Herten (bij Roermond), Neeroeteren en Bilzen.
zeepkaramel (*zeepkermel*): Opglabbeek.
karamel (ook *karmel, kermel*): Horn, Heel, Sittard, Born, Caberg, Bilzen, Eksel, Leopoldsburg, Venray en Meijel.
broodbabbel: Oirlo.
bruin babbeltje (*bruin babbelke*): Grevenbicht/Papenhoven.
babbelaar: Maastricht en Heerlen.
babbeltje: Vlodrop.
babbelut: Bilzen.
kieneknap: Valkenburg.
mals klompje (*mals klompke*): Rimborg.
snoepje (*snoepke*): Meijel.
spek: Schimmert, Gruitrode, Blerick en Maasbree.
spekje (*spekske*): Venlo.
suikerspek (*sokkerspek*): Nunhem, Pey, Schimmert en Opglabbeek.
suikerbolletje (*sokkerbolke*): Sittard.

KAUWGUM —————

N 80 (1980) (088 add.);
 Beverlo Wb. (121), Diepenbeek Wb. (275), Gronsveld Wb. 2 (080), Hamont Wb. (106), Lommel Wl. (136), Meeswijk Wl. (141), Stokkem Wb. (127);
 Achten, P. (1995) (073).

Snoepgoed, bestaande uit tabletjes van met suiker en etherische olie geprepareerde gom van de sapotilleboom.
 Het trefwoord **Chiclet** is een merknaam. In Hamont wordt 'kauwgum kauwen' **sjieken** genoemd.

kauwgum (ook *kalgom*, *kauwgom*):
freq. Zuid.Oostlb.; ook in Eys,
Gulpen, Ell, Guttecoven, Heugem,
Lommel en Velden.
chewinggum (eng.) (*zwenggom*):
Meeswijk.
chewing (*zjim*, *zwim*): Beverlo en
Stokkem.
chiclet: Opglabbeek en As.
engelse sjiek: Diepenbeek.
sjiek: Hamont.
leur: Hoeselt.

ZOETHOUT

SGV (1914) (046), ZND 01u (1924) (046),
ZND B1 (1940sq) (136);
Bree Wb. (236), Eupen Wb. (185), Genk Wb.
(339), Gennep Wb. (216), Gronsveld Wb. 2
(210), Hasselt Wb. (543), Heerlen Wb. 2
(256), Kerkrade Wb. 2 (290), Maastricht Wb.
(519), Meeswijk Wl. (778), Meeuwen Wl.
(245), Roermond Wb. (334), Sittard Wb.
(143, 508), Tegelen Wb. (132), Tongeren Wb.
(241, 305), Tungalroy Wb. (128), Venlo Wb.
(292), Venray Wb. (706), Weertlands Wb. 1
(C 3, 016), Zonhoven Wb. (487);
Achten, P. (1995) (068).

De gedroogde wortelstok van de
plant *Glycyrrhiza glabra* die onder
meer als grondstof bij de bereiding
van drop wordt gebruikt. Zie ook de
lemmata DROP en DROPWATER.

zoethout (ook *zoetholt*, *zoetout*): alg.
in Nl. Lb., freq. in het Belgische
deel van het Centr.Maaslds., ver-
spr. Dommelds.; ook in Montzen,
Welkenraedt, Eupen, Bree,
Meeuwen, Opglabbeek, Veulen en
Kortesseem.
süssholz (du.): Vaals.
houten klissap: Loksbergen en Halen.
houtstaaf: Sittard.
klishout (ook *kalishout*): Bree Wb.;
ook in Bilzen en Tongeren.
klissaphout: Genk, Houthalen, Paal
en Beringen.

klis: Beverlo.
klissiehout (ook *klissehout*): Sint-
Truiden, Gelinden en Heers.
klissiestek (*klissestek*): Gelinden.
krishout: Hoeselt en Tongeren.
kriskoek: Tongeren.
kriskoekhout: Kinrooi en Tongeren.
kriskoekstek: Vliermaal.
krissiesapstek: Vliermaal.
krissiestek: Bommershoven.
trissaphout (ook *trissahout*):
Zonhoven en Genk.
trissapstek: Zonhoven.

DROP

Kaart 99, pag. 344

N 80 (1980) (088 add., 090), Weijnen BN 01
(1938) (007), ZND 01 (1922) (a-m), ZND
01u (1924) (045a), ZND B1 (1940sq) (134),
ZND B2 (1940sq) (136);
Beverlo Wb. (065, 118), Bree Wb. (236), Echt
Wb. (066, 111), Eupen Wb. (103), Genk Wb.
(163, 339), Gronsveld Wb. 2 (040, 080, 096),
Hamont Wb. (030, 109, 133), Hasselt Wb.
(242, 278), Kerkrade Wb. 2 (158), Lommel
Wl. (136), Maastricht Wb. (212), Meeswijk
Wl. (477, 478), Roermond Wb. (117, 135),
Sittard Wb. (297), Stokkem Wb. (062, 071),
Tegelen Wb. (122), Tongeren Wb. (119, 305),
Tungalroy Wb. (128), Valkenburg Wb. (084,
113), Venlo Wb. (163, 290), Venray Wb. (139,
473, 690), Weertlands Wb. 1 (C 3, 013, C 3,
016), Zonhoven Wb. (038, 154, 193, 487);
Achten, P. (1995) (068), Bisschops, M. (1994)
(023).

Snoepgoed gemaakt van een aftrek-
sel van zoethout.

De trefwoorden **zjiep** en **zjiep-je** zijn
afgeleid van jujube. Met het woord
zjiep-je wordt in Hasselt zachte drop
bedoeld, terwijl het woord **suikerpek**
in de dialecten van Venlo, Achel,
Eind (bij Weert) en Echt/Gebroek
'staafdrop' aanduidt.

drop (ook *drup*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Gulpen, Weert, Ell, Stevensweert, Bree, Lanklaar, Stein, Meers, Tongeren, 's-Herenelderden, Hamont, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Beverlo, Beringen en Meijel.

drop van zoethout: Schimmert.

dropje: freq. Kleverlds.; ook in Reuver.

druppel (*druppel*): Rekem.

houtkoek (ook *oukoek*): freq. Zuid.-Oostlb.; ook in Grevenbicht/Papenhoven en Guttecoven.

houtkoekwater (ook *oukoekwater*): Schinnen en Nuth/Aalbeek.

houtskoek: Nieuwstadt, Elen, Buchten en Born.

kalisse (ook *kalis*): Lommel, Leopoldsburg en Meeuwen.

klis: Bree Wb.; ook in Bilzen, Martenslinde en Eksel.

klisduiveltje (*klisduivelke*): Bree Wb.

klishout: Lozen en As.

klissap: verspr. Demerkemp.; ook in As, Genk, Eksel, Wijchmaal, Peer, Beverlo, Paal, Beringen, Kortessem, Tessenderlo, Loksbergen en Halen.

klissaphout: Beverlo.

houtenklissap: Paal.

klisse: Hoeselt.

klissehout: Beverlo.

klissesap: Kwaadmechelen en Rekem.

klissie (ook *kalissie*): verspr. Lonerlds.; ook in Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden en Oostham.

klissiesap (*kalissiesap*): Oostham en Rekem.

klits: freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns; ook in Susteren.

klitsketje: Roermond.

klitskoek: Ophoven.

klitswater: Roermond en Thorn.

klipwater: Herten (bij Roermond).

kriskoek: Kinrooi, Rosmeer, Hoeselt, Vliermaal en Riksingen.

krissap: Vliermaal.

krissesap (*krössesap*): Rekem.

krisseskoek: Rosmeer.

krissie: freq. in het zuidwesten van het Zuid.Oostlb. en in het Trichterlds.; ook in Bommerhoven.

krissiesap (ook *kristiessap*): Itteren, Neerharen en Schimmert.

krissietje (*krissieke*): Gronsveld.

krissiewater: Maastricht.

kristekoek: Beek en Schimmert.

kristekoekwater: Vlijtingen.

kristesap (ook *christesap*): Schimmert, Valkenburg, 's-Gravenvoeren, Mechelen-aan-de-Maas en Opgrimbie.

klets: Swalmen, Asselt, Pey en Echt/Gebroek.

kletskoek: Overpelt en Echt/Gebroek.

kletswater: Montfort.

lakrits (ook *lakrit*, *lariks*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en in het zuidoosten van het Zuid.Oostlb.; ook in Montzen, Welkenraedt en Eupen.

lakritswater: Brunssum en Klimmen.

makkepek: Lanklaar en Stokkem.

pek: Buggenum, Tungalroy, Kelpen, Oler, Rotem, Meeswijk, Eisden en Venray.

peksuiker (*peksokker*): Nunhem en Urmond.

peksuikerwater (*peksokkerwater*): Heythuysen.

pekwater: Heythuysen.

suikerpek (*sokkerpek*): verspr. Kleverlds.; ook in Tegelen, Hoensbroek, Eind, Weert, Stramproy, Tungalroy, Echt/Gebroek, Achel, Blerick en Venlo

sap: Venray Wb.

sapzoet: Gennep.

zoethout: Doenrade en Maastricht.

zoethoutschuim: Susteren.

schuimpje: Stein.

trissap: Zonhoven en Genk.

zjiep (ook *zjezziep*): Hamont en Roermond.

zjiep-je (*zjiekpe*): Beverlo, Ospel en Zonhoven.
zoutdropje (*zaldropke*): Venlo.
zouten dropje (*zalten dropke*):
 Veulen (bij Venray).
zoutje: Maasbree en Steyl.
hoestklompje (*hoestklomke*):
 Schaesberg.
krabbieja: Stokkem.
kloterwater: Sittard.
extract: Vlodrop.
brouwsel: Elen.

De volgende trefwoorden wordt ‘drop in de vorm van een veter of riem’ aangeduid:

krissierijstartel: Gronsveld.
startel: Hasselt.
krissieriem: Maastricht en Gronsveld.
klitsriem: Roermond.
sapriem: Venray Wb.
kletsriem: Echt/Gebroek.
riem: Tungelroy.
nistel: Gruitrode, Opglabbeek en As.

Met de volgende trefwoorden wordt ‘drop in de vorm van een staaf’ aangeduid:

staaf klets: Echt/Gebroek.
sapstaaf: Venray Wb.
sapsteel: Venray.

De volgende vier trefwoorden zijn benamingen voor ‘drop in de vorm van een mannetje’; met de twee daaropvolgende wordt ‘drop in de vorm van een katje’ aangeduid:

krismannetje (*krismanke*): Hoeselt.
pekemannetje (*pekemanke*):
 Meeswijk.
trissapmannetje (*trissapmanneke*):
 Zonhoven.
koolputter: Hasselt.
sapketje: Merselo en Venray.
ketje (ook *ketteke*): Venlo, Urmond en Gronsveld.

De volgende trefwoorden zijn benamingen voor drop in de vorm van

een munt; met het trefwoord *Belga* wordt ‘zwarte drop in de vorm van een vijf frankstuk’ aangeduid:
muntje (*munteke*): Beverlo.
belga: Zonhoven.
kriskoekcent: Tongeren.

Met het volgende trefwoord wordt een ‘dropje in de vorm van een schoentje’ aangeduid:
dropschoentje: Hamont.

Het volgende trefwoord is een benaming voor ‘gemalen drop’:

snuif: Gronsveld.

Het volgende trefwoord is een benaming voor ‘witte drop’:

guimauve-tje (*guimauve-ke*):
 Zonhoven.

DROPWATER

N 80 (1980) (106), ZND 01u (1924) (045b); Bree Wb. (236), Echt Wb. (066), Gennep Wb. (155, 164), Hamont Wb. (058), Hasselt Wb. (543), Kerkrade Wb. 2 (158), Roermond Wb. (135, 266), Sittard Wb. (185), Tongeren Wb. (305), Valkenburg Wb. (108), Venlo Wb. (247), Venray Wb. (515, 705), Weertlands Wb. 1 (C 3, 006), Zonhoven Wb. (487); Achten, P. (1995) (068).

Water waarin drop is opgelost. Verschillende zegslieden merken op dat de fles met het dropwater daarna een tijdje in een koud en donker hoekje weggezet wordt. Vervolgens wordt de fles flink geschud. Het schuim dat daarbij ontstaat, wordt door de hals van de fles weggezogen. Dit wordt in de dialecten in het noorden en midden van Nederlands Limburg **schuimpje trekken** (*schuimke trekken*) genoemd.

kalissensap: Leopoldsburg.
kalissenwater: Meeuwen.
kalissiesap: Oostham.

kalissiewater: Oostham.
klissap: Neeroeteren, Hamont, Eksel, Heusden, Hasselt en Loksbergen.
klissapwater: Wijchmaal, Peer, Heusden, Hasselt, Kwaadmechelen, Loksbergen en Halen.
klissenwater: Gelinden.
klissiewater: Sint-Truiden en Maastricht.
klisspawater: Eksel.
klisswater: Bree Wb.; ook in Bilzen en Hoeselt.
klis: Weertlands Wb. 1.
klitskoekwater: Ophoven.
klitswater: freq. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Susteren, Schimmert, Opglabbeek en Urmond.
klits: Ophoven.
kletswater: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Pey en Echt/Gebroek.
klets: Pey en Montfort.
krissapwater: Vliermaal.
krissie: Iteren.
krissiesap: Neerharen en Valkenburg.
krissiewater: freq. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Geulle en Bommershoven.
kristekoek: Beek.
kriskoekwater: Hoeselt, Riksing en Tongeren.
kristekoekwater: Beek en Vlijtingen.
kristesap: Mechelen-aan-de-Maas, Schimmert en Valkenburg.
kristussapwater: 's-Gravenvoeren.
lakrits: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Kesseleik en Stein.
lakritsbroei (*lakritsbrui*): Eys en Ingber.
lakritswater: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen en Welkenraedt.
suikerpek (ook *sokkerpek*): freq. Kleverlds.; ook in Tegelen, Kesseleik, Reuver, Hoensbroek, Velden en Venlo.

suikerpekwater (*sokkerpekwater*): Beesel, Weert, Tungalroy, Ell, Blerick, Venlo, Tienray, Horst en Meijel.
suikerspek: Meijel.
pek: Heythuysen.
peksuiker (*peksokker*): Neer en Meers.
peksuikerwater (*peksokkerwater*): Heythuysen en Buggenum.
pekwater: Haelen, Tungalroy, Hunsel, Haler, Eisdend, Urmond en Meers.
pikwater: Rotem.
sapkatjesnat: Oirlo.
sapnat: Venray.
sapzoet: freq. Kleverlds.
schuimpje (*schuimke*): Gennep Wb.; ook in Schinnen, Oirsbeek en Stein.
houtkoekbiertje (*houtkoekbierke*): Lutterade.
houtkoekenbiertje (*houtkoekenbierke*): Lutterade.
houtkoekenwater (*houkoekenwater*): Grevenbicht/Papenhoven.
houtkoekswater (ook *oukoekswater*): Schinveld en Brunssum.
houtkoekwater (ook *houwkoekwater*; *oukoekwater*): Grevenbicht/Papenhoven, Guttecoven en Nuth/Aalbeek.
houtskoekwater: Buchten en Nieuwstadt.
houtkoek (ook *houkoek*, *oukoek*): verspr. Zuid.Oostlb.
suikerbiertje (*sokkerbierke*): Neer.
trissapwater: Zonhoven en Genk.
zoetepek: Venray Wb.
zoetnat: Schimmert.
kloterwater: Sittard.
schokkelwater: Roermond.
zwabbelaartje (*zwabbelaarke*): Rekem.
brouwsel: Tungalroy en Geulle.
bruinsel: Born.
dropnat: Hamont.
dropwater: Hamont en Sint-Huibrechts-Lille.
hommelsom: Sevenum.
zippnat: Susteren.
rouwtje (*rouwke*): Meijel.

STROOPSOLDAATJE —————

N 80 (1980) (091);
Echt Wb. (129), Sittard Wb. (477), Tegelen
Wb. (119).

In een papieren horentje gebakken stroop of rode suiker.
Met het trefwoord **vuursteen** wordt in Sittard een lekkernij bedoeld die bestaat uit een ‘mengsel van suikersiroop en witte of bruine suiker, dat in brokken gesneden en in papiertjes gewikkeld is’ (Sittard Wb., pag. 477). In Echt wordt er ‘snoepgoed van suiker, meel, stroop en anijs’ mee aangeduid. *Echter vuurstein* is volgens het Echt Wb. (pag. 129) een specialiteit van Echt.

stroopsoldaatje: Nieuwenhagen,
Heerlerbaan/Kaumer, Geleen,
Ittervoort, Gruitrode en Meers.

stroopmannetje: Waubach.

siroophorentje: Montfort.

sirooplolly: Hulsberg.

siroopje (*siroopke*): Maastricht.

siroop (*sjiroop*): Tegelen.

affaire: Schimmert.

hoosbabbeltje: Vlodrop.

kruidbabbelaar: Blerick.

kruid: Meijel.

lektuitje: Maastricht.

neusje (*neuzeke*): Leopoldsborg.

smeerlap: Venlo.

klets: Swalmen.

stroopwafel: Meijel en Hoensbroek.

vuursteen: Echt en Sittard.

karamel: Schinnen, Gruitrode,
Oplabbeek en As.

LOLLY —————

N 80 (1980) (086 add.);
Genk Wb. (388), Hasselt Wb. (279), Lommel
Wl. (175), Maastricht Wb. (407), Meeswijk
Wl. (387, 426), Sittard Wb. (129), Stokkem
Wb. (068, 102), Tongeren Wb. (326).

Lekkernij, bestaande uit een stuk geglaceerde vruchtensuiker op een stokje, dat men nuttigt door eraan te likken.

Met het trefwoord **hamertje** wordt in Sittard een ‘snoepje op een stokje in de vorm van een hamertje’ aangeduid. Ook met het woord **slokhamer** wordt in Stokkem een ‘snoepje op een stokje’ bedoeld.

lolly: Meeswijk.

lekstaf: Tongeren.

lekstek: Neeroeteren, Stokkem,
Tongeren, Hasselt en Loksbergen.

lekstok: Lommel.

zabberstek: Genk.

slokhamer: Stokkem.

hamertje (*hamerke*): Sittard.

stekknab: Maastricht.

mol: Meeswijk.

BONBON —————

Beverlo Wb. (045), Hasselt Wb. (361),
Lommel Wl. (247), Maastricht Wb. (045),
Roermond Wb. (040), Tongeren Wb. (463),
Venray Wb. (103).

Lekkernij, bestaande uit een omhulsel van chocolade en een vulling van suikerwerk, likeur, slagroom enz., in verschillende smaken.

bonbon (ook *bongbong*): Venray
Wb.; ook in Roermond en
Maastricht.

bon-tje (*bonsje*): Maastricht.

praline (*perlien, pralin, prelin*):
Lommel, Hasselt en Tongeren.

prent: Tongeren.

babbelaar: Beverlo.

REEP —————

Genk Wb. (264), Gronsveld Wb. 2 (129),
Kerkrade Wb. 2 (244), Lommel Wl. (258),
Maastricht Wb. (177), Roermond Wb. (241),

Tongeren Wb. (435), Zonhoven Wb. (072, 382).

Langwerpig stuk chocolade dat afzonderlijk verpakt en verkocht wordt.

Het woord **kattentong** wordt in Maastricht gebruikt voor verschillende soorten versnaperingen als koekjes, chocolade reepjes etc. (Maastricht Wb., pag. 177).

reep: Zonhoven en Genk.

reepje: Lommel.

perk: Tongeren.

stuk: Roermond en Zonhoven.

tablet: Gronsveld.

tafel (du.): Kerkrade Wb. 2.

kattentong: Maastricht.

13.2 Zoet broodbeleg

JAM

Kaart 100, pag. 345

N 80 (1980) (084);
 Beverlo Wb. (114), Genk Wb. (395), Heerlen
 Wb. 2 (094, 151), Kerkrade Wb. 2 (170),
 Meeswijk Wl. (145), Roermond Wb. (088),
 Sittard Wb. (368), Stokkem Wb. (127),
 Tongeren Wb. (286, 709), Tungelroy Wb.
 (125), Venray Wb. (352), Zonhoven Wb. (076);
 Achten, P. (1995) (161).

Geleachtige, gebonden massa van
 met suiker gekookte vruchten, om op
 de boterham te eten.

confituur (ook *komfetuur*, *komfi-
 tuur*): Schimmert, Bree, As,
 Meeswijk, Maastricht, Caberg,
 Hoeselt, Tongeren, Zonhoven en
 Leopoldsburg.

gelei (ook *sjalei*, *sjerlei*, *sjlei*, *zjer-
 lei*): freq. Oostlb., Horns en
 Centr.Maaslds., verspr. Oost-
 Zuidlb. en Maaskemp.; ook in
 Teuven, Weert, Maastricht, Bunde,
 Neerharen, Bilzen, Vlijtingen,
 Hoeselt, Tongeren, Hamont, Eksel,
 Zonhoven, Beverlo, Kwaad-
 mechelen, Loksbergen, Velden,
 Sevenum en Maasbree.

jam: alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb.,
 Horns, Centr.Maaslds. en
 Kleverlds, verspr. Trichterlds.; ook
 in Simpelveld, Kerkrade, Velden,
 Blerick en Venlo.

marmelade: Kerkrade Wb. 2; ook in
 Montfort, Pey en Gennep.

prut: Loksbergen.

spijs: Ospel en Opglabbeek.

MUISJES

N 16 (1962) (084);
 Gronsveld Wb. 2 (110), Hasselt Wb. (169),

Maastricht Wb. (271), Roermond Wb. (275),
 Sittard Wb. (245), Tegelen Wb. (103, 122),
 Valkenburg Wb. (123), Venlo Wb. (247),
 Venray Wb. (264), Weertlands Wb. 1 (C 3,
 008, C 3, 013);
 Bisschops, M. (1994) (024).

Gesuikerde anijszaadjes, als gewoon
 broodbeleg en - in Nederland - als
 beleg van de beschuitjes waarop men
 het kraambezoek enz. traditioneel
 trakteert bij de geboorte van een
 kind. Zie ook het lemma BESCHUIT
 MET MUISJES in WLD III, aflevering
 2.2.

muisjes (*muiskes*): Venray Wb.

muiskeutelen: Simpelveld.

muiskeuteltjes (*muiskeutelkes*):
 Kessenich.

muizenkeutelen: Urmond en Sittard.

muizenkeuteltjes (*muizenkeutelkes*):
 Weertlands Wb. 1; ook in Tegelen,
 Munstergeleen, Valkenburg,
 Gronsveld, Maastricht en Hasselt.

muizenstrontjes: Hasselt.

strontjes: Hasselt.

muizenkeurtjes (*muizenkeurkes*):
 Weertlands Wb. 1.

suikerkeurtjes (*sokkerkeurkes*):
 Weertlands Wb. 1; ook in Tegelen,
 Roermond en Venlo.

HAGELSLAG

N 16 (1962) (084 add.);
 Beverlo Wb. (097), Bree Wb. (297, 308),
 Diepenbeek Wb. (272), Genk Wb. (214),
 Hasselt Wb. (169), Meeswijk Wl. (433),
 Sittard Wb. (127), Tongeren Wb. (345),
 Zonhoven Wb. (072, 307);
 Achten, P. (1995) (048, 077).

Strooisel van chocolade om brood,
 beschuit e.d. te beleggen.

hagelslag: Sittard, Nuth/Aalbeek,
Maaseik, Hoeselt en Opheers.
chocoladen korreltjes: Zonhoven.
muisjes (*muiskes*): Bree Wb.
muizenkeutelen (*muizenkeutel*):
Bree Wb.
muizenkeutels: Beverlo.

muizenkeuteltjes (*muizenkeutelkes*):
Meeswijk, Diepenbeek, Hoeselt en
Tongeren.
muizenstront: Genk.
muizenstrontjes: Zonhoven, Hasselt
en Diepenbeek.

14 Drinken

In deze paragraaf worden behalve een aantal algemene begrippen rond het thema *drinken* ook de benamingen voor dranken met en zonder alcohol behandeld. De begrippen THEE en WIJN zijn niet opgenomen, omdat zij geen lexicale variatie opleverden. Zie voor de lemmata KAAM, DONKER BIER, LICHT BIER, MIDDELBIER en STAARTEBIER WLD II.2, pag. 18 en 46 e.v.

14.1 Algemeen

DRINKEN

DC 03 (1934) (016), N 80 (1980) (024, 025 add.), Willems (1885), ZND m (Bogers, Coenen, Coomans, Drieskens, Dupont, Franssen, Geuss, Gijsens, Gr Gr, Grootaers, Houben, Jochems, Kohneman, Lenaerts, Mathys, Notermans, Peuskens, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (065), Echt Wb. (077, 089, 096), Gronsveld Wb. 2 (039), Hasselt Wb. (270, 340, 358, 390), Heerlen Wb. 2 (100), Kerkrade Wb. 2 (184, 203, 288), Maastricht Wb. (078), Meeswijk Wl. (179), Meeuwen Wl. (057), Roermond Wb. (067, 213, 245), Sittard Wb. (078, 211, 217, 218, 263, 278, 302, 317, 379, 412, 420, 431), Tongeren Wb. (117), Tungalroy Wb. (128), Valkenburg Wb. (039), Venlo Wb. (211, 244, 257), Venray Wb. (136, 272), Weertlands Wb. 1 (C 3, passim), Zonhoven Wb. (165); Achten, P. (1995) (108), Bisschops, M. (1994) (023).

In het algemeen een vloeistof via de mond tot zich nemen.

De trefwoorden **buizen**, **fepen**, **kleppen** en **knoppen** worden in de betreffende plaatsen specifiek gebruikt in de betekenis ‘bier drinken’. Dit

geldt ook voor het Weertlandse **heffen**. Zie ook het lemma EEN BORREL DRINKEN. Het woord **nennen** is afkomstig uit de kindertaal. De trefwoorden aan het eind van het lemma als **de dorst blussen**, **blussen**, **de dorst lessen**, **dorst lessen**, **verdrijven** en **de dorst verslaan** hebben in het algemeen de meer specifieke betekenis ‘de dorst doen ophouden door iets te drinken’.

drinken: alg. in Belg. en Nl. Lb.

get drinken: As.

buizen: Valkenburg.

fepen: Weertlands Wb. 1.

gebruiken: Ospel.

heffen (ook *huffen*): Weertlands Wb. 1; ook in Zonhoven.

kleppen: Venray Wb.

knoppen (*knuppen*): Weertlands Wb. 1.

lemmelen: Sijpeveld.

lepelen: Hasselt en Sittard.

lepsen (ook *lupsen*): Sittard, Echt/Gebroek en Heerlen.

leuteren: Sittard.

lotsen: Weertlands Wb. 1.

pakken: Hasselt.

paven: Venlo en Roermond.

peren: Sittard.

pimpelen (ook *pumpelen*):

Weertlands Wb. 1; ook in Echt/
Gebroek en Hoeselt.

pitsen: Kerkrade Wb. 2; ook in Sittard.

pompen: Hasselt.

putten: Gronsveld.

scheppen: Hasselt.

smeren: Venlo, Sittard en Gronsveld.

tetteren: Venlo.

tutten: Weertlands Wb. 1.

teuten: Sittard.

een tuit rijten: Roermond.

treuten: Sittard.

zuipen: Kerkrade Wb. 2; ook in
Heerlen, Steyl, Venlo, Oirlo en
Maasbree.

zwademen (*zwamen*): Sittard.

zwegelen: Sittard.

wippen (*wuppen*): Weertlands Wb. 1.

omschudden: Echt/Gebroek.

omstoten: Sittard.

nennen (ook *ninnen*, *niennen*):

Kerkrade Wb. 2; ook in Sittard en
Gronsveld.

de dorst blussen: Blerick.

blussen: Roermond, Amstenrade,
Maastricht, Kwaadmechelen,
Venlo en Horst.

de dorst lessen: Montfort, Doenrade,
Klimmen, Thorn, Buchten en
Blerick.

dorst lessen: Eys, Herten (bij
Roermond), Pey en Ospel.

lessen: alg. Zuid.Oostlb., freq.
Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb.,
Horns en Centr.Maaslds., verspr.
Maaskemp.; ook in Sijpeltveld,
Kerkrade, Teuven, Maastricht,
Caberg, Itteren, Bilzen, Vlijtingen,
Hoeselt, Hamont, Eksel,
Leopoldsburg, Kwaadmechelen,
Velden, Venlo, Tienray, Meijel en
Sevenum.

de dorst verdrijven: Weert en
Grevenbicht/Papenhoven.

de dorst verslaan: freq.
Noord.Oostlb.; ook in Weert,
Grevenbicht/Papenhoven en
Gennep.

VEEL DRINKEN

Kaart 101, pag. 345

DC 35 (1963) (009), DC 38 (1964) (078),
N 80 (1980) (028), ZND 08 (1925) (130);
Beverlo Wb. (312), Bree Wb. (212, 266), Echt
Wb. (064, 065, 092, 095, 096, 136), Eupen Wb.
(043, 139), Gennep Wb. (215, 216), Gronsveld
Wb. 2 (006, 039), Haspengouws Id. (036, 079,
112, 161, 221, 300), Hasselt Wb. (195, 471),
Kerkrade Wb. 2 (199, 288), Limburgs Id. (080),
Lommel Wl. (171, 425), Maastricht Wb. (223,
313, 320, 521), Meerlo-Wanssum Wb. (085,
110, 148, 183), Meeswijk Wl. (368, 783),
Meeuwen Wl. (170), Roermond Wb. (048, 156,
335), Sittard Wb. (063, 301, 307, 330, 424,
506), Stokkem Wb. (066, 068, 112), Tegelen
Wb. (080, 091, 095, 132), Tongeren Wb. (044,
067, 097, 455, 467), Tungelroy Wb. (128, 129),
Venlo Wb. (156, 220, 294), Venray Wb. (101,
222, 245, 320, 701), Weertlands Wb. 1 (C 3,
003, 008, 011, 016), Zonhoven Wb. (015, 018,
263, 268, 364, 589);
Achten, P. (1995) (071), Bisschops, M. (1994)
(037).

Overmatig veel drank drinken.
Het trefwoord **buizen** wordt in
Tegelen, Venray en omgeving en in
het Weertlands gebruikt in de beteke-
nis 'veel alcohol drinken'. Vgl. voor
de trefwoorden **lampetten** en **lam-
petteren** ook het Franse *lamper*,
'met grote teugen (leeg)drinken'.

zuipen (ook *suipen*): alg. in Belg.
en Nl. Lb.; ook in Montzen,
Welkenraedt, Eupen.

zuipen wie een karhengst: Gronsveld.

zuipen wie een muizenlok: Gronsveld.

afzuipen: Zonhoven.

buizen (ook *puizen*): alg. Kleverlds.;
ook in Kerkrade Wb. 2, Weert-
lands Wb. 1 en in Nieuwenhagen,
Gulpen, Tegelen, Roermond, Pey,
Sittard, Klimmen, Stramproy,
Tongeren, Blerick en Venlo.

- pimpelen** (ook *pumpelen*): Weertlands Wb. 1; ook in Beesel, Sittard, Tungalroy, Ell, Echt/Gebroek, Urmond, Geulle, Maastricht en Tongeren.
- aan de pimpel zijn**: Maastricht.
- lampetten** (ook *lamputten*): Bree Wb.; ook in Roermond, Stokkem, Meeswijk, Maastricht, Hoeselt, Zonhoven, Wellen en Lommel.
- lampetteren**: Zonhoven.
- jeppen**: freq. Kleverlds.; ook in Tegelen en Venlo.
- de dorst lessen**: Kesseleik.
- doorlaten**: Gruitrode, Opglabbeek en As.
- een verkopen**: Gronsveld.
- een vermeubelen**: Gronsveld.
- een verperen**: Gronsveld.
- eens goed drinken**: Heugem.
- storm drinken**: Haspengouws Id.
- zich bedrinken**: Tongeren.
- hem bedrinken**: Tongeren.
- zich neer drinken**: Gronsveld.
- zich opdrinken**: Haspengouws Id.
- zich een stuk in zijn botten drinken**: Haspengouws Id.
- fluppen**: Eupen.
- gaarne een pitsen**: Gruitrode.
- galpen**: Beverlo.
- goed aflaten**: Bree.
- goed omschudden**: Opglabbeek.
- gusselen**: Valkenburg en Klimmen.
- binnengolzen**: Haspengouws Id.
- heffen**: Venray Wb.
- hem een verknauwen**: Gronsveld.
- hem gaarne lusten**: Reuver.
- hem lusten**: Neer, Horn, Oirsbeek en Schimmert.
- hem niet uittuffen**: Hunsel.
- hem pitsen**: Geleen.
- hem zwaaien**: Opglabbeek.
- hijzen**: Venlo en Heythuysen.
- inkappen**: Hasselt.
- kandelen** (*kanjelen*): Bree Wb.
- kernellen**: Echt/Gebroek.
- klatsen**: Echt/Gebroek.
- kleppen**: Horst.
- knappen**: Tegelen.
- lebberen**: Caberg.
- aflebberen**: Zonhoven.
- lepelen**: Zonhoven.
- lappen** (ook *leppen*): Venray Wb. en Meerlo-Wanssum Wb.
- lepsen** (ook *lupsen*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Montfort, Thorn, Stokkem en Caberg.
- leuteren**: Born.
- loeriën**: Schimmert.
- lurken**: Weertlands Wb. 1; ook in Reuver.
- lusten**: Horn.
- nippen**: Sint-Geertruid.
- paven**: Kerkrade, Roermond en Sittard, Gronsveld.
- pegelen** (ook *pichelen*): Echt/Gebroek en Eupen.
- pekelen**: Echt/Gebroek en Sittard.
- peken**: Sittard, Valkenburg, Gronsveld en Meeuwen.
- pompen**: Zonhoven en Tongeren.
- proeven**: Sittard.
- pulsen**: Pey.
- putten**: Echt/Gebroek en Pey.
- putteren**: Venlo.
- schransen**: Venlo.
- schrokken**: Beek.
- slempen**: Neeroeteren.
- slokken**: Bilzen.
- smeren**: Montfort.
- spaaïen**: Gruitrode.
- steenpekken**: Brunssum.
- tetteren**: Sittard en Simpelveld.
- teutelen** (ook *tuitelen*): Stokkem, Hasselt en Gronsveld.
- verputeren**: Gronsveld.
- versauzen**: Gronsveld.
- verzolen**: Gronsveld.
- zouwelen** (ook *zuielen*): Tegelen, Buchten en Nieuwstadt.
- zich bezuïpen**: Tongeren en Gronsveld.
- zutsen**: Gennep Wb.
- zwitteren**: Loksbergen en Zonhoven.
- afzwitteren**: Zonhoven.
- zwelgen**: Herten (bij Roermond).
- tonnen**: Montfort.
- achter de fles aanzitten**: Meerlo-Wanssum Wb.

iets kunnen in zijn botten slaan:

Haspengouws Id.

een droge lever hebben: Vijlen.

drinken dat de kop kist:

Haspengouws Id.

drinken zoveel de keel geven kan:

Haspengouws Id.

DRANK _____

Kaart 102, pag. 346

N 80 (1980) (024 add., 025);

Echt Wb. (039, 134, 136), Gennep Wb. (053, 054, 212), Gronsveld Wb. 2 (038), Kerkrade Wb. 2 (076, 116), Lommel Wl. (069, 425), Maastricht Wb. (077), Meerlo-Wanssum Wb. (098, 333), Meeswijk Wl. (175), Meeuwen Wl. (056, 057, 245), Roermond Wb. (066), Sittard Wb. (077, 079, 111, 506), Tegelen Wb. (082, 085), Tongeren Wb. (097, 115), Tungalroy Wb. (128), Venlo Wb. (294), Venray Wb. (135, 136, 692), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004), Zonhoven Wb. (101); Veldeke 38 (1963) (077).

De algemene benaming voor al wat men drinkt.

Het trefwoord **zatsel**, dat aan het eind van het lemma is opgenomen, wordt in het Kleverlands gebruikt voor 'een hoeveelheid sterke drank, nodig om dronken te kunnen worden'.

drank: alg. in Nl. Lb., freq.

Maaskemp.; ook in Ophoven, Meeswijk, Vlijtingen, Tongeren, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Lommel.

gedranks: Tegelen.

drinken: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds., verspr. Horns; ook in Simpelveld, Teuven, Weert, Meeuwen, Neeroeteren, Rekem, Urmond, Maastricht, Bilzen, Hoeselt, Hamont, Zonhoven, Kwaadmechelen, Loksbergen, Blerick en Venlo.

get te drinken: As.

drinks (*drinkes*): freq.

Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Tegelen, Tungalroy, Hunsel, Stevensweert, Gruitrode, Opglabbeek, Maastricht, Caberg, Heugem, Eksel en Zonhoven.

gedrinks: Kerkrade Wb. 2; ook in Sittard en Klimmen.

drinkswaar (*drinkeswaar*): Sittard.

drinkje (ook *drinkske*): Tegelen, Moorveld (Waalzen), Ulestraten, Bree en Guttecoven.

drink: Montfort.

zuip: freq. Oostlb.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Gulpen, Tungalroy, Meeuwen, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven en Venlo.

get zuip: Herten (bij Roermond).

zuipen: Brunssum, Schimmert, Wessem, Stein, Caberg, Horst en Meijel.

zuipens (ook *zuipes*): verspr. Maaskemp.; ook in Simpelveld, Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Sittard, Klimmen en Bunde.

zuipje (*zuipke*): Schinveld en Maastricht.

zuipsel: Lommel.

gezuip: Neer.

wat gezopen wordt: Thorn.

flüssiges (du.): Kerkrade.

nattigheid: Ittervoort en Grevenbicht/Papenhoven.

buis: Tongeren.

foezel: Nieuwstadt.

ninna: Caberg.

slok: Sevenum, Venlo en Sint-Geertruid.

slokje: Sevenum.

zatsel: alg. Kleverlds.

SLECHTE DRANK _____

N 80 (1980) (105 add.);

Gronsveld Wb. 2 (093), Haspengouws Id. (094, 114, 183), Kerkrade Wb. 2 (138),

Maastricht Wb. (259, 383), Roermond Wb. (172), Sittard Wb. (229, 366), Tegelen Wb. (082), Tongeren Wb. (264, 273, 711), Valkenburg Wb. (074, 088, 168), Venlo Wb. (291), Venray Wb. (358), Weertlands Wb. 1 (C 3, 003).

Drank van minderwaardige kwaliteit. Zie ook het lemma SLAPPE KOFFIE. De trefwoorden **merenpis**, **merenzeik**, **scharrebier**, **middelbier**, **drinkbier**, **kleinbier**, **kermisbier**, **klompenspoelsel** en **raastig slecht bier** zijn benamingen voor 'slecht bier'. **Kermisbier** heeft volgens het Kerkrade Wb. 2 (pag. 138) te veel schuim.

bocht: Weertlands Wb. 1.
gussel: Valkenburg.
joeks: Valkenburg.
killefits: Tongeren.
kirreflits: Tongeren.
moekkefoek: Venray Wb.
schuddekul: Maastricht en Valkenburg.
zeibel: Venlo.
zjitspoel: Tongeren.
foezel: Itteren.
merenpis: Sittard.
merenzeik: Roermond en Gronsveld.
scharrebier: Sittard.
middelbier: Maastricht.
drinkbier: Tegelen.
kleinbier: Haspengouws Id.
kermisbier (*kirmensbier*): Kerkrade Wb. 2.
klompenspoelsel: Tongeren.
raastig slecht bier: Haspengouws Id.

De volgende opgave is een uitdrukking:

men zou met dien drank honden en katten vergeven:
 Haspengouws Id.

SLOK

Kaart 103, pag. 346

N 80 (1980) (012 add., 026), ZND A2 (1940sq) (281);
 Bree Wb. (406), Gennep Wb. (167), Heerlen Wb. 2 (206, 217), Sittard Wb. (377), Stokkern Wb. (102), Tungelroy Wb. (128), Venlo Wb. (243), Venray Wb. (139, 506), Weertlands Wb. 1 (C 3, 012);
 Bisschops, M. (1994) (019).

Zoveel als men in een keer doorslikt.

slok: alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Simpelveld, Kerkrade, Teuven, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren, Hamont, Overpelt, Helchteren, Paal, Mielen-boven-Aalst, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Loksbergen, Velden, Blerick en Venlo.

slokje (*slokske*): Tegelen, Nieuwstadt, Kelpen, Oler, Zonhoven, Gennep en Maasbree.

teug: Heythuysen, Neer, Nunhem, Schimmert, Weert, Ophoven, Opglabbeek, As, Geulle, Maastricht, Hamont, Venlo, Sevenum en Maasbree.

bof: Moorveld (Waalsen) en Ulestraten.

klotsje (ook *klotske*): Simpelveld en Heerlerbaan/Kaumer.

klats: Eksel.

klok: Neeroeteren.

klokje (*klokske*): Bree.

mondvol: Kapel-in-'t-Zand en Herten (bij Roermond).

dronk: Venray Wb.

SLURPEN

Kaart 104, pag. 347

DC 35 (1963) (035), N 80 (1980) (011), SGV (1914) (033);
 Bree Wb. (406), Diepenbeek Wb. (268, 287),
 Gennep Wb. (213), Kerkrade Wb. 2 (161),
 Lommel Wl. (298), Maastricht Wb. (230),
 Meerlo-Wanssum Wb. (337), Meeuwen Wl.
 (197), Sittard Wb. (377), Tongeren Wb. (025,
 323, 506), Venray Wb. (111, 507), Weertlands
 Wb. 1 (C 3, 013, C 3, 016);
 Achten, P. (1995) (072), Bisschops, M. (1994)
 (023).

Drank of vloeibaar voedsel hoorbaar
 opzuigen.

slurpen: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het
 Ripuar., ook in Bree Wb. en in
 Simpelveld, Kerkrade, Vaals,
 Teuven, Ophoven, Rekem,
 Neerharen, Vlijtingen, Diepen-
 beek, Hoeselt, Hamont, Eksel,
 Zonhoven, Leopoldsburg,
 Kwaadmechelen, Loksbergen en
 Lommel.

slorpen: Heerlen, Nieuwenhagen,
 Einighausen, Brunssum en
 Guttecoven.

slobberen: freq. Noord.Oostlb.,
 verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
 Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen,
 Weert, Tungelroy, Ell, Geulle,
 Maastricht, Diepenbeek, Venlo,
 Gennep, Venray en Horst.

lebberen: Venray Wb.; ook in
 Kapel-in-'t-Zand, Montfort,
 Valkenburg, Grevenbicht/
 Papenhoven, Diepenbeek, Hoeselt,
 Tongeren en Loksbergen.

uitlebberen: Tongeren.

lepsen: freq. Ripuar. en Zuid.Oostlb.;
 ook in Nieuwenhagen, Montfort,
 Stein, Geulle en Maastricht.

slabberen: Loksbergen.

zabberen: Weert, Bree en Zonhoven.

zeuteren: Gennep Wb.

sloeveren (ook *sloeferen*):
 Simpelveld, Rimburg en Eys.

zoevelen: Ospel.

zolveren: Meerlo-Wanssum Wb.

smessen: Amby.

klatsen: Waubach.

zuigen: Heythuysen.

zuiken: Heythuysen.

slempen: Tongeren.

NIPPEN

Kaart 105, pag. 347

N 80 (1980) (029);
 Bree Wb. (273, 381), Echt Wb. (075, 103),
 Kerkrade Wb. 2 (184), Maastricht Wb. (230),
 Meeuwen Wl. (195), Roermond Wb. (088,
 261), Tungelroy Wb. (129), Weertlands Wb. 1
 (C 3, 001, C 3, 014), Zonhoven Wb. (266, 464);
 Bisschops, M. (1994) (026).

Een klein teugje drinken.

nippen: freq. Ripuar. en Oostlb., ver-
 spr. Centr.Maaslds. en Kleverlds.;
 ook in Nieuwenhagen,
 Heerlerbaan/Kaumer, Stramproy,
 Wessem, Gruitrode, Opplabbeek,
 Maastricht, Caberg, Eksel, Velden,
 Blerick en Venlo.

pitsen: alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost-
 Zuidlb. en Noord.Oostlb., verspr.
 Centr.Maaslds.; ook in Wessem en
 Bunde.

een pitsen: Eys.

sippen (ook *siffen*, *suppen*): freq.
 Maaskemp., verspr. Noord-
 Oostlb.; ook in Weertlands Wb. 1
 en in Sittard, Tungelroy, Hunsel,
 Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papen-
 hoven, Maastricht, Neerharen,
 Heugem en Meijel.

lebberen: Roermond, Kapel-in-'t-
 Zand, Montfort, Geleen, Echt/
 Gebroek, Zonhoven en Venray.

aflebberen: Weertlands Wb. 1.

lekken: Heythuysen, Loksbergen en
 Meers.

lepsen: Bree Wb.; ook in
 Simpelveld, Vijlen, Montfort,
 Sittard, Guttecoven, Meers en
 Maastricht.

leuten: Simpelveld.

lippen: Sevenum.
lurken: Kelpen, Stein, Hamont en Loksbergen.
slobberen: Leopoldsburg.
slurpen: Kwaadmechelen en Stevensweert.
spitsen: Loksbergen.
sutsen: Zonhoven.
zeuteren: Klimmen.
keuren: Lutterade.
proeven: Venray, Sevenum en Maasbree.
met beetjes drinken: Neer en Thorn.
een klein slokje drinken (*een klein slokske drinken*): Blerick.
met kleine slokjes drinken (*met klein slokskes drinken*): Gennep.
slokjes drinken (*slokskes drinken*): Meijel.
met slokjes drinken (*met slokskes drinken*): Horn, Wijnandsrade, Buchten, Urmond, Maastricht, Venlo en Oirlo.
mondjesmaat drinken: Sevenum.
slokjes nemen (*slokskes nemen*): Maastricht.
kleine slokjes pakken (*klein slokskes pakken*): Maastricht.
putten (*putsen*): Ubachsberg.
borrelen: Ittervoort.

INSCHENKEN

Beverlo Wb. (230), Bree Wb. (205), Echt Wb. (058), Gronsveld Wb. 2 (148), Kerkrade Wb. 2 (112), Maastricht Wb. (158, 375), Meerlo-Wanssum Wb. (146), Roermond Wb. (113, 258), Sittard Wb. (151, 383), Stokkem Wb. (052), Tegelen Wb. (090), Tongeren Wb. (139, 563, 655), Tungelroy Wb. (115, 125), Valkenburg Wb. (087, 168), Venlo Wb. (154, 234), Venray Wb. (089), Weertlands Wb. 1 (C 3, 005, C 3, 012), Zonhoven Wb. (407); Achten, P. (1995) (029).

Een drank schenkend ingieten. Het trefwoord **verschudden** wordt in Venray en omgeving gebruikt in de betekenis 'sterke drank schenken'.

inschenken: Hoeselt, Maastricht en Tongeren.
volschenken: Tongeren.
schenken: Zonhoven.
inschudden: freq. Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb. 2, Weertlands Wb. 1 en Bree Wb. en in Tegelen, Roermond, Sittard, Valkenburg, Tungelroy, Echt/Gebroek, Stokkem, Maastricht en Venlo.
volschudden: Tongeren.
schudden: Weertlands Wb. 1; ook in Sittard, Valkenburg, Gronsveld, Maastricht, Tongeren en Venlo.
ingieten: Beverlo.
verschudden: Venray Wb.

PARELEN

Kaart 106, pag. 348

N 80 (1980) (099);
 Tungelroy Wb. (114).

Opstijgen van luchtbelletjes in drank. De belletjes die in de vloeistof opstijgen worden in Gennep **kraaltjes** (*krallekes*) genoemd.

parelen: Nieuwenhagen, Eys, Melick, Doenrade, Schimmert, Ittervoort, Opglabbeek, Echt/Gebroek, Geulle, Maastricht, Caberg, Hoeselt en Venlo.

perlen (du.): Sempelveld.

op-perlen: Sempelveld.

borrelen: freq. Oostlb. en Horns, verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Meeuwen, Meers, Maastricht, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Venlo, Meijel en Maasbree.

opborrelen: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Susteren, Hunsel, Guttecoven, Maastricht, Hamont en Meerlo.

brobbelen: Haelen, Rekem, Bilzen en Eksel.

bubbelen: Caberg.

bruisen (ook *bruizen*): freq. Oost.-Zuidlb., verspr. Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Susteren, Beek, Klimmen, Tungalroy, Buchten, Maastricht, Venlo, Venray en Sevenum.
grinselen: Kesseleik, Pey en Schimmert.
klaren: Weert.
krallen: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Heerlen, Rimborg, Epen, Heel, Roermond, Grevenbicht/Papenhoven, Guttecoven, Urmond, Ifteren en Meijel.
kriezelen: Roermond en Stein.
kringelen: Born en Jabeek.
opkringelen: Maasbree.
kritselen: Geleen en Nuth/Aalbeek.
gisten: Gruitrode, Opglabbeek, As en Kwaadmechelen.
mousseren: Caberg.
priegelen: Horst.
prikkelen: Stramproy en Ingber.
schuimen: Stein.
sprenkelen: Maastricht.
sprudeln (du.): Opglabbeek en Nieuwenhagen.
blaren: Ell.

PROOSTEN

Kaart 107, pag. 348

N 80 (1980) (031);
 Meeswijk Wl. (007), Valkenburg Wb. (101), Venray Wb. (054, 271, 442, 564).

De glazen tegen elkaar aanstoten als teken dat men elkaar veel goeds toewenst.

aanstoten: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Kapel-in-'t-Zand, Weert, Meeswijk, Maastricht, Caberg en Velden.
aanstoot geven: Venray Wb.
klinken: alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Horns, Maaskemp., Centr.-

Maaslds., verspr. Trichterlds.; ook in Simpelveld, Nieuwenhagen, Gulpen, Teuven, Weert, Bilzen, Hoeselt, Hamont, Leopoldsburg, Loksbergen, Velden en Venlo.

klotsen: Maastricht, Heugem en Gronsveld.

knotsen: Born, Maastricht en Valkenburg.

stuiken: Venray.

tikken: Vlijtingen.

tutsen: Kwaadmechelen.

proosten: freq. Oostlb., Horns en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen, Vijlen, Ospel, Bree, Maastricht, Bunde, Blerick en Venlo.

toosten: Venray Wb.; ook in Simpelveld, Steyl, Herten (bij Roermond), Sittard, Geleen en Merkelbeek.

santé zeggen: Zonhoven.

REST IN HET GLAS

Kaart 108, pag. 349

N 80 (1980) (097), ZND 36 (1941) (026);
 Bree Wb. (236), Diepenbeek Wb. (273), Gronsveld Wb. 2 (019, 139), Hamont Wb. (056), Haspengouws Id. (113), Meerlo-Wanssum Wb. (159), Tegelen Wb. (094).

Kleine hoeveelheid drank onder in een glas.

Het woord **klots** (*klits*) wordt in Bree e.o. gebruikt voor 'verschaald bier dat bijvoorbeeld in een glas is achtergebleven'.

klatsje (*klatske, klekske, klatske, kletsken, kletstken*): alg. in Nl. Lb. m.u.v. het noorden van het Kleverlds., het Ripuar. en het Oost.Zuidlb., alg. in Belg. Lb. m.u.v. het zuidwesten.

klats: freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Lonerlds. en

Truierlds.; ook in Haspengouws
 Id. en in Nieuwenhagen,
 Tungalroy, Kelpen, Oler,
 Neeroeteren, Maastricht,
 Herstappe en Velden.
klesje (*kleske, klesken*): Reppel,
 Stein, Jeuk en Lommel.
klets (ook *klits*): Bree Wb.; ook in
 Sint-Lambrechts-Herk.
klots: Waubach en Gulpen.
klotsje (*klotske*): Heerlen, Eys en
 Vijlen.
prietsje (*prietske*): Bree en
 Diepenbeek.
plietsje (*plietske*): Epen.
poeltje (*poelke*): Nieuwenhagen.

rest: Opglabbeek en Spalbeek.
slok: Jeuk, Simpelveld en Teuven.
slokje (*slokske*): Kerkrade, Heerlen,
 Rimburch, Beringen en Groot-
 Gelmen.
drupje (*treepke*): Meeuwen.
onderste, het - : Spalbeek.
overschot: Kuringen.
beetje, een - (ook *bietske, bitske*):
 Hechtel, Lummen, Jeuk en Meijel.
bezinksel: Mettekoven.
bodempje (*boomke*): Heerlerbaan/
 Kaumer.
dras: Gruitrode.
fond (fr.): Sint-Truiden.
schnauzen-bier: Eys.

14.2 Dranken zonder alcohol

KOFFIE

Kaart 109, pag. 349

SGV (1914) (018), ZND 23 (1937) (016), ZND 45 (1946) (018); Diepenbeek Wb. (276), Hasselt Wb. (238, 330), Heerlen Wb. 2 (140), Kerkrade Wb. 2 (129), Lommel Wl. (157), Maastricht Wb. (198), Meeswijk Wl. (334), Roermond Wb. (140), Sittard Wb. (164, 436), Tongeren Wb. (151, 239, 328), Venlo Wb. (171), Venray Wb. (286, 572), Zonhoven Wb. (235); Achten, P. (1995) (055), Veldeke 37 (1962) (041).

De bekende drank, die wordt bereid door gebrande en gemalen koffiebonen (in een filter) met kokend water te begieten. Zie ook het lemma **KOFFIE ZETTEN**.

Met het woord **tweloodiger** wordt in Sittard ‘extra sterke koffie, gemaakt van twee lood koffie’ aangeduid. **Nescafé** is een merknaam van oploskoffie. Het woord **lerrus** wordt in Tongeren gebruikt voor ‘koffie verkeerd’, warme melk met een scheutje koffie (Tongeren Wb., pag. 328).

koffie (ook *koffe*, *koffee*): alg. in Nl. Lb. m.u.v. het zuidoosten., in Belg. Lb. alg. in het noorden, het Maaslands en het Maaskemp.; ook in Vliermaal, Genoelselderen, Millen, Beverlo, Heers, Kortessem, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Oostham, Tessengerlo en Lommel.

café (ook *kaffe*, *kaffee*, *kaffie*): alg. in het zuiden en zuidwesten van Belg. Lb. en in het zuidoosten van Nl. Lb.; ook in Lontzen, Welkenraedt, Sittard, Gruitrode en Genk.

troost: Venray Wb.

tweloodiger: Sittard.

filter: Tongeren (filterkoffie).

nescafé: Hasselt.

lerrus: Tongeren.

KOFFIE ZETTEN

Bree Wb. (326), Genk Wb. (235), Kerkrade Wb. 2 (129, 187, 197), Maastricht Wb. (300), Meerlo-Wanssum Wb. (213, 256), Meeswijk Wl. (463), Roermond Wb. (208), Sittard Wb. (289), Stokkem Wb. (082), Tegelen Wb. (107), Tungalroy Wb. (115, 126), Valkenburg Wb. (133), Venlo Wb. (206), Venray Wb. (401), Zonhoven Wb. (235).

Kokend water op of over de gemalen koffiebonen gieten, koffie zetten. ‘Koffie drinken’ wordt in Kerkrade en omgeving **meuten** genoemd (Kerkrade Wb. 2, pag. 173), in Genk **sauzen** (Genk Wb, pag. 306) en in Gronsveld **teutelen** (Gronsveld Wb., pag. 39).

café zetten (*kaffie zetten*): Zonhoven.

café koken (*kaffe koken*): Kerkrade Wb. 2.

café maken (*kaffie maken*): Zonhoven.

café opschudden (*kaffie opschudden*): Kerkrade Wb. 2.

koffie opschudden: Meerlo-Wanssum Wb.; ook in Roermond, Tungalroy en Maastricht.

opschudden: freq. Maaskemp.; ook in Venray Wb. en in Tegelen, Sittard, Valkenburg, Tungalroy, Stokkem, Meeswijk en Venlo.

Het volgende trefwoord betekent in Kerkrade e.o. ‘kokend water met nieuwe koffie aan het koffiedik toevoegen’:

café op het aas opschudden (*kaffie op het aas opschudden*): Kerkrade Wb. 2.

OPGEWARMDE KOFFIE

N 16 (1962) (078);

Sittard Wb. (500), Venray Wb. (494).

Koudgeworden koffie die opnieuw is opgewarmd.

opgewarmde koffie: freq.

Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Susteren, Gronsveld, Bree, Peer, Helchteren, Velden, Boekend, Venlo en America.

opgewarmde café (ook *opgewarmde kaffe*, *opgewarmde kaffee*, *opgewarmde kaffie*): Heerlen, Bilzen, Ketsingen, Sint-Truiden en Melveren.

gewarmde koffie: Achel.

herwarmde café (*herwarmde kaffe*): Opheers.

nagewarmde koffie: Kinrooi.

opgewarmde gussel: Neerbeek.

oude gussel: Neerbeek.

gussel: Margraten.

opgewarmde breuzel: Heerlen.

breuzel: Kerkrade, Bleijerheide, Bocholtz, Ubachsberg, Nieuwenhagen, Mechelen, Puth en Oirsbeek.

opgewarmde zouwel: Stein.

zouwel: freq. Noord.Oostlb.; ook in Ransdaal, Heerlerheide, Sittard, Eil, Maaseik, Lanklaar, Oost-Maarland en Venlo.

warmgemaakte koffie: Koersel.

opgewarmde: Nederweert en Rotem.

opgewarmde prul: Mechelen.

opgewarmde trut: Wanssum en Broekhuizen.

aangelengde: Sittard.

opschutsel: Gennep.

aftreksel: Blerick.

broei (*brui*): Ubachsberg.

brouwsel: Ransdaal.

floenksje (*floenkske*): Borgloon.

grozelewater: Ulestraten.

klits: Borgloon.

larie: Meijel en Venlo.

leuter: Weert.

lierelauw: Oost-Maarland.

slabber: Mechelen.

slabberons: Bocholtz.

sloeber: Meijel.

sloor: Kiewit.

soeliemoelie: Middelaar.

lummel: Kessenich.

zwadder: Neerpelt en Grathem.

merenzeik: Munstergeleen.

oudbakken koffie: Lommel.

oude beut (*ouwe beut*): Hamont.

oude café (*oude kaffee*, *ouwe kaffe*): Halen en Bilzen.

oude koffie (*ouw koffie*, *ouwe kof-fie*): Geleen, Bocholt, Overpelt, Linde en Beringen.

oude larie: Hamont.

oude lierie: Hamont.

pensenterger: Maasniel.

prut: Oirlo.

schuddekul: Venray Wb.; ook in Roermond en Thorn.

warme café (*warme kaffie*): Niel-bij-St.-Truiden.

zouwelwater: Herten (bij Roermond).

schotelwater: Weert en Neeritter.

zooi: Urmond.

zaan: Hasselt.

drasje (*draske*): Tegelen.

wat op de dras: Tegelen.

wat van de dras: Tegelen.

SLAPPE KOFFIE

N 16 (1962) (077);

Bree Wb. (293), Diepenbeek Wb. (276), Echt Wb. (078, 134), Genk Wb. (163), Gennep Wb. (114, 123, 142, 162, 164), Gronsveld Wb. 2 (088), Haspengouws Id. (118, 175, 208), Hasselt Wb. (205, 296, 351, 396, 479), Kerkrade Wb. 2 (078, 177, 223), Limburgs Id. (155), Maastricht Wb. (048, 383), Meerlo-Wanssum Wb. (255), Meeswijk Wl. (370), Roermond Wb. (045, 121, 266), Sittard Wb. (245, 304, 373, 375), Tegelen Wb. (117, 132), Tongeren Wb. (283, 333, 338, 566),

Tungelroy Wb. (126), Venlo Wb. (181, 291), Venray Wb. (303, 491, 494), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004, C 3, 006), Zonhoven Wb. (199, 224, 356);
 Achten, P. (1995) (060, 074), Bisschops, M. (1994) (024).

Dunne, slappe koffie.

Het woord **kalverdrank** wordt vooral gebruikt voor 'koffie met veel melk'. Met het trefwoord **moekkefoek** wordt in Gennep 'slappe koffie van gebrande gerst' bedoeld.

schotelwater (ook *schottelwater*):
 alg. Kleverlds.; ook in Tegelen, Haelen, Nunhem, Susteren, Munstergeleen, Gronsveld, Tungelroy, Ittervoort, Opglabbeek, Maaseik, Oost-Maarland, Bilzen, Tongeren, Peer, Hasselt, Lommel en Velden.

schotelwater (ook *schottelwater*): freq. Kleverlds.; ook in Weert.

koffie wie schotelwater (*koffie wie schottelwater*): Neer.

schotelwater (*schottelwater*):
 Roosteren en Heerlen.

afwaswater: Hasselt en Geleen.

schuddekul: freq. Kleverlds.; ook in Roermond, Thorn, Maastricht en Eksel.

merenzeik: freq. Noord.Oostlb., Horns; ook in Bree Wb. en in Bocholtz, Ransdaal, Waubach, Mechelen, Sittard, Gronsveld, Roosteren, Mechelen-aan-de-Maas, Stein, Hamont, Hasselt, Borgloon, Halen en Velden.

meerzeik: Gelieren/Bret.

merenpis: Roermond.

klits: verspr. Demerkemp.; ook in Genk, Bilzen, Opheers, Gingelom, Beringen, Sint-Truiden, Melveren en Zelem.

klits-café: Bilzen en Borgloon.

moekkefoek: freq. Ripuar.; ook in Gennep Wb. en in Maasniel, Sittard en Puth.

loerie: Gennep Wb.; ook in Roermond, Valkenburg, Grathem, Lommel en Blerick.

zouwel (ook *zuuel*): freq. Noord.-Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Margraten, Gronsveld, Nederweert, Weert, Eil, Neeritter, Kinrooi, Smeermaas, Oost-Maarland en Venlo.

zouwelkoffie: Melick.

zouwelwater: Neer.

zouwsel: Bree.

begijnenkoffie: Boekend.

boterhammenkoffie: Maastricht.

bradsel: Eksel.

breuzel (ook *brozel*): Heerlen, Mechelen, Roermond en Sittard.

café van scherpenheuvel (*kaffie van scherpenheuvel*): Hasselt.

doorgietsel: Gingelom.

dunne café (*dunne kaffie*): Kerkrade Wb. 2.

dunne koffie: Reuver.

dunne pis: Oirsbeek.

dunne poelie: Wanssum.

dunne prits: Paal.

dunne slierp: Lommel.

durbus: Kwaadmechelen.

dwazendaal: Eksel.

felix: Heppen.

foezel: Weertlands Wb. 1.

gussel: Gronsveld.

joegel: Ransdaal.

kakkedoeles: Roermond.

kalverdrank: Bilzen, Diepenbeek, Zonhoven en Hasselt.

katjeswater: Sittard.

keulse: Sittard.

kieleflits: Hoeselt.

klare: Nunhem.

klaterjanus: Weertlands Wb. 1.

kloekenpis: Haspengouws Id. en Ransdaal.

kloter: Achel.

knijp: Niel-bij-St.-Truiden.

kozeloe: Tongeren.

kruierskoffie: Venray Wb.

lares: Meeswijk en Berg-aan-de-Maas.

larezeik: Eygelshoven.

larie: Ubachsberg, Tegelen, Limbricht, Ulestraten, Roosteren, Lanklaar, Buchten, Oost-Maarland, Tongeren, Venlo, America en Meijel.

leer: Maaseik.

lerenlauw: Rotem.

leut: Roermond, Overpelt, Koersel en Venlo.

leuter: Maasbracht en Sittard.

lierela: Mechelen-aan-de-Maas.

lizeris: Sint-Huibrechts-Lille.

lodder: Hoeselt en Tongeren.

lopens (*lopes*): Gennep.

loper: Tongeren.

lores: Paal.

luizer: Echt/Gebroek.

luizerd: Maasbracht.

luter: Ubachsberg.

magere koffie: Tegelen.

merelenpis: Eygelshoven.

moelie: Middelaar.

muggenpis: Kerkrade.

pensentergerd: Herten (bij Roermond).

peut: Belfeld.

piezeloe: Neeroeteren.

pis: Zonhoven en Hasselt.

poelie: freq. Kleverlds.

poeliepats: Roermond.

poolse: Sittard.

put: Meijel.

put: Nieuwenhagen en Waubach.

puts: Kerkrade.

rekel van koffie: Melick.

seuter: Roermond.

slabberons: Kerkrade Wb. 2.

slabberonsius: Kerkrade Wb. 2.

sladder: Valkenburg en Gronsveld.

slappe café (*slappe kaffe*): Sint-Truiden, Nieuwenhagen en Ketsingen.

slappe gussel: Neerbeek.

slappe kadee: Kinrooi.

slappe koffie: Belfeld, Reuver, Roermond, Leuken, Stokkem, Oost-Maarland, Achel, Peer en Boekend.

slappe laar: Urmond.

slappe prul: Mechelen.

slappe sloerie: Ittervoort.

slappe teut: Roermond.

slappe thei: Borgloon.

slappe thijs (*slappe ties, slappe tis*): Maasniel, Limbricht, Sittard en Oirlo.

slappe tinus: Tungelroy.

slappe willie: Nederweert.

slappe was: Gronsveld.

slares: Holtum, Urmond en Sittard.

slaris: Grevenbicht/Papenhoven.

slecht brouwsel: Gingelom.

sledderet: Guttecoven.

sleures: Hasselt.

slinger: Haspengouws Id.

slodderen-café (*slodderen-kaffie*): Heerlen.

sloeber: Meijel.

sloerie: Hamont en Mechelen-aan-de-Maas.

spolwater: Waubach, Roermond, Sittard en Puth.

sputwater: Limbricht.

strats: Gelieren/Bret.

treut: Belfeld.

tuddekoffie: Heppen.

water: Roosteren.

zeik: Paal en Gennep.

zeik van koffie: Middelaar.

zuchter: Ubachsberg.

zwaddel: Opglabbeek.

zwadder: Waubach, Roermond, Gelieren/Bret, Achel, Neerpelt, Heppen, Beverlo, Beringen, Kwaadmechelen en Lommel.

zwansel: Linde.

De volgende opgave is een uitdrukking:

koffie waardoor men zonder bril de zeven psalmen kan lezen:
Haspengouws Id.

KOFFIEDIK

Kaart 110, pag. 350

DC 47 (1972) (009b), N 80 (1980) (105 add.),
SGV (1914) (007 add., 018), ZND 01 (1922)

(a-m), ZND 01u (1924) (128), ZND 23 (1937) (034);
 Beverlo Wb. (132), Bree Wb. (119),
 Diepenbeek Wb. (276), Echt Wb. (035, 039),
 Eupen Wb. (059, 148), Genk Wb. (085),
 Gennep Wb. (053), Gronsveld Wb. 2 (088),
 Hamont Wb. (030), Hasselt Wb. (238),
 Kerkrade Wb. 2 (127, 129, 130, 177, 187),
 Lommel Wl. (069), Maastricht Wb. (077),
 Meerlo-Wanssum Wb. (098), Meeswijk Wl.
 (176), Meeuwen Wl. (056), Roermond Wb.
 (140), Sittard Wb. (062, 164, 291), Tegelen
 Wb. (081), Tongeren Wb. (115), Tungleroy
 Wb. (126), Valkenburg Wb. (045, 072), Venlo
 Wb. (115), Venray Wb. (136, 287), Weertlands
 Wb. 1 (C 3, 004), Zonhoven Wb. (099);
 Achten, P. (1995) (023), Bisschops, M. (1994)
 (013).

Overblijfsel, bezinsel van getrokken
 koffie.

koffiedras (ook *koffedras*): freq.
 Oostlb., Horns, Centr.Maaslds.,
 verspr. Maaskemp., Trichterlds. en
 Dommellids.; ook in Weert,
 Helchteren, Groot-Gelmen,
 Grubbenvorst, Blerick, Swolgen
 en Maasbree.

café-dras (ook *kaffiedras*, *kafie-
 dras*): Bilzen, Martenslinde,
 's-Herenelderden, Zonhoven en
 Hasselt.

dras: freq. Oostlb., Horns,
 Maaskemp., Centr.Maaslds.,
 Tongerlds. en Kleverlds., verspr.
 Trichterlds. en Demerkemp.; ook
 in Weertlands Wb. 1 en in
 Waubach, Eigenbilzen, Hamont,
 Kortessem, Vechmaal, Lommel,
 Grubbenvorst en Venlo.

koffiedik: Reuver, Vliermaal,
 Heusden, Stevoort en Blerick.

café-dik (ook *kaffiedik*, *kaffedik*):
 verspr. Lonerlds.; ook in Genk,
 Kermt, Beringen, Sint-Truiden,
 Aalst-bij-St.-Truiden, Oostham,
 Loksbergen en Halen.

dik van de café (*dik van de kaffie*):
 Borlo.

koffiegrond (ook *koffegronk*, *kof-
 fiegronk*): Schaesberg, Gulpen,
 Mechelen en Oirsbeek.

koffiesgrond (*koffesgrond*): Vijlen.

café-grond (ook *kaffegronk*, *kaffe-
 gronk*, *kaffiegronk*): freq. Ripuar.;
 ook in Heerlen, Rimborg, Epen,
 Welkenraedt en Montzen.

café's-grond (*kaffesgrond*): Eys en
 Vijlen.

grond (ook *gronk*): freq. Ripuar.;;
 ook in Eys, Gulpen en Eupen.

koffiedrats: freq. Kleverlds.; ook in
 Helden/Everlo, Lottum en Arcen.

drats: alg. Kleverlds.; ook in
 Helden/Everlo, Bolderberg,
 Velden en Venlo.

koffiedroes: Baarlo.

droes: Velden, Hout-Blerick, Venlo,
 Sevenum en Maasbree.

koffiedroesem: Kermt.

droesem: Rekem.

kaffeesatz (du.) (*kaffiezats*):
 Kerkrade Wb. 2; ook in Eupen.

gromelen: Mheer en Eupen.

koffiegrozelen (ook *koffegrozelen*):
 Obbicht, Guttecoven en Mheer.

grozelen (ook *grotselen*): freq.
 Zuid.Oostlb.; ook in Grevenbicht/
 Papenhoven, Buchten en Bunde.

gronzelen (ook *gronselen*): verspr.
 Zuid.Oostlb.

koffiedrozelen: Mechelen-aan-de-
 Maas.

koffiebrozelen (*koffebronzen*): Heek.

café-brozelen (*kaffebrozelen*): Sittard.

brozelen: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
 Echt/Gebroek.

koffiebreuzelen (*koffebreuselen*):
 Sittard.

breuzelen: Sittard.

koffiedrek: Blerick.

moet: Kerkrade Wb. 2.

moek: Eupen.

aas: Kerkrade Wb. 2.

orten: Sittard.

prot: Heppen en Beverlo.

prut: Waubach.

pruls: Eupen.

zowel: Stein.

CICHOREI

N 80 (1980) (081), SGV (1914) (005), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (029); Beverlo Wb. (053), Bree Wb. (382), Echt Wb. (111), Gennep Wb. (180), Gronsveld Wb. 2 (030), Heerlen Wb. 2 (093), Maastricht Wb. (419), Meerlo-Wanssum Wb. (267), Meeswijk Wl. (633), Roermond Wb. (052, 075), Sittard Wb. (359), Susteren Wb. (054), Tungelroy Wb. (115), Venray Wb. (287, 515), Zonhoven Wb. (285); Bisschops, M. (1994) (024).

Geroosterde en gemalen wortel van de cichorei, als surrogaat en als smaakverbeterend middel voor koffie. De trefwoorden **Buisman** en **Buismans** verwijzen naar de firma Buisman, die onder de naam *Buismans GS* ('gebrande stroop') een smaakverbeterend middel voor koffie fabriceerde.

cichorei (ook *sekrei, sichrei, sikkeren, sikorei, tsiechorei*): freq. Oostlb., Maaskemp., verspr. Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Teuven, Montzen, Eupen, Ittervoort, Maasbracht, Maastricht, Zonhoven, Leopoldsburg, Blerick, Venlo, Horst en Maasbree.

suikerij (ook *sakkerij, sekrij, sjokkerij, soggerij, sokkerij, sokrij, suggerij*): alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Maaskemp.; ook in Simpelveld, Eupen, Nederweert, Ospel, Weert, Bilzen, Vlijtingen, Hoeseit, Vliermaal, Riksingen, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Gelinden, Bommershoven en Sint-Truiden.

suikerij bij de koffie (*sokkerij bij de koffie*): Thorn.

koffie-extract: Roermond.

surrogaat: Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Moorveld (Waalsen),

Ulestraten, Stevensweert, Grevenbicht/Papenhoven en Stein.

koffiepek: Venray Wb.

mout (ook *malt*): Opglabbeek, Zonhoven en Rekem.

malz (du.): Rimborg.

bitter: Pey.

bittere: Beverlo, Kwaadmechelen, Loksbergen en Halen.

moekkefoek (ook *mokkefok*):

Simpelveld, Kerkrade, Heerlen, Waubach, Vijlen, Sittard, Susteren, Doenrade en Venlo.

pee-koffie: Venray, Horst en Meijel.

potterot: Peer.

prot (ook *prut*): Eksel, Wijchmaal, Peer, Heusden, Kwaadmechelen en Oostham.

stomp: Zonhoven.

buisman: Heerlen, Steyl, Nieuwstadt, Amstenrade, Stein, Maastricht en Maasbree.

buismans: Heerlerbaan/Kaumer.

gespit koren: Tungelroy.

kattenkruid: Montzen.

keulse: Schinveld.

KANDEEL

N 80 (1980) (103); Maastricht Wb. (173).

Warme drank bereid uit wijn (ook wel bier of melk) met eierdooiers, suiker en kaneel, al of niet met wittebrood. Kandeel werd vroeger vaak aan jonge kraamvrouwen gegeven en ook tijdens de kraamvisite geschonken.

kandeel: verspr. Horns; ook in Nieuwenhagen, Nunhem, Schimmert, Maastricht en Venray.

glühwein (du.): Bree en Doenrade.

grog (ook *grok*): freq. Oostlb.; ook in Kerkrade, Thorn, Stevensweert, Stein, Eksel, Venlo en Meijel.

warme grog (ook *warme grok*): Velden, Herten (bij Roermond) en Caberg.

kraamdrank: Born.
wagendrank: Wijlre.
slempap: Guttecoven en Sittard.
zuip: Weert.
zuipen: Pey.
zuipje (zuipke): Roermond en Maastricht.
drankje (drankske): Meijel.
slem: Montfort, Buchten en Heerlerbaan/Kaumer.
bierslem: Doenrade.
slemp: freq. Oostlb.; ook in Eys, Tungalroy, Wessem, Guttecoven, Urmond, Meers, Maastricht, Caberg en Venlo.
bierpap: Swalmen, Montfort, Vlijtingen, Blerick en Oirlo.
biertjespap (bierkespap): Oirlo.
bierslomp: Simpelveld, Beek, Brunssum, Grevenbicht/Papenhoven, Urmond, Geulle, Caberg en Itteren.
slempap met bier: Geleen.
warme bisschop: Simpelveld.
warme wijn: Maastricht.
wijnsoep: Venlo en Heerlen.
advocaat: Jabeek.
eiercognac: Susteren.

LIMONADE

DC 35 (1963) (010);
 Beverlo Wb. (150), Genk Wb. (192),
 Gronsveld Wb. 2 (051), Hasselt Wb. (278),
 Kerkrade Wb. 2 (249), Lommel Wl. (180),
 Maastricht Wb. (237), Meeswijk Wl. (385),
 Meeuwen Wl. (141), Roermond Wb. (095,
 165), Tongeren Wb. (332, 422), Tungalroy
 Wb. (129), Venlo Wb. (184), Venray Wb.
 (051, 192, 254, 307), Zonhoven Wb. (274).

Drank, oorspronkelijk van citroensap, thans ook van andere vruchtensappen, suiker en water.

Met het trefwoord **selterswasser** wordt in Kerkrade en omgeving 'limonade met koolzuur' bedoeld. In Venray en omgeving wordt daarvoor het woord **kookwater** gebruikt. Het

woord **aanmaak** is in Venray en omgeving in gebruik voor 'limonadesiroop', **kwast** voor 'drank uit siroop, aangelengd met water'. Met het trefwoord **englander** wordt in Gronsveld 'een bepaald soort frisdrank met het schuim van bier' aangeduid (Gronsveld Wb., pag. 51).

limonade (ook *limmenaad*, *limmonaad*, *lummenaar*): alg. Zuid.-Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Weertlds. en Horns; ook in Vaals, Meeuwen, Genk, Roosteren, Echt/Gebroek, Meeswijk, Maastricht, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Beverlo en Lommel.

grenadine: Venray Wb.; ook in Roermond.

selterswasser (du.) (*tselteswasser*): Kerkrade Wb. 2.

kookwater: Venray Wb.

aanmaak: Venray Wb.

kwast: Venray Wb.

englander: Gronsveld.

Met de volgende benaming wordt sinaasappelsap aangeduid:

orangeade: Tongeren.

MEDE

SGV (1914) (023), ZND 01 (1922) (a-m),
 ZND 31 (1939) (009).

Door gisting uit gekruide honing bereide drank. Zie ook het lemma HONINGDRANK in WLD II.6, pag. 79. Het materiaal dat hier is opgenomen, vormt een aanvulling daarop.

mede (ook *mee*, *mei*, *met*): freq. Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Heerlen, Nederweert, Weert, As, Maaseik, Echt/Gebroek, Martenslinde, Peer, Zonhoven, Hasselt, Beringen, Ulbeek,

Wellen, Aalst-bij-St.-Truiden,
Tessengerlo, Grubbenvorst, Arcen
en Venlo.

honingsmede (*honingsmee*): Peer,
Opitter en Houthalen.

mededrank (*meidrank*): Berg-en-
Terblijt.

medewijn (*meewijn*): Paal.

bijwijn: Weert.

medebier (*meibier*): Afferden.

honingbier: Venlo en Mechelen-aan-
de-Maas.

honingsbier: freq. Centr.Maaslds.,
verspr. Oostlb.; ook in
Neeroeteren en Genk.

honingwijn: Maaseik.

kleinbier: Amby.

bombaris: Well.

14.3 Dranken met alcohol

JENEVER

Kaart 111, pag. 350

N 80 (1980) (025 add., 100), ZND 01u (1924) (108);

Beverlo Wb. (115, 126), Diepenbeek Wb. (272), Echt Wb. (065, 105, 136), Eupen Wb. (084, 092, 140), Gennep Wb. (064, 097), Haspengouws Id. (017, 170, 308), Hasselt Wb. (198), Heerlen Wb. 2 (133, 137), Kerkrade Wb. 2 (141, 201, 218, 226, 231), Lommel Wl. (095, 131), Maastricht Wb. (125, 163, 187), Meerlo-Wanssum Wb. (112, 265), Meeswijk Wl. (282), Meeuwen Wl. (113), Roermond Wb. (116), Sittard Wb. (060, 156, 181, 309, 363, 366, 443), Tegelen Wb. (108, 113, 115), Tongeren Wb. (119, 556, 709), Valkenburg Wb. (153, 159), Venlo Wb. (156, 165, 212, 225, 239, 245), Venray Wb. (041, 159, 269, 440, 473, 512, 513, 526, 654, 666), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004, C 3, 006, C 3, 012), Zonhoven Wb. (190); Achten, P. (1995) (161).

Sterk alcoholische drank, bereid uit moutwijn waaraan bij de distillatie jeneverbessen zijn toegevoegd, die er het aroma aan verlenen.

Het woord **foezel** wordt in het Weertlands gebruikt voor 'slechte jenever'. In Venray en omgeving wordt er zelfgestookte jenever van slechte kwaliteit mee aangeduid, in Gennep en omgeving en in Venray 'aardappeljenever'. Ook met de trefwoorden **schabouw**, **piek** en **reissmich-nieder** wordt jenever van slechte kwaliteit bedoeld.

jenever (ook *genevel*, *jenevel*, *sjenevel*, *sjenever*, *sjever*, *sjnever*, *snevel*, *snever*): freq. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Demerkemp. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds.,

Dommellds. en Truierlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Beverlo, Gelinden, Bommershoven, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Loksbergen, Halen, Lommel, Velden en Venlo.

schnaps (du.) (ook *snaps*): alg. Oostlb., freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Horns en Lonerlds.; ook in Welkenraedt, Bree, Opglabbeek, As, Maastricht, Riksingem, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Zolder, Hasselt, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Mielen-boven-Aalst en Venlo.

schnaps-je (*sjnepske*): Venlo en Meers.

klare: alg. Kleverlds., freq. Oostlb., verspr. Maaskemp.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen, Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen, Montzen, Welkenraedt, Eupen, Stramproy, Tungalroy, Ophoven, Echt/Gebroek, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Maastricht, Val-Meer, Beverlo, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Velden en Venlo.

oude klare (ook *aaie klare*, *ald klare*, *alde klare*, *oud klare*, *ouvklaren*, *ouvklare*): verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Nieuwenhagen, Buggenum, Maastricht, Heugem, Hamont, Eksel, Blerick, Venlo en Horst.

oude (*alde*, *ouwe*, *ouwen*): Venray Wb.; ook in Neuroeteren en Heusden.

jonge klare: verspr. Horns; ook in Nieuwenhagen, Horn, Doenrade, Brunssum, Heugem en Blerick.

brandewijn (ook *brannewijn*): Montzen, Amby, 's-Gravenvoeren, As, Genk, Bilzen, Rosmeer, Vliermaal, Kuringen, Zonhoven,

Hasselt, Wellen en Bommershoven.
brandwijn: 's-Gravenvoeren.
piek: Kerkrade Wb. 2; ook in Epen, Montzen, Welkenraedt, Eupen, Martenslinde en Val-Meer.
piket: Zolder en Montzen.
foezel: alg. Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Molenbeersel.
gedistilleerd: Moorveld (Waalsen) en Ulestraten.
brenzelaar: Sittard.
drupje (*drupke*): Nieuwenhagen, Montzen, Beek, Amstenrade, Amby, As, Tongeren, Venlo en Maasbree.
borrel: Ophoven, Gruitrode, Opglabbeek, As, Hamont en Oirlo.
duivelsnat: Zonhoven.
franse: Heusden.
grijsgare: Maastricht.
grijsje, een -: Nieuwenhagen.
grijze koude: Martenslinde.
hasselt: Ophoven.
jandoedel: Sittard.
joch: Venlo.
kaiserbitter: Nieuwenhagen.
klare wijn: Maastricht.
koren: Eupen.
kortnat: Haspengouws Id.
opgezette (*opgezadde*): Doenrade.
patattenjenever: Haspengouws Id.
pensenterger: Tegelen en Venlo.
pensentergerd: Sittard.
reiss-mich-nieder (du.): Venlo.
schabouw (ook *sjabouw*): Kerkrade Wb. 2; ook in Sittard, Tegelen, Venlo en Valkenburg.
schiedammer: Ophoven en Sittard.
snik: Tongeren.
praatwater: Venray Wb.; ook in Venlo.
spraakwater: Venray Wb.
babbelwater: Haspengouws Id.; ook in Montfort.
wauwelwater: Venray Wb.; ook in Montfort en Vlodrop.
zouwelwater: Venray Wb.
spriet: Kerkrade Wb. 2.

taan: Hasselt.
vieux: Neeroeteren en Sint-Truiden.
wacholder: Heerlen.
wacholderwater (*wachelenwater*): Venray.
wijwater: Maastricht.
scherp water: Val-Meer.
water: Welkenraedt.
witje, een - (*witteke*): Bree en Diepenbeek.
witte, een -: Opglabbeek, Loksbergen en Hasselt.

KRUIDENJENEVER

N 80 (1980) (100, 101, 102), ZND 01u (1924) (108);
 Gennepe Wb. (037), Kerkrade Wb. 2 (276), Roermond Wb. (034), Sittard Wb. (013), Tegelen Wb. (082), Valkenburg Wb. (050), Venlo Wb. (163), Venray Wb. (092, 100, 103, 149, 654), Weertlands Wb. 1 (C 3, 001);
 Bisschops, M. (1994) (024).

Jenever waaraan tijdens het distillatieproces kruiden zijn toegevoegd. De trefwoorden **els**, **elsje** **elsbitter** en **elsdrupje** zijn benamingen voor een soort van jenever die wordt gestookt onder toevoeging van een aftreksel van de alsemplant. Zie ook het lemma **ALSEM** in WLD III, 4.3, pag. 254. Els wordt beschouwd als een Limburgse specialiteit. **Bittere** wordt in Venray en omgeving gebruikt voor een 'borrel oude jenever met een paar druppels pommeransbitter', terwijl het woord **een boxmeerse** daar gebruikelijk is voor een 'drank bestaande uit anisette en brandewijn of jenever en enkele druppels bruine pommeransbitter' (Venray Wb., pag. 92 en 103). Met het trefwoord **wacholderwater** wordt, eveneens in Venray en omgeving, jenever bedoeld die is getrokken van de jeneverbes. In Kerkrade en omgeving wordt daar het woord **wacholder** voor gebruikt. Met het

woord **miemelenbitter** wordt in het zuidoosten van Nederlands Limburg aalbessenjenever aangeduid. Het trefwoord **katsje** is volgens het Venlo Wb. (pag. 163) een benaming voor 'Cats elixer'. Met het woord **foezel** wordt in Meijel een likeurtje van aardappelen aangeduid. Het trefwoord **boerenjongens** is een benaming voor een drank van rozijnen op brandewijn.

kruidenbitter: Nieuwenhagen, Heythuysen, Roermond en Maasniel.

kruidendrank: Guttecoven.

kruidenjenever: Montfort, Lutterade, Hoensbroek, Ittervoort, Maastricht, Itteren, Weert, Blerick en Meijel.

gekruide jenever: Moorveld (Waalsen) en Ulestraten.

kruiden-schnaps: Horst, Susteren en Stein.

wacholder (ook *wachelter*): Kerkrade Wb. 2.

wacholderwater (*wachelenwater*): Venray Wb.

bitter: freq. Kleverlds.; ook in Simpelveld, Nieuwenhagen, Roermond, Oirsbeek, Schimmert, Maastricht, Riksingen en Venlo.

bittertje: Venray en Kerkrade.

els: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Heerlen, Wijlre, Gulpen, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Geulle, Caberg en Tienray.

elsbitter: Weertlands Wb. 1; ook in Nunhem.

elsdrupje (*elsdrupke*): Tegelen.

elsje (*elske*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Simpelveld, Heerlerbaan/Kaumer, Hunsel, Stevensweert, Maastricht, Heugem en Venlo.

bonenkamp: Venlo.

bes: Gennep Wb.

bessen: Meijel en Sittard.

bessen-schnaps: Stein.

bessenjenever: Heel, Hoensbroek, Bilzen en Meijel.

miemelenbitter: Nieuwenhagen, Rimburch en Kerkrade.

miemmelenbittere: Simpelveld.

zwarte miemerten op bessensap: Kapel-in-'t-Zand.

kersen op brandewijn: Kapel-in-'t-Zand.

boxmeerse, een -: Venray Wb.

citroentje: Sevenum.

drankje (*drankske*): Susteren.

drupje (*drupke*): Vlodrop.

drupje voor de maag (*drupke voor de maag*): Caberg.

maagbitter: Echt/Gebroek.

foezel: Meijel en Tegelen.

katsje (*ketske*): Venlo.

likeur: Bilzen.

muskus: Thorn.

pop: Pey.

jenever: Schimmert.

oude klare: Meijel.

jonge: Waubach.

jonge klare: Born.

boerenjongens (*boerenjonges*): freq. Kleverlds.; ook in Gulpen, Neer en Montfort.

boerenjongen: Eys.

boerenmietjes: Montfort.

BRANDEWIJN

N 80 (1980) (101);

Eupen Wb. (027, 063), Genk Wb. (068), Gennep Wb. (064), Gronsveld Wb. 2 (026), Haspengouws Id. (069), Hasselt Wb. (087), Heerlen Wb. 2 (088), Kerkrade Wb. 2 (065), Maastricht Wb. (050, 102), Meerlo-Wanssum Wb. (082), Meeswijk Wl. (123), Roermond Wb. (044), Sittard Wb. (058), Tongeren Wb. (556), Venray Wb. (100, 108), Zonhoven Wb. (061).

Sterkedrank met 35 à 80 % alcohol, gestookt uit wijn, graan of andere grondstoffen.

brandewijn (ook *brannewijn*): alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.-Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Eupen, Weert, Neeroeteren, Genk, Maastricht, Hoeselt, Hamont, Zonhoven, Hasselt en Venlo.

brandwijn: Neeroeteren.

snik: Tongeren.

sprits: Eys.

drupje: Maastricht en Gulpen.

cognac: Horn, Posterholt, Pey, Sittard, Tungalroy, Maasbracht, Bree, Maastricht, Caberg, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Velden, Blerick en Venlo.

cognacje: Horn.

franse cognac: Blerick.

foezel: Gennepe Wb.; ook in Sittard.

franse: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Haspengouws Id. en in Sijpeltveld, Gulpen, Montfort, Echt/Gebroek, Urmond, Maastricht en Itteren.

graanjenever: Eksel.

hasselder: Eupen.

jenever (ook *snever*): Heel, Roermond, Herten (bij Roermond), Neeroeteren, Bunde, Itteren, Heugem, Venlo en Meijel.

jonge klare: Venray.

klare: Swalmen, Stevensweert en Bilzen.

oude klare (*alde klare, ouwe klare*): Kerkrade, Vlodrop, Hunsel en Venray.

schnaps (du.): verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Kerkrade en Stein.

schnaps-je (*schnapske*): Heerlerbaan/Kaumer.

vieux: Horn.

De volgende opgave is een benaming voor brandewijn van slechte kwaliteit:

reiss-mich-nieder: Sittard.

BORREL

Kaart 112, pag. 351

N 80 (1980) (030 add., 104), ZND 23 (1937) (039 add.);

Beverlo Wb. (046), Bree Wb. (122), Diepenbeek Wb. (266), Echt Wb. (039), Eupen Wb. (035, 058), Genk Wb. (086), Gennepe Wb. (055, 105, 170), Gronsveld Wb. 2 (024), Haspengouws Id. (018), Hasselt Wb. (083, 198), Heerlen Wb. 2 (087, 123), Kerkrade Wb. 2 (226), Lommel Wl. (043), Maastricht Wb. (047, 080, 495), Meerlo-Wanssum Wb. (100), Meeswijk Wl. (115, 181), Meeuwen Wl. (034, 058), Roermond Wb. (042, 068, 265), Sittard Wb. (080, 312, 363, 375, 380, 443, 481), Stokkem Wb. (037), Tegelen Wb. (082, 115), Valkenburg Wb. (047, 159), Venlo Wb. (116, 245), Venray Wb. (139, 211), Weertlands Wb. 1 (C 3, 004, C 3, 005, C 3, 007), Zonhoven Wb. (058, 566); Achten, P. (1995) (024), Bisschops, M. (1994) (007, 033).

Glas sterkedrank.

Het woord **holapietje** wordt in Weert en omgeving gebruikt voor een ‘borreltje tot de rand gevuld, zelfs met een kop er bovenop’. Het woord wordt in het Weertlands Wb. 1 (pag. C 3, 5) aldus verklaard: het woord is ontstaan in een café waar de kastelein Piet steeds het borrelglasje tot aan de rand vulde en de klant ‘Hola Pietje’ riep, bang dat hij er overheen goot. Het woord **krawouwer**, ook in Weert en omgeving bekend, is ontstaan op de “schaerbânk”, de bijeenkomst bij de kapper (Weertlands Wb. 1, pag. C 3, 7).

Een **grenadier** is volgens het Eupen Wb. (pag. 58) ‘een glas sterke drank met suiker, waarvan het hele gezelschap om de beurt drinkt’.

De trefwoorden **holapietje** en **krawouwer** en trefwoorden met een frequentie lager dan 5 zijn niet in de kaart opgenomen.

borrel: freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Pey, Sittard, Ospel, Maastricht, Diepenbeek, Riksingen, Hamont, Zonhoven, Hasselt, Kwaadmechelen, Lommel en Venlo.

borreltje (ook *borrelke*): Nieuwenhagen, Haelen, Weert, Rekem, Bilzen, Kwaadmechelen, Blerick, Gennep en Horst.

drup: Loksbergen en Genk.

drupje (*dropke, drupke*): alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp. en Centr.-Maaslds., verspr. Trichterlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Simpelveld, Kerkrade, Teuven, Eupen, Bilzen, Mopertingen, Vlijtingen, Diepenbeek, Hoeselt, Hamont, Eksel, Zonhoven, Gutshoven, Velden, Blerick en Venlo.

druppel: Gruitrode, Beverlo, Leopoldsburg en Oostham.

neutje: Stramproy en Maasniel.

schnaps (du.) (ook *snaps*): freq. Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Roermond, Sittard en Venlo.

schnaps-je (*schnaps-ke*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Tegelen, Kapel-in-'t-Zand, Herten (bij Roermond), Kessenich, Buchten, Guttecoven, Venlo en Horst.

korn-tje: Gennep Wb.

witje, een - (*witteke*): Meeuwen, Neeroeteren, Zonhoven, Hasselt en Bilzen.

witte, een -: Zonhoven.

glaasje (*glaaske*): Horst, Tungelroy en Nieuwenhagen.

goede, een -: Gronsveld.

grijsje, een - (ook *grijske*): Nieuwenhagen en Welkenraedt.

grote, een -: Gutshoven en Riksingen.

halfje, een - (*halfke*): Venray Wb.

halve, een -: Beverst.

kleine, een -: Gruitrode en Diepenbeek.

kleint, een -: Brunssum en Klimmen.

kleintje, een - (ook *kleineke*): Schimmert, Gronsveld, Opglabbeek en As.

kloetie: Wellen.

knasser: Meers.

knop: Wellen.

krawouwer: Weertlands Wb. 1.

mesure: Mheer.

oude, een -: Heythuysen en Simpelveld.

oude klare (*alde klare*): Venlo.

jonge, een -: Heythuysen en Simpelveld.

jonge klare: Venlo.

klare, een -: Meeuwen, Neeroeteren en Welkenraedt.

pijpenkop: Sittard.

dikkop: Diepenbeek.

sjabauw: Sittard.

slokje (*slokske*): Reuver.

smeetsje (*smeetske*): Schimmert.

spatje (ook *spetske*): Meijel en Pey.

holapietje: Weertlands Wb. 1.

baai: Haspengouws Id.

bak: Jeuk, Wellen en Martenslinde.

bakje (*bakske*): Vlijtingen.

wauwelaar: Maastricht en Gronsveld.

wippertje (*wupperke*): Zonhoven.

vaderlander: Sittard (dubbele borrel).

gendarm: Wellen.

grenadier: Eupen.

wachtmeester: Sittard (grote borrel).

slaapmuts: Sittard (borrel voor het slapengaan).

BIER

RND (010), SGV (1914) (003), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 06 (1924) (028a), ZND 22 (1936) (027a), ZND 27 (1938) (053); Bree Wb. (072, 090), Echt Wb. (026), Eupen Wb. (020), Genk Wb. (056, 064), Gronsveld Wb. 2 (019, 064, 128, 129), Haspengouws Id.

(082, 095, 117, 176, 301), Hasselt Wb. (071, 121, 155, 253, 340, 465), Heerlen Wb. 2 (083), Kerkrade Wb. 1 (252), Kerkrade Wb. 2 (055), Lommel Wl. (032), Maastricht Wb. (034, 178, 222), Meerlo-Wanssum Wb. (071), Meeswijk Wl. (091, 106), Meeuwen Wl. (028, 131), Roermond Wb. (032), Sittard Wb. (036, 209, 316), Tongeren Wb. (070, 184, 357, 367, 438, 535), Valkenburg Wb. (096), Venlo Wb. (089, 098, 141), Venray Wb. (434), Weertlands Wb. 1 (C 3, 002), Zonhoven Wb. (053, 250, 341, 484); Bisschops, M. (1994) (033).

De algemene benaming voor de alcoholhoudende, geel- tot donkerbruine drank die wordt bereid uit hop en mout. Zie ook WLD II.2, pag. 17 - 46. In dit lemma zijn onder B. een aantal specifieke biersoorten opgenomen. De benaming **bock** wordt gebruikt voor 'zwaar, zoet, donker bier'. Het trefwoord **crystal** is een verkorting van de merknaam *Cristal Alken*, **pale ale** een merknaam van Engels bier en **duvel** een merknaam voor een sterk soort bier. De trefwoorden **geuze** en **Lambiek** zijn benamingen voor een soort van zwaar Brussels bier. Met het trefwoord **alt** wordt in Venlo een biersoort met bovengisting bedoeld. **Knoep** is volgens het Haspengouws Id. (pag. 117) 'zwaar, zwart bier uit Oplinter', **diesters** en **hoegaard** zijn bieren die respectievelijk uit Diest en Hoegaarden afkomstig zijn en met **paardje** wordt in Hasselt 'bier uit Leuven' bedoeld. Met het trefwoord **pootjesbier** wordt in Tongeren bier aangeduid, dat vervaardigd is uit wortelen, met **morellen** een biersoort met morellenkersen als bestanddeel, die vooral gebrouwen werd tijdens de Tongerse kermis (Tongeren Wb., pag. 367 en 438). De trefwoorden **plat** en **jong bier** zijn benamingen voor 'pils'. **Middelbier** is volgens het Tongeren Wb. (pag. 357) 'bier dat vóór 1914-18 als tafelbier gebruikt werd; het was een afkooksel

van jong bier'. **Schuss** en **halfom** worden gebruikt voor een 'drank bestaande uit pils waarbij donker bier is gevoegd'.

A. algemene benamingen voor bier:

bier: alg. in Belg. en Nl. Lb.

keute: Valkenburg.

poeliepalie: Venray Wb.

B. benamingen voor speciale biersoorten:

alt: Venlo.

bock: Bree Wb.; ook in Meeswijk en Zonhoven.

diesters: Haspengouws Id.

hoegaard: Haspengouws Id.

knoep: Haspengouws Id.

paardje (*pijarreke*): Zonhoven.

crystal: Meeuwen, Zonhoven en Hasselt.

duvel: Hasselt.

geuze: Hasselt en Tongeren.

lambiek: Maastricht.

kalvets: Maastricht.

kavets: Maastricht.

lager: Sittard.

morellen: Tongeren.

pale ale (eng.) (*pel(l)et*): Hasselt.

stout (eng.): Tongeren.

pils: Sittard en Gronsveld.

jong bier: Gronsveld.

plat: Haspengouws Id.

trappist: Zonhoven en Hasselt.

middelbier: Tongeren.

pootjesbier: Tongeren.

goedbier: Haspengouws Id. (bier van de beste hoedanigheid).

schuss (du.): freq. Ripuar.; ook in Gronsveld.

halfom: Venlo en Gronsveld.

VERSCHAALD

N 80 (1980) (098, 098 add.);

Kerkrade Wb. 2 (044, 218, 226), Limburgs Id.

(152), Stokkem Wb. (118), Tongeren Wb.

(635), Valkenburg Wb. (154), Zonhoven Wb.

(519, 588).

Door lang staan geur en kracht verloren hebbend, gezegd van bier.

verschaald: alg. Oostlb., freq.

Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Simplveld, Kerkrade, Teuven, Bilzen, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Velden, Blerick en Venlo.

verschraald: Doenrade, Maastricht, Hamont en Venlo.

verschaad: Montfort en Eys.

schaal: Kerkrade Wb. 2.

scheel: Simplveld, Nieuwenhagen, Haelen, Maasniel en Valkenburg.

schraal: Horn.

verzouweld: Neeroeteren, Stokkem en Sittard.

verzeuterd: Vlodrop.

afgestanden (*afgestangen*): Kerkrade Wb. 2.

bedorven: Eksel.

kapot: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Ospel, Weert, Haler, Maastricht, Gennep, Venray en Meijel.

dood: Ubachsberg.

flauw: Kwaadmechelen.

gats: Maastricht.

leps: Neerpelt.

zuur: Zonhoven.

gekaamd: Vlijtingen.

De volgende opgave is een omschrijving:

daar komen kamen op: Haelen.

Met het volgende zelfstandige naamwoord wordt in het Ripuarisch 'verschaald bier' aangeduid:

schnauzen-bier: freq. Ripuar.

VERSCHALEN

ZND 06 (1924) (028b);

Bree Wb. (476), Kerkrade Wb. 2 (263),

Maastricht Wb. (462), Meeuwen Wl. (225),

Stokkem Wb. (118), Tongeren Wb. (635),

Venray Wb. (619), Zonhoven Wb. (519);

Achten, P. (1995) (150).

Door lang staan geur en kracht verliezen, gezegd van vloeistoffen, met name dranken.

verschalen: freq. Centr.Maaslds.,

Tongerlds. en Dommellds., verspr.

Maaskemp. en Bilzerlds.; ook in

Kerkrade Wb. 2 en Venray Wb. en

in Montzen, Welkenraedt, Amby,

Molenbeersel, Ophoven, Lanaken,

Maastricht, Kanne, Kermt, Kurin-

gen, Zonhoven, Velm, Sint-Truiden,

Mielen-boven-Aalst, Oostham,

Tessengerlo en Loksbergen.

verzwartselen (*verzwatselen*): Bree Wb.

bederven: Heusden.

verzouwelen: Stokkem.

zuur worden: Neeroeteren en Houthalen.

DROESEM

N 80 (1980) (105), SGV (1914) (007), ZND

01 (1922) (a-m), ZND 23 (1937) (034);

Gronsveld Wb. 2 (038), Lommel Wl. (069),

Maastricht Wb. (077), Roermond Wb. (066),

Sint-Truiden Wb. (247), Tegelen Wb. (081),

Tungelroy Wb. (126), Venray Wb. (086, 126,

135, 136).

Bezinksel of aanslag, met name van wijn.

De trefwoorden **kaam** en **kamen** zijn specifiek van toepassing op bezinksel in bier.

droesem: freq. Noord.Oostlb.; ook

in Nieuwenhagen, Schaesberg,

Pey, Meerssen, Valkenburg,

Ittervoort, Stevensweert, Bilzen,

Beringen, Tessenderlo, Blerick,

Merselo, Leunen en Oirlo.

droes: Montfort, Schimmert,

Ophoven, Caberg, Beringen,

Kwaadmechelen en Meerlo.

droesel: Eksel.
dras: alg. Oostlb. en Centr.Maaslds.,
 freq. Horns, Maaskemp.,
 Trichterlds., Bilzerlds. en
 Tongerlds., verspr. Oost.Zuidlb.,
 Dommellds., Lonerlds. en
 Kleverlds.; ook in Simpelveld,
 Ospel, Weert, Kuringen,
 Zonhoven, Leopoldsburg,
 Tessenderlo, Lommel, Blerick en
 Venlo.
drats: freq. Kleverlds.; ook in Steyl,
 Arcen en Venlo.
dratsel: Helden/Everlo.
drab: freq. Zuid.Oostlb., verspr.
 Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.;
 ook in Simpelveld, Rotem, Stein,
 Maastricht, Itteren, Velden, Venlo
 en Meijel.
drabbel (ook *drobbel*): Lanaken,
 Eigenbilzen, Diepenbeek en Peer.
drabbes: Nederweert en Weert.
drabbik: freq. Kleverlds.
drabsel: Stramproy.
bezinksel: freq. Kleverlds., verspr.
 Centr.Maaslds.; ook in
 Simpelveld, Waubach, Horn,
 Swalmen, Sittard, Kessenich,
 Wesseem, Bocholt, Bree,
 Neeroeteren, Maastricht, Eijsden,
 Rosmeer, Diepenbeek, Achel,
 Hamont, Overpelt, Beringen,
 Alken, Oostham en Venlo.
zinksel: Meerssen, Opoeteren, Niel-
 bij-As, Genk, Mechelen-aan-de-
 Maas, Caberg, Limmel,
 Martenslinde, Vlijtingen, Beverst,
 Millen, Hamont, Sint-Huibrechts-
 Lille, Overpelt en Kortessem.
zaksel: Stokkem, Lanaken, Millen,
 Neerpelt, Lummen, Kuringen,
 Stevoort, Gutshoven, Kortessem,
 Wellen en Sint-Truiden.
gezakt, het -: Heers.
brabbel: Kortessem.
braddel: Vroenhoven.
dik: verspr. Tongerlds.; ook in
 Venray Wb. en in 's-Herenelderden,
 Hasselt, Beverlo, Paal, Ulbeek,
 Kwaadmechelen en Halen.

dons: Bree en Genk.
drek: Mechelen.
fond (fr.): Jeuk en Borgloon.
grond: verspr. Oost.Zuidlb.
grondsel (*grodsel*): Heerlen.
gronselen: Heek.
moer: Steyl, Beesel, Montfort,
 Schimmert, Gronsveld, Weert,
 Ophoven, Thorn, Opitter, Elen,
 Rekem, Kanne, Zichen-Zussen-
 Bolder, Hoeselt, Riksingen en
 Meerlo.
moersel: Hoeselt en Valkenburg.
muur: Heerlen, Vijlen, Hoensbroek,
 Gronsveld, Weert en Velden.
gemuurd, het -: Oirlo en Eys.
gemuurds, het - (*gemuuwes*): Epen.
moet: Ingber.
moetsel: Sint-Truiden.
most: Sittard.
onderste, het -: Paal, Sint-Truiden
 en Vroenhoven.
residu: Maastricht.
satz (du.): Rimborg en Kerkrade.
aanzet (*aanzat*): Lanaken.
slijtsel: Genk.
stub (*stob*): Hoeselt.
vuile kost: Rijkhoven.
vuiligheid: Achel.
orten: Oirsbeek.
knoei: Hunsel en Berg-en-Terblijt.
gats: Heerlen.
brozelen: Oirsbeek.
wijnslijk: Tongeren.
wijnsteen: Maastricht.
kaam (ook *keum*): Mheer, Obbicht,
 Maastricht en Borgloon.
kamen: Brunssum.

EEN BORREL DRINKEN

N 80 (1980) (030), ZND 01 (1922) (a-m),
 ZND 23 (1937) (039);
 Bree Wb. (397), Gennep Wb. (186),
 Gronsveld Wb. 2 (039), Haspengouws Id.
 (131), Limburgs Id. (194, 203), Maastricht
 Wb. (097), Meerlo-Wanssum Wb. (141, 218,
 230, 296), Tongeren Wb. (330), Venlo Wb.

(210), Venray Wb. (177, 444, 575, 682);
Achten, P. (1995) (158), Bisschops, M. (1994)
(028).

Een glaasje sterkedrank, bijvoorbeeld
brandewijn of jenever, drinken.

Zie voor de opgave **het varken gaan
prijzen** uit Overpelt ook het lemma
OP DE BORREL GAAN in WLD II.1,
pag. 10. Wanneer thuis werd
geslacht, kwamen de buren voor of
na het slachten het varken prijzen in
de hoop op een borrel getraceerd te
worden.

een borrel drinken: verspr.

Maaskemp.; ook in Ophoven,
Rotem, Sint-Huibrechts-Lille,
Hechtel, Stevoort, Beverlo,
Gutshoven en Oostham.

een borreltje drinken (*een borrelke
drinken*): Neeroeteren, Opglab-
beek, Mechelen-aan-de-Maas,
Spalbeek en Kuringen.

een borrel pakken: Bree,
Neeroeteren, As, Maaseik, Elen,
Bilzen, Mopertingen, Beverst,
Hoeselt, Hamont, Neerpelt,
Lummen, Beverlo, Paal, Sint-
Lambrechts-Herk, Groot-Gelmen
en Wellen.

een borreltje pakken (*een borrelke
pakken*): Bree, Opoeteren,
Opglabbeek, Rosmeer, Hoeselt,
Vliermaal en Kuringen.

een drup drinken: Vliermaal,
Spalbeek, Stevoort, Herk-de-Stad,
Nieuwerkerken en Loksbergen.

een drupje drinken (*een drupke
drinken*): freq. Zuid.Oostlb.,
Maaskemp., Centr.Maaslds.,
Tongerlds. en Lonerlds., verspr.
Dommelds., Trichterlds. en
Demerkemp.; ook in Eys,
Lontzen, Welkenraedt, Heel,
Molenbeersel, Kessenich,
Ophoven, Bilzen, Martenslinde,
Zichen-Zussen-Bolder, Beverlo,
Beringen, Herk-de-Stad, Sint-
Truiden, Jeuk en Oostham.

een druppel drinken: verspr.

Dommelds.; ook in Kessenich,
Ophoven, Bree, Neerglabbeek,
Maaseik, Elen, Rotem, Rosmeer,
Hechtel, Paal, Beringen,
Tessengerlo, Halen en Lommel.

een druppeltje drinken (*een drup-
pelke drinken*): Elen en Millen.

drupjes drinken (*drupkes drinken*):
Caberg.

een drupje nemen (*een drupke
nemen*): Moorveld (Waalsen) en
Ulestraten.

een drupje omstoten (*een drupke
omstoten*): Kuringen.

een drupje pakken (*een drupke pak-
ken*): Ophoven, Bree, Opglabbeek,
Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-
Hern, Neerpelt en Overpelt.

een druppeltje pakken (*een drup-
pelke pakken*): Koersel.

borrelen: Heerlerbaan/Kaumer, Ell,
Ittervoort en Thorn.

een borrel proeven: Hamont.

proeven: alg. Noord.Oostlb. en
Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb.,
Horns en Centr.Maaslds.; ook in
Waubach, Wijlre, Gulpen, Ospel,
Weert, Maastricht, Hamont,
Zonhoven, Velden, Blerick en
Venlo.

hem proeven: Schimmert.

pitsen: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Simpelveld, Kerkrade, Rimborg,
Epen, Vijlen en Stein.

een kleintje pitsen (*een kleineke
pitsen*): Gronsveld.

zich een gaan pitsen: Gronsveld.

zich een pitsen: Eys, Ingber, Pey,
Beek en Brunssum.

tutteren: alg. Kleverlds.

pimpelen: Limburgs Id.; ook in
Schimmert, Gronsveld,
Maastricht, Vroenhoven en
Diepenbeek.

de keel smeren: Gronsveld.

een drinken: Achel.

drinken: Pey, Nieuwstadt,
Meeuwen, Gruitrode, Opglabbeek
en Rekem.

- een achterover kappen:** Kwaadmechelen.
- een achterover slaan:** Horn.
- een achteruit gaan:** Vliermaal.
- achteruit gaan:** Alken.
- een bak drinken:** Stevoort, Sint-Lambrechts-Herk, Ulbeek, Gutshoven en Sint-Truiden.
- een bak nemen:** Borlo.
- een bakje drinken:** Wellen.
- een bakje leegmaken:** Heers.
- een beetje drinken:** Niel-bij-As.
- een eindje pakken:** Overpelt.
- een eindje vatten:** Overpelt.
- een flabbie drinken:** Vreeren.
- een gaan dopen:** Tessenderlo.
- een glaasje loeksen:** Elen.
- een glaasje nemen:** Neerpelt.
- een grote drinken:** Opoeteren, Lanaken, Mal en Borlo.
- een grote pakken:** Kortessem.
- een half drinken:** Vreeren.
- een half pakken:** Tongeren en Zichen-Zussen-Bolder.
- een hoeppen:** 's-Hereneldereren.
- een jonge drinken:** Meers.
- een kindje kopen:** Hoeselt.
- een klare pakken:** Zichen-Zussen-Bolder.
- een kleine pakken:** Oostham.
- een kleintje drinken:** Opoeteren.
- een kleintje pakken** (ook *een kleineke pakken*): Halen en Zutendaal.
- een kleintje pitsen** (*een kleineke pitsen*): Gronsveld.
- een kloetie drinken:** Riksingén.
- een knop drinken:** Wellen.
- een kobus drinken:** Molenbeersel.
- een kwak innemen:** Lanaken.
- een leegdrinken:** Martenslinde.
- een lepel nemen:** Haspengouws Id.
- een lichten:** Tongeren.
- een omstoten:** Diepenbeek, Beverst, Tongeren en Borgloon.
- nog een omstoten:** Beverlo.
- een op uw hart zetten** (*enen op uur hat zetten*): Sint-Huibrechts-Hern.
- een op zijn hart zetten:** Bilzen.
- een pakken:** Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Koninksem, Mal, Achel, Zonhoven, Borgloon, Herk-de-Stad en Halen.
- een pintje drinken:** Sint-Huibrechts-Lille.
- een pintje pakken:** Elen.
- een pitsen:** Heerlen, Roermond, Montfort, Doenrade en Wijnandsrade.
- een pot pakken:** Rotem.
- een potje pakken:** Achel.
- een scheppen:** Bree Wb.
- een schnaps** (du.) **drinken:** Genk.
- schnaps** (du.) **drinken:** Sittard, Nieuwenhagen en Kerkrade.
- een schnaps-je drinken** (*een schnaps-ke drinken*): Genk en Simpelveld.
- een schnaps-je pakken** (*een snapske pakken*): Beverlo.
- een slaapmutsje drinken** (*een slaapmutske drinken*): Grote-Brogel.
- jenever drinken:** Maastricht.
- maps drinken:** Groot-Gelmen.
- jonge klare drinken:** Heugem.
- zich een gaan drinken:** Gronsveld.
- een slok drinken:** Martenslinde.
- een uitdrinken:** Hoeselt.
- schnaps** (du.) **zuipen:** Nieuwstadt.
- zuipen:** Nieuwenhagen.
- een woepen:** Bilzen.
- eens proeven:** Tongeren.
- er een pakken:** Kwaadmechelen en Neerpelt.
- feppen** (*fuppen*): Maastricht.
- heffen** (*huffen*): Meerlo-Wanssum Wb.
- hiepen:** Heerlerbaan/Kaumer.
- in zijn zakken gaan breken:** Lommel.
- jeppen:** Roermond.
- keuren:** Meijel en Sweikhuizen.
- kiepen:** Steyl.
- klotsen:** Sint-Geertruid.
- lekken:** Brunssum.
- litsen:** Simpelveld.
- met mondjesmaat proeven:** Sevenum.
- niennen:** Klimmen.
- nippen:** Simpelveld, Oirsbeek, Wessém, Opglabbeek, Stein en Leopoldsburg.

noekelen: Gronsveld.
nog eentje pakken: Hoeselt.
pappen: Venlo.
paven: Meerlo-Wanssum Wb.
slurpen: Kwaadmechelen.
snappen: Kwaadmechelen en Asselt.
wippen: Venray Wb.
woeppen: Hoeselt.
zich een vangen: Gronsveld.
zwegelen: Gronsveld.
naar het kindje gaan: Kortessem.
naar het kindje gaan kijken:
 Ophoven, Bilzen, Peer en Herkede-Stad.
naar het kindje gaan zien:
 Stevoort.
naar het kindje kijken: Hoeselt en Tongeren.
eens naar het kind gaan loeren:
 Mopertingen.
eens naar het kind kijken gaan:
 Sint-Huibrechts-Hern.
even naar het kind kijken gaan:
 Vliermaal.
het kindje zien: Zichen-Zussen-Bolder.
de kleine gaan dopen: Lommel.
naar de vrouw eens gaan kijken:
 Bilzen.
die goede dag gaan zeggen:
 Kortessem.
het varken gaan prijzen: Overpelt.

AANGESCHOTEN

N 10 (1961) (034 add.), ZND 01u (1924) (044 add.);
 Diepenbeek Wb. (269), Gronsveld Wb. 2 (040), Haspengouws Id. (074), Kerkrade Wb. 2 (045, 243).

In lichte graad dronken.
Haan in de trefwoorden **ze half omhaan** en **een schwips** (du.) **haan** is de in het zuidoostelijke deel van Nederlands-Limburg gebruikelijke vorm voor 'hebben'.

aangeschoten: Tegelen, Panningen, Valkenburg, Maastricht, Diepenbeek en Venlo.
aangedronken: Kerkrade Wb. 2; ook in Welkenraedt.
half om: Gronsveld.
gedaan: Haspengouws Id.
hoofdvluchtig: Diepenbeek.

De volgende opgaven zijn benamingen voor 'aangeschoten zijn':

aangeschoten zijn: Baexem.
ze half omhaan: Nieuwenhagen.
een schwips (du.) **haan:** Kerkrade Wb. 2.
een stuk in krijgen: Gronsveld.

DRONKEN

Kaart 113, *pag.* 351

N 10 (1961) (034), N 80 (1980) (033 add.), SGV (1914) (045), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (044);
 Bree Wb. (512), Gennep Wb. (211), Gronsveld Wb. 2 (040), Haspengouws Id. (210, 217, 283), Kerkrade Wb. 2 (060), Meerlo-Wanssum Wb. (288), Meeswijk Wl. (765), Meeuwen Wl. (241), Roermond Wb. (167), Tongeren Wb. (702), Venlo Wb. (291), Venray Wb. (558, 691), Weertlands Wb. 1 (C 3, 005, C 3, 006, C 3, 014, C 3, 015), Zonhoven Wb. (574);
 Bisschops, M. (1994) (041).

Onder invloed van of bedwelmd door alcoholhoudende drank.

In de bij dit lemma gevoegde kaart zijn vergelijkingen en omschrijvingen van het begrip niet opgenomen.

zat (ook *zai*): alg. Oostlb., Centr.-Maaslds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Tongerlds., Dommellids. en Lonerlds.; ook in Haspengouws Id. en Weertlands Wb. 1 en in Simpelveld, Bilzen, Martenslinde,

- Rosmeer, Kermt, Zonhoven, Hasselt, Beringen, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Oostham, Tessenderlo, Loksbergen en Halen.
- votzat:** Valkenburg.
- schijztat:** Halen.
- zat wie duizend man:** Klimmen.
- zo zat wie duizend man:** Gronsveld.
- zo zat als een kanon:** Sittard.
- zat wie een kanon:** Herten (bij Roermond) en Wolder/Oud-Vroenhoven.
- zo zat wie een kanon:** Schinveld.
- zat wie een karrenrad:** Nuth/Aalbeek.
- zo zat als een maleier:** Weert en Ottersum.
- zat wie een maleier:** Herten (bij Roermond), Valkenburg, Klimmen en Wolder/Oud-Vroenhoven.
- zo zat wie een maleier:** Maastricht en Gronsveld.
- zat wie een molenpaard:** Nuth/Aalbeek.
- zat als een snep:** Ophoven.
- zo zat wie een paard:** Schinveld.
- zo zat wie een karrenhengst:** Nuth/Aalbeek.
- zat wie een varken:** Klimmen.
- zo zat wie een varken:** Gronsveld.
- zo zat als een varken:** Neer en Halen.
- zo zat als een oorlogschip:** Ottersum en Limbricht.
- zo zat wie een oorlogschip:** Schinveld.
- zo zat als een schop:** Sittard.
- zo zat als een schup:** Berg-aan-de-Maas, Eksel, Blerick en Broekhuizen.
- zo zat wie een schup:** Neer, Baarlo, Baexem en Heugem.
- zat wie een pispot:** Ophoven.
- zo zat wie een knos:** Sint-Pieter.
- zo zat als een ui:** Posterholt.
- zat wie een ui:** Valkenburg.
- zo zat wie een ui:** Baexem.
- zat als een vot:** Sittard.
- zat wie een vot:** Valkenburg.
- zat gedronken:** Opglabbeek.
- hartstikke zat:** Obbicht, Nederweert en Ospel.
- geladen:** Sint-Huibrechts-Lille, Gelinden en Wellen.
- afgeladen:** Venlo en Maastricht.
- zwaar geladen:** Zonhoven en Oirsbeek.
- bedronken:** Welkenraedt, As, Vliermaal en Boekend.
- beschonken:** Hamont, Roermond en Maastricht.
- bezopen:** freq. Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Ubachsberg, Schaesberg, Montzen, Welkenraedt, Belfeld, Sittard, Oirsbeek, Mesch, Leveroy, Maasbracht, Oost-Maarland, Blerick, Boekend, Venlo, Wanssum, Oirlo en Sevenum.
- blauw:** Kerkrade Wb. 2; ook in Ubachsberg.
- teut:** freq. Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Heerlen en Maastricht.
- vol:** freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen, Welkenraedt en Horn.
- vol wie een koe:** Nieuwenhagen.
- kachel:** Weertlands Wb. 1; ook in Panningen, Horn, Montfort, Schimmert en Blitterswijk.
- een streep in:** Elsloo.
- een stuk in:** Meerssen, Heerlen en Riksingen.
- stuk in de bol:** Schinveld.
- een stuk in zijn nek:** Tegelen.
- een stuk in de kraag:** Eygelshoven, Bocholtz, Heerlen, Nieuwenhagen, Neer, Belfeld, Roermond, Meerssen, Thorn, Venlo, Gennep en Wanssum.
- een stuk in zijn kraag:** freq. Trichterlds.; ook in Posterholt, Susteren, Mheer, 's-Gravenvoeren, Nederweert, Ell, Opglabbeek, Vliermaal, Eksel, Wijchmaal, Peer, Gelinden, Sint-Truiden, Oostham, Loksbergen en Wanssum.

een goed stuk in de kraag:

Ittervoort.

stuk in de kraag: Ubachsberg,

Vlodrop, Schinveld, Ten-Esschen/Weustenrade, Ottersum en Venray.

een stuk in de laars: Horst.

een stuk in zijn laarzen: Gronsveld en Oost-Maarland.

een stuk in zijn botten: Mechelen-aan-de-Maas, Eksel, Heusden, Zonhoven en Halen.

een stuk in de hakken: Mechelen, Ulestraten, Echt/Gebroek en Obbicht.

een stuk in zijn hakken: Neerbeek, Ulestraten, Mesch, Schimmert, Thorn, Roosteren, Grevenbicht/Papenhoven, Stein, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Bunde en Sint-Pieter.

stuk in de hakken: Nuth/Aalbeek.

stuk in zijn hakken: Elsloo.

een stuk in zijn hak: Blerick.

een stuk in zijn voeten: Bree.

stuk in zijn voeten: Loksbergen.

een stuk in de vaan: Nunhem, Montfort en Sittard.

een stuk in zijn vaan: Ell.

stuk in de vaan: Vlodrop.

een stuk in zijn vadem: Roermond.

een stuk in de kloten: Mechelen, Nunhem, Meerssen, Houthem en Obbicht.

een stuk in zijn kloten: Sint-Pieter.

stuk in de kloten: Schinveld en Nuth/Aalbeek.

stuk in zijn kloten: Zonhoven.

een stuk in de mup: Montfort.

een stuk in de kont: Heerlen, Tegelen, Roermond, Venlo, Gennep en Wanssum.

stuk in de kont: Vlodrop.

een stuk in zijn kont: Schimmert, Mheer, Nederweert, Wolder/Oud-Vroenhoven, Tegelen en Blerick.

een stuk in de reet: Gennep en Nunhem.

een stuk in zijn reet: Horst en Echt/Gebroek.

een stuk in de vot: Heerlerheide, Heerlen, Roermond, Ulestraten, Meerssen, Echt/Gebroek en Wanssum.

stuk in de vot: Schinveld, Nuth/Aalbeek en Ubachsberg.

een stuk in gen vot: Vrusschemig.

een stuk in zijn vot: Posterholt.

een stuk in wie een beer: Weert.

een stuk in zijn la: Posterholt.

een stuk in zijn lade (*een stuk in de laai*): Tegelen.

stuk in de lade (*stuk in de laai*): Sevenum en Tegelen.

stuk in de gieter: Venlo.

een stuk in zijn pellerien: Tegelen.

een vlieg in zijn oog: Brunssum.

gesneuveld: Venlo.

in de olie: Schimmert, Echt/Gebroek, Maastricht en Sevenum.

kanon: Neeritter.

kegel: Weertlands Wb. 1.

klazetig: Gelinden.

knijl: Welkenraedt.

lorum: Roermond.

piechel: Riksingen.

sniebel: Haspengouws Id.

snul: Thorn.

steier: Haspengouws Id.

stijf: Klimmen.

tureluut: Sint-Truiden.

vaardig: Schimmert en Heerlen.

zalig: Blitterswijck en Heerlen.

dronken: Zonhoven, Brunssum en Maastricht.

te diep in het glaasje gekeken: Tegelen, Ten-Esschen/Weustenrade, Neeritter, Leveroy, Roosteren, Blerick en Venlo.

te diep in het glaasje geloerd: Maastricht.

te diep in het glas gezien: Maastricht.

een glaasje te veel: Mechelen-aan-de-Maas.

een goed glas op: Thorn.

een pot te veel uit: Belfeld.

te veel gezopen: Opglabbeek.

boven theewater: Hamont, Susteren en Maastricht.

boven zijn theewater: Venlo.
door de buis: Vliermaal.
een brom derin: Tegelen.
van de benen af: Venlo.
een geestelijke roes: Thorn.
aan de strop geroken: Roermond.

DRONKEN ZIJN

N 10 (1961) (034 add.), N 80 (1980) (032 add.), ZND 01u (1924) (044 add.); Gronsveld Wb. 2 (040), Haspengouws Id. (032, 067, 085, 124, 168, 222, 234, 263), Limburgs Id. (178), Roermond Wb. (088), Venray Wb. (050, 249, 255, 311, 512, 558, 579), Weertlands Wb. 1 (C 3, 014).

Onder invloed van alcoholhoudende drank zijn.

Het werkwoord *haan* in een aantal trefwoorden is de in het zuidoostelijke deel van Nederlands-Limburg gebruikelijke vorm voor 'hebben'.

bezopen zijn: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide, Voerendaal, Baexem, Boukoul, Weert, Maastricht en Venlo.

belazerd zijn: Tegelen.

boven zijn theewater zijn: Venray Wb.

chemisch gereinigd zijn: Heerlen.

de platen haan: Montzen.

de platen hebben: Echt/Gebroek.

de weg niet kunnen houden: Klimmen.

der een ophebben: Meijel.

diep in het glaasje kijken: Middelaar.

diep in het glaasje loeren: Mesch.

een aap hebben: Tegelen.

een bies inhebben: Gennep.

een bobbel ophebben: Haspengouws Id.

een brom inhebben: Panningen, Brunssum, Weert, Thorn, Maasbracht en Venlo.

brom derin hebben: Montfort.

een fijne stevel inhebben: Heel.

een haar aanhebben: Haspengouws Id.

een half ophebben: Riksingen.

een krol aanhebben: Haspengouws Id.

een lade aanhebben (*een laai aanhebben*): Venray Wb.

een omhebben: Maasbracht.

een pak ophebben: Haspengouws Id..

een peer inhebben: Gennep.

een pegel inhebben: Klimmen en Mheer.

een pruim inhebben: Echt/Gebroek.

een roes hebben: Brunssum.

een snede in de neus hebben: Venray Wb.

een stijve tong hebben: Klimmen.

een streep inhaan: Nieuwenhagen en Mechelen.

een streep inhebben: Klimmen, Gronsveld, Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.

een stuk in de binde (du.) **haan:** Bleijerheide.

een stuk in de figuur haan: Bleijerheide.

een stuk in de hakken haan: Waubach, Kerkrade en Bleijerheide.

een stuk in de hakken hebben: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Baexem, Boukoul en Urmond.

een stuk in de jas hebben: Boukoul.

een stuk in de jazzband haan: Kerkrade.

een stuk in de kloten haan: Nieuwenhagen, Waubach en Kerkrade.

een stuk in de kloten hebben: Heerlerheide, Baexem, Klimmen en Afferden.

een stuk in de kont haan: Heerlen.

een stuk in de kont hebben: verspr. Oostlb.; ook in Venlo en Ottersum.

een stuk in de kraag haan: Waubach, Kerkrade en Bleijerheide.

een stuk in de kraag hebben: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Mechelen, Reuver, Baexem, Roermond, Neeritter, Maasbracht, Obbicht, Blerick, Ottersum, Afferden en Oirlo.

een stuk in de lade hebben (*stuk in de laai hebben*): Panningen en Boukoul.

een stuk in de peer haan: Kerkrade.

een stuk in de reet hebben: Obbicht en Geleen.

een stuk in de richel hebben: Boukoul.

een stuk in de vaan hebben: Roermond en Maasniel.

een stuk in de viool hebben: Klimmen.

een stuk in de voeten hebben: Stevensweert.

een stuk in de vot haan: Nieuwenhagen, Waubach en Kerkrade.

een stuk in de vot hebben: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Baarlo, Beegden, Kerensheide en Venlo.

een stuk inhaan: Nieuwenhagen.

een stuk inhebben: freq. Zuid.-Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Ubachsberg, Schaesberg, Weert, Leuken en Ophoven.

een stuk in zijn aap hebben: Baarlo.

een stuk in zijn hoeven hebben: Gronsveld.

een stuk in zijn kloten hebben: Tegelen, Hoensbroek, Roosteren, Echt/Gebroek en Bunde.

een stuk in zijn kont hebben: verspr. Trichterlds.; ook in Belfeld, Herten (bij Roermond), Montfort, Hoensbroek, Gronsveld, Weert, Maasbracht, Velden, Blerick, Venlo, Middelaar, Ottersum en Broekhuizen.

een stuk in zijn kraag hebben: Herten (bij Roermond), Boukoul, Rothem, Gronsveld, Tungelroy, Urmond, Stein, Maastricht,

Bunde, Bommershoven en Boekend.

een stuk in zijn lade hebben (*een stuk in zijn laai hebben*): Broekhuizen, Tegelen en Venlo.

een stuk in zijn pens hebben: Boukoul.

een stuk in zijn prij hebben: Oost-Maarland.

een stuk in zijn vaan hebben: Boukoul en Echt/Gebroek.

een stuk in zijn reet hebben: Tegelen, Belfeld, Boukoul en Weert.

een stuk in zijn vot haan: Meers.

een stuk in zijn vot hebben: Swalmen, Boukoul, Buchten en Holtum.

een stuk in zijn zwitser hebben: Bunde en Gronsveld.

een te veel hebben: Klimmen.

een zes inhebben: Gennep.

er een ophebben: Sint-Huibrechts-Lille.

flink mups zijn: Echt/Gebroek.

geladen haan: Rimborg.

geladen zijn: Venray Wb.; ook in Klimmen en Gronsveld.

geputterd hebben: Roosteren.

goed geladen zijn: Neer.

goed geraakt zijn: Neer.

goed teut zijn: Weert.

goed zat zijn: Middelaar.

granatenvol zijn: Schinveld.

hagelenvol zijn: Schinveld en Klimmen.

hartstikke bezopen zijn: Oirlo.

hartstikke zijn: Gronsveld.

aan de voeten hebben: Klimmen.

aan zijn: Venlo.

aangeschoten zijn: Baexem, Sittard en Klimmen.

alles dubbel zien: Klimmen.

hem aanhebben: Venray Wb.

hem bijeenhebben: Afferden.

hem flink gekurkt hebben:

Tungelroy.

hem geladen hebben: Roermond, Swalmen, Gronsveld, Urmond en Stein.

- hem genoten hebben:** Roermond.
hem gepaaid hebben: Panningen.
hem goed geladen hebben: Reuver.
hem goed gestreken hebben: Nunhem.
- hem goed hebben zitten:** Baexem.
hem goed zitten hebben: Middelaar, Ottersum en Panningen.
hem hebben hangen: Afferden en Tegelen.
hem hebben zitten: Tegelen en Boukoul.
- hem in de kar hebben:** Venray Wb.
hem in de olie hebben: Lanklaar.
hem in de olie staan: Lanklaar.
hem mooi omhebben: Wanssum.
hem mooi zitten hebben: Oirlo.
hem omhaan: Ten-Esschen/Weustenrade.
- hem omhebben:** freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Horns; ook in Weertlands Wb. 1 en in Bree, Maastricht, Bunde, Blerick en Venlo.
- hem schoon omhebben:** Nunhem.
hem ophebben: Brunssum.
hem staan hebben: Panningen en Rothem.
- hem stijf hebben:** Klimmen.
hem stijf hebben zitten: Sevenum.
hem te pakken hebben: Urmond.
hem weer hebben: Eksel.
hem zitten hebben: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Weert, Maasbracht, Rotem, Eisden, Urmond en Sint-Huibrechts-Lille.
hem zitten haan: Ten-Esschen/Weustenrade.
- het omhebben:** Maastricht.
het zitten hebben: Eksel.
- iets ander gehad hebben als keuls water:** Nunhem.
- in de olie zijn:** Reuver, Boukoul, Sittard, Gronsveld en Venlo.
in de olie zitten: Boukoul.
kachel zijn: freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Roosteren, Obbicht, Maastricht, Blerick, Boekend en Venlo.
- kaffer zijn:** Nunhem.
kanon zijn: Houthem.
kanonnenzat zijn: Boukoul en Klimmen.
kegel zijn: Boukoul.
krimineel zijn: Venlo en Gronsveld.
stom krimineel zijn: Ulestraten.
lazerus zijn: Klimmen, Weert, Blerick, Venlo en Venray.
lekker kachel zijn: Posterholt.
lollig zijn: Tegelen.
natte voeten hebben: Ophoven.
onbescheiden zijn: Rimborg.
onder de pekel zijn: Neer.
poepzat zijn: Reuver en Boukoul.
robbel ophebben: Gronsveld.
scheef geladen zijn: Boeket/Heisterstraat.
schreemp inhebben: Gronsveld.
sjezeman zijn: Venlo.
sjiekker zijn: Venlo.
sterrenzat zijn: Valkenburg en Klimmen.
stijf lopen: Klimmen.
stijf zijn: Schinveld.
streep aanhebben: Haspengouws Id.
strontzat zijn: Reuver, Boukoul, Ittervoort en Venlo.
- te diep in de fles gezien hebben:** Haspengouws Id.
te diep in het glas gekeken hebben: Oirsbeek.
te diep in het glas kijken: Peer en Riksingen.
te veel gedronken haan: Bleijerheide.
te veel gezopen hebben: Nederweert.
te veel ophebben: Weert, Tungalroy en Boukoul.
te veel uithebben: Boukoul.
teut zijn: Waubach, Ulestraten, Nederweert, Weert, Maastricht, Boekend, Venlo en Venray.
tureluur zijn: Ulestraten.
vaardig zijn: Schinveld.
veel kal hebben: Klimmen.
vol zijn: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Klimmen en Oost-Maarland.

vuil zijn: Gronsveld.
weten wat de jenever kost: Tegelen.
winter aan de voeten hebben:
 Klimmen.
zalgig zijn: Nieuwenhagen en Eygelshoven.
zat en vol zijn: Haspengouws Id..
zat zijn: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Tegelen, Roermond, Boukoul, Nederweert, Weert, Ell, Roosteren, Grevenbicht/Papenhoven, Obbicht, Heugem, Blerick en Afferden.
ze draaien zien: Heel.
ze kleven haan: Bocholtz.
ze kleven hebben: Klimmen en Heerlen.
ze half omhaan: Nieuwenhagen.
ze omhaan: Heerlen, Waubach en Mechelen.
ze omhebben: Mechelen.
ze zitten haan: Rimbarg.
ze zitten hebben: verspr. Oost.-Zuidlb.; ook in Montzen, Schinveld en Klimmen.
zich bezopen hebben: Panningen.
zijn lade hebben (*zijn laai hebben*): Wanssum.
zijn lade vol hebben (*zijn laai vol hebben*): Gronsveld.
zwaar geladen hebben (*zwaar geladen hebben*): Hoensbroek.
zwaar geladen zijn (*zwaar gelaa zijn*): Klimmen.
zo zat als een schup zijn: Afferden en Weert.

De volgende opgave is een omschrijving:

zijn tong slaat ijzer: Haspengouws Id.

STOMDRONKEN

N 10 (1961) (034 add.), ZND 01u (1924) (044 add.);
 Bree Wb. (512), Diepenbeek Wb. (288), Kerkrade Wb. 2 (126), Limburgs Id. (298), Meeswijk Wl. (495), Meeuwen Wl. (204),

Roermond Wb. (225), Sittard Wb. (321), Venray Wb. (078, 140, 159, 170, 179, 283, 427, 434, 483, 539), Weertlands Wb. 1 (C 3, 011), Zonhoven Wb. (574);
 Bisschops, M. (1994) (013).

Zeer dronken.

granatenvol: freq. Ripuar.
hagelenvol: Bocholtz.
kanonnenvol: Bocholtz.
kanonnenzat: Broekhuizen, Echt/Gebroek en Obbicht.
kanonzat: Venray Wb.; ook in Baexem, Horn en Leveroy.
keizatz: Bree Wb.
pinzatz: Venray Wb.
poepzatz: Weertlands Wb. 1 en Venray Wb.; ook in Panningen, Roermond, Herten (bij Roermond), Sittard, Tungelroy, Neeritter, Meeswijk, Grevenbicht/Papenhoven, Obbicht en Diepenbeek.
schijzatz: Venray Wb.
schupzatz: Bree Wb.
smoorzatz: Venray Wb.
smorendzatz: Venray Wb.
sterzatz: Meeuwen.
strontzatz: freq. Kleverlds.; ook in Panningen, Baexem, Herten (bij Roermond), Puth, Nederweert, Weert, Tungelroy, Leveroy, Ophoven, Obbicht en Heugem.
stomzatz: Venray Wb.
zat gezopen: Zonhoven.
beladen (*belaaïen*): Venray Wb.
zat zijn als een zwitser: Weert.

DRONKAARD

N 10 (1961) (034), N 80 (1980) (028 add., 030 add., 032);
 Diepenbeek Wb. (294), Gennep Wb. (053, 146, 216), Haspengouws Id. (283), Kerkrade Wb. 2 (288), Maastricht Wb. (512, 521), Meerlo-Wanssum Wb. (334), Meeuwen Wl. (241, 242), Roermond Wb. (330, 335), Sittard Wb. (077, 195, 216, 330), Stokkem Wb.

(128), Tegelen Wb. (115), Tongeren Wb. (098), Venlo Wb. (221), Venray Wb. (053, 135, 139, 691, 701), Weertlands Wb. 1 (C 3, 016), Zonhoven Wb. (574).

Iemand die geregeld misbruik maakt van alcoholhoudende drank.

Het trefwoord **karrenbindel** uit Nieuwenhagen wordt doorgaans alleen gebruikt in de vergelijking 'zo dronken als een karrenbindel'. Met het woord werd in de zestiende eeuw een arbeider aangeduid die vrachten op karren moest laden en die vervolgens met koorden moest vastzetten. Soms fungeerde de *karrenbindel* ook als voerman.

zatlap: freq. Oostlb., Horns, Maaskemp. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen, Weert, Vlijtingen, Zonhoven, Kwaadmechelen, Loksbergen, Velden en Venlo.

zatte, een -: Haspengouws Id.; ook in Roermond, Meeuwen, Neeroeteren en Maastricht.

zatte vot: Ten-Esschen/Weustenrade.

zatte zog: Haspengouws Id.

zattelap: Leopoldsburg.

zattelemme: Bilzen.

zatterik: Meerlo-Wanssum Wb.

zatzak: Hoeselt, Diepenbeek en Bilzen.

zat varken: Zonhoven.

zuiper: freq. Ripuar.; ook in Nieuwenhagen, Vijlen, Teuven, Brunssum, Ospel, Bree en Loksbergen.

zuiperd: Venray Wb.; ook in Gulpen, Weert, Gruitrode, Opglabbeek en Hamont.

zuipkar: Eksel en Opglabbeek.

zuipkoe: Montfort en Stokkem.

zuipkont: Oirlo.

zuiplade: Opglabbeek.

zuiplap: alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns en

Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Sijpeveld, Maastricht, Bunde, Neerharen, Vlijtingen, Hamont, Eksel, Blerick en Venlo.

zuipnaas: Oirsbeek.

zuipnagel: Sittard.

zuipnelis: Heerlerbaan/Kaumer.

zuipnikkel: freq. Kleverlds.; ook in Montfort.

zuipschotel: Meerlo.

zuipschuit: Tungalroy, Echt/Gebroek, Geulle en Maasbree.

zuipbroer: Kerkrade Wb. 2.

zuipe-varken: Nieuwenhagen.

alcoholist: Pey en Schimmert.

alcoholiker (du.): Kerkrade.

boemelaar: Gulpen, Wijnandsrade, Gruitrode, Opglabbeek, As, Venlo en Tienray.

buizebank: Tongeren.

buizenbank: Tongeren.

buizer: Horst en Blerick.

drankmolen: freq. Kleverlds.

drankorgel: Gennep Wb.; ook in Herten (bij Roermond) en Beek.

drankwagen: Venray Wb.; ook in Heerlen, Herten (bij Roermond), Sittard, Geleen en Echt/Gebroek.

drupjeshellige (ook *drupkesheilige*): Venray Wb.; ook in Klimmen en Venlo.

gusselaar: Wijlre.

karrenbindel (*karebengel*): Nieuwenhagen.

krakerd: Sittard.

liefhebber: Sittard.

pimpelaar: Sittard.

proever: Venlo.

proeverd: Gennep Wb.; ook in Sittard en Thorn.

schnaps-naas: Tegelen.

volle, een -: Heerlerbaan/Kaumer.

zotlap: Tienray.

zouwelaar (*zuielaar*): Buchten.

zwanser: Schimmert.

EEN KATER HEBBEN

N 80 (1980) (033).

Zich niet lekker voelen de dag na een flinke drinkpartij.

Met het woord *rijthamer* uit het trefwoord **een kop wie een rijthamer hebben/haan** wordt in een aantal Limburgse dialecten een zwaar soort hamer bedoeld, die onder meer bij het kloven van hout wordt gebruikt. Zie ook WLD II.12, pag. 5. De *tuierhamer* (vgl. het trefwoord **een kop wie een tuierhamer hebben**) is eveneens een zwaar model hamer. Hij wordt gebruikt bij het *tuieren*, het laten grazen van een koe of geit die aan in de grond geslagen paal is vastgebonden. Vgl. het lemma *TUIERHAMER* in WLD I.11, pag. 167. Met het woord *kellen* in het trefwoord **een kop wie een kellen hebben** wordt een bepaald soort kookketel bedoeld. Zie het lemma *KOOKPOT* in WLD III, 2.1, pag. 204 e.v.

een kater hebben: alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Gulpen, Weert, Meeuwen, Neeroeteren, Bilzen, Velden, Blerick en Venlo.

een katertje hebben: Maastricht.

een kater haan: Kerkrade, Nieuwenhagen, Waubach en Gulpen.

de vot in hebben: Pey.

een dikke kop hebben: Kwaadmechelen.

een houten kop hebben: Hoeselt, Maastricht en Caberg.

een houteren kop hebben: Venlo en Roermond.

een kop hebben wie een rijthamer: Geleen.

een kop wie een emmer hebben (ook *een kop wie een eimer*): Horst en Haelen.

een kop wie een kellen hebben:

Heythuysen.

een kop wie een ketel hebben:

Lutterade.

een kop wie een rijthamer haan:

Nieuwenhagen.

een kop wie een rijthamer hebben:

Meers en Beek.

een kop wie een tuierhamer hebben: Urmond.

een zware bol hebben: Gruitrode.

een zware kop hebben: Buggenum, Gruitrode, Opglabbeek, As en Hamont.

met een zware kop rondlopen:

Neer.

gezwollen haren haan: Heerlen.

haarpijn hebben: Gulpen, Ophoven, Bree, Neeroeteren, As en Maastricht.

kapot gezopen zijn: Vlijtingen.

kapot wie een hond zijn: Gruitrode en Opglabbeek.

kapot zijn: Oirsbeek, Schimmert en Ingber.

kats zijn: Gennep.

katsenjammer hebben: Gennep.

er ziek van zijn: Ospel.

katsurig (zijn): Gennep.

kotsmisselijk (zijn): Eys.

kotsziek (zijn): Leopoldsburg.

nog misselijk zijn: Meijel.

lamlendig (zijn): Oirsbeek.

nadorst hebben: Oirsbeek en Maastricht.

niet nuchter zijn: Oirsbeek.

niks waard (zijn): Meijel.

onder de kar gekomen zijn: Sittard en Geleen.

zich belabberd voelen: Wijlre.

zich bezoekt voelen: Hunsel.

zich lazerus voelen: Sevenum.

zich slecht voelen: Ubachsberg.

zo ellendig wie een hond zijn: As.

KATER

N 80 (1980) (033 add.);

Venray Wb. (207).

Ongesteldheid daags na een drinkgelag.

Met het woord **haarpijn** wordt in Venray en omgeving ‘hoofdpijn ten gevolge van overmatig drankmisbruik’ aangeduid.

kater: freq. Oostlb.; ook in Heerlen, Epen, Vijlen, Teuven, Ell, Kelpen, Wessem, Opglabbeek, Grevenbicht/Papenhoven, Guttecoven, Stein, Maastricht, Tienray en Meijel.

katsenjammer: Simpelveld en Kerkrade.

dikke kop: Loksbergen en Eys.

zware kop: Swalmen, Asselt en Caberg.

houteren kop: Eksel.

haarpijn: Venray Wb.; ook in Heythuysen en Swalmen.

nadorst: Melick en Born.

15 Tabak

In deze paragraaf wordt het roken en pruimen van tabak behandeld. Niet opgenomen zijn de lemmata AS (trefwoorden **as** en **assen**) en TABAKSDOOS, TABAKSPOT aangezien zij geen lexicale variatie vertonen. Lemmata in verband met de verschillende soorten sigaren, afkomstig uit de vragenlijst over de vaktaal van de sigarenmaker (N 58) zijn niet opgenomen, aangezien dit voor de beide Limburgen te weinig bruikbaar materiaal opgeleverd had.

TABAK

Kaart 114, pag. 352

SGV (1914) (037), ZND 07 (1924) (071); Beverlo Wb. (255), Bree Wb. (452), Diepenbeek Wb. (289), Echt Wb. (067, 119), Eupen Wb. (207), Genk Wb. (336), Gronsveld Wb. 2 (169), Hasselt Wb. (208, 448), Heerlen Wb. 2 (212), Kerkrade Wb. 2 (126, 246), Lommel Wl. (345), Maastricht Wb. (016, 122, 173, 420), Meeswijk Wl. (650), Meeuwen Wl. (210), Roermond Wb. (017, 287), Sittard Wb. (426), Stokkem Wb. (110), Tongeren Wb. (035, 203, 276, 582), Valkenburg Wb. (101), Venlo Wb. (192, 256), Venray Wb. (553), Weertlands Wb. 1 (C 3, 014, C 3, 016), Zonhoven Wb. (465); Achten, P. (1995) (138), Veldeke 10 (1935) (510).

De gedroogde en fijngesneden bladeren van bepaalde soorten van het plantengeslacht *Nicotiana*, die vooral om te roken gebruikt worden.

Het woord **grofsnit** is in Kerkrade e.o. gebruikelijk voor ‘grof gesneden tabak’. **Goudron** is een Belgische tabaksoort. De trefwoorden **haltmadam**, **kapsel**, **knaster** en **knasterd** zijn benamingen voor minderwaardige, slechte tabak. Het woord **fleur de**

matras werd in Venlo in de Tweede Wereldoorlog gebruikt voor ‘zelfgeeelde tabak’.

tabak: alg. Noord.Oostlb., Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Dommelds.; ook in Rimburch, Susteren en Schimmert.

toebak (ook *tobbak*, *toebek*, *toebik*): alg. in Belg. Lb. en in het midden en zuiden van Nl. Lb.; ook in Montzen, Welkenraedt en Eupen.

baai: Roermond, Maastricht en Tongeren.

baaitabak: Montzen.

goudron: Maastricht.

grofsnit: Kerkrade Wb. 2.

haltmadam: Tongeren.

kapsel: Hasselt.

knaster: Echt/Gebroek, Maastricht en Tongeren.

knasterd: Weertlands Wb. 1; ook in Valkenburg en Maastricht.

fleur de matras: Venlo.

ROOKWAREN

Echt Wb. (102), Gennep Wb. (152), Gronsveld Wb. 2 (142), Tegelen Wb. (112), Venlo Wb. (229), Venray Wb. (460, 511).

Alles wat men bij het roken van tabak, sigaren en sigaretten nodig heeft of kan hebben.

smokens (*smokes*): Venray Wb.

rokers (*rokes*): Venray Wb.; ook in Tegelen, Gronsveld, Echt/Gebroek en Venlo.

rokerij: freq. Kleverlds.

rookgerei: Venray Wb.

ROKEN

Beverlo Wb. (223), Echt Wb. (092, 102, 137), Eupen Wb. (087, 140), Gennep Wb. (152, 170), Gronsveld Wb. 2 (141), Hasselt Wb. (378), Heerlen Wb. 2 (199), Kerkrade Wb. 2 (201, 242), Lommel Wl. (265, 300), Maastricht Wb. (354, 391), Meerlo-Wanssum Wb. (264), Meeswijk Wl. (531), Meeuwen Wl. (184, 185), Roermond Wb. (079, 247), Sittard Wb. (348), Tongeren Wb. (490), Tungalroy Wb. (122), Venlo Wb. (111, 125, 211, 229, 244, 273, 274, 278), Venray Wb. (117, 155, 419, 460, 511), Weertlands Wb. 1 (C 3, 012), Zonhoven Wb. (391, 392); Bisschops, M. (1994) (028, 036, 041).

Tabak roken.

Het trefwoord **knullen** wordt in Eupen gebruikt voor het roken van slechte tabak.

roken: freq. Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Heerlen, Roermond, Sittard, Gronsveld, Tungalroy, Meeuwen, Echt/Gebroek, Meeswijk, Maastricht, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Lommel en Venlo.

pijpen: freq. Ripuar.; ook in Eupen.

zwademen (*zwamen*): freq. Kleverlds.; ook in Heerlen, Gronsveld en Echt/Gebroek.

dampen: Venray Wb.; ook in Beverlo en Venlo.

smoken: alg. Kleverlds.; ook in Maastricht en Venlo.

smoren: Lommel en Beverlo.

fimpen: Venray Wb.; ook in Venlo.

paven: Venray Wb.; ook in Echt/Gebroek en Venlo.

vlemmen (ook *flemmen*): Venlo, Roermond en Simpelveld.

fommen: Gronsveld.

knullen: Eupen.

verpaven: Venlo.

versnirken: Venlo.

zich een sigaret roken: Gronsveld.

DAMPEN

Kaart 115, pag. 352

N 80 (1980) (107);

Echt Wb. (091, 136), Eupen Wb. (047), Genk Wb. (238), Gennep Wb. (136), Gronsveld Wb. 2 (141), Hasselt Wb. (043), Kerkrade Wb. 2 (087, 242), Lommel Wl. (224), Meerlo-Wanssum Wb. (112, 218), Meeswijk Wl. (476), Meeuwen Wl. (167), Roermond Wb. (274), Sittard Wb. (067, 301, 322), Tegelen Wb. (108), Tongeren Wb. (425), Venray Wb. (117, 120, 159, 511), Weertlands Wb. 1 (C 3, 009), Zonhoven Wb. (016, 082, 342);

Achten, P. (1995) (098), Bisschops, M. (1994) (028).

Veel en met lange trekken roken, waardoor er veel rook ontstaat. Het woord **poffen** heeft in Sittard de volgende betekenis: 'aan een sigaar trekken en daarbij een ploffend geluid maken' (Sittard Wb., pag. 322).

dampen: freq. Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Sittard en Bilzen.

dompen: Zonhoven en Bilzen.

paffen: freq. Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Weert, Bree, Meeuwen, Maastricht, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren, Hamont, Zonhoven, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Loksbergen,

Lommel, Velden, Blerick en Venlo.

poffen (ook *poeffen*): Sittard, Meijel, Venlo en Montfort.

paven: alg. Oostlb., freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Maastricht, Caberg, Heugem, Eksel en Venlo.

zwademen (*zwamen*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Nieuwenhagen, Waubach, Heerlerbaan/Kaumer, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Bunde en Itteren.

smoken: Venray Wb.; ook in Roermond en Sittard.

fompen: alg. in het zuiden van het Kleverlds.

afroken: Zonhoven en Hasselt.

blaken: Blerick, Kelpen en Oler.

stomen: Maasniel.

blazen: Meijel.

fumen: Eupen.

pijpen (*pijven*): Hoensbroek.

knoteren: Merkelbeek.

zagen: Herten (bij Roermond).

roken wie een schouw: Gronsveld.

roken wie een turk: Bilzen.

roken wie een zwitser: Gronsveld.

zich aan de kiets roken: Gronsveld.

PIJP

Echt Wb. (093), Eupen Wb. (083), Gennep Wb. (092), HasseltWb. (320, 349), Heerlen Wb. 2 (188), Kerkrade Wb. 2 (178, 254, 270), Maastricht Wb. (319), Meeswijk Wl. (484), Meeuwen Wl. (172), Sittard Wb. (075, 253, 439), Tegelen Wb. (103), Venlo Wb. (114, 195, 199, 214, 264), Venray Wb. (143, 373, 424, 553), WeertlandsWb. 1 (C 3, 008, C 3, 009), Zonhoven Wb. (353).

Rookgerei, bestaande uit een langere of kortere buis met een komvormige houder voor de tabak.

Een **doorroker** is volgens het Venray Wb. (pag. 143) 'een pijp met een geglazuurde kop waarop langzaam door verwarming een figuur of spreuk zichtbaar wordt'. Een **neuswarmer** is volgens datzelfde woordenboek 'een pijp met gebogen korte steel' (pag. 373). Met het trefwoord **mots** wordt in Sittard, Tegelen en Kerkrade en omgeving 'een korte aarden pijp' bedoeld. In Gennep en omgeving kent men daar het woord **judje** voor. Het woord **uilenkop** gebruikt men in het Sittards dialect voor 'een halflange pijp met grote kop'.

pijp: Weertlands Wb. 1 en Venray Wb.; ook in Heerlen, Meeuwen, Echt/Gebroek, Meeswijk, Maastricht, Zonhoven, Hasselt en Venlo.

tabakspijp: Venray Wb.

lots: Weertlands Wb. 1.

doorroker: Venray Wb.; ook in Sittard en Venlo.

judje: Gennep Wb.

klik: Eupen.

mots (ook *moets*): Kerkrade Wb. 2; ook in Tegelen, Sittard en Venlo.

nazuswarmer: Heerlen.

neuswarmer: Venray Wb.; ook in Venlo.

oliekop: Hasselt (van meerschium).

olmpje (*ulmsje*): Kerkrade Wb. 2.

üdem (*uëm*): Kerkrade Wb. 2; ook in Venlo.

uilenkop: Sittard.

voermanspijp: Kerkrade Wb. 2.

PIJPENSTEEL

Kaart 116, pag. 353

ZND 41 (1943) (034);

Echt Wb. (101), Gronsveld Wb. 2 (163), Hasselt Wb. (349), Maastricht Wb. (406), Meeswijk Wl. (529, 613), Roermond Wb. (221), Sittard Wb. (312, 348), Venray Wb. (425), Weertlands Wb. 1 (C 3, 011).

Het dunne buisvormige deel van een pijp.

Het woord **pijpenroer** wordt in Stokkem als verouderd beschouwd. Tegenwoordig gebruikt men het woord **pijpensteel**.

pijpenroer: verspr. Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Zichen-Zussen-Bolder.

roer: freq. Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Lonerlds., verspr. Bilzerlds.; ook in Sittard, Gronsveld, Gellik, Diepenbeek, Peer, Stokrooie, Hasselt en Gorsen.

pijpenroertje (*pijpenroerke*): Weertlands Wb. 1; ook in Mechelen-aan-de-Maas en Opgrimbie.

roertje (*roerke*): Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas en Lanaken.

pijpensteel: verspr. Centr.Maaslds. en Dommellids.; ook in Venray Wb. en in Roermond, Sittard, Bocholt, Reppel, Neroeteren, Lanaken, Lauw, Heusden, Hechtel, Hasselt, Gutshoven, Herk-de-Stad, Kerkhoven, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Meldert en Halen.

steel: freq. Dommellids., Demerkemp. en Truiierlds., verspr. Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Lanaken, Maastricht, Bilzen, Eigenbilzen, Rosmeer, Diepenbeek, Beringen, Groot-Gelmen, Wellen, Oostham en Tessenderlo.

steel van een pijp: Opglabbeek.

pijpen spit: Achel.

spit: Hamont, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Kwaadmechelen en Lommel.

spits: Koninksem.

pijpenstaart (ook *pijpenstaat*): Hasselt en Lauw.

staart van de pijp (*staat van de pijp*): Jeuk.

staart: Helchteren en Borlo.

schacht: Hasselt.

mondstuk: Gruitrode, Peer, Heusden, Gutshoven en Tessenderlo.

mondster: Beringen.

LURKEN

N 80 (1980) (107 add., 108, 113 add.).

Hoorbaar zuigen aan een pijp.

lurken (ook *lorken*): alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Trichterlds.; ook in Simpelveld, Bree, Neroeteren, Hamont, Eksel, Kwaadmechelen, Velden en Venlo.

lurken aan de pijp: Moorveld (Waalsen) en Ulestraten.

aan de pijp lurken: Blerick.

de pijp lurken: Blerick.

lotsen: freq. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld, Sittard, Geleen, Schinnen, Wesseem, Gruitrode, Opglabbeek, As, Maastricht en Caberg.

zabberen: Gruitrode, Opglabbeek, As, Vlijtingen en Leopoldsburg.

sabbelen: Geleen en Amby.

zuiken: Roermond, Herten (bij Roermond), Lutterade, Oirsbeek, Geulle, Bilzen en Hoeselt.

zuigen: Geleen.

slurpen: Eys, Gulpen, Horn, Doenrade, Nuth/Aalbeek, Neroeteren, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht en Bunde.

nirgelen: Simpelveld.

reutelen: Sweikhuizen en Brunssum.

rochelen: Grevenbicht/Papenhoven.

gorgelen: Brunssum.

schmatzen (du.): Lutterade.

sloeveren: Kerkrade.

zouwelen: Nieuwenhagen.

zeuteren: Klimmen.

zeveren: Merkelbeek en Simpelveld.

trekken: Opglabbeek, Rekem en Hoeselt.
pijpen: Ophoven.

PRUTTELEN

N 80 (1980) (113).

Snurkende geluiden maken, gezegd van een pijp.

pruttelen: Heerlen, Sittard, Maastricht en Horst.
reutelen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Herten (bij Roermond), Grevenbicht/Papenhoven, Guttecoven, Urmond en Heugem.
reutelen van de pijp: Itteren.
rochelen: Heerlen, Geleen, Oirsbeek en Grevenbicht/Papenhoven.
zurken: Stevensweert.
slurken: Meijel en Eys.
knoteren: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Montfort.
snurken (ook *snorken*): Gulpen, Kesseleik, Kapel-in-'t-Zand, Tungelroy, Hunsel, Ophoven, Opglabbeek, Maastricht, Bunde, Venlo en Venray.
snorkelen: Ubachsberg.
snorken: Heerlen.
krispelen: Beek.
lebberen: Caberg.
leuteren: Born.
lotsen: Heel.
lurken: freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Bree, Neroeteren, Maastricht, Caberg, Itteren, Hamont, Kwaadmechelen, Velden en Venlo.
nirgelen: Simpelveld.
slurpen: Guttecoven.
smekken: Bree.
smirgelen: Haelen.
smirken (ook *smurken*): Tienray en Weert.

snirken: Haelen.
snotteren: Amby.
zeuteren: Klimmen.
zeveren: Simpelveld, Wijlre, Gulpen, Eksel en Gennep.
zolveren: Sevenum.

TABAKSSAP

N 80 (1980) (112);

Diepenbeek Wb. (287), Gennep Wb. (165), Kerkrade Wb. 2 (201), Venlo Wb. (214), Venray Wb. (383, 553).

Vuil water in een pijp.

Het trefwoord **oliepaadje** wordt in Venray en omgeving gebruikt voor het 'bruine tabaksspoor dat vanuit de mondhoeken naar beneden loopt bij mensen die pruimen' (Venray Wb., pag. 383).

tabakssap: Venray Wb.

tabakzever: Blerick.

pijpenzever: Kerkrade Wb. 2; ook in Lutterade, Gennep en Sevenum.

pijpzever: Sint-Odiliënberg.

zever: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Heugem, Hoeselt, Velden, Venlo, Venray, Sevenum en Maasbree.

zever in de pijp: Blerick en Montfort.

drab: Itteren.

dras: Stein en Merkelbeek.

fluim: Pey.

gorgelen: Meers.

lurken: Thorn en Stevensweert.

luter: Montfort.

nerik: Roermond, Beek en Oirsbeek.

nirgel: Simpelveld.

pijpendriet: Venlo.

prut: Maastricht.

reddeld: Opglabbeek.

reutel: Herten (bij Roermond) en Gulpen.

roet: Haelen.

rotzooi: Meijel.
sap: Maastricht.
seter: Gennep Wb.
sjiever: Meijel.
sladder: Caberg.
slobber: Amby.
slodder: Maastricht.
sloerie: Venray.
slover: Echt/Gebroek, Maastricht en Simpelveld.
slurken: Maastricht.
smats: Diepenbeek.
smeer: Schimmert en Valkenburg.
smurig: Waubach en Gulpen.
smirk: Kwaadmechelen, Herten (bij Roermond) en Pey.
smork: Weert en Thorn.
smurrie: Horst.
snirk: Venlo, Tungalroy en Sittard.
tar: Beek.
teer: Loksbergen en Beek.
oliepaadje: Venray Wb.

SIGARET

Beverlo Wb. (236), Genk Wb. (276), Gronsveld Wb. 2 (152), Heerlen Wb. 2 (205), Kerkrade Wb. 2 (137, 250), Lommel Wl. (290), Maastricht Wb. (379), Meeswijk Wl. (203, 572), Meeuwen Wl. (194), Roermond Wb. (261), Sittard Wb. (353), Tongeren Wb. (426, 500), Venlo Wb. (098, 245), Venray Wb. (497), Weertlands Wb. 1 (C 3, 012), Zonhoven Wb. (421).

Bekend rookmiddel, sigaret. Met het trefwoord **kierma** wordt in Kerkrade en omgeving een sigarettenmerk uit de jaren twintig van de vorige eeuw bedoeld. De sigaretten waren van slechte kwaliteit (Kerkrade Wb. 2, pag. 137). Het woord **filter** duidt in Meeswijk een filtersigaret aan.

sigaret (ook *segret*, *sjegret*, *tsigaret*): Kerkrade Wb. 2, Weertlands Wb. 1 en Venray Wb.; ook in Heerlen, Roermond, Sittard, Gronsveld,

Meeuwen, Genk, Meeswijk, Maastricht, Tongeren, Zonhoven, Beverlo en Lommel.

bies: Venlo.
pafferik: Tongeren.
snirk: Venlo.
filter: Meeswijk.
kierma: Kerkrade Wb. 2.

SIGAAR

N 58 (1973) (091), ZND 32 (1939) (034); Beverlo Wb. (236), Diepenbeek Wb. (286), Eupen Wb. (232), Genk Wb. (276), Gronsveld Wb. 2 (152), Hasselt Wb.(402), Heerlen Wb. 2 (093, 205), Kerkrade Wb. 2 (122, 250), Lommel Wl. (290), Maastricht Wb. (379, 411), Meeswijk Wl. (572, 620), Meeuwen Wl. (194), Roermond Wb. (261), Sittard Wb. (353, 379), Tongeren Wb. (146, 426, 500), Venlo Wb. (126, 239), Venray Wb. (373, 497), Weertlands Wb. 1 (C 3, 012), Zonhoven Wb. (421).

Bekend rookmiddel, sigaar. Aan het eind van het lemma zijn een aantal ironische benamingen voor een sigaar opgenomen (**gifstengel**, **stinkstek**). Het woord **flambouw** wordt in Venlo gebruikt voor een ‘dikke sigaar’, **fakkel** in Tongeren voor een ‘slechte sigaar’. Het trefwoord **smerie** is afkomstig uit het Bargoens.

sigaar (ook *tsigaar*): freq. Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb. en Truierlds., verspr. Geullds., Horns en Trichterlds.; ook in Kerkrade Wb. 2, Weertlands Wb. 1 en Venray Wb. en in Heerlen, Roermond, Sittard, Gronsveld, Mheer, Tegelen, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessengerlo, Meldert, Linkhout, Lommel en Venlo.
sigartaarje (*sigaarke*): Heerlen (benaming voor een cigarillo).
neuswarmer: Venray Wb.

pafferik: Tongeren.
flambouw: Venlo.
smerrie: Sittard.
fakkel: Tongeren.
giftstengel: Kerkrade Wb. 2.
stinkstek: Meeswijk, Maastricht en Gronsveld.

SIGARENPIJPJE

Kaart 117, pag. 353

N 80 (1980) (114);
 Echt Wb. (099, 112), Kerkrade Wb. 2 (201),
 Maastricht Wb. (319), Sittard Wb. (348, 353,
 391), Tongeren Wb. (458), Valkenburg Wb.
 (146), Venlo Wb. (226), Venray Wb. (497),
 Weertlands Wb. 1 (C 3, 011).

Pijpje waarin men een gedeeltelijk
 opgerookte sigaar steekt om hem
 helemaal op te kunnen roken.

sigarenpijpje (*sigarenpijpke*): freq.
 Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns,
 Centr.Maaslds. en Kleverlds.,
 verspr. Trichterlds.; ook in
 Simpelveld, Teuven, Weert,
 Neroeteren, Opglabbeek, As,
 Bilzen, Hoeselt, Kwaadmechelen,
 Velden, Blerick en Venlo.
sigarpijpje (*sigarpijpke*):
 Rimborg.
sigarettenpijpje (*sigarettenpijpke*):
 Venlo, Meeuwen en Maastricht.
pijpje (*pijpke*): freq. Noord.Oostlb.;
 ook in Geleen, Oirsbeek, Weert,
 Kelpen, Oler, Meers, Maastricht,
 Venlo en Meijel.
sigarenpijp: Maastricht.
sigarenroortje (*sigarenroorke, sigarenroorsje*): Bree, Schimmert en Simpelveld.
pijpenroortje (*pijpenroorke*):
 Tungalroy en Gulpen.
pijproortje (*pijproorke*): Eys.
roortje (*roorke*): verspr.
 Zuid.Oostlb.; ook in Weertlands
 Wb. 1 en in Gulpen, Gruitrode,

Opglabbeek, Echt/Gebroek,
 Geulle en Venlo.
roor: Gruitrode en Sittard.
sigarensptsje (*sigarensptske*): freq.
 Zuid.Oostlb.
pijpensptsje: Kerkrade Wb. 2.
spitsje (*spitske*): freq. Zuid.Oostlb.,
 verspr. Oost.Zuidlb. en Noord-
 Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerk-
 rade, Ospel, Weert, Echt/Gebroek,
 Stein, Maastricht en Venray.
sigarenspts: Montfort.
spits: Montfort, Epen en Vijlen.
spit: Eksel, Pey en
 Heerlerbaan/Kaumer.
spitje: Hamont en Roermond.
porte-cigare (fr.): Tongeren en
 Leopoldsburg.

PEUK

N 58 (1973) (107b);
 Beverlo Wb. (202), Gennep Wb. (179),
 Gronsveld Wb. 2 (128), Heerlen Wb. 2 (188),
 Kerkrade Wb. 2 (137, 237), Lommel Wl.
 (323), Maastricht Wb. (044), Roermond Wb.
 (261), Sittard Wb. (063, 406), Stokkem Wb.
 (107), Tegelen Wb. (084), Tongeren Wb.
 (534), Venlo Wb. (108, 252), Venray Wb.
 (497), Weertlands Wb. 1 (C 3, 007);
 Achten, P. (1995) (124).

Eindje sigaar of sigaret.
 ‘Tabak van opgeraapte peukjes’
 wordt in Venlo, Sittard en Maastricht
buk-shag (*buksjek*) genoemd.

stomp: Kerkrade Wb. 2; ook in
 Herten (bij Roermond), Sittard,
 Hoeselt, Tongeren en Hechtel.
stompje (*stomken, stompke*):
 Tegelen, Herten (bij Roermond),
 Gronsveld, Stokkem, Tongeren,
 Beverlo en Lommel.
sigarenstomp: Neroeteren.
sigarenstompje (*sigarenstompke*):
 Roermond en Neroeteren.
sigarettenstompje (*sigarettenstompke*): Venray Wb.

Vgl. voor het volgende trefwoord ook het Hgd. *Stummel*:

stommel (ook *stummel*): Kerkrade Wb. 2 en Gennep Wb.; ook in Heerlen en Venlo.

sigarenfopje (*sigarefupke*): Tegelen.

kippe (du.): Kerkrade Wb. 2.

koetje: Weertlands Wb. 1.

PRUIMEN

Kaart 118, pag. 354

N 80 (1980) (109 add., 110, 111 add.); Bree Wb. (357), Diepenbeek Wb. (284), Eupen Wb. (149), Genk Wb. (286), Gennep Wb. (146), Gronsveld Wb. 2 (134), Hamont Wb. (106), Hasselt Wb. (365), Kerkrade Wb. 2 (221), Lommel Wl. (290), Maastricht Wb. (338), Meerlo-Wanssum Wb. (230), Roermond Wb. (235), Tongeren Wb. (555), Venlo Wb. (221), Venray Wb. (442), Weertlands Wb. 1 (C 3, 011); Achten, P. (1995) (130), Bisschops, M. (1994) (032).

Tabak kauwen.

pruimen: alg. in Nl. Lb. m.u.v. het Ripuar., het Oost.Zuidlb. en het zuiden van het Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Bree Wb. en in Simplveld, Eupen en Hamont.

tabak pruimen: Blerick.

toebak pruimen: Meerssen.

sjieken (ook *sieken, sikken, sjikken*): alg. in het zuiden van Nl. Lb., freq. Maaskemp.; ook in Teuven, Roermond, Montfort, Ell, Ophoven, Thorn, Rekem, Neerharen, Bilzen, Vlijtingen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Hamont, Eksel, Zonhoven, Hasselt, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Loksbergen en Lommel.

kauwen (*kuien*): Ubachsberg.

knauwelen: Maastricht.

TABAKSPRUIM

Kaart 119, pag. 354

N 80 (1980) (110, 110 add., 111), SGV (1914) (029 add.);

Beverlo Wb. (212), Bree Wb. (373, 381), Echt Wb. (101), Eupen Wb. (194), Genk Wb. (273, 286), Gronsveld Wb. 2 (134), Hasselt Wb. (210), Heerlen Wb. 2 (192), Kerkrade Wb. 2 (221), Lommel Wl. (290), Maastricht Wb. (337), Meeswijk Wl. (531), Meeuwen Wl. (185, 198), Roermond Wb. (235, 249, 287), Sittard Wb. (371), Tongeren Wb. (555), Valkenburg Wb. (150, 167), Venlo Wb. (221), Venray Wb. (442, 443), Weertlands Wb. 1 (C 3, 012); Bisschops, M. (1994) (032).

Een **pluk** tabak om op te kauwen of op te zuigen. Zie ook het lemma **PRUIMTABAK** in WLD II.5, pag. 171. De trefwoorden **rolletje**, **rol**, **strang** en **karot** verwijzen naar het feit dat dit soort tabak in de vorm van rolletjes wordt verkocht. Een **karot** is een 'rolletje gesausde pruimtabak'. De saus voor gerolde pruimtabak wordt in Genk *rollekenaad* genoemd.

pruim: alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Horns en Centr.Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Simplveld, Weert, Meeuwen, Neeroeteren, Maastricht, Bunde, Hamont, Loksbergen en Venlo.

pruimpje (*pruimke, pruimpke*): freq. Oostlb., Horns en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Nieuwenhagen, Opglabbeek en Venlo.

pruimtabak: Venray Wb.; ook in Simplveld, Rimborg, Roermond, Velden, Blerick en Venlo.

pruimtoebak: Maastricht en Gulpen.

pruimsjiek: Simplveld, Kerkrade, Nieuwenhagen en Klimmen.

sjiek (ook *siek, sik, sjik*): alg. Zuid.Oostlb. en Maaskemp., freq.

Ripuar. en Oost.Zuidlb., verspr. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Kesseleik, Montfort, Ophoven, Bilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren, Hamont, Eksel, Zonhoven, Beverlo, Kwaadmechelen, Loksbergen en Lommel.

sjiekje (*sjiekske, sjikske*): alg. Zuid.-Oostlb., freq. Centr.Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Tegelen, Roermond, Montfort, Maastricht, Caberg, Itteren en Venlo.

rolletje sjiek (*rolke sjiek, rolleke sik*): Beverlo en Kerkrade.

rolletje pruimtabak (*rolke pruimtabak*): Venlo.

pruimrolletje (*pruimrolke, pruimrolleke*): Pey, Nieuwstadt en Sittard.

rolletje (*rolke, rolleke*): freq. Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Valkenburg, Gronsveld, Ittervoort, Wesseem, Echt/Gebroek, Meeswijk, Venlo en Meijel.

rol: Pey.

karot: Hasselt.

strang: Valkenburg.

strangtoebak: Eupen.

smok: Meeuwen.

spij: Maastricht.

rotzooi: Meers.

TABAKSZAK

Gronsveld Wb. 2 (169), Kerkrade Wb. 2 (246), Sittard Wb. (426), Venray Wb. (115, 553), Zonhoven Wb. (465).

De kleine, vaak van leer vervaardigde zak, waarin men tabak bij zich draagt.

De **buil** die men in Venray e.o. kent, wordt gebruikt voor een 'zak van papier, waarin een winkelier tabak afleverde'.

toebaksbuidel (*toebaksbuiel*): Sittard.

tabaksbuil: Venray Wb.

toebaksbuil: Kerkrade Wb. 2.

buil: Venray Wb.

toebaksbeugel: Gronsveld.

toebakstuit: Sittard.

toebaksblaas: Zonhoven.

SNUIFTABAK

Bree Wb. (411), Eupen Wb. (174), Gronsveld Wb. 2 (158), Hasselt Wb. (415), Kerkrade Wb. 2 (226), Meerlo-Wanssum Wb. (267), Meeswijk Wl. (592), Meeuwen Wl. (199), Roermond Wb. (275), Sittard Wb. (381), Tongeren Wb. (514), Venray Wb. (515).

Fijngemalen, zeer prikkelende tabak die men gebruikt om op te snuiven.

snuiftabak: Venray Wb.

snuiftoebak: Kerkrade Wb. 2.

snuif: Kerkrade Wb. 2, Bree Wb. en Venray Wb.; ook in Eupen, Roermond, Sittard, Gronsveld, Meeswijk, Tongeren en Hasselt.

TABAK SNUIVEN

N 80 (1980) (109 add.), ZND 07 (1924)

(005a, 005b);

Gronsveld Wb. 2 (158), Hasselt Wb. (415), Maastricht Wb. (394), Tongeren Wb. (514), Venray Wb. (515).

Snuiftabak gebruiken.

tabak snuiven (ook *tabak snuffen*): verspr. Dommelds.; ook in Maastricht.

toebak snuiven (ook *toebak snoffen*): Welkenraedt, 's-Gravenvoeren, Molenbeersel, As, Rotem, Eisdén, Rekem, Lanaken, Bilzen, Martenslinde, Rosmeer, Vliermaal, Riksingen, Koninksem, Houthalen, Zonhoven, Gelinden, Wellen, Bommershoven, Velm, Sint-Truiden en Oostham.

snuiven (ook *snoeffen, snoffen, snuffen*): Venray Wb.; ook in Vijlen, Montzen, Welkenraedt, Eupen, Schimmert, Amby, Gronsveld, Ospel, Bree, Opglabbeek, Lanklaar, Opgrimbie, Stein, Maastricht, Bunde, Bilzen, Val-Meer, Tongeren, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Heusden, Kermt, Hasselt, Hoepertingen, Borgloon, Mielen-boven-Aalst, Tessenderlo, Loksbergen, Velden en Venlo.

een snuifje nemen (*een snuifke nemen*): Amby, 's-Gravenvoeren, Lanaken, Val-Meer, Vliermaal, Riksingen, Koninksem, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Kermt, Gelinden, Wellen, Bommershoven, Velm, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst en Tessenderlo.

een snuifje pakken (*een snuifke pakken*): freq. Centr.Maaslds.; ook in Molenbeersel, Opglabbeek, As, Bilzen, Martenslinde, Rosmeer, Hamont, Wijchmaal, Peer, Houthalen en Oostham.

zich een snuifje krijgen (*zich een snuifke krijgen*): Montzen.

snuif nemen: Hoepertingen.

een prise (fr.) **nemen**: Welkenraedt.

een prise-tje nemen (*een prieske nemen*): Tessenderlo, Kermt en Sint-Truiden.

Kleine hoeveelheid tabak die men in een keer opsnuift.

snuifje (ook *snuifke*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Kleverlds.; ook in Sempelveld, Kerkrade, Montzen, Bree, Meeuwen, Neeroeteren, Vlijtingen, Hamont, Eksel, Hasselt, Leopoldsburg, Blerick en Venlo.

snuif: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Maaskemp., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Maastricht, Hamont, Venlo, Meerlo en Maasbree.

prise (fr.): freq. Ripuar.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Heerlerbaan/Kaumer, Steyl en Maastricht.

prise-tje (*prieske*): Oirsbeek, Merkelbeek, Kwaadmechelen en Loksbergen.

prise-tje snuif (*prieske snuif*): Hoeselt.

beetje snuif: Gennep.

snuiftabak: Venlo, Kelpen en Oler.

snuiftoebak: Maastricht en Gulpen.

gruizel: Stokkem.

pitsje (*pitske*): Oirsbeek.

pritsje (*pritske*): Wijlre.

SNUIFJE

N 80 (1980) (109), ZND 07 (1924) (005b add.);

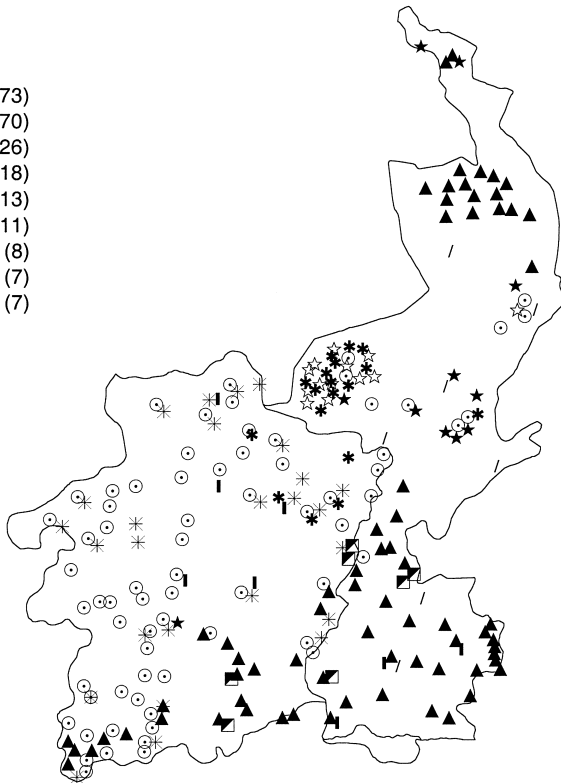
Gronsveld Wb. 2 (158), Hasselt Wb. (415), Kerkrade Wb. 2 (207), Stokkem Wb. (049), Venlo Wb. (246).

Kaarten

Aflevering 2.3, Eten en drinken

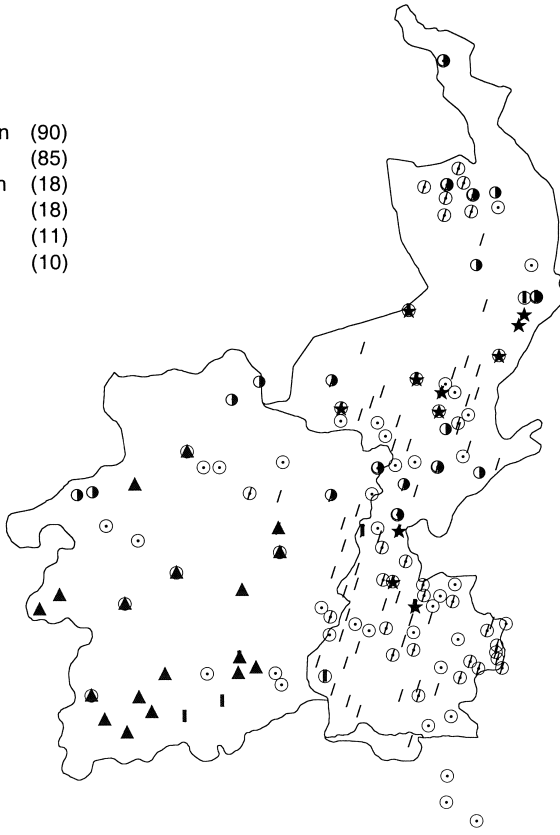
Etensresten
kaart 1

▲	orten	(73)
⊙	overschot	(70)
✱	afval	(26)
✱	knauwelen	(18)
☆	kliitsklatsjes	(13)
★	klatsjes	(11)
┆	greumelen	(8)
▣	rammenanten	(7)
/	resten	(7)

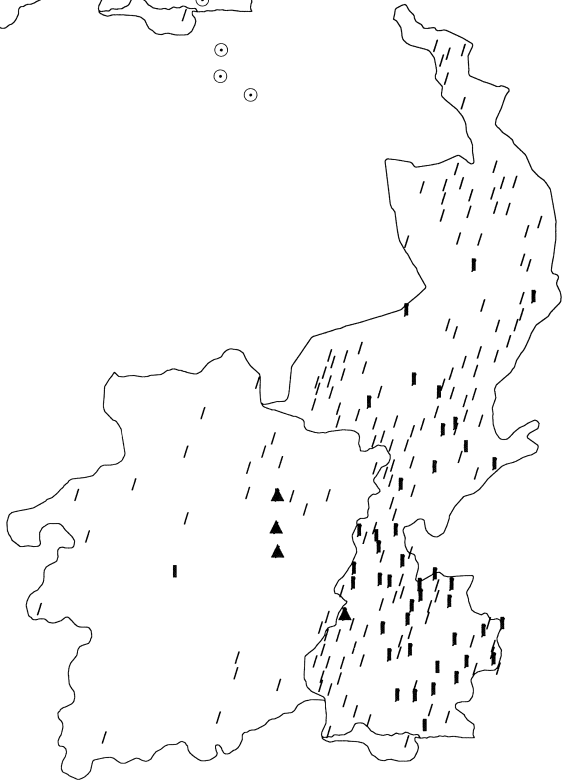
Kauwen
kaart 2

- / knauwelen (90)
- kauwen (85)
- ▲ knabbelen (18)
- ⊙ knauwen (18)
- ★ bijten (11)
- ┆ malen (10)

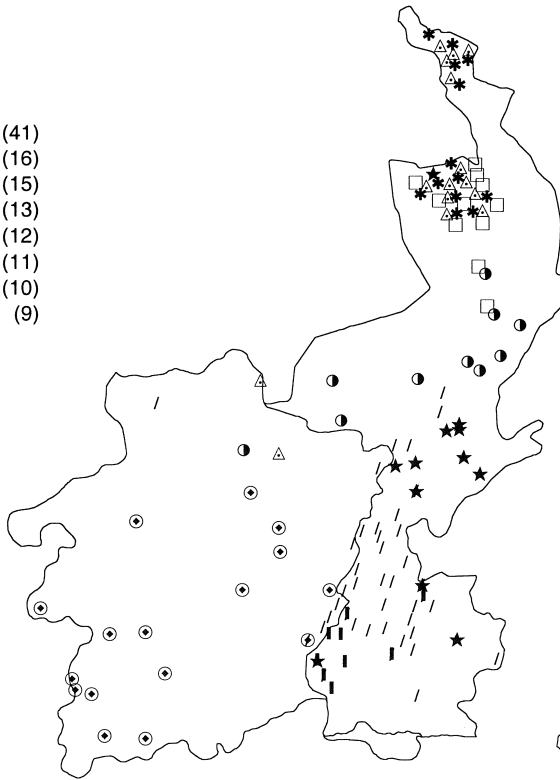
Proeven
kaart 3

- / proeven (193)
- ┆ keuren (46)
- ▲ proberen (4)

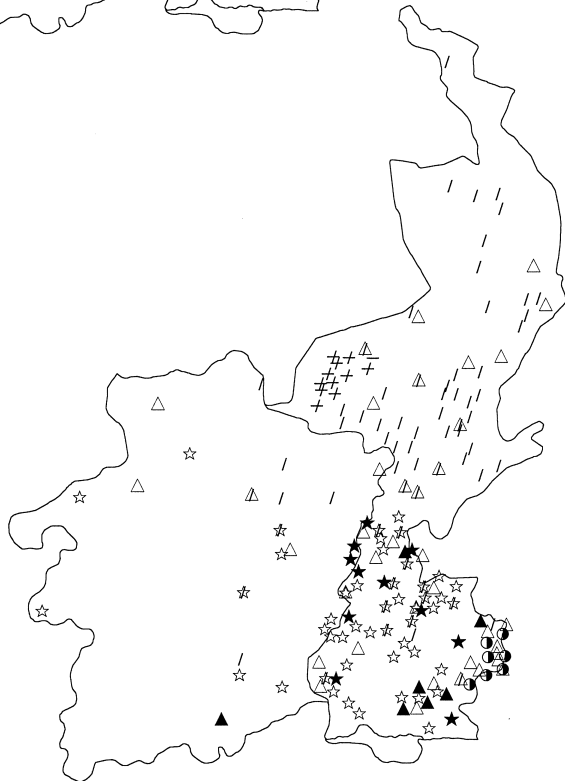
Kieskauwer
kaart 4

- / pikker, pikkerd (41)
- ⊙ keveraar (16)
- △ lekmuil (15)
- * zatvreter (13)
- ★ pitser, pitserd (12)
- tisser, tisserd (11)
- leknaas (10)
- ┆ fipper, fipperd (9)

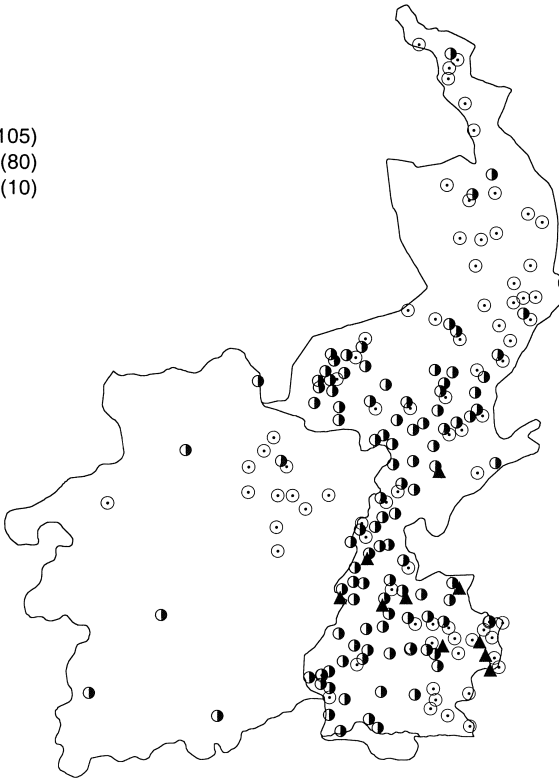
Smakken
kaart 5

- / smekken (79)
- ☆ smetsen (51)
- △ smakken (39)
- smekkelen (12)
- ★ smatsen (11)
- ▲ knatsen (7)
- pletsen (7)

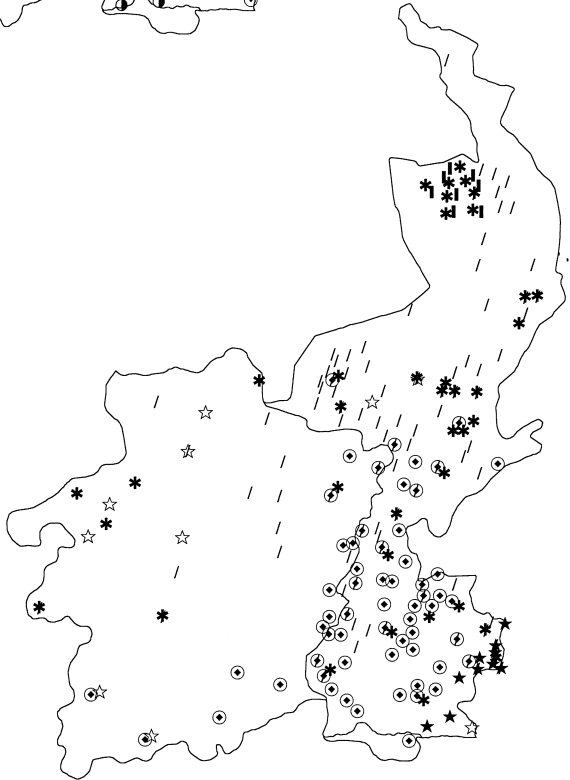
Zuigen
kaart 6

- zuiken (105)
- zuigen (80)
- ▲ lotsen (10)

Beet, hap
kaart 7

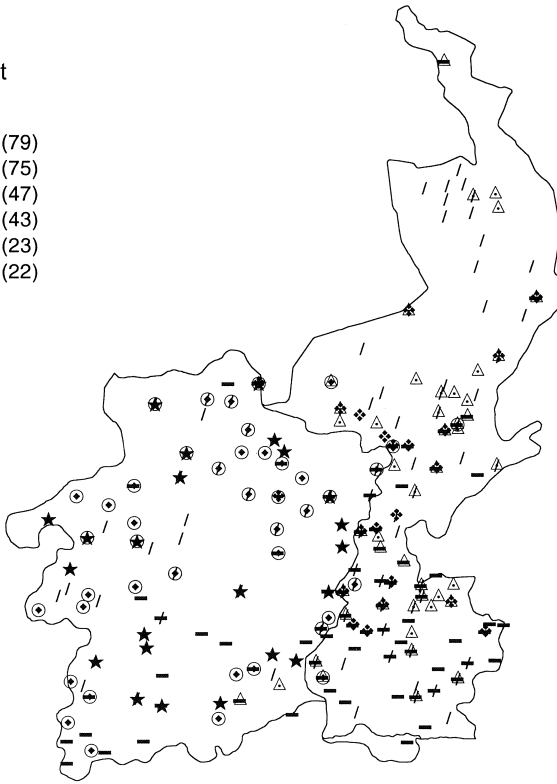
- / hap, hapje (95)
- ⊙ bof, bofje (60)
- * beet (39)
- ★ moffel (11)
- ☆ mondvol (10)
- ┆ houw (8)

*

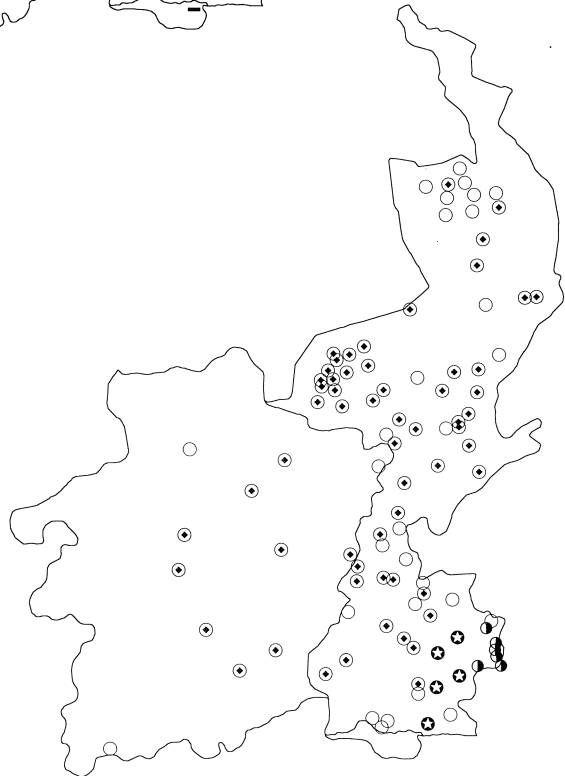
Trek, eetlust
kaart 8

- / honger (79)
- appetijt (75)
- △ zin (47)
- ⊙ goesting (43)
- ★ eetlust (23)
- ❖ trek (22)

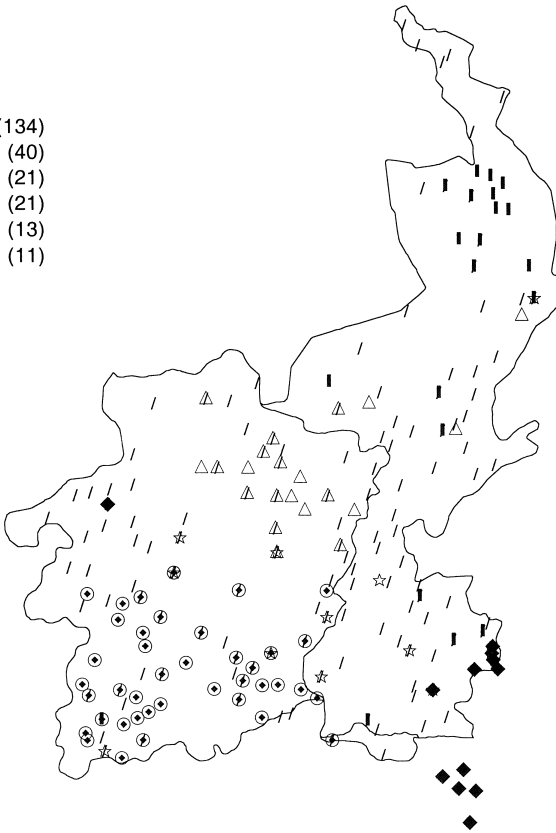
Hartig
kaart 9

- ⊙ hartelijk (59)
- hartig (46)
- hartlig (7)
- ⊕ hartelig (5)

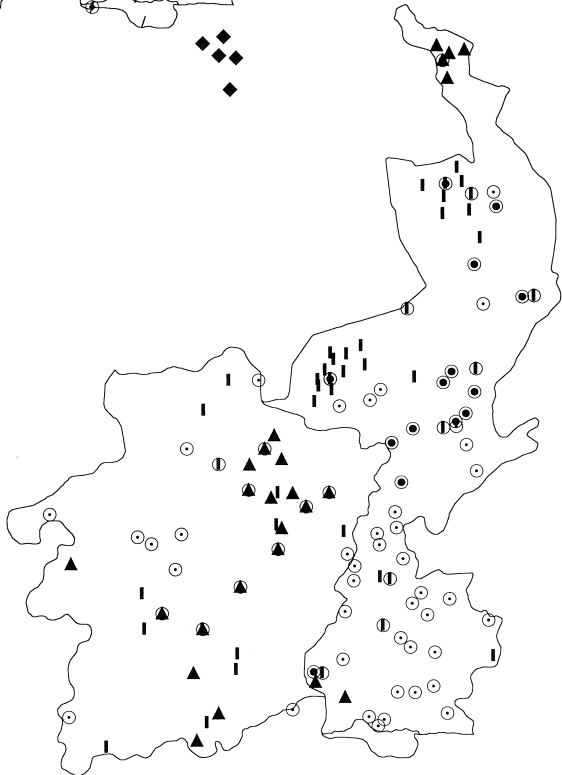
Flauw
kaart 10

- / flauw (134)
- ⊙ weps (40)
- ▮ laf (21)
- △ leps (21)
- ◆ lauw (13)
- ☆ flets (11)

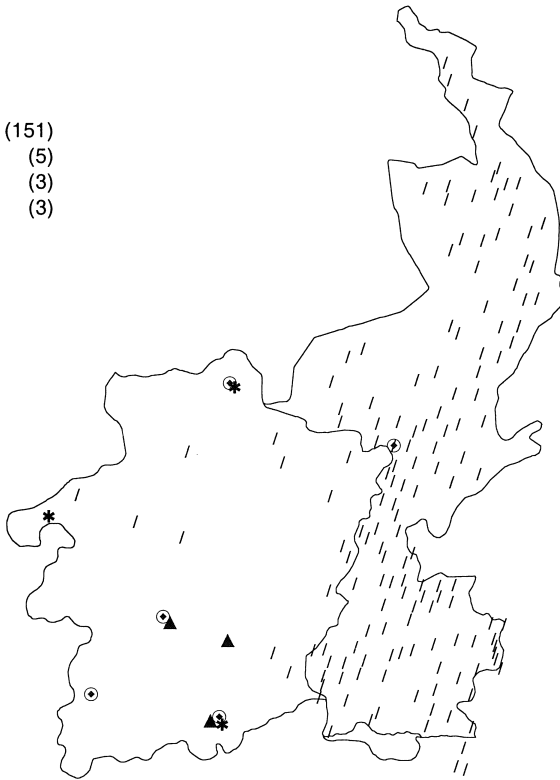
Rins
kaart 11

- ⊙ zuur, zurig (62)
- ▮ rins, rinzig (44)
- ▲ amper, amperig (25)
- zuursig (15)

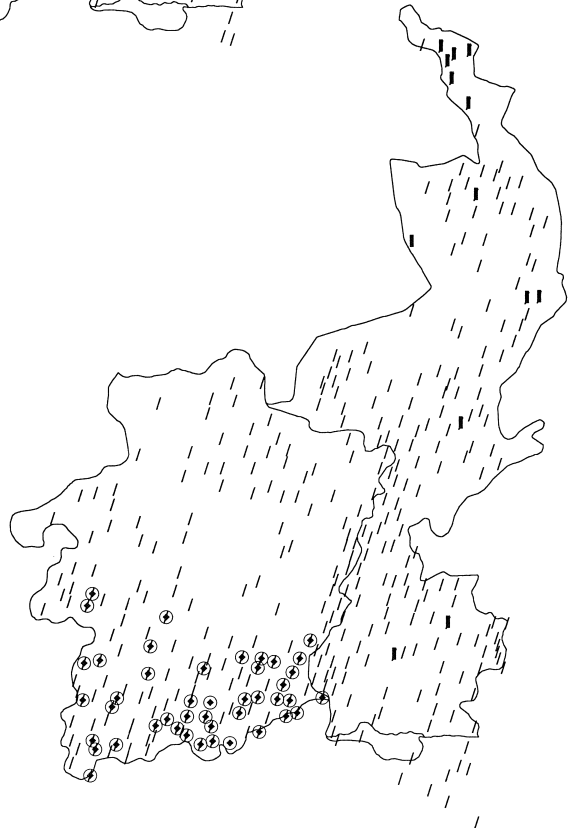
Sleeuw
kaart 12

- / sleeuw (151)
- ⊙ zuur (5)
- ▲ ijl (3)
- * wrang (3)

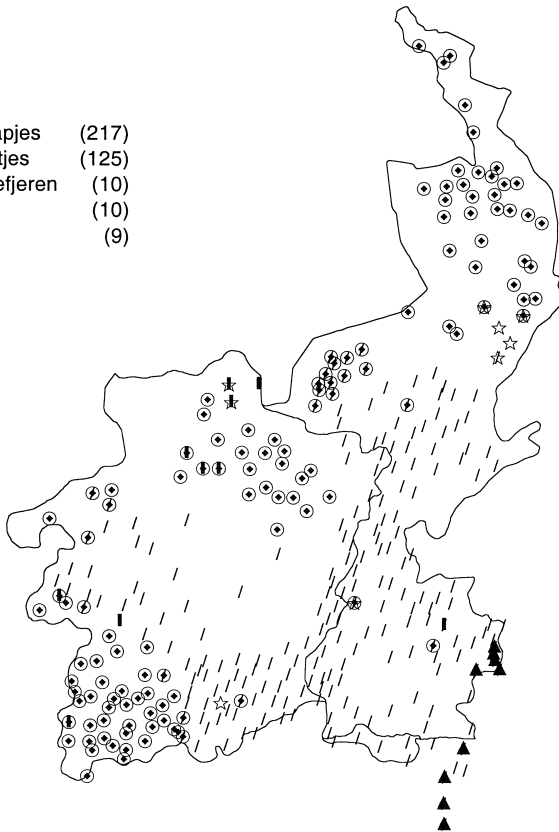
Zwoerd
kaart 13

- / (-)zwaard, (-)zwaardje (368)
- ⊙ (-)braai, (-)braaitje (44)
- ▮ (-)zwoerd, (-)zwoerdje (13)

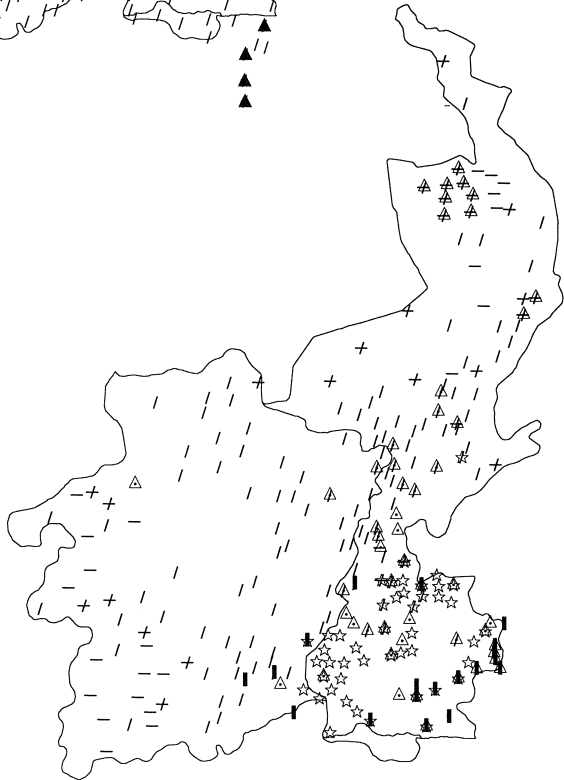
Kaantjes
kaart 14

- / krappen, krapjes (217)
- ⊙ kaaien, kaaitjes (125)
- ▲ grieven, griefjeren (10)
- ┆ kanen (10)
- ☆ kamen (9)

Ranzig
kaart 15

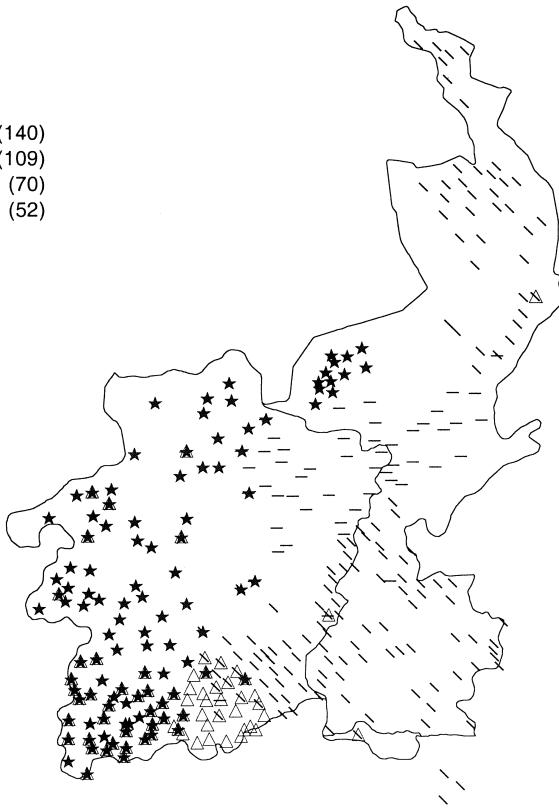
- / garstig (147)
- garst (54)
- △ ranzig (53)
- ☆ gats (47)
- ┆ gool (20)

☆
/

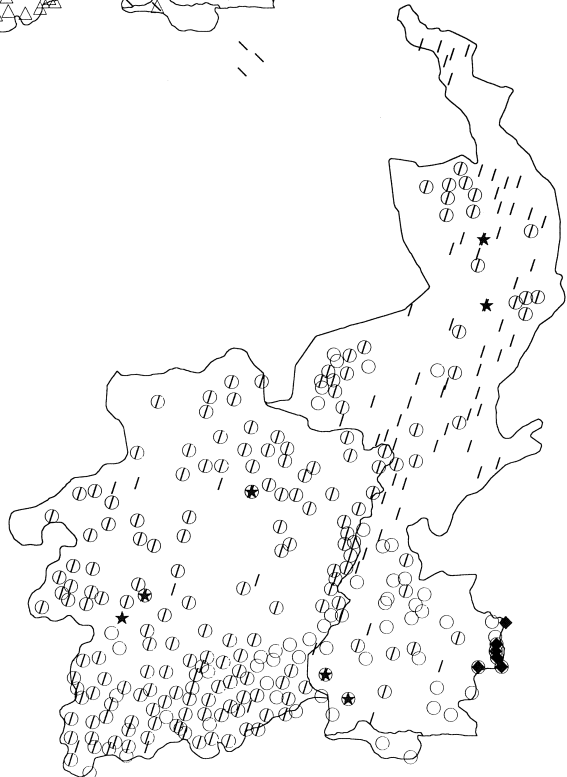
Ham, hesp
kaart 16

- \ schink (140)
- ★ hesp (109)
- △ schouder (70)
- schonk (52)

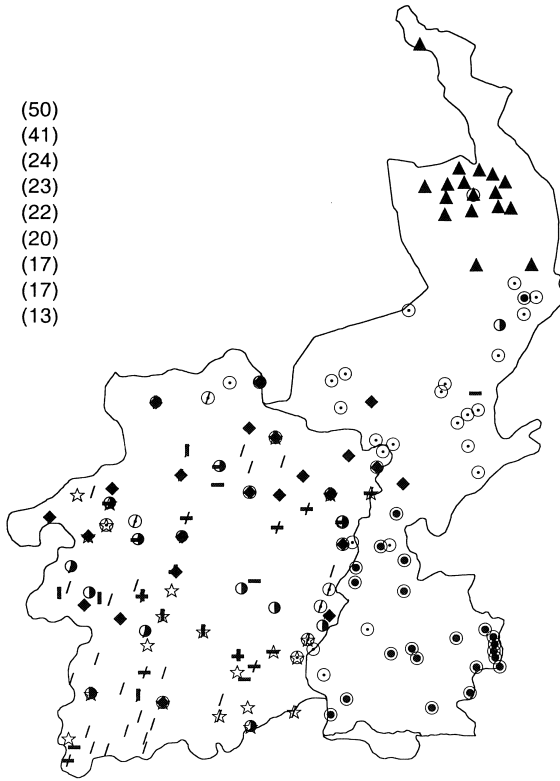
Kotelet, ribstuk
kaart 17

- / karbonade (252)
- kotelet (243)
- ★ rib, ribje (7)
- ◆ schelharst (7)

Gehakt
kaart 18

- / gekapt vlees (50)
- gehakt (41)
- gehakts (24)
- ◆ kipkap (23)
- ☆ gekapt (22)
- gemalen vlees (20)
- ⊙ gehakt vlees (17)
- ▲ met (17)
- ‖ gemalen (13)

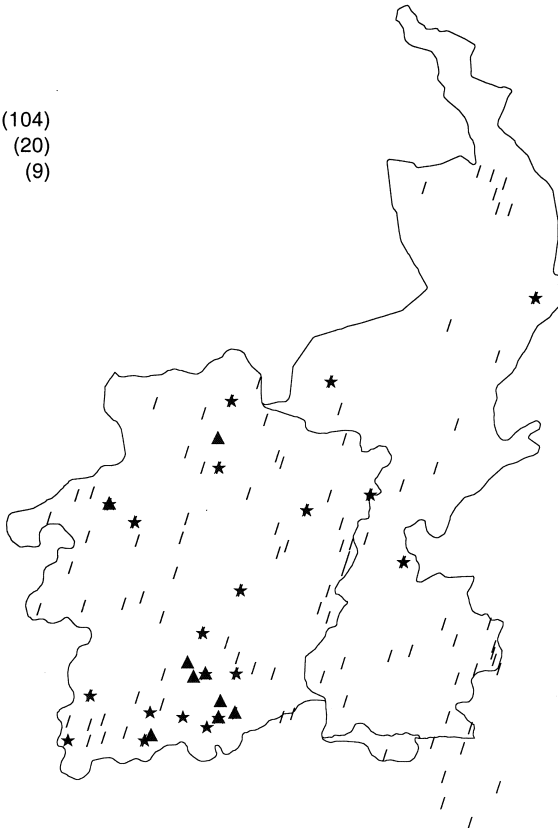
Bal gehakt
kaart 19

- / frikadel (144)
- gehakt(s)bal (9)
- ◆ gehakt(s)bol (8)
- ⊙ bal gehakt(s) (7)

Worst
kaart 20

- / worst (104)
- ★ saucijs (20)
- ▲ pens (9)

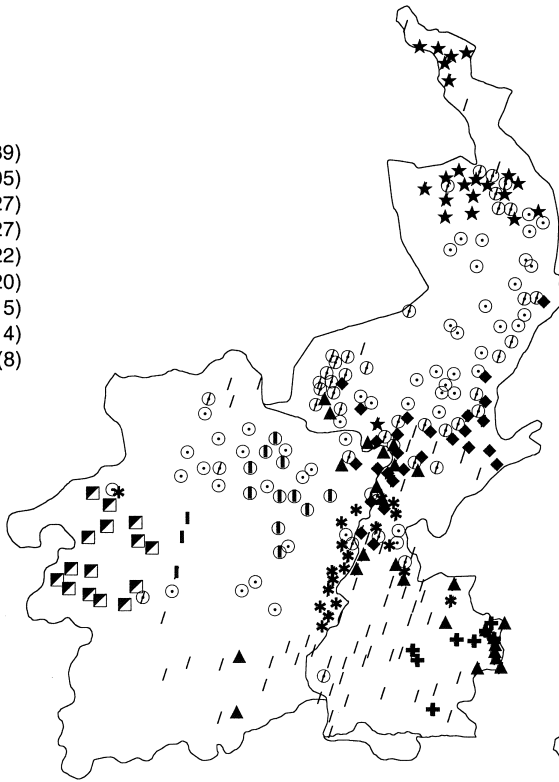
Bloedworst
kaart 21

- / bloedworst (218)
- bloedpens (67)
- pens (61)
- ◆ poettes (26)
- ☆ worst (19)
- ⊙ rode pens (12)
- * bloedpoettes (8)
- ┆ bloedtrijp, trijp (8)

Balkenbrij
kaart 22

- / balkenbrij (139)
- kruipuit (105)
- ▲ panharst (27)
- ◆ tuut (27)
- ★ brij (22)
- * bloed (20)
- ▣ pensding (15)
- ┆ pensmortel (14)
- ⊕ (-)poettes (8)

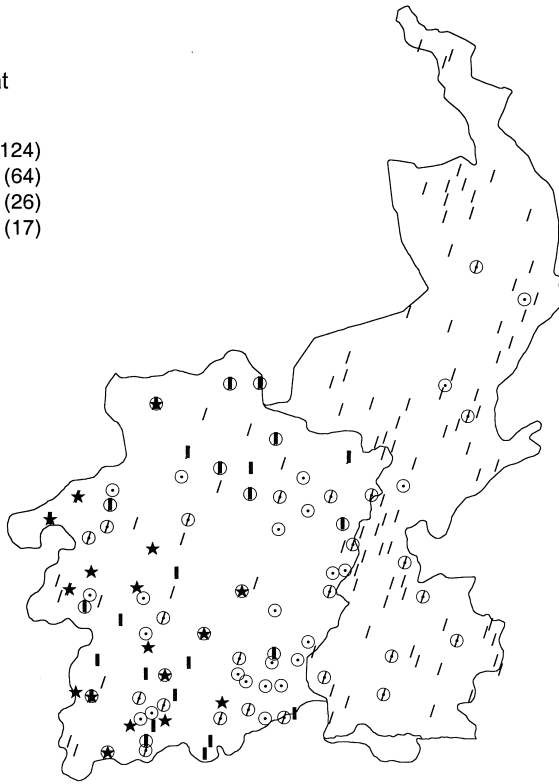
Hoofdkaas
kaart 23

- / hoofdkaas (185)
- ☆ hoofdvlees (92)
- ◐ geperste kop (39)
- ◇ kipkap (39)
- persvlees (32)
- ◑ preskop (29)

Jus, vleesnat
kaart 24

/ saus	(124)
⊙ jus	(64)
▮ vleesnat	(26)
★ jeugd	(17)

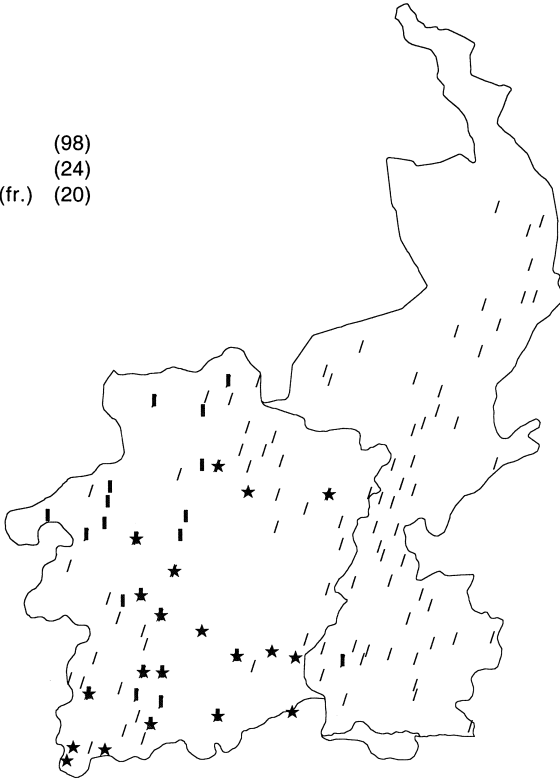
Bokking
kaart 25

/ bokkem	(194)
● bokking	(37)
▲ boksharing	(17)
☆ gerookte haring	(7)

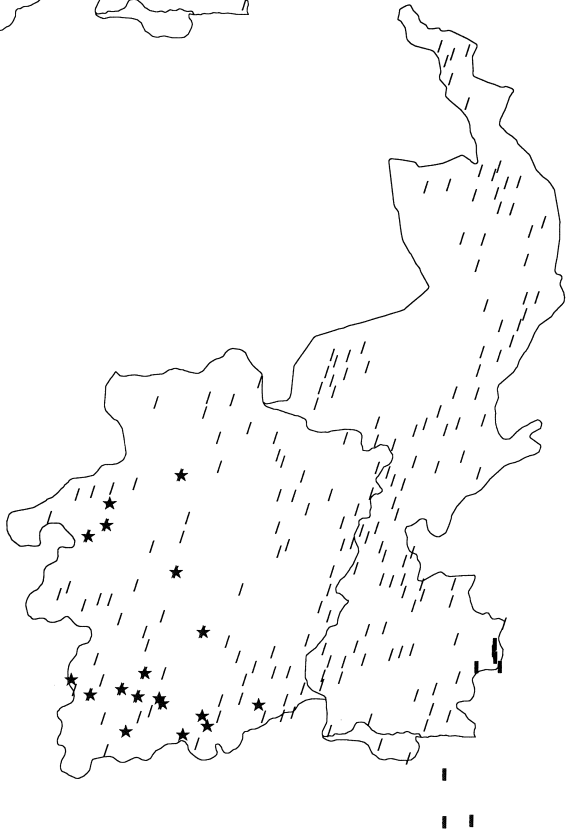
Garnaal
kaart 26

- / garnaal (98)
- ▮ garnaat (24)
- ★ crevette (fr.) (20)

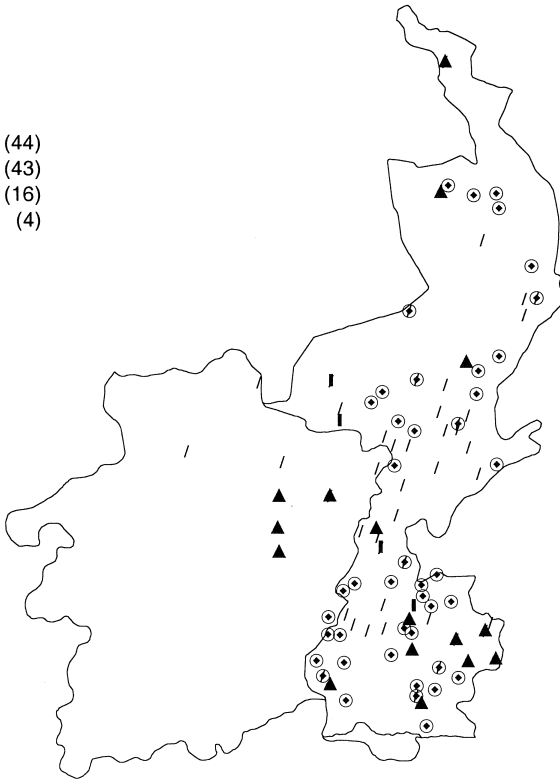
Kreeft
kaart 27

- / kreeft (191)
- ★ krab (18)
- ▮ krebs (du.) (9)

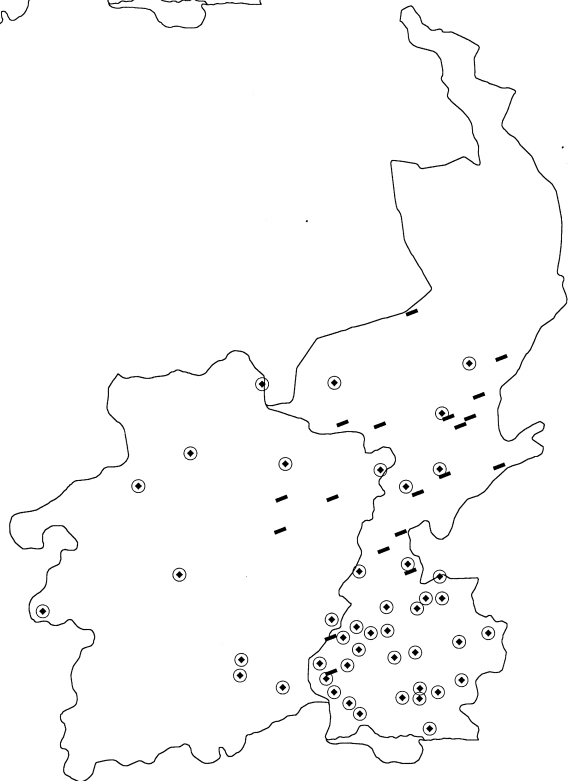
Moot vis
kaart 28

- / moot(je) (44)
- ⊙ stuk (43)
- ▲ schijf (16)
- ┆ plak (4)

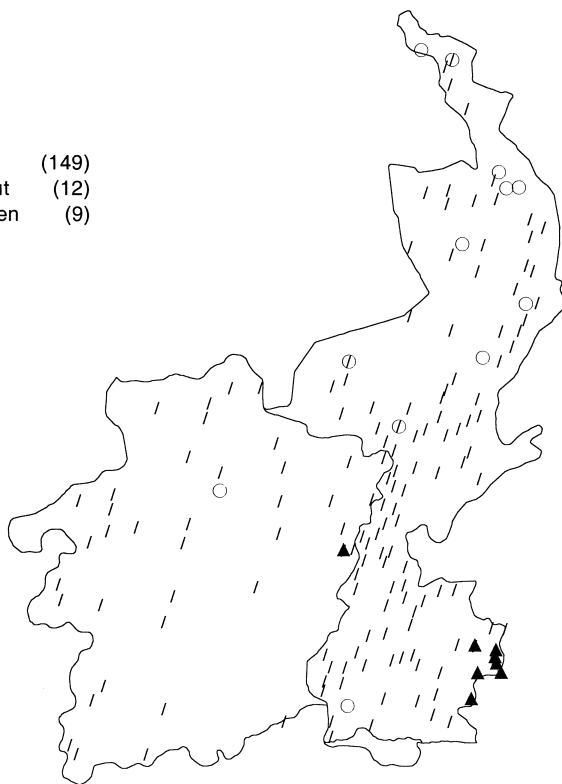
Eetbare slak
kaart 29

- ⊙ karakol (44)
- ┆ slek (19)

Havermout
kaart 30

- / havermout (149)
- haveremout (12)
- ▲ havervlokken (9)

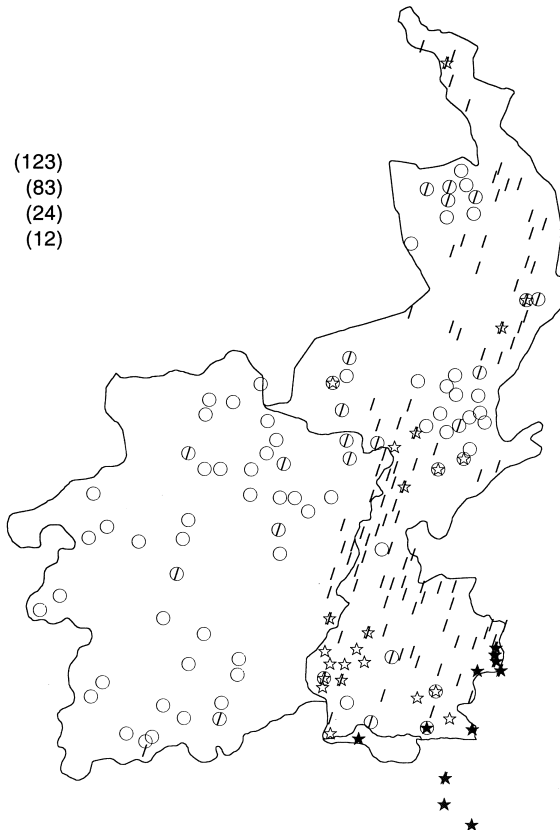
Zuurdesem
kaart 31

- / desem (94)
- \ zuurdesem (74)
- △ zuurdeeg (50)
- ◇ hevel (27)
- ★ hefsel (19)

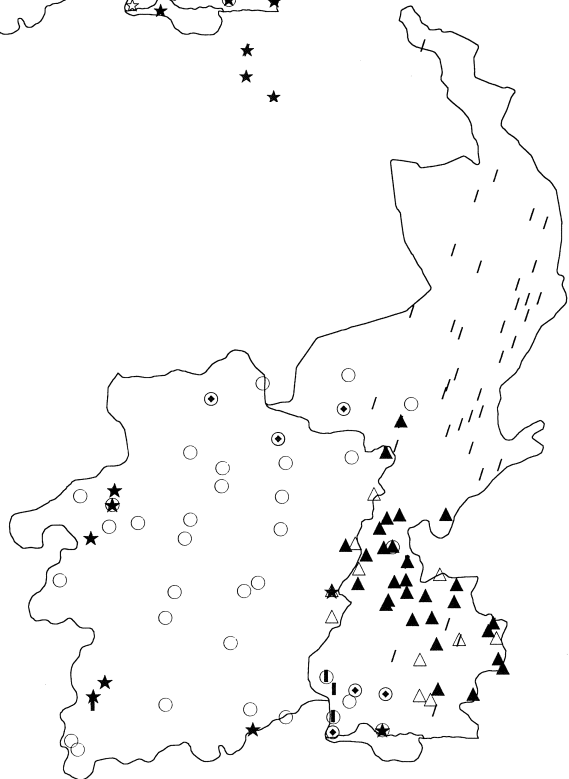
Wittebrood
kaart 32

- / weg (123)
- mik (83)
- ☆ wittebrood (24)
- ★ witbrood (12)

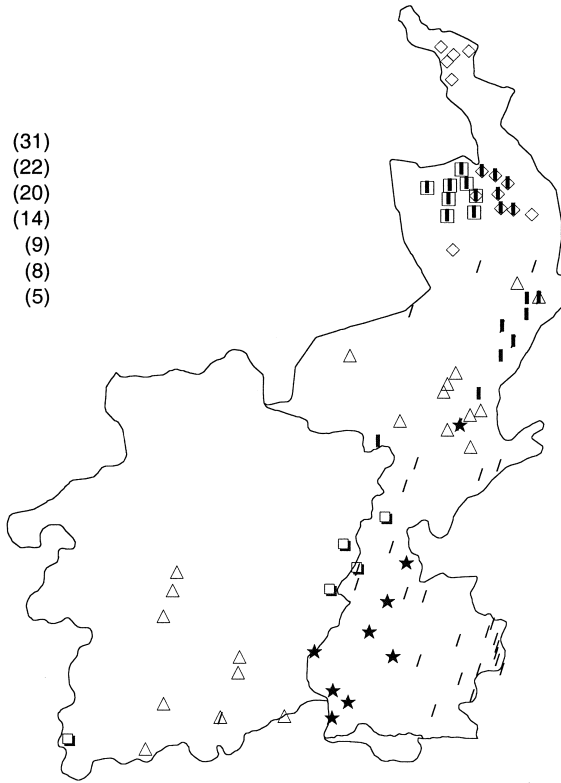
Rond wittebrood
kaart 33

- / plats (40)
- mik (33)
- ▲ ronde weg (29)
- △ weg (12)
- ★ wit brood (8)
- ┆ rond brood (6)
- ⊙ ronde mik (6)

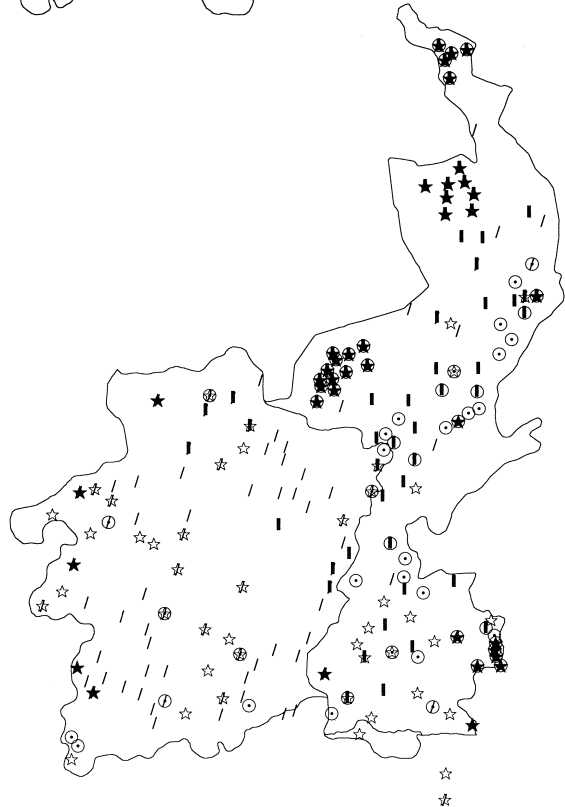
Broodpop
kaart 34

- / weggenman (31)
- ▬ buikman (22)
- △ mik(ken)man (20)
- ◇ weg(gen)kerel (14)
- ★ steven (9)
- buikkerel (8)
- nieuwjaarsman (5)

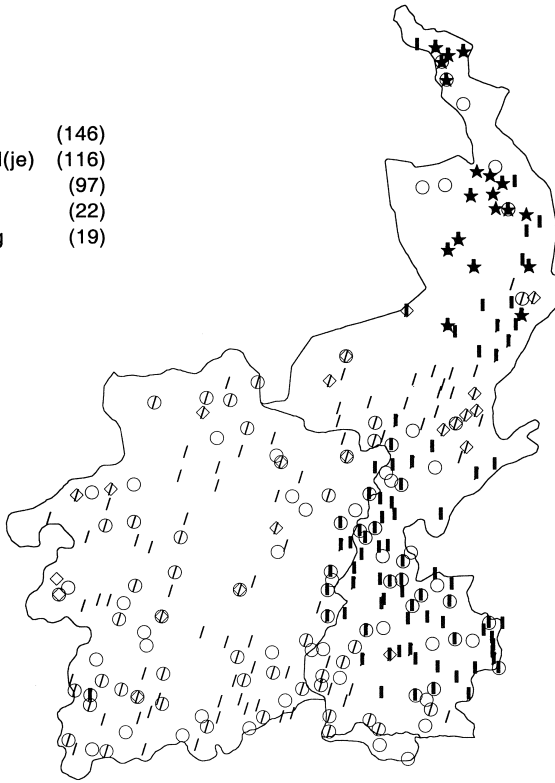
Roggebrood
kaart 35

- / roggebrood (88)
- ▬ brood (65)
- ⊙ pompernikkel (64)
- ☆ zwart brood (50)
- ★ zwartbrood (41)

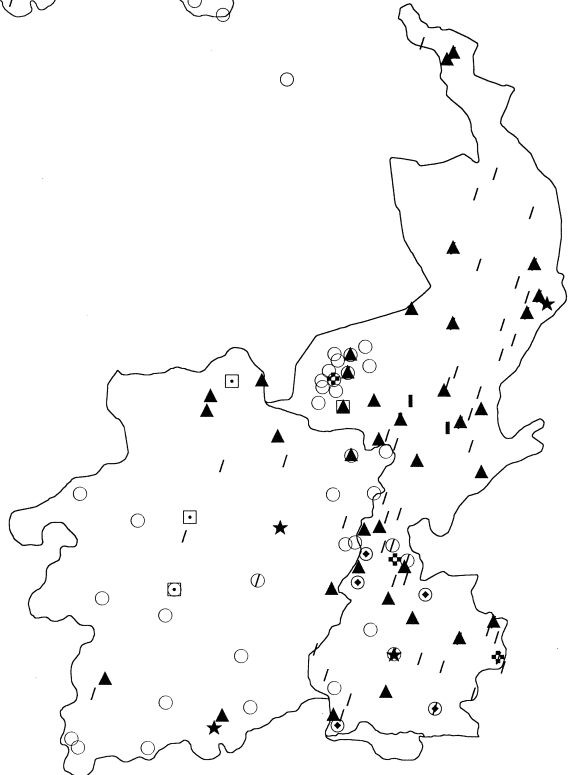
Krentenbrood
kaart 36

/ krentenmik	(146)
○ krentenbrood(je)	(116)
▮ krentenweg	(97)
◇ rozijnenmik	(22)
★ pruimpjesweg	(19)

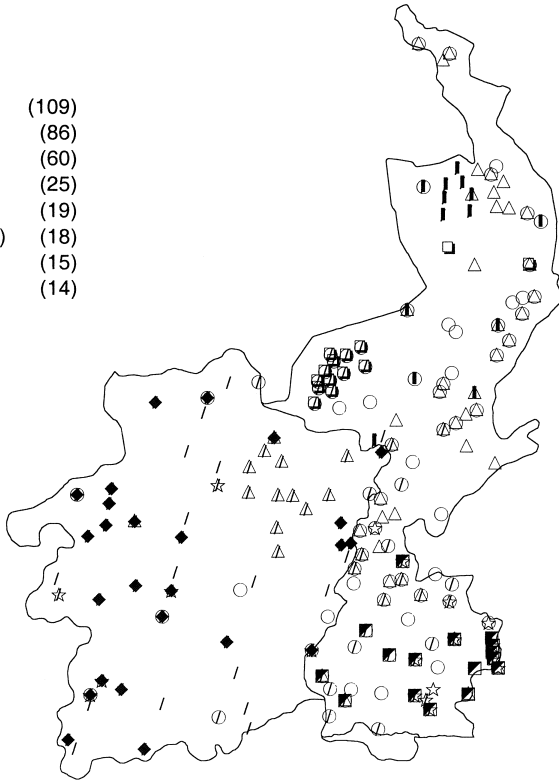
Krentenbol
kaart 37

/ krentenbroodje	(54)
○ brioche (fr.)	(37)
▲ krentenbol	(37)
⊙ krentenweggetje	(5)
★ krennee, krennee-tje	(4)
□ krentenkoek	(4)
⊞ chermôule (wa.)	(3)
▮ krentenstoet	(3)

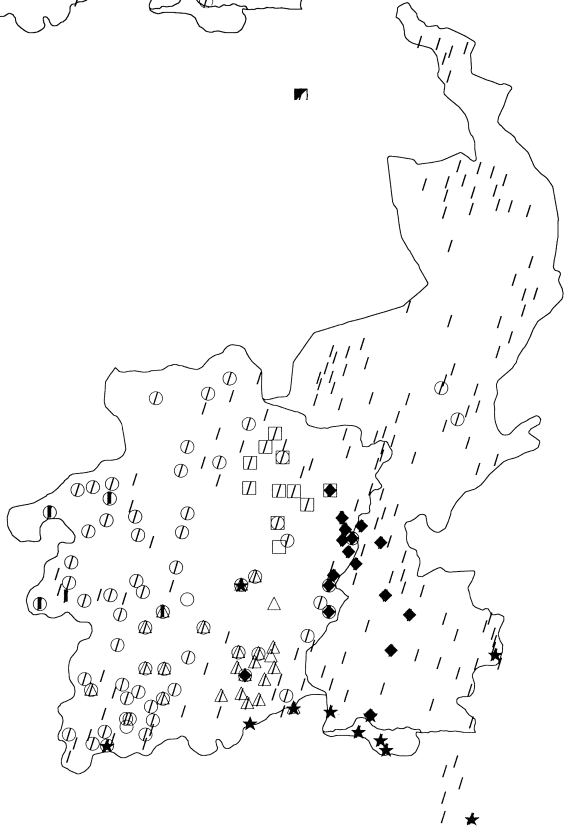
Broodje
kaart 38

- / pistolet (109)
- kadetje (86)
- △ broodje (60)
- ◆ sandwich (25)
- ☆ frans broodje (19)
- ▣ chermouïle (wa.) (18)
- schietspoel (15)
- ┆ stoetje (14)

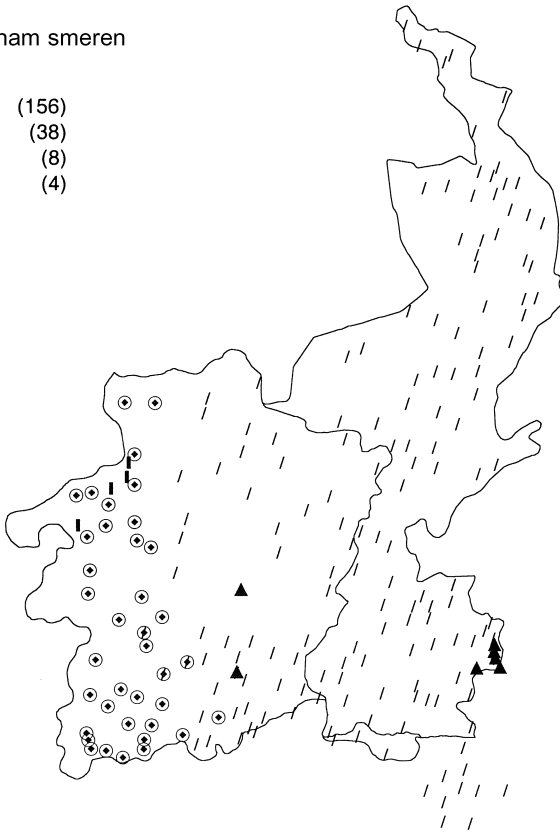
Boterham
kaart 39

- / boterham (545)
- snede, snee (136)
- △ kant, kantje (34)
- ◆ smouer (21)
- ★ taart (20)
- bobbes (15)
- ┆ boo (14)

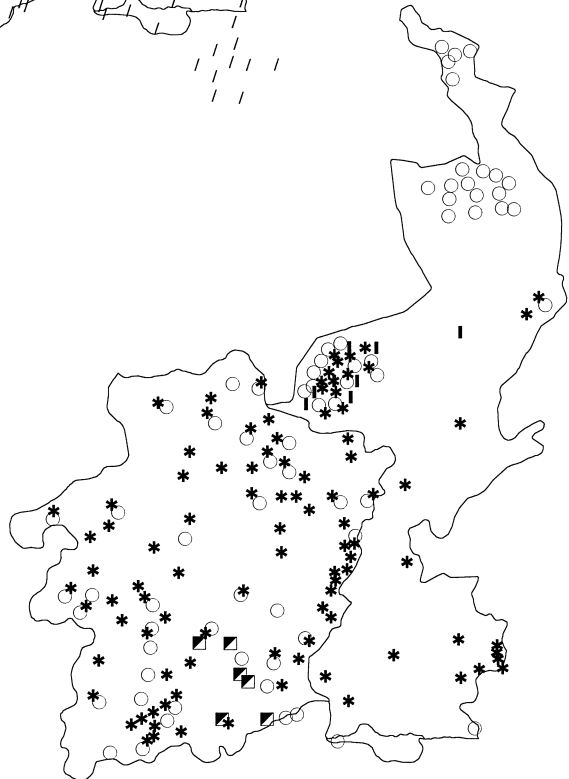
Een boterham smeren
kaart 40

- / smeren (156)
- ⊙ bereiden (38)
- ▲ klenen (8)
- ┆ strijken (4)

Kruimel
kaart 41

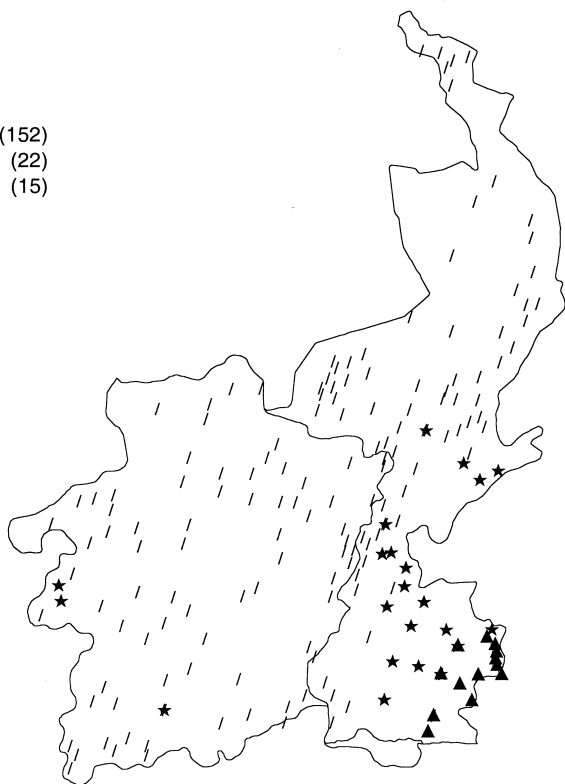
- * greumel, greumeltje (101)
- kruimel, kruimeltje (71)
- ┆ gritsel, gritseltje (8)
- breumel, breumeltje (6)

*

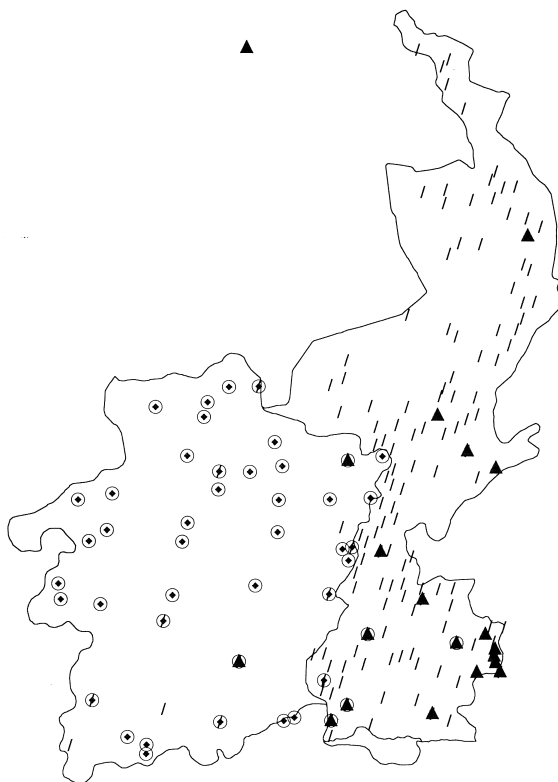
Vlaai
kaart 42

- / vlaai (152)
- ★ vla (22)
- ▲ vladem (15)

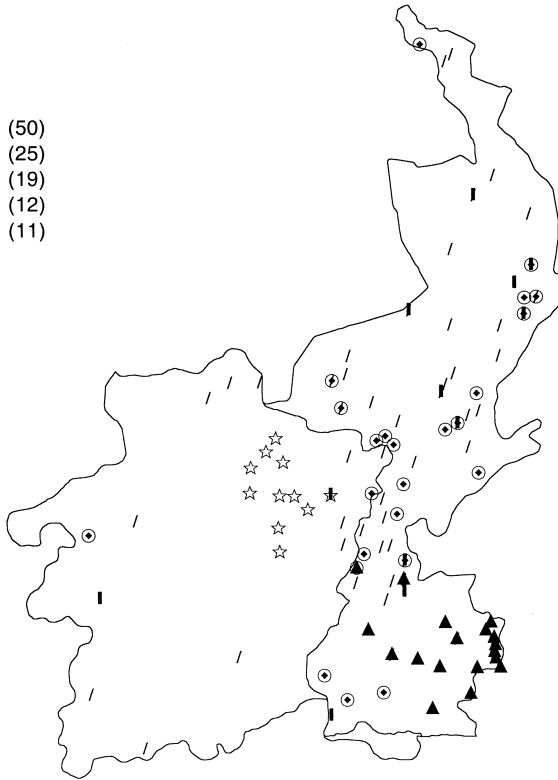
Taart
kaart 43

- / taart (135)
- ⊙ gâteau (fr.) (46)
- ▲ koek (20)

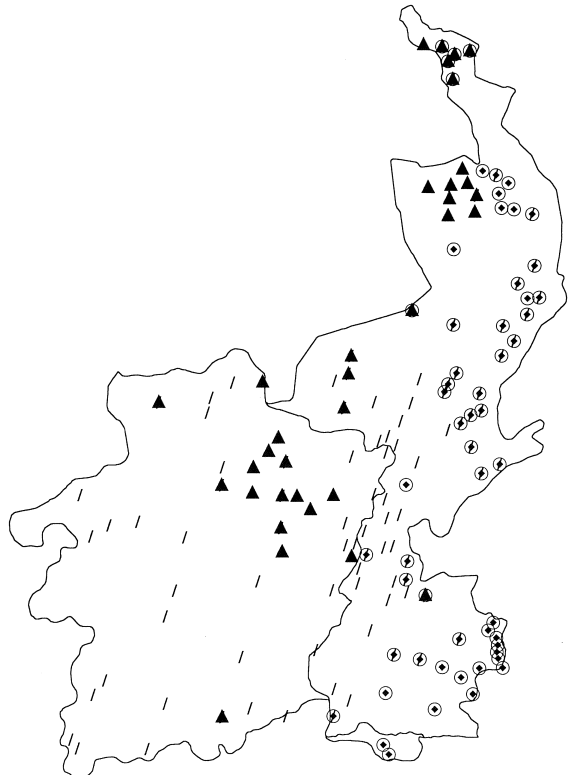
Tulband
kaart 44

- / tulband (50)
- ⊙ turkse muts (25)
- ▲ radong (19)
- ┃ cake (12)
- ☆ brioche (fr.) (11)

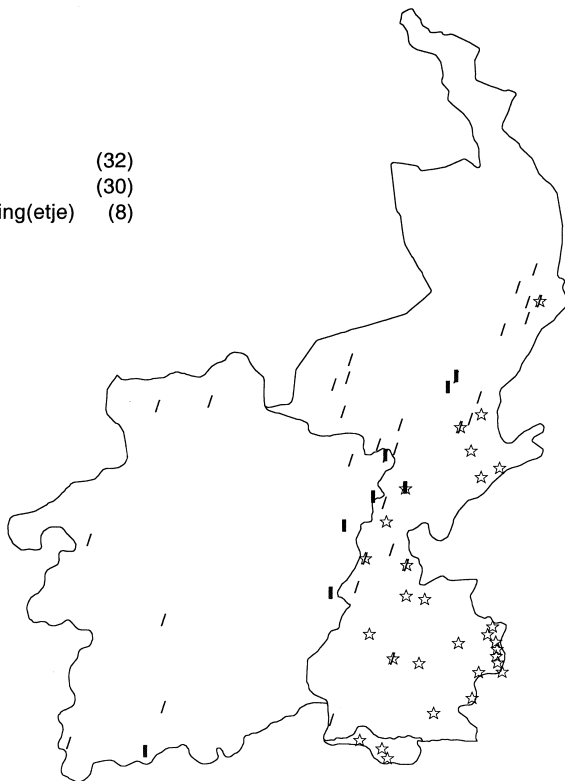
Koekje
kaart 45

- / (-)koekje, koekje (98)
- ⊙ (-)platsje, platsje (58)
- ▲ mop, mopje (35)

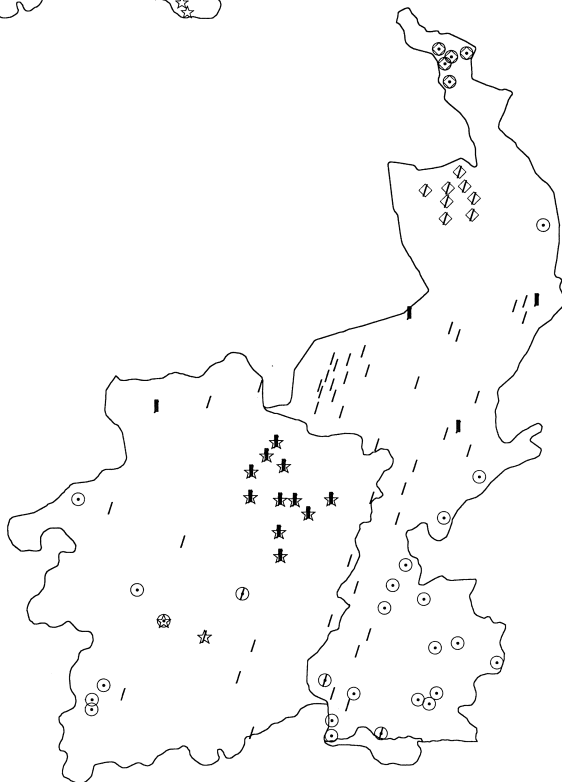
Krakeling
kaart 46

- / krakeling (32)
- ☆ brezel (du.) (30)
- ▬ ring, suikerring(etje) (8)

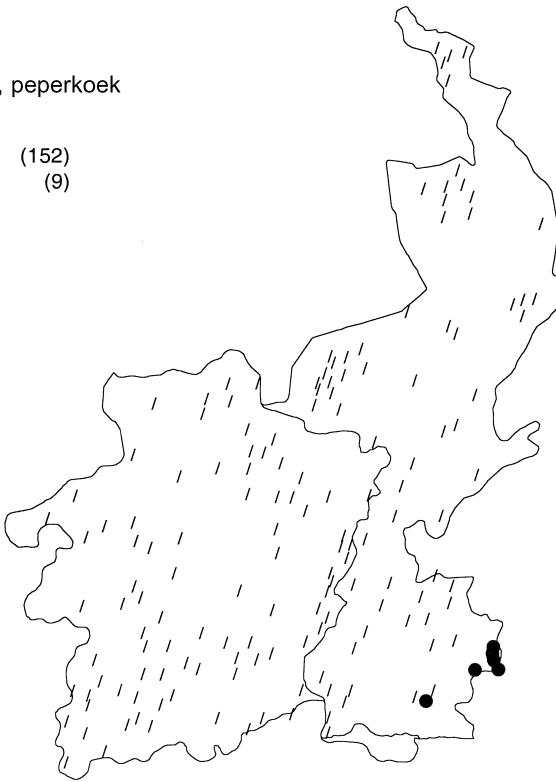
Speculaas
kaart 47

- / speculatie (69)
- speculaas (30)
- ▬ speculatiemannetje (15)
- ◇ klaasje, klaasmannetje (13)
- ☆ speculatiekoek (13)

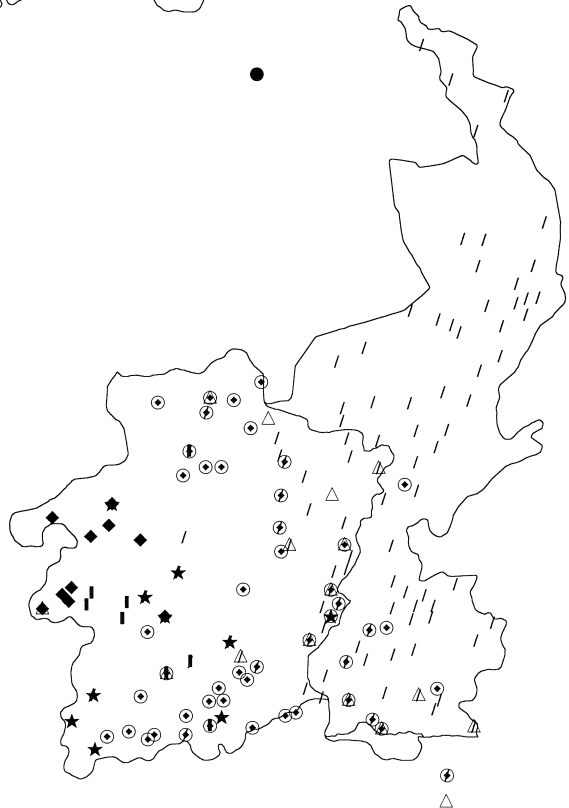
Ontbijtkoek, peperkoek
kaart 48

- / peperkoek (152)
● leverkoek (9)

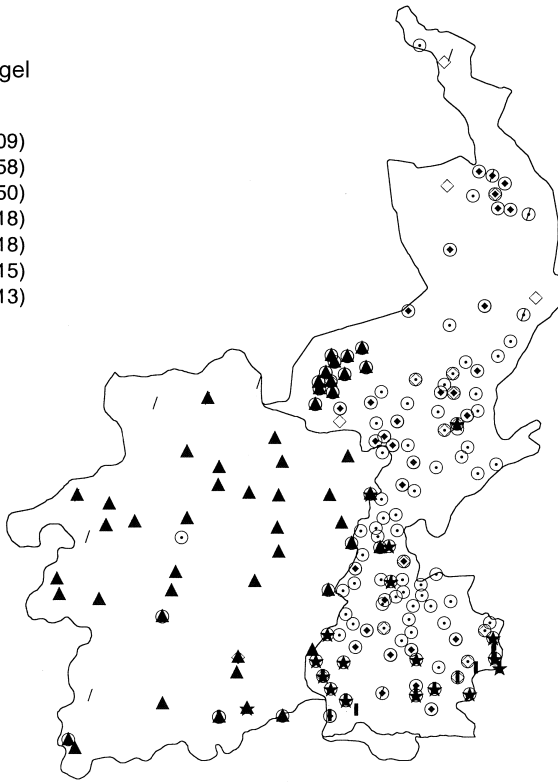
Vel op melk
kaart 49

- / vel, velletje (99)
⊙ lies, liesje (48)
△ room (16)
◆ brok (10)
★ zaan (10)
┆ slip (8)

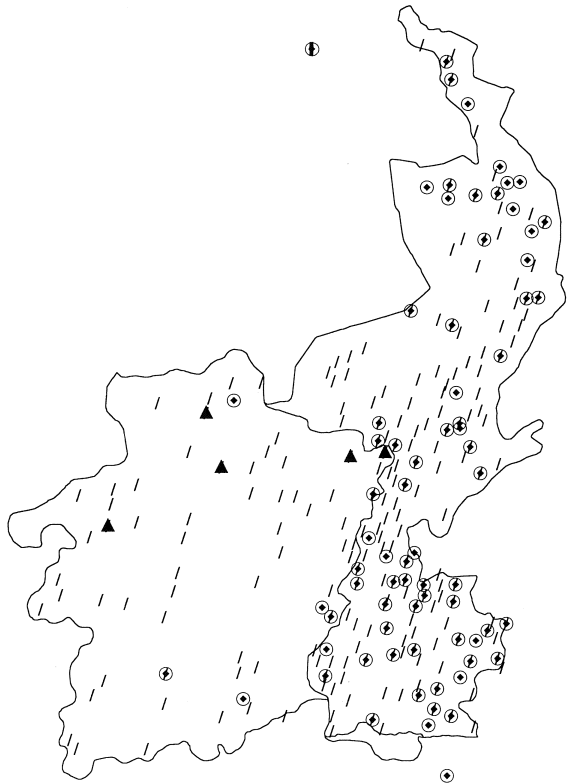
Witte kaas, wrongel
kaart 50

- fluit(e)kaas (109)
- ⊙ fluit(er)(d) (58)
- ▲ platte kaas (50)
- ◇ hangop (18)
- ★ witte kaas (18)
- ┆ makei (15)
- / smeerkaas (13)

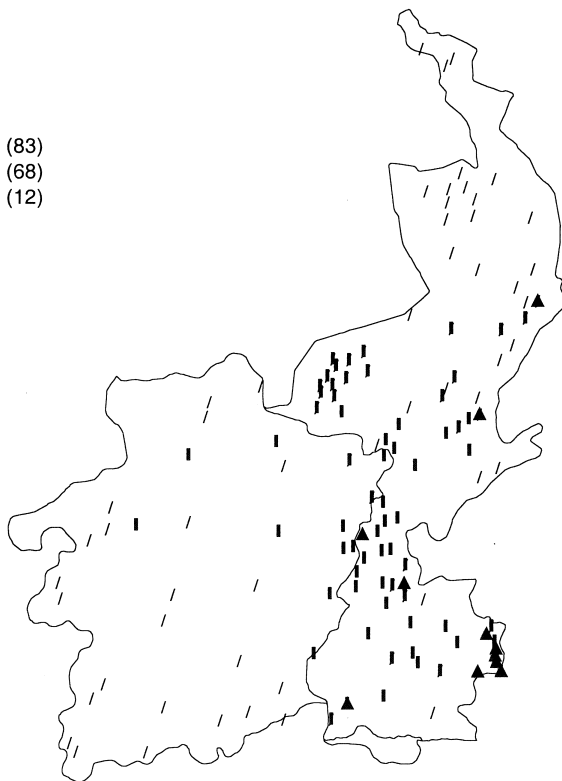
Pap
kaart 51

- / pap (216)
- ⊙ brij (72)
- ▲ melk (5)

Bierpap
kaart 52

- / bierpap (83)
- ▮ (-)slomp (68)
- ▲ (-)slem (12)

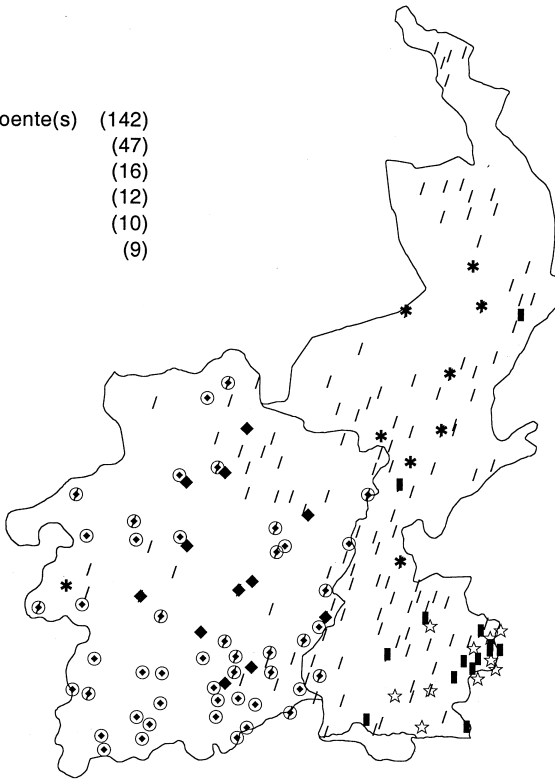
Pudding
kaart 53

- / pudding (99)
- ▮ podding (67)
- ▲ crème (16)

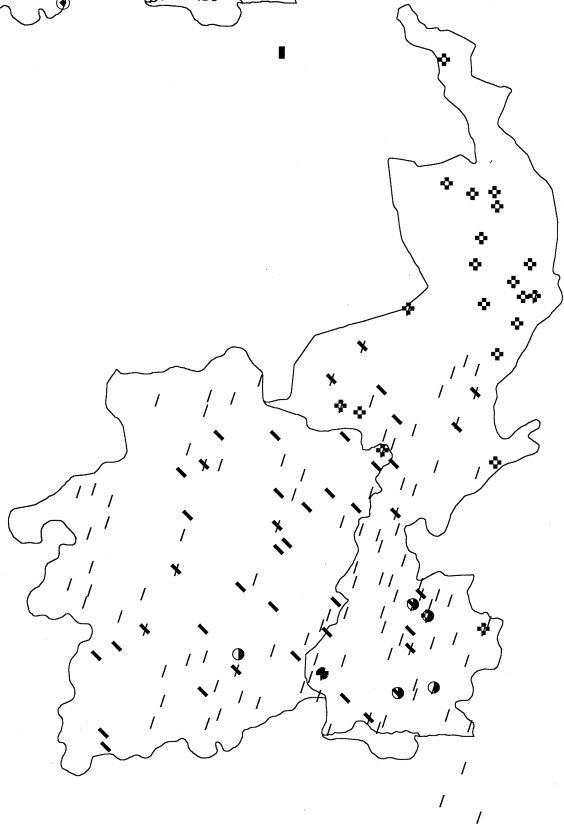
Groente
kaart 54

- / groente(n), groente(s) (142)
- ⊙ legumen (47)
- gemeus (16)
- ◆ groenigheid(s) (12)
- ☆ groens (10)
- * potage (9)

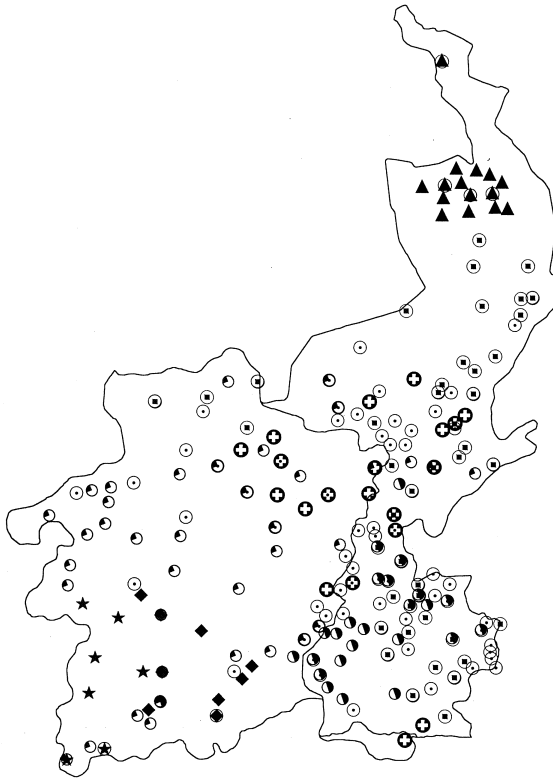
Bundel groenten
kaart 55

- / bussel (111)
- \ busseltje (44)
- ⊕ bos (22)
- ⊙ wis (5)

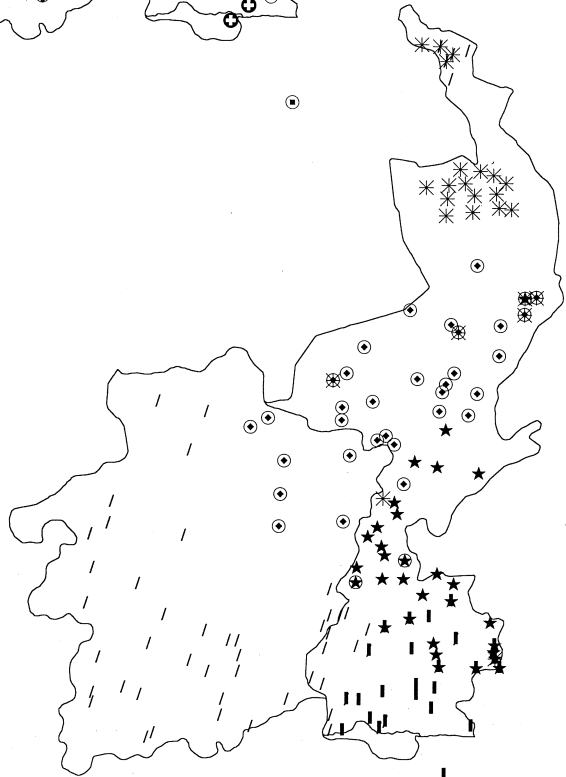
Glazig
kaart 56

- glazig (79)
- ◐ glazerig (48)
- ◑ glazen (38)
- ◒ glazetig (25)
- ⊕ glazeren (20)
- ▲ schier (15)
- ◆ ijskilig (9)
- ★ ijskeurig (7)

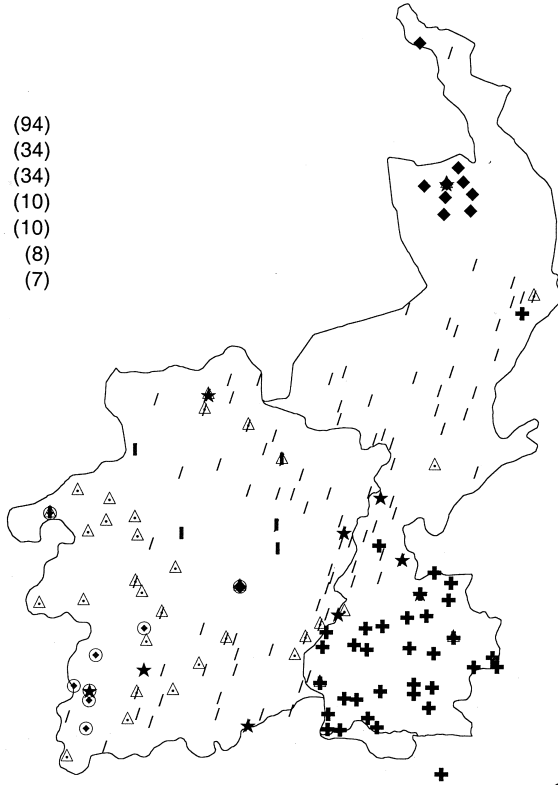
Peulvruchten doppen
kaart 57

- / peulen (53)
- ⊙ uitdoen (35)
- ★ keveren (32)
- ┆ leuten (28)
- ✱ doppen (25)

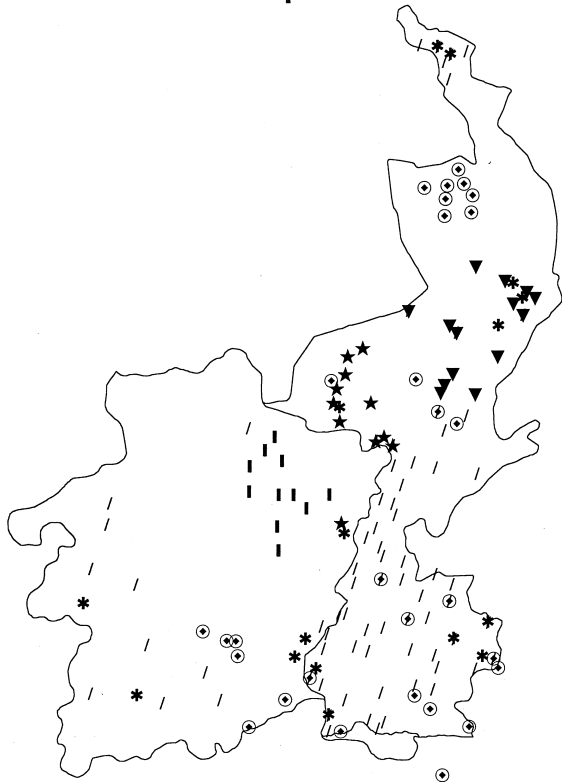
Peul
kaart 58

- / schaal, (-)schaal (94)
- + leut (34)
- △ peul (34)
- ◆ bast, (-)bast (10)
- ★ schel, (-)schel (10)
- ⊙ schulp (8)
- ┆ hauw (7)

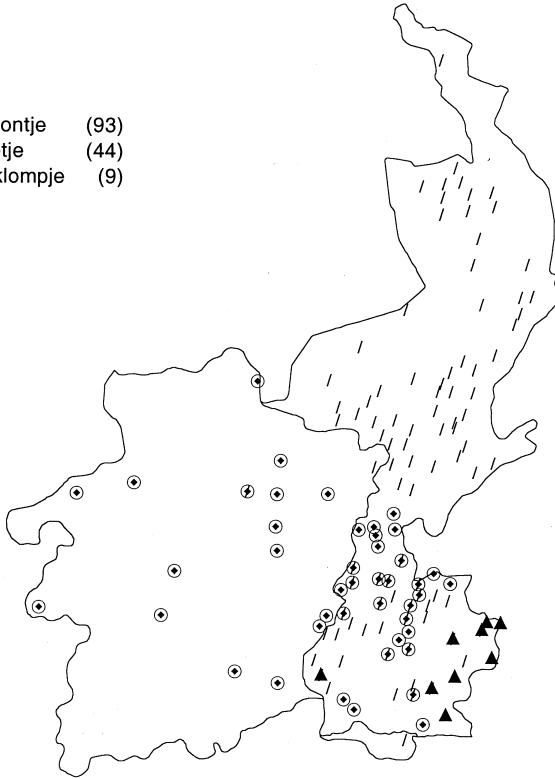
Draad
kaart 59

- / rank (74)
- ⊙ vaam (29)
- * draad (16)
- ▼ pees (14)
- ★ lies (11)
- ┆ vees (11)

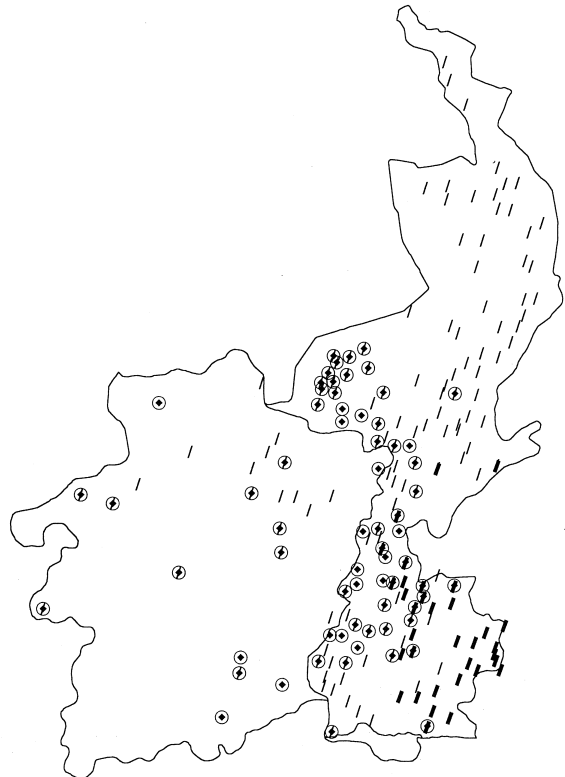
Suikerklontje
kaart 60

- / (-)klontje, klontje (93)
 ⊙ (-)klotje, klotje (44)
 ▲ (-)klompje, klompje (9)

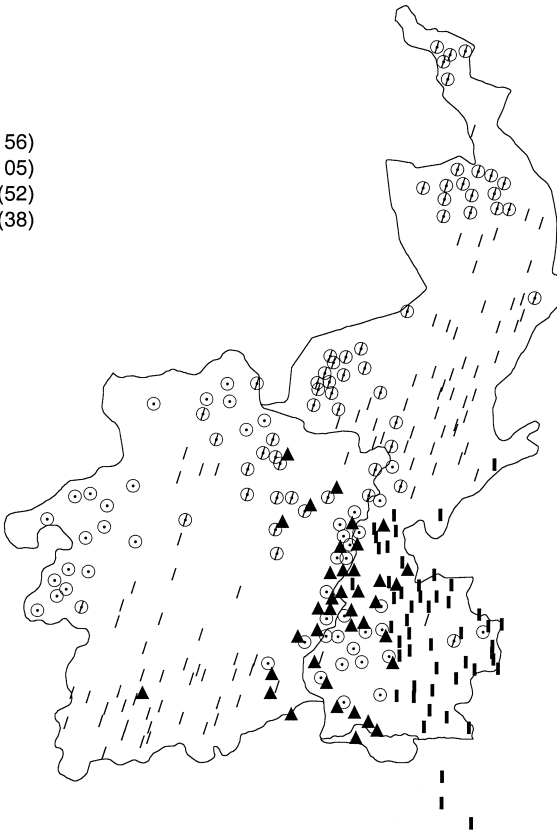
Olie
kaart 61

- / (-)olie, olie (132)
 ⊙ (-)smout, smout (67)
 / (-)olig, olig (35)

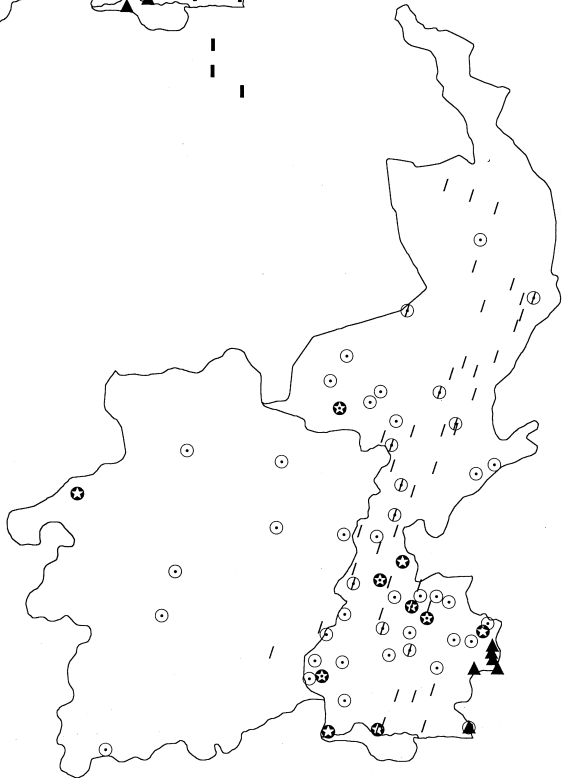
Azijn
kaart 62

- / edik (156)
- azijn (105)
- essig (52)
- ▲ eedje (38)

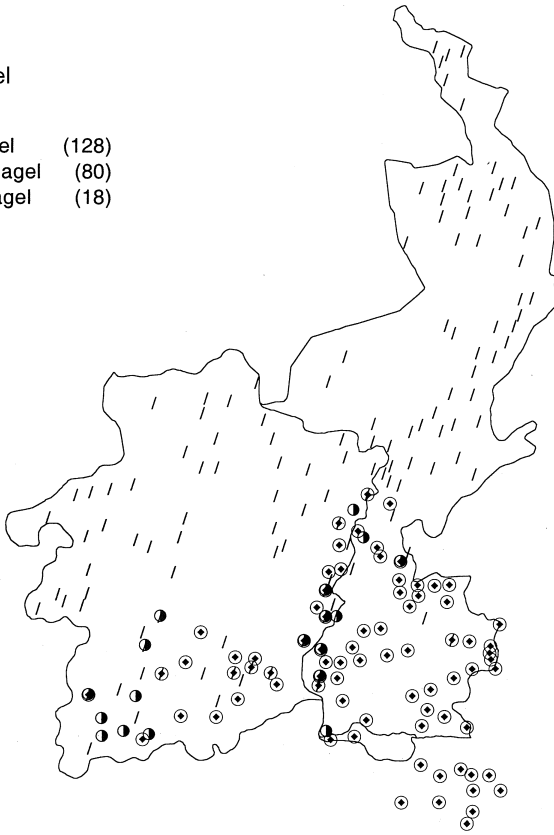
Kruiden, specerijen
kaart 63

- / gekruiden (48)
- kruiden (48)
- ⊗ kruid (10)
- ▲ gewürz (du.) (8)

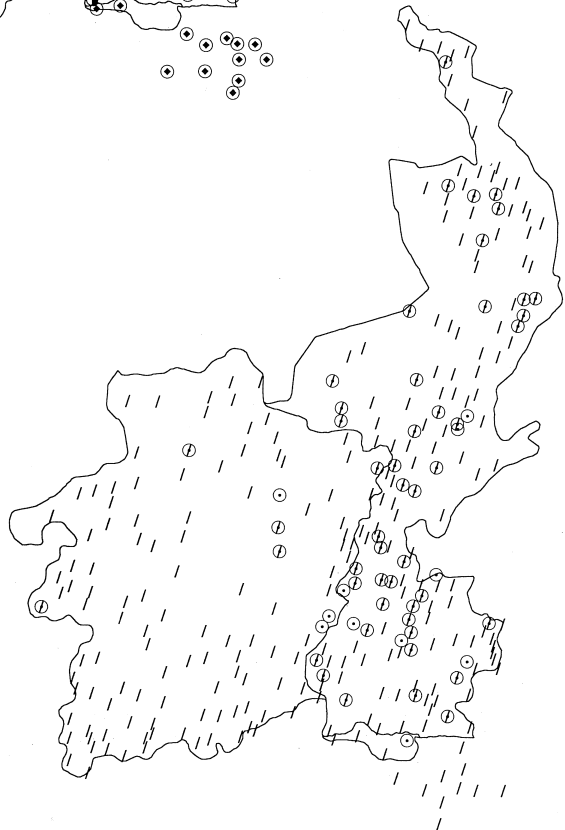
Kruidnagel
kaart 64

- / kruidnagel (128)
 ⊙ groffelsnagel (80)
 ● groffelnagel (18)

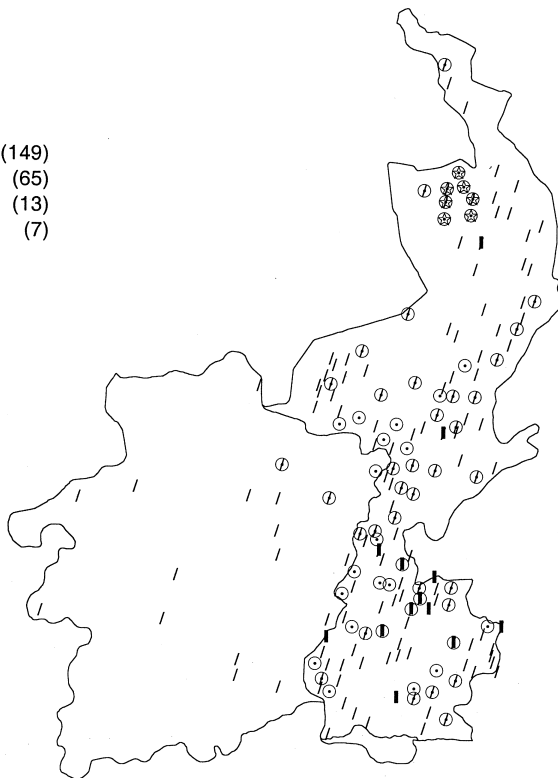
Bakken
kaart 65

- / bakken (290)
 ⊙ braden (60)

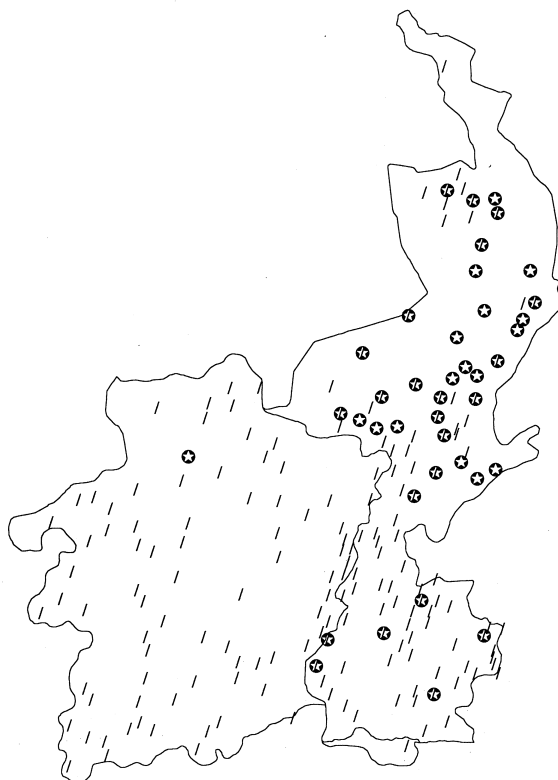
Stoven
kaart 66

- / stoven (149)
- smoren (65)
- sudderen (13)
- ☆ garen (7)

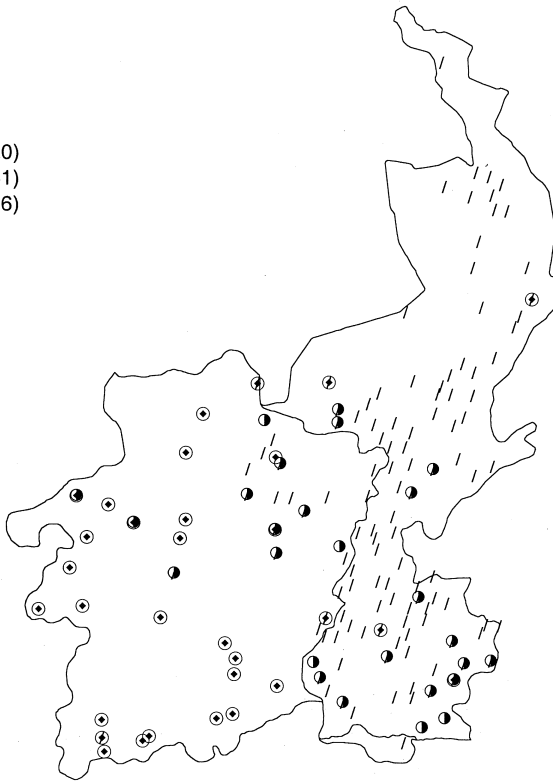
Rauw
kaart 67

- / rauw (176)
- ⊕ groen (40)

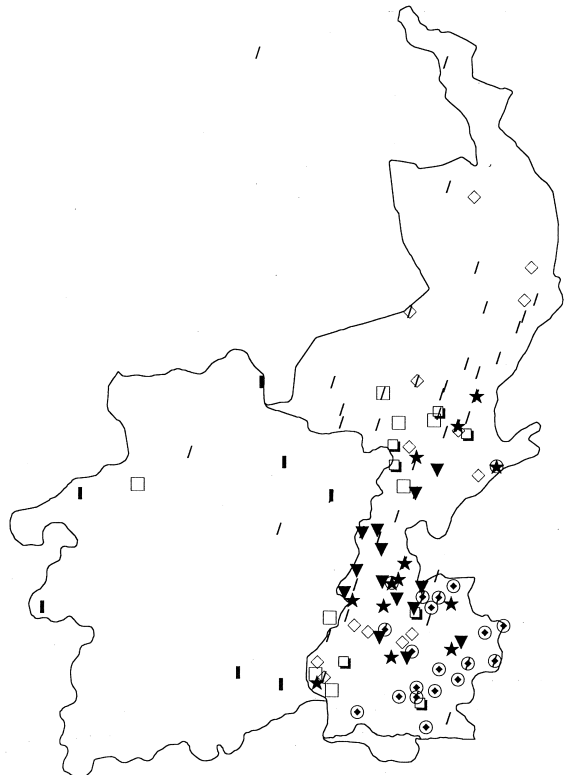
Gaar
kaart 68

- / gaar (120)
- ⊙ murw (31)
- murg (26)

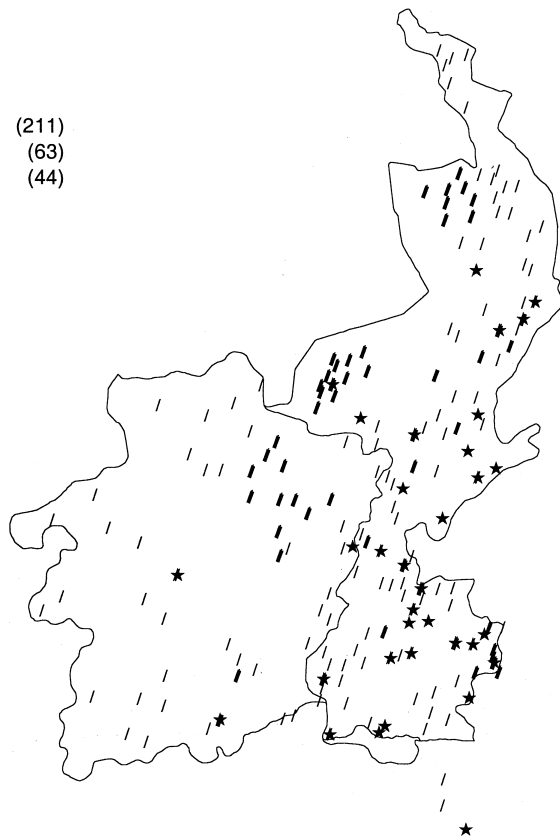
Aardappelen stampen
kaart 69

- / stampen (47)
- ⊙ kwetsen (20)
- ▼ brijen (14)
- ◇ fijnstampen (14)
- ★ pratsen (13)
- puree maken (8)
- ▣ fijnmaken (7)
- ┃ stompen (7)

Inzouten
kaart 70

- / zouten (211)
- ▨ inzouten (63)
- ★ pekelen (44)

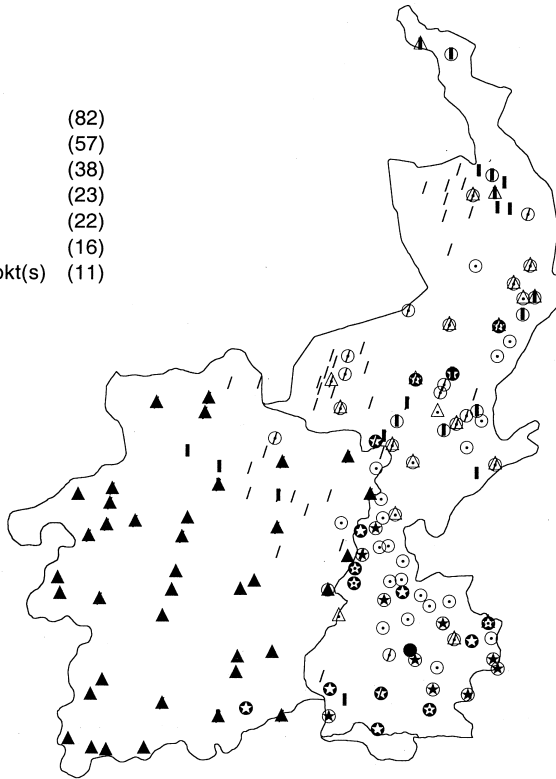
Soep
kaart 71

- / sop (132)
- ▨ soep (84)
- ▲ potage (9)

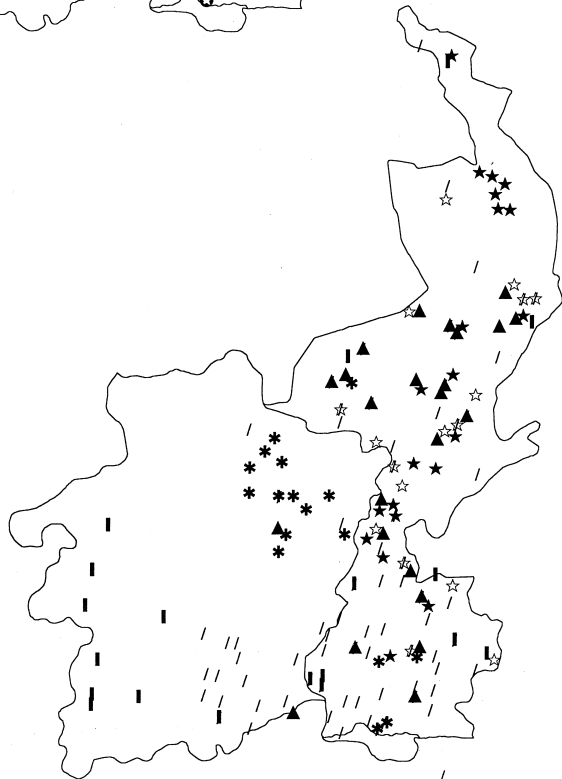
Stamppot
kaart 72

/ potage	(82)
○ stampot	(57)
▲ stomp	(38)
┆ moes	(23)
△ stamp	(22)
⊗ ondereen	(16)
⊗ ondereengekookt(s)	(11)

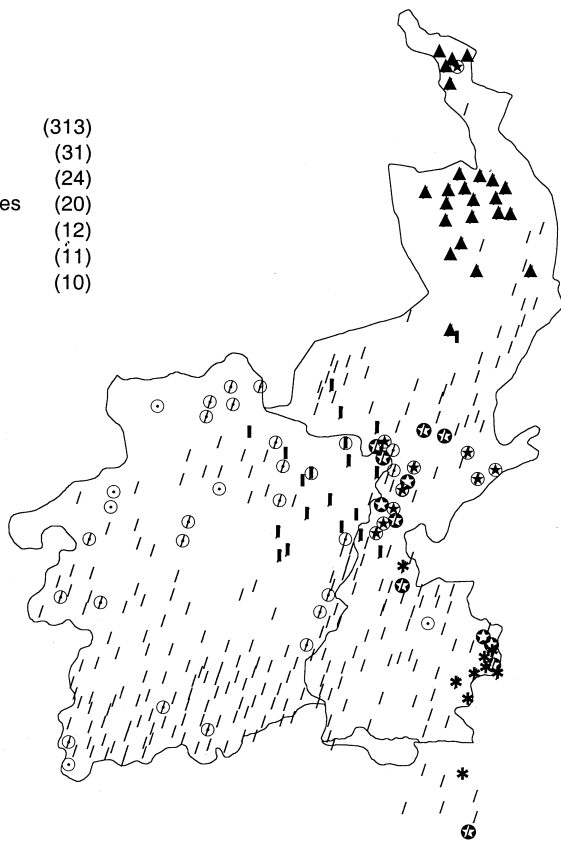
Witte kool
kaart 73

/ wit moes	(74)
☆ kappes	(24)
▲ zuurmoes	(24)
★ kappesmoes	(21)
┆ witte kool	(19)
* kabuits	(17)

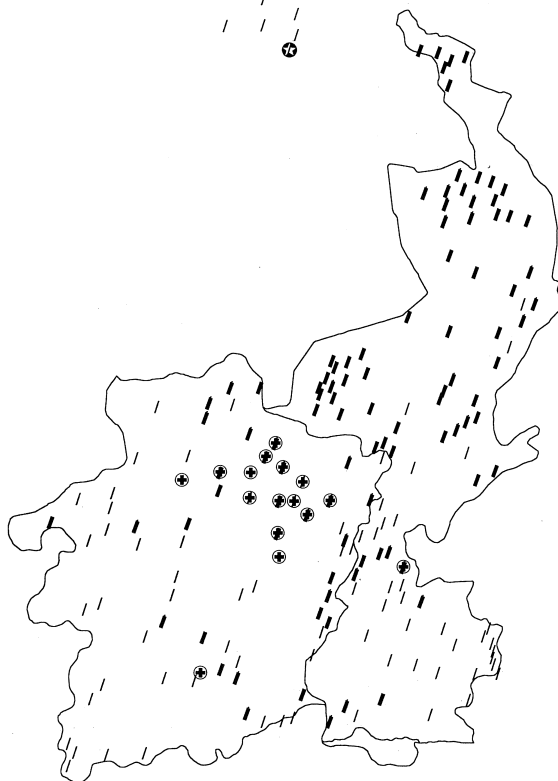
Zuurkool
kaart 74

- / zuurmoes (313)
- zuurkool (31)
- ▲ tonnenmoes (24)
- ▮ ingemaakt moes (20)
- ⊕ kappes (12)
- * kompes (11)
- ⊗ kappesmoes (10)

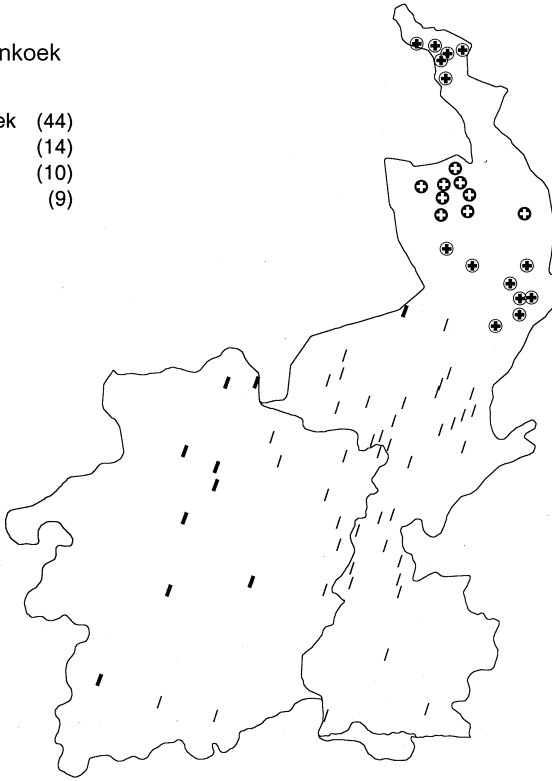
Pannenkoek
kaart 75

- / pannenkoek (113)
- ▮ koek (99)
- ⊕ smoutkoek (16)

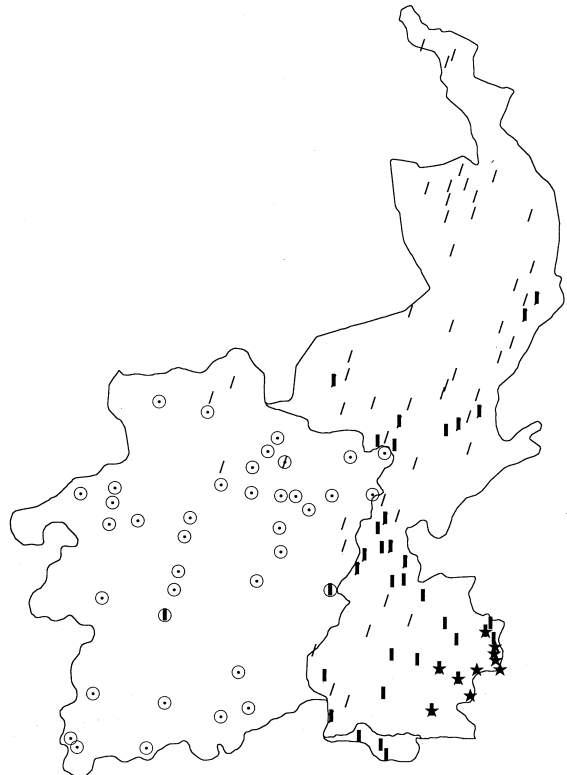
Uienpannenkoek
kaart 76

- / ajuinenkoek (44)
- ⊕ lookkoek (14)
- / ajuinkoek (10)
- ⊙ lokenkoek (9)

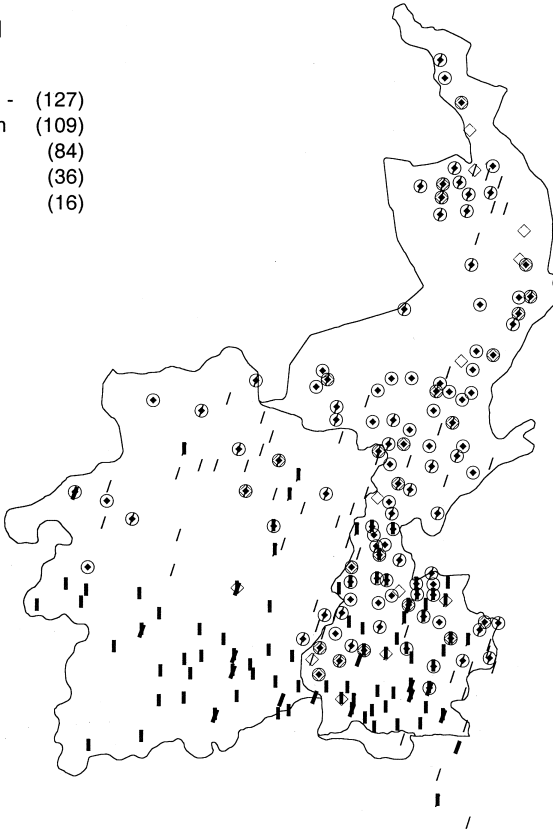
Oliebol
kaart 77

- / oliebol (62)
- ⊙ smoutbol (38)
- ▮ nonnenvot (37)
- ★ poffel (11)

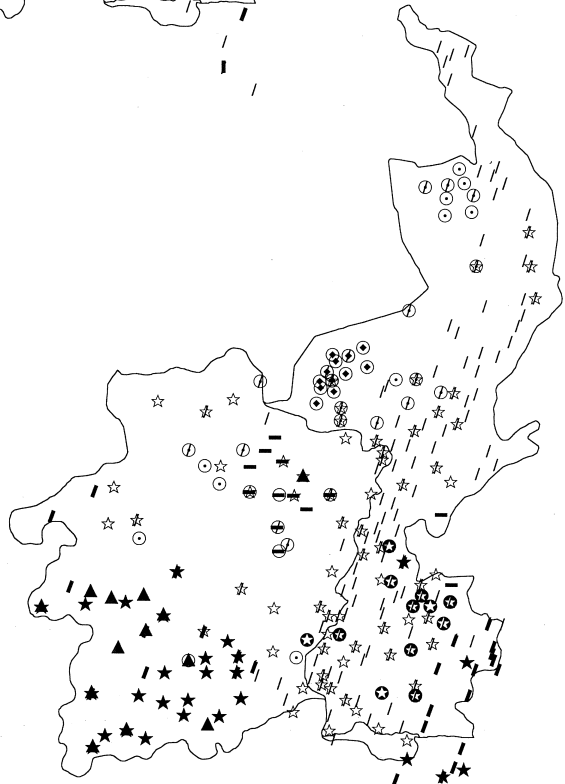
Middagmaal
kaart 78

- / middag, de - (127)
- ⊙ middageten (109)
- ▮ noen, de - (84)
- ◇ eten (36)
- / noeneten (16)

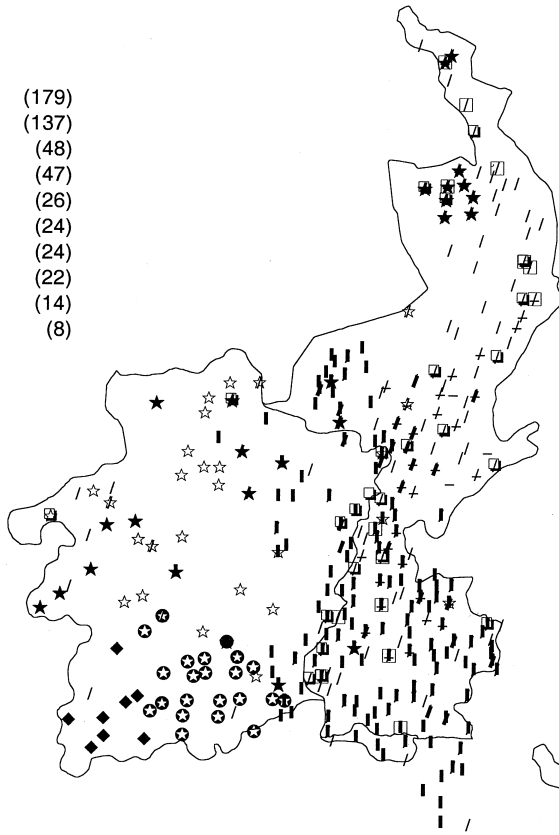
Vieruursboterham
kaart 79

- / koffiedrinken, het - (153)
- ☆ koffie, de - (74)
- ⊙ koffietijd (34)
- / café-dranken, het - (29)
- ★ café, de - (27)
- ▲ achternoen, de - (13)
- koffiedrinkens, het - (13)
- ⊙ drinkenstijd (12)
- ⊙ vieruurskoffie, de - (12)

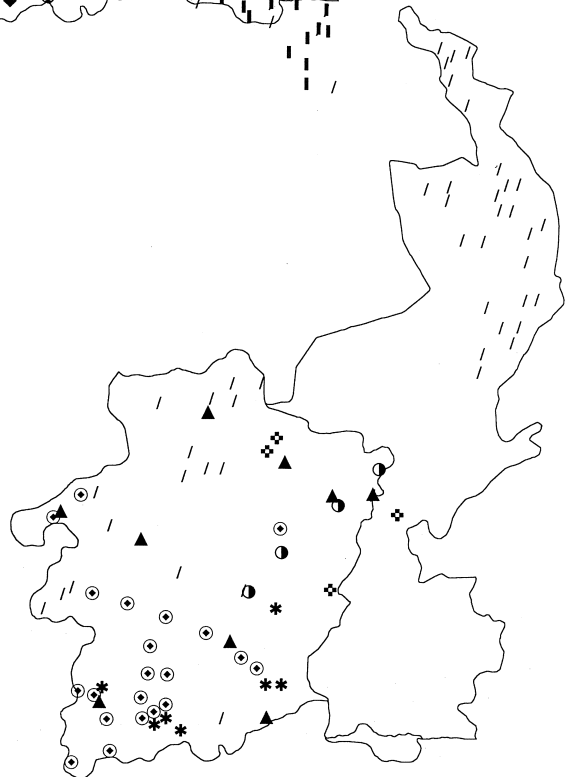
Avondmaal
kaart 80

/ avondeten	(179)
▬ avondsbrood	(137)
☆ avondskost	(48)
- avondseten	(47)
★ avondkost	(26)
/ avondsbrood	(24)
□ eten	(24)
⊗ navondskost	(22)
□ koffiedrinken, het -	(14)
◆ navondstond	(8)

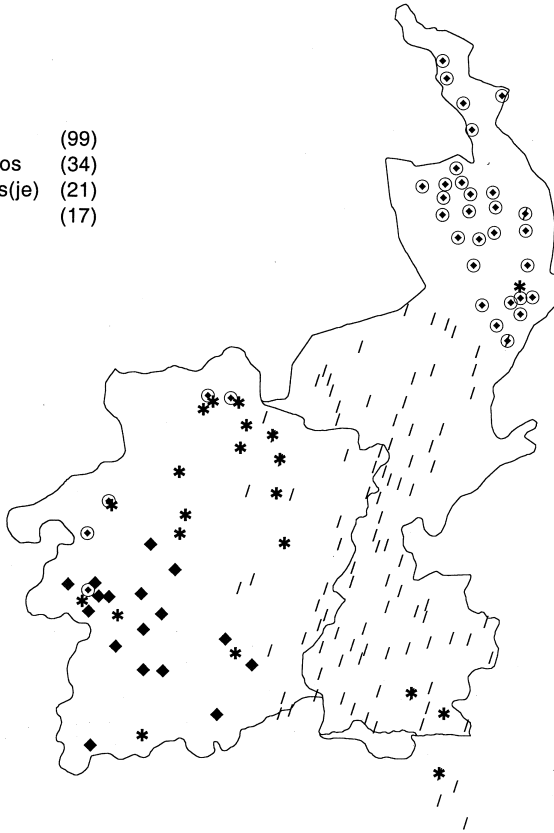
Fruit bewaren
kaart 81

/ muiken	(46)
⊙ mouten	(21)
▲ laten rijpen	(9)
* bleken	(7)
● moutingen	(4)
⊕ murg laten worden	(4)

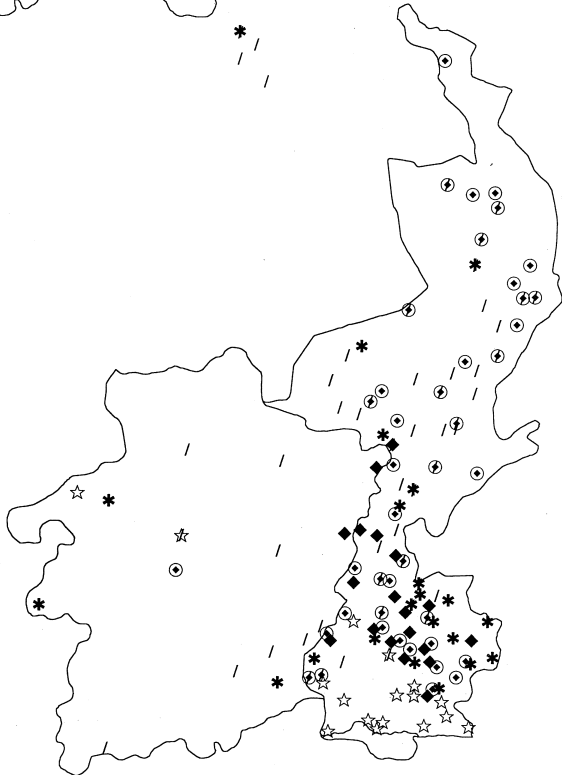
Klokhuis
kaart 82

- / kits, (-)kits (99)
- ⊙ kroos, (-)kroos (34)
- * klok(ken)huis(je) (21)
- ◆ wrang (17)

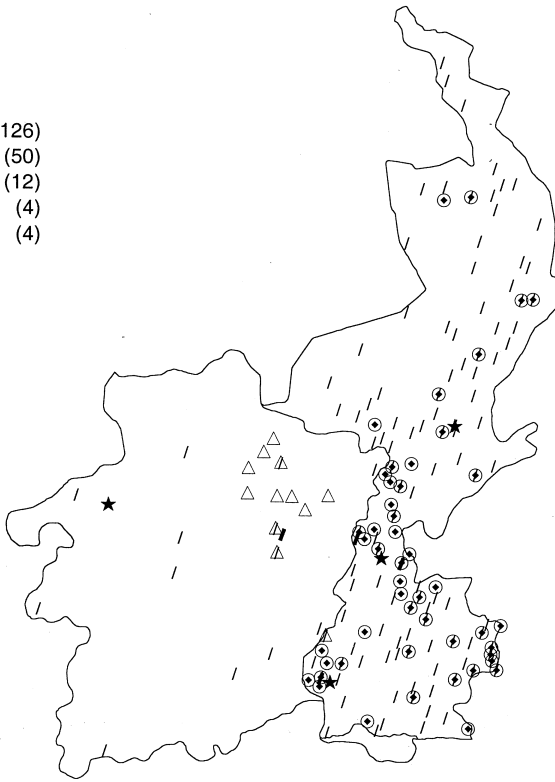
Steen
kaart 83

- / steen (50)
- ⊙ pit (42)
- * kern (21)
- ◆ knop (19)
- ☆ keen (17)

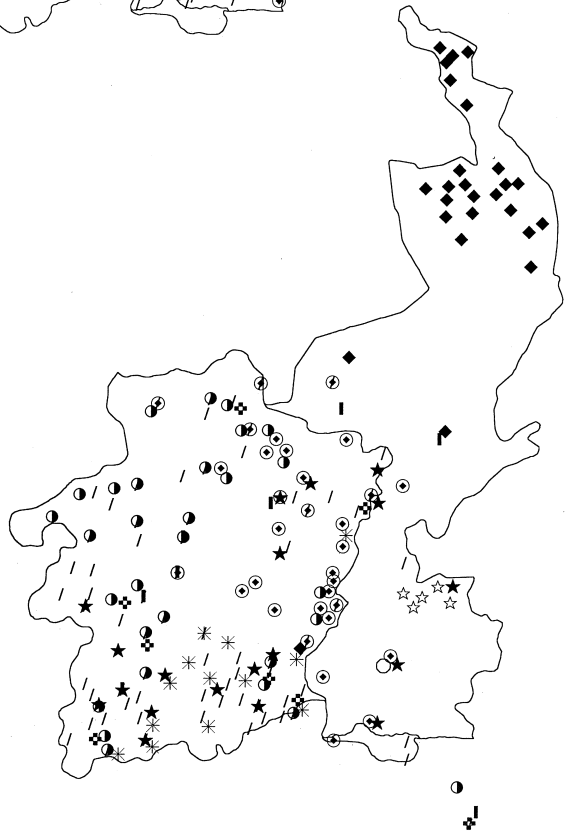
Onrijp
kaart 84

/ groen	(126)
⊙ onrijp	(50)
△ rauw	(12)
/ grasgroen	(4)
★ niet rijp	(4)

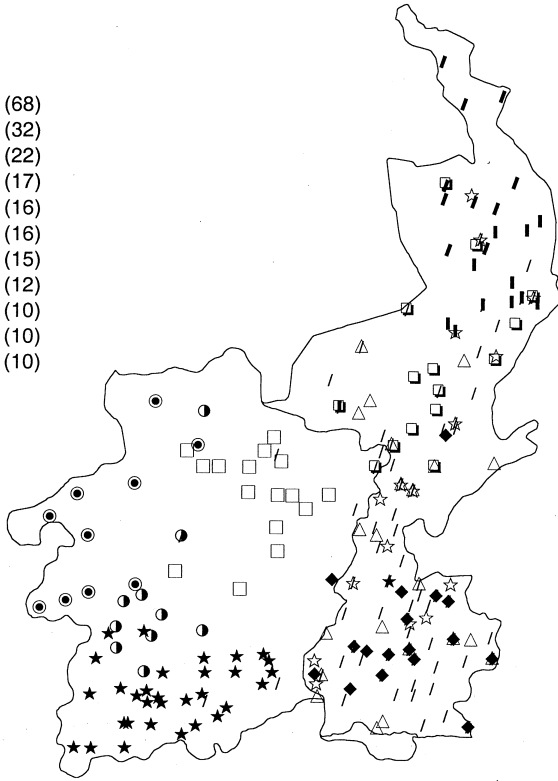
Beurs, overrijp
kaart 85

/ (te) rijp	(71)
⊙ (te) murg	(32)
● (te) murw	(30)
◆ buikziek	(26)
★ fauxcas	(19)
* papriep	(13)
⊕ meelachtig	(8)
┆ overrijp	(8)
☆ faux	(6)

Wormstekig
kaart 86

- / wormstekig (68)
- ★ gestoken (32)
- △ wormsteek (22)
- ◆ de worm in (17)
- ☆ aangestoken (16)
- gemaaiesteek (16)
- ◻ gewormd (15)
- ! gepierd (12)
- ⊙ gemaaid (10)
- ⊙ vermaaid (10)
- / verpierd (10)

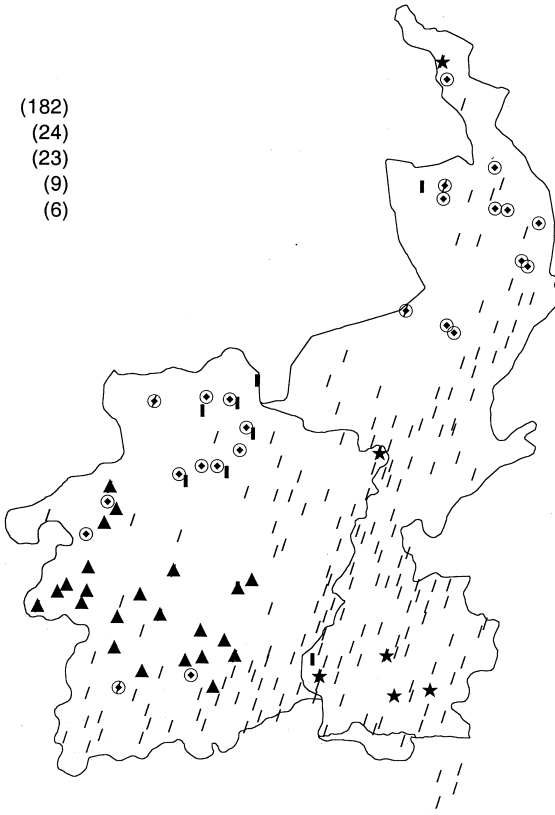
Rot
kaart 87

- / rot (96)
- ⊙ vuil (26)

Kneuzen
kaart 88

- / blutsen (182)
- ⊙ butsen (24)
- ▲ nutsen (23)
- ┆ knutsen (9)
- ★ kwetsen (6)

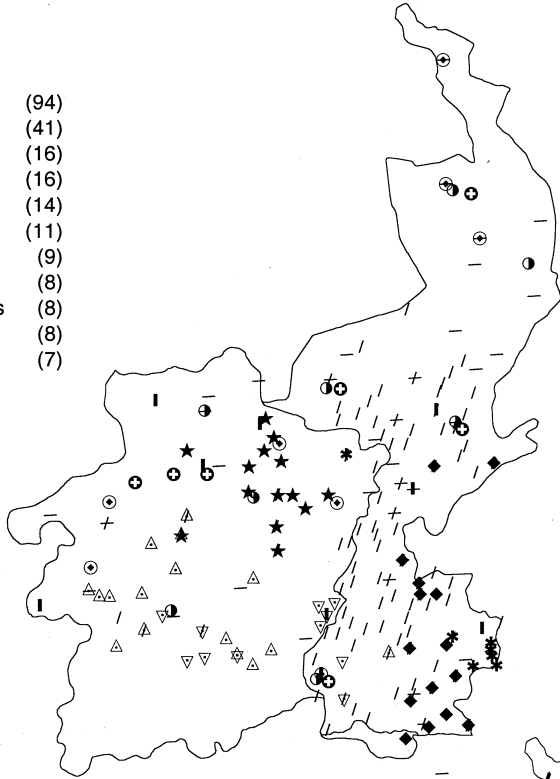
Sinaasappel
kaart 89

- / appelsien (127)
- \ appelesien (71)
- ⊙ sinaasappel (7)

Ooft
kaart 90

/ ooften	(94)
- ooft	(41)
△ kets	(16)
◆ snitselen	(16)
★ bakkemuizen	(14)
▽ ketsen	(11)
I appelschijven	(9)
* appelringen	(8)
⊙ gedroogde appeltjes	(8)
⊖ gedroogde peren	(8)
⊕ gedroogde appelen	(7)

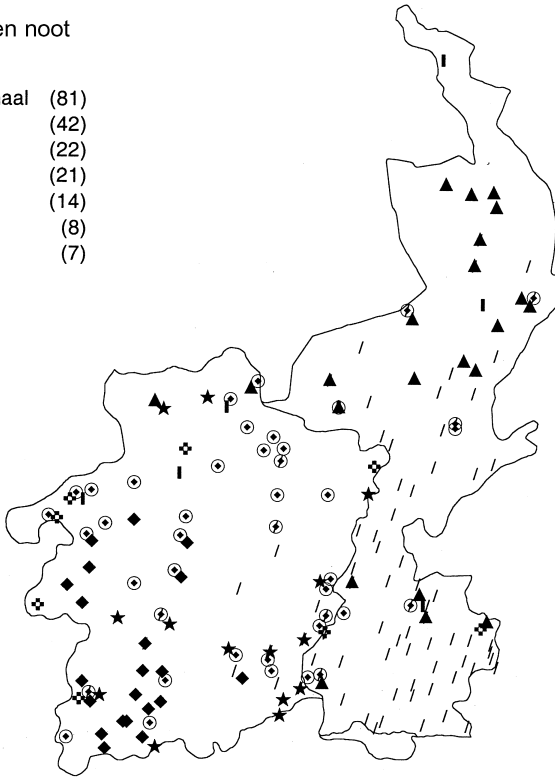
Appelmoes
kaart 91

/ appelmoes	(98)
▲ appelcompôte, compôte	(77)
/ appelenmoes	(69)
✦ appel(en)spijs	(53)
● appelenprut, prut	(41)
⊙ appelenpruts, pruts	(32)
⊕ appelenprots, prots	(20)
⊖ appelenprus, prus	(13)

Bolster van een noot
kaart 92

/ schaal, (-)schaal	(81)
⊙ bolster	(42)
▲ bast	(22)
◆ sloester	(21)
★ schel	(14)
⊕ schulp	(8)
┆ boest	(7)

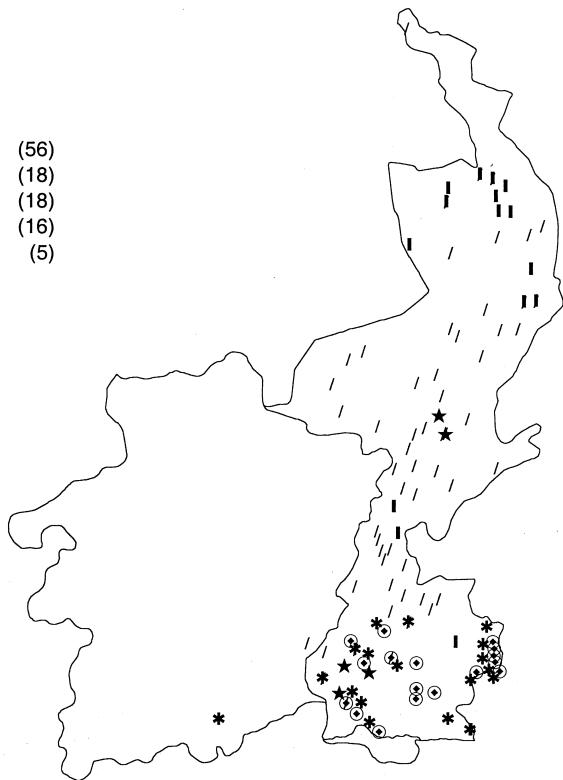
Leeg, gezegd van een noot
kaart 93

/ doof	(86)
┆ leeg	(44)
★ loos	(11)
⊙ kwaad	(9)

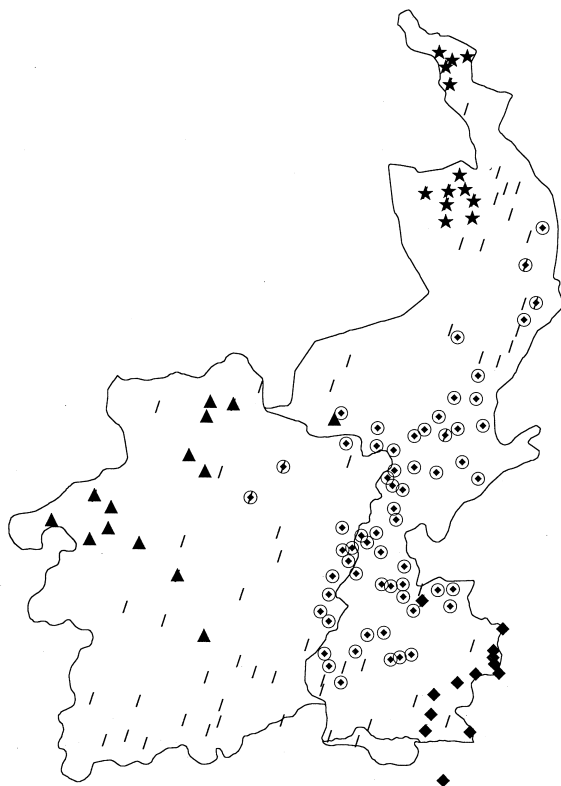
Walnoot
kaart 94

- / noot (56)
- ⊙ boomnoot (18)
- * dikke noot (18)
- ┆ walnoot (16)
- ★ paardsnoot (5)

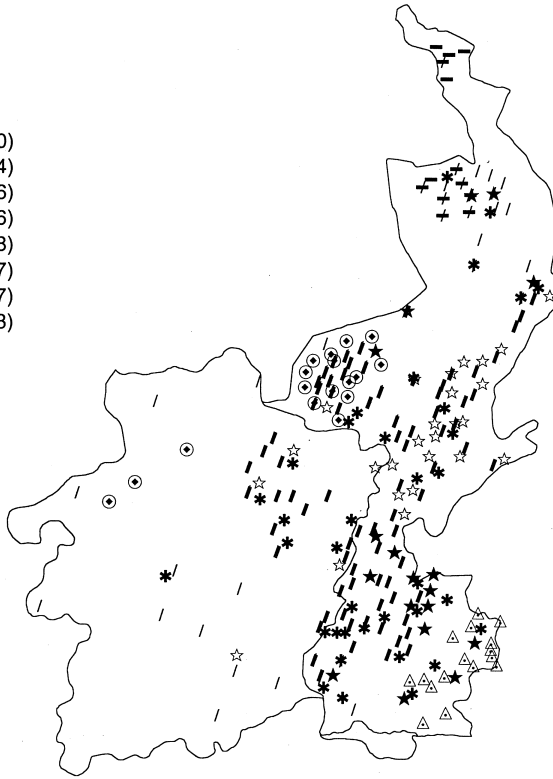
Snoepen
kaart 95

- / snoepen (68)
- ⊙ slokken (62)
- ▲ sneuken (14)
- ◆ snuiten (14)
- ★ snollen (13)

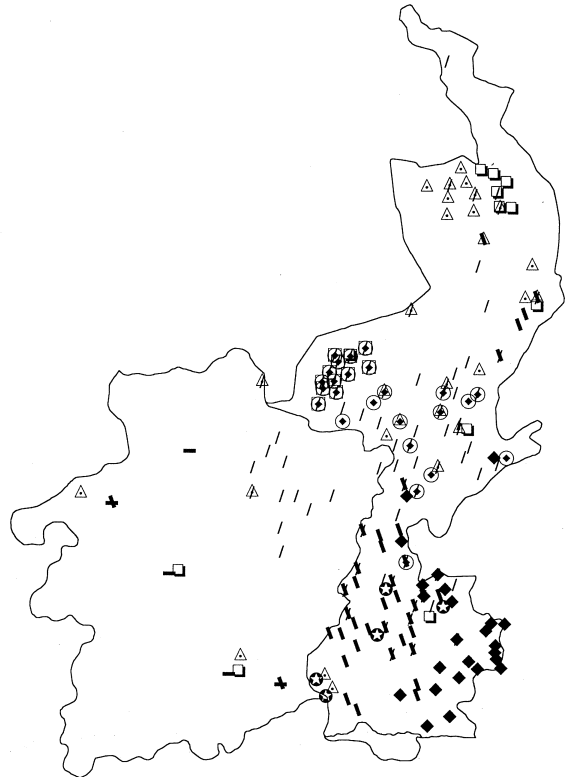
Snoepgoed
kaart 96

- / slok (80)
- / snoep (54)
- * zoetigheid (36)
- ☆ lekker (26)
- ★ lekkers (18)
- ⊙ sneuk (17)
- △ snuit (17)
- snolgerei (13)

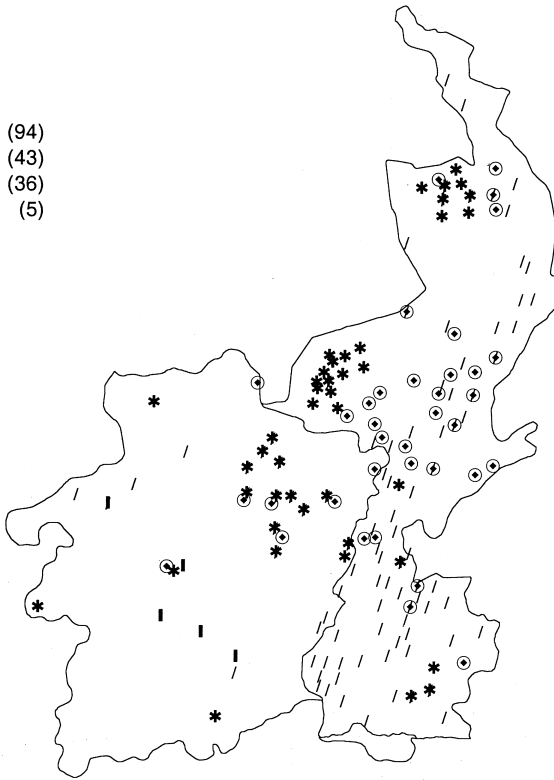
Snoepje
kaart 97

- / babbeltje (81)
- \ babbelaar (39)
- △ snoepje (28)
- ◆ klompje (25)
- ⊙ lekkertje (25)
- sneukje (12)
- ▣ zuurtje (12)
- kebabbel (5)
- ⊕ knapje (5)

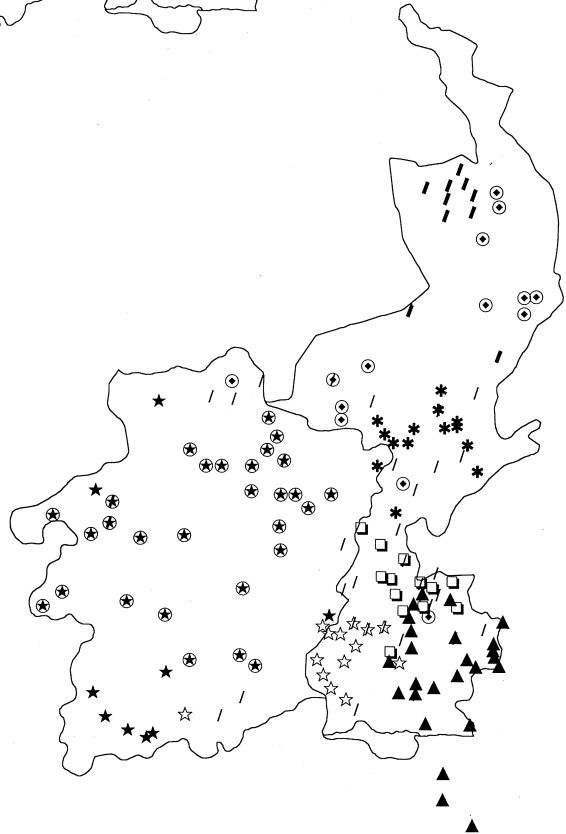
Babbelaar
kaart 98

- / babbelaar (94)
- * karamel (43)
- ⊙ babbeltje (36)
- ┆ kebabbel (5)

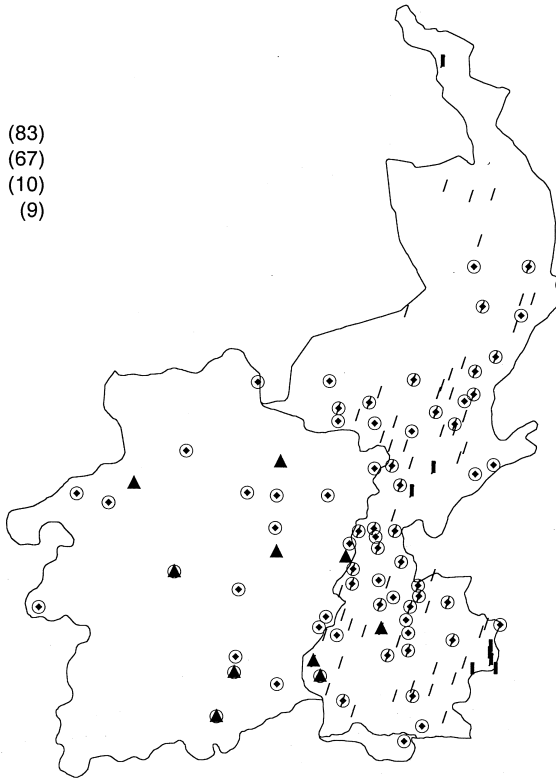
Drop
kaart 99

- / drop (35)
- ⊗ klis, klis(-) (29)
- ▲ lakrits, lakrits(-) (26)
- * klits, klits(-) (14)
- ☆ krissie, krissie(-) (14)
- ⊙ suikerpek (14)
- houtkoek, houtkoek(-) (13)
- ┆ dropje (10)
- ★ klissie, klissie(-) (9)

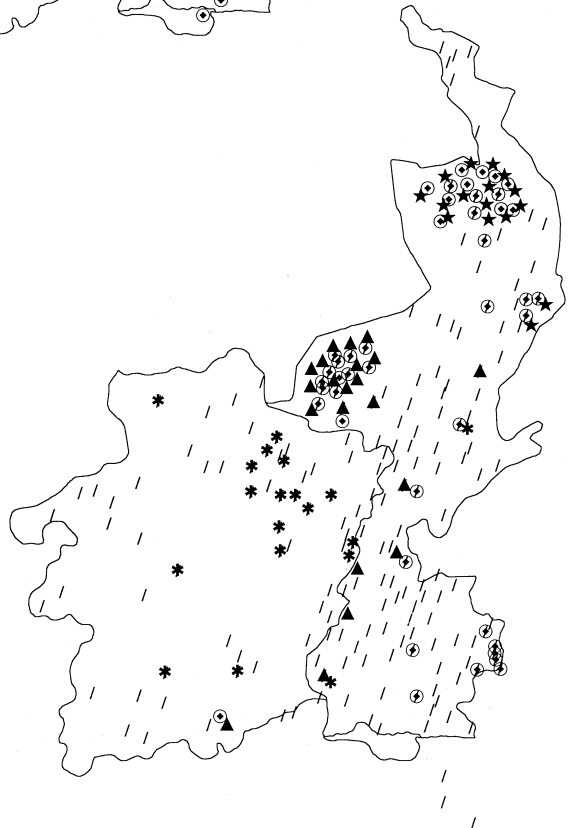
Jam
kaart 100

- / jam (83)
- ⊙ gelei (67)
- ▲ confituur (10)
- ▬ marmelade (9)

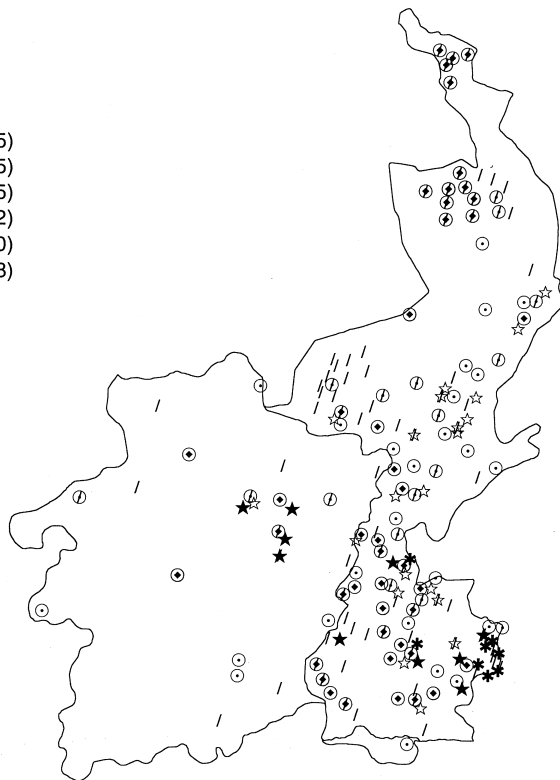
Veel drinken
kaart 101

- / zuipen (201)
- ⊙ buizen (45)
- ▲ pimpelen (21)
- * lampetten (19)
- ★ jeppen (16)

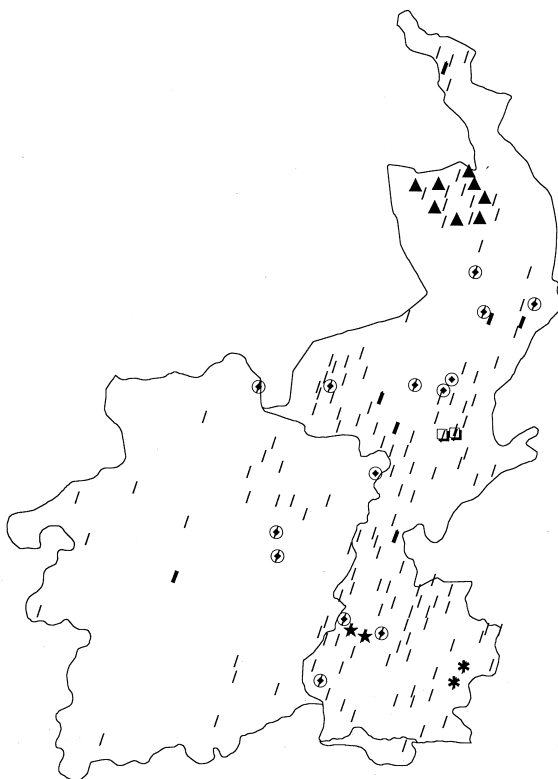
Drank
kaart 102

- / drank (95)
- ⊙ drinken (55)
- ⊙ drinkens (45)
- ☆ zuip (22)
- ★ zuipens (10)
- * gedrinks (8)

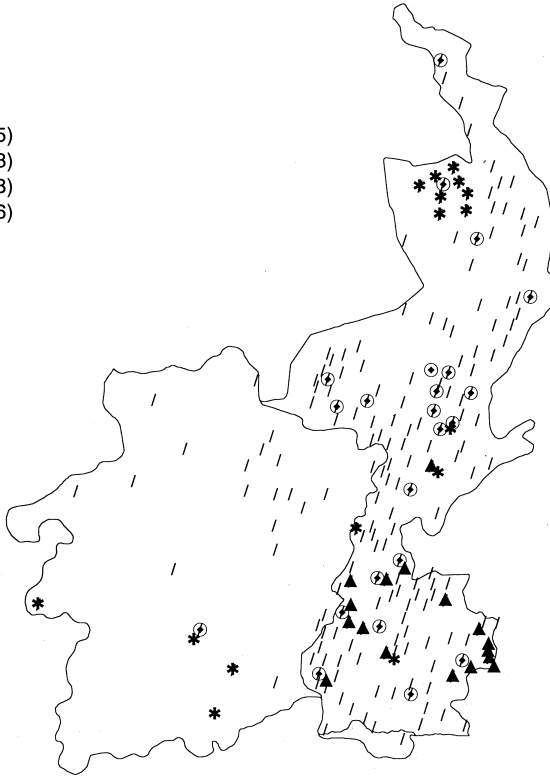
Slok
kaart 103

- / slok (149)
- ⊙ teug (14)
- ▲ dronk (8)
- / slokje (7)
- ★ bof (2)
- * klotsje (2)
- mondvol (2)

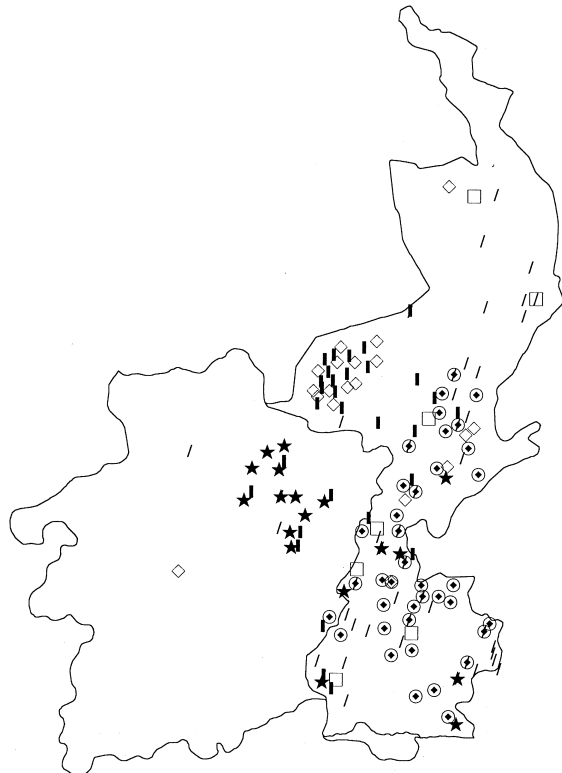
Slurpen
kaart 104

- / slurpen (195)
- ⊙ slobberen (23)
- ▲ lepsen (18)
- * lebberen (16)

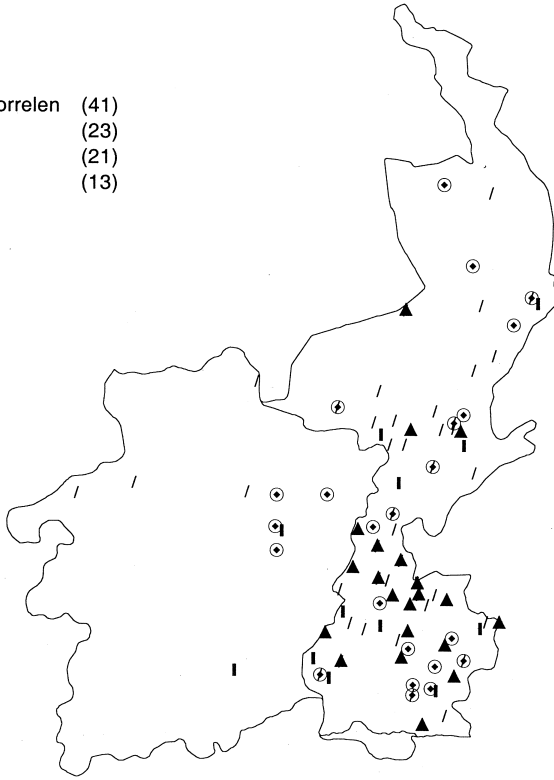
Nippen
kaart 105

- / nippen (47)
- ⊙ pitsen (38)
- ┆ sippen (30)
- ◇ lebberen, (-)lebberen (19)
- ★ lepsen (18)
- met slokjes drinken (7)

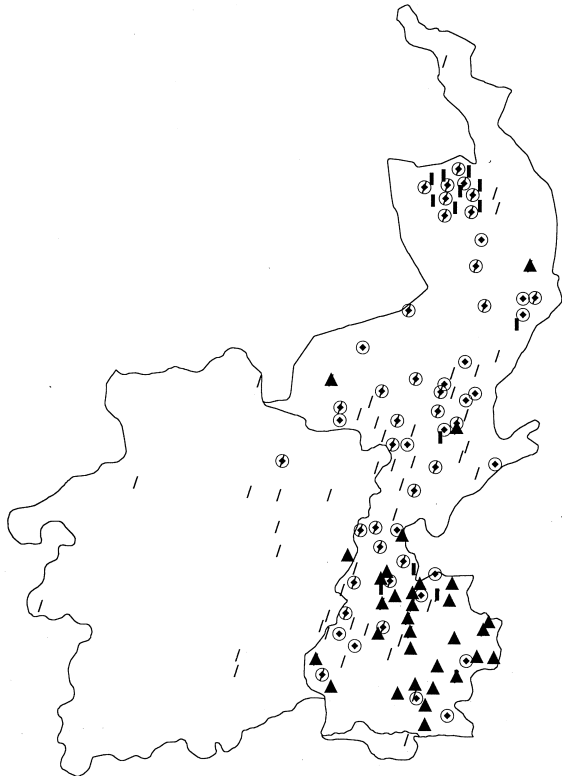
Parelen
kaart 106

- / borrelen, opborrelen (41)
- ⊙ bruisen (23)
- ▲ krallen (21)
- ┆ parelen (13)

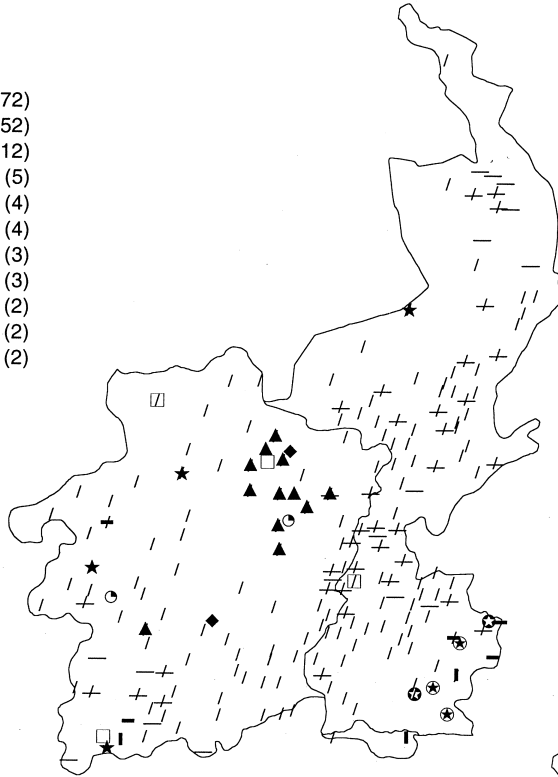
Proosten
kaart 107

- / klinken (87)
- ⊙ proosten (52)
- ▲ aanstoten (32)
- ┆ toosten (14)

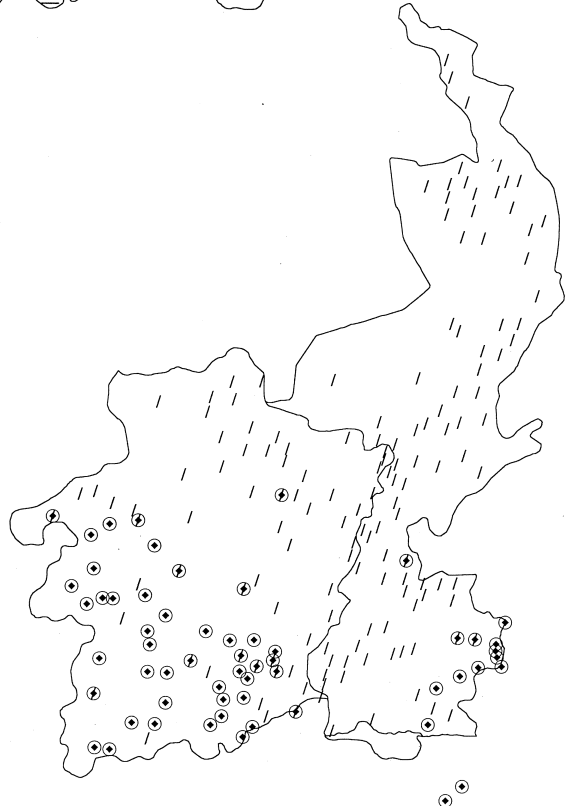
Rest in het glas
kaart 108

/ klatsje	(172)
— klats	(52)
▲ klats	(12)
- slokje	(5)
★ beetje, een -	(4)
□ klesje	(4)
⊗ klotsje	(3)
┆ slok	(3)
⊕ klots	(2)
◆ pritsje	(2)
○ rest	(2)

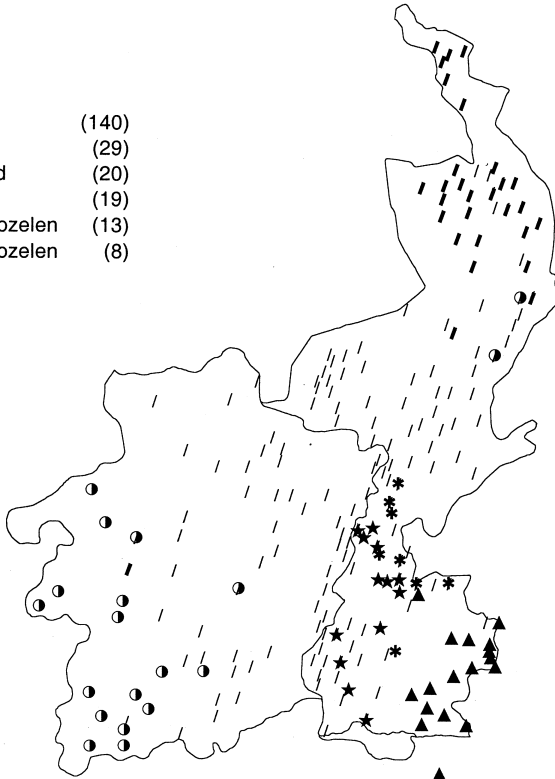
Koffie
kaart 109

/ koffie	(150)
⊙ café	(60)

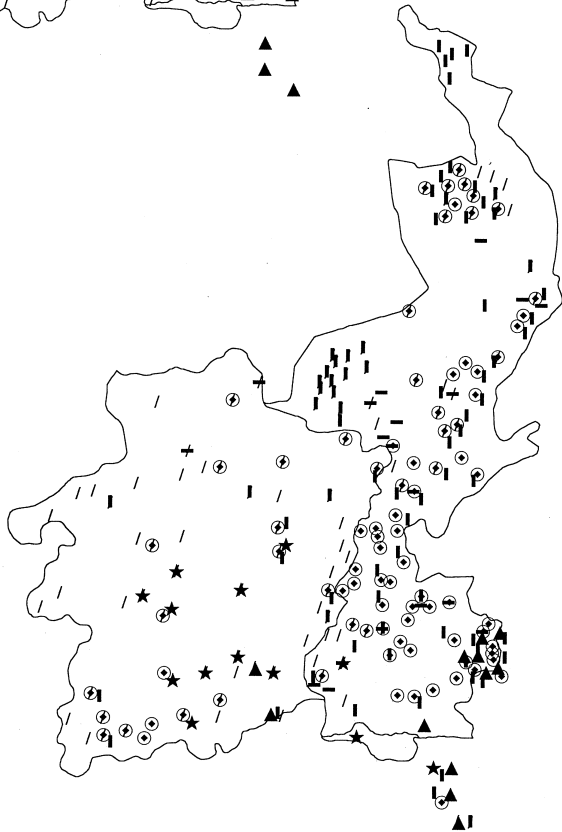
Koffiedik
kaart 110

- / dras, (-)dras (140)
- ∕ drats, (-)drats (29)
- ▲ grond, (-)grond (20)
- ⊙ dik, (-)dik (19)
- ★ grozelen, (-)grozelen (13)
- * brozelen, (-)brozelen (8)

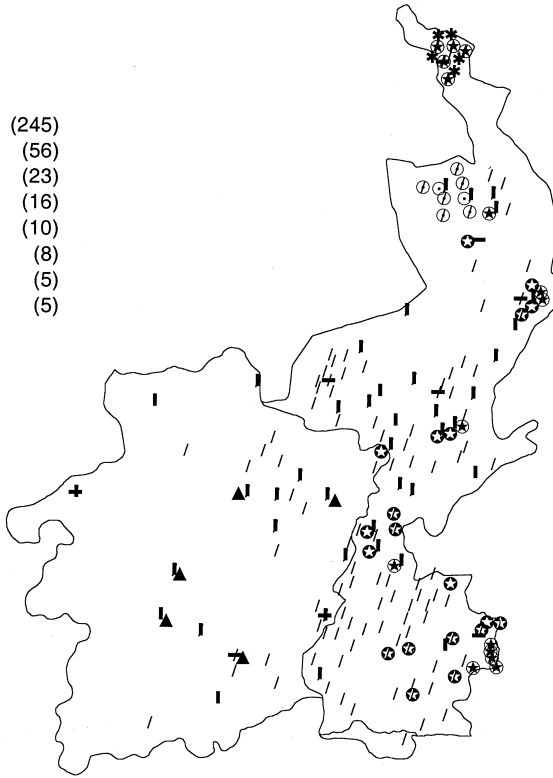
Jenever
kaart 111

- / jenever (104)
- ⊙ schnaps (du.) (88)
- ∣ klare (78)
- oude klare (19)
- ★ brandewijn (13)
- ▲ piek (12)

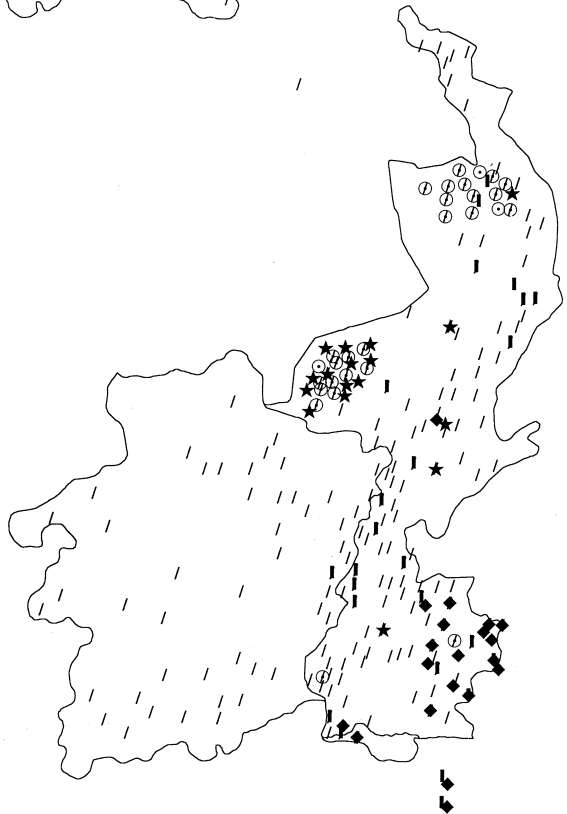
Borrel
kaart 112

/ drupje	(245)
┆ borrel	(56)
⊕ schnaps-je	(23)
⊗ schnaps (du.)	(16)
— borreltje	(10)
○ halfje, een -	(8)
* korn-tje	(5)
▲ witje, een -	(5)

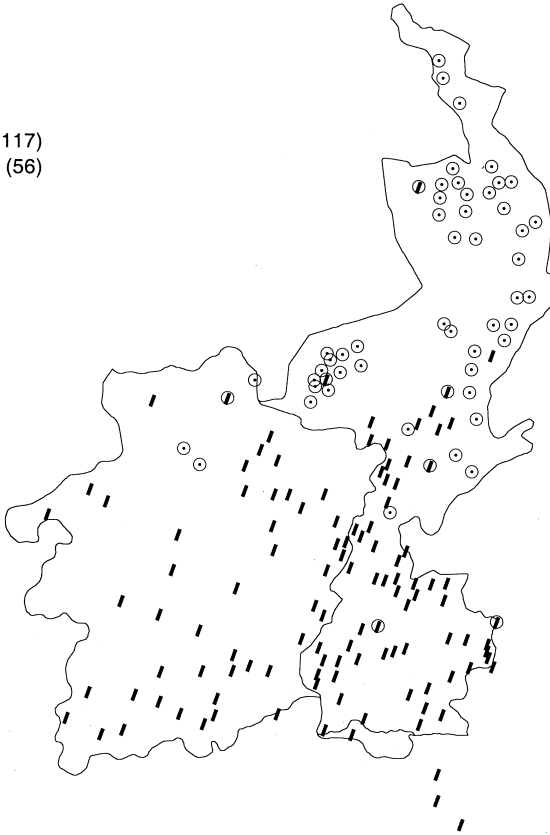
Dronken
kaart 113

/ zat	(189)
○ teut	(28)
┆ bezopen	(25)
◆ vol	(20)
★ kachel	(17)

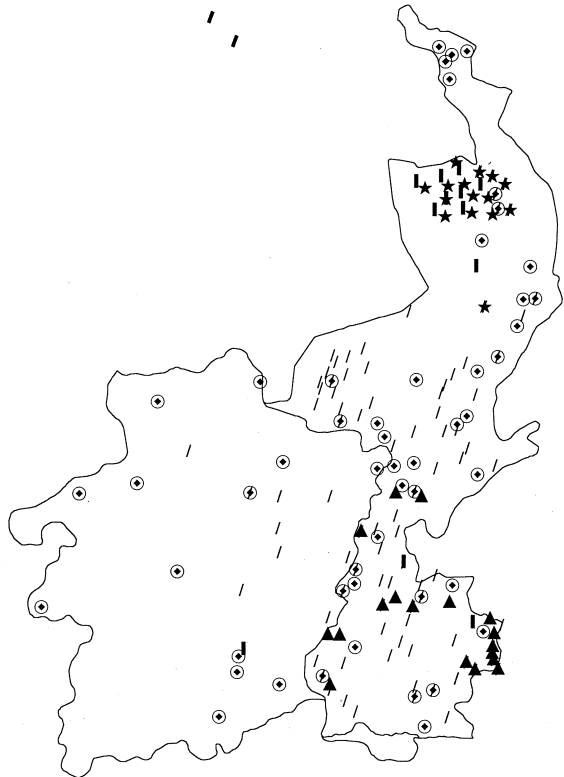
Tabak
kaart 114

- / toebak (117)
- tabak (56)

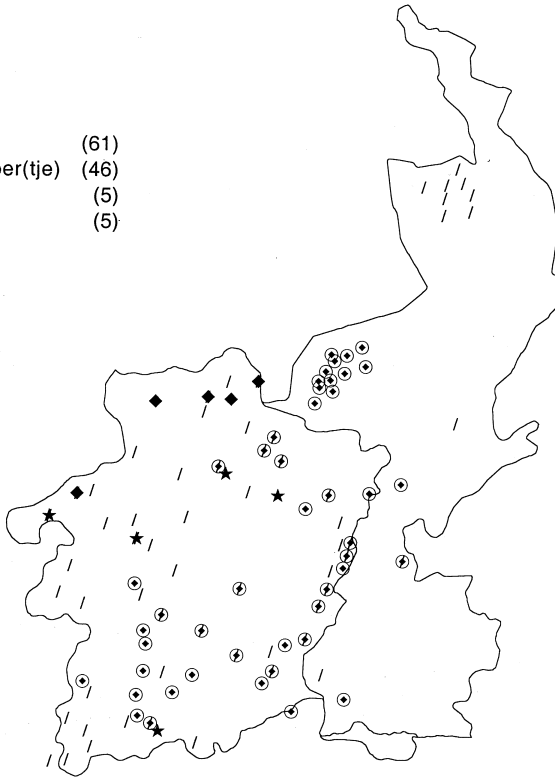
Dampen
kaart 115

- / paven (91)
- paffen (51)
- ▲ zwademen (19)
- ★ foppen (15)
- l dampen (12)

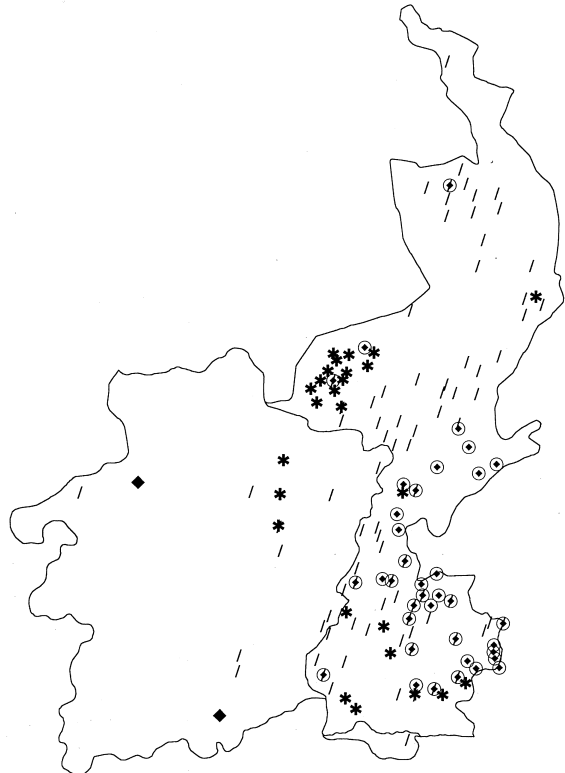
Pijpensteel
kaart 116

/ steel, (-)steel	(61)
⊙ roer(tj)e, (-)roer(tj)e	(46)
★ mondstuk	(5)
◆ spit	(5)

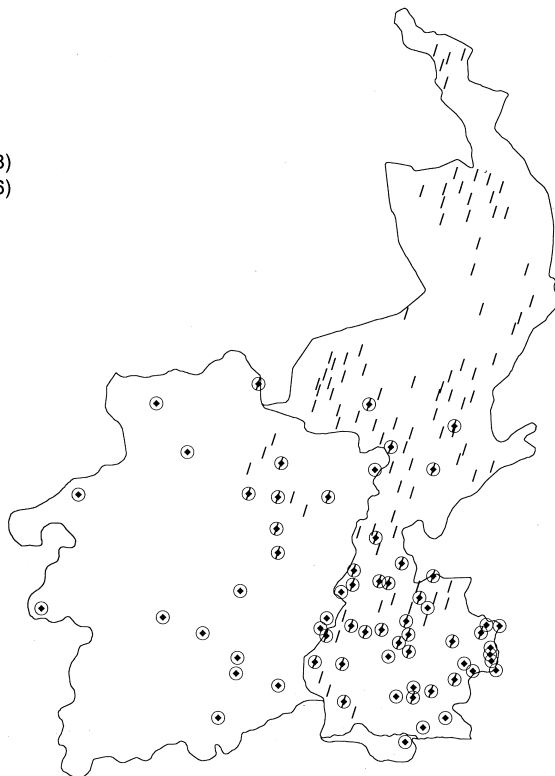
Sigarenpijpe
kaart 117

/ pijpje, (-)pijpje	(85)
⊙ spitsje, (-)spitsje	(38)
* roortje, (-)roortje	(26)
◆ porte-cigare (fr.)	(2)

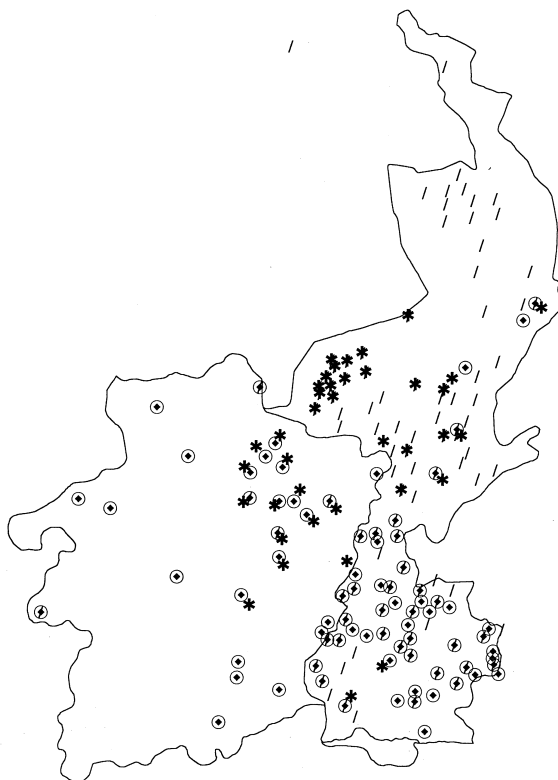
Pruimen
kaart 118

/ pruimen (128)
⊙ sjieken (66)

Tabakspruim
kaart 119

/ pruim, pruimpje (103)
⊙ sjiek, sjiekje (81)
* rolletje (38)

Alfabetisch register

van trefwoorden, lexicale varianten (cursief) en lemmatitels (hoofdletters)

A

- aaberenvla* 116
aaberenvlaai 116
aabrood 209
aachener kränterprinten 133
aad, hemel en ~ 183
aaf en aaf 96
aaf, aaf en ~ 96
aaf, haaf en ~ 96
aaie klare 264
aa-keusen 20
aa-kijlen 22
aal 72
aal, gerookte ~ 72
aalberenvla 117
aalberenvlaaitje 117
aalsberenvlaai 117
aambrood 209
aan, aardappelen met de jas ~ 193
aan de kook komen 168
aan de kook zijn 168
aan de pijp lurken 288
aan de pimpel zijn 249
aan de smul zijn 11
aan de strop geroken 277
aan de voeten hebben 278
aan, ergens ~ gaan 234
aan het schimmelen 79
aan, lastig ~ de tafel 17
aan, lurken ~ de pijp 288
aan, winter ~ de voeten hebben 280
aan, zich ~ de kiets roken 287
aan, zich begaden ~ 12
aan, zich verhangen ~ 14
aan zijn 278
aanbakken 166
aanbraaien 166
aanbraden 166
aanbranen 166
aanbrood 209
aane kook zijn 168
aangeboord, door wormsteek ~ 218
aangedronken 274
aangelengde 257
AANGESCHOTEN 274
aangeschoten 274
aangeschoten zijn 274, 278
aangestoken 216, 218
aangetast 218
aangevreten 218
aanhebben, een haar ~ 277
aanhebben, een krol ~ 277
aanhebben, een lade ~ 277
aanhebben, hem ~ 278
aanhebben, streep ~ 279
aankeusen 20
aankijlen 21, 22
aankijlen, zich ~ 21
aankoken 171
aankomen 171
aanmaak 262
aannemen, goed van ~ zijn 22
aanstijven 171
aanstoot geven 254
aanstoten 254
aanzat 271
aanzet 271
aanzetten 77
aanzetten, heffe ~ 78
aanzetten, het zuur ~ 78
aanzetten, zuurdeeg ~ 77
aanzitten, achter de fles ~ 249
aap, een ~ hebben 277
aap, een stuk in zijn ~ hebben 278
aarbeienfla 116
aarberenvlaai 116
aarbezenvlaai 117
aard, hemel en ~ 183
AARDAPPEL 149
aardappelen en zuurmoes 185
aardappelen in de asse 193
aardappelen in de pan gebakken 192
aardappelen in de pan 192
aardappelen in schuiven 192
aardappelen in zoete olie gesmoord 193
aardappelen met de jas aan 193
aardappelen met de schaal 193
aardappelen met de schil gekookt 193
aardappelen met de schil 193
aardappelen met schil 193
aardappelen met zuurmoes ondereen 185
aardappelen met zuurmoes 185
aardappelen ondereen 182
aardappelen op zijn Duits 193
AARDAPPELEN STAMPEN 174
aardappelen, boerenmoes met ~ ondereen 184
AARDAPPELEN, GEBAKKEN ~ 191
aardappelen, gebakken ~ 191
aardappelen, gebraden ~ 191
aardappelen, gepofte ~ 193
aardappelen, gestampte ~ 194
aardappelen, gestoofde ~ 194
aardappelen, groen moes en ~ 184
aardappelen, in de schaal gekookte ~ 193
AARDAPPELEN, IN DE SCHIL GEKOOKTE ~ 193
aardappelen, met de schaal gekookte ~ 193
aardappelen, ongeschilde ~ 193
aardappelen, opgebakken ~ 192
aardappelen, stampot boerenmoes met ~ 184
aardappelen, stampot met ~ en groen moes 184
aardappelen, stampot met ~ en krolmoes 184
aardappelen, stampot met ~ en zuurmoes 185
aardappelen, stampot met appel en ~ 183
aardappelen, stampot met zuurmoes en ~ 185
aardappelen, stampot van ~ met appelen 183
aardappelen, stampot van ~ met boerenmoes 184
aardappelen, stampot van ~ met zuurmoes 185
aardappelen, stampot zuurmoes en ~ 185

- aardappelen, warmgemaakte ~ 192
aardappelen, zuurmoes en ~ 185
aardappelen, zuurmoes met ~ gestampt 185
aardappelen-appelen 183
aardappelenkoekje 194
aardappelenkorstjes 192
aardappelenpotage 194
aardappelenprats 194
aardappelenprut 194
aardappelenpuree 194
aardappelensalade 195
aardappelenschijfjes 192
aardappelenschijven 192
aardappelenschijven, gebakken ~ 192
aardappelenschuifjes 192
aardappelenschuiven 192
aardappelenstamp 194
aardappelkoek 194
aardappelmeel 65
AARDAPPELPANNENKOEK 194
AARDAPPELPUREE 194
aardappels bet de schil 193
aardappels britsen 27, 174
AARDAPPELS SCHILLEN 156
AARDAPPELSALADE 194,
aardappelsalade 195
aardappelschijfjes in de pan 192
aardappelschijfjes 192
aardappelschijfjes 192
aardappelschijven 192
aardappelschijven, gebakken ~ 192
aardappelschijven, gebraden ~ 192
aardappelschuifjes 192
aardappelskoekje 194
aardappelspap 194
aardappelssalade 195
aardappelvlaai 115
aardbeeltjesvlaai 117
aardbeelvlaai 117
aardbeelvladem 117
aardbeienflaai 116
aardbeienvla 116
AARDBEIENVLAAI 116
aardbeienvlaai 116
aardbeienvlaai 116
aardbelen, een ~ 117
aardbelenvla 117
aardbelenvlaai 116
aardbelenvladem 117
aardberenvla 116
aardberenvlaai 116
aardbezenvlaai 117
aardbezenvla 117
aardbezenvlaai 117
aardbeziënvla 117
aardbeziënvlaai 117
aarde, hemel en ~ 183
aardnoot 232
aardsberenvla 116
aardsberenvlaai 116
aas 2, 260
aas, café op het ~ opschudden 256
abrikozenvlaai 118
abrood 209
achelen 8
achter de fles aanzitten 249
achter de rug (eten) 11
achterbaat 5, 6
achterbaks eten 11
achterbats 44
achterbeen 44
achterbout 45
achteren 208
achterham 43
achterhand 45
achtermiddag 208
achternoen, de ~ 208
achternoender 208
achterover, een ~ kappen 273
achterover, een ~ slaan 273
achterpoot 45
achterschenkel 44
achterschinkel 44
achterste schink 43
achteruit gaan 273
achteruit, een ~ gaan 273
achterunjere 208
advocaat 262
af zijn 29
af, eten gaat hem goed ~ 30
af, van de benen ~ 277
af, van de eet ~ zijn 18
afbengelen 229
afbeugelen 229
afbeugelen, noten ~ 229
afbeuken 229
afbroeien 169
afdoen 155, 230
afdoen, de ranken ~ 155
afdoen, de ranken van de bonen ~ 155
afdoen, de reng ~ 155
afdoen, de vamen ~ 155
afdoen, draden ~ 155
afdoen, groentjes ~ 151
afdoen, ranken ~ 155
afdoen, rijzen ~ 155
afdoen, vamen ~ 155
afdraden 155
affaire 243
affikkelen 173
afgeladen 275
afgestanden 270
afgestangen 270
AFGEVALLEN FRUIT 211
afgevallen, het ~ 212
afgooien 229
afgooien, noten ~ 229
afhalen 154
afhalen, bonen ~ 154
AFHALEN, PEULVRUCHTEN ~ 154
afhouwen 229
afhouwen, noten ~ 229
afkappen, noten ~ 229
afklippelen 229
afkluppelen 229
afkoken 169
AFKOKEN, KORT ~ 169
afkoken, met weinig water ~ 169
aflaten, goed ~ 249
aflebben 249, 252
aflekken 24
afliezen 155
afmaken, kort ~ 169
afpinkelen 230
afvangen 154
afranken 154
afrapen 155
afroken 287
afschokkelen 211
afschuddelen 211
afschudden 211
afslaa 229
afslaan 229
AFSLAAN, NOTEN ~ 229
afslaan, noten ~ 229
afslagen 229
afsmijten 229
afstropen 155
aftrekken 155
aftrekken, bonen ~ 155
aftrekken, drader ~ 155
aftrekken, ranken ~ 155
aftrekken, vamen ~ 155
aftreksel 257
afval 6, 49, 214
afval, soep van de ~ 180
afval voor de kinder 130
afvalsoep 180
afviggelen 173
afwaswater 258
afzuipen 248
afzwadden 249
afzwellen 169, 170
ajuin, flensje met ~ 200
ajuin, pannenkoek mee ~ 200

- ajuin, patattenstomp bet
 stokvis en ~ 186
 ajuin, stomp van stokvis en
 ~ 186
 ajuinen, koek met ~ 200
 ajuinen, pannenkoek met ~
 200
 ajuinenkoek 200
 ajuinenpannenkoek 200
 ajuinenrats 186, 200
 ajuinkoek 200
 ajuinpannenkoek 200
 ajuinstomp 186
 akener printen 133
 alcoholist 281
ald klare 264
alde klare 264, 267, 268
alde 264
 ALIKRUIK 72
 alikruik 72
 alikruik 72
 alkoholiker (du.) 281
 allerhand 130
 allerhande gerei 183
 alles dooreen 182
 alles dubbel zien 278
 alles, soep van ~ dooreen
 180
 almandel 232
 als, honger ~ een paard 30
 als, iets anders gehad hebben
 ~ keuls water 279
 alt 269
 AMANDEL 232
 amandel 232
 amandelbergje 124
amandelbergske 124
 amandelnoot 232
amber 32
 Amerikaanse vijf 221
amerood 209
ameseten 209
amke 44, 95
 amper 32
 amperig 32, 33
 anders, iets ~ gehad hebben
 als keuls water 279
 ANJUS 157
ap 26
 apenoot 232
 apenootje 232
 apostelen 104
 appel, gebakken ~ 227
 appel, gebraden ~ 228
appel, gedroogde ~ 224
 appel, stampot met ~ en
 aardappelen 183
 appelbeignet 123, 227
 appelbloem 226
 appelbol 121, 123, 227
 APPELBOL 226
appelbolke 227
 appelbolletje 227
 appelbontje 123
appelbraaike 227
 appelbraaitje 227
 appelbradertje 227
appelbrateke 227
 appelbrood 111
 appelbroodje 121, 227
appelbrooike 227
appelbuntje 123
 appelcompôte 225
 appeldrol 227
 appelen schuddelen 211
 appelen, gebakken ~ 224
 appelen, gedroogde ~ 224
 appelen, half maantje met ~
 122
 appelen, stampot van aard-
 appelen met ~ 183
 appelen-beignet 201
 appelenbol 123, 227
appelenbroederke 227
 appelenbroedertje 227
 appelenbroodje 227
 appelendeeg 224
 appelenflap 227
 appelenfrets 226
 appelenkits 224
 appelenkoek 121, 197, 227
 appelenkroos 214
 appelenkruidje 226
appelenkuis 226
 appelenkuis 226
 appelenmoes 183, 225
 appelenmoesje 225
appelenmoeske 225
 appelenmuisjes 224
appelenmuiskes 224
 appelenpom 111
 appelenprets 225
 appelenprits 225
 appelenprots 183, 226
 appelenprul 183, 226
 appelenprus 226
 appelenprut 183, 226
 appelenpruts 225
 appelenringen 223
 appelenschijfjes 224
appelenschijfkes 224
 appelenschijven 224
 appelenslof 111
 appelensmeer 226
 appelenspijs 226
 appelenstampot 183
 appelenstoet 227
 appelenstomp 183
 appelentaart 121
 appelentaartje 122
appelentoertje 122
 appelentoeslag 121
 appelenvla 116
 appelenvlaai bet deksel 111
 appelenvlaai 111, 116, 121
 appelenvlaaitje 122
 appelesien 222
 appelflap 123, 227
 appelfrats 226
 appelfrits 226
 appelgelei 226
 appelgozète 122
 appelhuis 214
 appelkatjes 223
 appelkatsen 224
appelkens, gedroogde ~ 224
appelkes 224
appelkes, gedroogde ~ 224
appelkesflaai 116
appelkesvlaai 116
 appelketsen 224
 appelketsenvlaai 116
 appelkits 214
 appelkoek 111, 121, 122,
 227
 appelkoekje 198
appelkoekske 198
 appelkoot 213
 appelkroos 214
 appelmikje 122, 227
appelmikske 122, 227
 appelmoes 183, 225
 APPELMOES 225
 appelmoesvlaai 116
 appeloogst 224
appelpetazie 183
 appelpotage 183
 appelprats 226
 appelprots 183, 226
 appelprul 183, 226
 appelprut 183, 226
 appelpruts 225
 appelprutvlaai 121
 appelpurée 183
appelring 223
 appelringen 223
 appels schudden 211
 APPELS VAN DE BOOM
 SCHUDDEN 211
 appels, gedroogde ~ 224
 appels, stamp mee ~ 183
 appelsaus 226
appelschijf 224
 appelschijfjes 224
 appelschijfjes, gedroogde ~
 224
 appelschijfjesvlaai 116
 appelschijfjevlaai 116
appelschijfkes 224
appelschijfkes, gedroogde ~
 224
appelschijfkesvlaai 116
appelschijfkevlaai 116

appelschijven 224
 APPELSCHIJVEN, GEBAKKEN ~ 225
 appelschijven, gedroogde ~ 224
 appel-schlitz 121, 122
appelschluts 122
appelschuijf 224
 appelsien 221
appelsieng 221
 appelslof 111
 appelsluijfe 122
appelsluufke 122
 appelsmeer 226
 appelsnitselen 223
 appelsnitselenvlaai 116
 appelspijs 115, 226
 appelspijs, vlaai met ~ 112
 appelsprats 226
 appelstomp 183
 appelstrats 226
 APPELSTROOP 233
 appelstukjes, vlaai mee ~ 116
 appelstukjesvlaai 116
appelstukskes, vlaai me ~ 116
appelstukskesvlaai 116
 appelsvlaai 111
 appeltaart 111, 113, 116, 121, 122
 APPELTAART 121
 appeltaart, halve ~ 122
 APPELTAARTJE 121
 appeltaartje 121, 122
appeltaat 116, 121
appeltaatje 121
 appeltjes 224
 appeltjes, gedroogde ~ 224
 appeltjesvlaai 116
appeltoert 111, 121
appeltoertje 122
 appeltoeslag 111
appeltoet 111, 113, 121
 appeltrats 226
 appeltrits 226
appeltsien 221
appeltuutje 122
 appelvla 116, 121, 122
 appelvlaai mee deeg 111
 appelvlaai met dek 111
 appelvlaai met deksel 111
 appelvlaai met een scheel 111
 appelvlaai met een schuij 111
 appelvlaai met scheel 111
 appelvlaai 111, 116, 121
 appelvlaai, toeë ~ 111
appelvlaaike 121, 122
 appelvlaaitje 121, 122

appelvlaam 121
appelvlaam, zwatte ~ 116
appelvlaamke 122
 appelvладem 121
 appelvладem, zwarte ~ 116
 appelvладempje 122
appelvlake 122
appelvlake, klein ~ 122
 appelvla-tje 122
 appelvla-tje, klein ~ 122
appertijt 28
 appetijt hebben 29
 appetijt 28
 appetijt, geen ~ haan 18
 appetijt, geen ~ hebben 18
 appetijt, geen goede ~ hebben 18
 appetijt, goede ~ 28
 appetijtelijk eten 11
 arbelenvla 117
 arbelenvlaai 118
 arm 34
 armvol 151
arren 50
 AS 285
 as 285
 asse, aardappelen in de ~ 193
 assen 285
astond 209
 au bain marie 147
aufelfke 206
 avanceren 8
averbrood 209
avergot 76
avergotpap 145
avesbrood 210
aveseten 209
aveskost 209
avodeten 209
 avond, de ~ 210
 avondbrood 209
 avondbroodeten 210
 avond-café 210
 avondeten 208, 209
avondkaffe 210
 avondkoffie 210
 avondkost 209
 AVONDMAAL 208
 avondmaal 210
 avondsbrood 210
 avonds-café 210
 avondseten 209
avondskaffie 210
 avondskost 209
 avondstond 209
avoneten 209
azeberenvlaai 116
 AZIJN 160
 azijn 160
azijng 160

B

baai 268, 285
 baaitabak 285
 baak 215, 232
 baal 219
 bab 235
babbeke 237
 babbel 237
 babbelaar 235
 BABELLAAR 237
 babbelaar 237, 238, 243
 babbelder 237
babbelke 235, 237
babbelke, bruin ~ 238
 babbeltje 235, 237, 238
 babbeltje, bruin ~ 238
 babbelut 237, 238
 babbelwater 265
babbetje 235
 babbetje 237
baf 26
 baffen 22
 bain, au ~ marie 147
 bak 6, 268
 bak, een ~ drinken 273
 bak, een ~ nemen 273
 bakbökkem 68
bakbökkem 68
 bakje 268
 bakje, een ~ drinken 273
 bakje, een ~ leegmaken 273
bakkemuis 224
 bakkemuizen 224
 bakkemuizenvlaai 116
 bakken 164, 166
 BAKKEN 165
 bakken, bruin ~ 166
 bakken, in de pan ~ 166
 bakken, te ~ zetten 78
 bakkenooft 223
 bakkerskaas 138
bakkerskees 138
 bakkesvol 26, 238
 bak-öl 159
 baksel 4
bakske 268
 BAL GEHAKT 53
 bal gehakt 53
 bal gehakts 53
 balkenbraris 61
 balkenbriets 61
 BALKENBRIJ 60
 balkenbrij 61
balkenbrije 61
 balkenpap 61
 balkensmeer 61
 balksbrij 61
 bam 94
 bam-bam 94

- bamke* 94
bammeke 94
bammetje 94
barrabas van honger lopen 29
barsten van de honger 29
bassefang 95
bast 154, 230
basterdsokker 157
BASTERDSUIKER 157
basterdsuiker 157
bats 44
bats, stuk uit de ~ 44
bauster 154, 230
bazelaar 132
be, gebraaien patatten ~ de schil 193
be, jalpers ~ de schil 193
be, japels ~ de schil 193
be, patatten ~ de schil der rond 193
be, patatten ~ de schil 193
bebbelke 235
bebbeltje 235
bedelaarspap 141
bederven 79, 270
BEDORVEN EI 135
bedorven 42, 79, 219, 270
bedrinken, hem ~ 249
bedrinken, zich ~ 249
bedronken 275
bedurven 79
been, dik van het ~ 44
beenschenkel 44
beenschijf 44
beenschinkel 44
beensoep 178
beer, de ~ rijden 22
beer, een stuk in wie een ~ 276
beer, mijn ~ grolt 30
beet 26
BEET, HAP 25
beetje eten 4
beetje snuif 294
beetje 4, 7
beetje, een ~ drinken 273
beetje, een ~ 255
beetje, gestoofd in een ~ water 169
beetje, klein ~ eten 4
beetje, klein ~ 4
beetjes, met ~ drinken 253
beetske 7
befronselen 220
befrunselen 220
begaaien, hem ~ 21
begaaien, zich ~ aan 12
begaaien, zich ~ 12, 22
begaden, hem ~ 21
begaden, zich ~ aan 12
begaden, zich ~ 12, 22
begeerlijk eten 21
begeerlijk 22
begijnenkoffie 258
begijnoren 224
begosselen, zich ~ 12
beigneke 201
beignet 122, 201, 227
beignetje 201
bekken 12, 14
bekken, mich ~ 14
bekken-mich-niet 15
beknaddelen 26
belaaïen 280
belabberd, zich ~ voelen 282
beladen 280
belazerd zijn 277
belegde vlaai 113
belegen vlaai 113
belga 241
beljoeng 178
beljong 178, 180
beljongblok 181
belster 57, 58
belsterworst 58
belust zijn 29
belust 28
ben 93
benen, van de ~ af 277
bengelen 229
benteke 94
benkje 94
bereiden 99
bereiden, boterham ~ 99
bereiden, een boo ~ 99
bereiden, een boterham ~ 99
bereiden, een snede ~ 99
bereiden, een snee ~ 99
beren, gebakken ~ 224
berenvlaai 117, 118
berimpelen 220
berimpelen 220
berlijnse bol 201
bermhaal 213
berumpelen 220
berumpselen 220
berunselen 220
bes 266
beschaat 163
beschaatnoot 163
BESCHIMMELD 79
beschimmeld 79
BESCHIMMELEN 78
beschimmelen 79
beschonken 275
BESCHUIT 107
beschuit 107, 108
beschuit, gebakken ~ 108
beschuit, melk met ~ 141
beschuit, room mee ~ 141
BESCHUITBOL 108
beschuitbol 108
beschuiten, melk met ~ 141
beschuitenbol 108
beschuitenkoek 108
beschuitenkoekje 108
beschuitenmelk 141
beschuitenmelkpap 141
beschuitenmelksepap 141
beschuitenmelkspap 141
beschuitenmilk 141
beschuitenpap 141
beschuitenpap, melk met ~ 141
beschuitenpajje 141
beschuitjespap 141
BESCHUITPAP 141
beschuitpap 141
beschummeld 79
besjaat 163
besjaatnoot 163
besjatebloem 163
beskuit 107
beslabberen 26
beslag voor pannenkoek 196
beslag 78, 196
bessen 266
bessenjenever 266
bessensap, zwarte miemerten op ~ 266
bessen-schnaps 266
best 154
bestel 89, 92, 108
bet wit en zwart brood 96
bet, aardappels ~ de schil 193
bet, appelenvlaai ~ deksel 111
bet, boterham ~ kaas 97
bet, boterham ~ stroop 97
bet, boterham ~ vet 98
bet, botermelkpap ~ zemelen 143
bet, botteram ~ vet 98
bet, gebraden patatten ~ de schil 193
bet, pap ~ brokjes 140
bet, patatten ~ de schil der rond 193
bet, patatten ~ de schil 193
bet, patattenstomp ~ stokvis en ajuin 186
bet, snee ~ vet 98
bet, vla ~ een deksel 111
bet, vlaai ~ deksel 111
bet, vlaai ~ latjes 112
beter, doe konst hem ~ in de mest hebben wie in de kost 24

- beugelen 229
 beuken 229
 beuken, noten ~ 229
 beuling 59, 60, 61
 BEURS, OVERRIJP 216
 beut, oude ~ 257
 beuzelaar 15
 bewaren in het mout 213
 BEWAREN, FRUIT ~ 213
 bewaren, fruit ~ 213
 bewaren, obst (du.) ~ 213
 bezeikt, zich ~ voelen 282
 bezij, zonder ~ 22
 bezinksel 255, 271
 bezopen zijn 277
 bezopen 275
 bezopen, hartstikke ~ zijn 278
 bezopen, zich ~ hebben 280
 bezuipen, zich ~ 249
 bief 48
 biefjes 52
biefkes 52
 biefstuk 48, 52
 biefstuk, goede ~ 48
 biefstukje 52
 bier 179, 269
 BIER 268
 BIER, DONKER ~ 247
 bier, jong ~ 269
 BIER, LICHT ~ 247
 bier, raastig slecht ~ 251
 bier, slempap met ~ 262
 biereten 179
bierkespap 142, 262
 BIERPAP 142
 bierpap 142, 179, 262
 bierslem 142, 179, 262
 bierslemp 142, 179, 262
 bierslijm 142, 179
 BIERSOEP 179
 biersoep 179
 biertjespap 142, 262
 bierzuip 142
 bierzuipen 179
 bies 290
 bies, een ~ inhebben 277
 biesjesvlaai 113
bieskesvlaai 113
 bietsen 11
bietsje eten 4
bietske 4, 255
 bij, gist ~ het meel doen 78
 bij, suikerij ~ de koffie 261
 bijdoen, gist ~ 78
 bijdoen, zuurdeeg ~ 78
 bijeen schieten 171
 bijeendoen 151
 bijeendoen, groenigheid ~ 151
 bijenhalen 150
 bijeenhebben, hem ~ 278
 bijenmuizen 150
 bijenrammasseren 150
 bijenratsen 150
 bijeenschieten 171
 bijeenschrabbelen 150
 bijeenschuimen 150
 bijeenzeumeren 150
 bijeenzoeken 150
 bijkomen 171
 bijmengen 78
 BIJTEN 1
 bijten 10
 bijwijn 263
 bik 2
 bikkal, hard als een ~ 79
 bikken 8, 19
 bikken, het ~ 2
 bikken, lekker ~ 12
 bikkesement 2
 bikkesementen 8
 bil 44
 billen 48
 binde (du.), een stuk in de ~ haan 277
 binden 171
 binden, zich ~ 171
 bindmeel 65
 bindsel 65
 binnen, naar ~ duwen 21
 binnen, naar ~ slaan 21
 binnen, naar ~ slokken 20
 binnen, naar ~ wurgen 21
 binnen, zich get te ~ houwen 12
 binnendoen 21
 binnengolzen 249
 binnenmoffelen 20
 binnenprelen 20
binnenspaaien 20
 binnenspaden 20
 binnenst, het ~ 48
 binnenste, het ~ 105, 215
binneste 105
 biscuit 108, 125
 biscuitenkoekje 128
 biscuitkoek 125
 bisschop, warme ~ 262
bitske eten 4
bitske 4, 255
 bitter 32, 33, 261
 bittere 261, 266
 bitterkoekje 128
 bittertje 266
bjoterke 95
blaardeeg, pastei van ~ 55
 blad 102
 BLADERDEEG 108
 bladerdeeg 108
 bladerdeeg, pastei van ~ 55
 bladerdeeg-pastetchen 55
 bladerendeeg 108
 BLADVET, REUZEL, ~ 38
blajerdeeg 108
 blaken 287
blakenbrij 61
 blancheren 169
 blaren 254
 blauw 275
 blazen 287
 blazendeegkoek 55
 bleken 213
 bleken, laten ~ 213
 bles 156
 blet 216
 bletsen 20
bletterdeeg-pasteetje 55
 BLIKSEM, HETE ~ 183
 bliksem, hete ~ 183, 186
blin vink 54
 BLINDE VINK 54
 blinde vink 54
bling vink 54
blingde vink 54
blinne vink 54
 bloed 61
 bloed, gestoofd ~ 61
 bloed in kommetjes 62
 bloed, wit ~ 61
bloedfjos 60
 bloedje 62
bloedjos 60
 bloedkoek 62
 bloedkruipuit 61
 bloedpens 60, 62
 bloedpens, gebakken ~ 62
bloedpense 60
bloedpensen 60
 bloedpoettes 60, 62
bloedtriep 60
 bloedtrijp 60
bloedtrip 60
bloedtrup 60
bloedvjos 60
bloedwjos 60
bloedwors 60
 BLOEDWORST 59
 bloedworst 60
bloedwos 60
bloedwost 60
 bloedzwaardemaag 60
bloei-jos 60
bloeivjos 60
bloeiwjos 60
 BLOEM 75
 bloemkoek 197
 bloempap 142
bloeworst 60

- bloewos* 60
blokje suiker 158
blokjes 104
blokske sokker 158
blokskes 104
blokwors 58
blokworst 58
blokwos 58
blokwost 58
blussen 248
blussen, de dorst ~ 248
blutselen 220
blutsen 220
blutseren 220
bob 94
bobbam 94
bobbeke 95
bobbel, een ~ ophebben 277
bobbes 93, 94
bocht 213, 251
bock 269
bodding 146
bodem, dobbel ~ 111
bodempje 255
boebelaar 237
boebeke 95
boebelen 8
boeheskoek 199
boedding 146
boef 26
boeffen 20
boegendekoek 199
boegeterkoek 199
boegesekeok met spek 200
boegesekeok 199
boegesemeelpap 140
boegesepap 140
boegeskoek 140, 199, 200
boegesmeel 140
boegesmeelpap 139
boesepap 139
boegeterkoek 199
boegetkoek 199
boegezekeok 199
boegiekoek 199
boegiezekeok 198
boeienkoek 199
boekendekoek 199
boekendemeelsap 140
boekendepap 140
boekendpap 140
boekesekeok 198, 199
boekeseepap 140
boekesekeok met spek 200
boekesekeok 140, 199
boekesmeel, pap met ~
 140
boekesmeel, pap van ~
 140
boekesmeelpap 139
boekespap 139
boekiekoek 199
boekieskoek 199, 200
boekkoek 199
boeksemekoek 199
boekspap 139
boekweikeok 199
boekweitemeel 140
boekweitemeelpap 140
boekweiten koek 199
boekweitepap 140
boekweiter koek 199
boekweitkoek 199
boekweitmeelsap 140
BOEKWEITPANNENKOEK 199
boekweitpap 140
boekweitse koek met spek
 200
boekweitse koek 147, 199
boekweitsekeok 198
boekweitsepap 140
boekweitskoek 140, 198,
 199, 200
boekweitskoek met spek
 200
boekweitskoekpap 140
boekweitsmeel 140
boekweitsmeel, pap met ~
 140
boekweitsmeel, pap van ~
 140
boekweitsmeelpap 139
boekweitspap 139, 142
boeljong 178
boeljongsoep 178
boemelaar 281
boendepap 140
boengedekoek 199
boengesekoek 199
boengetekoek 199
boerenboterham 96
boerenbotteram 96
boerenbrood 87
boerenjongen 266
boerenjongens 266
boerenjonges 266
boerenkaas 138
boerenkees 138
boerenkole 184
boerenkool 184
BOERENKOOL 187
boerenkool 187
boerenkoolhutspot 184
boerenkoolstamp 184
BOERENKOOLSTAMPOT 184
boerenkoolstampot 184
boerenmietjes 266
boerenmoes met aardappelen
 ondereen 184
boerenmoes met patatten
 184
boerenmoes ondereen 184
boerenmoes 184, 185, 187
boerenmoes, hutspot van ~
 184
boerenmoes, stampot ~
 met aardappelen 184
boerenmoes, stampot van
 aardappelen met ~ 184
boerenmoesje 184
boerenmoesstamp 184
boerenmoesstampot 184
boerenpot 183
boerenstamp 184
boerenvla 115
boerenvlaai 111, 115
BOERENVLAAI 115
boerenvlaai, goede ~ 115
boerenvlaai, grote ~ 115
boerenvlaam 115
boerenvladem 115
boerenweg 86
boerenworst 58
boermoes 187
boermoesstamp 184
boesekoek 199
boesemekoek 199
boeskoek 199
boeskoekpap 140
boest 154, 230
boesting 68
boezekeok 199
bof 4, 26, 251
boffen 20
boffer 12
bofje 4, 26
bofje, flauw ~ 4
bofke 4, 26
bofke, flauw ~ 4
boggese keok 147
boken 229
boken, noten ~ 229
bokeskoek 140
bokharing 68
bokkem 68
bokkem, gerookte ~ 68
bokkem, gezouten ~ 69
bokkenpootje 128
BOKKING 68
bokking 68, 72
boks 136
boksaring 68
boksen, noten ~ 230
boksenknoop 130
boksenstof 186
boksering 68
boksharing 68
bokshering 68
bol 236
bol, berlijnse ~ 201
bol, een zware ~ hebben
 282
bol gehakt 53

- bol gehakts 53
 bol, stuk in de ~ 275
bolke 198, 237
bolleke 236
bol(le)kespap 147
 bolletje 198, 236, 237
 bolletjes, zure ~ 236
 bolletjespap 147
bolliesoep 178
 BOLSTER VAN EEN NOOT 230
 bolster 154, 230
 bombam 94
 bombaris 263
bommeke 94
 bommetje 94
 bon 235
 bonbon 236, 243
 BONBON 243
 bonen afhalen 154
 bonen aftrekken 155
 bonen, de ranken van de ~
 afdoen 155
 bonen doppen 152
 bonen halen 154
 bonen keveren 152, 155
 bonen leuten 153, 155
 bonen liezen 155
 bonen peulen 153, 155
 bonen pezen 155
 bonen pitsen 155
 bonen plukken 155
 bonen ranken 154
 bonen stropen 155
 bonen uitdoen 153
 bonen vamen 155
 bonen, vamen van de ~
 doen 155
 bonen zomen 155
 bonendop 154
 bonenkamp 266
 BONENKRUID 163
 bonenkruid 163
 bonenkruiden 163
 bonenkruidje 163
 bonenpeul 154
 bonenrank 156
 bonenschaal 153
 bonenschel 154
 bonenvaam 156
bong 235
bongbong 243
bongendemeel 140
bonsje 235, 243
 bont, brood van ~ koren
 85
 bonte, een ~ 124
 bonte koek 124, 125
bonteram 100
 bontje 123, 125
 bontje, een ~ 124
 bon-tje 235, 243
 bontkoek 120
bontram, een ~ smeren 99
 boo 93, 94, 100
 boo, doorregen ~ 96
 boo, een ~ bereiden 99
 boo, een ~ smeren 99
boo-beke 95
 boo-boo 95
boo-boo-ke 95
 boo-boo-tje 95
boo-ke 93, 95
 boomherst 225
boomke 109, 255
 boomnoot 231
 boomolie 159
 boomolig 159
 boompje 109
 boomspek 225
 boomspijs 224
 boomvlees 225
 boon 236
boonsje, dopke van ~ 154
 boontje 236, 237
 boontje, dopje van ~ 154
 boontjes zuivermaken 153
 boontjes 235
 boorweg 88
boorwek 88
 boos, een ~ smeren 99
boo-tebammeke 94
 boo-tebammetje 94
 boo-tje 93, 95
boppam 94
boreram, een ~ maken 99
boreram, een ~ smeren 99
 borrel 265, 268
 BORREL 267
 BORREL, EEN ~ DRINKEN 271
 borrel, een ~ drinken 272
 borrel, een ~ pakken 272
 borrel, een ~ proeven 272
 borrelen 253, 272
borrelke 268
borrelke, een ~ drinken 272
borrelke, een ~ pakken 272
 borreltje 268
 borreltje, een ~ drinken 272
 borreltje, een ~ pakken 272
borssokker 158
 borstklont 158
borstsokker 158
 borstsuiker 158
 bos 151
 bosberenvlaai 117
bosbessenflaai 117
 BOSBESSENVLAAI 117
 bosbessenvlaai 117
bosbezenvlaai 117
 bosbeziënvlaai 117
 bosbramelenvlaai 117
 bosje 151
boske 151
 bossel 151
bossokker 158
bossuiker 158
boster 230
 bot 45, 93, 95, 151
 BOTER 135
 boter 93, 95
 boter, een ~ smeren 99
 boter, gebruieneerde ~ 65
 BOTER, MALS GEZEGD VAN ~ 136
 boter opsteken 176
boteram, een ~ breien 99
boteram, een ~ klaarmaken 99
boteram, een ~ smeren 99
boteram mee vet 98
boteram met vet 98
boteramke 95
boterammeke 95
boteramwost 58
 boterbabbel 238
 boterbabbelaar 237, 238
boterbabbelke 237, 238
 boterbabbeltje 237, 238
 boterbal 238
 boterbam 95
 boterbol 238
 boterbolletje 238
 boterboontje 238
 boterbram 95
boterbuneke 238
 boteren 12, 210
 botergaar 173
 BOTERHAM 93
 boterham 93, 95, 96, 97,
 98, 100, 106
 BOTERHAM (KINDERWOORD) 94
 boterham bereiden 99
 boterham bet kaas 97
 boterham bet stroop 97
 boterham bet vet 98
 boterham, boxmeerse ~ 96
 boterham, dobbele ~ 96
 boterham, dubbele ~ 96
 boterham, een ~ bereiden 99
 boterham, een ~ klaarmaken 99
 boterham, een ~ maken 99
 boterham, een ~ plekken 99
 BOTERHAM, EEN ~ SMEREN 98
 boterham, een ~ smeren 99
 boterham, een ~ strijken 99

- boterham, een ~ 208, 210
 boterham eten 210
 boterham, gebakken ~ 104
 boterham, gesmeerde ~ 98
 boterham, gesopte ~ 98
 boterham half en half 96
 boterham mee kaas 97
 boterham mee vet 98
 boterham met brood en mik 96
 boterham met brood 96
 boterham met broodjesvet 98
 boterham met fluitkaas 97
 boterham met kaaien 98
 boterham met kaas erop 97
 BOTERHAM MET KAAS 96
 boterham met kaas 96
boterham met kees 96
 boterham met kruid 97
 boterham met smout 98
 boterham met spekkevet 98
 boterham met spekvat 98
 BOTERHAM MET STROOP 97
 BOTERHAM MET VET 98
 boterham met vet 98
 boterham met weitjeskaas 97
 boterham, ronde ~ 96
 boterham, siroopse ~ 97
 boterham smeren 99
 boterham soppen 8
 boterham, spekkevet op de ~ 98
 boterham, stuk ~ 94
 boterham tegeneen 96
 boterham van brood en mik 96
 BOTERHAM VAN WIT EN
 ZWART BROOD 95
 boterham, vieruurse ~ 208
 boterhameten, het ~ 204
boterhamke 95
 boterhammen eten 210
 boterhammen 210
 boterhammenkoffie 258
 boterhammenworst 58
 boterhammetje 95, 100
 boterhamsworst 58
 BOTERHAMWORST 58
 boterhamworst 58
boterhamwost 58
 boterkaramel 238
 boterklompje 238
boterklompke 238
 boterklontje 238
boterklumke 238
 boterknap 238
 boterknapje 238
boterknepke 238
 boterkoek 128
 boterkoekje 128, 238
boterkusseke 238
 BOTERKUSSENTJE 238
 boterkussentje 238
 boterlekker 238
boterlekkerke 238
 boterlekkertje 238
 botermelk 143
 botermelk, brood en ~ 140
 botermelk mee zemelen 143
 botermelk met brood 140
 botermelk met roggeklijen 143
 botermelkekaas 138
 botermelkepap 143
 botermelkkaas 138
botermelkkees 138
 botermelkpap 143
 botermelkpap bet zemelen 143
 botermelkpap met brokkel en zwart brood 143
 botermelkpap met roggezemen 143
 botermelkpap met schepersbrokken 143
 botermelkse kaas 138
 botermelkse pap 143
 botermelksepap 143
 botermelksepap met zemelen 143
 botermelkskaas 138
botermelkskees 138
 botermelkskoek 198
 botermelkspap 139, 141, 143
 botermelkspap met zemelen 143
 boterplatsje 128
 boter-s 131
 botersaus 65
 botersaus, bruine ~ 65
 botertje 95
 botervla 114
 botervlaai 114
 boterwafeltje 238
 boterweg 82
 botje 70, 151
botjeren 12
botram 93, 96, 100
botram breien 99
botram, een ~ breien 99
botram, een ~ smeren 99
botram, een ~ strijken 99
botram met kees erop 97
botram met kees 96
botram met smout 98
botram met spekkevet 98
botram met spekvat 98
botram smeren 99
botram, stuk ~ 94
botramke 95
botrammenworst 58
botrammenwost 58
botramworst 58
botremke 100
botsokker 158
 botten, een stuk in zijn ~ 276
 botten, iets kunnen in zijn ~ slaan 250
 botten, zich een stuk in zijn ~ drinken 249
botteram 93, 96, 98
botteram bet vet 98
botteram, dobbel ~ 96
botteram, gesopte ~ 98
botteram met kaaien 98
botteram met smout 98
botteram met vet 98
botteram met weitjeskees 97
botteramke 95
botterammenworst 58
botterammenwost 58
botterabbel 238
botterabbelaar 238
botterabbelke 238
botterabbeltje 238
botterham 95
botterbol 238
botterbolke 238
botterbram 95
botterfla 114
botterflaai 114
botterham 93, 95, 96, 97, 98
botterham, dobbel ~ 96
botterham, dubbele ~ 96
botterham, gesmeerde ~ 98
botterham half en half 96
botterham mee kees 97
botterham, ronj ~ 96
botterham, siroopse ~ 97
botterham, spekkevet op de ~ 98
botterham mee vet 98
botterham met brood en mik 96
botterham met brood 96
botterham met fluitkees 97
botterham met kees 96
botterham tegeneen 96
botterham van brood en mik 96
botterhamke 95
botterhammenworst 58

- botterhammenwost* 58
botterhamsworst 58
botterhamworst 58
botterhamwost 58
botterkaramel 238
botterkarmel 238
botterkermel 238
botterklumke 238
botterkoekje 128
botterkoekske 128, 238
botterlekkerke 238
bottermelk mee zemelen
 143
bottermelk met roggeklijen
 143
bottermelk 143
bottermelk, brood en ~
 140
bottermelkpap met
schepersbrokken 143
bottermelkpap 143
bottermelksepap 143
bottermelkskees 138
bottermelkskoek 198
bottermelkspap 141, 143
bottermilk 143
bottermilkpap 143
bottermilkspap 143
bottermillespap 143
botterpletske 128
bottersaus 65
bottervlaai 114
botterwek 82
bou 93, 94
bouilli 45
bouillisoep 178
 BOUILLON 180
bouillon 64, 178, 180
bouillonblok 181
bouillong 180
bouillonsoep 178, 180
bou-ke 95
boule de berlin 202
boulette (fr.) 53
bout 45
bouwke 95
boven theewater 276
boven zijn theewater zijn
 277
boven zijn theewater 277
bovenste korst 105
boveste kost 105
boxmeerse boterham 96
boxmeerse, een ~ 266
braa 36, 166
braa spek 36
braad 7
braadaardappelen 192
braadharing 69
braadje 36
braados 57
braadsaucijs 57
braadsel 7
 BRAADSPEK, SCHIJF ~ 36
braadvet 41
braadvjos 57
braadvlees 48
braadwjos 57
braadwors 57
braadworst 57, 58
braadwos 57, 58
braadwost 57
braai 36, 38, 48, 100
braai 7
braai herst 36
braai spek 36
braaien 164, 166, 167
braaien, bruin ~ 166
braaijerpel 192
braaike 36
braaisel 7
braaitje 36, 38
braaitje spek 36
braaivet 41
braake spek 36
braake 36
braamberenvlaai 118
braambessenvlaai 118
braampvla 118
braan 36, 166
brabbel 271
braddel 6, 271
braddelsoep 180
braden 164, 166, 167, 168
 BRADEN 165
braden, bruin ~ 166
braderkes 104
bradertjes 104, 192
bradsel 55, 258
bradselen 26
braën 164, 166
braggel 3
bram 95
bramelenflaai 118
bramelenvla 118
bramelenvlaai 118
bramelenvlaam 118
bramelenvladem 118
brameltenvla 118
brameltenvlaai 118
bramelvlaai 118
bramenvla 118
 BRAMENVLAAI 118
bramenvlaai 118
bramertenvlaai 118
brammeke 95
brammetje 95
brandbrood 80
brandewijn 264, 267
 BRANDEWIJN 266
brandewijn, kersen op ~
 266
brandwijn 265, 267
branen 164, 166
branen, bruin ~ 166
brannewijn 264, 267
brassen 26
braterkes 192
brats 3, 194
brats 6
bratsel 3
bratsen 170
bratsen 26
brawen 166
breidsel 139
breidselpap 147
breien 99
breien, botram ~ 99
breien, een boteram ~ 99
breien, een botram ~ 99
breien, een snee ~ 99
breien, een snei ~ 99
breken, in zijn zakken gaan
 ~ 273
brembuttenvlaai 118
bremelen 26
brensoep 65
brenzelaar 265
breu 64
breubes, gerookt ~ 36
breugelvlaai 115
breui 64, 180
breuk 130
breumel 4, 107
breumelenvlaai 113
breumelke 107
breumeltje 107
breuzel 6, 7, 106, 107,
 257, 258
breuzel, opgewarmde ~ 257
breuzelen 17, 167, 168,
 260
breuzeling 6
brezel (du.) 131
brezel-tje 131
briets 61
briggel 3
briggelaar 15
brij 3, 61, 139, 183, 226
brije 139
brijen 27, 171, 174
brijnselen 27, 174
brijtselen 27, 174
brik 80
brik, gebakken wie een ~
 79
brikenbakkersmaag, een ~
 hebben 9
brikkesekoek 199
bril 131
bril, koffie waardoor men
zonder ~ de zeven
psalmen kan lezen 259

- brilke* 89, 131
brille 131
 brilletje 89, 131
 brioche (fr.) 89, 92, 122, 124
 brioche-tje 89, 131
brioske 89, 131
britsel 131
britselke 131
 britsen 220
 britsen, aardappels ~ 27, 174
 britskoek 120, 124, 128
 brobbelen 253
brobbelkespap 147
 brobbeltjespap 147
 broddelen 168, 173
 broeder 147
broederke 147
 broedertje 147
 broei 3, 4, 64, 177, 178, 180, 257
 broeien 169
 broeisel 177
 broek, pastoor zijn ~ 136
 broektas 122
 BROENTEN, BUNDEL ~ 151
broer 147
broerke 201
 broertje 201
 brok 26, 102, 106, 135, 236, 237
 brokje 26, 107
 brokjes 49, 104
 brokjes, pap bet ~ 140
 brokjes, pap mee ~ 140
 brokjespap 140
 brokkel 107
brokkelaaien 6
 brokkeladen 6
 brokkelen 6
 brokkelen, botermelkpap met ~ zwart brood 143
 brokkelen, pap met ~ 140
 brokkelenpap 140
brokkelkes 114
 brokkelpap 140
 brokkels, pap mee ~ 140
 brokkeltjes, een ~ 114
 brokken 6
 brokken, melk mee ~ 140
 brokken, pap met ~ 140
 brokkenmelk 140
 brokkenpap 140
brokske 107
brokske 104
brokskes, pap me ~ 140
brokskespap 140
 brom derin hebben 277
 brom, een ~ derin 277
 brom, een ~ inhebben 277
- brombeervlaai 118
 bromberenvlaai 118
 bronserenvlaai 118
 BROOD 75, 81
 brood 78, 82, 83, 87, 94, 106
 brood, bet wit en zwart ~ 96
 brood, boterham met ~ en mik 96
 brood, boterham met ~ 96
 brood, boterham van ~ en mik 96
 BROOD, BOTERHAM VAN WIT EN ZWART ~ 95
 brood, botermelk met ~ 140
 brood, botermelkpap met brokkelen zwart ~ 143
 brood, bruin ~ 85
 brood, dikke schijf ~ 102
 BROOD, DIKKE SNEE ~ 100
 brood, dikke snee ~ 101
 BROOD, DUN SNEETJE ~ 101
 brood en botermelk 140
 brood en mik tegeneen 96
 brood en weg opeen 96
 brood en weg tegeneen 96
brood en wek opee 96
 brood, floeren ~ 103
 brood, fluwelen ~ 103
 brood, fluwijnen ~ 103
 brood, frans ~ 83, 91
 brood, gebakken ~ 104
 brood, gebraden ~ 104
 brood, gebuideld ~ 82
 brood, geharst ~ 104
 brood, gemengd ~ 85
 brood, gemischt ~ 85
 brood, geroosterd ~ 104
 brood, gewonnen ~ 103
 brood, gezeefd ~ 85
 brood, gezift ~ 85
 brood, grauw ~ 85, 87
 brood, grijs ~ 83, 85
 brood, grijze ~ 85
 BROOD, HOMP ~ 102
 brood, homp ~ 102
 brood, knab ~ 102
 brood, knauwel ~ 103
 brood, knode ~ 103
 brood, korst ~ 103, 105
 brood, lang ~ 83
 brood, lang wit ~ 83
 brood, mals ~ 106
 brood, mals van het ~ 106
 brood met de korst dervanaf 106
 brood, ondergewerkt ~ 86
 brood, pap met ~ 140
 brood, pap met stukjes ~ 141
- brood, pap van oud ~ 140
 brood, plat ~ 82
 brood, rond ~ 82
 brood, rond wit ~ 83
 brood, schijf ~ 100
 brood, snap ~ 103
 brood, snede ~ 94, 100
 brood, snee ~ 100
 BROOD, SNEE ~ 99
 brood soppen 8
 brood, stuk ~ 100, 103, 107
 brood, tomp ~ 103
 brood van bont koren 85
 brood, verdwenen ~ 103
 brood, verloren ~ 103
 brood, verstoken ~ 103
 brood, verwenen ~ 103
 brood, weg en ~ opeen 96
 brood, weg en ~ 96
 brood, wit ~ 83, 85
 brood, zemel ~ 107
 brood, zoet ~ 87
 brood, zuurdeeg in het ~ doen 78
 brood, zuurdesem in het ~ doen 78
 brood, zwart ~ 85, 86
brood, zwat ~ 83
 broodbabbel 236, 238
 broodbabellaar 236
 broodbeslag, gist in het ~ doen 78
 broodblokjes 104
broodblokskes 104
 broodbrokkel 107
 broodbrokken, pap mee ~ 140
 broodbrokken, pap met ~ 140
broodbruk, pap met ~ 140
 broodgreumel 107
 broodje 83, 87, 91, 124
 BROODJE 90
 broodje, effen ~ 91
 broodje, floeren ~ 103
 broodje, frans ~ 91
 broodje, geronnen ~ 103
 broodje, hard ~ 91
 broodje, hel ~ 91
 broodje met worst 92
 broodje, verwenst ~ 103
 broodje, zachst ~ 91
 broodjespap 140
 broodjesvet, boterham met ~ 98
 broodkorst 105
 broodkorstjes 104
broodkorstkes 104
broodkoskes 104
 broodkruimel 107

- BROODPAP 140
 broodpap 140
 BROODPOP 83
 broodsboterham 94
broodsbotrām 94
 brood(s)brokkenpap 140
 broodsel 106
 broodsoep 141
 broodspap 140
 broodstompen, pap met ~ 141
broodstump, pap met ~ 141
 broodsuiker 90
 brood-weg 96
broodwek 96
 broodzattig 16
brooke 91
 brosselen 173
brossokker 158
brostsokker 158
 brotsuiker 158
 brotselen 168
 brouwsel 241, 242, 257
 brouwsel, slecht ~ 259
brozel 258
 brozelen 26, 260, 271
 brubbelen 168
brui 3, 4, 177, 180, 257
 bruidskoek 120
 bruiloftstaart 120
 bruin babbeltje 237, 238
 bruin bakken 166
 bruin braden 166
 bruin brood 85
bruin saus 65
 bruinbrood 83, 85, 87
 bruine botersaus 65
 bruine saus 64, 65
 bruine suiker 157
 bruinen 166
 bruineren 166
 bruinsel 242
bruisel 177
bruiselke 4
 bruisem 106
 bruisen 79, 254
bruisstem 106
 bruizeltje 4
bruizen 79, 254
bruk 6
 brusselse pistolet 91
brutselen 168
 bubbelen 253
budding 146
buf 26
 buffelen 8, 11, 20, 22
bufstuk 52
buggem 68
 buik, jeuk in zijn ~ hebben 29
buikkel 84
- buikkerel 84
 buikman 84
buikmanke 84
 buikmanneltje 84
 buikvet 38
 buikziek 216
 buil 231, 293
 buis 250
 buis, door de ~ 277
 buisman 261
 buismans 261
buister 230
 buitenste, het ~ 154
 buizebank 281
 buizen 22, 247, 248
 buizenbank 281
 buizer 281
 buizerd 23
bukkem 68
bukkem, gerookde ~ 68
bukkem, gezouten ~ 69
bukking 68
 bul 202
bulke 236
bullek 61
 BUNDEL GROENTEN 151
bunke 236, 237
bunekes 235
 bunkeren 20
buntje 123, 125
 BUSBROOD 83
 busbrood 83
 bussel 151
 busselen 8
busselke 151
 busseltje 151
 busweg 83
buswek 83
 butsen 220
- C
- cabillaud (fr.) 70
 CACAO 233
 café 256
 café, de ~ 204, 205, 207
 café, dik van de de ~ 260
 café, dunne ~ 258
 café, eerste ~, de ~ 203
 café, herwarmde ~ 257
 café koken 256
 café maken 256
 café op het aas opschudden 256
 café, opgewarmde ~ 257
 café opschudden 256
 café, oude ~ 257
 café, slappe ~ 259
 café, tweede ~, de ~ 205
 café van negen uur, de ~ 205
- café van scherpenheuvel 258
 café, warme ~ 257
 café zetten 256
 café-brozelen 260
 café-dik 260
 café-dras 260
 café-drink, de ~ 205
 café-drinken, het ~ 204, 205, 208
 café-grond 260
 café-koek 128
 café-koekje 88, 128
 café-platsje 128
 cafés-grond 260
 cafés-tijd 208
 café-tijd 204, 205, 208
 cake 121, 124, 125
 camps-mop 128
 carré-glacé 124
 castar (Belg. Fr.) 101
 CERVELAATWORST 57
 cervelaatworst 58
 cervelas (fr.) 58
 CHAMPIGNON 149
 chapelure (fr.) 108
 chemisch gereinigd zijn 277
 chermoule (wa.) 89, 92, 122
 chermoule-tje 92
 chewing 239
 chewinggum (eng.) 239
 chiclet 239
 CHOCOLADE 233
chocoladebodding 146
 chocoladekoekje 128
 chocoladen korreltjes 246
 chocoladepodding 146
 choucroute (fr.) 185, 190
 choux 201
 christelijke, een ~ 15
christesap 240
 CICHOREI 261
 cichorei 261
 cichoreikoek 197
 CITROEN 211
 Citroentje 266
 cocoskoekje 128
cocoskoekske 128
 cognac 267
 cognac, franse ~ 267
 cognacje 267
 communicakaas 137
communiekees 137
 communicakoek 120
 COMMUNIETAART 120
 communietaart 120
 compôte 225
 confituur 245
 conterfilet 47

contrafilet 47
corne-ke 125
 cornet (fr.) 125, 148
 cornet-je 125
 couque de dinant (fr.) 133
 crème 126, 136, 146, 148
 crème fouettée (fr.) 148
 crème fraîche (fr.) 148
 crème mee rijst in 145
 crème-flûte (fr.) 125
crémehoreke 125
 crémehoren 125
 crémehorentje 125
crème-ke 148
 crémekoek 120
 crémepap 146
 crème-pje 148
 crémepoot 126
 crémepolletje 126
 crèmesoes 126
 crémetaart 120
 crémetaartje 126
crémetoert 120
 crémetoothje 125
 crémetooth 125
 crémetoothje 125, 148
crémewortelke 125
 crémeworteltje 125
 crevette (fr.) 71
 cristal 269
 croûte-tjes 104
croutong-kes 104
crouton-kes 104
 crôûton-tjes 104

D

daa zit een maaïke in 218
 daar kans doe maastricht
 doorlaten 102
 daar komen kamen op 270
 daar zit de worm in 218
 daar zit een maaïtje in 218
 daar zit een worm in 218
 daar zitten wormen in 218
 dad 221
 DADEL 221
 dadel 221
 dag, die goede ~ gaan
 zeggen 274
 DAMPEN 286
 dampen 286
daster 230
 dat is pront get iets voor
 een mus 5
 dat kan ik op een tand
 hangen 5
 dattel (du.) 221
 de maag jeukt 30
 deeg 77, 78, 106, 196
 DEEG 78

deeg, appelvlaai mee ~
 111
 deeg, de ~ mengen 78
 deeg, de ~ zetten 78
 deeg, gist in ~ doen 78
 deeg, gist in de ~ doen 78
 deeg in het vet 104
 DEEG, KOEKJE VAN OVER-
 GESCHOTEN ~ 130
 deeg, lochte ~ 125
 DEEG, ONGAAR STUK ~ 75
 DEEG, VLAAI MET REEPJES ~
 112
 DEEGDEKSEL, VLAAI MET ~
 110
 deeg voor pannenkoeken
 196
 deeggeklopt 196
 deegkoek 130
 deegkoekje 129
deegkoekskes 129
 deeg-masse 78
deegsem 77
deelke 123
 deeltje 122, 123
 degelijk 34
 déjeuner (fr.) 203
 dek, appelvlaai met ~ 111
 dek, vlaai mee ~ 111
 dek, vlaai met ~ 111
 dek, vlaai met een ~ 111
 deksel 111
 deksel, appelenvlaai bet ~
 111
 deksel, appelvlaai met ~
 111
 deksel, vla bet een ~ 111
 deksel, vlaai bet ~ 111
 deksel, vlaai mee een ~
 111
 deksel, vlaai met ~ 111
 deksel, vlaai met een ~ op
 111
 deksel, vlaai met een ~
 111
 deksel, vlaai met een toeë ~
 111
 dekselenvlaai 111
dekselvlaai 110
 dekseltjesvlaai 111
 dekselvla 111
 dekselvlaai 110
 delicaat 16
denang 133
denang, koek ~ 133
 der deugd van hebben 18
 der een ophebben 277
 der smal slaan 29
 der van genieten 18
der, erpelen in ~ pan 192

der, patatten bet de schil ~
 rond 193
 derafdoen, ranken ~ 155
 derbinnen, zuurdesem ~
 doen 78
 derf 80
 derin, brom ~ hebben 277
 derin, de worm zit ~ 218
 derin, een brom ~ 277
 derindoen, dessem ~ 78
 derindoen, gist ~ 78
 derindoen, zuurdesem ~
 78
 derinhouwen, zich ~ 21
 derinhouwen, zich get ~
 21, 22
 derop, met haar ~ 79
 derop verlekkerd zijn 14
 derover, de kook ~ laten
 gaan 169
 dervan houden 14
 dervanaf, brood met de
 korst ~ 106
 derve koek 197
 dessem derindoen 78
 dessem 77, 106
 DESEMEN 77
 desemen 77
desp 43
 dessertkoekje 128
dessertkoekske 128
 deugd, der ~ van hebben
 18
 deugd, met ~ eten 18
 die goede dag gaan zeggen
 274
 die snee is zo dun, daar
 kans doe de gazet door
 lezen 102
 dien, men zou met ~ drank
 honden en katten
 vergeven 251
 diep in het glaasje kijken
 277
 diep in het glaasje loeren
 277
 diep, te ~ in de fles gezien
 hebben 279
 diep, te ~ in het glaasje
 gekeken 276
 diep, te ~ in het glaasje
 geloerd 276
 diep, te ~ in het glas
 gekeken hebben 279
 diep, te ~ in het glas gezien
 276
 diep, te ~ in het glas kijken
 279
 diesters 269
 difficiël op het eten 16
 difficiël 16

- moeilijke, een ~ 15
 dijen 171
 dijen, goed ~ 171
 dik 271
 dik, pappetig ~ worden 171
 dik, snee zo ~ alsof ze voor
 een paard is 100
 dik stuk 102
 dik van de café 260
dik van de kaffie 260
 dik van de melk 136
 dik van het been 44
 DIK WORDEN 170
 dik worden 170
 dikdoen, zich ~ 12
 dikke, een ~ kop hebben
 282
 dikke homp 101
 dikke knoef 101
 dikke koek 83
 dikke kop 283
 dikke noot 231
 dikke pil 101
 dikke prengel 101
 dikke saus met vlees 55
 dikke schijf brood 102
 dikke schijf 101
 dikke smouer 101
 dikke snede 100, 102
 DIKKE SNEE BROOD 100
 dikke snee brood 101
 dikke snee 94, 101
 dikke vla 115
 dikken 171
 dikker worden 171
 dikker, vlaai get ~ van
 kruim 115
 dikkoek 88, 124, 125
 dikkop 268
dinan, koek ~ 133
dinang, koek ~ 133
 dinant 133
 dinant, couque de ~ 133
dinant, koek ~ 133
 dinantdeeg 133
 diner 207, 210
 dineren 8
djesemen 77
djuinpannenkoek 200
 dobbel bodem 111
dobbel botteram 96
dobbel botterham 96
 dobbele botterham 96
 dobbele snee 101
 dobbele vlaai 111
 dobbelvlaai 111
 doe konst hem beter in de
 mest hebben wie in de
 kost 24
 doen, gist bij het meel ~
 78
 doen, gist in de deeg ~ 78
 doen, gist in deeg ~ 78
 doen, gist in het broodbe-
 slag ~ 78
 doen, gist in het deeg ~ 78
 doen, in flessen ~ 176
 doen, in glazen ~ 176
 doen, niet vreten ~ 18
 doen, uit de leut ~ 153
 doen, vamen van de bonen
 ~ 155
 doen, zich tengoede ~ 12
 doen, zout op het vlees ~
 176
 doen, zuurdeeg in het brood
 ~ 78
 doen, zuurdesem derbinnen
 ~ 78
 doen, zuurdesem derin ~
 78
 doen, zuurdesem in het
 brood ~ 78
 dol 72
dols 154, 231
dolster 154
dolza 230
dolze 230
 dompen 286
 DONKER BIER 247
 dons 271
 dood 270
 doods 32
 doof 33, 231
 DOOIER 135
 door de buis 277
 door, met geen mes ~ te
 komen 80
 door wormsteek aangeboord
 218
 doorbakken 79
doorbraaien 166
 doorbraden 166
 doordoen 27, 174
 doordraaien 28, 174
 dooreen, alles ~ 182
 dooreen, soep van alles ~
 180
 dooreengekookt, kool ~
 184
 dooreengekookts 182
 dooreenschieten 171
 doorgekookt 173
 doorgietsel 258
 doorjager 12, 23
 doorkoken, effe ~ 169
 doorlaten 21, 22, 249
 doorlaten, daar kans doe
 maastricht ~ 102
 doormaaid 217
 doorregen boo 96
 doorrijp 216
 doorroker 287
 doos 154
 dop 154, 230
 DOPEN 7
 dopen 8
 dopen, de kleine gaan ~
 274
 dopen, een gaan ~ 273
 dopje van boontje 154
 dopje van erwte 154
dopke van boonsje 154
dopke van erretje 154
 doppen 76, 152
 doppen, bonen ~ 152
 doppen, erwten ~ 152
 DOPPEN, PEULVRUCHTEN ~
 152
 dorèye (wa.) 110, 120
 dorst, de ~ blussen 248
 dorst, de ~ lessen 248, 249
 dorst, de ~ verdrijven 248
 dorst, de ~ verslaan 248
 dorst lessen 248
 dotter 154
 dozijnbrioche 128
 DRAAD 156
 draad 156
 draad, tegen de ~ in snijden
 173
 draad, tegen de ~ in 173
 draadje 156
 draaien, ze ~ zien 280
draaier aftrekken 155
 drab 3, 271, 289
 drabbel 271
 drabbes 271
 drabbik 271
 drabsel 271
 draden afdoen 155
 draden trekken 155
 drader aftrekken 155
 DRANK 250
 drank 250
 drank, men zou met dien ~
 honden en katten
 vergeven 251
 DRANK, SLECHTE ~ 250
 drankje 262, 266
 drankmolen 281
 drankorgel 281
drankske 262, 266
 drankwagen 281
 dras 255, 260, 271, 289
 dras, wat op de ~ 257
 dras, wat van de ~ 257
 drasje 257
draske 257
 drats 260, 271
 dratsel 271
 drek 271
dreuzelen 18

- drie in de pan 202
 drietipje 122
 drink 250
 drinkbier 251
 DRINKEN 247
 drinken 3, 208, 210, 247,
 250, 272
 drinken dat de kop kist
 250
 drinken, drupjes ~ 272
 drinken, een ~ 272
 drinken, een bak ~ 273
 drinken, een bakje ~ 273
 drinken, een beetje ~ 273
 DRINKEN, EEN BORREL ~
 271
 drinken, een borrel ~ 272
 drinken, een borreltje ~
 272
 drinken, een drup ~ 272
 drinken, een drupje ~ 272
 drinken, een druppel ~ 272
 drinken, een druppeltje ~
 272
 drinken, een flabbie ~ 273
 drinken, een grote ~ 273
 drinken, een half ~ 273
 drinken, een jonge ~ 273
 drinken, een klein slokje ~
 253
 drinken, een kleintje ~ 273
 drinken, een kloetie ~ 273
 drinken, een knop ~ 273
 drinken, een kobus ~ 273
 drinken, een pintje ~ 273
 drinken, een schnaps ~
 273
 drinken, een schnaps-je ~
 273
 drinken, een slaapmutsje ~
 273
 drinken, een slok ~ 273
 drinken, eens goed ~ 249
 drinken, get ~ 247
 drinken, get te ~ 250
 drinken, jenever ~ 273
 drinken, jonge klare ~ 273
 drinken, koffie ~ 8
 drinken, maps ~ 273
 drinken, met beetjes ~ 253
 drinken, met kleine slokjes
 ~ 253
 drinken, met slokjes ~ 253
 drinken, mondjesmaat ~
 253
 drinken, schnaps ~ 273
 drinken, slokjes ~ 253
 drinken, storm ~ 249
 DRINKEN, VEEL ~ 248
 drinken, zich een gaan ~
 273
- drinken, zich een stuk in
 zijn botten ~ 249
 drinken, zich neer ~ 249
 drinken zoveel de keel
 geven kan 250
 drinkens 250
 drinkenstijd 208
 drinkenswaar 250
 drinkes 250
 drinkeswaar 250
 drinkje 250
 drinkske 250
 drobbel 271
 droes 260, 270
 droesel 271
 droesem 260, 270
 DROESEM 270
 droge schink 43
 droge vis 69
 droge vlaai 114
 droge, een ~ lever hebben
 250
 droge, een ~ 58
 drogen 213
 dronk 251
 DRONKAARD 280
 DRONKEN 274
 dronken 276
 DRONKEN ZIJN 277
 droog 33, 34, 219
 droog koekje 128
 droog korstje 105
 droog opzetten 169
 droog schink 43
 droog vlees 56
 droogbraadworst 58
 droogwjos 58
 droogworst 57, 58
 droogwos 57, 58
 DROP 239
 drop 240
 drop van zoethout 240
 dropje 240
 dropje, zouten ~ 241
 dropke 268
 dropke, zalten ~ 241
 dropnat 242
 droppel 240
 dropschoentje 241
 DROPWATER 241
 dropwater 242
 drui trekken 155
 druien afdoen 155
 drukbroodje 91
 drup 240
 drup 268
 drupje 255, 265, 266, 267,
 268
 drup, een ~ drinken 272
 drupje, een ~ drinken 272
 drupje, een ~ nemen 272
- drupje, een ~ omstoten
 272
 drupje, een ~ pakken 272
 drupje voor de maag 266
 drupjes drinken 272
 drupjesheilige 281
 drupke 265, 266, 268
 drupke, een ~ drinken 272
 drupke, een ~ nemen 272
 drupke, een ~ omstoten 272
 drupke, een ~ pakken 272
 drupke voor de maag 266
 drupkes drinken 272
 drupkesheilige 281
 druppel 240
 druppel 268
 druppel, een ~ drinken 272
 druppelke, een ~ drinken
 272
 druppelke, een ~ pakken
 272
 druppeltje, een ~ drinken
 272
 druppeltje, een ~ pakken
 272
 dubbel, alles ~ zien 278
 dubbele boterham 96
 dubbelvlaai 111
 duchtig 34
 Duits, aardappelen op zijn ~
 193
 duivel, hete ~ 183
 duivelsnat 265
 duizend, zat wie ~ man 275
 duizend, zo zat wie ~ man
 275
 dul 72
 dun 34
 dun, die snee is zo ~, daar
 kans doe de gazet door
 lezen 102
 dun flitsje 101
 dun koekje 198
 dun koekske 198
 dun lapje 101
 dun pannenkoekje 198
 dun, platte ~ 46
 dun schijfje 102
 dun schilfertje 101
 DUN SNEETJE BROOD 101
 dun sneetje 101
 dunne café 258
 dunne koek 198
 dunne koffie 258
 dunne kost 3
 dunne pis 258
 dunne poelie 258
 dunne prits 258
 dunne schijf 102
 dunne slierp 258
 dunne snede 101

dunne snee 101
 dunnigheid 3
 duppen 152
duppen, bonen ~ 152
 durbus 258
durchee, soep van alles ~ 180
durchee-gekooks 182
 dutsen 220
 duvel 269
 duwen, naar binnen ~ 21
 dwazendaal 258
dzangoek 200

E

éclairke 124, 131
éclairtje 124, 131
edberenvlaai 116
edbezenvlaai 117
 edik 160
edsberenvla 116
eedberenvlaai 116
 eedje 160
 eedje-zuur 160
EEK 160
 een achterover kappen 273
 een achterover slaan 273
 een achteruit gaan 273
 een, der ~ ophebben 277
 een drinken 272
 een, er ~ ophebben 278
 een, er ~ pakken 273
 een gaan dopen 273
 een, gaarne ~ pitsen 249
 een, hem ~ verknauwen 249
 een hoepjen 273
 een leegdrinken 273
 een lichten 273
 een met een gezonde maag 12
 een, nog ~ omstoten 273
 een omhebben 277
 een omstoten 273
 een op uw hart zetten 273
 een op zijn hart zetten 273
 een pakken 273
 een pitsen 252, 273
 een scheppen 273
een schnaps-ke drinken 273
 een te veel hebben 278
 een uitdrinken 273
 een van vet 98
 een verkopen 249
 een vermeubelen 249
 een verperen 249
 een, vreten wie ~ 22
 een wat goed snaaien kan 12

een woepen 273
 een, zich ~ gaan drinken 273
 een, zich ~ gaan pitsen 272
 een, zich ~ pitsen 272
 een, zich ~ vangen 274
 eens goed drinken 249
 eens naar het kind gaan loeren 274
 eens naar het kind kijken gaan 274
 eens, naar de vrouw ~ gaan kijken 274
 eens proeven 273
 eentje, nog ~ pakken 274
eerberenvlaai 116
eerbezenflaai 117
eerbezenvla 117
eerbezenvlaai 117
eerdbezenflaai 117
 eerste café, de ~ 203
eerste kofje 203
 eerste koffie, de ~ 203, 205
 eerste koffiedrinken, het ~ 204
 eerste korst 105
 eerste nontbijt 203
eeste kaffee 203
eeste kaffie 203
eeste kofje 203
 eet 28
 eet, de ~ 1, 4
 eet, van de ~ af zijn 18
 EETBARE SLAK 72
 eetbare slak 73
 eetbare slek 73
 eetgoesting 28
 eetlust 28
 EETLUST, TREK, ~ 28
 eetwaar 1
 eetzin 28
 effe doorkoken 169
 effen broodje 91
effen 78
 EI 135
 EI, BEDORVEN ~ 135
 EI, WIT VAN HET ~ 135
 eierbodem 125
eierboom 125
 eiercognac 262
 eierenkoek 124, 197, 202
 eierenkoekje 125, 198
eierenkoekske 125, 198
 EIERKOEK 124
 eierkoek 124, 198
 eierkoekje 125, 198
eierkoekske 125, 198
 eierskoek 125
 eiersmeer 125
 eierstruif 125

eierstruifje 125
eierstruifke 125
 eigen, op zijn ~ muil uit zijn 9
eimer, een kop wie een ~ 282
 eindje, een ~ pakken 273
 eindje, een ~ vatten 273
ejeke 160
 ekster 98
elber 151
elberenvla 117
elberenvlaam 117
elbervlaam 117
elkeswors 57
 ellendig, zo ~ wie een hond zijn 282
 elletjesworst 57
 els 266
 elsbeervlaai 118
 elsbitter 266
 elsdrupje 266
elsdrupke 266
 elsje 266
elske 266
emmen, goesting ~ 14
 emmer, een kop wie een ~ hebben 282
 ene wat gulzig is 23
enen op uur hat zetten 273
 englander 262
 engelenkoek 120
 engelse sjiék 239
appelkits 224
 er een ophebben 278
 er een pakken 273
 er, hij spijt ~ niet in 14
 er ziek van zijn 282
 erafdoen, de ranken ~ 155
erbelen 117
erbelenflaai 116
erbelenvla 117
erbelenvla 118
erbelenvlaai 116
erbelenvlaam 117
erbeltjesflaai 117
erberenvlaai 116
erbezenvlaai 117
erdbervenflaai 116
erdbervenvlaai 116
 erde, himmel und ~ (du.) 183
 erdoor, zuurdeeg ~ mengen 78
ereberenvlaai 116
 ergens aan gaan 234
 ergens, zich ~ voor hangen 14
 erin, de worm ~ 218
 erin, de wormen zitten ~ 218

- ering* 67
erink 67
 erop, boterham met kaas ~ 97
erpel in de asse 193
erpel in de pan 192
erpel in zoete olie gesmoord 193
erpel inne pan 192
erpel met de schil gekookt 193
erpel met de schil 193
erpel met zuurmoes
ondereen 185
erpel met zuurmoes 185
erpel, gebakken ~ 191
erpel, gebräaen ~ 191
erpel, gepofde ~ 193
erpel, gestampte ~ 194
erpel, gestooftde ~ 194
erpel, ongeschilde ~ 193
erpel, stampot met ~ en groenmoes 184
erpel, stampot met ~ en zuurmoes 185
erpel, warmgemaakte ~ 192
erpelen, gebakken ~ 191
erpelen, gebräaen ~ 191
erpelen, gebraden ~ 191
erpelen in de pan 192
erpelen, in de schaal gekookde ~ 193
erpelen in der pan 192
erpelen in schuiven 192
erpelen met de schil 193
erpelen met zuurmoes 185
erpelen, mette schaal gekookde ~ 193
erpelen ondereen 182
erpelen op zijn duits 193
erpelen, stampot boerenmoes met ~ 184
erpelen, stampot van ~ met appelen 183
erpelen, stampot zuurmoes en ~ 185
erpelen, zuurmoes met ~ 185
erpelen-appelen 183
erpelenkoekske 194
erpelenkorsjes 192
erpelenpetazzie 194
erpelenprats 194
erpelenprut 194
erpelenschijfkes 192
erpelenschijven 192
erpelenschijven, gebakken ~ 192
erpelenschuifkes 192
erpelenschuiven 192
erpelenslaad 195
erpelenslaai 195
erpelenslamp 194
erpelpuree 194
erpels britsen 27, 174
erpelschijfkes in de pan 192
erpelschijfkes 192
erpelschijven 192
erpelschijven, gebakken ~ 192
erpelschijven, gebranen ~ 192
erpelschuifjes 192
erpeliskoekske 194
erpelslaad 195
erpelslaai 195
erpelspap 194
erpelsslaad 195
erreberenvlaai 116
erretje, dopke van ~ 154
ersen 50
 erwtten doppen 152
 erwtten keveren 152
 erwtten klaarmaken 153
 erwtten leuten 153
 erwtten peulen 153
 erwtten pezen 155
 erwtten plukken 155
 erwtten ranken 154
 erwtten schalen 153
 erwtten uitdoen 153
 erwtten vamen 155
 erwttenbast 154
 erwttenhop 154
 erwttenhool 154
 erwttenhaal 153
 ERWTENSOEP 177
 erwtje, dopje van ~ 154
 erwtjes zuivermaken 153
esberenvlaai 116
escargot (fr.) 73
esel 77
eske 130
esp 43
 essence (fr.) 160
 essig 160
 essig, haring in ~ 69
essik 160
est 37
estje spek 37
etke 160
 ETEN (WW.) 8
 eten 4, 8, 10, 11, 204, 206, 208, 209
 eten, achterbaks ~ 11
 eten, appetijtelijk ~ 11
 eten, beetje ~ 4
 eten, begeerlijk ~ 21
 eten, boterham ~ 210
 eten, boterhammen ~ 210
 eten, officieel op het ~ 16
 ETEN, FRUIT ~ 9
 eten, gaarne ~ 14
 eten gaat hem goed af 30
 eten, gauw ~ 9
 eten, gekookte ~ 3
 eten, get opgewarmd ~ 7
 eten, goed ~ 11
 eten, goesting in het ~ 28
 eten, goesting om te ~ 28
 eten, goesting van het ~ 28
 eten, goesting voor het ~ 28
 eten, goesting voor te ~ 28
 eten, grasgroen ~ 9
 eten, greumel ~ 4
 eten, greumeltje ~ 4
 eten, gulzig ~ 21
 eten, hapje ~ 4
 eten, hartelijk ~ 12, 18
 eten, hartig ~ 9
 eten, het ~ 1
 eten, kits ~ 4
 eten, klatsje warm ~ 7
 eten, klein beetje ~ 4
 ETEN, KLEINE HOEVEELHEID ~ 4
 eten, krijtelijk ~ 17
 eten, krijtelijk op het ~ 17
 eten, kruimeltje ~ 5
 eten, lange tanden voor het ~ hebben 17
 eten, langzaam ~ 17
 eten, lastig op het ~ 17
 eten, lastig voor het ~ 17
 eten, lekker ~ 12
 eten, met deugd ~ 18
 eten, met goesting ~ 11
 ETEN, MET KLEINE HAPJES ~ 8
 eten, met lange sokken ~ 17
 eten, met lange tanden ~ 17
 eten met lange tanden 17
 eten, met sleeuwe tanden ~ 17
 eten, met smaak ~ 11, 18
 eten, moeilijk voor het ~ 17
 eten ondereen 182
 eten, op zijn gemak ~ 19
 eten, opgebakken ~ 7
 eten, opgestoofd ~ 7
 eten, opgewarmd ~ 7
 eten, oud ~ 6
 eten, overschot van het ~ 6
 eten, profijtelijk ~ 9
 eten, prutsje ~ 5
eten, prutske ~ 5
 eten, smakelijk ~ 11, 18

- eten, stiekem get ~ 11
 ETEN, STIEKEM ~ 10
 eten, tegen goesting ~ 18
 eten, trek hebben in ~ 29
 eten, veel ineens ~ 21
 eten, verzouwd ~ 6
 eten, voor evenveel ~ 17
 eten, voor zijn evenveel ~ 17
 eten, warm ~ 206
 eten wie een heimaaiër 12
 eten wie een mus 17
 eten, wie een mus ~ 17
 eten, wie een musje ~ 17
 eten wie een schurendresser 22
 eten, wie een vogel ~ 17
 eten, zeiker met ~ 16
 eten, zemelaar met ~ 16
 eten, zeveraar met ~ 16
 eten, zin in ~ hebben 29
 eten, zin in ~ 28
 eten, zin om te ~ 29
 eten, zin voor te ~ 28
 etens 1
 ETENSRESTEN 5
 etensresten 6
 etenswaar 1
 etenwaar 1
 eter 13
 eter, gezonde ~ 12
 eter, goede ~ 12
 eter, gulzige ~ 23
 eter, kleine ~ 16
 eter, krijtelijke ~ 15
 eter, lastige ~ 15
 eter, slechte ~ 16
 eterd, slechte ~ 16
 etes 1
 etesresten 6
 eteswaar 1
 etsek 160
 etsik 160
 eudkees 49
 euf 223
 euf, vla met ~ 116
 eufjes 223
 eufkes 223
 euft 223
 euften 223
 euftenvla 115
 euftvlaai 115
 euftvlaam 115
 eufvla 115
 euven 223
 euvenvlaai 115
 evel 77
 evenveel, voor ~ eten 17
 evenveel, voor zijn ~ eten 17
 ewegleggen 21
- extract 65, 160, 241
 ezelke 48
 ezeltje 48
- F
- fakkel 291
 fames haan 29
 fames hebben 29
 fanes haan 29
 fanes 28
 faux 216
 fauxcas 216, 219
 feestgebak 120
 feestkoek 120
 feesttaart met opzet 120
 fei hebben 29
 feien 29
 feik 101
 feinschmecker (du.) 12
 fel gebakken 79
 felix 258
 femel 15
 femelaar 15
 femelen 17
 fepen 25, 247
 feppen 273
 ferme snede 100
 fermesel 76
 fermesjel 76
 fermesjul 76
 fermiesjel 76
 fetsen 17
 fetser 15
 fidé 109
 fidé-ke 109
 fielie 72
 fiemel 15, 113
 fiemelaar 15
 fiemelachtig 16
 fiemelen 17
 fiemelig 16
 figgelen 173
 figuur, een stuk in de ~ haan 277
 fijn koken 170
 fijn olie 159
 fijn sneetje 101
 fijnbek 12, 15
 fijnbijten 10
 fijne olie 159
 fijne, een ~ stebel inhebben 277
 fijngevallen 16
 fijnkauwen 10
 fijnknauwelen 10
 fijnmaken 27, 174
 fijnmalen 10
 fijnmuil 12
 fijnpikker 15
 fijnpratsen 27, 174
- fijnproever 12, 15
 fijnstampen 27, 174
 fikkelen 173
 filet d'anvers 56
 filet 47, 72
 filet, gerookte ~ 55
 FILET, HAAS 47
 filetkolet 47
 filter 256, 290
 fim 94
 fimpen 286
 fin 94
 finter 15
 fippen 17
 fipper 15
 fipperd 15
 fipperen 18
 fitsel 15
 fitselaar 15
 fitselke 101
 fitseltje 101
 fitsfetser 15
 fitsje 4
 fitske 4
 fla 110, 115
 fla met riemkes 112
 flaaï 110, 113, 115
 flaaï met reepkes 112
 flaaï met ribbelkes 112
 flaaï met riemkes 112
 flaaï, toe ~ 111
 flabbie, een ~ drinken 273
 flambouw 291
 flapje 101
 flapke 101
 flatsje 101
 lauf 31
 flauw bofje 4
 flauw bofke 4
 flauw zijn 29
 flauw 30, 31, 270
 FLAUW 31
 fleau 146
 fledder 3
 flem 100
 flemmen 286
 flens 198
 flensje met ajuin 200
 flensje 131, 197, 198
 FLENSJE 198
 flenske 131, 198
 flenske me juin 200
 fleps 31
 fles, achter de ~ aanzitten 249
 fles, te diep in de ~ gezien hebben 279
 flessen, in ~ doen 176
 flets 31, 198, 219
 fletser 15
 fletsje 4, 198

- fletske* 4, 101, 198
fleur de matras 285
flewenbrood 103
fliertje 101
fliertske 101
fliesterke 101
fliestertje 101
flieter 101
flieterke 101
fliertertje 101
flink 34
flink, hem ~ gekurkt hebben
 278
flinke hap 26
flink mups zijn 278
flinterke 101
flintertje 101
flistertje 101
flitsje 101, 202
flitsje, dun ~ 101
flitske 101, 202
flitske, dun ~ 101
floenksje 257
floenkske 257
floerbrood 103
floeren brood 103
floeren broodje 103
floerwek 82
floetsetig 216
flors maken 170
flors 170
flubbes 63
fluim 289
fluitekaas 138
fluitekees 138
fluitier 138
fluiterd 138
fluiterdkaas 138
fluiterdkees 138
fluitierkaas 138
fluitierkees 138
fluitierse kaas 138
fluiterskaas 138
fluiterskees 138
fluitie 138
fluitjeskaas 138
fluitjeskees 138
fluitkaas 138
fluitkaas, boterham met ~
 97
fluitkees 138
fluitkees, botterham met ~
 97
fluppen 249
flüssiges (du.) 250
fluwelen brood 103
fluwijnbrood 103
fluwijnen brood 103
foedsel 1
foek 216
foeka 216
foekak 216
foezel 250, 251, 258, 265,
 266, 267
foka 216
fokak 216
fokak 219
fommen 286
fomp 102
fompen 287
fond (fr.) 102, 255, 271
fondant 236, 237
fong 102
fonsen 108
fook 216
forken 21
fouettée, crème ~ (fr.) 148
fraîche, crème ~ (fr.) 148
frakken 9, 21
franchipanneke 128
franchipannetje 128
frans brood 83, 91
frans broodje 91
franse cognac 267
franse 265, 267
frass (du.) 2
frats 170, 226
frats, vlaai met ~ 112
fratselen 9
fratsen 9, 19
freet 2
freetziel 23
frekje 6
frekske 6
frens, zwarte ~ 60, 62
frentelen 173
freten 2, 20
fretet 24
fretten 191
fricage 63
friebelenkoek 113
friemelenvlaam 113
friemelenvladem 113
friet 191
friet, patat ~ 191
friet, patatten ~ 191
frieten 166, 191, 192
frieten, patat ~ 191
frietjes 191
friezelkool 187
frikadel 53
frikadellen 50
frikadellenvlees 53
frikken 50
frip 2
frisco 148
frisse kaas 139
frit 191
frit, patat ~ 191
frit, patatten ~ 191
frit, petatten ~ 191
frites 191
frites, patat ~ 191
FRITES, PATATES ~ 191
frites, patates ~ 191
frites, patatten ~ 191
fritesschijfjes 191
fritesschijfkes 191
frits, patat ~ 191
fritsje 102
fritske 102
fritten 166, 191
fritten, patat ~ 191
frituren 166
fronselen 220
fruit 221
FRUIT, AFGEVALLEN ~ 211
FRUIT BEWAREN 213
fruit bewaren 213
FRUIT ETEN 9
fruit, gedroogd ~ 224
fruit in de muik steken 213
fruit muiken 213
FRUITEN 166
fruiten 166
fruiteren 166
fruitkoek 197
frunselen 220
frut 191
frut, patatten ~ 191
frutten 191
fumen 287
fuppen 273
futten 224

G
gaals 22
gaan, achterruit ~ 273
gaan, de kleine ~ dopen
 274
gaan, de kook derover laten
 ~ 169
gaan, die goede dag ~ zeg-
 gen 274
gaan, een ~ dopen 273
gaan, een achterruit ~ 273
gaan, eens naar het kind ~
 loeren 274
gaan, eens naar het kind
 kijken ~ 274
gaan, ergens aan ~ 234
gaan, hard ~ 171
gaan, het varken ~ prijzen
 274
gaan, in zijn zakken ~
 breken 273
gaan, naar de vrouw eens ~
 kijken 274
gaan, naar het kindje ~
 kijken 274
gaan, naar het kindje ~ zien
 274

- gaan, naar het kindje ~ 274
 gaan, overeen ~ 171
 gaan, uit de korst ~ 80
 gaan, van de korst ~ 79
 gaan, zich een ~ drinken 273
 gaan, zich een ~ pitsen 272
 gaar 169, 172
 GAAR 172
 gaar, gans ~ koken 170
 gaar gekookt 173
 gaar, goed ~ koken 170
 gaar, goed ~ 172
 gaar koken 170
 gaar laten worden 167
 gaar smoren 167
 gaar stoven 167
 gaare 172
 gaarne een pitsen 249
 gaarne eten 14
 gaarne haan 14
 gaarne hebben 14
 gaarne, hem ~ lusten 249
 gaarne lusten 13
 gaarne, mich ~ gevallen 14
 gaat, eten ~ hem goed af 30
 gaden, mich ~ 14
 gaffelen 18
 gaks 52
 galantine 48, 63
 galette (fr.) 148
 galettenbrood 85
 galpen 249
 gangen 22
 gangig, goed ~ 136
 gans gaar koken 170
 garen 166, 167
 GARNAAL 70
 garnaal 71
 garnaald 71
 garnaahtje 71
 garnaat 71
 garnaatje 71
 gars 42
 garsedig 42
 garst 32, 42
 garstig 32, 42
 gas 42
 gasetig 42
 gassig 42
 gast 42
 gastig 42
 gat, mop met een ~ in 128
 gâteau (fr.) 120
 gâteau-ke 123
 gâteau-tje 120, 123
 gats 32, 33, 42, 79, 270, 271
- gatsetig 42
 gatsig 42
 gauw eten 9
 gazet, die snee is zo dun, daar kans doe de ~ door lezen 102
 gazetig 42
 gazetje 121
 gazig 42
 gebak 55
 gebak, klein ~ 123
 GEBAKJE 123
 gebakje 123, 131
 GEBAKKEN AARDAPPELEN 191
 gebakken aardappelen 191
 gebakken, aardappelen in de pan ~ 192
 gebakken aardappelen-schijven 192
 gebakken aardappelschijven 192
 gebakken appel 227
 gebakken appelen 224
 GEBAKKEN APPELSCHIJVEN 225
 gebakken beschuit 108
 gebakken bloedpens 62
 gebakken boterham 104
 gebakken brood 104
 gebakken, fel ~ 79
 gebakken, goed ~ 79
 gebakken grondbirnen 191
 gebakken, hard ~ 79
 gebakken, hel ~ 80
 gebakken koekje 198
 gebakken korstjes 104
 gebakken mik 104
 gebakken patatten 191
 gebakken patattenschijfjes 192
 gebakken peren 224
 gebakken schijven 192
 gebakken spek 37
 gebakken, te hel ~ 80
 gebakken, vast ~ 79
 gebakken weg 104
 gebakken weg 104
 gebakken wie een brik 79
 gebakken, zwaar ~ 80
 gebakske 123
 gebleven, wat over is ~ 7
 geblust 220
 geblutst 220
 gebonden saus 65
 geboortekoek 120
 geborde suiker 158
 gebraa spek 36
 gebraai spek 36
 gebraaien appel 228
 gebraaien erpel 191
- gebraaien erpelen 191
 gebraaien patatten be de schil 193
 gebraaien patatten 192
 gebraaien schijfjes 192
 gebraaien spek 37
 gebraaien, stuk ~ spek 37
 gebraden aardappelen 191
 gebraden aardappelschijven 192
 gebraden appel 228
 gebraden brood 104
 gebraden harren 50
 gebraden hersens 50
 gebraden hossen 50
 gebraden mik 104
 gebraden patatten bet de schil 193
 gebraden patatten 192
 GEBRADEN, RAGOUT VAN ~ GEVOGELTE 54
 gebraden schijfjes 192
 gebraden, schijven ~ 192
 gebraden spek 37
 gebraden, stuk ~ spek 37
 gebraden vogelvlies 55
 gebranen erpelschijven 192
 gebranen, schijven ~ 192
 gebranen spek 37
 gebranen, stuk ~ spek 37
 gebreuzel 7
 gebroei 177
 gebroken graan 75
 gebroken koren 75
 gebroken tarwe 75
 gebrui 177
 gebruiken 247
 gebruineerd meel 65
 gebruineerde boter 65
 gebruineerde patatten 192
 gebuideld brood 82
 gebuideld meel 75
 gebutst 220
 gedaan 274
 gedijen 171
 gedistilleerd 265
 gedraaide pistolet 131
 gedranks 250
 gedrinks 250
 gedronken, te veel ~ haan 279
 gedronken, zat ~ 275
 gedroogd fruit 224
 gedroogd vlees 56
 gedroogde appelen 224
 gedroogde appels 224
 gedroogde appelschijfjes 224
 gedroogde appelschijven 224

- gedroogde appeltjes 224
gedroogde-appelvlaai 116
gedroogde, gezouten en ~
vis 69
gedroogde kitsen 224
gedroogde peertjes 224
gedroogde peren 224
gedroogde perenschijven
224
gedroogde vis 69
gedroogde worst 58
geehonger 30
geehonger 30
geehonger 30
geehonger 30
geel 42
geel, wat laten ~ worden
214
geelhonger 30
geen appetijt haan 18
geen appetijt hebben 18
geen goede appetijt hebben
18
geen, met ~ mes door te
komen 80
gee-onger 30
geer eten 14
geer haan 14
geer hebben 14
geer lusten 13
geer, mich ~ gevallen 14
geere hebben 14
geere hemmen 14
geerhonger 30
geestelijke, een ~ roes 277
GEEUWHONGER 30
geeuwhonger 30
geeuw-onger 30
gegangen, niet ~ 80
gegarneerde koek 120
gehad, iets anders ~
hebben als keuls water
279
gehad, te veel van de oven
~ hebben 80
gehaks 52
gehaks, bal ~ 53
gehaks, bol ~ 53
gehaks, mager ~ 53
gehaksbal 53
gehaksbol 53
gehaksbolke 54
GEHAKT 52
gehakt 52
GEHAKT, BAL ~ 53
gehakt, bal ~ 53
gehakt, bol ~ 53
gehakt, gemalen ~ 53
gehakt vlees 52
GEHAKT, WORST VAN ~ VLEES
56
- gehaktbal 53
gehaktbol 53
gehaktes 52
gehakts 52
gehakts, bal ~ 53
gehakts, bol ~ 53
gehakts, mager ~ 53
gehaktsbal 53
gehaktsbol 53
gehaktsbolletje 54
gehang 48
geharst brood 104
geheng, soep van het ~
180
gehengsoep 180
gehingsoep 180
gehutst 220
geitenmelk 144
geitenmelk, pap van ~ 144
geitenmelkpap 144
GEITENMELKSEPAP 144
geitenmelksepap 144
geitenmelkspap 144
geitenmillespap 144
geitenpap 144
geitensoep 144
geiz-hunger 30
gek zijn op 14
gekaamd 270
gekapt vlees 52
gekapt 52, 63
gekeken, te diep in het
glasje ~ 276
gekeken, te diep in het glas
~ hebben 279
geklopte wafel 134
gekluit, het ~ 48
GEKNEUSD 220
gekneusd 220
geknutst 220
gekomen, onder de kar ~
zijn 282
gekookde heren 50
gekookde, in de schaal ~
erpelen 193
gekooks, het ~ 3
gekookt 169
gekookt, aardappelen met
de schil ~ 193
gekookt, gaar ~ 173
gekookt, goed ~ 173
gekookt, hel ~ 173
gekookt, kapot ~ 173
gekookt, kort ~ 169
gekookt, met de schaal ~
193
gekookt, met weinig water
~ 169
gekookt, zuurmoes onder-
een ~ 185
gekookte eten 3
- gekookte harren 50
gekookte harsens 50
gekookte harsten 50
gekookte hen 46
gekookte hersen 50
GEKOOKTE HERSENEEN 80
gekookte hersenen 50
gekookte hersens 50
gekookte, het ~ 3
gekookte hoen 46
gekookte hosjes 50
gekookte hosselen 50
gekookte, in de schaal ~
aardappelen 193
GEKOOKTE, IN DE SCHIL ~
AARDAPPELEN 193
gekookte, in water ~ hen
46
gekookte, in water ~ hoen
46
gekookte, met de schaal ~
aardappelen 193
gekookte kool 184
gekookte schink 43
gekorst 65
gekreus 63
gekruide jenever 266
gekruide kaas 137
gekruiden 161, 163
gekruider 161
gekruids 161
gekruien 161
gekruier 161
gekruis 53
gekurkt, hem flink ~ hebben
278
gelaa, zwaar ~ zijn 280
geladen 275
geladen, goed ~ zijn 278
geladen haan 278
geladen, hem ~ hebben
278
geladen, hem goed ~
hebben 279
geladen, scheef ~ zijn 279
geladen zijn 278
geladen, zwaar ~ hebben
280
geladen, zwaar ~ zijn 280
geladen, zwaar ~ 275
gelanen, zwaar ~ hebben
280
gelei 115, 226, 245
geloerd, te diep in het
glasje ~ 276
gelp 215, 216
gemaaid 217
gemaaiesteekt 217
gemaaiesteekt 218
gemaas 136
gemachtsoep 180

- gemak, op zijn ~ eten 19
gemaksoep 180
 gemalen gehakt 53
 gemalen koren 75
 gemalen rinds 53
 gemalen vlees 53
 gemalen 53, 63
 gemarineerd rundvlees 50
 gemengd brood 85
 gemeus 150
 gemeus, groen ~ onderen
 184
 gemeus, groen ~ 187
 gemeus, pot ~ 182
 gemeus, rood ~ 189
 gemeus, wit ~ 188
 gemischt brood 85
 gemischt, een ~ 85
 gemutst 216
 gemuurd, het ~ 271
 gemuurds, het ~ 271
gemuuwes, het - 271
 gen, een stuk in ~ vot 276
 gendarm 268
genevel 264
gengsoep 180
 genieten 18
 genieten, der van ~ 18
 genoten, hem ~ hebben
 279
 genutst 220
 gepaaid, hem ~ hebben
 279
gepasde kop 63
gepaste kop 63
 gepelde haver 75
 gepen 29
 geperste kop 49, 63
gepesde kop 63
gepeste kop 63
 gepetig 30
 gepierd 218
gepjasde kop 63
 geplet graan 75
 geplet koren 75
 geplette haver 75, 76
 geplette tarwe 75
gepofde erpel 193
gepofde patatten 193
 gepofte aardappelen 193
 gepofte patatten 193
 geputsoep 180
 geputterd hebben 278
 geraakt, goed ~ zijn 278
 gerei, allerhande ~ 183
 gereinigd, chemisch ~ zijn
 277
 gereis, het ~ 48
 gerenhonger 30
 geroken, aan de strop ~
 277
- gerolde 63
 gerolde kop 63
 geronnen broodje 103
gerookde bukkem 68
gerookde haring 68
gerookde harink 68
 gerookt 36, 56
 gerookt breubes 36
 gerookt rindvlees 55
 gerookt rundvlees 55
 GEROOKT SPEK 36
 gerookt spek 36
 gerookt vlees 55
 gerookte aal 72
 gerookte bokkem 68
 gerookte filet 55
 gerookte haring 68
 GEROOKTE PALING 71
 gerookte paling 71
 gerookte schonk 55
 gerookte vis 69
 geroosterd 104
 geroosterd brood 104
gers 42
gersig 42
gerst 42
 gerst 75
 gerstepap 142, 145
gerstig 42
gertig 42
 geruit 113
 gescheelde vlaai 111
 geschimmeld 79
geschummeld 79
 gesierde koek 120
 gesmeerde boterham 98
 gesmelt vet 41
 gesmelten vet 41
 gesmolten verenvet 41
 gesmolten vet 41
 gesmolterd vet 41
 gesmoord, aardappelen in
 zoete olie ~ 193
 gesmoorde patatjes 193
gesmouten vet 41
 gesneden patatten 192
gesneeien patatten 192
 gesneuveld 276
 gesopte boterham 98
 gespitt koren 261
gessig 42
gest 42
 gestampt moes 185
 gestampt, zuurmoes met
 aardappelen ~ 185
 gestampte aardappelen 194
gesteken 218
gestig 42
 gestoken 218
 gestolt 41
 gestoofd 169
- gestoofd bloed 61
 gestoofd in een beetje water
 169
 gestoofd rindsvlees 50
 gestoofd vlees 50
 gestoofde aardappelen 194
 gestoofde hen 46
 gestoofde hersens 50
 gestoomd 169
 gestreken, hem goed ~
 hebben 279
 get, dat is pront ~ iets voor
 een mus 5
 get drinken 247
 get kontrolisch 2
 get lekkers 234, 236
 get onderen 182
 get op kunnen 29
 get opgewarmd eten 7
 get te drinken 250
 get te snoepen 236
 get, stiekem ~ eten 11
 get, vlaai ~ dikker van
 kruim 115
 get voor een mus 4
 get, zich ~ derinhouwen
 21, 22
 get, zich ~ in zijn gielis
 houwen 22
 get, zich ~ in zijn kustijk
 houwen 22
 get, zich ~ te binnen
 houwen 12
 get zuip 250
 get zuur 32
 getrokken hoen 46
gets 42
 geuze 269
 gevallen, mich gaarne ~ 14
 geven, aanstoot ~ 254
 geven, drinken zoveel de
 keel ~ kan 250
 gevleugelte 55
 gevleugelte, ragout van ~ 55
 GEVOGELTE, RAGOUT VAN
 GEBRADEN ~ 54
 gevrees 2
 gevreks 53
 gevulde kalfborst 54
 gevulde kalfsbout 54
 gewarmde koffie 257
 gewassen, een ~ 101
 gewonnen brood 103
 gewormd 217
 gewormsteekt 217
 gewürz (du.) 161
 gezakt, het ~ 271
 gezeefd brood 85
 gezeefd, een ~ 85
 gezien, te diep in de fles ~
 hebben 279

- gezien, te diep in het glas ~ 276
gezift brood 85
gezomp 186
gezonde eter 12
gezonde, een met een ~ maag 12
gezopen, kapot ~ zijn 282
gezopen, te veel ~ hebben 279
gezopen, te veel ~ 276
gezopen, wat ~ wordt 250
gezopen, zat ~ 280
gezouten 31
gezouten bokkem 69
gezouten bukkem 69
gezouten en gedroogde vis 69
gezouten haring 69
gezouten, niet ~ 32
gezouten vis 69
gezuip 250
gezwollen haren haan 282
gielis, zich get in zijn ~ houwen 22
gielis, zich zijn ~ volhouwen 19
gier 16
gierbek 15
gierhonger, de ~ hebben 29
gieter, stuk in de ~ 276
giethonger 30
gifestengel 291
giroffelnagel 162
GIST 75
gist 77
gist bij het meel doen 78
gist bijdoen 78
gist derindoen 78
gist in de deeg doen 78
gist in deeg doen 78
gist in het broodbeslag doen 78
gist in het deeg doen 78
gist, zonder ~ 198
gisten 78, 79, 254
gister, rest van ~ 6
gistig 42
glaasderig 151
glaasje 268
glaasje, diep in het ~ kijken 277
glaasje, diep in het ~ loeren 277
glaasje, een ~ loeksen 273
glaasje, een ~ nemen 273
glaasje, een ~ te veel 276
glaasje, te diep in het ~ gekeken 276
glaasje, te diep in het ~ geloerd 276
- glaaske* 268
glacé 124, 128
glas, een goed ~ op 276
GLAS, REST IN HET ~ 254
glas, te diep in het ~ gekeken hebben 279
glas, te diep in het ~ gezien 276
glas, te diep in het ~ kijken 279
glasaardappel 152
glaserpel 152
glazen 151
glazen, in ~ doen 176
glazeren 152
glazerig 152
glazertig 152
glazetig 152
GLAZIG 151
glazig 151
glibber 65
glühwein (du.) 261
goed 34
goed aflaten 249
goed dijen 171
goed, een ~ glas op 276
goed, een ~ stuk in de kraag 276
goed, een wat ~ snaaien kan 12
goed, eens ~ drinken 249
goed eten 11
goed, eten gaat hem ~ af 30
goed gaar koken 170
goed gaar 172
goed gangig 136
goed gebakken 79
goed gekookt 173
goed geladen zijn 278
goed geraakt zijn 278
goed, hem ~ geladen hebben 279
goed, hem ~ gestreken hebben 279
goed, hem ~ hebben zitten 279
goed, hem ~ zitten hebben 279
goed inladen 21
goed omschudden 249
goed rijp 216
goed smeerbaar 136
goed, smeert ~ 136
goed, smeert zich ~ 136
goed teut zijn 278
goed van aannemen zijn 22
goed van innemen 13
goed zat zijn 278
goedbier 269
goede appetijt 28
- goede biefstuk 48
goede boerenvlaai 115
goede, die ~ dag gaan zeggen 274
goede, een ~ 268
goede eter 12
goede, geen ~ appetijt hebben 18
goede honger 28
goede kostganger 13
goede passavant 101
goede smaak 28
goede weg 90
goei passavang 101
goei smaak 28
goeie appetijt 28
goeie honger 28
goeie wek 90
goesting 28
goesting hebben 14
goesting in het eten 28
goesting, met ~ eten 11
goesting om te eten 28
goesting, tegen ~ eten 18
goesting van het eten 28
goesting voor het eten 28
goesting voor te eten 28
golberenvlaai 118
golzak 122, 124
gool 42
gools 42
gorg 30
gorgelen 288, 289
gors 143
GORT 75
gort 75
gortepap 145
GORTPAP 145
gortpap 145
gosselen 26
goudron 285
goulash 48
gozète (wa.) 121, 122, 124
gozète-tje 121, 122
graan, gebroken ~ 75
graan, geplet ~ 75
graanjenever 267
graat 215
granaal 71
granatenvol 280
granatenvol zijn 278
granken 29
gransen 11
granten 11
grasgroen eten 9
grasgroen 215
grauw 32
grauw brood 85, 87
grauwbrood 85
grazen 9
grazig 215

- grecque, pain à la ~ (fr.) 128
grecque, pain de ~ (fr.) 131
greete-mikje 92
greete-mikske 92
greimel 107
grenadier 268
grenadine 262
greumel 4, 106, 107
greumel eten 4
greumelen 4, 6, 106, 113
greumelenflaai 113
greumelenkoek 113
greumelenpap 141
greumelenvla 113
greumelenvlaai 113
greumelenvlaam 113
greumelenvladem 113
greumelflaai 113
greumelingen 106
greumelke 107, 130
greumelkesflaai 113
greumelkeskoek 113
greumelkesvla 113
greumelkesvlaai 113
greumelkesvlaam 113
greumels 4, 6, 106
greumeltje eten 4
greumeltje 4, 107, 130
greumeltjes 6
greumeltjeskoek 113
greumeltjesvla 113
greumeltjesvlaai 113
greumeltjesvladem 113
greumelvlaai 113
greuzel 107
greuzel 4
greuzelen 18
greuzelke 4
griefjeren 40
griefkeren 40
griemel 107
griemelke 107
gries 76
griesmeel 75, 76, 146
GRIESMEEL 76
griesmeelbodding 146
griesmeelboedding 146
griesmeelbudding 146
griesmeelpap 146
griesmeelpodding 146
griesmeelpoedding 146
GRIESMEELPUDDING 146
griesmeelpudding 146
griesmelepodding 146
grieven 40
griezen 75
grijpetig 22
grijpig 22
grijs 79
grijs brood 83, 85
grijs, een ~ 85
grijs mikje 85
grijsbrood 85, 87, 96
grijsgare 265
grijsje, een ~ 85, 265, 268
grijske, een - 268
grijze brood 85
grijze koude 265
grijze mik 85
grijze weg 85
grillen 167
grinselen 254
gris 76
grismeel 76
gritsel 107
gritselke 107
gritseltje 107
grochelnagel 162
grodsel 271
groef 215
groen 149, 172, 215, 231
groen gemeus ondereen 184
groen gemeus 187
groen moes en aardappelen 184
groen moes ondereen 184
groen moes 184, 187
groen moesje 184
groen moes-potage 184
groen opeten 9
groen, stamp van ~ moes 184
groen, stampot met aardappelen en ~ moes 184
groen van de honger 30
groen vlees 45
groene kool 187
groene notenschaal 230
groene schelp 231
groene soep 178
groene stomp 184
groengs 150
groenigheid bijeendoen 151
groenigheid 150
groenigheids 150
groenkool 187
groenkoolstomp 184
groens 150
groensel 150
groent 149
GROENTE 149
groente 149
groente halen 151
groente muizelen 150
groente plukken 151
groente zeumeren 150
groenten 149
GROENTEN BIJ ELKAAR ZOEKEN 150
groentes 149
GROENTESOEP 178
groentesoep 178
groentjes afdoen 151
groentjes zoeken 151
groeve 213
groezen 9, 21
groffel 162
groffelenagel 162
groffelnagel 162
groffelskop 162
groffelsnaal 162
groffelsnagel 162
groffenagel 162
groffesnagel 162
groffiaat 162
grofkesnagel 162
grofnagel 162
grofsnit 285
grog 261
grog, warme ~ 261
grok 261
grok, warme ~ 261
grolt, mijn beer ~ 30
gromelen 260
grommelpot 15
grond 260, 271
grondbirnen, gebakken ~ 191
grondselsel 271
gronk 260
gronselen 260
gronselen 271
gronzelen 260
groos 214
groot vidé-tje 55
grote boerenvlaai 115
grote honger hebben 29
grote vla 115
grote vlaai 115
grote, een ~ drinken 273
grote, een ~ pakken 273
grote, een ~ 268
grotselen 260
grozelen 260
grozelewater 257
gruimelen 6
gruimelke eten 4
gruimelke 4
gruimelkes 6
gruimels 4, 6
gruis-van-nagel 162
gruizel 4, 294
gruizeltje 4
grut 75
grutjespap 145
grutten 75
gruttenmeel 75
gruttenpap 145
grutterswaren 75
guimauve-ke 241
guimauve-tje 241

GULZIG 21
 gulzig 21
 gulzig, ene wat ~ is 23
 gulzig eten 21
 gulzigaard 23
 gulzige bies 23
 gulzige, een ~ 23
 gulzige eter 23
gurg 30
 gussel 251, 257, 258
 gussel, opgewarmde ~ 257
 gussel, oude ~ 257
 gussel, slappe ~ 259
 gusselaar 281
 gusselen 249
gusselen 26
 gust 231

H

haaf 154
haafen aaf 96
haafen haaf 96
haaf om haaf 96
haaf, haafen ~ 96
haaf, haaf om ~ 96
haafom 96
 haan, de platen ~ 277
 haan, een kater ~ 282
 haan, een kop wie een rijthamer ~ 282
 haan, een lege maag ~ 29
 haan, een schwips (du.) ~ 274
 haan, een stuk in de binde (du.) ~ 277
 haan, een stuk in de figuur ~ 277
 haan, een stuk in de hakken ~ 277
 haan, een stuk in de jazzband ~ 277
 haan, een stuk in de kloten ~ 277
 haan, een stuk in de kont ~ 277
 haan, een stuk in de kraag ~ 277
 haan, een stuk in de peer ~ 278
 haan, een stuk in de vot ~ 278
 haan, een stuk in zijn vot ~ 278
 haan, fames ~ 29
 haan, fanes ~ 29
 haan, gaarne ~ 14
 haan, geen appetijt ~ 18
 haan, geladen ~ 278
 haan, gezwollen haren ~ 282

haan, hem zitten ~ 279
 haan, honger ~ 29
 haan, kolendamp ~ 29
 haan, te veel gedronken ~ 279
 haan, ze kleven ~ 280
 haan, ze zitten ~ 280
 haan, zin ~ 14
 haan, zwits ~ 29
 haar, een ~ aanhebben 277
 haar, met ~ derop 79
 haar, met ~ op 79
 haarpijn 283
 haarpijn hebben 282
 haas 48
 HAAS, FILET, ~ 47
 haas, valse ~ 50
 haasje 48
 habbekratsje 4
habbekratske 4
 hachee 55
 hacht 101
had gaan 171
hafelfke 206
haffel 151
 hagelenvol zijn 278
 hagelenvol 280
 HAGELSLAG 245
 hagelslag 246
 hak 44
 hak, een stuk in zijn ~ 276
 hakje 44
 hakken 173
 hakkelummel 63
 hakken 173
 hakken, een stuk in de ~ haan 277
 hakken, een stuk in de ~ hebben 277
 hakken, een stuk in de ~ 276
 hakken, een stuk in zijn ~ 276
 hakken, stuk in de ~ 276
 hakken, stuk in zijn ~ 276
 haksel 48
hakske 44
 halen, bonen ~ 154
 halen, groente ~ 151
 halen, moes ~ 151
 half, boterham ~ en half 96
 half, boterham half en ~ 96
 half, een ~ drinken 273
 half, een ~ ophebben 277
 half, een ~ pakken 273
 half en half 85, 96
 half, half en ~ 85, 96
 half, half om ~ 96
 half maantje met appelen 122

half maantje 122
 half om half 96
 half om 274
 half verbrand 80
 half vuil 219
 half, ze ~ omhaan 274, 280
halfelfje 206
halfelfke 206
 halfje, een ~ 268
halfke, een - 268
halfmaanke 128
 halfmaan-vlaaitje 123
 halfmiddagse koffie, de ~ 207
 halfnamiddaagse koffie, de ~ 207
 halfnamiddag, de ~ 208
 halfom 96, 269
 halfpens 57
 halfrot 217
 half-vier, de ~ 208
 half-vierkoffie, de ~ 207
 halfvoornoen, de ~ 205
halskortelet 47
 halskotelet 47
 haltmadam 285
 halve appeltaart 122
 halve, een ~ 268
 halve koek 123
 halve kop 63
 halve maan 123
 halve-maantje 123, 128
 ham 43, 44, 94, 95
 HAM, HESP 42
hamerke 243
 hamertje 243
hamke 43, 44
hammeke 44
 hammetje 43, 44, 95
 hampelen 173
 hamp-kamp 95
 hamworst 58
hamwost 58
 handvol 151
 hanekam 128
 hanenkam 92
 hang 26
 hangebast 139
 hangen naar 14
 hangen 14
 hangen, dat kan ik op een tand ~ 5
 hangen, hem hebben ~ 279
 hangen, zich ~ naar 14
 hangen, zich ergens voor ~ 14
 hanglip 186
 hangop 139, 147
 hangworst 58
 hannesen 173

- hap 26
 HAP, BEET, ~ 25
 hap, flinke ~ 26
 hapje eten 4
 hapje 4, 26
 HAPJES, MET KLEINE ~ ETEN
 8
hapke eten 4
hapke 4, 26
 happeleman 174
 hard als een bikkel 79
 hard als een steen 79
 hard broodje 91
 hard gaan 171
 hard gebakken 79
 hard, nog ~ 216
 hard puntje 92
 harde lap 197
 harde schaal 230
 haren, gezwollen ~ haan
 282
 haren, met ~ op 79
 HARING 67
 haring 67, 68, 69
haring, gerookde ~ 68
 haring, gerookte ~ 68
 haring, gezouten ~ 69
haring, i-gemaakte ~ 69
 haring in essig 69
 haring in het zuur 69
 haring, ingelegde ~ 69
 haring, ingemaakte ~ 69
 haring, opgelegde ~ 69
 HARING, ZURE ~ 68
 haring, zure ~ 68
harink 67
harink, gerookde ~ 68
harkes 50
 harren 50
 harren, gebraden ~ 50
 harren, gekookte ~ 50
 harren in de pan 50
harsen 167
 harsen 61
 harsens, gekookte ~ 50
harses, gekookte ~ 50
 harsslag 50
 harst 37, 47, 48
 harst spek 37
 harsten 50, 167
 harsten, gekookte ~ 50
 harstenvet 41
 hart 106, 215
 hart, een op uw ~ zetten
 273
 hart, een op zijn ~ zetten
 273
 hartelig 31
hartelig 31
 hartelijk eten 12, 18
 hartelijk 31
- hartig eten 9
 HARTIG 31
 hartig 31
 har-tjes 50
 hartlig 31
 hartslagsoep 180
 hartstikke bezopen zijn
 278
 hartstikke zat 275
 hartstikke zijn 278
harzen, gekookte ~ 50
 hasselder 267
 hasselt 265
 hasseltse karbonade 49
hast 47
hat 106, 215
hat, enen op uur ~ zetten
 273
hatselig 31
hatsig 31
hatslig 31
hattelig 31
hattig 31
haufelfke 206
 hauw 154
have kop 63
 haver, gepelde ~ 75
 haver, geplette ~ 75, 76
 haverbrij 145
haverdemout 76
 haveremout 76
 haverenmoutepap 144
 haverenmoutpap 144
 haverenmoutsepap 144
 haverenmoutspap 144
 haverenpap 145
 haverespit 76
 haverevlokken 76
 havergort 76
 havergortpap 145
 havergrut 76
 havergrutpap 145
 havergruts 76
 havermeel 76
 HAVERMOUT 76
 haveremout 76, 144
 haveremout, melk met ~ 144
 haveremoutepap 144
 haveremoutmelk 144
 HAVERMOUTPAP 144
 haveremoutpap 144
 haveremoutplatsje 128
haveremoutpletske 128
 haveremoutsepap 144
 haveremoutspap 144
 haveremoutvlokken 76
 haverpap 145
 haverslijm 145
havertmout 76
 havervlokken 76
 havervlokken-pap 145
- hebbelijk 16
 hebben, aan de voeten ~
 278
 hebben, appetijt ~ 29
 hebben, brom derin ~ 277
 hebben, de gierhonger ~
 29
 hebben, de platen ~ 277
 hebben, de riem ~ 79
 hebben, de vot in ~ 282
 hebben, de wormen ~ 218
 hebben, de wormen in ~
 218
 hebben, der deugd van ~
 18
 hebben, doe konst hem
 beter in de mest ~ wie
 in de kost 24
 hebben, een aap ~ 277
 hebben, een brikkenbak-
 kersmaag ~ 9
 hebben, een dikke kop ~
 282
 hebben, een droge lever ~
 250
 hebben, een houten kop ~
 282
 hebben, een houteren kop ~
 282
 HEBBEN, EEN KATER ~ 282
 hebben, een kater ~ 282
 hebben, een katertje ~ 282
 hebben, een kop wie een
 emmer ~ 282
 hebben, een kop wie een
 kellen ~ 282
 hebben, een kop wie een
 ketel ~ 282
 hebben, een kop wie een
 rijthamer ~ 282
 hebben, een kop ~ wie een
 rijthamer 282
 hebben, een kop wie een
 tuierhamer ~ 282
 hebben, een roes ~ 277
 hebben, een snede in de
 neus ~ 277
 hebben, een stijve tong ~
 277
 hebben, een stuk in de hak-
 ken ~ 277
 hebben, een stuk in de jas ~
 277
 hebben, een stuk in de klo-
 ten ~ 277
 hebben, een stuk in de kont
 ~ 277
 hebben, een stuk in de
 kraag ~ 278
 hebben, een stuk in de lade
 ~ 278

- hebben, een stuk in de reet ~ 278
 hebben, een stuk in de richel ~ 278
 hebben, een stuk in de vaan ~ 278
 hebben, een stuk in de viool ~ 278
 hebben, een stuk in de voeten ~ 278
 hebben, een stuk in de vot ~ 278
 hebben, een stuk in zijn aap ~ 278
 hebben, een stuk in zijn hoeven ~ 278
 hebben, een stuk in zijn kloten ~ 278
 hebben, een stuk in zijn kont ~ 278
 hebben, een stuk in zijn kraag ~ 278
 hebben, een stuk in zijn lade ~ 278
 hebben, een stuk in zijn pens ~ 278
 hebben, een stuk in zijn prij ~ 278
 hebben, een stuk in zijn reet ~ 278
 hebben, een stuk in zijn vaan ~ 278
 hebben, een stuk in zijn vot ~ 278
 hebben, een stuk in zijn zwitser ~ 278
 hebben, een te veel ~ 278
 hebben, een zware bol ~ 282
 hebben, een zware kop ~ 282
 hebben, fames ~ 29
 hebben, fei ~ 29
 hebben, gaarne ~ 14
 hebben, geen appetijt ~ 18
 hebben, geen goede appetijt ~ 18
 hebben, geputterd ~ 278
 hebben, goesting ~ 14
 hebben, grote honger ~ 29
 hebben, haarpijn ~ 282
 hebben, hem ~ hangen 279
 hebben, hem ~ zitten 279
 hebben, hem flink gekurkt ~ 278
 hebben, hem geladen ~ 278
 hebben, hem genoten ~ 279
 hebben, hem gepaaid ~ 279
 hebben, hem goed ~ zitten 279
 hebben, hem goed geladen ~ 279
 hebben, hem goed gestreken ~ 279
 hebben, hem goed zitten ~ 279
 hebben, hem in de kar ~ 279
 hebben, hem in de olie ~ 279
 hebben, hem mooi zitten ~ 279
 hebben, hem staan ~ 279
 hebben, hem stijf ~ zitten 279
 hebben, hem stijf ~ 279
 hebben, hem te pakken ~ 279
 hebben, hem weer ~ 279
 hebben, hem zitten ~ 279
 hebben, het zitten ~ 279
 HEBBEN, HONGER ~ 29
 hebben, honger ~ 29
 hebben, iets anders gehad ~ als keuls water 279
 hebben, jeuk ~ 29
 hebben, jeuk in zijn buik ~ 29
 hebben, katsenjammer ~ 282
 hebben, lange tanden voor het eten ~ 17
 hebben, nadorst ~ 282
 hebben, natte voeten ~ 279
 hebben, schoor ~ 29
 hebben, schrok ~ 29
 hebben, smalle ~ 29
 hebben, snui ~ 29
 hebben, te diep in de fles gezien ~ 279
 hebben, te diep in het glas gekeken ~ 279
 hebben, te veel gezopen ~ 279
 hebben, te veel van de oven gehad ~ 80
 hebben, tei ~ 29
 hebben, trek ~ in eten 29
 hebben, trek ~ in wat 29
 hebben, trek ~ in 29
 hebben, trek ~ 29
 hebben, varkensdorst ~ 29
 hebben, veel kal ~ 279
 hebben, venk ~ 29
 hebben, winter aan de voeten ~ 280
 hebben, wormen ~ 218
 hebben, ze kleven ~ 280
 hebben, ze zitten ~ 280
 hebben, zich bezopen ~ 280
 hebben, zijn lade ~ 280
 hebben, zijn lade vol ~ 280
 hebben, zin ~ in wat 29
 hebben, zin ~ in 14
 hebben, zin ~ 14, 29
 hebben, zin in ~ 29
 hebben, zin in eten ~ 29
 hebben, zwaar geladen ~ 280
 heeft de wormen 218
 heeft een maaiensteek 218
 heeft een maasteek 218
 heeft een worm 218
 heeft een wormsteek 218
 heeft oorwormen 218
 heeft wormgater 218
 heeft wormsteek 218
 heel rijp 216
 heelworst 57
 heelworstje 57
 hees 44
 heesje 44
 heffe aanzetten 78
 heffe 77
 heffen 78, 247, 249, 273
 hefsel 77
heie bliksem 183
 heil 88
 heimaaiër, eten wie een ~ 12
 heimaaiër, vreten wie een ~ 22
 hel broodje 91
 hel gebakken 80
 hel gekookt 173
 hel 34, 79
 hel, te ~ gebakken 80
 hela 63
 helle schaal 230
 helle schil 230
 helle worst 58
 hem aanhebben 278
 hem bedrinken 249
 hem begaden 21
 hem bijeenhebben 278
 hem, doe konst ~ beter in de mest hebben wie in de kost 24
 hem een verknuawelen 22, 249
 hem een verkopen 22
 hem een vermeubelen 22
 hem een verperen 22
 hem een verpeuteren 22
 hem een versauzen 22
 hem een versoppen 22
 hem een verzolen 22
 hem, eten gaat ~ goed af 30
 hem flink gekurkt hebben 278

- hem gaarne lusten 249
 hem geladen hebben 278
 hem genoten hebben 279
 hem gepaaid hebben 279
 hem goed geladen hebben 279
 hem goed gestreken hebben 279
 hem goed hebben zitten 279
 hem goed zitten hebben 279
 hem hebben hangen 279
 hem hebben zitten 279
 hem in de kar hebben 279
 hem in de olie hebben 279
 hem in de olie staan 279
 hem lusten 29, 249
 hem mooi omhebben 279
 hem mooi zitten hebben 279
 hem niet uittuffen 249
 hem omhebben 279
 hem ophebben 279
 hem pitsen 249
 hem proeven 272
 hem schoon omhebben 279
 hem staan hebben 279
 hem stijf hebben zitten 279
 hem stijf hebben 279
 hem te pakken hebben 279
 hem volladen 21
 hem weer hebben 279
 hem zitten haan 279
 hem zitten hebben 279
 hem zwaaien 249
 hemel en aarde 183
hemmen, geere ~ 14
 hen 46
 hen, gekookte ~ 46
 hen, gestoofde ~ 46
 hen, in water gekookte ~ 46
henen 50
henen, gebraden ~ 50
henen, gekookte ~ 50
hennen, gekookte ~ 50
 hennenragout 55
 hennensoep 179
heps 43
hepsenknook 45
 herb (du.) 32, 33
heren, gekookde ~ 50
heren, gekookte ~ 50
herfse kees 137
herfse 137
hering 67
herink 67
hernen, gekookte ~ 50
herns keeske 137
herrek 67
herren 50
herren, gebraden ~ 50
herren, gekookte ~ 50
herren inne pan 50
herrense kees 137
herrense 137
herrik 67
herring 67
hers spek 37
 hers 219
hers 37, 42
 hersen 50
 hersen, gekookte ~ 50
 HERSENEEN, GEKOOKTE ~ 50
 hersenen, gekookte ~ 50
 hersens 50
 hersens, gebraden ~ 50
 hersens, gekookte ~ 50
 hersens, gestoofde ~ 50
 hersentje 50
herses 50
herses, gebraden ~ 50
herses, gekookte ~ 50
herses, gestoofde ~ 50
herske 37
 herst spek 37
 herst 37, 38, 47, 48, 102
 herst, braai ~ 36
 hersten 167
 herstenkoek 200
 herstespek 37
herstespek 37
 herstje spek 37
 herstje 37
 herstkaas 63
hersten 167
 herve kaas 137
herve kees 137
 herver kaas 137
 herver 137
 hervere 137
 herverekaas 137
herverekees 137
 herves kaasje 137
 hervese kaas 137
 hervese 137
hervil 151
 herwarmde café 257
 herwarmde overschot 7
hes 44
hesel 77
 hesp 43
 HESP, HAM, ~ 42
 hespenbeen 44
 hespenknook 45
 hespenschink 43
 hespensvlees 43
hespesvlees 43
hessel 77
hessen, gekookte ~ 50
hest 37, 47
 het laten smaken 18
 het omhebben 279
 het zich laten smaken 18
 het zitten hebben 279
 HETE BLIKSEM 183
 hete bliksem 183, 186
 hete duivel 183
heudkaas 62
 heuvelen 79
heuven 223
 hevel 77
hiemeljik 31
 hiepen 273
hierek 67
hierig 67
hierik 67
hierin 67
hiering 67
hierink 67
hierk 67
hiers 44
hies 44
 hij spijt er niet in 14
 hijs 101
 hijsbrok 101
 hijsen 249
 himmel und erde (du.) 183
hinneberenvlaai 116
 hirken 10
hirring 67
hirten 167
hjerling 67
 hoddelenkaas 139
 hoegaard 269
 hoen 46
 hoen, gekookte ~ 46
 hoen, getrokken ~ 46
 hoen, in water gekookte ~ 46
 hoendersoep 179
 hoendervlees 46
 hoendervot 201
 hoeppen, een ~ 273
 hoestbabbeltje 237
hoestklomke 241
 hoestklompje 241
 HOEVEELHEID, KLEINE ~ ETEN 4
 hoeven, een stuk in zijn ~ hebben 278
 hofmoes 187
 hol 231
 hol van pans 30
 hol zijn 29
 holapietje 268
 hollander, opgerolde ~ 69
 holster 154, 230
 holster, de ~ 154, 230
 holza 111, 122

- homard (fr.) 71
 hommelsom 242
 homp 26, 94, 101, 102
 HOMP BROOD 102
 homp brood 102
 homp, dikke ~ 101
 hompen 173
 hompes 101
 hond, kapot wie een ~ zijn 282
 hond, zo ellendig wie een ~ zijn 282
 honden, men zou met dien drank ~ en katten vergeven 251
hondertsoep 179
 hondsbrood 87
 hondsplotje 7
 honger 28
 honger als een paard 30
 honger, barrabas van ~ lopen 29
 honger, barsten van de ~ 29
 honger, goede ~ 28
 honger, groen van de ~ 30
 honger, grote ~ hebben 29
 honger haan 29
 HONGER HEBBEN 29
 honger hebben 29
 honger, jeuk van de ~ 30
 honger, rammelen van de ~ 29
 honger, scheel van ~ zijn 29
 honger, van de ~ sterven 29
 honger, verrekken van de ~ 29
 honger wie een wolf 30
 honger, ze zien vliegen van de ~ 29
 honger, zwart van ~ 30
 honger, zwart van de ~ 30
 hongerachtig 30
 hongeretig 30
 HONGERIG 30
 hongerig 30
 hongerig zijn 29
 hongertig 30
hongspotje 7
 HONING 233
 honingbier 263
 honingsbier 263
 honingsmede 263
honingsmee 263
 honingstaaf 236
 honingwijn 263
 hoofd 90
 hoofdem 63
 hoofdenkaas 63
 hoofdenvlees 63
 hoofferkaas 63
 hoofdermoes 188
 hoofdje 63
 hoofdkaas 49
 HOOFDKAAS 62
 hoofdkaas 62
 hoofdkaaskop 63
hoofdkees 49
 hoofdmoes 190
 hoofdpie 63
 hoofdpummel 63
 hoofdskaas 49, 63
 hoofdvlees 49, 63
 hoofdvluchtig 274
 hoog en laag 183
 hoogrib 45
 hooitas 213
 hool 154, 172
 hoopje 4, 7, 108
hoopke 4, 7
hoorke 125
 hoosbabbeltje 243
hopzat 120
horeke 125
 horentje 125
horsten 167
 hortig 21
 hosjes, gekookte ~ 50
 hossel 50
 hosselen 50
 hosselen, gekookte ~ 50
 hosselenkaas 139
hosselenkees 139
 hossels 50
 hossen 50
 hossen, gebraden ~ 50
 hotselen 171
 hotselkaas 139
hottelenkees 139
 houden van 14
 houden, de weg niet kunnen ~ 277
 houden, dervan ~ 14
houkoek 242
houkoekenwater 242
 houten klissap 239
 houten 152
 houten, een ~ kop hebben 282
 houtenklissap 240
 houteren, een ~ kop hebben 282
 houteren kop 283
 houtkoek 240, 242
houtkoekbierke 242
 houtkoekbiertje 242
houtkoekenbierke 242
 houtkoekenbiertje 242
 houtkoekenwater 242
 houtkoekswater 242
 houtkoekwater 240, 242
 houtskoek 240
 houtskoekwater 242
 houtstaaf 239
 houw 26
 houwen 229
 houwen, noten ~ 229
 houwen, zich get in zijn gielis ~ 22
 houwen, zich get in zijn kustijk ~ 22
 houwen, zich get te binnen ~ 12
houwkoekwater 242
hovenkoek 130, 228
hovenkoekske 130
 hozen 21
 hubertusbrood 92
huffe 77
huffen 247, 273
huidenkaas 63
huidkaas 62
huidkaaskop 63
huidkees 49
huidpie 63
huidpummel 63
huidskaas 63
huidskees 49
huidvlees 49, 63
huiërkaas 63
huiërmoes 188
huikaas 62
huitje 63
 huls 231
 huls, de ~ 154, 231
hulster 230
humke 44
 hure (fr.) 63
hurring 67
hurten 167
husp 43
hutselkees 139
 hutsepot 182, 183, 184
 hutsepot met krolkool 184
 hutskop 63
 hutspot 48, 182, 183, 184
 hutspot van boerenmoes 184
huudkaas 62
 I
 iebeltig 31
 iemelijk 31, 32
 iemes, vreetzuchtig ~ 23
 iemetig 31
ierappelpuree 194
iering 67
ierink 67
ies 44
iesbee 45

- ieske* 44
 iet voor te sneuken 234
 iets anders gehad hebben
 als keuls water 279
 iets kunnen in zijn botten
 slaan 250
 iets lekkers 234
 iets, dat is pront get ~ voor
 een mus 5
i-gemaakte haring 69
i-gemaaks 175
i-gemaakt kappes 190
i-gemaat kappes 190
 ijl 33
 ijs 148
 ijsbeen 45
 ijsbeentje 45
 IJSJE 147
 ijsje 148
ijske 148
 ijskeurig 152
 ijskillig 152
 ijskoud, een ~ 148
 ijsleurig 152
 ijspatat 152
 ijspierig 152
 ijssschuitje 148
 ijsstuitje 148
 ijsvliegig 152
 ijsvluchtig 152
 ijswafeltje 148
 ijsvlietend 152
 ijzer, zijn tong slaat ~ 280
 ik, dat kan ~ op een tand
 hangen 5
i-koken 176
illeberenvlaai 116
i-maken 175, 176
i-moffelen 10
 in, aardappelen ~ de asse
 193
 in, aardappelen ~ de pan
 gebakken 192
 in, aardappelen ~ de pan
 192
 in, aardappelen ~ schuiven
 192
 in, aardappelen ~ zoete olie
 gesmoord 193
 in, aardappelschijfjes ~ de
 pan 192
 in, bewaren ~ het mout
 213
 in, bloed ~ kommetjes 62
 in, crème mee rijst ~ 145
 in, daar zit de worm ~ 218
 in, daar zit een maaitje ~
 218
 in, daar zit een worm ~ 218
 in, daar zitten wormen ~
 218
 in de mout leggen 213
 in de muik steken 213
 in de olie zijn 279
 in de olie zitten 279
 in de olie 276
 in de pan bakken 166
 in de pan springen 168
 in de schaal gekookte
 aardappelen 193
 IN DE SCHIL GEKOOKTE
 AARDAPPELEN 193
 in, de vot ~ hebben 282
 in de week zetten 213
 in, de worm ~ 218
 in, de wormen ~ hebben
 218
 in, deeg ~ het vet 104
 in, diep ~ het glaasje kijken
 277
 in, diep ~ het glaasje loeren
 277
 in, drie ~ de pan 202
 in, een goed stuk ~ de kraag
 276
 in een prats koken 170
 in, een snede ~ de neus
 hebben 277
 in, een streep ~ 275
 in, een stuk ~ de binde (du.)
 haan 277
 in, een stuk ~ de figuur
 haan 277
 in, een stuk ~ de hakken
 haan 277
 in, een stuk ~ de hakken
 hebben 277
 in, een stuk ~ de hakken
 276
 in, een stuk ~ de jas hebben
 277
 in, een stuk ~ de jazzband
 haan 277
 in, een stuk ~ de kloten
 haan 277
 in, een stuk ~ de kloten
 hebben 277
 in, een stuk ~ de kloten
 276
 in, een stuk ~ de kont haan
 277
 in, een stuk ~ de kont
 hebben 277
 in, een stuk ~ de kont 276
 in, een stuk ~ de kraag haan
 277
 in, een stuk ~ de kraag
 hebben 278
 in, een stuk ~ de kraag 275
 in, een stuk ~ de laars 276
 in, een stuk ~ de lade
 hebben 278
 in, een stuk ~ de mup 276
 in, een stuk ~ de peer haan
 278
 in, een stuk ~ de reet hebben
 278
 in, een stuk ~ de reet 276
 in, een stuk ~ de richel
 hebben 278
 in, een stuk ~ de vaan
 hebben 278
 in, een stuk ~ de vaan 276
 in, een stuk ~ de viool
 hebben 278
 in, een stuk ~ de voeten
 hebben 278
 in, een stuk ~ de vot haan
 278
 in, een stuk ~ de vot hebben
 278
 in, een stuk ~ de vot 276
 in, een stuk ~ gen vot 276
 in, een stuk ~ krijgen 274
 in, een stuk ~ wie een beer
 276
 in, een stuk ~ zijn aap
 hebben 278
 in, een stuk ~ zijn hak 276
 in, een stuk ~ zijn hakken
 276
 in, een stuk ~ zijn hoeven
 hebben 278
 in, een stuk ~ zijn kloten
 hebben 278
 in, een stuk ~ zijn kloten
 276
 in, een stuk ~ zijn kont
 hebben 278
 in, een stuk ~ zijn kont 276
 in, een stuk ~ zijn kraag
 hebben 278
 in, een stuk ~ zijn kraag
 275
 in, een stuk ~ zijn la 276
 in, een stuk ~ zijn laarzen
 276
 in, een stuk ~ zijn lade
 hebben 278
 in, een stuk ~ zijn lade
 276
 in, een stuk ~ zijn nek 275
 in, een stuk ~ zijn pellerien
 276
 in, een stuk ~ zijn pens
 hebben 278
 in, een stuk ~ zijn prij
 hebben 278
 in, een stuk ~ zijn reet
 hebben 278
 in, een stuk ~ zijn reet 276
 in, een stuk ~ zijn vaan
 hebben 278

- in, een stuk ~ zijn vaan 276
 in, een stuk ~ zijn vadem 276
 in, een stuk ~ zijn voeten 276
 in, een stuk ~ zijn vot haan 278
 in, een stuk ~ zijn vot hebben 278
 in, een stuk ~ zijn vot 276
 in, een stuk ~ zijn zwitser hebben 278
 in, een stuk ~ 275
 in, een vlieg ~ zijn oog 276
 in, een worm ~ 218
 in flessen doen 176
 in, fruit ~ de muik steken 213
 in, gestoofd ~ een beetje water 169
 in, gist ~ de deeg doen 78
 in, gist ~ deeg doen 78
 in, gist ~ het broodbeslag doen 78
 in, gist ~ het deeg doen 78
 in glazen doen 176
 in, goesting ~ het eten 28
 in, haring ~ essig 69
 in, haring ~ het zuur 69
 in, harren ~ de pan 50
 in, hem ~ de kar hebben 279
 in, hem ~ de olie hebben 279
 in, hem ~ de olie staan 279
 in, hij spijt er niet ~ 14
 in, iets kunnen ~ zijn botten slaan 250
 in, jan ~ de zak 139, 147
 in, jeuk ~ zijn buik hebben 29
 in, kissen ~ de pan 167
 in, knetteren ~ de pan 167
 in, koevlees ~ het zuur 49
 in moes koken 170
 in, patatten ~ de pan 7, 192
 in, patatten ~ hun kazakje 193
 in, pofjan ~ de zak 147
 in prat koken 170
 in prats koken 170
 in, rindsvlees ~ het zuur 49
 in, rindvlees ~ het zuur 49
 in, schijfjes ~ de pan 192
 in, schijven ~ de pan 192
 in, spek ~ de pan 37
 in, stuk ~ de bol 275
 in, stuk ~ de gieter 276
 in, stuk ~ de hakken 276
 in, stuk ~ de kloten 276
 in, stuk ~ de kont 276
 in, stuk ~ de kraag 276
 in, stuk ~ de lade 276
 in, stuk ~ de vaan 276
 in, stuk ~ de vot 276
 in, stuk ~ zijn hakken 276
 in, stuk ~ zijn kloten 276
 in, stuk ~ zijn voeten 276
 in, te diep ~ de fles gezien hebben 279
 in, te diep ~ het glaasje gekeken 276
 in, te diep ~ het glaasje geloerd 276
 in, te diep ~ het glas gekeken hebben 279
 in, te diep ~ het glas gezien 276
 in, te diep ~ het glas kijken 279
 in, tegen de draad ~ snijden 173
 in, tegen de draad ~ 173
 in, trek ~ 28
 in, trek hebben ~ eten 29
 in, trek hebben ~ wat 29
 in, trek hebben ~ 29
 in, vlees ~ het zuur 49
 in water gekookte hen 46
 in water gekookte hoen 46
 in, worm ~ 218
 in, zever ~ de pijp 289
 in, zich een stuk ~ zijn botten drinken 249
 in, zich get ~ zijn gielis houwen 22
 in, zich get ~ zijn kustijk houwen 22
 in zijn zakken gaan breken 273
 in, zin ~ eten hebben 29
 in, zin ~ eten 28
 in, zin ~ hebben 29
 in, zin hebben ~ wat 29
 in, zin hebben ~ 14
 in, zit de worm ~ 218
 in, zuurdeeg ~ het brood doen 78
 in, zuurdesem ~ het brood doen 78
 indikken 171
 indopen 8
 indrogen 171
 ineens, veel ~ eten 21
 ingekookt 169
 ingelegde haring 69
 ingemaakt 175
 ingemaakt kappes 190
 ingemaakt moes 185, 186, 188, 190
 ingemaakt, potage met ~ moes 185
 INGEMAAKT VOEDSEL 175
 ingemaakte haring 69
 ingemaakts 175
 INGEWANDEN, SOEP VAN ~ 180
 ingieten 253
 inhaan, een streep ~ 277
 inhaan, een stuk ~ 278
 inhebben, een bies ~ 277
 inhebben, een brom ~ 277
 inhebben, een fijne stevel ~ 277
 inhebben, een peer ~ 277
 inhebben, een pegel ~ 277
 inhebben, een pruim ~ 277
 inhebben, een streep ~ 277
 inhebben, een stuk ~ 278
 inhebben, een zes ~ 278
 inhebben, schreemp ~ 279
 inkappen 249
 inkoken 176
inlaaien, goed ~ 21
 inladen 22
 inladen, goed ~ 21
 inleggen 175, 176
 inmaak 175
 inmaaks 175
 inmaaksel 175
 INMAKEN 175
 innemen 22, 175, 176, 213
 innemen, legumen ~ 175
 inmoffelen 10
inne, de worm ~ 218
inne, erpel ~ pan 192
inne, herren ~ pan 50
inne, jan ~ zak 147
inne, kissen ~ pan 167
inne pan springen 168
inne, patatten ~ pan 7, 192
inne, schijven ~ pan 192
 innemen, een kwak ~ 273
 innemen, goed van ~ 13
 inpekelen 176
 INSCHENKEN 253
 inschenken 253
 inscheppen 21
 inschiet 78
 inschieten 92
 inschudden 253
 inschuren 9
 inschuren, ze ~ 21
 inslaan 21
 insoppen 8
inspaaien 22
 inspaden 22
 insteken 176
 invaren 12, 21

inwecken 176
 inwringen 18
 inzalten 175
 INZOUTEN 175
 inzouten 175
 inzouten, vlees ~ 176
i-sla 21
i-varen 12, 21
i-wecken 176
i-zouten 175

J

jaadberenvlaai 116
jaasberenvlaai 116
 jacht 94
jadappelvlaai 115
jaadberenvlaai 116
jalpers be de schil 193
 JAM 245
 jam 245
 jandoedel 265
 janhagel 128
 JAN-IN-DE-ZAK 147
 jan-in-de-zak 139, 147
japels be de schil 193
jappelschijfkes 192
 jas, aardappelen met de ~
 aan 193
 jas, een stuk in de ~ hebben
 277
 jassen 156
jaste schour 43
 jazzband, een stuk in de ~
 haan 277
jedberenvlaai 116
jeek 160
jek 160
jenevel 264
 jenever drinken 273
 JENEVER 264
 jenever 264, 266, 267
 jenever, gekruide ~ 266
 jenever, weten wat de ~
 kost 280
 jeppen 249, 273
 jepper 101
jerberenvlaai 116
jerdberenvlaai 116
jering 67
jerpelen, gebakken ~ 191
jesseke 50
jeten 1
jetten 1
 jeugd 64
 jeuk hebben 29
 jeuk in zijn buik hebben 29
 jeuk van de honger 30
 jeukt, de maag ~ 30
 jeukt, mijn maag ~ 30
 jeukt, zijn maag ~ 30

jietsghonger 30
 jodenkoek 197
 joech 265
 joegel 258
 joeks 251
 jong bier 269
 jonge klare 264, 266, 267,
 268
 jonge klare drinken 273
 jonge 266
 jonge, een ~ drinken 273
 jonge, een ~ 268
jossen 50
joste kaffie 203
joste kaffij 203
joste koske 105
 juddespek 137
 judje 287
juin, flenske me ~ 200
juinkoek 200
 jujube-tje 236
 jus 64
 JUS, VLEESNAT 64
juste koffee 203
juste koffie 203

K

kaafborst 54
kaafsborst, gevulde ~ 54
kaafsbrost 54
kaafsbrost, gevulde ~ 54
kaafslapkes 52
kaafsrol 54
kaai schottel 195
kaaiekens 40
 kaaien 40
 kaaien, boterham met ~ 98
 kaaiens 40
 kaaieren 40
kaaiertes 40
 kaaiertjes 40
kaaiques 40
 kaaitjes 40
 KAAM 247
 kaam 271
kaamkes 40
 kaampjes 40
kaampkes 40
 kaamsoep 179
kaankes 40, 104
 KAANTJES 39
 kaantjes 40, 104
 kaarsreut 39
 kaartenblaadje 102
 KAAS 135
 kaas 97, 137, 139
 kaas, boterham bet ~ 97
 kaas, boterham mee ~ 97
 kaas, boterham met ~ erop
 97
 KAAS, BOTERHAM MET ~ 96
 kaas, boterham met ~ 96
 kaas, botermelkse ~ 138
 kaas, fluiterse ~ 138
 kaas, frisse ~ 139
 kaas, gekruide ~ 137
 kaas, herve ~ 137
 kaas, herver ~ 137
 kaas, hervese ~ 137
 kaas, kantje met ~ 97
 KAAS, LIMBURGSE ~ 136
 kaas, oude ~ 137
 kaas, platte ~ 138
 kaas, snee ~ 97
 kaas, stinke ~ 136
 kaas, stinkende ~ 136
 kaas, stuk met ~ 97
 kaas, weke ~ 139
 kaas, witte ~ 138
 KAAS, WITTE ~, WRONGEL
 137
 kaasbam 97
 kaasboo 97
kaasbos 54
 kaasboterham 96
 kaasfikkel 97
 kaasje, herves ~ 137
 kaasjevluit 138
 kaaskant 97
 kaaskantje 97
 kaasklats 97
 kaaskoekje 128
 kaassmouer 97
 kaassnede 97
 kaassnee 97
 kaastaart 97
 kaas-thei 97
kaaszoeten 51
kababbal 235
kababbel 235
 kabbelen 171
kabbeljauw 70
kabelja 70
kabeljaf 70
 KABELJAUW 69
 kabeljauw 70
 kabuis 189
 kabuis, rode ~ 189
 kabuis, wit ~ 188
 kabuiskool 188
 kabuits 188
 kabuitsmoes 190
 kachel 275
 kachel, lekker ~ zijn 279
 kachel zijn 279
 kadee, slappe ~ 259
 kadelmanneltje 45
 kadet 91
 kadetje 89, 91
kaffe 204, 207, 256
kaffe, herwarmde ~ 257

- kar, hem in de ~ hebben 279
 kar, onder de ~ gekomen zijn 282
 karakol 72, 73
 karamel 236, 237, 238, 243
karbenaad 47
karbenaai 47
karbonaad 47
karbonaadje 47
karbonaai 47
 karbonade 47, 48, 49
 karbonade, hasseltse ~ 49
 karbonade, vlaamse ~ 49
karbuit 61
karebengel 281
 karhengst, zuipen wie een ~ 248
karkol 72, 73
karmel 238
karmenaad 47
karmenaai 47
karmonaai 47
 KARNEMELK 135
 karnemelkspap 143
 KARNEMELKSEPAW MET ROGGEZEMELEN 143
 karnemelksepap 143
 KARNEMELKSPAP 143
 karnemelkspap 143
karnieske 89
 karot 293
 karrad 115
 karrenbindel 281
 karrenhengst, zo zat wie een ~ 275
 karrenrad 115
 karrenrad, zat wie een ~ 275
kartol 73
 kartonnetjes 104
 KATER 282
 kater 283
 kater, een ~ haan 282
 KATER, EEN ~ HEBBEN 282
 kater, een ~ hebben 282
 katertje, een ~ hebben 282
 katjes 223
 katjeswater 258
 kats 216, 223
 kats zijn 282
 katsel 102, 224
 katselen 173
 katsen 224
 katsenjammer 283
 katsenjammer hebben 282
 katsenvlaai 116
 katserig (zijn) 282
 katsje 266
 katsjes 224
 katsjesvlaai 116
 katten, men zou met dien drank honden en ~ vergeven 251
 kattengrùle-tje 7
kattengrùlke 7
 kattenkaas 139
kattenkees 139
 kattenkiezenkruid 162
 kattenkop 227
 kattenkruid 261
 kattenpom 227
 kattenpotje 7
 kattentong 128, 244
 kattentongetje 102
kattentongske 102
kaufslapkes 52
kausborst 54
 kauw, de ~ 2, 4
 KAUWEN 10
 kauwen 8, 10, 11, 18, 292
 KAUWGOM 238
kauwgom 239
 kauwgum 197, 239
 kavets 269
 kazak, patat ~ 193
 kazakje, patatten in hun ~ 193
kazakske, patatten in hun ~ 193
 kazemat 213
 kazenboo 97
 kazenboterham 96
kazenbotterham 96
 kazenfiggel 97
 kazensmouel 97
 kazensnede 97
 kebabbel 235, 237
kebbenaad 47
keboetsmoes 190
kebuit 61
 keel, de ~ smeren 272
 keel, drinken zoveel de ~ geven kan 250
 keen 215
 keep 26
 keepselen 173
keer 215
kees 97, 139
kees, boterham bet ~ 97
kees, boterham mee ~ 97
kees, boterham met ~ 96
kees, botram met ~ erop 97
kees, botram met ~ 96
kees, botterham mee ~ 97
kees, botterham met ~ 96
kees, fluiterse ~ 138
kees, frisse ~ 139
kees, gekruide ~ 137
kees, herfse ~ 137
kees, herrense ~ 137
kees, herve ~ 137
kees, herver ~ 137
kees, kantje met ~ 97
kees, ou ~ 137
kees, platte ~ 138
kees, snee ~ 97
kees, stinke ~ 136
kees, stinkende ~ 136
kees, stuk met ~ 97
kees, weke ~ 139
kees, witte ~ 138
keesbam 97
keesboo 97
keesboteram 96
keesboterham 96
keesbotram 96
keesbotteram 96
keesbotterham 96
keesbottram 96
keesfikkel 97
keeskant 97
keeskantje 97
keeske, herns ~ 137
keeskefluit 138
keesklats 97
keeskoekske 128
keessjmouer 97
keessnee 97
keessnei 97
keestaart 97
keestaat 97
keestei 97
 kegel 276
 kegel zijn 279
 keimen 22
 keimesen 22
 keizat 280
 kelder 213
 kelderhel 152
 kelenmoes 186
 kelenstamp 186
 kellen, een kop wie een ~ hebben 282
 kemmel 6
kemmenaad 47
 kenen 215
keniekske 92
kenmelksepap 143
kennemelksepap 143
 kennesen 22
keppes 63
kepruit 61
ker 215
kerbabbel 235
kerbenaad 47
kerbenaai 47
kerbonaad 47
kerbonaai 47
kerbuit 61
kerkol 73

- kermel* 236, 237, 238
kermena 47
kermenaad 47, 48
kermenaai 47, 49
kermenaai, hasseltse ~ 49
kermenaaitje 47
kermenaan 47
kermenade 47
kermisbier 251
kermisbokkem 68
kermissoep 178
kermnaad 47
kern 215
kerneeke 92
kernellen 249
kernemaai 47
kerpuut 61
kersen op brandewijn 266
 KERSEN-PANNENKOEK 177
kerstbroodje 93
kerstkransje 131
kerstkranske 131
kerstweggetje 93
kerstwekske 93
kerven 173
kestbroodje 93
kesteren 168
ketel, een kop wie een ~ hebben 282
ketelkoek 147
ketelweg 147
ketelweggetje 82
ketelwek 147
ketelwekske 82
ketje 241
kets 214
kets 224
ketsen 224
ketsenvlaai 116
ketsflaai 116
ketsj 214
ketsjes 224
ketske 266
ketskes 224
ketsvlaai 116
ketteke 241
kettingleider 131
keukenpieter 15
keuls, iets anders gehad hebben als ~ water 279
keulse 258, 261
keum 271
keumenkaas 137
keuren 14, 21, 253, 273
keurig 17
keurke 107
keurtje 107
keurzaam 17
keus 23
keute 269
keutel 201
keuzen 19, 27, 174
keuzetig 21
keuzig 21
kevelkont 15
kevelneus 15
keveraer 15
keverbek 15
keveren 8, 18, 152
keveren, bonen ~ 152, 155
keveren, erwten ~ 152
keverig 17
keverkont 15
kevernaas 15
kevernazen 18
keverpie 15
kezenboo 97
kezenboteram 96
kezenboterham 96
kezenbotram 96
kezenbotterham 96
kezensmouel 97
kezensnei 97
kibbeling 70
kibbig 17
kiebel 23
kieleflits 258
kieneknap 238
kienselen 171
kiepen 273
kierkespap 141
kierma 290
kierjespap 141
kies 137
kiesemig 17
 KIESKAUWEN 17
 KIESKAUWER 14
 KIESKAUWERIG 16
kieskeurig 17
kiets, zich aan de ~ roken 287
kijken, diep in het glaasje ~ 277
kijken, eens naar het kind ~ gaan 274
kijken, naar de vrouw eens gaan ~ 274
kijken, naar het kindje gaan ~ 274
kijken, te diep in het glas ~ 279
kijl 102
killefits 251
kim 106
kind, eens naar het ~ gaan loeren 274
kind, eens naar het ~ kijken gaan 274
kinder, afval voor de ~ 130
kinderkoekje 130
kinderkoekske 130
kindervlaatie 130
kindervla-ke 130
kindje, een ~ kopen 273
kindje, het ~ zien 274
kindje, naar het ~ gaan kijken 274
kindje, naar het ~ gaan zien 274
kindje, naar het ~ gaan 274
kindjespap 140, 141, 147
kip 46
 KIPKAP 48
kipkap 48, 53, 63
kipkop 63
kippe (du.) 292
kippenragout 55
 KIPPENSOEP 179
kirmensbier 251
kirmensbukkem 68
kirreflits 251
kiskassen 12, 167
kiskont 15
kisper 17
kisperaer 15
kisperachtig 17
kisperbek 15
kisperkont 15
kissen in de pan 167
kissen 167
kist, drinken dat de kop ~ 250
kits 214, 215, 224
kits eten 4
kitsen 224
kitsen, gedroogde ~ 224
kitsenhuisje 214
kitsenhuiske 214
kitsenvlaai 116
kitsj 214
kitsjes 224
kitskes 224
kjeen 215
kjoske 107
klaarmaken, een boterham ~ 99
klaarmaken, erwten ~ 153
klaasje 132, 133
klaaske 132
klaasman 84
klaasmanneke 132
klaasmannetje 84, 132
klaasmop 132
klappertuut 61
klare 258, 264, 267
klare, een ~ pakken 273
klare, een ~ 268
klare, jonge ~ drinken 273
klare, jonge ~ 264, 266, 267, 268

- klare, oude ~ 264, 266,
267, 268
klare wijn 265
klaren 254
klaterjanus 258
klatjes 6
klats 4, 6, 7, 251, 254
klatsen 6, 20, 249, 252
klatsje 4, 7, 254
klatsje warm eten 7
klatsjes 6
klatskaas 139
klatske 254
klatskees 139
klauwen 11
klazeman 133
klazetig 276
klee 80
kleermakersgebraad 225
klei porsieke 5
klein appelvlaaitje 122
klein appelvla-tje 122
klein beetje eten 4
klein beetje 4
klein gebak 123
klein koekje 198
klein mikje 89, 92, 130
klein mikske 89
klein portie-tje 5
klein rantsoentje 5
klein slokskes pakken 253
klein taartje 123
klein tattepom 122
klein vlaaitje 123
klein, een ~ slokje drinken
253
klein, met ~ slokskes drinken
253
kleinbier 251, 263
kleinbijten 10
kleine eter 16
KLEINE HOEVEELHEID ETEN
4
kleine prutvlaai 123
kleine schlitz 122
kleine slokjes pakken 253
kleine taart 123
kleine taartenpom 122
kleine toeslag 122
kleine, de ~ gaan dopen 274
kleine, een ~ pakken 273
kleine, een ~ 268
KLEINE, MET ~ HAPJES ETEN
8
kleine, met ~ slokjes drinken
253
kleineke 268
kleineke, een ~ pakken 273
kleineke, een ~ pitsen 272
kleinmaken 27, 174
kleinstampen 27, 174
kleint, een ~ 268
kleintje, een ~ drinken 273
kleintje, een ~ pakken 273
kleintje, een ~ pitsen 272
kleintje, een ~ 268
klekske 254
klenen 99
klenge schluts 122
kleppen 247, 249
klepper 128
kles 152
klesje 255
kleske 255
klesken 255
kletje 4, 7
klets 4, 240, 242, 243, 255
klets, staaf ~ 241
klets van de vot 62
kletsurig 173
kletsje suiker 158
kletsje 158
kletsje, opgewarmd ~ 7
kletskaas 139
kletske warm eten 7
kletske 4, 7, 254
kletskees 139
kletsken 254
kletskes 6
kletskoek 197, 240
klets kop 128, 197
kletsriem 241
kletsken 254
klets water 240, 242
kleven, ze ~ haan 280
kleven, ze ~ hebben 280
klevis 236
klewsen 18
klewser 15
klibber 63
klibber 65
kliek 6, 7
kliek, opgewarmde ~ 7
kliekje 5, 7
KLEKJE 6
kliekjes 6
kliekske 5, 7
kliekskes 6
klijen 76
klijenpap 143
klik 287
klingsbijten 10
klinge eter 16
klinken 254
klipwater 240
klis 239, 240, 242
klisduivelke 240
klisduiveltje 240
klisshout 239, 240
klisje 237
kliske 237
klissap 240, 242
klissap, houten ~ 239
klissaphout 239, 240
klissapwater 242
klisse 240
klissehout 239
klissehout 240
klissenwater 242
klissesap 240
klissestek 239
klissie 240
klissiehout 239
klissiesap 240
klissiestedek 239
klissiewater 242
klisspawater 242
kliswater 242
klits 255
klits 3, 240, 242, 257, 258
klits-café 258
klitske 7
klitsketje 240
klitsklatsje 7
klitsklatsjes 6
klitskletske 7
klitskletskes 6
klitskoek 240
klitskoekwater 242
klitsriem 241
klitswater 240, 242
kloekenpis 258
kloetie 268
kloetie, een ~ drinken 273
klok 251
KLOKHUIS 214
klokhuis 214
klokhuisje 214
klokhuiske 214
klokje 251
klokkenbazenvlaai 118
klokkenhuis 214
klokkenhuisje 214
klokkenhuiske 214
klokkes 214
klokske 251
klomke 237
klomkeswek 90
klommelen 173
klomp 102
klompenspoelsel 251
klompes 62
klompje 158, 235, 237
klompje, mals ~ 238
klompje suiker 158
klompjesweg 90
klompke 158, 237
klompke, mals ~ 238
klompkes 235
klont 158
KLONTEREN 171
klonteren 99, 171
klonters, tot ~ koken 171

- klontje 158
 klontje suiker 158
 klontjes 158
 klontjesbrood 90
 klontjesmik 90
 klontjesweg 90
klontjeswek 90
 klooiën 173
 klopje 128
klopke 128
 klopkoeck 125
 kloppen 230
 kloppen, noten ~ 230
 klot 80
 kloten, een stuk in de ~
 haan 277
 kloten, een stuk in de ~
 hebben 277
 kloten, een stuk in de ~ 276
 kloten, een stuk in zijn ~
 hebben 278
 kloten, een stuk in zijn ~
 276
 kloten, stuk in de ~ 276
 kloten, stuk in zijn ~ 276
 kloter 258
 kloterwater 241, 242
 klotje 158
 klotje suiker 158
 klots 255
 klotsen 254, 273
 klotsje 92, 251, 255
 klotskaas 139
klotske 251, 255
klotskees 139
klotteke 158
 klubsen 230
 kluitje 198
kluitje 198
 kluis 213
 kluister 214
 kluisters 48
 kluit 80
kluiteke 158
 kluiteren 171
 kluitje 158, 236
klumpes 62
klumpke 235
klumpske 235
 klungelen 173
 kluppelen 229
klutskees 139
 knaagbrood 80
 knaaien 26
knaan 10
 knab 2, 94, 101, 102, 237
 knab brood 102
 knabbe 94
 knabbelativus 2
 KNABBELLEN 19
 knabbelen 8, 10, 19
 knabberdans 62
 knablativus 2
 knagen 9, 10, 19
 knammelen 6
knäö, tot ~ koken 171
knäö-ke 158
 knap 236
 knapje 236, 237
 knapjes 104, 235
knapke 237
 knapkoek 128, 130
 knapkoek, maaseiker ~
 128
 knapkoek, wessemer ~
 128
 knapkoekje 128
knapkoekske 128
 knappen 249
 knapperd 139
 knappers 193
 knapzak 2
 knaspelen 11
 knasselaar 15
 knasser 268
 knaster 80, 285
 knasterd 35, 80, 285
 knats 216
 knatsen 9, 10, 11, 20
 knauw 101, 103
 knauwel 80, 103
 knauwel brood 103
 knauwelaar 15
 knauwelen 6, 9, 10, 18,
 19, 25, 292
knauwelkes 6
 knauwelmoes 237
 knauwels 6
 knauweltjes 6
 knauwen 10
 knavelen 11
knaven 10
knebbelen 19
 kneden 27, 78, 174
 kneden, kapot ~ 27, 174
 kneedbrood 85
knepke 236
knepkes 235
 knets 31
 knetselaar 15
 knetselen 18, 19
 knetsen 9, 18, 20, 27, 167,
 174
 knetsenkoek 197
 knetser 15
 knetteren 167
 knetteren in de pan 167
 KNEUZEN 220
 kneuzen 6, 220
 knibbelen 8, 11, 12, 19, 25
knibbelkesvlaai 114
 knibbeltje 92
 knie 44
 kniezer 15
 kniezerd 15
 knijl 276
 knijp 258
 knipbrood 85
 knippeltje 92
 knippelworst 58
 knisperen 167
 knitselen 224
kno 103
kno brood 103
kno wek 103
 knobbelen 19, 171
knobbelenfla 114
 knobbelenvla 114
knobbelkesvlaai 114
 knobbeltaart 114
knobbeltaat 114
 knobbeltje 92
 knobbeltjesvlaai 114
 knoddelen 26, 147, 171,
 173
 knoddelen, pap met ~ 141
 knoddelenpap 141
 knoddeltjesvlaai 114
 knode 103
 knode brood 103
 knode weg 103
 knoden 103
 knoden, tot ~ koken 171
 knodetje 158
 knodsen 26
 knoe 106
 knoedelen 147
 knoef 103
 knoef, dikke ~ 101
 knoeg 101
 knoei 271
 knoeien 18, 26, 173
 KNOEIEN 26
 knoerieren 27
 knoep 269
 knoest 103
 knoken 46
 knokenschink 43, 45
knokenschink 45
 knol 227
 knolraabsoep 179
 knook met vlees 45
 knook 45
knook 46
 knookjessoep 180
knookskessoep 180
 knop 131, 215, 268
 knop, een ~ drinken 273
 knopje suiker 158
 knopjesvlaai 114
knopkesflaai 114
 knoppen 247
 knorpot 15

- knorrig 17
knos, zo zat wie een ~ 275
knoteren 287, 289
knots 103, 214
knotselen 19
knotsen 9, 19, 221, 254
knozelen 19
knozen 221
knubbelkesvlaai 114
knüddel 81
knuddelen 147, 173
knuddelenpap 141
knuddelenpap 143
knui 103
knuist 88
knuisten, pap met ~ 141
knuistje 130
knuizen 10, 18
knuizerd 15
knullen 286
knuppelen 229
knuppelworst 58
knuppen 247
knutsen 221
knuttelen 147
kobus, een ~ drinken 273
koddelen 48
koe, vol wie een ~ 275
koebrood 87
koedelen 49
koek 83, 120, 124, 125, 134, 147, 197, 198, 200, 201
koek, boekweiten ~ 199
koek, boekweiter ~ 199
koek, boekweitse ~ met spek 200
koek, boekweitse ~ 147, 199
koek, bonte ~ 125
koek, derve ~ 197
koek, dikke ~ 83
koek, dunne ~ 198
koek, gearneerde ~ 120
koek, gesierde ~ 120
koek, halve ~ 123
koek, leren ~ 197
koek met ajuinen 200
koek met spek 200
koek, opgespoten ~ 120
koek, platte ~ 198
koek, taai ~ 197
koekappel 225
koekbeslag 196
koekdeeg 196
koeken 171
koekenbak 197, 199
koekenbakje 198
koekenbakske 198
koekenbeslag 196
koekenbrood 92
koekendeeg 147, 196
koekenman 84
koekenpan 197
koekernulke 128
koekernulletje 128
koekeseboek 199
koekje 124, 127, 129, 130, 131, 197, 198, 201
KOEKJE 127
koekje, droog ~ 128
koekje, dun ~ 198
koekje, gebakken ~ 198
koekje, klein ~ 198
koekje, locht ~ 198
KOEKJE VAN OVERGESCHOTEN DEEG 130
koekklappen, meel voor het ~ 196
koekske 124, 127, 129, 131, 197, 198, 201
koekske, droog ~ 128
koekske, dun ~ 198
koekske, gebakken ~ 198
koekske, klein ~ 198
koekske, locht ~ 198
koekspijs 196
koelapjes 52
koelapkes 52
koelappen 52
koeling 213
koes 104, 105
koetje 292
koevlees in het zuur 49
koezeloe 258
koffe 203, 256
koffe, eerste ~ 203
koffebreuselen 260
koffebronzen 260
koffedras 260
koffedrinken 204, 207
koffedrinkes 208
koffedrinkestijd 208
koffee 203, 256
koffee, juste ~ 203
koffe, tweede ~ 204
koffeedrinken 207
koffegronk 260
koffegrozelen 260
koffekoekske 128
koffesgrond 260
KOFFIE 256
koffie 256
koffie, de ~ 203, 205, 207, 210
koffie drinken 8
koffie, dunne ~ 258
koffie, eerste ~, de ~ 203, 205
koffie, gewarmde ~ 257
koffie, halfmiddagse ~, de ~ 207
koffie, halfnamiddagse ~, de ~ 207
koffie, magere ~ 259
koffie, nagewarmde ~ 257
koffie, namiddagse ~, de ~ 207
KOFFIE, OPGEWARMDE ~ 257
koffie, opgewarmde ~ 257
koffie opschudden 256
koffie, oudbakken ~ 257
koffie, oude ~ 257
koffie, rekel van ~ 259
KOFFIE, SLAPPE ~ 257
koffie, slappe ~ 259
koffie, suikerij bij de ~ 261
koffie, tweede ~, de ~ 204
koffie, vieruurse ~, de ~ 207
koffie, voor-middagse ~, de ~ 205
koffie, vroege ~, de ~ 203
koffie waardoor men zonder bril de zeven psalmen kan lezen 259
koffie, warmgemaakte ~ 257
koffie wie schotelenwater 258
koffie, zeik van ~ 259
KOFFIE ZETTEN 256
koffiebreuzelen 260
koffiebrozelen 260
KOFFIEDIK 259
koffiedik 260
koffiedras 260
koffiedrats 260
koffiedrek 260
koffiedrinken na de noens, het ~ 208
koffiedrinken, eerste ~, het ~ 204
koffiedrinken, het ~ 204, 205, 207, 210
koffiedrinken, tweede ~, het ~ 205
koffiedrinkens, het ~ 208
koffiedrinkenstijd 208
koffiedrinkes 208
koffiedroes 260
koffiedroesem 260
koffiedrozelen 260
koffie-extract 261
koffiegrond 260
koffiegronk 260
koffiegrozelen 260
koffiekoek 88, 124, 128
koffiekoekje 128
koffiekoekske 128
koffiepek 261
koffieplatsje 128

- koffiepletske* 128
koffiesgrond 260
koffiestijd 208
koffietijd 204, 205, 208
koffietrinken 204
koffie-urke 208
koffie-uurtje 208
koffijdrinken 204
kohotje 213
koken 168, 169, 170
KOKEN (INTR.) 168
KOKEN (TR.) 168
koken, café ~ 256
koken, fijn ~ 170
koken, gaar ~ 170
koken, gans gaar ~ 170
koken, goed gaar ~ 170
koken, het ~ 4
koken, in een prats ~ 170
koken, in moes ~ 170
koken, in prat ~ 170
koken, in prats ~ 170
koken, kapot ~ 170
koken, kort ~ 169
koken, met weinig water ~ 169
koken, moes ~ 170
koken, murw ~ 170
koken, ondereen ~ 170
koken, plat ~ 170
koken, prats ~ 170
koken, pratsgaar ~ 170
koken, stijf ~ 171
koken, tot klonters ~ 171
koken, tot knoden ~ 171
koken, tot moes ~ 170
koken, tot pap ~ 170
koken, tot prats ~ 170
koken, vaneen ~ 170
kokens, het ~ 4
kokerij 4
kokes, het - 4
kokkel 231
kokkerebol 227
kokkes 104
kolen, opgelegde ~ 190
kolen, witte ~ 188
kolendamp haan 29
kolenstomp 184
kollemol 227
kollemolle 227
kols 23
kolsen 21
kolsig 21
kombes 190
komen, aan de kook ~ 168
komen, daar ~ kamen op 270
komen, met geen mes door te ~ 80
komfetuur 245
komfituur 245
KOMIJNEKAAS 137
komijnekaas 137
komijnekees 137
komijnenkees 137
komijnkaas 137
komijnkees 137
komkeswos 62
kommerlijk 17
kommetjes, bloed in ~ 62
kommetjesworst 62
kommiezenbrood 85
kommiezenkaas 137
kompes ondereen 185
kompes 185, 188, 190
kompkas, bloed in ~ 62
konijnenkop 227
konijnsvoer 194
koningskoek 88, 92
kont, een stuk in de ~ haan 277
kont, een stuk in de ~ hebben 277
kont, een stuk in de ~ 276
kont, een stuk in zijn ~ hebben 278
kont, een stuk in zijn ~ 276
kont, liesje met de ~ 218
kont, stuk in de ~ 276
kontje 105
kook, aan de ~ komen 168
kook, aan de ~ zijn 168
kook, de ~ derover laten gaan 169
kook, de ~ 4
kook, op de ~ zijn 168
kookpot, de ~ 4
KOOKSEL 3
kooksel 3
kooksel verzamelen 150
kookwater 262
kool 187, 189, 190
kool dooreengekookt 184
kool en patattenstomp 184
kool, gekookte ~ 184
kool, groene ~ 187
kool ondereen 184
kool, opgeleide ~ 190
KOOL, RODE ~ 188
kool, rode ~ 189
kool, slechte ~ 187
kool, stomp met ~ 184
kool, stomp van patatten en ~ 185
KOOL, WITTE ~ 188
kool, witte ~ 188, 190
kool, zure ~ 189
koole, rooi ~ 189
koolmoes 184
kool-ongeree 184
koolputter 241
KOOLRABISOEP 179
koolstamp 184
koolstoemp 185
koolstomp 184, 185
koolzaadolie 159
koolzuur 190
koon 215
koopmik 81
koopweg 82
koot 45, 213, 224
kootjes 224
kop 28, 63
kop, dikke ~ 283
kop, drinken dat de ~ kist 250
kop, een ~ hebben wie een rijthamer 282
kop, een ~ wie een emmer hebben 282
kop, een ~ wie een kellen hebben 282
kop, een ~ wie een ketel hebben 282
kop, een ~ wie een rijthamer haan 282
kop, een ~ wie een rijthamer hebben 282
kop, een ~ wie een tui- hamer hebben 282
kop, een dikke ~ hebben 282
kop, een houten ~ hebben 282
kop, een houteren ~ hebben 282
kop, een zware ~ hebben 282
kop, geperste ~ 49, 63
kop, gerolde ~ 63
kop, halve ~ 63
kop, houteren ~ 283
kop, kuiken zonder ~ 54
kop, kwakkelen zonder ~ 54
kop, met een zware ~ rondlopen 282
kop, mus zonder ~ 54
kop, vogel zonder ~ 54
kop, vogeltje zonder ~ 54
kop, zware ~ 283
kopen, een kindje ~ 273
koppen 162
koren 265
koren, brood van bont ~ 85
koren, gebroken ~ 75
koren, gemalen ~ 75
koren, geplet ~ 75
koren, gespit ~ 261
korenbrood 80, 86
korenbroodpap 141

- korenmeelpap 142
 korenmeelspap 142
 korenpap 142
korentenbrood 87
 korn-tje 268
 korrel 107
 korrelemol 227
 korreltjes, chocoladen ~ 246
kors 105
kors, ouw ~ 105
kors, verse ~ 105
korske 103
 KORST 104
 korst 94, 103, 104, 105, 106, 107
 korst, bovenste ~ 105
 korst brood 103, 105
 korst, brood met de ~ dervanaf 106
 korst, eerste ~ 105
 korst, leste ~ 105
 korst, nieuwe ~ 105
 korst, onderste ~ 105
 korst, oude ~ 105
 korst, uit de ~ gaan 80
 korst, van de ~ gaan 79
 korst, verdroogde ~ 105
 korst, verse ~ 105
korstekes 104
 korsten 6
 korstje 103, 105, 107
 korstje, droog ~ 105
 korstje, vers ~ 105
 korstje, voorste ~ 105
 korstjes 6, 104
 korstjes, gebakken ~ 104
 KORT AFKOKEN 169
 kort afmaken 169
 kort gekookt 169
 kort koken 169
 kort opzetten 169
 kort vlees 48
kort 105
 kort 75, 169
kortelet 47
kortelet van de rokkelaai 47
kortelet van het steelke 47
korteletje 47
 korterik 94
kortlet 47
 kortnat 265
kos brood 103
kos 103, 105
kos, ouw ~ 105
kos, ouwe ~ 105
kos, verdroogde ~ 105
kos, vjorse ~ 105
kos, vjosse ~ 105
koske 105
koske, joste ~ 105
koske, vers ~ 105
koske, vos ~ 105
koskes 104
kosseke 105
kost brood 103
 kost 1
kost 105
kost, boveste ~ 105
 kost, doe konst hem beter in de mest hebben wie in de ~ 24
kost, dunne ~ 3
kost, opgewarmde ~ 7
kost, ouw ~ 105
kost, ouwe ~ 105
kost, vosse ~ 105
kost, vuile ~ 271
 KOST, WATERIGE ~ 2
kost, waterige ~ 3
 kost, weten wat de jenever ~ 280
kostekes, gebakken ~ 104
 kostganger, goede ~ 13
kostje 105
 kotelet 47
 KOTELET, RIBSTUK 46
 kotelet van de rokkelade 47
 kotelet van het steeltje 47
 koteletje 47
kotlet 47
 kotsmisselijk (zijn) 282
 kotsziek (zijn) 282
kotterik 94
 koude schotel 195
 koude, grijze ~ 265
kouw schotel 195
kouw schottel 195
 kraag 39
 kraag, een goed stuk in de ~ 276
 kraag, een stuk in de ~ haan 277
 kraag, een stuk in de ~ hebben 278
 kraag, een stuk in de ~ 275
 kraag, een stuk in zijn ~ hebben 278
 kraag, een stuk in zijn ~ 275
 kraag, stuk in de ~ 276
 kraagvet 41
 kraamdrank 262
 krab 71
 krabbel, kribbel de ~ 48
krabben 40, 104
krabbenaai 47
 krabbieja 241
 krachtig 34
 kraftig 34
 krake-crou-te-tje 92
krakekrutsje 92
 KRAKELING 131
 krakeling 131
 kraken 230
 kraken, noten ~ 230
 kraker 131
 krakerd 281
 krakkebezenvla 118
krakol 73
 krallen 254
kramel 237
kramenaad 47
 kramik 88
 kramikman 84
krammenaai 47
 krank 32, 33
 kranskoek 124
 kränterprinten, aachener ~ 133
 krap 37, 56
 krapje 56
 krapjer 40, 104
 krapjeren 40, 104
 krapjes 37, 40, 48, 104, 224
 krapjessoep 141
krapke 56
krapkes 48, 104, 224
krapkessoep 141
 krappelen 40, 48
 krappels 40
 krappeltjes 40, 104
 krappen 37, 40, 48, 104
 krapper 40
 krappetjes 40, 104
krapuit 61
 kratstensteentje 82
 krawouwer 268
krebbekes 40
krebbelkes 104
 krebs (du.) 71
krebuit 61
kreef 71
 KREEFT 71
 kreeft 71
krees 71
kreftig 34
 krei 158
 krekelig 17
 krekkebekkesvlaai 118
kremel 237
kremenaai 47
 kremmeling 107
krenee 89
 krennee 89
 krennee-tje 89, 92
 KRENT 211
 krent 221
 KRENTENBOL 89

- krentenbol 89, 202
krentenbolke 89
krentenbolleke 89
 krentenbolletje 89
 KRENTENBROOD 87
 krentenbrood 87
 krentenbroodje 87, 89
krentenbrooke 89
 krentenkoek 87, 89, 202
 krentenkoekje 198
krentenkoekske 198
krentenmig 87
 krentenmik 87, 88
 krentenmikje 88, 89
krentenmikske 89
 krentenschijter 15
 krentenstoet 89
 krentenstoetje 89
krentenstoetske 89
 krentenweg met sucade 89
 krentenweg 88, 89
 krentenweggetje 88, 89
krentenwek met sucade 89
krentenwek 88, 89
krentenwekske 88, 89
 krentkoek 197
 krep 48
 kreperen 29
krepke 37
krepker 40
krepkeren 40
krepkes 40, 104
kreppelkens 40
kreppelkes 40, 104
krepuut 61
 kreukel 72, 73
 kreupel, een ~ 130
 kreupelvot 201
 kreupeltje 130
 kreupelvot 130
 kribbel de krabbel 48
 kriebel 17
 krikelenbok 15
kriemelke 5
 kriemeltje 5
 kriemig 17
 kriepeltjesvlaai 118
 kriezelen 254
 kriezelvla 118
 krijgen, een stuk in ~ 274
 krijgen, (een) vette muil ~ 12
 krijgen, zich een snuifje ~ 294
 krijtelijk 17
 krijtelijk eten 17
 krijtelijk op het eten 17
 krijtelijke eter 15
 krikkel 72, 73
 kril 17
 krimineel zijn 279
 krimineel, stom ~ zijn 279
 kringelen 254
 krinsel 68
 kripvlees 52
 krishout 239
 kriskoek 239, 240
 kriskoekcent 241
 kriskoekhout 239
 kriskoekstek 239
 kriskoekwater 242
krismanke 241
 krismannetje 241
 krispelen 289
 krissap 240
 krissapwater 242
 krissesap 240
 krisseskoek 240
 krissie 240, 242
krissieke 240
 krissieriem 241
 krissierijstartel 241
 krissiesap 240, 242
 krissiesapstek 239
 krissiestek 239
 krissietje 240
 krissiewater 240, 242
kristbroodje 93
 kristekoek 240, 242
 kristekoekwater 240, 242
 kristesap 240, 242
kristiessap 240
 kristussapwater 242
 kritiek 17
 kritsel 15
 kritselen 168, 254
 kroegvet 41
 kroeselvlaai 118
 kroezelkool 187
 kroffen 40
 krofnagel 162
krol 92
 krol, een ~ aanhebben 277
 kroldebol 227
 krollkool 187
 krollkool, hutsepot met ~ 184
 krollebedol 227
 krollebol 123, 227
krollembol 227
 krollemedol 227
 krollemerol 227
 krollemol 227
krollemolke 130
 krollemolletje 130
 krollenbol 227
 krollenmoes 187
 krolmoes 187
 krolmoes, stampot met aardappelen en ~ 184
 krolmol 227
 krombeen 44
 krombrood 91
 krombroodje 91, 131
kromenaad 47
 krommen 162
 krommenol 227
krompbroodje 131
 krompbroodje 91
kromperen, gebakken ~ 191
 krongel 56
kronselenflaai 118
 kronselenvlaai 118
 kroos 214
 kroosje 214
krooske 214
kroost 214
 krop 85
 kropbrood 85
krossesap 240
 krubbeling 107
kruibes 61
 kruid 105, 161, 243
 kruid, boterham met ~ 97
 kruidbabbelaar 243
 kruidbabbeltje 237
 kruiden 161
 KRUIDEN, SPECERIJEN 161
 kruidenbitter 266
 kruidendrank 266
 KRUIDENJENEVER 265
 kruidenjenever 266
 kruiden-schnaps 266
 kruiderij 161
 kruidje 115, 163, 226
 kruidkaas 137
kruidkees 137
 kruidkoek 197
 KRUIDNAGEL 161
 kruidnagel 162
kruidnagelke 162
 kruidnageltje 162
 kruidnoot 162
kruien 161
 kruierskoffie 258
 KRUIJ 105
 kruim 105
 kruim, vlaai get dikker van ~ 115
 KRUIJEL 106
 kruimel 5, 106
 kruimelen 6, 106
 kruimelenvla 113
 kruimelenvlaai 113
kruimelflaai 113
kruimelke eten 5
kruimelke 5, 107
kruimelkes 5, 6
kruimelkesflaai 113
kruimelkesvlaai 113
 kruimels 6, 106

- kruimeltje eten 5
 kruimeltje 5, 107, 130
 kruimeltjes 5, 6
 kruimeltjesvlaai 113
 kruimelvlaai 113
 kruimen brood 107
 krimpje 107
kruimpke 107
kruin 105
kruinagel 162
kruinoot 162
 kruipens 61
 kruipuit 60, 61
 kruisbroodje 89, 91
 kruiselenmoes 187
 kruiselmoes 187
 kruitpap 147
kruitsbroodje 89, 91
 krul 92, 130
krulkesmoes 187
 krulkool 187
 krulkool onderen 184
 krulletjesmoes 187
 krulmoes 187
 krummeling 107
 kuddeltjes 49
kui 2
kui, de - 4
kuien 8, 10, 18, 292
kuiies 115, 226
 kuifjespap 141
kuifkespap 141
 kuiken zonder kop 54
 kuil 213
 kuilen 21
 kuilenvreter 23
kuinen 164
 kuipje 181
 kuis 115, 226
 kuitenbokkem 68
kuitenbukkem 68
 kuiven 22
kummelijk 17
 kummelkaas 137
 kunnen 164
 kunnen, de weg niet ~
 houden 277
 kunnen, get op ~ 29
 kunnen, iets ~ in zijn botten
 slaan 250
 kunsel 65, 161
 kunst-eedje 160
kup 162
 kustijk, zich get in zijn ~
 houwen 22
 kuul 101
 kuus 23
kuvelke 129
 kuveltje 129
 kuzen 173
 kwaad 231
 kwabaal 70
 kwak 136, 216
 kwak, een ~ innemen 273
 kwaker 76
 kwakerpap 145
 kwakkelen zonder kop 54
 kwalijk ruiken 42
 kwark 139
 kwast 106, 262
 kweddelen 27, 174, 221
kweddelkes 49
 kweddeltes 49
 kweert 172
 kwellen 171
kwelmander 193
kwelmanneke 45
 kwelmanner 193
 kwelmannetjes 193
kwelmenkes 193
 kweps 31
 kwepsen 20
 kwet 62
 kwets 3, 216
 kwetsaardappelen 194
 kwetsen 20, 27, 170, 174,
 221
kwets-erpel 194
 kwetsetig 219
 kwispelaar 15
 kwispelen 18
kwoken 168
kwokken 169
kwolmanneke 45
 L
 la, een stuk in zijn ~ 276
 laag, hoog en ~ 183
laai, een ~ aanhebben 277
laai, een stuk in de ~ 276
laai, een stuk in zijn ~
hebben 278
laai, stuk in de ~ hebben
 278
laai, stuk in de ~ 276
laai, zijn ~ hebben 280
laai, zijn ~ vol hebben 280
 laar, slappe ~ 259
 laars, een stuk in de ~ 276
 laarzen, een stuk in zijn ~
 276
labbelierblad 161
 labberdaan 70
 lade, een ~ aanhebben 277
 lade, een stuk in de ~ hebben
 278
 lade, een stuk in zijn ~
 hebben 278
 lade, een stuk in zijn ~
 276
 lade, stuk in de ~ 276
 lade, zijn ~ hebben 280
 lade, zijn ~ vol hebben
 280
 laden, zich ~ 22
 laf 31
 lager 269
lakrit 240
 lakrits 240, 242
 lakritsbroei 242
lakritsbrui 242
 lakritswater 240, 242
 lambiek 269
 lamlendig (zijn) 282
 lammertjespap 139
 LAMMETJESPAP 139
 lammetjespap 139, 141,
 144
 lampetten 249
 lampetteren 249
lamputten 249
 lang 33
 lang brood 83
 lang vingertje 128
 lang wit brood 83
lang, eten met ~ tand 17
lang, eten met ~ tenj 17
lang, met ~ suk eten 17
lang, met ~ tan eten 17
lang, met ~ teng eten 17
lang, met ~ tenj eten 17
 lang wit 83
 lang witbrood 83
 langbrood 83
 lange mik 83
 lange tanden voor het eten
 hebben 17
 lange toet 131
 lange vinger 128
 lange weg 83
lange wek 83
 lange witte mik 83
 lange, eten met ~ tanden
 17
 lange, met ~ sokken eten
 17
 lange, met ~ tanden eten
 17
 lange-vingerkoekje 128
lange-vingerkoekske 128
 LANGWERPIG WITTEBROOD
 83
 langzaam eten 17
 lap 102, 197
 lap, harde ~ 197
 lap leer 35, 132, 197
 lap, leren ~ 35
 lap vis 72
 laphaas 45
 lapje 101
 lapje, dun ~ 101
 lapje, maastrichts ~ 101

- lapjes rindsvlees 52
 lapjes rindvlees 52
 lapjes 52
lapke 101
lapke, dun ~ 101
lapke, maastrichts ~ 101
lapkes rindsvlees 52
lapkes rindvlees 52
lapkes 52
 lapkoek 197
 lappen 249
 lares 258
 larezeik 258
 larie 257, 259
 larie, oude ~ 257
lariks 240
 lastig 17
 lastig aan de tafel 17
 lastig op het eten 17
 lastig voor het eten 17
 lastige eter 15
 lastiggevallen 17
 lat 94
 laten bleken 213
 laten, de kook derover ~
 gaan 169
 laten, gaar ~ worden 167
 laten, het ~ smaken 18
 laten, het zich ~ smaken
 18
 laten lengen 213
 laten liggen tot ze rijp zijn
 214
 laten liggen voor rijp te
 worden 214
 laten liggen voor te mouten
 213
 laten liggen 213
 laten mouten 213
 laten murg worden 213
 laten murgen 213
 laten ontzweeten 214
 laten rijp worden 214
 laten, rijp ~ worden 214
 laten rijpen 214
 laten uitzweeten 213
 laten, wat ~ geel worden
 214
 laten zuren 78
 latjes, vla met ~ 112
 latjes, vlaai bet ~ 112
 latjes, vlaai mee ~ 112
 latjes, vlaai met ~ 112
latjesflaai 112
 latjesvla 112
 latjesvlaai 112
lattekes, vlaai me ~ 112
lattekesflaai 112
lattekesvla 112
lattekesvlaai 112
 LAURIER 161
 laurier 161
 laurierblaadje 161
 laurierblad 161
 lauw 31
 lauwbeen 44
 lauwelier 161
 lauwelierblad 161
 lauwervladem 161
 lazerus zijn 279
 lazerus, zich ~ voelen 282
 lebber 3
 lebberen 24, 25, 249, 252,
 289
ledderenvlaam 112
 ledderenvloedem 112
ledderkes 112
ledderkesflaai 112
ledderkesvla 112
ledderkesvlaai 112
ledderkesvlaam 112
 ledders, vlaai met ~ 112
leddersflaai 112
 leddersvlaai 112
 leddertjes 112
 leddertjes, vlaai met ~ 112
 leddertjesvla 112
 leddertjesvlaai 112
 leddertjesvloedem 112
 leddervlaai 112
lee 31
 leeftocht 2
 leeg 30, 231
 LEEG, GEZEGD VAN NOOT
 231
 leegdrinken, een ~ 273
 leegmaken, een bakje ~
 273
 leer 197, 259
 leer, lap ~ 35, 132
 leers 42
 leeuweriken 193
 lege, een ~ maag haan 29
 leggen, in de mout ~ 213
 legume 150
 legumen 150
 legumen inmaken 175
 legumen meteenzoeken
 150
 legumen verzamelen 150
 legumensoep 178
lei 31
leidertjesvlaai 112
leierkes, vlaai met ~ 112
leierkesflaai 112
leierkesvlaai 112
leiers, vlaai met ~ 112
 lek 2, 236
 lekfietsjen 234
 lekken 24, 252, 273
 lekker 234, 236
 lekker bikken 12
 lekker eten 12, 234
 lekker kachel zijn 279
 lekker oppeuzelen 18
 lekker peuzelen 18
 lekker schransen 12
 lekker smikkelen 11, 19
 lekker smullen 11
 lekker stuk van het kalf 51
 lekker vinden 14
 lekker zuurtje 236
 LEKKERBEK 12
 lekkerbek 12, 15
 lekkerd 15
lekkere 234
 lekkere, een ~ 15
 lekkegoed 234
lekkerke 234, 235, 238
lekkerkes 234
 lekkermuil 12
 lekkers 234, 236
 lekkers, get ~ 234, 236
 lekkers, iets ~ 234
 lekkertand 12
 lekkertje 234, 235, 238
 lekkertjes 234
lekkes 234
 lekmuil 15
 leknaas 12, 15
 lekneus 15
 leksnaas 15
 leksnuit 15
 lekstaf 243
 lekstek 243
 lekstok 243
 lektuitje 243
lelleke 102
 lelletje 102
 lelletjes 51
lemkespap 139, 141, 144
lemmekespap 139, 141, 144
 lemmelen 25, 247
lemmerkespap 139
 lempmichel 198
 lende 48
 lende, stuk van de ~ 48
 lende, van de ~ 48
 lendestuk 48
 lendslap 48
 lengen, laten ~ 213
 lepel, een ~ nemen 273
 lepelen 21, 247, 249
 leppen 24
leppen 249
 leps 3, 31, 270
 lepsen 24, 247, 249, 252
 leren koek 197
 leren lap 35, 197
 leren pal 35
 leren sies 197
 leren siesje 237
leren sieske 237

- leren thijs 35, 132, 197,
 198
 leren thijsje 197
 lerenlauw 259
 lerpje 102
lerpke 102
 lerrus 256
 lessen 248
 lessen, de dorst ~ 248, 249
 lessen, dorst ~ 248
 leste korst 105
 leur 239
 leut 153, 231, 259
 leut, uit de ~ doen 153
 leuten 152, 155, 252
 leuten, bonen ~ 153, 155
 leuten, erwten ~ 153
 leuter 257, 259
 leuteren 247, 249, 289
 leuzig 32
 lever, een droge ~ hebben
 250
 leverbeen 59
leverjos 59
 leverkaas 64
 leverkoek 132
 leverkoeksprent 133
 leverpastei 59, 64
 LEVERPASTEI 63
 lever-pastete 59, 64
 leverpaté 59, 64
 leverpens 59
 leversaucisse 59
 leverstompje 59
leverstompke 59
 levertrijp 59
levertrup 59
levervjos 59
leverwjos 59
leverwors 59
 LEVERWORST 59
 leverworst 59
leverwos 59
leverwost 59
 lezen 151
 lezen, die snee is zo dun,
 daar kans doe de gazet
 door ~ 102
 lezen, koffie waardoor men
 zonder bril de zeven
 psalmen kan ~ 259
lezesolie 159
 licht 34
 LICHT BIER 247
 lichten, een ~ 273
 liefhebber 13, 281
 hierela 259
 hierelauw 257
 lerie, oude ~ 257
lies 38
 lies 38, 135, 156
 liesje met de kont 218
 liesje 102, 135
lieske mette kont 218
lieske 102
liest 135
 liesvet 38, 41
 liezen 38, 155
 liezen, bonen ~ 155
 liezenvet 38
 liggen, laten ~ tot ze rijp
 zijn 214
 liggen, laten ~ voor rijp te
 worden 214
 liggen, laten ~ voor te
 mouten 213
 liggen, laten ~ 213
 lijnzaadsolie 159
 lijnzadenpap 142
 likeur 266
 LIKKEN 24
 likken 24
 likmuil 15
 LIMBURGSE KAAS 136
limmenaad 262
limmonaad 262
 LIMONADE 262
 limonade 262
 lizendeeg 125
 lizentaart 113
linzentoert 113
linzentoet 113
 linzenvla 113
 linzenvlaai 113
 linzertaart 113
linzertoert 113
 lippen 253
lipperke 102
 lippertje 102
 lissen 19
 litsen 273
 lizis 259
 locht koekje 198
 lochte deeg 125
 lochte wafel 134
 lodder 259
 loeksen, een glaasje ~ 273
 loeren, diep in het glaasje ~
 277
 loeren, eens naar het kind
 gaan ~ 274
 loerie 258
 loeriën 249
 lok 213
 lokenkoek 200
 lollig zijn 279
 LOLLY 243
 lolly 243
 lommelskoek 197
 lomp snijden 173
 lont 56
 lookkoek 200
 loos 231
 lopen, barrabas van honger
 ~ 29
 lopen, stijf ~ 279
 lopens 259
 loper 259
lopes 259
 lores 259
lorken 288
 lorum 276
 loten 8
 lots 287
 lotsen 24, 25, 247, 288,
 289
 loverdeeg 108
loverdeek 108
 loze vink 54
 lubbes 63
lucht 34
ludderkesflaai 112
ludderkesvla 112
ludderkesvlaai 112
ludderkesvlaam 112
luddervlaai 112
 lui 31
 luiwijverpap 141, 147
luister 231
 luiwijkenpap 141
 luiwijkenpap 141
 luizerd 259
 luizerd 259
 lummel 257
lummenaad 262
lupsen 247
lupsen 249
 lurken 25, 249, 253, 288,
 289
 LURKEN 288
 lurken aan de pijp 288
 lurken, aan de pijp ~ 288
 lurken, de pijp ~ 288
lussen 13
 lust 28
 LUSTEN 13
 lusten 13, 249
 lusten, gaarne ~ 13
 lusten, hem ~ 29, 249
 lusten, hem gaarne ~ 249
 lustig 30
 luter 259, 289

 M
 maag, de ~ jeukt 30
 maag, de ~ rammelt 30
 maag, drupje voor de ~
 266
 maag, een lege ~ haan 29
 maag, een met een gezonde
 ~ 12
 maag, mijn ~ jeukt 30

- maag, zijn ~ jeukt 30
 maagbitter 266
 maagvulling 3
 maaiensteek 218
 maaiensteek, heeft een ~ 218
maaike, daa zit een ~ in 218
 maaiesteek 218
 maaiesteek, heeft een ~ 218
 maaiestikig 218
 maaitje, daar zit een ~ in 218
 maal 204, 206, 208
 maal, zuur ~ 50
 maalsel 75
 MAALTIJD IN DE VOOR-
 MIDDAG 204
 maan, halve ~ 123
 maandagbroodje, verloren ~ 93
maanke 123
 maantje 123
 maantje, half ~ met appelen 122
 maantje, half ~ 122
 maantje, halve ~ 123
 maas 219
 maaseiker knapkoek 128
 maastricht, daar kans doe ~ doorlaten 102
 maastrichts lapje 101
 maatje 68
maatjesering 67
 maatjesharing 67
maatjesherring 67
maatjeshiering 67
 maatkaas 137
maatkees 137
 machtig 34
macrongske 128
macronneke 128
macronske 128
 macroon 128
 macroontje 128
mager gehaks 53
 mager gehakts 53
 mager soepenvlees 45
 mager vlees 45
 mager 32, 33
 MAGER 33
 magere koffie 259
 maizenapudding 146
makai 138
makaikees 138
 makei 138
 makeikaas 138
makeikees 138
 maken, café ~ 256
 maken, een boterham ~ 99
 maken, een mijt ~ 213
 maken, een mouting ~ 213
 maken, een moutje ~ 213
 maken, een moutsel ~ 213
 maken, een muik ~ 213
 maken, flors ~ 170
 maken, moes ~ 170
 maken, puree ~ 27, 174
 maken, spijs ~ 170
 maken, tot moes ~ 170
 maken, vleddig ~ 27
 maken, zich een mouting ~ 213
 makkepek 240
 maksen 21
malberenflaai 117
 malberenvla 117
 malberenvlaai 117
 maleier, zat wie een ~ 275
 maleier, zo zat als een ~ 275
 maleier, zo zat wie een ~ 275
 malen 10, 18, 27, 174
 mallig 32
 mals 34, 136, 173, 215, 216
 mals brood 106
 MALS, GEZEGD VAN BOTER 136
 mals, het ~ 106
 mals klompje 238
 mals, te ~ 216
 mals van het brood 106
malt 261
 malz (du.) 261
 mampfen 9
 man, zat wie duizend ~ 275
 man, zo zat wie duizend ~ 275
 mandel (du.) 232
 mandersmikkestuk 84
 mangage (fr.) 2
 manger (fr.) 2
manneke 129, 133
 mannenbrood 84
 mannetje 129, 130, 133
 maps drinken 273
 marbartelenvlaai 117
 marbelenvlaai 117
 marbeltenvlaai 117
 maretak 162
 MARGARINE 135
 marie, au bain ~ 147
 marie-koekje 128
marie-koekske 128
 marmelade 245
marmelenflaai 117
 marmelenvlaai 117
 marmeltenvlaai 117
 marmertenvlaai 117
 maschelen 150
 mast 2
 mastel 83, 89, 92, 108
 matig 17
 matras, fleur de ~ 285
 mats 216
 matsen 20, 27
 matsgaar 173
 mauwelen 19
 MAYONAISE 135
mazzelkes 48
mazzeltjes 48
me, flenske ~ juin 200
me, vlaai ~ appelspijs 112
me, vlaai ~ lattekes 112
 MEDE 262
 mede 262
 medebier 263
 mededrank 263
 medewijn 263
mee 262
 mee, appelvlaai ~ deeg 111
 mee, boterham ~ kaas 97
 mee, boterham ~ vet 98
 mee, botermelk ~ zemelen 143
 mee, crème ~ rijst in 145
 mee, melk ~ brokken 140
 mee, mik ~ spijs 115
 mee, pannenkoek ~ ajuin 200
 mee, pap ~ brokkjes 140
 mee, pap ~ brokkels 140
 mee, pap ~ broodbrokken 140
 mee, room ~ beschuit 141
 mee, stamp ~ appels 183
 mee, stamp ~ stokvis 186
 mee, vlaai ~ appelstukjes 116
 mee, vlaai ~ dek 111
 mee, vlaai ~ een deksel 111
 mee, vlaai ~ latjes 112
 MEEL 75
 meel 75, 76
 meel, gebruineerd ~ 65
 meel, gebuideld ~ 75
 meel, gist bij het ~ doen 78
 meel, ongebuild ~ 75
 meel voor het koek Kloppen 196
 meelachtig 216, 218
 meelkoek 197
 meelkoekje 128
meelkoekske 128
 meelmopje 129
meelmopke 129
 meelpap 140, 142, 147

- meelplatsje 128
meelpletske 128
 meelworst 57
 meer als rijp 216
 meerzeik 258
meewijn 263
mei 262
meibier 263
meidrank 263
 meikepap 144
 mekkespap 144
mekkespap 144
 mélange 128
meletig 216, 218
 melig 217, 218
 MELIG 218
 MELK 135
 melk 139
 melk, dik van de ~ 136
 melk mee brokken 140
 melk met beschuit 141
 melk met beschuiten 141
 melk met beschuitenpap 141
 melk met havermout 144
 MELK, VEL OP ~ 135
 melkbrood 83
 melkbroodje 91
 melken 211
 melkenweg 141
melkenwek 141
 melkepap 143
 melkmik 81
 melkpap 141
 melkschil 136
 melksepap 143
 melksklompje 237
 melkspap 147
 melkvelletje 135
 melkweg 82
 melog 219
 mem 95
 mem, te ~ 217
memelen 18
 men zou met dien drank
 honden en katten
 vergeven 251
 men, koffie waardoor ~
 zonder bril de zeven
 psalmen kan lezen 259
 menage 2, 4
 menagemik 82
 menagerie 2
 menageweg 82
menagewek 82
 menagie 2
 mengel 196
 mengelen 78
 mengen 78
 mengen, de deeg ~ 78
 mengen met zuurdeeg 78
 mengen, zuurdeeg erdoor ~
 78
 mengsel 78, 196
menke 130
 menta 236
 mentaplatsje 236
mentapletske 236
 mentatje 236
mentje 130
 meps 31
 merelenpis 259
 merenpis 251, 258
 merenzeik 251, 257, 258
 mergpijp 45
 mergstuk 48
 mes, met geen ~ door te
 komen 80
meschuit 107
meschuitbol 108
meschuiten, melk met ~ 141
meschuitenbol 108
meschuitenmelk 141
meschuitenpap 141
mesjaat 163
mesjatebloem 163
mesjwaat 163
meskuit 107
 mest, doe konst hem beter
 in de ~ hebben wie in
 de kost 24
mestel 108
 mesure 268
met 262
 met 53
 met, aardappelen ~ de jas
 aan 193
 met, aardappelen ~ de
 schaal 193
 met, aardappelen ~ de schil
 gekookt 193
 met, aardappelen ~ de schil
 193
 met, aardappelen ~ schil
 193
 met, aardappelen ~
 zuurmoes onderen
 185
 met, aardappelen ~
 zuurmoes 185
 met, appelvlaai ~ dek 111
 met, appelvlaai ~ deksel
 111
 met, appelvlaai ~ een scheel
 111
 met, appelvlaai ~ een schuif
 111
 met, appelvlaai ~ scheel
 111
 met beetjes drinken 253
 met, boekweitse koek ~
 spek 200
 met, boekweitskoek ~ spek
 200
 met, boerenmoes ~
 aardappelen onderen
 184
 met, boerenmoes ~ patatten
 184
 met, boterham ~ brood en
 mik 96
 met, boterham ~ brood 96
 met, boterham ~ broodjes-
 vet 98
 met, boterham ~ fluitkaas
 97
 met, boterham ~ kaaien 98
 met, boterham ~ kaas erop
 97
 met, boterham ~ kaas 96
 met, boterham ~ kruid 97
 met, boterham ~ smout 98
 met, boterham ~ spekkevet
 98
 met, boterham ~ spekvet
 98
 met, boterham ~ vet 98
 met, boterham ~ weitjeskaas
 97
 met, botermelk ~ brood
 140
 met, botermelk ~ roggeklijen
 143
 met, botermelkpap ~
 brokkelen zwart brood
 143
 met, botermelkpap ~
 roggezemelen 143
 met, botermelkpap ~
 schepersbrokken 143
 met, botermelksepap ~
 zemelen 143
 met, botermelkspap ~
 zemelen 143
 met, brood ~ de korst
 dervanaf 106
 met, broodje ~ worst 92
 met de schaal gekookt 193
 met de schaal gekookte
 aardappelen 193
 met deugd eten 18
 met, dikke saus ~ vlees 55
 met, een ~ een gezonde
 maag 12
 met een zware kop
 rondlopen 282
 met, eten ~ lange tanden
 17
 met, feesttaart ~ opzet 120
 met, flensje ~ ajuin 200
 met geen mes door te
 komen 80
 met goesting eten 11

- met haar derop 79
 met haar op 79
 met, half maantje ~ appelen 122
 met haren op 79
 met, hutsepot ~ krolkool 184
 met, kantje ~ kaas 97
 met, kantje ~ vet 98
 MET KLEINE HAPJES ETEN 8
 met kleine slokjes drinken 253
 met, knook ~ vlees 45
 met, koek ~ ajuinen 200
 met, koek ~ spek 200
 met, krentenweg ~ sucade 89
 met lange sokken eten 17
 met lange tanden eten 17
 met, liesje ~ de kont 218
 met, melk ~ beschuit 141
 met, melk ~ beschuiten 141
 met, melk ~ havermout 144
 met, men zou ~ dien drank honden en katten vergeven 251
 met, mengen ~ zuurdeeg 78
 met, mik ~ zwartbrood 96
 met mondjesmaat proeven 273
 met, mop ~ een gat in 128
 met, pannenkoek ~ ajuinen 200
 met, pannenkoek ~ spek 200
 met, pap ~ boekweitsmeel 140
 met, pap ~ brokkelen 140
 met, pap ~ brokken 140
 met, pap ~ brood 140
 met, pap ~ broodbrokken 140
 met, pap ~ broodstompen 141
 met, pap ~ knoddelen 141
 met, pap ~ knuisten 141
 met, pap ~ stompen 141
 met, pap ~ stukjes brood 141
 met, pap ~ vuurstenen 141
 met, patatten ~ de schaal 193
 met, patatten ~ de schil 193
 met, patatten ~ schaal 193
 met, patatten ~ stokvis 186
 met, patattenstomp ~ zuurmoes 185
 met, potage ~ ingemaakt moes 185
 met, pruimpjesweg ~ sucade 88
 met sleeuwe tanden eten 17
 met, slempap ~ bier 262
 met slokjes drinken 253
 met smaak eten 11, 18
 met, stampot ~ aardappelen en groen moes 184
 met, stampot ~ aardappelen en krolmoes 184
 met, stampot ~ aardappelen en zuurmoes 185
 met, stampot ~ appel en aardappelen 183
 met, stampot ~ zuurmoes en aardappelen 185
 met, stampot boerenmoes ~ aardappelen 184
 met, stampot van aardappelen ~ appelen 183
 met, stampot van aardappelen ~ boerenmoes 184
 met, stampot van aardappelen ~ zuurmoes 185
 met, stampot van stokvis ~ uien 186
 met, stijve rijst ~ pruimpjes 145
 met, stomp ~ kool 184
 met, stomp ~ stokvis 186
 met, stomp ~ zuurmoes 185
 met, stuk ~ kaas 97
 met, taart ~ opzet 120
 met, tuit ~ slagroom 125
 met, vla ~ latjes 112
 met, vla ~ ooften 116
 met, vla ~ reepjes 112
 met, vla ~ zwarte spijs 116
 met, vlaai ~ appelspijs 112
 met, vlaai ~ de scheel op 111
 met, vlaai ~ dek 111
 met, vlaai ~ deksel 111
 met, vlaai ~ een dek 111
 met, vlaai ~ een deksel op 111
 met, vlaai ~ een deksel 111
 met, vlaai ~ een scheel op 111
 met, vlaai ~ een toeë deksel 111
 met, vlaai ~ frats 112
 met, vlaai ~ latjes 112
 met, vlaai ~ ledders 112
 met, vlaai ~ leddertjes 112
 met, vlaai ~ reepjes 112
 met, vlaai ~ repen 112
 met, vlaai ~ ribbeltjes 112
 met, vlaai ~ richeltjes 112
 met, vlaai ~ riempjes 112
 met, vlaai ~ streepjes 113
 met, vlaai ~ vulopeningen 113
 met, vlees ~ zuur 50
 met, weggetje ~ rozijnen 89
 met weinig water afkoken 169
 met weinig water gekookt 169
 met weinig water koken 169
 met, wit ~ zwart 96
 met, witte ~ rode streepjes 236
 met wormen 218
 met wormsteek 217
 met, zeiker ~ eten 16
 met, zemaal ~ eten 16
 met, zeveraar ~ eten 16
 met, zuren ~ zuurdeeg 78
 met, zuurmoes ~ aardappelen gestampt 185
 met, zuurmoes ~ patatten 185
 meteenzoeken, legumen ~ 150
metel 108
mette schaal gekookde erpelen 193
mette, lieske ~ kont 218
 metworst 57, 58
meuk 212
meuken 213
 mich bekken 14
 mich gaarne gevallen 14
 mich gaden 14
 mich naasten 14
 middag, de ~ 4, 206
 middagboterham 208
 middageet 206
 middageten 4, 206
 middagkoffie 208
 middagkost 206
 MIDDAGMAAL 206
 middagmaal 206
 middagsbrood 206
 middagseten 206
 middagunjere 207
 MIDDELBIER 247
 middelbier 251, 269
 middelste, het ~ 106
 middenste, het ~ 106
 miechelen 12
 miemelen 18

- miemelenbitter 266
 miemerten, zwarte ~ op
 bessensap 266
miemertenflaai 118
 miemertenvlaai 118
 miemmelenbittere 266
 mienekesap 144
mienekesap 144
 miezerik 15
 mijn beer grolt 30
 mijn maag jeukt 30
 mijt, een ~ maken 213
 mik 81, 82, 83, 86, 88, 89,
 92, 106
 mik, boterham met brood en
 ~ 96
 mik, boterham van brood en
 ~ 96
 mik, brood en ~ tegeneen
 96
 mik, gebakken ~ 104
 mik, gebraden ~ 104
mik, grijs ~ 85
 mik, grijze ~ 85
 mik, lange ~ 83
 mik, lange witte ~ 83
 mik mee spijs 115
 mik met zwartbrood 96
 mik, platte ~ 82
mik, ron ~ 82
 mik, ronde ~ 82
mik, ronne ~ 82
 mik, snede ~ 94, 100
 mik, snee ~ 100
mik, sneei ~ 94
 mik, stenen ~ 82
 mik, witte ~ 82, 83, 85
 mikbrood 81
 mikje 80, 81, 82, 83, 86
 mikje, grijs ~ 85
 mikje, klein ~ 89, 92, 130
 mikkant 100
 mikkenman 84
mikkenmanne 84
 mikkenpapje 141
 mikman 84
 mikmek 129
mikske 81, 83, 86
mikske, grijs ~ 85
mikske, klein ~ 89, 92
 milcher 68
minnig de - 206
 minuutpannenkoek 197
 miroe 92
 misselijk, nog ~ zijn 282
mit, taart ~ opzats 120
mocca-koekje 128
mocca-koekske 128
 modderrijp 218
modding 212
 moeilijk voor het eten 17
 moek 106, 260
moek 212
moeken 213
 moekkefoek 251, 258, 261
 moel 146
 moelde 212
 moelie 259
moenik 212
 moer 271
 moeren-duiles 119
moerenfla 119
moerenflaai 119
 moerenmoes 183
moerenpetasie 183
moerenpetazie 183
 moerenpotage 183
 moerenrats 183
 moerenspijsvla 119
 moerenvla 119
 moerenvlaai 119
moerenvlaam 119
 moerenvladem 119
 moersel 271
 moes 150, 170, 182, 184,
 185, 187, 188, 189, 190,
 194, 226
 moes, gestampt ~ 185
 moes, groen ~ en aard-
 appelen 184
 moes, groen ~ ondereen 184
 moes, groen ~ 184, 187
 moes halen 151
 moes, in ~ koken 170
 moes, ingemaakt ~ 185,
 186, 188, 190
 moes koken 170
 moes maken 170
 moes, potage met ingemaakt
 ~ 185
 moes ondereen 182, 184,
 187
 moes, rode ~ 189
 moes, rood ~ 189
 moes, slecht ~ 184, 187
 moes, stamp van groen ~
 184
 moes, stampot met
 aardappelen en groen ~
 184
 moes, tot ~ koken 170
 moes, tot ~ maken 170
 moes uit de ton 188
 moes, wit ~ 188
 moes, witte ~ 188
moeschelen 150
 moesje, groen ~ 184
moesjel 70
 moespatatten 184
 moes-potage 184
 moes-potage, groen ~ 184
 moesrijp 216
 moesstomp 184
moet 212
 moet 260, 271
moets 287
 moetsel 271
 moetsen 27
 MOEZEN 170
 moezen 27, 170, 174
 moezerij 150
 moezerijen 150
mof 26
 moffel 26
 moffelen 9, 10, 12, 19, 20,
 22, 214, 234
moffelke 5
 moffelkoek 128
 moffeltje 5
 mogen 13, 21
moiekken 213
moien 213
mojken 213
mojijk 212
mokkefok 261
 mol 243
molberenvlaai 117
 molberenvla 117
 molberenvlaai 117
 molbertenvlaai 117
 molenkoek 128
 molenkoekje 128
molenkoekske 128
 molenpaard, zat wie een ~
 275
 molenwaard 75
 molling 212
 molmerenvlaai 117
molmerenvlaai 117
 molsberenvlaai 117
 molshoop 121
 mommam 95
 mondje vol 5
 mondjesmaat drinken 253
 mondjesmaat, met ~ proeven
 273
 mondster 288
 mondstuk 288
 mondvul 26, 251
monnik 212
 montée 120
 montée, pièce ~ (fr.) 120
 mooi, hem ~ omhebben
 279
 mooi, hem ~ zitten hebben
 279
mook 212
 moot 72
 MOOT VIS 72
 moot vis 72
 mootje 72
 mootje vis 72
 mop 127

- mop met een gat in 128
 mop, weense ~ 129
 mopje 127, 130, 132
 mopjesvlaai 114
mopke 127, 130, 132
mopkesvlaai 114
 morbelenvlaai 117
 morellen 269
morged-eten 204
morgedkost 204
morgeds-kaffie 203
 morgenbrood 204
 morgen-café, de ~ 203
 morgend, de ~ 204
 morgendeten 204
 morgendkost 204
 morgends-café, de ~ 203
 morgeneten 204
morgen-kaffe 203
morgenkaffie 203
morgenkoffe 203
 morgenkoffie, de ~ 203
 morgenkost 204
 morgensbrood 204
 morgens-café, de ~ 203
 morgenseten 204
morgens-kaffie 203
 morgenskoffie, de ~ 203
 morgenskost 204
 morgenstond 204
morgesbrood 204
morges-kaffe 203
morges-kaffie 203
morgeskoffe 203
morgeskoffie 203
morgeskost 204
mormelenflaai 117
morrebrood 204
morresbrood 204
 morsen 27
morssel 70
 mortel 2
mosjel 70
 mossel 16, 70
 MOSSEL 70
 mosseltje 70
 most 271
 MOSTERD 157
 mosterdbol 201
mot 212
motjem 212
 mots 287
motte 212
motting 212
 moule (fr.) 70
 mousseren 254
 mout 212, 261
 mout, bewaren in het ~ 213
 mout, in de ~ leggen 213
 mouten 213
 mouten, laten ~ 213
 mouten, laten liggen voor te ~ 213
 mouting 212
 mouting, een ~ maken 213
 mouting, zich een ~ maken 213
 moutingen 213
 moutje 212
 moutje, een ~ maken 213
 moutpap 144
 moutsel 212
 moutsel, een ~ maken 213
 moutselen 213
 mouts-lok 212
 muggenpis 259
mui 212
muien 213
 MUIK 212
 muik 212
 muik, een ~ maken 213
 muik, fruit in de ~ steken 213
 muik, in de ~ steken 213
 muiken 213
 muiken, fruit ~ 213
 muil, (een) vette ~ krijgen 12
 muil, op zijn eigen ~ uit zijn 9
 muilentrekker 236
 muilvol 26
 muis 16, 48, 54
 muisje 48, 54
 muisjes 224, 245, 246
 MUISJES 245
muiske 48, 54
muiskes 224, 245, 246
 muiskeutelen 245
muiskeutelkes 245
 muiskeuteltjes 245
muiten 213
 muizelen 150
 muizelen, groente ~ 150
 muizen 9, 11, 12, 22
 muizenbek 5
 muizenhapje 5
muizenhapke 5
muizenkeurkes 245
 muizenkeurtjes 245
muizenkeutel 246
 muizenkeutelen 245, 246
muizenkeutelkes 245, 246
 muizenkeutels 246
 muizenkeuteltjes 245, 246
 muizenlok, zuipen wie een ~ 248
 muizenstront 246
 muizenstrontjes 245, 246
mulg 217
 muls 136
 mummelen 9, 11
munk 212
 munt 236
 muntebol 237
munteke 241
 muntje 236, 241
 mup, een stuk in de ~ 276
 mups, flink ~ zijn 278
murf 173
 murg 136, 173, 212, 215, 217, 218, 219
 murg laten worden 213
 murg, laten ~ worden 213
 murg, niet ~ 216
 murg, te ~ 217
 murgen 213
 murgen, laten ~ 213
 murw koken 170
 murw 173, 217
 murw, te ~ 217
 mus zonder kop 54
 mus, dat is pront get iets voor een ~ 5
 mus, eten wie een ~ 17
 mus, get voor een ~ 4
 mus, wie een ~ eten 17
 musje, wie een ~ eten 17
musjel 70
musjelke 70
 muskaat 163
 muskaatbloem 163
 muskaatnoot 163
 muskatebloem 163
muske, wie een ~ eten 17
 muskus 266
 mussenhapje 5
mussenhapke 5
 mussenpik 5
 muts, turkse ~ 124
 mutsen 220
 mutsenopsteker 124
muttekespap 141
 muttetjespap 141
muuk 212
 muur 271
 muurdel 2
 myrtille-vlaai 118
 N
 na, koffiedrinken ~ de noens, het ~ 208
naambrood 210
 naar binnen duwen 21
 naar binnen slaan 21
 naar binnen slokken 20
 naar binnen wurgen 21
 naar de vrouw eens gaan kijken 274
 naar, eens ~ het kind gaan loeren 274

- naar, eens ~ het kind kijken
 gaan 274
 naar, hangen ~ 14
 naar, zich hangen ~ 14
 naar het kindje gaan kijken
 274
 naar het kindje gaan zien
 274
 naar het kindje gaan 274
 naar het kindje kijken 274
 naasten, mich ~ 14
 nachternoon, de ~ 208
 nadenoen, de ~ 208
 nadoenskoffie, de ~ 208
 nadorst hebben 282
 nadorst 283
 nagelgruis 162
nagelkes 162
 nagelkruid 162
 nageltjes 162
 nageltjeskaas 137
nageltjeskees 137
 nagelvlees 56
 nagewarmde koffie 257
 nakabbelen 11
nakomerke 92
 nakomertje 92
 nam 95
 namaal 210
 namiddag, de ~ 208
 namiddags-café, de ~ 207
 namiddagse koffie, de ~
 207
namiddagskoffie 207
 namiddagskoffie, de ~ 207
nammedaaskaffe 207
 nammen 8, 9, 19
 namnam 95
 nanoen 210
 nanoen, de ~ 208
 naschen (du.) 11
 nat 64
 NAT, TE ~ 75
 nat van vlees 64
 natte voeten hebben 279
 nattigheid 250
 nauwkeurig 17
navedskos 209
naveskost 209
 navondbrood 210
 navondkost 209
 navondskost 209
 navondskost-eten 209
 navondstond 209
 nazenwarmer 287
 nazetig 17
 nazig 17
 neer, zich ~ drinken 249
 neetkop 23
 negen, café van ~ uur, de ~
 205
 negenuren, de ~ 205
 negenurenbrood 205
 negenuren-café, de ~ 205
 negenureneten 205
negenurenkaffe 205
 negenurenkant 205
 negen-urenkoffie, de ~
 205
 negenurentas 205
 negenuursekoffie, de ~
 205
 negenuurtje 205
 negerbal 237
neiërkoek 124
nei-jaarskoek 84
 nek, een stuk in zijn ~ 275
 nemen, de proef ~ 14
 nemen, een bak ~ 273
 nemen, een drupje ~ 272
 nemen, een glaasje ~ 273
 nemen, een lepel ~ 273
 nemen, een prise (fr.) ~
 294
 nemen, een prise-tje ~ 294
 nemen, een snuifje ~ 294
 nemen, slokjes ~ 253
 nemen, snuif ~ 294
nemmen 19
 nennen 248
 nerik 289
 neringen 10
 nescafé 256
neske 109
 nestje 109
 netelenbok 68
 neus, een snede in de ~
 hebben 277
 neusje 243
 neuswarmer 287, 290
neut afbeugelen 229
neut afgooien 229
neut afhouwen 229
neut afouwen 229
neut afslaan 229
neut beuken 229
neut boken 229
neut boksen 230
neut houwen 229
neut slaan 229
neut temen 230
neut, onder de ~ slaan 229
 neutje 268
neuzeke 243
 neuzelen 18
 neuzeltje 5
 neuzig 32
niejjaarskoek 84
niejjaarsman 84
niennen 248
 niennen 273
 nierensoep 180
 nierenvet 38
nierkessoep 180
 niersoep 180
 niertjessoep 180
 niet, de weg ~ kunnen
 houden 277
 niet gegangen 80
 niet gezouten 32
 niet, hem ~ uittuffen 249
 niet, hij spijt er ~ in 14
 NIET LUSTEN 1
 niet murg 216
 niet nuchter zijn 282
 niet rijp 216
 niet vreten doen 18
nieuw korst 105
 nieuwe korst 105
 nieuwejaarsmannetje 84
 nieuwjaar, een ~ 84
nieuwjaarke 84
 nieuwjaarskoek 84
 nieuwjaarskoekje 198
nieuwjaarskoekske 198
 nieuwjaarsman 84
 nieuwjaarsring 131
 nieuwjaarswafeltje 128
 nieuwjaartje, een ~ 84
nievejaarsmanneke 84
 NIKNAK 129
 niknak 129
 niknakje 129
niknakske 129
 niknik 129
 niks waard (zijn) 282
 ninna 250
ninnen 248
 nippen 24, 249, 252, 273
 NIPPEN 252
 nirgel 289
 nirgelen 10, 288, 289
 nirken 10, 18
 nisperen 208
 mistel 241
 noedelen 147
 noedelensoep 180
 noekelen 274
 noeken 25
 noen ondereen 183
 noen, de ~ 206, 208
 noen, opgeschofte ~ 7
 noeneten 206
 noens, koffiedrinken na de
 ~, het ~ 208
 noenstond 207
 noentje, het ~ 207
nofstond 209
 nog een omstoten 273
 nog eentje pakken 274
 nog hard 216
 nog misselijk zijn 282
nombijt 205

- nommedaaskaffie* 207
nonbijt 203
nonbijt, eeste ~ 203
nonnenslaap 214
nonnenvot 131, 201
nonnenvots 131, 201
nonnenvottenbol 201
nontbijt 203
nontbijt, eerste ~ 203
noot 232
 NOOT, BOLSTER VAN EEN ~ 230
noot, dikke ~ 231
 NOOT, LEEG, GEZEGD VAN ~ 231
nootbeschaat 163
 NOOTMUSKAAT 162
nootmuskaat 163
nootschaal 230
noskes 209
noskes-eten 209
noskos 209
nossem 209
nostem 209
noston 209
nostond 209
notebeschaat 162
notebesjaat 162
notemeschaat 162
notemesjaat 162
notemuskaat 162
noten afbeugelen 229
noten afgooien 229
noten afhouden 229
noten afkappen 229
 NOTEN AFSLAAN 229
noten afslaan 229
noten beuken 229
noten boken 229
noten boksen 230
noten houwen 229
noten kloppen 230
noten kraken 230
noten slaan 229
noten temen 230
noten, onder de ~ slaan 229
notenbast 230
notenbeschaat 162
notendop 230
notenleut 231
notenschaal 230
notenschaal, groene ~ 230
noveskos 209
nuchter, niet ~ zijn 282
nunet 92
nutsen 220
oberländer (du.) 82, 83, 85
obijt 205
obst (du.) 224
obst (du.) bewaren 213
oekeseboek 199
 OESTER 67
okkernoot 232
öl (du.) 159
olberenvlaai 118
oleskoek 202
 OLIE 159
olie 159
olie, fijne ~ 159
olie, hem in de ~ hebben 279
olie, hem in de ~ staan 279
olie, in de ~ zijn 279
olie, in de ~ zitten 279
olie, in de ~ 276
olie, zoete ~ 159
 OLIEBOL 200
oliebol 201
 OLIEKOEK 201
oliekoek 201, 202
oliekoekje 202
oliekop 287
olienootje 232
oliepaadje 290
olieskoek 202
olig 159
oligbol 201
oligenkoek 200
oligskoek 200, 202
olignootje 232
olikskoek 200
olmpje 287
olster 154
om, goesting ~ te eten 28
om, half ~ half 96
om, half ~ 274
om, slinger ~ de trap 147
om, zin ~ te eten 29
ombijt 203, 205
ombijtestijd 205
omeletje 197
omgaan 171
omhaan, ze ~ 280
omhaan, ze half ~ 274, 280
omhebben, een ~ 277
omhebben, hem ~ 279
omhebben, hem mooi ~ 279
omhebben, hem schoon ~ 279
omhebben, het ~ 279
omhebben, ze ~ 280
omp 102
omschudden 248
omschudden, goed ~ 249
omstoten 248
omstoten, een ~ 273
omstoten, een drupje ~ 272
omstoten, nog een ~ 273
onbescheiden zijn 279
onbezonnen 22
onbijt 203
onbijte 205
onder de kar gekomen zijn 282
onder de noten slaan 229
onder de pekel zijn 279
onderbats 44
onderbroek 136
onderee 182
onderee, kappes ~ 185
onderee, kompes ~ 185
onderee, zuurmoes ~ 185
ondereen 55, 182
ondereen, aardappelen ~ 182
ondereen, aardappelen met zuurmoes ~ 185
ondereen, boerenmoes ~ 184
ondereen, boerenmoes met aardappelen ~ 184
ondereen, eten ~ 182
ondereen, get ~ 182
ondereen, groen gemeus ~ 184
ondereen, groen moes ~ 184
ondereen, kappes ~ 185
ondereen, kappesmoes ~ 185
ondereen koken 170
ondereen, kompes ~ 185
ondereen, kool ~ 184
ondereen, krulkool ~ 184
ondereen, moes ~ 182, 184, 187
ondereen, noen ~ 183
ondereen, pot ~ 182
ondereen, winterkool ~ 184
ondereen, zuurkruid ~ 185
ondereen, zuurmoes ~ gekookt 185
ondereen, zuurmoes ~ 185
ondereengekookt 182
ondereengekookts 182
ondergewerkt brood 86
onderhevelen 78
onderste korst 105
onderste, het ~ 255, 271
onderwerk 86
onderwerkbrood 86
ondjekoek 200
 ONGAAR STUK DEEG 75
ongebuid meel 75
ongekookt 172
ongel 39, 41
ongelig 42

- ongeree* 182
ongeree-gekooks 182
ongeree-gekookt 182
ongereen 182
ongereen, moes ~ 182
ongereengekookt 182
ongerig 30
 ongeschilde aardappelen 193
 ongesmolten varkensvet 39
 ongesmolten vet 39
 ongezouten 32
 ONHANDIG SNIJDEN 173
onjekoek 200
 ONRIJP 215
 onrijp 216
 ONTBUIT 203
 ontbijt 203, 205
 ontbijt, tweede ~ 205
 ontbijten, het ~ 203
 ontbijtenstijd 205
 ONTBUITKOEK, PEPEKOEK 132
 ontbijtworst 58
 ontzweeten, laten ~ 214
 oofelte 223
 OOFT 223
 ooft 223
 ooftbontje 123
ooftbuntje 123
 ooften 223
 ooften, vla met ~ 116
ooftenflaai 115
 ooftenkuizens 116
ooftenkuizes 116
 ooften-snitselen 223
 ooften-snitsels 223
 ooftenvla 115
 ooftenvlaai 115
 ooftenvladem 115
 ooftenrvladem 116
ooftenflaai 115
 ooftervlaai 115
 ooftespijs 115
ooftflaai 118
 ooftjes 223
 OOFTVLAAI 115
 ooftvlaai 115, 118
ooftvlaam 118
 ooftvladem 118
 oog, een vlieg in zijn ~ 276
 oogst 224
 oogstappel 228
 oogstkoek 228
oaien 200
oaienrats 200
 oorlogschip, zo zat als een ~ 275
 oorlogschip, zo zat wie een ~ 275
 oorvegen 224
 oorwormen, heeft ~ 218
oorwurm, heeft ~ 218
 oostersvijg 221
 oostervijg 221
 op, aardappelen ~ zijn Duits 193
 op, café ~ het aas opschudden 256
 op, daar komen kamen ~ 270
 op de kook zijn 168
 op, difficiël ~ het eten 16
 op, een ~ uw hart zetten 273
 op, een ~ zijn hart zetten 273
 op, een goed glas ~ 276
 op, gek zijn ~ 14
 op, get ~ kunnen 29
 op, kersen ~ brandewijn 266
 op, krijtelijk ~ het eten 17
 op, lastig ~ het eten 17
 op, met haar ~ 79
 op, met haren ~ 79
 op, spekkevet ~ de boterham 98
 op, vlaai met de scheel ~ 111
 op, vlaai met een deksel ~ 111
 op, vlaai met een scheel ~ 111
 op, wat ~ de dras 257
 op, wild zijn ~ 14
 op zijn eigen muil uit zijn 9
 op zijn gemak eten 19
 op, zout ~ het vlees doen 176
 op, zwarte miemerten ~ bessensap 266
 opbakken 164
 opblazer 55
 opborrelen 253
 opdrinken, zich ~ 249
 opeen, brood en weg ~ 96
 opeen, weg en brood ~ 96
 opeen, wit en zwart ~ 96
 opeten, groen ~ 9
 opgaan 168
 opgebakken aardappelen 192
 opgebakken eten 7
 opgebakken patatten 192
 opgelegde haring 69
 opgelegde kolen 190
opgeleide kool 190
 opgerolde hollander 69
opgeschofte noen 7
 opgeschofte noen 7
 opgespoten koek 120
 opgespoten taart 120
 opgestoofd eten 7
 opgestoofd 7
 opgestoofde pruts 7
 opgestoofde, een ~ 7
 opgepulde kalfsborst 54
 opgewarmd eten 7
 opgewarmd kletsje 7
 opgewarmd 7
 opgewarmd, get ~ eten 7
 opgewarmde breuzel 257
 opgewarmde café 257
 opgewarmde gussel 257
 opgewarmde kliek 7
 OPGEWARMDE KOFFIE 257
 opgewarmde koffie 257
 opgewarmde kost 7
 opgewarmde prats 7
 opgewarmde prul 257
 opgewarmde pruts 7
 opgewarmde trut 257
 opgewarmde zouwel 257
 opgewarmds 7
opgewarms 7
opgezadde 265
 opgezette taart 120
 opgezette 265
 ophebben, der een ~ 277
 ophebben, een bobbel ~ 277
 ophebben, een half ~ 277
 ophebben, een pak ~ 277
 ophebben, er een ~ 278
 ophebben, hem ~ 279
 ophebben, robbel ~ 279
 ophebben, te veel ~ 279
 opkoken 171
 opkringelen 254
 opleggen 175, 176, 214
 oplekken 24
oppe kook zijn 168
 op-perlen 253
 oppeuzelen 9, 18
 oppeuzelen, lekker ~ 18
 opschudden, café ~ 256
 opschudden, café op het aas ~ 256
 opschudden, koffie ~ 256
 opschutsel 257
 opslokken 21
 opstand 120
 opsteek 120
 opsteken 175
 opsteken, boter ~ 176
 opstijven 171
 opstovertje 7
 optrekken 25
 opvreter 23

- opwarmen 171
 opwarmertje 7
 opzat 120
 opzats 120, 125
 opzats, taart mit ~ 120
 opzet 55, 120, 125
 opzet, feesttaart met ~ 120
 opzet, taart met ~ 120
 opzetkoek 120
 opzetkoekje 129
 opzetkoekske 129
 opzetten 214
 opzetten, droog ~ 169
 opzetten, kort ~ 169
 opzettertjes 129
 opzuigen 25
 opzuiken 25
 orange (du.) 222
 orangeade 262
 oranje 222
 oranjerats 183
 orbeltenvlaai 118
 orsen 5
 ort 7
 ortelen 5
 orten 5, 7, 105, 260, 271
 ortjeren 5
 ortjes 5
 oskes 209
 oskos 209
 ossehaas 48
 ossen 50, 61
 oten 5
 otsen 5, 7
 otsjeren 5
 ou kees 137
 oud eten 6
 oud klare 264
 oud 42
 oud, pap van ~ brood 140
 oudbakken koffie 257
 oude 264
 oude beut 257
 oude café 257
 oude, een ~ 268
 oude gussel 257
 oude kaas 137
 oude klare 264, 266, 267,
 268
 oude koffie 257
 oude korst 105
 oude larie 257
 oude lerie 257
 oude stoofsel 7
 oudewijverpap 141
 oukoek 240, 242
 oukoekswater 242
 oukoekwater 240, 242
 ouvklaren 264
 ouw koffie 257
 ouw kors 105
 ouw kos 105
 ouw kost 105
 ouw stoofsel 7
 ouwe 264
 ouwe beut 257
 ouwe klare 267
 ouwe koffie 257
 ouwe kos 105
 ouwe kost 105
 ouwen 264
 ouwijverpap 141
 ouwklare 264
 oven, te veel van de ~
 gehad hebben 80
 ovenbol 228
 ovenkoek 130, 228
 ovenkoekje 130
 over, wat ~ is gebleven 7
 overblijfsel 6
 overblijfselen 6
 overeen gaan 171
 OVERGESCHOTEN, KOEKJE
 VAN ~ DEEG 130
 overlegde vlaai 111
 overrijp 216, 218
 OVERRIJP, BEURS, ~ 216
 overscheut 6
 overschiet 6
 overschot 5, 7, 130, 215,
 255
 overschot, herwarmde ~ 7
 overschot van het eten 6
 overschoters 6
 overschotjes 6
 overschots 6
 overschotten 6
 ox-taille 178
 ozelke 180
 ozeltje 180
 P
 paadsbrood 103
 paadssnee 100
 paadssnei 100
 paard, honger als een ~ 30
 paard, snee zo dik alsof ze
 voor een ~ is 100
 paard, stokvis te ~ 186
 paard, vreten wie een ~ 22
 paard, zo zat wie een ~
 275
 paardenbrood 87
 paardensnee 101
 paardje 269
 paardjes 104
 paardsbrood 80, 87, 103
 paardskorst 101
 paardsnede 100
 paardssnee 100
 paardsnoot 232
 paardssnede 100
 paardssnee 100
 paardssnei 100
 paardsworst 57
 paarskors 101
 paarsnee 100
 paarssnee 100
 paarssnei 100
 paaskoek 198
 paassnei 100
 paasweg 88
 paddenpom 121
 paddenpommetje 122
 paderborner 85
 paffen 286
 pafferik 290, 291
 pain à la grecque (fr.) 128
 pain de grecque (fr.) 131
 pain perdu (fr.) 103
 pak 151
 pak, een ~ ophebben 277
 pakje 151
 pakken 247
 pakken, een ~ 273
 pakken, een borrel ~ 272
 pakken, een borreltje ~
 272
 pakken, een drupje ~ 272
 pakken, een druppeltje ~
 272
 pakken, een eindje ~ 273
 pakken, een grote ~ 273
 pakken, een half ~ 273
 pakken, een klare ~ 273
 pakken, een kleine ~ 273
 pakken, een kleintje ~ 273
 pakken, een pintje ~ 273
 pakken, een pot ~ 273
 pakken, een potje ~ 273
 pakken, een schnaps-je ~
 273
 pakken, een snuijfe ~ 294
 pakken, er een ~ 273
 pakken, hem te ~ hebben
 279
 pakken, kleine slokjes ~
 253
 pakken, nog eentje ~ 274
 pal, leren ~ 35
 pale ale (eng.) 269
 paling 71
 PALING, GEROOKTE ~ 71
 paling, gerookte ~ 71
 pan, aardappelen in de ~
 gebakken 192
 pan, aardappelen in de ~
 192
 pan, aardappelschijfjes in de
 ~ 192
 pan, drie in de ~ 202
 pan, harren in de ~ 50

- pan, in de ~ bakken 166
 pan, in de ~ springen 168
 pan, kissen in de ~ 167
 pan, knetteren in de ~ 167
 pan, patatten in de ~ 7, 192
 pan, schijfjes in de ~ 192
 pan, schijven in de ~ 192
 pan, spek in de ~ 37
 panaal 72
 panaardappelen 192
panaas 61
panarst 61
 PANEERMEEL 108
 paneermeel 108
panerpel 192
panhaas 61
 PANHARING 67
 panharst 61
pannaars 61
pannaas 61
pannas 61
panneers 61
 pannenbrood 82
 pannenkoek mee ajuin 200
 pannenkoek met ajuinen 200
 pannenkoek met spek 200
 PANNENKOEK 196
 pannenkoek 62, 125, 147, 196, 198, 199, 200, 201
 pannenkoek, beslag voor ~ 196
 PANNENKOEK, TAAIE ~ 197
 pannenkoek, taie ~ 197
 pannenkoekdeeg 196
 pannenkoeken, deeg voor ~ 196
 PANNENKOEKENBESLAG 196
 pannenkoekenbeslag 196
 pannenkoekendeeg 196
 pannenkoekje 198, 201
 pannenkoekje, dun ~ 198
 pannenkoeksdeeg 196
pannenkoekske 198, 201
pannenkoekske, dun ~ 198
 pannennikje 82
pannenmikske 82
pannes 61
 panpaling 71
 panpatatten 192
 pans 23
 pans, hol van ~ 30
 panschijven 192
 pansig 21
 panworst 60
panwos 60
 pap 3, 65, 135, 139, 142, 146, 147
 pap bet brokjes 140
 pap, botermelkse ~ 143
 pap mee brokjes 140
 pap mee brokkels 140
 pap mee broodbrokken 140
 pap met boekweitsmeel 140
 pap met brokkelen 140
 pap met brokken 140
 pap met brood 140
 pap met broodbrokken 140
 pap met broodstompen 141
 pap met knoddelen 141
 pap met knuisten 141
 pap met stompen 141
 pap met stukjes brood 141
 pap met vuurstenen 141
 pap, tot ~ koken 170
 pap van boekweitsmeel 140
 pap van geitenmelk 144
 pap van oud brood 140
 pap van roggemeel 142
 PAP 139
 pap, de ~ 210
 papje 139
papke 139
 pappen 171, 274
 papperijen 139
 papperijst 145
 pappetig 217
 pappetig dik worden 171
 pappetig rijp 217
 paprijp 216
 papsaus 64
 PARELEN 253
 parelen 253
parsvlees 63
 partij 26
partsvlees 63
passavang 95
passavang, goei ~ 101
 passavant 94, 95
 passavant, goede ~ 101
pasteetje 109
 pastei van bladerdeeg 55
 pastei 55, 64
 pasteibakje 109
pasteibakske 109
pasteike 55, 109
 PASTEITJE 109
 pasteitje 55, 109
 pasteivorm 109
pasteivormke 109
 pasteivormpje 109
 pastetchen (du.) 109
 pastete (du.) 55, 64, 109
 pastoor zijn broek 136
 patat friet 191
 patat frieten 191
patat frit 191
 patat frites 191
 patat kazak 193
 PATATES FRITES 191
 patates frites 191
 patatjes, gesmoorde ~ 193
patatten be de schil der rond 193
patatten be de schil 193
 patatten bet de schil der rond 193
 patatten bet de schil 193
 patatten, boerenmoes met ~ 184
 patatten, gebakken ~ 191
 patatten, gebraden ~ bet de schil 193
 patatten, gebraden ~ 192
 patatten, gebruineerde ~ 192
 patatten, gepofte ~ 193
 patatten, gesneden ~ 192
 patatten friet 191
 patatten frites 191
 patatten in de pan 7, 192
 patatten in hun kazakje 193
 patatten, opgebakken ~ 192
 patatten met de schaal 193
 patatten met de schil 193
 patatten met schaal 193
 patatten met stokvis 186
 patatten, stomp van ~ en kool 185
 patatten zeumeren 150
 patatten, zuurmoes met ~ 185
 patatteneever 265
 patattenkoek 186, 194
 patattentpuree 184, 194
 patattenschijfjes 192
 patattenschijfjes, gebakken ~ 192
patattenschijfkes 192
patattenschijfkes, gebakken ~ 192
 patattenschijven 192
 patattenstomp bet stokvis en ajuin 186
 patattenstomp met zuurmoes 185
 patattenstomp, kool en ~ 184
 paté 64
paté-ke 123, 131
 paté-tje 123, 131
 patroon, zware ~ 80
pattepom 121
 paven 247, 249, 274, 286, 287
 pee-koffie 261
peekverjenneke 128
peekverjennetje 128
 peel 82
peel 83

- peem 76
 peer, een ~ inhebben 277
 peer, een stuk in de ~ haan 278
peerkes, gedroogde ~ 224
 peertjes, gedroogde ~ 224
 pees 156
 pegel 83
 pegel, een ~ inhebben 277
 pegelen 249
 pek 240, 242
 PEKEL 158
 pekel 159
 pekel, onder de ~ zijn 279
 pekelen 176, 249
 pekelen, vlees ~ 176
 pekелworst 57
pekemanke 241
 pekemannetje 241
 peken 249
peksokker 240, 242
peksokkerwater 240, 242
 peksuiker 240, 242
 peksuikerwater 240, 242
 pekwater 240, 242
 pel 136, 154, 231
 pelaardappelen 193
pelerpelen 193
 pelkartoffelen 193
 pelkropetten 193
 pellen 153
 pellerien, een stuk in zijn ~ 276
pel(l)et 269
 pelpatatten 193
 pels 47
 pemelaar 16
 pemelen 9
 pens 56, 57, 59, 60, 62
 pens, een stuk in zijn ~ hebben 278
 pens, rode ~ 60
pens, rooi ~ 60
 pens, witte ~ 59, 64
 pens, zwarte ~ 60
pens, zwatte ~ 60
 pensding 62
pensdink 62
pense 60
 pensen 49
pensen 60
 pensenhomp 62
 pensensoep 180
 pensenterger 120, 257, 265
 pensentergerd 259, 265
 pensmortel 60, 62
 penssoep 180
 pensvulsel 2
 PEPER 157
 peperbol 163
peperbolke 163
peperbolleke 163
 peperbolletje 163
 peperkoek 132, 133
 PEPERKOEK, ONTBIJTKOEK, ~ 132
 peperkoekenman 133
peperkoekenmanke 133
peperkoekenmanneke 129, 133
 peperkoekenmannetje 129, 133
 peperkoekman 133
 PEPERKORREL 163
 peperkorrel 163
 PEPERMUNT 236
 pepermunt 236
 perdu, pain ~ (fr.) 103
 peren 248
 peren, gebakken ~ 224
 peren, gedroogde ~ 224
pereneuft 223
 perenkits 214
 perenmuisjes 224
perenmuiskes 224
 perenooften 223
 perenoogst 224
 perenschijfjes 224
perenschijfkes 224
 perenschijven, gedroogde ~ 224
 PERENSTROOP 233
 perk 244
 perlen (du.) 253
perlien 243
permesjel 76
 persvlees 63
petasie 182
petassie 150
petatten frit 191
petazie 4, 150, 182, 183, 184, 185
petazzie 182, 183, 184
petessie 182, 184, 185
petit-beurke 128
 petit-beurre-tje 128
petuzzie 182
 PEUK 291
 PEUL 153
 peul 153
 peulen 153, 155
 peulen, bonen ~ 153, 155
 peulen, erwten ~ 153
 peultje 154
 PEULVRUCHTEN AFHALEN 154
 PEULVRUCHTEN DOPPEN 152
 peut 259
 peuzelaar 13, 16
 peuzelaar 16
 PEUZELEN 18
 peuzelen 9, 12, 18
 peuzelen, lekker ~ 18
 pezen 155
 pezen, bonen ~ 155
 pezen, erwten ~ 155
 pezerik 51
 piccolo 92
pichelen 249
 picknick-je 92
 pièce montée (fr.) 120
 piechel 276
 pick 265
 pieleken 18
 pielen 18
 piemelen 18
 piepers 193
 pierken 18
 pieterman 69
pietselke 5
 pietseltje 5
 piezeloe 259
 piezerijke 102
piezerikske 102
 pijlappel 130, 227
 PIJP 287
 pijp 287
 pijp, aan de ~ lurken 288
 pijp, de ~ lurken 288
 pijp, lurken aan de ~ 288
 pijp, reutelen van de ~ 289
 pijp, staart van de ~ 288
 pijp, steel van een ~ 288
 pijp, zever in de ~ 289
 pijpen 286, 287, 289
 pijpendriet 289
 pijpenkop 268
 pijpenroer 288
pijpenroerke 288
 pijpenroertje 288
pijpenroorke 291
 pijpenroortje 291
 pijpenspit 288
 pijpenspitsje 291
 pijpenstaart 288
pijpenstaat 288
 PIJPENSTEEL 287
 pijpensteel 288
 pijpenzever 289
 pijpje 291
pijpke 291
pijproorke 291
 pijproortje 291
 pijpworst 60
 pijpworstje 59
 pijpzever 289
pijven 287
 pikant 31
 pikbeest 15
 piket 265
 pikjanus 15
 pikkelaar 15
 pikkelen 18

- pikkelkes* 162
pikkeltjes 162
pikkeltjeskaas 137
pikken 9, 11, 18, 19
pikker 15
pikkerd 15
pikmaajor 15
piknaas 15
piknikske 92
pikwater 242
pil 94, 101
pil, dikke ~ 101
pils 269
pimpel, aan de ~ *zijn* 249
pimpelaar 281
pimpelen 248, 249, 272
pin 16
PINDA 232
pinda 232
pinne 16
pinnen 18
pintenneuker 16
pintje, een ~ *drinken* 273
pintje, een ~ *pakken* 273
pintneuker 16
pinzat 280
pis 259
pis, dunne ~ 258
pispot, zat wie een ~ 275
pistolee 123
pistolee 91
pistolee, gedraaide ~ 131
pistoleeke 91
pistoleetje 123
pistolet 91
pistolet, brusselse ~ 91
pistolet, gedraaide ~ 131
pistolet, helle ~ 91
pistolet-broodje 91
pistoletje 91
PIT 211
pit 215
pitjeskaas 137
pitjeskees 137
pitsen 9, 11, 18, 19, 104, 248, 252, 272
pitsen, bonen ~ 155
pitsen, een ~ 252, 273
pitsen, een kleintje ~ 272
pitsen, gaarne een ~ 249
pitsen, hem ~ 249
pitsen, stiekem ~ 11
pitsen, zich een ~ 272
pitsen, zich een gaan ~ 272
pitsen 15
pitserd 15
pitsje 294
pitske 294
pitten 215
pittig 31
pjaadssnee 100
pjaardssnee 100
pjarreke 269
pjeperkoek 132
pladijs 70
plak vis 72
plak 72
plakwors 58
plas 82
plast 82
plat 67, 136, 173, 217, 269
plat brood 82
plat koken 170
plat, te ~ 217
plat, veel te ~ 217
platen, de ~ *haan* 277
platen, de ~ *hebben* 277
platkaas 138
platkees 138
platrijp 217
plats 82, 83, 88, 90, 114, 125, 130
platsen 20
platsje 109, 124, 127, 130, 198
platsjesbreuk 130
platte dun 46
platte kaas 138
platte koek 198
platte mik 82
platte weg 82
platte wek 82
plativis 70
pleisteren 99
plekken 155
plekken, een boterham ~ 99
plekpap 142
pleske 127, 198
pletsen 20
pletserke 129
pletsertje 129
pletsje 127
pletske 109, 124, 127, 130, 198
pletskesbreuk 130
pletten 27, 174
pletteren 27, 174
plietsje 255
plietske 255
plikker 94
plokwors 58
plokworst 58
plokws 58
pluimaardappelen 193
pluimerpelen 193
pluizen 19
plukkaaien 40
plukken 153, 155, 230
plukken, bonen ~ 155
plukken, erwten ~ 155
plukken, groente ~ 151
plungspap 142
podding 146
poddinghoreke 125
poedding 146
poeffel 201
poeffeltje 201
poeffen 287
poeike 5
poeitje 5
poelie 3, 259
poelie, dunne ~ 258
poeliepalie 269
poeliepats 259
poelke 255
poeltje 255
poepzat zijn 279
poepzat 280
poettes 60, 62
poettesesoep 180
poettesoep 180
pof 26
pofaardappelen 193
poffel 201
poffeltje 201
poffen 287
poffer 201
pofferd 201
pofferke 201
pofferkesvla 114
poffers 193
POFFERTJE 201
poffertje 198, 201, 228
poffertjesvla 114
pojjan in de zak 147
pojfe 201
pojferpelen 193
pojke 201
polen 153, 155
polen, bonen ~ 153
polen, erwten ~ 153
polkaplatsje 129
polkapletske 129
pommeniksebrood 87
pommes, tarte ~ (fr.) 111
pommes, tarte de ~ (fr.) 121
pommetje 122
pompen 248, 249
pompenikkel 87
pompernel 87
pompernichel 87
pompernikkel 80, 87
pompernikkelsebrood 87
ponneke 228
ponnekje 228
ponning 146
pool 153
poolse 259
poot 45
pootje 45

- pootjesbier 269
 pop 266
por sieke, klei ~ 5
 porte-cigare (fr.) 291
 portie vis 72
 portie-tje, klein ~ 5
 pot, een ~ pakken 273
 pot, een ~ te veel uit 276
 pot gemeus 182
 pot onderen 182
 potage 4, 150, 177, 178,
 182, 183, 184, 185
 potage met ingemaakt moes
 185
potasie 4
potassie 4
potazie 182
potazie 150, 182
 potenmoes 183
potenpetazie 183
 potenpotage 183
potenstoemp 183
 potenstomp 183
 potenvlaai 119
 potje 109
 potje, een ~ pakken 273
 potjebeuling 145
 potjebuul 147
potjesbudding 145
 potjesbummel 145
 potjespudding 145
potsokker 157
potsokkerenvlaai 114
potsokkervlaai 114
 potsuiker 157
 potsuikerenvlaai 114
 potsuikervlaai 114
 potterot 261
 potvet 41
 potweg 83
potwek 83
 poulet 49
 pouletten 49
 praatwater 265
 prak 7
 prakje 5, 7
 PRAKKEN 27
 prakken 27, 174
 prakkezeersoep 178
prakske 5, 7
pralin 243
 praline 243
pramke 95
 prammetje 95
 prap 3
 prapmoes 186
 prat, in ~ koken 170
 pratmoes 186
 prats 3, 6, 170, 182
 prats, in ~ koken 170
 prats, in een ~ koken 170
 prats koken 170
 prats, opgewarmde ~ 7
 prats, tot ~ koken 170
 pratsen 27, 170, 174
 pratsetig 3
 pratsgaar koken 170
 pratsgaar 173
 pratsjes 6
pratskes 6
 pratsmoes 186
 pratsmurg 217
 pratstomp 186
 Prattelen 27, 174
 predikheer 96
pree 194
preekeer 95
 preekheer 95
prelin 243
 prengel, dikke ~ 101
 prent 133, 243
 preskop 49, 63
 pret 228
 prets 170
 priegelen 254
prieske snuif 294
prieske 294
prieske, een ~ nemen 294
 priets 226
prietske 5
 prij, een stuk in zijn ~
 hebben 278
 prij, zatte ~ 16
prijke 5
 prijtte 5
 prijzen, het varken gaan ~
 274
 prikkelen 254
 print 132, 133
 printen 133
 printen, akener ~ 133
 printen, witte ~ 133
 printenman 132
 prise (fr.) 294
 prise (fr.), een ~ nemen 294
 prise-tje 294
 prise-tje snuif 294
 prise-tje, een ~ nemen 294
 prits 170
 prits, dunne ~ 258
 pritsen 18
 pritsers 15
 pritsje 5, 255, 294
pritske 5, 255, 294
 proberen 14
 proddel 3
 proef, de ~ nemen 14
 proets 170
 PROEVEN 14
 proeven 14, 19, 249, 253,
 272
 proeven, een borrel ~ 272
 proeven, eens ~ 273
 proeven, hem ~ 272
 proeven, met mondjesmaat
 ~ 273
 proever 281
 proeverd 281
 profijtelijk 17
 profijtelijk eten 9
 profijtelijke, een ~ 16
 profiterol 120
 prol 142
 prolappel 227
 pronkgâteau 120
 pronkgebak 120
 pronktaart 120
 pront, dat is ~ get iets voor
 een mus 5
 PROOSTEN 254
 proosten 254
 prossen 173
 prot 115, 226, 260, 261
 protocol, vieze ~ 16
 prots 3, 115, 226
protselen 168
 protter 16
pruddelkessoep 180
 pruddeltjessoep 180
 pruim 292
 pruim, een ~ inhebben 277
 PRUIMEN 292
 pruimen 9, 12, 18, 292
 pruimen, tabak ~ 292
 pruimen, toebak ~ 292
pruimenflaai 118
 pruimensteen 215
 PRUIMENVLAAI 118
 pruimenvlaai 118
pruimenvlaam 118
 pruimenvladem 118
 pruimenzeiker 16
pruimke 221, 292
pruimkesmik 88
pruimkesweg 88
pruimkesweg met sucade
 88
pruimkesweg 88
 pruimpje 221, 292
 pruimpjes, stijve rijst met ~
 145
 pruimpjesmik 88
 pruimpjesweg met sucade
 88
 pruimpjesweg 88
pruimpke 292
pruimrolke 293
pruimrolleke 293
 pruimrolletje 293
 pruimsjik 292
 pruimtabak 292
 pruimtabak, rolletje ~ 293
 pruimtoebak 292

prul 142
 prul, opgewarmde ~ 257
 prul, slappe ~ 259
 prulpap 142
 pruls 260
 prus 226
 prut 3, 7, 170, 182, 226,
 245, 257, 260, 289
prut 261
 pruts 4, 7, 184, 225
 pruts, opgestoofde ~ 7
 pruts, opgewarmde ~ 7
 prutsen 173
 prutsgaar 173
 prutsje eten 5
 prutsje 5, 7
prutske 5, 7
 prutsvlaaitje 123
 pruttel 7
 pruttelen 167, 289
 PRUTTELEN 289
 pruttelig 17
 prutvlaai 121
 prutvlaai, kleine ~ 123
 psalmen, koffie waardoor
 men zonder bril de
 zeven ~ kan lezen 259
 pudding 135, 146
 PUDDING 145
 puddinghorentje 125
pufferke 198, 228
 puit 259
puizen 248
pulling 146
 pulsen 249
pumke 122
pumpelen 248, 249
 punt 124
 puntbroodje 91
 puntje, hard ~ 92
 puree maken 27, 174
 puree stampen 28, 174
 puree 194
 pureren 28, 174
 put 259
 puts 259
putsen 253
 putten 248, 249, 253
 putteren 249
pwaling 71

R

raapling 212
 raapsmout 159
 raapsoep 179
 RAAPSTELENSTAMPOT 186
 raastig slecht bier 251
 rababbel 237
rababbelke 237
 rababbeltje 237

rabbekool 183
 rabekol 2
 radervlaai 115
 radong 124, 125
 radongkoek 124
 RAGOUT VAN GEBRADEN
 GEVOGELTE 54
 ragout van gevleugelste 55
 ragout 54, 65
raivervlaai 115
 rammel 103
 rammelen van de honger
 29
 rammelen 211, 230
 rammelt, de maag ~ 30
 rammeltje 130
 rammenant 130
 rammenanten 6
randen 154
rang 156
rang, de ~ erafdoen 155
rangen 154
rangen, bonen ~ 154
rangske 156
 rank 156
rank, de ~ afdoen 155
 ranken 154
 ranken afdoen 155
 ranken aftrekken 155
 ranken derafdoen 155
 ranken, bonen ~ 154
 ranken, de ~ afdoen 155
 ranken, de ~ erafdoen 155
 ranken, de ~ van de bonen
 afdoen 155
 ranken, erwten ~ 154
 rankje 156
rannen 154
 rans 32, 42
 rantsoen 5
 rantsoentje, klein ~ 5
 ranzigtig 42
 ranzig 32, 42
 RANZIG 41
 rap eten 21
 rapen 151
 rapensoep 179
 rasseln (du.) 230
 ratatouille 183
 ratjetoe 183
 rats 183, 186
 rauw 34, 172, 216
 rauw varkensvet 39
 rauw vlees 57
 RAUW 172
rauwe 172
 rauwe schijven 192
 rauwe worst 57
razijng 221
 reddeld 289
redon 125

redong 124, 125
redongkoek 124
 REEP 243
 reep 244
 reepje 244
 reepjes 112
 reepjes, vla met ~ 112
 REEPIES, VLAAI MET ~ DEEG
 112
 reepjes, vlaai met ~ 112
 reepjesvla 112
 reepjesvlaai 112
reepkes, flaai met ~ 112
reepkes, vla met ~ 112
reepkesflaai 112
reepkesvla 112
reepkesvlaai 112
 reepvlaai 112
 reet, een stuk in de ~
 hebben 278
 reet, een stuk in de ~ 276
 reet, een stuk in zijn ~
 hebben 278
 reet, een stuk in zijn ~ 276
 regenworm 56
 reiss-mich-nieder (du.)
 265, 267
 rekel van koffie 259
 remmel 101
remmel 103
remmelke 130
reng 156
reng afdoen 155
reng aftrekken 155
reng, de ~ van de bonen
afdoen 155
reng derafdoen 155
rengen 154
rengen, bonen ~ 154
rengen, erwten ~ 154
renk 156
rennen 154
 repen, vlaai met ~ 112
 residu 271
 rest 6, 255
 REST IN HET GLAS 254
 rest van gister 6
 restanten 6
 resten 6
 restje 5
 restjes 6
 reubensoep 179
 reub-olie 159
 reubskoek 202
 reubsmout 159
 reubsoep 179
 reubs-olie 159
 reut 38, 39
 reuteketeutje 126
 reutel 289
 reutelen van de pijp 289

- reutelen 288, 289
 reuzel 38, 39, 41
 REUZEL, BLADVET 38
 rhône royal 124
 rib 47, 100
ribbekes 46
ribbelkes, flaai met ~ 112
ribbelkesflaai 112
 ribbeltjes, vlaai met ~ 112
ribbeltjesflaai 112
 ribbeltjesvlaai 112
 ribben 45
 ribbenvlees 46
 ribbetjes 46
 ribje 47
 ribjes 46
 ribjessoep 180
ribkes 46
 ribstuk 47
 RIBSTUK, KOTELET ~ 46
 richel 101, 103
 richel, een stuk in de ~ hebben 278
richelkes, vlaai met ~ 112
richelkesflaai 112
 richeltjes, vlaai met ~ 112
 richeltjesvlaai 112
 richelvla 112
 riem 101, 103, 151, 241
 riem, de ~ hebben 79
riemkes, fla met ~ 112
riemkes, flaai met ~ 112
riemkesflaai 112
riemkesvlaai 112
 riempjes, vlaai met ~ 112
 riempjesvlaai 112
riet 39
 rijden, de beer ~ 22
rijen, de beer ~ 22
 rijf 156
rijfelkesvlaai 113
 rijfeltjesvlaai 113
 rijfkoek 194
 rijfkoekje 194
 RIJP 211
 rijp 216
 rijp, goed ~ 216
 rijp, heel ~ 216
 rijp laten worden 214
 rijp, laten ~ worden 214
 rijp, laten liggen tot ze ~ zijn 214
 rijp, laten liggen voor ~ te worden 214
 rijp, meer als ~ 216
 rijp, pappetig ~ 217
 rijp, te ~ 216, 218
 rijp, veel te ~ 216
 rijpen 214
 rijpen, laten ~ 214
rijssepap 145
 rijst 145
 RIJST 75
 rijst, crème mee ~ in 145
 rijst, stijve ~ met pruimpjes 145
 rijst, stijve ~ 145
rijstaat 119
 rijstbrij 145
 rijste, een ~ 119
 RIJSTEBRIJ 145
 rijstebrij 145
rijsteflaai 119
rijstenbrij 145
 rijstepap 145
 rijstepap, stijve ~ 145
 rijstepudding 145
 rijstevla 119
 RIJSTEVLAAI 119
 rijstevlaai 119
rijstevlaam 119
 rijstevladem 119
rijstflaai 119
 rijstkoek 197
 rijstpap 145
 rijstpapvlaai 119
 rijstpudding 145
 rijstmeer 145
 rijstaart 119
 rijstvla 119
 rijstvlaai 119
rijstvlaam 119
 rijstvladem 119
 rijten 79
 rijten, een tuit ~ 248
 rijthamer, een kop hebben wie een ~ 282
 rijthamer, een kop wie een ~ haan 282
 rijthamer, een kop wie een ~ hebben 282
 rijvekoek 194
 rijven 28
 rijzen 79, 171
 rijzen afdoen 155
rillekestoet 113
 rillen-taart 113
rillentoet 113
 rilletjestaart 113
 rimpelen 219
 rimpelen 220
 rinderlapjes 51
rinderlapkes 51
 rinderlappen 51
rinderlep 51
 rindlapjes 51
rindlapkes 51
 rinds, gemalen ~ 53
 rindselapjes 51
rindselapkes 51
 rindsfilet 48
 rindsgemalen 53
 rindsknotsjes 52
rindsknotskes 52
 rindskotelet 47
 rindslapjes 51
rindslapkes 51
 rindslappen 51
 rindslende 48
 rindsoep 178
 rindsoep 178
 rindsstoofsel 52
 rindsvet 41
 rindsvlees in het zuur 49
 rindsvlees, gestoofd ~ 50
 rindsvlees, lapjes ~ 52
 rindsvlessoep 178
 rindvlees in het zuur 49
 rindvlees 45, 51
 rindvlees, gerookt ~ 55
 rindvlees, lapjes ~ 52
 rindvlessoep 178
 ring 131
ringen 154
 ringetjes, ronde ~ 131
ringskes, ronne ~ 131
rinkvlees 45
 RINS 32
 rins 32, 42
 rinzig 32, 42
ripke 47
ripkessoep 180
 ris de veau (fr.) 51
ro wos 60
 robbel ophebben 279
 rochelen 288, 289
 rode kabuis 189
 rode kappes 189
 RODE KOOL 188
 rode kool 189
 rode moes 189
 rode pens 60
 rode trijp 60
 rode worst 60
 rode zuurmoes 189
 rode, witte met ~ streepjes 236
 roebbedoep 62
 roer 288
 roerage 147
 roerbeen 44
 roerbeentje 44
 ROEREN 164
 roerharst 60
roerke 288
 ROEROM 147
 roerom 147
 roertje 288
 roes, een ~ hebben 277
 roes, een geestelijke ~ 277
 roet 289
roffelnagel 162
roffelsnagel 162

- ROG 67
 rog 67
 rogge, een ~ 86
 ROGGEBROOD 86
 roggebrood 86
 roggebrood, zuur ~ 87
 roggebroodspap 141
 roggeklijen, botermelk met ~ 143
 roggeknol 103
roggelke 92
 roggeltje 86, 92
 roggemeel, pap van ~ 142
 ROGGEMEELPAP 142
 roggemeelpap 142
 roggemeelschap 142
 roggemeelspap 142
 roggemik 85
 roggemeleppap 142
 roggepap 141, 142, 143
 roggeweg 85, 86
 roggezemelen, botermelk-pap met ~ 143
 ROGGEZEMELLEN, KARNE-MELKSEPPAP MET ~ 143
 roggezemelenpap 143
 roh-esser 67
 roken 286
 ROKEN 35, 286
 roken wie een schouw 287
 roken wie een turk 287
 roken wie een zwitser 287
 roken, zich aan de kiets ~ 287
 roken, zich een sigaret ~ 286
 rokens 286
 rokerij 286
rokes 286
rokkelaai 47, 48
rokkelaai, kortelet van de ~ 47
 rokkelade 47, 48
 rokkelade, kotelet van de ~ 47
 rol 293
 rolbroodje 92
rolke pruimtabak 293
rolke sjiek 293
rolke 54, 293
 rolkoek 92
 rolkoekje 92
rollaad 54
 rollade 54
rolleke sik 293
rolleke 92, 293
rollekessoep 180
 rollemedol 130
 rollemik 86
 rolletje 54, 92, 293
 rolletje pruimtabak 293
 rolletje sjiek 293
 rolletjessoep 180
 rolmops 69
rome mi beschuit 141
 rommedou 137
 rommedou-tje 137
ron mik 82
 rond brood 82
 rond wit 83
 rond wit brood 83
 rond witbrood 83
 ROND WITTEBROOD 82
 rond, patatten bet de schil der ~ 193
 ronde boterham 96
 ronde mik 82
 ronde ringetjes 131
 ronde weg 82
ronde wek 82
 rondlopen, met een zware kop ~ 282
 rondom 96
ronj botterham 96
ronne mik 82
ronne ringskes 131
ronne wek 82
 rood 189
 rood gemeus 189
 rood kappes 189
 rood moes 189
 roof 215
rooi kool 189
rooi koole 189
rooi pens 60
rooi trip 60
rooi wos 60
 rooibolsteren 167
rooie kabuis 189
rooie kappes 189
rooie kool 189
rooie moes 189
rooie zuurmoes 189
 rookgerei 286
 rookspek 36
 rookstuk 56
 ROOKVLEES 55
 rookvlees 55
 ROOKWAREN 285
 room mee beschuit 141
 ROOM 135
 room 135
roomhoorke 125
roomhoreke 125
 roomhoren 125
 ROOMHORENTJE 125
 roomhorentje 125
 roomlies 135
 roomsoes 126
 roomtaartje 126
 roomtuit 125
 roomvelletje 135
 roor 291
roorke 291
 roortje 291
 ROOSTEREN 166
 roosteren 167
 ropskoekje 237
 rosbief 48
 rot 217, 219, 231
 ROT 219
 rotrijp 217
 ROTTEN 219
 rotten 219
 rotterig 219
 rottig 217, 219
 rotting 212
 rotzooi 290, 293
rouwke 242
 rouwtje 242
 ROUX 65
 roux 65
 royal, rhône ~ 124
 rozenblaadje 102
rozenblaake 102
 rozenblad 102
 rozenbroodje 91
 ROZIJN 221
 rozijn 221
 rozijnen, weggetje met ~ 89
 ROZIJNENBROOD 88
 rozijnenbrood 88, 89
 rozijnenkoek 89, 202
 rozijnenmik 84, 88
 rozijnenweg 88
rozijnenwek 88
rozijng 221
rozijngbrood 88
rozijngemik 88
rozijngewek 88
 rozijnkoek 88
 rozijnmik 88
rozijnt 221
rubbekes 46
rubkes 46
 rug 48
 rug, achter de ~ (eten) 11
 rugherst 45
rughest 45
 rugstuk 47, 48
 ruiken, kwalijk ~ 42
 ruis 32
ruiterkes 49, 104
ruiterkesflaai 113
 ruiters 49
 ruitertjes 49, 104
 ruitertjesvlaai 113
ruitjesflaai 113
 ruitjesvlaai 113
rumpelen 219
rumselen 220

runderfilet 48
 runderlapjer 51
 RUNDERLAPJES 51
 runderlapjes 51
runderlapkes 51
 runderlappen 51
 rundsbouillon 178
 rundsfilet 48
 rundsgemalen 53
 rundsgerookt 56
 rundslapjes 51
rundslapkes 51
 rundsoep 178
 rundssoep 178
 rundsstoofsel 50
 rundsvlees 52
 rund-tesoep 178
 rundvlees, gemarineerd ~
 50
 rundvlees, gerookt ~ 55
 RUNDVLEESSOEP 178
 rundvleessoep 178
runjel 39
runsoep 178
 rurken 289
 ruw 34

S

s 130
 SABBELN 24
 sabbelen 24, 288
 sabberen 24
 's achteronders, de ~ 208
 sahne (du.) 148
sakkerij 261
 salade 210
 salade-olie 159
 salmie 55
salongsneetje 101
 salonsneetje 101
 salveren 24
 sandwich 91, 94
 sandwich-je 91
sandwich-ke 91
 santé zeggen 254
 sap 64, 240, 290
 sapkatjesnat 242
 sapketje 241
 sapnat 242
 sappetig 215
 SAPPIG 215
 sappig 215
 sapriem 241
 sapstaaf 241
 sapsteel 241
 sapzoet 240, 242
 satz (du.) 271
 saucijs 56, 57, 58, 93
 saucijsje 56, 57, 93
saucijske 57, 93

saucijzenbroodje 92
 saus 64, 65, 135
saus, bruin ~ 65
 saus, bruine ~ 64, 65
 saus, dikke ~ met vlees 55
 saus, gebonden ~ 65
 saus, zure ~ 135
 sausje 65
sauske 65
's aves 210
's aveseten 209
 's avonds, de ~ 210
 's avondseten 209
 schaal 153, 230, 270
 schaal, aardappelen met de
 ~ 193
 schaal, harde ~ 230
 schaal, helle ~ 230
 schaal, in de ~ gekookte
 aardappelen 193
 schaal, met de ~ gekookt
 193
 schaal, met de ~ gekookte
 aardappelen 193
 schaal, patatten met ~ 193
 schaal, patatten met de ~
 193
schaalke 153
 schaalte 153
 schaaPREUT 39
 schaaPSONGEL 39
 schaaPSREUT 39
schaapsriet 39
 schaaPSVET 39
 schaaPVET 39
 schaarKOEK 130
 schaarKOEKJE 130, 197, 198
schaarkoekske 130
 schaarling 130
 schabouw 265
 schacht 288
 schafttijd 205
 schalen 153
 schalen, erwten ~ 153
shankel 44
 schap 213
schapeluur 108
 schapenongel 39
 schapenreut 39
 schapenreuzel 39
 schapenroet 39
 SCHAPENVET 39
 schapenvet 39
 schar 70
scharkoekske 197, 198
 scharrebier 251
 scharren 9
 scheef geladen zijn 279
 sceel 270
 sceel, appelvlaai met ~
 111

sceel, appelvlaai met een ~
 111
 sceel van honger zijn 29
 sceel, vlaai met de ~ op
 111
 sceel, vlaai met een ~ op
 111
 sceelvlaai 111
 sceen 44
 scheid 5
 schel 154, 230
 schelharst 47
schellen 156
 schelp 154
 schelp, groene ~ 231
 SCHELVIS 67
 schenk 44, 48
 SCHENKEL 43
 schenkel 44
 schenkelap 48
schenkelke 44
 schenkelknook 45
 schenkeltje 44
 schenken 253
 schenkenknook 45
 schenkje 44
 schepersbrokken, boter-
 melkpap met ~ 143
 scheppen 248
 scheppen, een ~ 273
scherveldeeg 108
 scherp water 265
 scherp zijn 29
 scherp 32, 33, 34
 scherpheuvel, café van ~
 258
 schervel 55, 102
 scherveldeeg 108
 schiedammer 265
 schier 152
 schieten, bijeen ~ 171
 schietspoel 88, 92
 schietspoel 88
schiffeldeeg 108
 SCHIJF BRAADSPEK 36
 schijf 72, 102
 schijf brood 100
 schijf, dikke ~ brood 102
 schijf, dikke ~ 101
 schijf, dunne ~ 102
 schijf vis 72
 schijfje 102
 schijfje, dun ~ 102
 schijfjes in de pan 192
 schijfjes 192, 224
 schijfjes, gebraden ~ 192
 schijfjesaardappelen 192
schijfke 102
schijfke, dun ~ 102
schijfkes in de pan 192
schijfkes 192, 224

- schijfkes, gebraaien* ~ 192
schijfkeserpel 192
 schijtkoek 132
 schijtzat 275, 280
 schijven 192
 schijven, gebakken ~ 192
 schijven gebraden 192
 schijven in de pan 192
 schijven, rauwe ~ 192
 schil 230
 schil, aardappelen met ~ 193
 schil, aardappelen met de ~ gekookt 193
 schil, aardappelen met de ~ 193
 schil, aardappels bet de ~ 193
 schil, gebraden patatten bet de ~ 193
 schil, helle ~ 230
 schil, patatten bet de ~ der rond 193
 schil, patatten bet de ~ 193
 schil, patatten met de ~ 193
 schilferdeeg 108
schilferke, dun ~ 101
 schilferkoek 55
 schilfertje, dun ~ 101
 schillen 156
 SCHILLEN, AARDAPPELS ~ 156
schilverdeeg 108
 schimmelen 79
 schimmelen, aan het ~ 79
 schimmelig 79
 schink 43, 45, 56, 58
schink 44
 schink, achterste ~ 43
 schink, droge ~ 43
 schink, gekookte ~ 43
 schink, voorste ~ 43
schinkel 44
schinkenknook 45
 schinkenspek 36
 schinkenworst 58
schinkenwost 58
 schinkgrieven 40
schinkske 44
 schinkworst 58
schirfeldeeg 108
 schlitz (du.) 123
 schlitz, kleine ~ 122
schluts 123
schluts, klenge ~ 122
 schmalz (du.) 41, 159
 schmarotser 13
 schmarotzen (du.) 12
 schmatzen (du.) 288
 schnaps (du.) 264, 267, 268
 schnaps drinken 273
 schnaps, een ~ drinken 273
 schnaps zuipen 273
 schnaps-je 264, 267, 268
 schnaps-je, een ~ drinken 273
 schnaps-je, een ~ pakken 273
schnapske 267, 268
 schnapsnaas 281
 schnauzen-bier 255, 270
 schnecke (du.) 73
schoddelen 211
 schoffelen 21
 schoft 205
 schoft, tweede ~ 205
 schoften, het ~ 205
 schofttijd 205
schoggelen 211
 schokachtig 21
 schokkelen 211, 230
 schokkelwater 242
 schokkerig 21
 SCHOL 70
 schol 70, 136
scholke 70
 scholletje 70
 schonk 43, 44, 56
 schonk, gerookte ~ 55
 schonkenheesje 44
schonkenhieske 44
 schonkentomp 56
 schonkenvet 39
 schonkenworst 58
schonkenwost 58
 schonkerworst 58
 schoon, hem ~ omhebben 279
 schoonmaken 155
 schoor hebben 29
 schop, zo zat als een ~ 275
 schopje 213
schopke 213
 schoren 12
 schotel, koude ~ 195
 schotelenwater 258
 schotelenwater, koffie wie ~ 258
 schotelswater 258
 schotelwater 3, 257, 258
schottel, kaai ~ 195
schottel, kalde ~ 195
schottel, kouw ~ 195
schottelenwater 258
schottelenwater, koffie wie ~ 258
schottelwater 258
 schotelwater 258
 schouder 43
 schouder, voorste ~ 43
 schouderhesp 43
schour 43
schour, jaste ~ 43
schour, vjorste ~ 43
schour, vjoste ~ 43
 schouw, roken wie een ~ 287
schouwer 43
schouwerhesp 43
 schraal 3, 17, 34, 270
 schraapslingen 6
 schrabbelen 150
schrabben 156
schrak hebben 29
 schrankel 44
 schransen 9, 11, 12, 21, 22, 249
 SCHRANSEN 22
 schransen, lekker ~ 12
 schranser 13, 23
 schrapen 21
 schrappen 156
 schreemp inhebben 279
 schrekel 34
 schrepel 34
 schrikken 21
 schrok hebben 29
 schrok 23
 schrokachtig 21
 schrokkelen 20
 SCHROKKEN 20
 schrokken 20, 249
 schrokker 23
 schrokkerd 23
 schrokkerig 21, 30
 schrompelen 220
 schuddekul 251, 257, 258
 schuddelen 211
 schuddelen, appelen ~ 211
 schudden 211, 230, 253
 schudden, appels ~ 211
 SCHUDDEN, APPELS VAN DE BOOM ~ 211
schuffeldeeg 108
 schuif, appelvlaai met een ~ 111
 schuifaf 226
schuifke 102
 schuil 231
 schuimen 11, 254
schuimke 236, 237, 242
 schuimpje 236, 237, 240, 242
 schuit 108
 schuitenpap 141
 schuiven, aardappelen in ~ 192
schullen 156
 schulp 154, 231
 schulpdeeg 108
schummelen 79

- schup, zo zat als een ~ zijn 280
 schup, zo zat als een ~ 275
 schup, zo zat wie een ~ 275
 schupzat 280
 schurendresser 13
 schurendresser, eten wie een ~ 22
 schurendresser, vreten wie een ~ 20
 schurgen 18, 21
 schuss (du.) 179, 269
 schwatzfieber 30
 schwips (du.), een ~ haan 274
sebbelen 24
sebieten 51
seftig 215
segret 290
sekrij 261
selpieten 51
 selterswasser (du.) 262
 semoule (fr.) 75, 76, 146
 semoule-crème 147
 semoule-maïzena 147
 semoule-pap 146
 semoule-podding 147
 semoule-pudding 147
sepieten 51
sepietjes 51
 serpentin 131
 seter 290
 seuter 259
sichrei 261
siek 292
sieken 292
 sies, leren ~ 197
 siesje 237
 siesje, leren ~ 237
sieske 237
sievoepleke 102
sijffen 252
 SIGAAR 290
 sigaar 290
sigaarke 290
 sigaarpijpje 291
sigaarpijpke 291
 sigaartje 290
sigarefupke 292
 sigarenfopje 292
 sigarenpijp 291
 SIGARENPIJPJE 291
 sigarenpijpje 291
sigarenpijpke 291
sigarenroorke 291
sigarenroorsje 291
 sigarenroortje 291
 sigarensplits 291
 sigarensplitsje 291
sigarensplitske 291
 sigarenstomp 291
 sigarenstompje 291
sigarenstompke 291
 SIGARET 290
 sigaret 290
 sigaret, zich een ~ roken 286
 sigarettenpijpje 291
sigarettenpijpke 291
 sigarettenstompje 291
sigarettenstompke 291
sik 292
sik, rolleke ~ 293
sikken 292
 sikkenpap 144
sikkeren 261
sikorei 261
 siksam 95
 s'il-vous-plaît-tje 102
simkespap 144
 simmetjespap 144
 SINAASAPPEL 221
 sinaasappel 222
 sinterklaas 84
 sinterklaaskoek 84
 sinterklaasman 84
 sinterklazenman 84
sintroen 211
 sippen 9, 252
 siroop 243
 siroopboterham 97
 siroophorentje 243
 siroopje 243
siroopke 243
 sirooplolly 243
 siroopse boterham 97
 siroopsnee 97
 siroopstaart 97
 sissen 168
 sjabauw 268
sjabouw 265
sjalei 245
 sjaumes 98
 s-je 130
 sjebabbel 236
sjermoel 89, 92
sjermoelke 92
sjegret 290
sjeklaadkoekske 128
sjenevel 264
sjenever 264
sjerlei 245
sjever 264
 sjezeman zijn 279
 sjiek 236, 239, 292
 sjiek, engelse ~ 239
 sjiek, rolletje ~ 293
 sjieken 292
 sjiekje 293
 sjiekker zijn 279
sjiekske 293
 sjiever 290
sjik 292
sjikken 292
sjikske 293
sjlei 245
sjmouel 93
sjmouer 93, 98
sjnepske 264
sjnever 264
sjokkerij 261
sjroop 243
sjroopbotram 97
sjroopse botterham 97
sjroopsnee 97
sjroopstaart 97
skillen 156
skour 43
slaa 229
slaad 210
slaad-olie 159
slaad-olig 159
slaa-olie 159
 slaan 229
 slaan, der smal ~ 29
 slaan, een achterover ~ 273
 slaan, iets kunnen in zijn botten ~ 250
 slaan, naar binnen ~ 21
 slaan, noten ~ 229
 slaan, onder de noten ~ 229
 slaapmuts 268
 slaapmutsje, een ~ drinken 273
slaapmutske, een ~ drinken 273
 slaat, zijn tong ~ ijzer 280
 slabben 26
 slabber 2, 257
 slabberans 2, 141
 slabberdewas 2
 slabberen 24, 26, 252
slabberons 2
 slabberons 257, 259
 slabberonsius 259
 sladder 2, 259, 260
 sladderans 2
 slagen 229
 SLAGROOM 148
 slagroom 148
 slagroom, tuit met ~ 125
 slagroomkoekje 126
slagroomkoekske 126
 slak 72
 SLAK, EETBARE ~ 72
 slak, eetbare ~ 73
 slangen 56
 slangenkoekje 130
slangenkoekske 130
 SLANGETJE 130

- slangetje 130
slangske 130
 slanke 56
 sla-olie 159
 sla-olig 159
 slap 26, 34, 136
 slappe café 259
 slappe gussel 259
 slappe kadee 259
 SLAPPE KOFFIE 257
 slappe koffie 259
 slappe laar 259
 slappe prul 259
 slappe sloerie 259
 slappe teut 259
 slappe thei 259
 slappe thijs 259
 slappe tinus 259
 slappe was 259
 slappe willie 259
 slares 259
 slaris 3, 259
 slavink 54
 slecht brouwsel 259
 slecht moes 184, 187
 slecht 42, 231
 slecht, raastig ~ bier 251
 slecht, zich ~ voelen 282
 SLECHTE DRANK 250
 slechte eter 16
 slechte eterd 16
 slechte kool 187
 sledderet 259
slee 33
slee 33
sleen 33
 SLEEUW 33
 sleeuw 33
 sleeuwe, met ~ tanden eten
 17
 sleeuwig 33
slei 33
 slek 73, 136
 slek, eetbare ~ 73
 slekkekruik 73
 slem 142, 147, 179, 262
 slemp 142, 147, 154, 179,
 262
 slempap 262
 slempap met bier 262
 slempen 234, 249, 252
 slempap 142, 147
sletserke 129
 sletsertje 129
 sleures 259
 sleuter 3
slic 33
 sliedder 3
 sliedder 3
slied 33
slied 33
slic-ig 33
slij 33
slijje, met ~ teng eten 17
slied 33
 slierp, dunne ~ 258
slieuw 33
 slijm 3
 slijpsteen, snee wie een ~
 100
 slijtsel 271
 slinden wie een wolf 21
 slinden 21
 slinder 23
 slinger om de trap 147
 slinger 259
 slinken 169
 slintaard 23
 slip 136
 slipje 124
 slirp 156
 slirpen 155
 slitsje 102
slitske 102
 slobben 26
 slobber 2, 290
 slobberen 252, 252
 slobberig 3
 slobbervoer 3
 slodder 3, 290
 slodderen-café 259
slodderen-kaffie 259
 sloddertje 3
 sloeber 257, 259
sloeferen 252
 sloeieren 169
 sloerie 259, 290
 sloerie, slappe ~ 259
 sloester 154, 231
 sloesteren 230
 sloeveren 252, 288
 slof 111
 slok 234, 236, 250, 251,
 255
 SLOK 251
 slok, een ~ drinken 273
 slokachtig 22
 slokbeest 16
 slokdarm 13, 23
 slokgerie 234
 slokgoed 234
 slokhamer 243
 slokhengst 23
 slokje 250, 251, 255, 268
 slokje, een klein ~ drinken
 253
 slokjes drinken 253
 slokjes nemen 253
 slokjes, kleine ~ pakken 253
 slokjes, met ~ drinken 253
 slokjes, met kleine ~ drinken
 253
 slokken 9, 11, 12, 19, 20,
 24, 233, 249
 slokken, naar binnen ~ 20
 slokkens, het ~ 234
 slokker 13, 16, 23, 236
 slokkerd 13, 16, 23
 slokkerig 22
 slokkerij 234
slokkes, het - 234
 slokkelig 22
 slokmienieke 23
 slokmuil 13, 16, 23
 sloknaas 13, 16
 slokpans 23
 slokprij 13
 slokriem 16
slokske 251, 255, 268
slokske, een klein ~ drinken
 253
slokskes drinken 253
slokskes nemen 253
slokskes, klein ~ pakken
 253
slokskes, met ~ drinken
 253
slokskes, met klein ~ drinken
 253
 slokspek 237
 slokvarken 23
 slommeren 11
 sloor 257
slopper 3
 sloppen 252
 slots 111
 slover 3, 290
 sluis 154
 sluit 231
 sluiten 154
slupke 124
 slurken 289, 290
 SLURPEN 251
 slurpen 252, 253, 274,
 288, 289
 smaak 28
 smaak, goede ~ 28
 smaak, met ~ eten 11, 18
 smakelijk eten 11, 18
 smaken, het laten ~ 18
 smaken, het zich laten ~
 18
 SMAKKEN 19
 smakken 19
 smal 34
 smal, der ~ slaan 29
 smalle hebben 29
smaltbotram 98
smaltbotteram 98
smaltbotterham 98
smaltebotram 98
 smats 290
 smatsen 9, 20

- smauzen 12, 19
 smeer 290
 smeerbaar, goed ~ 136
 smeerkaas 138
smeerkees 138
 smeerlap 211, 221, 237, 243
 smeert goed 136
 smeert zich goed 136
 smeetsje 268
smeetske 268
 smek 2
 smekken 20
 smekken 12, 19, 289
 smekkeren 20
 smelenpikker 15
 smelten 167, 168
 smeren 99, 248, 249
 smeren, boterham ~ 99
 smeren, de keel ~ 272
 smeren, een boo ~ 99
 smeren, een boos ~ 99
 smeren, een boter ~ 99
 SMEREN, EEN BOTERHAM ~ 98
 smeren, een boterham ~ 99
 smeren, een kant ~ 99
 smeren, een kantje ~ 99
 smeren, een smouwer ~ 99
 smeren, een snede ~ 99
 smeren, een snee ~ 99
 smeren, een stoet ~ 99
 smeren, een taart ~ 99
 smerig 290
 smerrie 291
 smessen 252
 smetselen 9, 20
 smetsen 20, 24, 25
 smets-tuig 234
 smeuiġ 136
 smichelen 19
 smiechelen 12
 smik 92, 131
 smikkelaar 13
 smikkelen 9, 11, 19
 smikkelen, lekker ~ 11, 19
 smirgelen 289
 smirk 290
 smirken 289
 smoddelen 24
 smodder 3, 183
 smodderen 173
smoegelen 234
 smoel 119
 smoelerd 237
 smoezen 27
smoggelen 12, 234
 smok 293
 smoken 286, 287
 smokens 286
- smokes* 286
 smokkelen 12, 234
smoorkes 192, 193
 smootjes 192, 193
 smoorzat 280
 smorem 193
 smoren 166, 167, 169, 286
 smoren, gaar ~ 167
 smorendzat 280
 's morgens, de ~ 204
 's morgens-eten 204
 's morgenskoffie, de ~ 205
š morges 204
š morges-eten 204
 smork 290
 smouel 93, 95, 98
 smouwer 93, 98, 100
 smouwer, dikke ~ 101
 smouwer, een ~ smeren 99
 smout 41, 159
 smout, boterham met ~ 98
 smoutbeugel 197
 smoutbol 201
 smoutboterham 98
 smoutebol 201
 smouteboterham 98
 smoutekoek 197
 smoutkoek 197, 198, 202
 smoutkoekje 202
smoutkoekse 202
 smoutnootje 232
 smoutolie 159
 smukkel 183
 smul 136
 smul, aan de ~ zijn 11
 SMULLEN 11
 smullen 9, 11, 19
 smullen, lekker ~ 11
 smuller 13
 smullerd 13
 smulpaap 13
smurken 289
 smurrie 290
 snaai 100, 156
 snaaien 9, 11
 snaaien, een wat goed ~ kan 12
 snabbelen 11
 snageren 9, 11, 12
 's namiddags, de ~ 208
 's namiddags-eten 206
 snap brood 103
 snap 101
 snappen 274
snaps 264, 268
snapske, een ~ pakken 273
 snatselen 9
 snatsen 9, 11, 21, 234
 's navondeten 208
 snede 72, 93, 96, 99, 100, 106
 snede brood 94, 100
 snede, dikke ~ 100, 102
 snede, dunne ~ 101
 snede, een ~ bereiden 99
 snede, een ~ in de neus hebben 277
 snede, een ~ smeren 99
 snede, ferme ~ 100
 snede mik 94, 100
 snede vet 98
 snede weg 100
snee 33
 snee 72, 93, 95, 100, 101
 snee bet vet 98
 snee brood 100
 SNEE BROOD 99
 snee, die ~ is zo dun, daar kans doe de gazet door lezen 102
 SNEE, DIKKE ~ BROOD 100
 snee, dikke ~ brood 101
 snee, dikke ~ 94, 101
 snee, dubbele ~ 101
 snee, dunne ~ 101
 snee kaas 97
 snee mik 100
 snee weg 100
 snee wie een slijpsteen 100
 snee zo dik alsof ze voor een paard is 100
 snee, een ~ bereiden 99
 snee, een ~ smeren 99
 snee zwart en wit 96
sneei mik 94
sneei 93
sneeki 93, 101
sneeki, dun ~ 101
sneeki, fijn ~ 101
 sneetje weg 100
 sneetje 95, 100, 101
 SNEETJE, DUN ~ BROOD 101
 sneetje, dun ~ 101
 sneetje, fijn ~ 101
sneeuw 33
snei 33, 72, 93, 95, 99, 100, 106
snei brood 100
snei, dikke ~ 100, 102
snei, dunne ~ 101
snei, een ~ breien 99
snei, een ~ smeren 99
snei, ferm ~ 100
snei mik 100
snei vet 98
snei weg 100
sneike 100
sneitje 100
 snek 92
 snekken 9
snelmelke 102

- snemmeltje 102
 snep, zat als een ~ 275
snerven 166, 168
 snert 177
 snetsen 234
 sneuk 234, 236
 sneuken 9, 10, 233
 sneuken, iet voor te ~ 234
 sneukje 234, 236
 sneuren 22
sneutsen 234
 sneuveren 11
snevel 264
snever 264, 267
snibbelke 102
snie 33
 sniebel 276
 snijden, lomp ~ 173
 SNIJDEN, ONHANDIG ~ 173
 snijden, tegen de draad in ~ 173
 snijder 174
snijen, lomp ~ 173
snijer 174
 snik 265, 267
 snipje 102
 snipjesvlaai 114
snipke 238
snipkesvlaai 114
 snippeltje 102
 snipperen 28, 174
snipperke 102
 snippertje 102
 snirk 290
 snirken 166, 168, 289
 snitselen 223
 snitselenvla 116
 snitselenvlaai 116
snitsenvlaam 116
 snitsenvladem 116
snobben 233
snoeben 233
snoeffen 294
 snoeien 155
's noenes 207
's noenens 207
 snoep 234, 236
 snoepen 11, 233
 SNOEPEN 233
 snoepen, get te ~ 236
 snoeperij 234
 snoepgerei 234
 SNOEPGOED 234
 snoepgoed 234
 SNOEPJE 235
 snoepje 235, 238
snoepke 235, 238
snoffen 294
snoffen, toebak ~ 293
 snokken 233
 snol 234
 snolgerei 234
 snollen 12, 234
 snollerij 234
 snommelensoep 180
 snorkelen 289
snorken 289
 snorken 289
 snot 170
 snoter 3
 snotertoot 125
 snotgaar 173
 snotrijp 216
 snotsrijp 216
 snotteren 289
 snottoot 125
snubben 233
snuffen 294
snuffen, tabak ~ 293
 snui hebben 29
snui 156
 snui 28
 snuif 241, 293, 294
 snuif, beetje ~ 294
 snuif nemen 294
 snuif, prise-tje ~ 294
 SNUIFJE 294
 snuifje 294
 snuifje, een ~ nemen 294
 snuifje, een ~ pakken 294
 snuifje, zich een ~ krijgen 294
snuifke 294
snuifke, een ~ nemen 294
snuifke, een ~ pakken 294
snuifke, zich een ~ krijgen 294
 SNUIFTABAK 293
 snuiftabak 293, 294
 snuiftoebak 293, 294
snuik 234
 snuiker 13, 16
 snuikerd 13
snuikske 234, 236
 snuisteren 9
 snuit 234, 238
 snuiten 11, 12, 234
 snuiten, stiekem ~ 11
 snuitens 234
 snuiterij 234
 snuitgoed 234
 snuitpot 16
 snuitsnaas 13
snuivelen 9
 snuiven 294
 SNUIVEN, TABAK ~ 293
 snuiven, tabak ~ 293
 snuiven, toebak ~ 293
 snuiveren 9, 234
 snul 276
snupke 235
snuppen 233
snupperke 102
 snuren 234
 snurken 289
 snutsen 9
snuupke 235
 snuur 235
snuuts 234, 238
snuutsen 11, 12, 234
snuutsen, stiekem ~ 11
snuutserij 234
snuutses 234
snuutsgoed 234
snuutspot 16
soebelen 25
soekdoorsjebabbel 236
 soeliemoelie 257
 SOEP 177
 soep 3, 177, 178, 179
 soep, groene ~ 178
 soep, 's zondagse ~ 178
 soep van alles dooreen 180
 soep van de afval 180
 soep van het geheng 180
soep van het gehing 180
 SOEP VAN INGEWANDEN 180
 soep, verse ~ 178
 soepengroen 150
 soepengroens 150
 soepenhoen 46
 soepenkip 46
 soepenknook 45
 soepenvlees 45, 46
 soepenvlees, mager ~ 45
 SOEPGROENTE 150
 soepgroente 150, 161
 soephen 46
 soephoen 46
 soepieten 51
 soepietjes 51
 soepje 3, 177
soepke 3, 177
 SOEPKIP 46
 soepkip 46
 soepkruid 150
 soepnaas 16
 SOEPVLEES 45
 soepvlees 45
 soes 126
softe, het ~ 106
soggerij 261
 sokken, met lange ~ eten 17
sokker, blokske ~ 158
sokker, bruine ~ 157
sokker, geborde ~ 158
sokkerbabbel 237
sokkerbabbelke 237
sokkerbabbeltje 237
sokkerbal 238
sokkerbeschuit 108
sokkerbierke 242

- sokkerbol* 238
sokkerbolke 238
sokkerbruin 238
sokkerenvlaai 114
sokker-eske 131
sokkerij bij de koffie 261
sokkerij 261
sokkerkeurkes 245
sokkerkinsje 108
sokkerklompke 158
sokkerkoek 129
sokkerkoekske 129
sokkerpek 240, 242
sokkerpekwater 242
sokkerpletske 129
sokkerspek 238
sokkervlaai 114
sokkerwaffel 134
sokrij 261
 SOLDAATJES 104
 soldaatjes 104
 soldatenkoek 129
sonjisse soep 178
 sop 64, 177, 204
 sopjes 104
sopke 64
sopkes 104
 soppen 7
 soppen, boterham ~ 8
 soppen, brood ~ 8
 soppenvet 64
 soppertje 16
 sorteren 151
 sossen 24
 soufflé 147
 souke d'ôr-sjebabbel 236
 souper 210
souwelen 24
spaaien 21, 22
 spaaien 249
spaaier 13
 spaden 21, 22
 spader 13
 spalk 101
 spatje 268
 spatten 168
 spatteren 168
 spätzle (du.) 147
 specerij 161
 specerijen 161
 SPECERIJEN, KRUIDEN, ~ 161
 specerijkruid 161
 SPECULAAS 131
 speculaas 132
 speculaaskoek 132
 speculaasman 132
 speculatie 132
 speculatiekerel 132
 speculatiekoek 132
speculatiemanke 132
speculatiemanneke 129, 132
 speculatiemannetje 129, 132
 speculatiemop 132
 speculatiepopje 132
speculatiepopke 132
 speculatus 132
speculoos 132
spedderen 168
 speelgoed 129
 SPEK 35
 spek 35, 37, 237, 238
 spek, boekweitse koek met ~ 200
 spek, boekweitskoek met ~ 200
 spek, braai ~ 36
 spek, braaitje ~ 36
 spek, gebakken ~ 37
 spek, gebraai ~ 36
 spek, gebraden ~ 37
 SPEK, GEROOKT ~ 36
 spek, gerookt ~ 36
 spek, harst ~ 37
 spek, herst ~ 37
 spek, herstje ~ 37
 spek in de pan 37
 spek, koek met ~ 200
 spek, pannenkoek met ~ 200
 spek, stuk ~ 37
 spek, stuk gebraden ~ 37
 spek, zwaard van het ~ 37
 spek, zwaard van ~ 38
 spekbabbeltje 237
 spekbokkem 68
spekbraa 36
 spekbraai 36, 38, 200
spekbukkem 68
 spekje 237, 238
 spekkevet op de boterham 98
 spekkevet, boterham met ~ 98
 spekkoek 198, 199, 200
 spek-krapjer 37
spek-krepjer 37
 speklap 37
 spekpannenkoek 198, 200
 SPEKPANNENKOEK 199
spekske 237, 238
 spekvet 41
 spekvet, boterham met ~ 98
spekzwaard 37
spekzwaads 37
spekzwaai 37
 spekzwaard 37
 spekzwaardje 37
spekzwaars 37
spekzwaas 37
 spekzwoerd 38
spetske 268
 spetten 168
 SPETTEREN 167
 spetteren 168
 spie 101, 103
 spiegel 110
 spierig 152
 spij 101, 293
 spijs 1, 3, 114, 139, 170, 226, 245
 spijs maken 170
 spijs, mik mee ~ 115
 spijs, vla met zwarte ~ 116
 spijskoek 121, 123
 spijsolie 159
 spijsvla 110
 spijsvlaai 115
 spijt, hij ~ er niet in 14
 spikken 8, 21
spiklassie 132
spiklassiekel 132
 spinde 213
 spindje 213
sping 213
 spinnen 79
 spinnenweg 82
spinnenwek 82
 spit 288, 291
 spitje 291
 spits 288, 291
 spitsen 253
 spitsje 5, 291
spitske 291
 spitskool 188
 s-platsje 129, 130
s-pletske 129
 spoeling 3
 spoelwater 259
 spoon 63
 spraakwater 265
 spratselen 168
 sprenkelen 254
 spriet 265
 springen 168
 springen, in de pan ~ 168
 sprinkelen 168
 sprinkens 168
 sprits 129, 131, 226, 267
 spritsen 168
 spritskoekje 129
spritskoekske 129
 sprout 69
 sprudeln (du.) 254
 spruitenmoes 177
 SPRUITENSTAMPOT 177
 spuiten 168
 spuitwater 259
 sputteren 168
 staaf klets 241

- staan, hem ~ hebben 279
 staan, hem in de olie ~
 279
 staart van de pijp 288
 staart 288
 STAARTEBIER 247
staat van de pijp 288
 stamp 182
 stamp mee appels 183
 stamp mee stokvis 186
 stamp van groen moes 184
 stamp van zuurmoes 185
 stampen 27, 174
 STAMPEN, AARDAPPELEN ~
 174
 stampen, kapot ~ 27, 174
 stampen, puree ~ 28, 174
 stampen, kapot ~ 27,
 174
 stampmoes 187
 STAMPPOET 182
 stamppot 182, 184, 185,
 186
 stamppot boerenmoes met
 aardappelen 184
 stamppot met aardappelen
 en groen moes 184
 stamppot met aardappelen
 en krolmoes 184
 stamppot met aardappelen
 en zuurmoes 185
 stamppot met appel en
 aardappelen 183
 STAMPPOET MET STOKVIS 186
 stamppot met zuurmoes en
 aardappelen 185
 stamppot van aardappelen
 met appels 183
 stamppot van aardappelen
 met boerenmoes 184
 stamppot van aardappelen
 met zuurmoes 185
 stamppot van stokvis met
 uien 186
 stamppot van zuurmoes
 185
 stamppot zuurmoes en
 aardappelen 185
 stapelkoek 120
 startel 241
 steel van een pijp 288
 steel 288
steelke 47
steelke, kortelet van het ~
 47
steelkortelet 47
 steelkotelet 47
 steelmoes 186
 steeltje 47
 steeltje, kotelet van het ~
 47
- STEEN 215
 steen 215
 steen, hard als een ~ 79
 steenmik 82
 steenpekken 249
 steier 276
 stekbrood 83
 steken, fruit in de muik ~
 213
 steken, in de muik ~ 213
 stekjesvlaai 113
 stekkereubensoep 179
 stekknab 243
 stekreubensoep 179
stekskesflaai 113
 stekvis 69
 stelen 186
 stelenmoes 186
 stenen mik 82
 sterbrood 86
 sterfbrood 120
 steriliseren 176
 sterk 32, 34, 42
sterke 129
 sterrebrood 86
sterreke 129
 sterrenzat zijn 279
 sterretje 129
 sterven, van de honger ~
 29
 sterzat 280
 stevel, een fijne ~ inhebben
 277
 stevelenknecht 186
 stevelknecht 186
 stevelman 84
 steven 84
 steven-mannetje 84
 STEVIG 34
 stevig 34
 STIEKEM ETEN 10
 stiekem get eten 11
 stiekem pitsen 11
 stiekem snuiten 11
stiekem snuutsen 11
 stijf 34, 276
 stijf, hem ~ hebben zitten
 279
 stijf, hem ~ hebben 279
 stijf koken 171
 stijf lopen 279
 stijf worden 21, 171
 stijf zijn 279
 stijfvreter 16, 24
 stijve, een ~ tong hebben
 277
 stijve man 84
 stijve rijst met pruimpjes
 145
 stijve rijst 145
 stijve rijstepap 145
- stijven 171
stikkees 136
 stikken 79
 stinke kaas 136
 stinkende kaas 136
 stinkerd 137
stinkerke 137
 stinkertje 137
 stinkkaas 136, 137
 stinkkaasje 136
stinkkees 136, 137
stinkkeeske 136
stinkkjes 136
 stinkstek 291
stob 271
 stoepperdeloet 62
 stoet 82, 92
 stoet, een ~ smeren 99
 stoeten 147
 stoetenman 84
 stoetenpap 141
 stoeten-thijs 84
stoeten-ties 84
 stoetje 92
 stoets 88
 stokbroodje 92
 STOKVIS 69
 stokvis 69
 stokvis, patatten met ~ 186
 stokvis, patattenstomp bet ~
 en ajuin 186
 stokvis, stamp mee ~ 186
 STOKVIS, STAMPPOET MET ~
 186
 stokvis, stampot van ~ met
 uien 186
 stokvis, stomp met ~ 186
 stokvis, stomp van ~ en
 ajuin 186
 stokvis te paard 186
 stokvismoes 186
 stokvispuree 186
 stokvisstamp 186
 stokvisstomp 186
 stom krimineel zijn 279
 STOMDRONKEN 280
 stomen 287
stomken 291
 stommel 292
 stomp 45, 103, 182, 183,
 184, 185, 194, 261, 291
 stomp, groene ~ 184
 stomp met kool 184
 stomp met stokvis 186
 stomp met zuurmoes 185
 stomp van patatten en kool
 185
 stomp van stokvis en ajuin
 186
 stomp van winterkool 184
 stomp van zuurkool 185

- stompelenpap 141
 stompen 27, 147, 174
 stompen, pap met ~ 141
 stompje 291
stompke 57, 59, 291
 stomzat 280
 STOOFKARBONADE 49
 stoofkarbonade 49
 stooflappen 52
 stoofsel 49, 50, 52
 stoofsel, oude ~ 7
 stoofvlees 49, 50
 STOOFFLEES, ZUURVLEES 49
 stoot 101
 stopperdewop 62
 storm drinken 249
 stoten 27, 174
 stout (eng.) 269
 stoven 166, 167, 169
 STOVEN 167
 stoven, gaar ~ 167
 straf 34
 stram 34
 strang 33, 34, 42, 293
 strangtoebak 293
 strats 259
 streep aanhebben 279
 streep, een ~ in 275
 streep, een ~ inhaan 277
 streep, een ~ inhebben 277
 streepjes, vlaai met ~ 113
 streepjes, witte met rode ~ 236
 streepjesvlaai 113
streepkes, vlaai met ~ 113
streepkesvlaai 113
 strepen 155
 strijken 99
 strijken, een boterham ~ 99
 strik 131, 201
 stritsen 11
 stroef 33
strontke 89, 131
 strontje 89, 130, 131
 strontjes 245
 stronrijp 216
 strontstek 236
 strontzat 280
 strontzat zijn 279
 strooien 27
 stroigoed 130
 strooikoek 114
 strooisel, een ~ 114
 strooiselenvla 114
 strooiselkoek 114
 strooiselvla 114
 STROOISELVLAAI 113
 strooiselvladem 114
 strooiskoek 114
 strooisvladem 114
 strooivla 114
 STROOP 233
 stroop, boterham bet ~ 97
 STROOP, BOTERHAM MET ~ 97
 stroopbabbeltje 237
 stroopkant 97
 stroopmannetje 243
 stroopsnede 97
 stroopsnee 97
stroopsnei 97
 STROOPSOLDAAATJE 243
 stroopsoldaatje 243
 stroopwafel 243
 strop, aan de ~ geroken 277
 stropen 155
 stropen, bonen ~ 155
 strouwplatsje 130
strouwpletske 130
 struif 125, 196, 197, 200
 struifje 197, 198
struifje 197, 198
struikoek 114
struisel 114
struiselenvla 114
struiselkoek 114
struiselvla 114
struiselvlaam 114
struiskoek 114
struisvlaam 114
struitselkoek 114
struivla 114
 stub 271
 stuiken 221, 254
 stuit 82, 129, 130
 stuitje 130
 stuits 82
 stuk 26, 48, 72, 94, 95, 103, 244
 stuk boterham 94
 stuk brood 100, 103, 107
 stuk, dik ~ 102
 stuk, een ~ in 275
 stuk, een ~ in de binde (du.) haan 277
 stuk, een ~ in de figuur haan 277
 stuk, een ~ in de hakken haan 277
 stuk, een ~ in de hakken hebben 277
 stuk, een ~ in de hakken 276
 stuk, een ~ in de jas hebben 277
 stuk, een ~ in de jazzband haan 277
 stuk, een ~ in de kloten haan 277
 stuk, een ~ in de kloten hebben 277
 stuk, een ~ in de kloten 276
 stuk, een ~ in de kont haan 277
 stuk, een ~ in de kraag haan 277
 stuk, een ~ in de kraag hebben 278
 stuk, een ~ in de kraag 275
 stuk, een ~ in de laars 276
 stuk, een ~ in de lade hebben 278
 stuk, een ~ in de mup 276
 stuk, een ~ in de peer haan 278
 stuk, een ~ in de reet hebben 278
 stuk, een ~ in de reet 276
 stuk, een ~ in de richel hebben 278
 stuk, een ~ in de vaan hebben 278
 stuk, een ~ in de vaan 276
 stuk, een ~ in de viool hebben 278
 stuk, een ~ in de voeten hebben 278
 stuk, een ~ in de vot haan 278
 stuk, een ~ in de vot hebben 278
 stuk, een ~ in de vot 276
 stuk, een ~ in gen vot 276
 stuk, een ~ in krijgen 274
 stuk, een ~ in wie een beer 276
 stuk, een ~ in zijn aap hebben 278
 stuk, een ~ in zijn botten 276
 stuk, een ~ in zijn hak 276
 stuk, een ~ in zijn hakken 276
 stuk, een ~ in zijn hoeven hebben 278
 stuk, een ~ in zijn kloten hebben 278
 stuk, een ~ in zijn kloten 276
 stuk, een ~ in zijn kont hebben 278
 stuk, een ~ in zijn kont 276
 stuk, een ~ in zijn kraag hebben 278
 stuk, een ~ in zijn kraag 275

- stuk, een ~ in zijn la 276
 stuk, een ~ in zijn laarzen 276
 stuk, een ~ in zijn lade hebben 278
 stuk, een ~ in zijn lade 276
 stuk, een ~ in zijn nek 275
 stuk, een ~ in zijn pellerien 276
 stuk, een ~ in zijn pens hebben 278
 stuk, een ~ in zijn prij hebben 278
 stuk, een ~ in zijn reet hebben 278
 stuk, een ~ in zijn reet 276
 stuk, een ~ in zijn vaan hebben 278
 stuk, een ~ in zijn vaan 276
 stuk, een ~ in zijn vadem 276
 stuk, een ~ in zijn voeten 276
 stuk, een ~ in zijn vot haan 278
 stuk, een ~ in zijn vot hebben 278
 stuk, een ~ in zijn vot 276
 stuk, een ~ in zijn zwitser hebben 278
 stuk, een ~ inhaan 278
 stuk, een ~ inhebben 278
 stuk, een goed ~ in de kraag 276
 stuk gebraden spek 37
 stuk in de bol 275
 stuk in de gieter 276
 stuk in de hakken 276
 stuk in de kloten 276
 stuk in de kont 276
 stuk in de kraag 276
 stuk in de lade 276
 stuk in de vaan 276
 stuk in de vot 276
 stuk in zijn hakken 276
 stuk in zijn kloten 276
 stuk in zijn voeten 276
 stuk, lekker ~ van het kalf 51
 stuk met kaas 97
 STUK, ONGAAR ~ DEEG 75
 stuk spek 37
 STUK, TAAI ~ VLEES 35
 stuk uit de bats 44
 stuk uit de lende 48
 stuk vis 72
 stuk, zich een ~ in zijn botten drinken 249
stukadelappen 52
 stukje 72, 158
 stukje vis 72
 stukjes, pap met ~ brood 141
stukske vis 72
stukske 72
 stultes 174
stummel 292
stump 147
stump, pap met ~ 141
 sucade, krentenweg met ~ 89
 sucade, pruimpjesweg met ~ 88
 sudderen 167, 168, 169
suggerij 261
 SUIKER 157
 suiker 158
 suiker, blokje ~ 158
 suiker, bruine ~ 157
 suiker, geborde ~ 158
 suiker, kletsje ~ 158
 suiker, klompje ~ 158
 suiker, klontje ~ 158
 suiker, klotje ~ 158
 suiker, knopje ~ 158
 suikerbabbel 237
 suikerbabbeltje 237
 suikerbal 238
 suikerbeschuit 108
 suikerbiertje 242
 SUIKERBIETENSTROOP 233
 suikerbol 236, 238
 suikerbolletje 238
 SUIKERBROOD 90
 suikerbrood 90
 suikerbruin 238
 suikerenvlaai 114
 suikergoed 234
 suikerhoofd 90
 suikerij bij de koffie 261
 suikerij 261
 suikerijkoek 197, 199
 suikerkeurtjes 245
 suikerkindje 108
 suikerklompje 158
 SUIKERKLONTJE 158
 suikerklontje 158
 suikerklotje 158
 suikerklotsje 158
 suikerkoek 129
 suikerkoekje 129
 suikermik 90
 suikermikje 90
suikermikske 90
 suikerpek 240, 242
 suikerpekwater 242
 suikerplatsje 129
 suikerring 131
 suikerringetje 131
suikerringske 131
 suiker-s-je 131
 suikerspek 238, 242
 suikertje 158
 suikervlaai 114
 suikerwafel 134
 suikerweg 90
suikerwek 90
 suikerwortel 236
suipen 248
suisseke 92
 suisse-tje 92
 suk 2
suk, met lang ~ eten 17
 sukadelappen 52
 sukkelen 173
 sultan 124
suppen 9, 252
 suprise 236
 surrogaat 261
 süssholz (du.) 239
 sutsen 24, 25, 253
sutteren 167
swastfieber 30
swiets haan 29
 's zondage soep 178
 T
taa 93, 95
 TAAI STUK VLEES 35
 taai 35, 133
 taai koek 197
 TAAIE PANNENKOEK 197
 taaiie pannenkoek 197
 taaiendeeg 133
taaike 95
taaikeel 133
 taakerel 133
 taaiman 133
taaimanneke 133
 taaimannetje 133
 TAAI-TAAI 133
 taai-taai 133
 taaitje 95
taake 93, 95
 taan 265
 taart 93, 95, 110, 111, 113, 115, 120, 121, 122
 taart met opzet 120
taart mit opzats 120
 TAART 119
 taart, een ~ smeren 99
 taart, kleine ~ 123
 taart, opgespoten ~ 120
 taart, opgezette ~ 120
 taartenpom 111, 116, 121, 122
 taartenpom, kleine ~ 122
taartenpomke 122
 taartenpommel 121
 taartenpommetje 122

- taartenpoms 121
 taartenpomvlaai 116, 121
 taartenpong 121
 taartenvlaai 111
 taartepom 228
 taartepumke 122
 taartepumpke 122
 taartepungske 122
 taartje 93, 95, 121, 122,
 123, 126, 131
 taartje, klein ~ 123
 taartvlaai 110, 111
 taat 93, 95, 111, 115, 120
 taat, een ~ smeren 99
 taatenpoem 228
 taatenpom 111, 121, 122
 taatepommeke 122
 taatepumke 122
 tabak pruimen 292
 TABAK SNUIVEN 293
 tabak snuiven 293
 TABAK 285
 tabak 285
 tabaksbuil 293
 TABAKSDOOS 285
 tabakspijp 287
 TABAKSPOT 285
 TABAKSPRUIJ 292
 TABAKSSAP 289
 tabakssap 289
 TABAKSZAK 293
 tabakzever 289
 tablet 244
 tafel (du.) 244
 tafel, lastig aan de ~ 17
 tafelfalval 6
 tafelfbroodje 91
 tafelfbrooke 91
 tam 95
 tammeke 95
 tammetje 95
 tan, met lang ~ eten 17
 tand, dat kan ik op een ~
 hangen 5
 tand, eten met lang ~ 17
 tanden, eten met lange ~
 17
 tanden, lange ~ voor het
 eten hebben 17
 tanden, met lange ~ eten
 17
 tanden, met sleeuwe ~ eten
 17
 tar 290
 taren 21
 tarte de pommes (fr.) 121
 tarte pommes (fr.) 111
 tartelet 122
 tartepom 121
 tartepommeke 122
 tartepomvlaai 121
 tartepongske 122
 tartepumke 122
 tarwe, een ~ 85
 tarwe, gebroken ~ 75
 tarwe, geplette ~ 75
 tarwebrood 82, 85
 TARWEBROOD 85
 tarwekoek 197
 tarwemik 85
 tas 122
 tatenfoem 111
 tatenpom 121
 tattepom, klein ~ 122
 TE NAT 75
 te veel gedronken haan
 279
 te veel gezopen hebben
 279
 te veel ophebben 279
 te veel uithebben 279
 tee 94
 teeg 35
 teer 290
 tege koek 197
 tege pannenkoek 197
 tegen de draad in snijden
 173
 tegen de draad in 173
 tegen goesting eten 18
 tegenee, brood en wek ~
 96
 tegeneen, boterham ~ 96
 tegeneen, brood en mik ~
 96
 tegeneen, brood en weg ~
 96
 tegeneen, een ~ 96
 tegeneen, wit en zwart ~
 96
 tegeneen, zwart en wit ~
 96
 tegoei, zich ~ doen 12
 tei hebben 29
 temen, noten ~ 230
 temper 65, 196
 teng, met lang ~ eten 17
 teng, met slieje ~ eten 17
 tengoede, zich ~ doen 12
 tenj, eten met lang ~ 17
 tenj, met lang ~ eten 17
 tenj, met lange ~ eten 17
 terf, gebroken ~ 75
 terf, geplette ~ 75
 terfbrood 85
 terfbrood 82
 terfmik 85
 terrebrood 85
 terrebrood 82, 85
 tervemik 85
 teten 1
 tetserig 17
 tetteren 248, 249
 teug 251
 teut 275
 teut, goed ~ zijn 278
 teut, slappe ~ 259
 teut zijn 279
 teutelen 249
 teuten 248
 THEE 247
 thee, de ~ 208
 theekoek 124, 129
 theekoekje 129
 theekoekske 129
 theesuiker 158
 theewater, boven ~ 276
 theewater, boven zijn ~ zijn
 277
 theewater, boven zijn ~
 277
 thei, slappe ~ 259
 thijs 197
 thijs, leren ~ 35, 132, 197,
 198
 thijs, slappe ~ 259
 thijsje, leren ~ 197
 thijs-koekje 198
 tienuren, de ~ 205
 tienurenboterham 205
 tienurenbrood 205
 tienuren-café, de ~ 205
 tienurendrinken, het ~ 206
 tienureneten 205
 tienurenkant 205
 tienurenkoffie, de ~ 206
 tienurenkopje 206
 tienurenkopke 206
 tienurenkost 205
 tienurensbrood 205
 tienurens-café, de ~ 206
 tienurenskoffie, de ~ 206
 tienurenskopje 206
 tienurentas 206
 tienurentijd 205
 tienuresbrood 205
 tien-uresekoffie, de ~ 205
 tienureskaffie 206
 tienureskaffie 206
 tienureskoffie 206
 tienureskopke 206
 tienuur 205
 tienuurtje 205
 ties, leren ~ 35, 197, 198
 ties, slappe ~ 259
 tieske, leren ~ 197
 tikken 254
 timper 196
 tinus, slappe ~ 259
 tis 197
 tis, leren ~ 35, 132, 197
 tis, slappe ~ 259
 tiskoekske 198

- tisnaas 16
 tisneus 16
 tissen 18
 tisser 16
 tisserd 16
tist, leren ~ 197
 titsen 221
tobbak 285
toe flaaï 111
toe vlaai 111
 toebak pruimen 292
 toebak snuiven 293
 toebak 285
 toebaksbeugel 293
 toebaksblaas 293
 toebaksbuidel 293
toebaksbuiel 293
 toebaksbuiel 293
 toebakstuit 293
toebek 285
toebik 285
 toeë appelvlaai 111
 toeë vlaai 111, 113
 toeë, vlaai met een ~ deksel
 111
 toegedekte vlaai 111
 toekruid 161
 toelaggetje 122
toelegske 122
toert de pomme 121
toert 111, 113, 120, 121
toerteke 122
toertepom 121
toertepumke 122
toertflaaï 111
toertje 121, 122, 123, 131
 toeslag 111, 115, 121, 122
 toeslag, kleine ~ 122
 toeslagje 122
toeslagske 122
toet 61, 110, 111, 113,
 120, 122
 toet, lange ~ 131
 toeter 111
toetje 122
 toetsen 230
 TOMATENSOEP 177
 tomp brood 103
 tomp 103
 tompoes 124
 ton, moes uit de ~ 188
 tong, een stijve ~ hebben
 277
 tong, zijn ~ slaat ijzer 280
 tonnen 249
 tonnenmoes 188, 190
 tonnenmoesstamp 185
toonke 126
toort 120
 toosten 254
 toot 148
 toppen 155
 toren 120
 toren, turkse ~ 120
 torentje 126
tortepom 111
 tossen 169
 tot klonters koken 171
 tot knoden koken 171
 tot moes koken 170
 tot moes maken 170
 tot pap koken 170
 tot prats koken 170
 tot, laten liggen ~ ze rijp
 zijn 214
totsen 221
 tournedos 52
 traaghals 16
 trage 16
tramke 95
 trammetje 95
 trap, slinger om de ~ 147
 trappist 269
 treed uit 147
treepke 255
 trek 28
 trek hebben 29
 trek hebben in 29
 trek hebben in eten 29
 trek hebben in wat 29
 trek in 28
 TREK, EETLUST 28
 trekken 18, 25, 289
 trekken, draden ~ 155
 treksoep 180
 trentelen 27
 treugelaar 16
treugelke 5
 treugeltje 5
 treut 259
 treuten 248
 treuzel 16
 treuzelaar 16
 treuzelboks 16
 treuzelen 18
 treuzelzak 16
triepsoep 180
 trijp 60, 62, 63
 trijp, rode ~ 60
 trijp, witte ~ 59
 trijpssoep 180
trip 60, 62, 63
trip, rooi ~ 60
tripsoep 180
trissahout 239
 trissap 240
 trissaphout 239
trissapmanneke 241
 trissapmannetje 241
 trissapstek 239
 trissapwater 242
 tritsje 102
tritske 102
 trol 227
 trollebal 227
 trollebol 227
 tronk 120
 troost 256
 trouwkoek 120
 trul 124
trul 227
trullebal 227
trullebol 227
trupsoep 180
 trut, opgewarmde ~ 257
tselteswasser 262
tsiechorei 261
tsigaar 290
tsigaret 290
tsoep 177
tsokkerbol 238
tsop 177
 tuddekoffie 259
 tuierhamer, een kop wie een
 ~ hebben 282
 tuinproducten 150
 tuit met slagroom 125
 tuit, een ~ rijten 248
tuitelen 249
 tuitenman 84
 tuitje 125
 TULBAND 124
 tulband 124
 tulbandje 124
tulbanke 124
 tureluur zijn 279
 tureluut 276
 turk, roken wie een ~ 287
 turkmuts 124
 turkse muts 124
 turkse toren 120
tutsen 221
 tutsen 254
 tutteren 248, 272
 tutti-frutti 224
tuurtje 123
tuurts 122
 tuut 61
tuutje 123
 tweede café, de ~ 205
 tweede koffic, de ~ 204
 tweede koffiedrinken, het ~
 205
 tweede ontbijt 205
 tweede schoft 205
 tweeloodiger 256
 U
 üdem 287
uëm 287
uffe 77
 ui, zat wie een ~ 275

- ui, zo zat als een ~ 275
 ui, zo zat wie een ~ 275
uidkaas 62
uidvlees 63
 uien, stampot van stokvis
 met ~ 186
 uienkoek 200
 UIENPANNENKOEK 200
 uienrats 186
 UIENSOEP 177
uikaas 62
 uilenkop 287
 uilenmannetjes 193
uilenmenkes 193
 uit de korst gaan 80
 uit de leut doen 153
 uit, een pot te veel ~ 276
 uit, moes ~ de ton 188
 uit, op zijn eigen muil ~
 zijn 9
 uit, stuk ~ de bats 44
 uit, stuk ~ de lende 48
 uit, tred ~ 147
 uitdoen 153, 155
 uitdoen, bonen ~ 153
 uitdoen, erwten ~ 153
 uitdoppen 152
 uitdrinken, een ~ 273
 uitdrogen 219
uitduppen 152
uitem 63
 uitgedroogd 80
 uitgehongerd 30
 uitgeslagen 79
 uithebben, te veel ~ 279
 uitkeveren 152
 uitlebben 252
 uitpeulen 153, 155
uitpolen 153, 155
 uitschrompelen 220
 uitslaan 79
 uittuffen, hem niet ~ 249
 uitzweten, laten ~ 213
ulevelleke 236
 ulevelletje 236
 ulk 72
ullekruik 72
ulmsje 287
unjekoek 200
unjenkoek 200
unnen, koek met ~ 200
unnen, pannenkoek met ~
 200
unnenkoek 200
unnenpannenkoek 200
unnenvot 201
urbelenvla 117
urbelvlaai 117
utsepot 182
 uur, café van negen ~, de ~
 205
- uur, enen op ~ hat zetten*
 273
- V
- vaam afdoen* 155
vaam aftrekken 155
vaam van de bonen doen
 155
 vaam 156
 vaan, een stuk in de ~
 hebben 278
 vaan, een stuk in de ~ 276
 vaan, een stuk in zijn ~
 hebben 278
 vaan, een stuk in zijn ~
 276
 vaan, stuk in de ~ 276
 vaardig zijn 279
 vaardig 276
 vadem, een stuk in zijn ~
 276
 vaderlander 268
vaem, de ~ afdoen 155
 val 212
 valappels 212
 valfruit 212
 valgoed 212
 valse haas 50
 vamen 155
 vamen afdoen 155
 vamen aftrekken 155
 vamen van de bonen doen
 155
 vamen, bonen ~ 155
 vamen, de ~ afdoen 155
 vamen, erwten ~ 155
 van de benen af 277
 van de eet af zijn 18
 van de honger sterven 29
 van de korst gaan 79
 van de lende 48
 vaneen koken 170
 vangen, zich een ~ 274
vanillebodding 146
vanillepodding 146
vanillepudding 146
 varken 23
 varken, het ~ gaan prijzen
 274
 varken, veer van het ~ 38
 varken, vies ~ 16
 varken, vreten wie een ~
 21
 varken, zat ~ 281
 varken, zat wie een ~ 275
 varken, zo zat als een ~
 275
 varken, zo zat wie een ~
 275
 varkens aardappelen 194
- varkensachtig 22
 varkensdorst hebben 29
 varkengemalen 53
 varkenskijs 48
 varkensknappje 236
 varkenskop 63
 varkenslapjes 52
 varkenspatatten 194
 varkensreut 38
 varkensribje 47
 varkenssoep 180
 varkensveer 39, 41
 varkensvet 39, 41
 VARKENSJET 40
 varkensvet, ongesmolten ~
 39
 varkensvet, rauw ~ 39
 varkensvoer 3, 142, 194
 varkensworst 57
 varkentjeskotelet 47
 varkentjesvet 41
 varkenvet 39, 41
varkeserpel 194
varkeserpelen 194
varkesjappelen 194
varkeskeskortelet 47
varkeskop 63
varkeslapkes 52
varkespatatten 194
varkesreut 38
varkesveer 39
varkesvet 39, 41
varkesvet, ongesmolten ~
 39
varkesvet, rauw ~ 39
varkesvoer 194
 vars 44
vas 44
 vast gebakken 79
 vast 34, 79
 VAST 79
 vast, te ~ 79
 vaste wafel 134
 vastigheid 2
 vatten, een eindje ~ 273
 vazel 3, 34
 veau (fr.), ris de ~ 51
 VEEL DRINKEN 248
 veel, een glaasje te ~ 276
 veel, een pot te ~ uit 276
 veel, een te ~ hebben 278
 veel ineens eten 21
 veel kal hebben 279
 veel, te ~ gedronken haan
 279
 veel, te ~ gezopen hebben
 279
 veel, te ~ gezopen 276
 veel, te ~ ophebben 279
 veel te plat 217
 veel te rijp 216

- veel, te ~ uithebben 279
 veel, te ~ van de oven
 gehad hebben 80
 veel te zoet 32
 veelvraat 13, 23
 VEELVRAAT 23
 veer van het varken 38
 veer 38, 39
veerkrabben 40
 veerkrappen 40
veerskesvet 38
 veersvet 38
 veertjesvet 38
 veervet 38, 41
 vees 156
 vegen 22, 234
veggelen 173
 vel 135
 VEL OP MELK 135
 veldhondjes 194
veldhunkes 194
velle 135
 velletje 135
 venk hebben 29
 venstermiek 84
 venstermieke 84
 vensterpieke 84
 verbrand 80
 verbrand, half ~ 80
 verbrazzelen 170
 verbreuzelen 172
 verdrijven, de dorst ~ 248
 verdrogen 219
 verdroogd 219
 verdroogde korst 105
 verdwenen brood 103
 veren 38
 verensvet 38
 verenvet 38, 41
 verenvet, gesmolten ~ 41
veresvet 38
verfrenselen 220
 verfrommelen 220
 verfronselen 220
verfrunselen 220
 vergeven, men zou met dien
 drank honden en katten
 ~ 251
 verglaasd 152
 vergoerijpt 218
 vergorgen 29
 verguizen 27
 verhangen, zich ~ aan 14
 verhangen, zich ~ voor 14
 verhongerd 30
verkesaarappelen 194
verkesknepke 236
 verknauwelen, hem een ~
 22, 249
 verknozen 35
 verkopen, een ~ 249
 verkopen, hem een ~ 22
 verkraalselen 220
 verlegen 32
 verlekkerd, derop ~ zijn
 14
 verloren brood 103
 verloren maandagbroodje
 93
 vermaaid 217
vermesjel 76
vermesjul 76
 vermeubelen 12
 vermeubelen, een ~ 249
 vermeubelen, hem een ~
 22
 vermicelle (fr.) 76
 VERMICELLI 76
 vermicelli 76
vermiesjel 76
 vermoorden 173
 vermorzelen 27, 174
 vermuiken 213
 verpaven 286
 verperen, een ~ 249
 verperen, hem een ~ 22
 verpest 218
 verpeuten, hem een ~ 22
 verpierd 218
 verpierikt 218
 VERPIETEREN 172
 verprullen 173
 verprutsen 173
 verputeren 249
 verrekken van de honger
 29
 verrimpelen 219
 verrimpnelsen 220
 verrot 219, 231
 verrotten 219
verrumpelen 219
verrumpnelsen 220
 vers korstje 105
 vers vlees 45
 versassen 22
 versauzen 249
 versauzen, hem een ~ 22
 verschaad 270
 VERSCHAALD 269
 verschaald 270
 VERSCHALEN 270
 verschalen 270
 verschanderen 173
 verschimmeld 79
 verschimmelen 79
 verschraald 270
 verschrompelen 220
 verschrompselen 220
verschrumpelen 220
verschrumpnelsen 220
 verschudden 253
 verschurgen 21
 verse korst 105
 verse soep 178
verskesvet 41
 verslaan, de dorst ~ 248
 versleten 219
 VERSLIKKEN, ZICH ~ 1
 versnijden 173
 versnirken 286
 versoppen, hem een ~ 22
 verst 38
 versteek 212
 versteekplaats 212
 verstenen 214
 verstoken brood 103
 verstoofd vlees 50
 verstoofsel 49
 verstoppen 214
 verstoven 167
 versvlessoep 178
 vers-vlezesoep 178
 vertossen 172
 verwaterd 152
 verwenbrood 103
 verwendbrood 103
 verwendbrood 103
 verwendsneetje 103
 verwenen brood 103
 verwenkorstje 103
 verwenkost 206
 verwennebrood 103
 verwensneetje 103
 verwenst broodje 103
 verwormd 217
 verzamelen 150
 verzamelen, kooksel ~ 150
 verzamelen, legumen ~ 150
 verzeuterd 270
 verzolen 249
 verzolen, hem een ~ 22
 verzouwd eten 6
 verzouwd 270
 verzouwelde vreet 7
 verzouwelen 172, 270
 verzouwen 172
 verzouweren 172
verzuieren 172
verzuieren 172
 verzwartselen 270
verzwatselen 270
ves vlees 45
 vesper 208
 vesperbrood 208
 vet 39, 41, 64, 159
 vet, boterham bet ~ 98
 vet, boterham mee ~ 98
 VET, BOTERHEM MET ~ 98
 vet, boterham met ~ 98
vet, botteram bet ~ 98
 vet, deeg in het ~ 104
 vet, een van ~ 98
 vet, gesmelt ~ 41

- vet, gesmelten ~ 41
 vet, gesmolten ~ 41
 vet, gesmolterd ~ 41
 vet, kantje met ~ 98
 vet, ongesmolten ~ 39
 vet, snede ~ 98
 vet, snee bet ~ 98
 vet, wit ~ 41
 vet, zoet ~ 41
 vetboo 98
vetboteram 98
 vetboterham 98
vetbotram 98
vetbotterham 98
 vetfeik 98
vetkaaites 40
 vetkaaitjes 40
 vetkant 98
 vetklonten 40
 vetkoek 124
vetkrabben 40
 vetkrappen 40
vetstmouer 98
 vetsmouer 98
 vetsnede 98
 vetsnee 98
vetsnei 98
 vette, (een) ~ muil krijgen
 12
 vetteram 98
 vezen 155
 vidé 55, 109
vidé-ke 55, 109
vidé-ke, groot ~ 55
 vidé-tje 55, 109
 vidé-tje, groot ~ 55
 viedelen 173
viedelureskoffie 207
 vierdelurenskoffie, de ~
 207
 vieruren, de ~ 207
 vierurenbrood 208
 vieruren-café, de ~ 207
vierurenkaffe 207
 vierurenkant 208
vierurenkoffe 207
 vierurenkoffie, de ~ 207
 vierurenkost 208
 vierurens-café, de ~ 207
 vierurenseten 208
 vierurenskoffie, de ~ 207
 vierurenskopje 208
vierurescafé 207
vierureseten 208
vierureskoffe 207
vierureskoffie 207
 vieruurboterham 208
 vieruur-café, de ~ 207
vieruurke 208
 vieruurkoffie, de ~ 207
 VIERUURSBOTERHAM 207
 vieruurse boterham 208
 vieruurse koffie, de ~ 207
 vieruurskoffie, de ~ 207
 vieruurtje 208
 vies varken 16
 vies 16
 viesbek 16
 vieselijk 16
 viesgevallen 16
 viesneus 16
 viesperneus 16
 vieux 265, 267
 vieze protocol 16
 vieze, een ~ 16
 viezel 102, 198
 viezelen 18
viezelve 102
 viezeltje 102
 viezerik 16
 viggelen 173
 VIJG 211
 vijf 211
 vijf, amerikaanse ~ 221
 vijfendaal 221
 vijgen-daalder 221
 villen 173
 vim 94
 vinden, lekker ~ 14
 vinger, lange ~ 128
 vinger, zwerende ~ 126
 vinger, zweretige ~ 126
vingerke, lang ~ 128
 vingerkoekje 129
vingerkoekske 129
 vingertje, lang ~ 128
 vink 54
 VINK, BLINDE ~ 54
 vink, blinde ~ 54
 vink, loze ~ 54
 viool, een stuk in de ~
 hebben 278
 vis 84
 vis, droge ~ 69
 vis, gedroogde ~ 69
 vis, gerookte ~ 69
 vis, gezouten ~ 69
 vis, gezouten en gedroogde
 ~ 69
 vis, lap ~ 72
 VIS, MOOT ~ 72
 vis, moot ~ 72
 vis, mootje ~ 72
 vis, plak ~ 72
 vis, portie ~ 72
 vis, schijf ~ 72
 vis, stuk ~ 72
 vis, stukje ~ 72
 vis, zoute ~ 69
 vis, zure ~ 69
vitselfe 102
 vitselftje 102
vjorse kos 105
vjorste schour 43
vjos 56
vjos 60
vjosse kos 105
vjoste schour 43
 vla 110, 115, 135
 VLA 135
 vla, dikke ~ 115
 vla, grote ~ 115
 vla met latjes 112
 vla met ooften 116
 vla met reepjes 112
 vla met zwarte spijs 116
 vla, zwarte ~ 116
 vlaai bet deksel 111
 vla bet een deksel 111
 VLAAI 110
 vlaai 110, 111, 113, 115
 vlaai bet latjes 112
 vlaai, belegde ~ 113
 vlaai, belegen ~ 113
 vlaai, dobbele ~ 111
 vlaai, droge ~ 114
 vlaai, gescheelde ~ 111
 vlaai get dikker van kruim
 115
 vlaai, grote ~ 115
vlaai me lattekes 112
 vlaai mee appelstukjes 116
 vlaai mee dek 111
 vlaai mee een deksel 111
 vlaai mee latjes 112
 vlaai met appelspijs 112
 vlaai met de scheel op 111
 VLAAI MET DEEGDEKSEL
 110
 vlaai met dek 111
 vlaai met deksel 111
 vlaai met een dek 111
 vlaai met een deksel op
 111
 vlaai met een deksel 111
 vlaai met een scheel op
 111
 vlaai met een toeë deksel
 111
 vlaai met frats 112
 vlaai met latjes 112
 vlaai met ledders 112
 vlaai met leddertjes 112
 VLAAI MET REEPIJES DEEG
 112
 vlaai met reepjes 112
 vlaai met repen 112
 vlaai met ribbeltjes 112
 vlaai met richeltjes 112
 vlaai met riempjes 112
 vlaai met streepjes 113
 vlaai met vulopeningen
 113

- vlaai, overlegde ~ 111
 vlaai, toeë ~ 111, 113
 vlaai, toegedekte ~ 111
 vlaai, zwarte ~ 116
 VLAAIENVULLING 114
vlaaike 123, 124
vlaaike, klein ~ 123
 vlaaitje 110, 123, 124
 vlaaitje, klein ~ 123
vlaam 110, 115, 121
vlaam, zwatte ~ 116
 vlaamse karbonade 39
 vladem 110, 115, 121
 vladem, zwarte ~ 116
 vlajan 13
vlake 110
 vla-tje 110, 123
 vlechtbroodje 91
 vleddig maken 27
 VLEES 35
 vlees 35
 vlees, dikke saus met ~ 55
 vlees, droog ~ 56
 vlees, gedroogd ~ 56
 vlees, gehakt ~ 52
 vlees, gekapt ~ 52
 vlees, gemalen ~ 53
 vlees, gerookt ~ 55
 vlees, gestoofd ~ 50
 vlees, groen ~ 45
 vlees in het zuur 49
 vlees inzouten 176
 vlees, knook met ~ 45
 vlees, kort ~ 48
 vlees, mager ~ 45
 vlees met zuur 50
 vlees, nat van ~ 64
 vlees pekelen 176
 vlees, rauw ~ 57
 VLEES, TAAI STUK ~ 35
 vlees, vers ~ 45
 vlees, verstoofd ~ 50
 VLEES, WORST VAN GEHAKT ~ 56
 vlees, zout op het ~ doen 176
 vlees zouten 176
 vleesbroei 180, 181
 vleesbroodje 93
vleesbrui 180, 181
 vleesgelei 65
 vleesnat 64
 VLEESNAT, JUS, ~ 64
 vleespens 57
 vleessap 64
 vleessaus 64
 vleessmout 159
 vleessoep 178, 180
 vleessop 64
 vleesworst 57
vleeswost 57
- vleet 67
 vlemmen 286
vleukees 137
 vlieg, een ~ in zijn oog 276
 vliegen, ze zien ~ van de honger 29
 vliegenbrood 88
 vliegenmik 88
 vlies 39, 135
 vliesje 102
 vlinder 92
 vlitsje 102
vlitske 102
 vloerbrood 82
 vloermik 82
 vloerweg 82
 vlooiënkaas 137
 vodderen 173
 voed 2
 voeder 2
 VOEDSEL 1
 voedsel 1
 VOEDSEL, INGEMAAKT ~ 175
voei 2
voeier 2
voeka 216
voekak 216
 voelen, zich belabberd ~ 282
 voelen, zich bezeikt ~ 282
 voelen, zich lazerus ~ 282
 voelen, zich slecht ~ 282
 voer 2, 4
 voermanspijp 287
 voeten, aan de ~ hebben 278
 voeten, een stuk in de ~ hebben 278
 voeten, een stuk in zijn ~ 276
 voeten, natte ~ hebben 279
 voeten, stuk in zijn ~ 276
 voeten, winter aan de ~ hebben 280
 vogel, wie een ~ eten 17
 vogel zonder kop 54
vogelke 54
vogelke zonder kop 54
vogelneske 131
 vogelnestje 130, 131
 vogelragout 55
 vogeltje 54
 vogeltje zonder kop 54
 vogelvlees, gebraden ~ 55
vohak 216
vokak 216
 vol 275
 vol, mondje ~ 5
 vol wie een koe 275
- vol wormen zitten 218
 vol wormen 218
 vol wormsteek 217
 vol, zat en ~ zijn 280
 vol zijn 279
 vol, zijn lade ~ hebben 280
 vol-au-vent 55
 VOL-AU-VENT 55
 vol-au-vent-je 109
 volbuilen 22
 volhouden, zich zijn gielis ~ 19
 volladen 21
 volladen, hem ~ 21
 volle, een ~ 281
vollevan 55
vollevang 55
vollevant 55
volleveng 55
vollevont 55
vollovang 55
 volschenken 253
 volschudden 253
volvang 55
 vonk 101
 voor, afval ~ de kinder 130
 voor, beslag ~ pannenkoek 196
 voor, dat is pront get iets ~ een mus 5
 voor, deeg ~ pannenkoeken 196
 voor, drupje ~ de maag 266
 voor evenveel eten 17
 voor, get ~ een mus 4
 voor, goesting ~ het eten 28
 voor, goesting ~ te eten 28
 voor, iet ~ te sneuken 234
 voor, lange tanden ~ het eten hebben 17
 voor, lastig ~ het eten 17
 voor, laten liggen ~ rijp te worden 214
 voor, laten liggen ~ te mouten 213
 voor, meel ~ het koek-kloppen 196
 voor, moeilijk ~ het eten 17
 voor, snee zo dik alsof ze ~ een paard is 100
 voor, zich ergens ~ hangen 14
 voor, zich verhangen ~ 14
 voor zijn evenveel eten 17
 voor, zin ~ te eten 28
 voorhesp 43
 voorkoken 169
 voormeel 75

- voormiddag, de ~ 204
 VOORMIDDAG, MAALTIJD IN
 DE ~ 204
 voor-middagse koffie, de ~
 205
 voormoen, de ~ 205
 voormoenschoft 205
 voorste korstje 105
 voorste schink 43
 voorste schouder 43
 voos 33, 152, 217, 219, 231
 voots 231
 vorderen 22
 vorken 21
 vormke 130
 vormpje 109, 130
 vors vlees 45
 vorse soep 178
 vorsvleessoep 178
 vors-vlezesoep 178
 vortknuffelen 11
 vos koske 105
 vosse kost 105
 vot, de ~ in hebben 282
 vot, een stuk in de ~ haan
 278
 vot, een stuk in de ~ hebben
 278
 vot, een stuk in de ~ 276
 vot, een stuk in gen ~ 276
 vot, een stuk in zijn ~ haan
 278
 vot, een stuk in zijn ~
 hebben 278
 vot, een stuk in zijn ~ 276
 vot, klets van de ~ 62
 vot, stuk in de ~ 276
 vot, zat als een ~ 275
 vot, zat wie een ~ 275
 vot, zatte ~ 281
 votzat 275
 vraad 214
 vraag 214
 vraak 214
 vraan 214
 vraat 23
 vraatzuchtig 22
 vraggelen 173
 vrak 32, 33
 vrauwelen 18
 vree 33
 vreet 4
 vreet, de ~ 2
 vreet, verzouwelde ~ 7
 vreetachtig 22
 vreetbeer 13, 23
 vreetbeest 13, 23
 vreetjanus 13, 23
 vreet-jelles 23
 vreetkop 23
 vreetkuil 23
 vreetkuus 23
 vreetlap 23
 vreetop 23
 vreetpans 23
 vreetprij 13
 vreettsel 2
 vreetwolf 13, 23
 vreetzak 13, 23
 vreetziel 23
 vreetzuchtig iemes 23
 vretekobes 23
 vretekuil 23
 vretekuus 23
 vreten 9, 20, 22
 vreten, het ~ 2
 vreten, niet ~ doen 18
 vreten wie een heimaaiër
 22
 vreten wie een paard 22
 vreten wie een schuren-
 dresser 20
 vreten wie een varken 21
 vreten wie een wolf 22
 vreten wie een 22
 vreter 13, 24
 vreterd 24
 vretevarken 23
 vretig 22
 vreu(jelaar 24
 vrie 33, 35
 vrijdagkost 2
 vrijdagskost 2
 vrijer 84
 vroebelen 173
 vroege koffie, de ~ 203
 vroegstuk 204
 vrouw, naar de ~ eens gaan
 kijken 274
 vrouwentong 129
 vuil 219
 vuil, half ~ 219
 vuile kost 271
 vuil zijn 280
 vuilen 219
 vuiligheid 271
 vulhoorke 125
 vulhoreke 125
 vulhoren 125
 vulhorentje 125
 vullig 34
 vulopeningen, vlaai met ~
 113
 vulsel 2, 115
 vuursteen 243
 vuurstenen, pap met ~ 141
- W
- waai-eweg 55
 waar 2
 waard, niks ~ (zijn) 282
 waardoor, koffie ~ men
 zonder bril de zeven
 psalmen kan lezen 259
 wachelenwater 265, 266
 wachelter 266
 wacholder 265, 266
 wacholderwater 265, 266
 wachmeester 268
 WAFEL 133
 wafel 134
 wafel, geklopte ~ 134
 wafel, lochte ~ 134
 wafel, vaste ~ 134
 wafelkoek 134
 wafeltje 134
 waffel 134
 waffel, lochte ~ 134
 waffel, vaste ~ 134
 waffelke 134
 wagentrank 262
 waggelmannes 63
 walberenvlaai 117
 waldbeervlaai 117
 waldsberenvlaai 117
 wallen 167
 WALNOOT 231
 walnoot 231
 warbelenfla 117
 warbelenvla 117
 warbeltenvlaai 117
 warm eten 206
 warm, klatsje ~ eten 7
 warme bisschop 262
 warme café 257
 warme grog 261
 warme grok 261
 warme kaffie 257
 warme wijn 262
 warmgemaakte aardappelen
 192
 warmgemaakte koffie 257
 was, slappe ~ 259
 wat, een ~ goed snaaien kan
 12
 wat, ene ~ gulzig is 23
 wat gezopen wordt 250
 wat laten geel worden 214
 wat op de dras 257
 wat over is gebleven 7
 wat, trek hebben in ~ 29
 wat van de dras 257
 wat, weten ~ de jenever
 kost 280
 wat, zin hebben in ~ 29
 water 259, 265
 water, gestoofd in een beetje
 ~ 169
 water, iets anders gehad
 hebben als keuls ~ 279
 water, in ~ gekookte hen
 46

- water, in ~ gekookte hoen
 46
 water, met weinig ~ afkoken
 169
 water, met weinig ~
 gekookt 169
 water, met weinig ~ koken
 169
 water, scherp ~ 265
 waterachtig 3
 waterbroodje 91
 waterhard 152
 waterhel 152
 waterig 3
 WATERIGE KOST 2
 waterige kost 3
 waterige, een ~ 152
 waterkoek 147
 waterkoekje 129
waterkoekske 129
 waterman 152
 watermik 81
 watermopje 129
watermopke 129
 waterpap 3
 waterpatat 152
 waterpistolet 91
 waterplatsje 129, 130
waterpletske 129
waterpletskes 130
 watertig 3
 waterweg 82
waterwek 82
 wattel 70
 wauwel 7
 wauwelaar 268
 wauwelwater 265
 weck 175
 WECKEN 176
 wecken 176
weden stijf ~ 21
week 106
 week 3, 136, 212
 week, in de ~ zetten 213
 weense mop 129
 weer, hem ~ hebben 279
 weg 81, 82, 83, 84, 86, 88,
 90, 92
 weg, brood en ~ opeen 96
 weg, brood en ~ tegeneen
 96
 weg, de ~ niet kunnen
 houden 277
 weg en brood opeen 96
 weg en brood 96
 weg, gebakken ~ 104
 weg, goede ~ 90
 weg, grijze ~ 85
 weg, knode ~ 103
 weg, lange ~ 83
 weg, platte ~ 82
- weg, ronde ~ 82
 weg, snede ~ 100
 weg, snee ~ 100
 weg, sneetje ~ 100
 weg, weiten ~ 85
 weg, witte ~ 83, 85
 weg, zoete ~ 90
 wegge 82, 83, 86
 weggenboterham 94
weggenbotteram 94
 weggenbrij 141
weggenkel 84
 weggenkerel 84
 weggenman 84
 weggenmannetje 84
 weggenpap 141
 weggentuit 84
 weggetje met rozijnen 89
 weggetje 82, 88, 92, 124
 wegkerel 84
 wegkrenten 88
 wegs 100
 wegsboterham 94
 wegsteken 214
 wegstoppen 214
weikes 139
weikeskees 139
 weinig, met ~ water afkoken
 169
 weinig, met ~ water
 gekookt 169
 weinig, met ~ water koken
 169
 weinigje, een ~ 5
 weitekoek 198
 weiten weg 85
 weiteweg 82
weitewek 82
 weitjes 139
 weitjeskaas 139
 weitjeskaas, boterham met
 ~ 97
weitjeskees, botteram met ~
 97
wek 81, 82, 83, 84, 86, 88,
 90, 92
wek, brood en ~ tegenee
 96
wek, brood en ~ tegeneen
 96
wek en brood opeen 96
wek en brood 96
wek, goeie ~ 90
wek, lange ~ 83
wek, platte ~ 82
wek, ronde ~ 82
wek, ronne ~ 82
wek, snee ~ 100
wek, sneetje ~ 100
wek, snei ~ 100
wek, weiten ~ 85
- wek, witte* ~ 83, 85
wek, zoete ~ 90
 weke kaas 139
 weke, het ~ 106
 weken 8, 213
wekke 82, 83
wekkel 84
wekkenbrij 141
wekkenman 84
wekkenmanke 84
wekkenmanne 84
wekkenpap 141
wekkentuit 84
weks 100
weksbotram 94
wekske met rozijnen 89
wekske 82, 88, 92, 124
welgen 167
 wellen 167, 168, 169
 wentelbrood 103
 wentelteef 103
 WENTELTEEFJE 103
 wentelteefje 103
wentelteefke 103
 wentelweef 103
 weps 31, 217
 werden, stijf ~ 171
weren, gaar laten ~ 167
weren, laten murg ~ 213
weren, laten rijp ~ 214
weren, murg laten ~ 213
weren, rijp laten ~ 214
 werken 79
 wessemer knapkoek 128
 weten wat de jenever kost
 280
 wie, doe konst hem beter in
 de mest hebben ~ in de
 kost 24
 wie, een kop ~ een emmer
 hebben 282
 wie, een kop ~ een kellen
 hebben 282
 wie, een kop ~ een ketel
 hebben 282
 wie, een kop ~ een rijthamer
 haan 282
 wie, een kop ~ een rijthamer
 hebben 282
 wie, een kop ~ een tui-
 hamer hebben 282
 wie, een kop hebben ~ een
 rijthamer 282
 wie een mus eten 17
 wie een musje eten 17
 wie, een stuk in ~ een beer
 276
 wie een vogel eten 17
 wie, eten ~ een heimaar
 12
 wie, eten ~ een mus 17

- wie, eten ~ een schuren-
 dresser 22
 wie, gebakken ~ een brik
 79
 wie, honger ~ een wolf 30
 wie, kapot ~ een hond zijn
 282
 wie, koffie ~ schotelenwater
 258
 wie, roken ~ een schouw
 287
 wie, roken ~ een turk 287
 wie, roken ~ een zwitser
 287
 wie, slinden ~ een wolf 21
 wie, snee ~ een slijpsteen
 100
 wie, vol ~ een koe 275
 wie, vreten ~ een heimaar
 22
 wie, vreten ~ een paard 22
 wie, vreten ~ een schuren-
 dresser 20
 wie, vreten ~ een varken
 21
 wie, vreten ~ een wolf 22
 wie, vreten ~ een 22
 wie, zat ~ duizend man
 275
 wie, zat ~ een kanon 275
 wie, zat ~ een karrenrad
 275
 wie, zat ~ een maleier 275
 wie, zat ~ een molenpaard
 275
 wie, zat ~ een pispot 275
 wie, zat ~ een ui 275
 wie, zat ~ een varken 275
 wie, zat ~ een vot 275
 wie, zo ellendig ~ een hond
 zijn 282
 wie, zo zat ~ duizend man
 275
 wie, zo zat ~ een kanon
 275
 wie, zo zat ~ een karren-
 hengst 275
 wie, zo zat ~ een knos 275
 wie, zo zat ~ een maleier
 275
 wie, zo zat ~ een oorlog-
 schip 275
 wie, zo zat ~ een paard
 275
 wie, zo zat ~ een schup
 275
 wie, zo zat ~ een ui 275
 wie, zo zat ~ een varken
 275
 wie, zuipen ~ een karhengst
 248
 wie, zuipen ~ een muizen-
 lok 248
wiebeltig 31
 wielie 152
wiemelijk 31
 wiggel 65, 97
 WIJN 247
 wijn, klare ~ 265
 wijn, warme ~ 262
 WIJNAZIJN 160
 wijnazijn 160
 wijn-edik 160
 wijn-eedje 160
wijneek 160
 wijn-essig 160
wijngkoekske 129
 wijnharing 69
 wijnkoekje 129
 wijnslek 73
 wijnslijk 271
 wijnsop 262
 wijnsteen 271
 wijwater 265
 wild zijn op 14
 willen 14
 willie, slappe ~ 259
 windbuil 201
 windplatsje 237
windpletske 237
winkbuil 201
winneke 5
 winter aan de voeten
 hebben 280
 winterkool ondereen 184
 winterkool 187
 winterkool, stomp van ~
 184
 winterkoolstomp 184
 wintermoes 187
 wippen 248, 274
 wippertje 268
 wis 151
 wit bloed 61
 wit brood 82, 83, 85
 wit en zwart opeen 96
 wit en zwart tegeneen 96
 wit en zwart 96
 WIT EN ZWART, BOTERHAM
 VAN ~ BROOD 95
 wit gemeus 188
 wit kabuis 188
 wit kappesmoes 185
 wit met zwart 96
 wit moes 188
 WIT VAN HET EI 135
 wit vet 41
 wit 82
 wit, bet ~ en zwart brood
 96
 wit, het ~ 106
 wit, lang ~ brood 83
 wit, lang ~ 83
 wit, rond ~ brood 83
 wit, rond ~ 83
 wit, snee zwart en ~ 96
 wit, zwart en ~ tegeneen
 96
 witbrood 82, 83, 84, 85
 witbrood, lang ~ 83
 witbrood, rond ~ 83
 witje, een ~ 265, 268
 witkool 190
 witmoes 188, 190
 witsje 102
witske 102
 witte, een ~ 265, 268
 witte, het ~ 106
 witte kaas 138
 WITTE KAAS, WRONGEL 137
 witte kappes 188, 190
 witte kolen 188
 WITTE KOOL 188
 witte kool 188, 190
 witte, lange ~ mik 83
 witte met rode streepjes 236
 witte mik 82, 83, 85
 witte moes 188
 witte pens 59, 64
 witte printen 133
 witte trijp 59
 witte weg 83, 85
witte wek 83, 85
 witte worst 59
 witte zuurmoes 188
 WITTEBROOD 81
 wittebrood 82, 83, 85
 WITTEBROOD, LANGWERPIG ~
 83
 WITTEBROOD, ROND ~ 82
 wittebroodje 91
witteke, een - 265, 268
wjos 60
 woepen, een ~ 273
 woepen 274
 wolberenvla 117
 wolberenvlaai 117
 wolf, honger wie een ~ 30
 wolf, slinden wie een ~ 21
 wolf, vreten wie een ~ 22
wollie 159
 wolven 21
 worbelenvla 117
 worbelenvlaai 117
worbelenvlaam 117
 worbelenvladem 117
 WORDEN, DIK ~ 170
 worden, dik ~ 170
 worden, dikker ~ 171
 worden, gaar laten ~ 167
 worden, laten liggen voor
 rijp te ~ 214
 worden, laten murg ~ 213

worden, laten rijp ~ 214
 worden, pappetig dik ~ 171
 worden, rijp laten ~ 214
 worden, stijf ~ 21, 171
 worden, wat laten geel ~ 214
 worden, zuur ~ 79, 270
 wordt, wat gezopen ~ 250
 worm, daar zit de ~ in 218
 worm, daar zit een ~ in 218
 worm, de ~ erin 218
 worm, de ~ in 218
 worm, de ~ zit derin 218
 worm, een ~ in 218
 worm, heeft een ~ 218
 worm in 218
 worm, zit de ~ in 218
 wormen, daar zitten ~ in 218
 wormen, de ~ hebben 218
 wormen, de ~ in hebben 218
 wormen, de ~ zitten erin 218
 wormen hebben 218
 wormen, heeft de ~ 218
 wormen, met ~ 218
 wormen, vol ~ zitten 218
 wormen, vol ~ 218
 wormgater, heeft ~ 218
 wormig 217
 wormsteek 217
 wormsteek, door ~ aangeboord 218
 wormsteek, heeft ~ 218
 wormsteek, heeft een ~ 218
 wormsteek, met ~ 217
 wormsteek, vol ~ 217
 wormsteken 217
 wormstekens 217
 wormstekes 217
 wormsteketig 217
 WORMSTEKIG 217
 wormstekig 217
 wors 56
 worsbroodje 92
 WORST VAN GEHAKT VLEES 56
 WORST 56
 worst 56, 57, 59, 60
 worst, broodje met ~ 92
 worst, gedroogde ~ 58
 worst, helle ~ 58
 worst, rauwe ~ 57
 worst, rode ~ 60
 worst, witte ~ 59
 worst, zwarte ~ 60
 worstbrood 92
 worstbroodje 92

worstenbrood 92
 WORSTENBROODJE 92
 worstenbroodje 92
worstenbroodke 92
 worstenriggel 93
 worstenvlees 53
 worstenweggetje 93
 worstje 57
 worstriggel 93
wortelenflaaj 119
 wortelenmoes 183
 wortelenstamp 183
 WORTELENSTAMPOT 183
 WORTELENVLAAI 119
 wortelenvlaai 119
 wortelennippersvlaai 119
 wortelsvlaai 119
wos 56, 57, 60
wos, broodje met ~ 92
wos, ro ~ 60
wos, rooi ~ 60
wosbrood 92
wosbroodje 92
woske 57
wost 57
wostbrood 92
wosteke 57
wostenbrood 92
wostenbroodje 92
wostenbroodke 92
wostenwekske 93
wottelsvlaai 119
 wrak 217
 WRANG 33
 wrang 33, 214
 wreed 33, 35
 wring 33
 WRONGEL, WITTE KAAS, ~ 137
 wummertenvla 117
 wummertenvlaai 117
wuppen 248
wupperke 268
 wurgen 18, 21
 wurgen, naar binnen ~ 21
wurm, heeft de ~ 218

Z

zaadjeskaas 137
zaadjeskees 137
 zaadkaas 137
zaadkees 137
 zaan 136, 257
 zaankaas 137
zabbelen 24
 zabbelen 9, 25
zabbereren 24
 zabbereren 25, 252, 288
 zabberstek 243
 zacht 136

zacht broodje 91
 zacht, te ~ 217
 zachte, het ~ 106
 zaftig 215
 zagen 173, 287
zai 274
 zak, jan in de ~ 139, 147
 zak, pofjan in de ~ 147
 zakken, in zijn ~ gaan breken 273
 zakkoek 147
 zaksel 271
 zalig 276
 zalig zijn 280
zaldropke 241
zalten dropke 241
zalten 176
 zandkoekje 129
zandkoekske 129
 zat 274
 zat als een snep 275
 zat als een vot 275
 zat en vol zijn 280
 zat gedronken 275
 zat gezopen 280
 zat, goed ~ zijn 278
 zat, hartstikke ~ 275
 zat varken 281
 zat wie duizend man 275
 zat wie een kanon 275
 zat wie een karrenrad 275
 zat wie een maleier 275
 zat wie een molenpaard 275
 zat wie een pispot 275
 zat wie een ui 275
 zat wie een varken 275
 zat wie een vot 275
 zat zijn als een zwitser 280
 zat zijn 280
 zat, zo ~ als een kanon 275
 zat, zo ~ als een maleier 275
 zat, zo ~ als een oorlogschip 275
 zat, zo ~ als een schop 275
 zat, zo ~ als een schup zijn 280
 zat, zo ~ als een schup 275
 zat, zo ~ als een ui 275
 zat, zo ~ als een varken 275
 zat, zo ~ wie duizend man 275
 zat, zo ~ wie een kanon 275
 zat, zo ~ wie een karrenhengst 275
 zat, zo ~ wie een knos 275

- zat, zo ~ wie een maleier 275
 zat, zo ~ wie een oorlog-schip 275
 zat, zo ~ wie een paard 275
 zat, zo ~ wie een schup 275
 zat, zo ~ wie een ui 275
 zat, zo ~ wie een varken 275
 zatlap 16, 281
 zatsel 250
 zatte prij 16
 zatte vot 281
 zatte zog 281
 zatte, een ~ 281
 zattelap 281
 zattleemme 281
 zatterik 281
 zatvreter 13, 16, 24
 zatzak 281
 zaveltenen 224
 ze draaien zien 280
 ze half omhaan 274, 280
 ze inschuren 21
 ze kleven haan 280
 ze kleven hebben 280
 ze omhaan 280
 ze omhebben 280
 ze zien vliegen van de honger 29
 ze zitten haan 280
 ze zitten hebben 280
 zebbelen 24
 zebberen 24
 zeem 236
 zeeman 67
 zeemboterham 97
 zeembotram 97
 zeemklompje 237
 zeemklompke 237
 zeemtaart 97
 zeemtaat 97
 zeepkaramel 236, 238
 zeepkermel 238
 zeepkremel 236
 zeeslak 72
 zeftig 215
 zeggen, die goede dag gaan ~ 274
 zeggen, santé ~ 254
 zeibel 251
 zeik 259
 zeik van koffie 259
 zeiker met eten 16
 zemel brood 107
 zemelaar met eten 16
 zemelaar 16
 ZEMELEN 75
 zemelen 76
 zemelen, bottermelk mee ~ 143
 zemelen, bottermelkpap bet ~ 143
 zemelen, bottermelksepap met ~ 143
 zemelen, bottermelkspap met ~ 143
 zemelenpap 143
 zemelenprut 143
 zemelenweg 85
 zemelenwek 85
 zemelpap 143
 zemelsepap 143
 zerp 32
 zes, een ~ inhebben 278
 zesurenkopje 210
 zes-urenkopke 210
 zesuurkant 210
 zetten, café ~ 256
 zetten, de deeg ~ 78
 zetten, een op uw hart ~ 273
 zetten, een op zijn hart ~ 273
 zetten, het zuur ~ 78
 zetten, in de week ~ 213
 ZETTEN, KOFFIE ~ 256
 zetten, te bakken ~ 78
 zetten, te zuur ~ 78
 zeumerbroodje 228
 zeumeren 150
 zeumeren, groente ~ 150
 zeumeren, patatten ~ 150
 zeumerwekske 228
 zeumig 215
 zeuteraar 16
 zeuteren 18, 24, 252, 253, 288, 289
 zeuterzak 16
 zeven, koffie waardoor zonder bril de ~ psalmen kan lezen 259
 zever in de pijp 289
 zever 289
 zeveraar 16
 zeveraar met eten 16
 zeveren 18, 25, 288, 289
 zich aan de kiets roken 287
 zich aankijlen 21
 zich bedrinken 249
 zich begaden 12, 22
 zich begaden aan 12
 zich begosselen 12
 zich belabberd voelen 282
 zich bezeikt voelen 282
 zich bezopen hebben 280
 zich bezuipen 249
 zich binden 171
 zich derinhouwen 21
 zich dikdoen 12
 zich een gaan drinken 273
 zich een gaan pitsen 272
 zich een mouting maken 213
 zich een pitsen 272
 zich een sigaret roken 286
 zich een snuifje krijgen 294
 zich een stuk in zijn botten drinken 249
 zich een vangen 274
 zich ergens voor hangen 14
 zich get derinhouwen 21, 22
 zich get in zijn gielis houwen 22
 zich get in zijn kustijk houwen 22
 zich get te binnen houwen 12
 zich hangen naar 14
 zich, het ~ laten smaken 18
 zich laden 22
 zich lazerus voelen 282
 zich neer drinken 249
 zich opdrinten 249
 zich slecht voelen 282
 zich, smeert ~ goed 136
 zich tengerode doen 12
 zich verhangen aan 14
 zich verhangen voor 14
 ZICH VERSLIKKEN 1
 zich zijn gielis volhouwen 19
 zieden 168
 zie-en 168
 ziejen 168
 ziek, er ~ van zijn 282
 ziel 106
 zien, alles dubbel ~ 278
 zien, het kindje ~ 274
 zien, naar het kindje gaan ~ 274
 zien, ze ~ vliegen van de honger 29
 zien, ze draaien ~ 280
 zijn, aan ~ 278
 zijn, aan de kook ~ 168
 zijn, aan de pimpel ~ 249
 zijn, aan de smul ~ 11
 zijn, aangeschoten ~ 274, 278
 zijn, af ~ 29
 zijn, belazerd ~ 277
 zijn, belust ~ 29
 zijn, bezopen ~ 277
 zijn, boven zijn theewater ~ 277

- zijn, chemisch gereinigd ~ 277
 zijn, derop verlekkerd ~ 14
 ZIJN, DRONKEN ~ 277
 zijn, een stuk in ~ botten 276
 zijn, er ziek van ~ 282
 zijn, flauw ~ 29
 zijn, flink mups ~ 278
 zijn, gek ~ op 14
 zijn, geladen ~ 278
 zijn, goed geladen ~ 278
 zijn, goed geraakt ~ 278
 zijn, goed teut ~ 278
 zijn, goed van aannemen ~ 22
 zijn, goed zat ~ 278
 zijn, granatenvol ~ 278
 zijn, hagelenvol ~ 278
 zijn, hartstikke ~ 278
 zijn, hartstikke bezopen ~ 278
 zijn, hol ~ 29
 zijn, hongerig ~ 29
 zijn, in de olie ~ 279
 zijn, kachel ~ 279
 zijn, kaffer ~ 279
 zijn, kanon ~ 279
 zijn, kanonnenzat ~ 279
 zijn, kapot ~ 282
 zijn, kapot gezopen ~ 282
 zijn, kapot wie een hond ~ 282
 zijn, kats ~ 282
 zijn, kegel ~ 279
 zijn, krimineel ~ 279
 zijn lade hebben 280
 zijn lade vol hebben 280
 zijn, laten liggen tot ze rijp ~ 214
 zijn, lazerus ~ 279
 zijn, lekker kachel ~ 279
 zijn, lollig ~ 279
 zijn maag jeukt 30
 zijn, niet nuchter ~ 282
 zijn, nog misselijk ~ 282
 zijn, onbescheiden ~ 279
 zijn, onder de kar gekomen ~ 282
 zijn, onder de pekel ~ 279
 zijn, op de kook ~ 168
 zijn, op zijn eigen muil uit ~ 9
 zijn, pastoor ~ broek 136
 zijn, poepzat ~ 279
 zijn, scheef geladen ~ 279
 zijn, scheel van honger ~ 29
 zijn, scherp ~ 29
 zijn, sjezeman ~ 279
 zijn, sjiekker ~ 279
 zijn, sterrenzat ~ 279
 zijn, stijf ~ 279
 zijn, stom krimineel ~ 279
 zijn, strontzat ~ 279
 zijn, teut ~ 279
 zijn tong slaat ijzer 280
 zijn, tureluur ~ 279
 zijn, vaardig ~ 279
 zijn, van de eet af ~ 18
 zijn, vol ~ 279
 zijn, voor ~ evenveel eten 17
 zijn, vuil ~ 280
 zijn, wild ~ op 14
 zijn, zalig ~ 280
 zijn, zat ~ als een zwitser 280
 zijn, zat ~ 280
 zijn, zat en vol ~ 280
 zijn, zich ~ gielis volhouden 19
 zijn, zo ellendig wie een hond ~ 282
 zijn, zo zat als een schup ~ 280
 zijn, zwaar geladen ~ 280
 zijpenspringer 84
 zijpnat 242
 zin haan 14
 zin hebben in wat 29
 zin hebben in 14
 zin hebben 14, 29
 zin in eten hebben 29
 zin in eten 28
 zin in hebben 29
 zin om te eten 29
 zin voor te eten 28
 zin 28
 zingen 168
 zinksel 271
 zinne hebben 14
 zinne 28
 zinnigheid 28
 zint 28
 zit, daar ~ de worm in 218
 zit, daar ~ een maaitje in 218
 zit, daar ~ een worm in 218
 zit, de worm ~ derin 218
 zit de worm in 218
 zitten, daar ~ wormen in 218
 zitten, de wormen ~ erin 218
 zitten, hem ~ haan 279
 zitten, hem ~ hebben 279
 zitten, hem goed ~ hebben 279
 zitten, hem goed hebben ~ 279
 zitten, hem hebben ~ 279
 zitten, hem mooi ~ hebben 279
 zitten, hem stijf hebben ~ 279
 zitten, het ~ hebben 279
 zitten, in de olie ~ 279
 zitten, vol wormen ~ 218
 zitten, ze ~ haan 280
 zitten, ze ~ hebben 280
 zjerlei 245
 zjezjiejep 240
 zijjep 240
 zijjep-je 241
 zijjepke 241
 zijm 239
 zijtspoel 251
 zo ellendig wie een hond zijn 282
 zo zat als een kanon 275
 zo zat als een maleier 275
 zo zat als een oorlogschip 275
 zo zat als een schop 275
 zo zat als een schup zijn 280
 zo zat als een schup 275
 zo zat als een ui 275
 zo zat als een varken 275
 zo zat wie duizend man 275
 zo zat wie een kanon 275
 zo zat wie een karrenhengst 275
 zo zat wie een knos 275
 zo zat wie een maleier 275
 zo zat wie een oorlogschip 275
 zo zat wie een paard 275
 zo zat wie een schup 275
 zo zat wie een ui 275
 zo zat wie een varken 275
 zobbeltje 238
 zoebelen 24, 25
 zoebelke 238
 zoeien 168
 zoeken 151
 ZOEKEN, GROENTEN BIJ ELKAAR ~ 150
 zoeken, groentjes ~ 151
 zoet 32
 zoet brood 87
 zoet vet 41
 zoet, veel te ~ 32
 zoet, zuur en ~ 32, 50
 zoetbrood 87
 zoete olie 159
 zoete weg 90
 zoete, aardappelen in ~ olie gesmoord 193
 zoete, een ~ 16

- zoetekes* 51
 zoeten 51
 zoetepek 242
zoetholt 239
 ZOETHOUT 239
 zoethout 239, 240
 zoethout, drop van ~ 240
 zoethoutschuim 240
 zoetigheden 235
 zoetigheid 235, 236
 zoetigheids 235
 zoetjes 51
 zoetnat 242
zoetout 239
 zoetsel 51
 zoetselen 51
zoetselkes 51
 zoetsels 51
 zoetseltjes 51
 zoetzuur 32
 zoevelen 252
zoft 136
 zoft 215
 zog, zatte ~ 281
 zogjeren 51
 zolveren 252, 289
 zomen, bonen ~ 155
 zomerbroodje 228
 zomerweggetje 92, 228
zomerwegske 92
zomig 215
 zonder bezij 22
 zonder gist 198
 zonder, koffie waardoor
 men ~ bril de zeven
 psalmen kan lezen 259
 zonder, kuiken ~ kop 54
 zonder, kwakkelen ~ kop
 54
 zonder, mus ~ kop 54
 zonder, vogel ~ kop 54
 zonder, vogeltje ~ kop 54
 zongelen 168
 zoi 4, 257
 zoonen 168
 zootje 4
 zotlap 281
 zou, men ~ met dien drank
 honden en katten
 vergeven 251
 zout op het vlees doen 176
 ZOUT 157
 zout 31, 159
 zoutblok 236
 zoutdropje 241
 zoute vis 69
 zouten 176
 zouten dropje 241
 zouten, vlees ~ 176
 zoutje 241
 zoutkoekje 129
zoutkoekske 129
 zoutwater 159
 zoutzak 16
 zouwel 3, 172, 257, 258,
 260
 zouwel, opgewarmde ~
 257
 zouwelaar 16, 281
 zouwelen 18, 24, 167,
 172, 249, 288
 zouwelkoffie 258
 zouwelwater 257, 258,
 265
 zouwsel 258
 zoveel, drinken ~ de keel
 geven kan 250
 zuchter 259
zuïel 258
zuïelaar 16, 281
zuïelen 18, 167, 249
 ZUIGEN 25
 zuigen 25, 252, 288
 zuiken 25, 252, 288
 zuinig 169
 zuinige, een ~ 16
 zuip 3, 142, 250, 262
 zuip, get ~ 250
 zuipbroer 281
 zuipen 248, 250, 262, 273
 zuipen, schnaps ~ 273
 zuipen wie een karhengst
 248
 zuipen wie een muizenlok
 248
 zuipens 250
 zuiper 281
 zuiperd 281
zuipes 250
 zuipeten 3
 zuipe-varken 281
 zuipgaar 173
 zuipje 250, 262
 zuipkar 281
zuipke 250, 262
 zuipkoe 281
 zuipkont 281
 zuiplade 281
 zuiplap 281
 zuipnaas 281
 zuipnagel 281
 zuipnelis 281
 zuipnikkel 281
 zuipschotel 281
 zuipschuit 281
 zuipsel 250
 zuivermaken 155
 zuivermaken, boontjes ~
 153
 zuivermaken, erwtes ~
 153
 zult 63
 zure bolletjes 236
 ZURE HARING 68
 zure haring 68
 zure kool 189
 zure saus 135
 zure vis 69
 zuremoes 185, 189
 zuremoesstampot 185
 zuren met zuurdeeg 78
 zuren 78, 79
 zuren, laten ~ 78
 zurend 32
 zurentje 236
 zurestomp 185
 zurig 32
zurkel 189
 zutsen 249
 zuur 32, 33, 77, 270
 zuur en zoet 32, 50
 zuur, get ~ 32
 zuur, haring in het ~ 69
 zuur, het ~ aanzetten 78
 zuur, het ~ zetten 78
 zuur kappes 190
 zuur, koevlees in het ~ 49
 zuur maal 50
 zuur, rindsvlees in het ~
 49
 zuur, rindvlees in het ~ 49
 zuur roggebrood 87
 zuur, te ~ zetten 78
 zuur, vlees in het ~ 49
 zuur, vlees met ~ 50
 zuur worden 79, 270
 zuurachtig 32
 zuurbol 236
zuurbolke 236
 zuurbolletje 236
 zuurboontje 236
 zuurbraad 49
 zuurbraadje 49
 zuurbradem 49
 zuurbraden 49
 zuurbrokken 49
zuurbuneke 236
 zuurdeeg 77
 zuurdeeg aanzetten 77
 zuurdeeg bijdoen 78
 zuurdeeg erdoor mengen
 78
 zuurdeeg in het brood doen
 78
 zuurdeeg, mengen met ~
 78
 zuurdeeg, zuren met ~ 78
 zuurdeegsel 77
zuurdeegsem 77
 ZUURDESEM 76
 zuurdesem 77
 zuurdesem derbinnen doen
 78

- zuurdesem derin doen 78
 zuurdesem in het brood
 doen 78
 zuurdesemen 77
 zuurgebraad 49
 zuurke 236
 zuurkolen 175
 zuurkolen 189
 zuurkolenstomp 185
 ZUURKOOL 189
 zuurkool 189
 zuurkool, stomp van ~ 185
 ZUURKOOLSTAMPOT 185
 zuurkruid ondereen 185
 zuurkruid 190
 zuurlig 32
 zuurmoes 185, 188, 189
 zuurmoes, aardappelen en ~
 185
 zuurmoes, aardappelen met
 ~ 185
 zuurmoes, aardappelen met
 ~ ondereen 185
 zuurmoes en aardappelen
 185
 zuurmoes en jerpelen 185
 zuurmoes met aardappelen
 gestamp 185
 zuurmoes met patatten 185
 zuurmoes ondereen gekookt
 185
 zuurmoes ondereen 185
 zuurmoes, patattenstomp
 met ~ 185
 zuurmoes, rode ~ 189
 zuurmoes, stamp van ~
 185
 zuurmoes, stampot ~ en
 aardappelen 185
 zuurmoes, stampot met ~
 en aardappelen 185
 zuurmoes, stampot met
 aardappelen en ~ 185
 zuurmoes, stampot van ~
 185
 zuurmoes, stampot van
 aardappelen met ~ 185
 zuurmoes, stomp met ~
 185
 zuurmoes, witte ~ 188
 zuurmoespatatten 185
 zuurmoespetazie 185
 zuurmoespotage 185
 zuurmoespuree 185
 zuurmoesstamp 185
 zuurmoesstampot 185
 zuurmoesstoemp 185
 zuurmoesstomp 185
 zuursig 32
- zuurstek 236
 zuurtje 236
 zuurtje, lekker ~ 236
 zuurvlees 49, 63
 ZUURVLEES, STOOFVLEES, ~
 49
 zuurzoet 32
 zwaard 37
 zwaardje 37
 zwaads 37
 zwaadske 37
 zwaag 214
 zwaag 37
 zwaai 37
 zwaaien, hem ~ 249
 zwaar 34, 80
 zwaar 37
 zwaar gebakken 80
 zwaar geladen hebben 280
 zwaar geladen zijn 280
 zwaar geladen 275
 zwaard van het spek 37
 zwaard 37
 zwaarde 37
 zwaardje 37
 zwaards 37
 zwaars 37
 zwaarske 37
 zwaas 214
 zwaas 37
 zwaaske 37
 zwabbelaarke 242
 zwabbelaartje 242
 zwaddel 259
 zwadder 3, 257, 259
 zwadderen 249
 zwademen 248, 286, 287
 zwak 34
 zwalgen 21
 zwamen 248, 286, 287
 zwansel 259
 zwanser 281
 zware kop 283
 zware patroon 80
 zware, een ~ bol hebben
 282
 zware, een ~ kop hebben
 282
 zware, met een ~ kop rond-
 lopen 282
 zwart brood 83, 85, 86
 zwart, bet wit en ~ brood
 96
 zwart, botermelkpap met
 brokkelen ~ brood 143
 zwart, een ~ 86
 zwart en wit tegeneen 96
 zwart, snee ~ en wit 96
 zwart van de honger 30
- zwart van honger 30
 zwart, wit en ~ opeen 96
 zwart, wit en ~ tegeneen
 96
 zwart, wit en ~ 96
 zwart, wit met ~ 96
 zwartbrood 85, 86
 zwartbrood, mik met ~ 96
 zwarte appelvladem 116
 zwarte frems 60, 62
 zwarte miemerten op bes-
 sensap 266
 zwarte pens 60
 zwarte vla 116
 zwarte, vla met ~ spijs 116
 zwarte vlaai 116
 zwarte vladem 116
 zwarte worst 60
 zwat brood 83
 zwat 86
 zwatte appelvlaam 116
 zwatte pens 60
 zwatte vlaai 116
 zwatte vlaam 116
 zwatte, vla met ~ spijs 116
 zwegelen 248, 274
 zwelgen 21, 249
 zwellemannetjes 193
 zwellemennekes 193
 zwellen 169
 zwelmander 193
 zwelmanner 193
 zwelmannetjer 193
 zwelmannetjeren 193
 zwelmannetjes 193
 zwelmenker 193
 zwelmenkeren 193
 zwelmenkes 193
 zwelmennekes 193
 zwenggom 239
 zwerende vinger 126
 zweretige vinger 126
 zwezels 51
 ZWEZERIK 50
 zwezerik 51
 zwiers 3
 zwim 239
 zwits haan 29
 zwitser, een stuk in zijn ~
 hebben 278
 zwitser, roken wie een ~
 287
 zwitser, zat zijn als een ~
 280
 zwoerd van spek 38
 ZWOERD 37
 zwoerd 37
 zwoerdje 38
 zwoord 38

Verschenen afleveringen

Van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* verschenen tot nu toe de volgende afleveringen:

Deel I. Agrarische terminologie

- WLD, Inl. en I.1: dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Inleiding en Agrarische terminologie, afl. 1 (Bemesten en ploegen)*, Assen 1983 (77 en 166 p.). ISBN 90 232 1820 5.
- WLD, I.2 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 2 (Eggen en slepen)*, Assen 1984 (80 p.). ISBN 90 232 1819 1.
- WLD, I.3 drs. J. Kruijzen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 3 (Weidebouw)*, Assen/Maastricht 1991 (136 p.). ISBN 90 232 2634 8.
- WLD, I.4 drs. J. Kruijzen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 4 (Verbouw van graangewassen)*, Assen/Maastricht 1992 (202 p.). ISBN 90 232 2751 4.
- WLD, I.5 drs. J. Kruijzen, dr. J. Goossens, dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 5 (Verbouw van knol- en andere gewassen)*, Assen 1994 (210 p.). ISBN 90 232 2890 1.
- WLD, I.6 dr. J. Kruijzen, drs. J. Kokkelmans, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 6 (Boerderij, bedrijfsgebouwen)*, Assen 1995 (176 p.). ISBN 90 232 3009 4.
- WLD, I.8 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 8 (Landerijen)*, Assen 2004 (105 p.). ISBN 90 232 3018 9.
- WLD, I.9 dr. J. Molemans, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 9 (Het paard)*, Assen 1994 (168 p.). ISBN 90 232 2920 7.
- WLD, I.10 dr. J. Molemans, lic. J. Verbeek, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 10 (Paardentuig)*, Assen 1996 (115 p.). ISBN 90 232 3145 7.
- WLD, I.11 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 11 (Rundvee, melk en boter, veeteelt algemeen)*, Assen 2001 (225 p.). ISBN 90 232 3653 X.
- WLD, I.12 dr. H. Cromptvoets, dr. J. Goossens, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 12 (Kleinvee en pluimvee)*, Assen 1998 (150 p.). ISBN 90 232 3356 5.
- WLD, I.13 Lic. M. Ooms, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 13 (Landbouwvoertuigen)*, Assen 1999 (139 p.). ISBN 90 232 3490 1.

Deel II. Niet-agrarische vakterminologieën

- WLD, II.1 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 1 (Huislachter en bakker)*, Assen/Maastricht 1986 (214 p.). ISBN 90 232 2242 3.
- WLD, II.2 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 2 (Bierbrouwer en stroopstoker)*, Assen/Maastricht 1988 (70 p.). ISBN 90 232 2410 8.
- WLD, II.3 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 3 (Molenaar)*, Assen/Maastricht 1991 (242 p.). ISBN 90 232 2669 0.
- WLD, II.4 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 4 (Turfsteker en ertsontginner)*, Assen/Maastricht 1987 (132 p.). ISBN 90 232 2306 3.
- WLD, II.5 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, m.m.v. drs. J. Busch, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 5 (Mijnwerker)*, Assen/Maastricht 1989 (293 p.). ISBN 90 232 2469 8.
- WLD, II.6 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 6 (Imker, stroofbuntgrasvlechter)*, Assen/Maastricht 1991 (128 p.). ISBN 90 232 2616 X.
- WLD, II.7 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 7 (Kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager, mutsenmaakster)*, Assen 1993 (208 p.). ISBN 90 232 2821 9.
- WLD, II.8 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 8 (Pottenbakker, steenbakker, pannenbakker, gresbuizenindustrie)*, Assen 1994 (136 p.). ISBN 90 232 2872 3.
- WLD, II.9 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 9 (Metselaar, timmerman, dakdekker, loodgieter, stucadoor, huisschilder)*, Assen 1995 (324 p.). ISBN 90 232 3034 5.
- WLD, II.10 dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 10 (Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker)*, Assen 1994 (107 p.). ISBN 90 232 2953 3.
- WLD, II.11 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 11 (Smid, loodgieter, koperslager)*, Assen 1998 (222 p.). ISBN 90 232 3370 0.
- WLD, II.12 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 12 (Houtzager, timmerman, meubelmaker, rad- en wagenmaker, kuiper, klompenmaker, mandenmaker)*, Assen 2001 (277 p.). ISBN 90 232 3732 3.

Deel III, Algemene Woordenschat

- WLD III, 1.1 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu, afl. 1 (Het menselijk lichaam)*, Groningen 2004 (302 p.). ISBN 90 5179 203 4.
- WLD III, 1.2 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu, afl. 2 (Beweging en gezondheid)*, Groningen 2004 (454 p.). ISBN 90 5179 207 7.

- WLD III, 2.1 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven, afl. 1 (De woning)*, Assen 2003 (442 p.). ISBN 90 232 3934 2.
- WLD III, 2.3 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven, afl. 3 (Eten en drinken)*, Groningen 2004 (442 p.). ISBN 90 5179 201 8.
- WLD III, 4.1 dr. J. Kruijssen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Inleiding en Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna, afl. 1 (Vogels)*, Assen 2001 (50 en 270 p.). ISBN 90 232 3753 6.
- WLD III, 4.2 dr. J. Kruijssen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna, afl. 2 (Overige dieren)*, Assen 2001 (260 p.). ISBN 90 232 3754 4.
- WLD III, 4.3 dr. J. Kruijssen, m.m.v. dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, afl. 3 (Flora)*, Assen 2002 (416 p.). ISBN 90 232 3754 4.
- WLD III, 4.4 dr. J. Kruijssen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, afl. 4 (De stoffelijke en abstracte wereld)*, Groningen 2004 (450 p.). ISBN 90 5179 192 5.

De materiaalbases van de Algemene Woordenschat zijn te raadplegen op de website van het WLD: <http://www.ru.nl/dialect/wld>

